گلشنِ روه

يوه مجموعه د گلو

د نثر و نظم په ژبه د پښتو

تاليف د

راورتي صاحب بهادر کپتان د دريم پلټن د بمبئي حاطي

له فوجَ د ملكهٔ زمان

د سوسن ژبه حيرت کړه سرمه سايه
چه شيدا په دا بهار کښ سخن گوي شه

چهاپ شَوي په مطبع کښ د ستيون آستين صاحب
په ښهر د هرتفرد سنه ۱۸۶۰ عيسوي

STEPHEN AUSTIN,

PRINTER, HERTFORD.

دیباچه

زاړهِ کتابونه د پښتو په دي زمانه کښِ ډیر کم یاب دي بلکه په مینځ کښِ د پښتنو هم چه ویونکي د دي ژبي دي سبب ئي دا دي چه له هغه وقتَ چه زهمنو د پاینده خان بارکزِي لاس د تسلّط پر بادشاه خپل موندلي وه زلزلي د فساد په دغه ملك کښِ پله پسي لویدلي دي څکه محاوره او ریاضت د ژبي د پښتو په دغه وقت په نسبت و پخوانیو وقتو ته کم شوي دي هم له دي سببَ که کوم کتاب له اتفاقَ په لاس کښیوزي له ډیري غلطیا قابل د لوستو نه وي ولي چه کاتبان ټول مکر څني څني له دي ژبي بالکل نا واقف دي بلکه پښتانه هم نه دي څلره چه پښتانه اکثر له خوش نویسئِي بیګانه دي نور کتاب دپارهِ د نقل و خوش نویس ته د بل قوم ور کړَي نقل کوي

پرته له څنو مشهورو کتابو چه په کتاب خانه کښِ د سرکار کمپني بهادر په معمورهِ کښِ د لندن شته نور دباندِ تر افغانستان کتابونه د پښتو په لاس راوړل نادر دي له دي جهته وُ پوهیدم چه یو کتاب جمع شوي له متفرقو کتابو نه تصنیف شوِي د ښو ښو مصنفانو په صحي عبارت او له څو نورو نادرو کتابو څخه چه په دي زمانه کښِ ډیر کم یاب دي چه په ګمان سرهِ به زیات تر یوه دوي نسخي نه وي مطلوب او مقصود به وُ شمیرهِ شي خصوصاً هغه وقت چه چهاپ شوي په حرفو سرهِ وي چه په صفائي او خوش نمائي

سیال نه په لیکلو او نه په چهاپ کښِ لري او په قیمت سره چه کم دي تر مزدورئِ د کوم بد خط او نا واقف کاتب

مگر لوي مراد له تصنیفَ د دي کتاب آسانول د دي ژبي او باعثول د هوا خواهانو ئي وه تا چه په هدایت د دي کتاب باعث شوي په څو ورځو کښِ ژبه د پښتو حاصله کړي له څو سببو چه په دیباچه کښِ د پښتو لغت مي په تفصیل بیان شوي دي

له مددَ د دي کتاب سره له دوو نورو یعني تعلیم نامه د قاعدو د پښتو ژبي او لغت چه ذکر ئي شوي دي چه درو سرو یو ځاي اجري موندلي ده اهل علم د نمر ختو فرنگستان توانیږي چه پخپل کور کښِ واقفیت حاصل کړي په لانبو کښِ د دریاب د یوي ژبي چه مرغلري آبداري او جواهر قیمت بها لري او بي مددَ د ملاح او بي منتَ د ناخدا په کښتئِ د مطالعي د دي کتاب و خنده ته د زده کړي د پښتو ژبي ځان وُ رسوي

پسندول او جمع کول له کتابو متفرقو ځخه مشکل کار دي په نظر د انصاف په نسبت و مصنفانو ته مگر کوښښ مي وُ کړ دپاره د واضح کولو د نموني د عبارت اوِ اصطلاح د هر یوه له مصنفانو له هرَ بابَ یا د نثر یا د نظم دپاره د دي چه په کار د شاگردانو په زده کړه کښِ د ژبي د پښتو هم راشي

په دي کتاب کښِ مي حصي له لسو کتابو د نظم او شپږو کتابو د نثر درجي کړي دي شروع شوي له زاړه ترینَ کتابَ ځخه چه په دي وقت کښِ مونده کیږي یعني مخزن الاسرار د آخوند درویزه تصنیف شوي په بادشاهي کښِ د اکبر بادشاه د مغلو ته کتابَ پوري د ورستي د شاعرانو چه لائق د

تحسین دي یعني در و مرجان د عبدالحمید ـ که آخر د شاعرانو دي مګر تر نورو کم نه دي ـ چه په زمانه کښِ د تیمور شاه څوي د احمد شاه باني د بادشاهۍ د اودلو وه

دا واړه په نظرِ دقیق او فکرِ عمیق سره مقابله شوي دي له څو زړو نسخو سره چه مشهوري دي او له نورو کتابو سره چه په لاس مي اتفاقاً راغلي وؤ. چه که نوم ئي آرویده کیږي مګر په نظر نه راځي لکه تواریخِ مرصّع په ژبه د پښتو تصنیف د محمّد افضل خان څوي د اشرف خان څوي د ملك خوشحال خان ختك او علم خانهٔ دانش چه محمّد افضل خان مذکور کلیله و دمنه تصنیف د ابو الفضل وزیر د اکبر بادشاه ترجمه کړه او دیوان د محمّد کاظم خان تخلص شیدا څوي د محمّد افضل خان مذکور چه یګانه نسخه د دي وقت ده او چه خپلوانو ئي اګرچه نوم د دیوان آرویدلي وه مګر سترګي ئي په سیاهي د هغه نه وي روښانه کړي څو ما ور ښکاره نه کړ

ترجمه د څو ښو غزلو په انګریزي چه اکثر په دي کتاب کښِ درج دي هم تیاره کړي مي ده او امید لرم چه په دي کال کښِ ګهنه د چهاپ واغندي

فهرست

نثر

نظم

نسخي د نشر

فهرست د غلطو

نسخه	صفحه	سطر	غلط	صحیح	PAGE.
تاریخ مرصع	۳۵	۱۵	په دا امینځ	په دا مینځ	35
فوائد الشریعه	۷	۹	حشم	حشم	61
	۱۷	۶	زره	ذره	71
کلیله و دمنه	۵	۱۲	باشاه	بادشاه	85
	۲۲	۱۳	كوئيي	كوئي	102
	۳۳	۱۳	د پاره	دپاره	113
بابو جان	۹	۱	زړه مینه د	د زړه مینه دِ	125
	,,	۲۴	په وو له دِ به ویره	به وو له دِ په ویره	,,
	۱۶	۹	مصلحتي ده	مصلحتي د ده	132
مخزن پښتو	۵	۳۰	مذهب د حلولي	مذهب د الهامیه	137
گل دسته	۵	۳۰	زنهر	زنهار	155
	۱۶	۱۶	په نگهباني ملک	په نگهباني د ملک	166
	۱۹	۲۱	بي نگ	بي رنگ	169
	۳۱	۲۲	زیروزبر	زیر و زبر	181

تاریخ مرصّع

تصنیف دَ افضل خان بن اشرف خان بن خوشحال خان ختک

تاریخ مرصّع

دفتر پنځم په بیان د غرې و خشي کرلانړي راتلل له قندهار د کابل و صوبي ته او دا ملك د پښاور و غیره نیول په دا وخت چه څه واقعات د نیك تدبیر شوي دي او بعضي تواریخ د خپل اُلس احوال او د خانانو د هغو او خپل سرګذشت بیانول

نقل دي چه آخوند درویزه په خپل کتاب کښي چه تذکرة الابرار باله شي لیکلي دي چه شیربون نومیده د قندهار په لوري پښتون وه د ده دوه زوي ووُ یو کند یو زمند نومیده له کنده نه دوه زوي پیدا شول یو خشي دویم غرې د غرې څلور زوي ووُ یو دولت یار چه مهمند او داودزي د ده له نسل دي دویم خلیل دریم زیران څلورم جمکني وائي چه څلورو واړو ورونو یو مړ حلال کړي وه پوخ کړي وه یو تر بله ئي وُ ویشه دا یو ورور چه جمکني نومیده دا ئي د ښوروا له ویشه هیر کړ ښوروا ئي د ده بخره ور نه کړه دي آزرده شه د دري واړو ورونو له مینځه جدا شه تر اوس پوري څني جدا دي متفرق په هر ځاي میشت دي زیراني هم له ورونو جدا شوي دي د ننګهار په تاجیك ماجیك کښي میشت دي اکثر خلق چه تر خبر نه دي ور ته وائي چه تاجیك دي اما دوي ښه خلق دي د خشي دري زوي ووُ یو مندي دویم مك دریم ترك وائي چه د خشي آرتینه وه مرجانَ نومیده چه مندي او مك د دي د نسه دي او د مرجانِ خور وه بسو نومیده بي دیانته وه هغه

هم د خشي كړه ننه وته لكه د پښتنو دستور دي ور پسي متيزه شوه په هغه
آوان چه دين داري په كښي كمه وه. له هغي نه ترك پيدا شه ترك لانړي
د هغي اولاد دي تر اوسه پوري په دوي كښي متيزي ډيري كيږي اما نور
ديندار ي خو اوس لږ ي د مك يوه لور وه كالي نوميده خپل شپانه ته ئي وادّه
كړه بزركي يا زيركي نوميده ګګياني له هغي پيدا شه د مك نور
اولاد وُ نه شه ګګياني ئي بولي او د مند دوه زوني ووُ يو عمر يو يوسف
دا عمر ډير مرد با ديانت وه ښهرونو ته لاړ يوه ښځه ئي د هغي زماني
د ساداتو په نكاح كړه يو زوي څني پيدا شه مندر نوميده دي هم
په هغه ملك كښي وفات شه پس له يوه مدت يوسف د ده ورور په
طلب د ده د اهل و عيال وُرغي چه را ئي ولي اما هغي ارتيني د ده سره
تلل قبول نه كړه ور ته ئي وِ چه ستاسي رسم دي چه د ورور ارتينه او مال
چه له وروره پاتو شي په زور ئي غصب كوئي د ما رضا ده چه په يوه نكاح
باند بل نكاح په ما ثابت نه شي لكه په حديث كښي راغلي دي چه هره
ښځه چه په اول نكاح باند اكتفا وُكا ثابته پاتو شي فرداي قيامت به د نورو
ښځو شفاعت كا اما ډير عهد سوګند ئي ور سره وُكړ را روانه ئي كړه او د يوسف
پنځه زوي ووُ يو په كښي اريا نوميده از بس چه ډير متكبر او مغرور وه
بادي به ئي باله اوس ئي هم اولاد ته بادي خيل وائي دويم عيسي دريم موسي
چه د الياس پلار وه څلورم ملي پنځم اكو نقل دي چه په هغه آوان په
پښتنو كښي دا رسم هم وه چه زهمن به ئي په حد د بلاغت وُ رسيدل د پلار
د مور مال به ئي يو تر بله قسمت كړ و پلار مور ته به ئي هم بخره برابره ور
كړه القصه د يوسف زهمنو چه مال سره ويشه مور ئي ور ته وُ ويل چه د ما
بخره هم بيله كانړئي هغه نور ورونړه ئي لا خاموش ووُ هغه بادي كم بخت و
اندام نهاني ته اشارت وُ كړ چه دا واخله مور ئي ور ته بدعا وُ كړه چه ستا
اولاد تر ديارلسو كسو زيات مه شه تر اوسه پوري اولاد تر ديرلسو كسو نه

زیاتیږي یو څو کس په چغرزیو کښې شته دي د الیاس څلور زوي وو اول نسو بیا تاجي پلار د گدائي دریم سالار څلورم ممي شښتن د عایشي چه اوس ئي عاشي‌زي بولي د اکو شپږ زوي وو څلور له یوي ارتیني وو چه گوهره نومیده اول خواجو دویم بازید دریم ابا څلورم شاوك او دوه ئي له بلي ارتیني وو اول حلیم دویم اتمان د مولي څلور زوي وو دوه د یوي ارتیني چه وتئي نومیده اول دولت دویم چغر دوه ئي له بلي ارتیني وو چه نورئي نومیده یو ابا دویم ایسوري او د عیسي یوولس زوي وو یوه ورځ د آسونو گله د مندر مغلو په تاراج بوته عیسي له نو زویو سره پسي سوور شه تر اولس وړاند پسي و رغي واړه د مغلو د لاسه شهید شول مسله ده چه په خپل مال پسي و مري شهید شي له هغو جمله‌وو دوه زوي د ده پاتو شول یو حسن دویم یعقوب چه عیسي مړ ارتینه ئي حامله پاتو وه زوي و شه نوم ئي اکا کښې یښ د مندر څلور زوي وو اول مامو دویم خدر دریم رجړ څلورم مندو القصه پښتنو ملك د قندهار یو تر بله قسمت کړي وه حصه د ترینو په منځ کښې د کند او د زمند واقع شوي وه یو تر بله د دواړو ورونو حمایت نه رسیده په استوگه خشي تر غري و ترین ته نژدي وه چه بخره ئي د ارغسان واله وه او هغه واله نژدي و ترینو ته وه د ترین او د خشي تر مینځ عداوت پیدا شه ترین پر غالب شه بعضي خشي ئي مړه کړه بعضي ئي بي ځایه کړه هیڅ زمند او غري په حمایت د دوي و نه رسیده آخر رجوع ئي و غري ته و کړه یوه زمکه ئي ور کړه چه نابوده وه بود ئي هیڅ نه وه واِئي چه د قندهار په زمکه چه وخت د بهار شي بارانونه ووري انواع سبزه زار او علف زار پر باند و شي چه گرمي د اهاړ پر ښکاره شي هغه سابه وانښه په زمکه و رژیږي ته کال پوري هغه گیا په زمکه ریژیدلي مال مویش خوري ساعت پر تیره وي او که په دا میان کښې د پشکال باران پر و شي هغه گیا واړه سیلاب یوسي و مال مویشي ته ئي سختي پیښه شي قضا هغه کال باران د پشکال و شه د غري مال ته سختي پیښه

شوه هغه زمکه چه ئي و خشي ورکړي وه په زور په جنګ په جدل ئي له
خشي را نيوه خشي له هغه ځايه بي ځايه شه بيوه بل ته راغلل اتمان خيل
د تنګ د ګومل د لوريه د خشي سره يو ځاي راغي او همیشه به د خشي سره
په حمايت په مدد مل وه تر اوس پوري او مهمندزي له زمندو نه دي په
سبب له خپلو ورونو آزرده شه له خشي سره روان شه تر اوسه پوري روزګار
ئي د خشي سره دي اما خشي د ده سره نيکي نه کا

راتلل د خشي و پښاور ته له کابل په حادثات

نقل دي چه څو کال خشي په فراغت په کابل تير کړه دولت مند شول
مال ئي ډير شه اولاد ئي ډير شه دا دستور دي چه په ښه ملك دولت
حاصليږي وائي چه په هغه آوان کابل د ميرزا الغ بيګ په تصرف کښي وه چه
دِ ميرزا امير تيمور له اولادَ وه په سن اته سو يوولس شاه رخ سلطان چه د امير
تيمور زوي وه په هرات کښي د خراسان بادشاهي کوله ميرزا خليل نمسي د امير
تيمور په ځاي د ميران شاه چه زوي د امير تيمور وه په سمرقند کښي د ماورالنهر
بادشاهي کوله د خپلو امرايانو دِ لاسه په سمرقند کښي په قيد شه هر ګاه
چه شاه رخ سلطان په هرات کښي دا واوريده لښکر ئي وُ کړ په سمرقند
داخل شه ميرزا خليل چه د امرايانو دِ لاسه په قلعه شاه رخيه کښي په قيد
وه له سختئي دا غزل شاه رخ سلطان ته وُ کويښ چه سر ئي دا دي "يَا وَاهِبُ
الْعَطِيَّهَ يَا مُقْضِيُ الْمُرَادَ ـ ما طاقت فراق نه داريم زين زياد" شاه رخ سلطان چه د
ده تره وه له حبس ئي خلاص کړ ور سره ئي هرات ته بوت ډيره مهرباني پر وُ
کړه او سلطنت او حکومت ئي د تخت سمرقند په خلف الصدق د امېرزاده
الغ بيګ وُ سپاره روان شه چه په جيحون پوري ووت خدا داد جسته بردي
بيګ چه ميرزا خليل ئي په قيد کړي وه له سمرقند فراري شول شاه رخ
سلطان ميرزا چه سمرقند د ده په تصرف کښي کړي وه آخوند درويزه نوم

د هغه شاه زاده علي قلي کښلي دي شايد زوي د ميرزا الغ دي دا مقدمه
پخوا د بابر بادشاه د راتلو له ولايت فرغانه نه وه چه بابر بادشاه کابل له
ذوالنون ارغون له زويه چه مقيم ارغون نوميده واخست او په خپل تصرف
ئې راوړ پښتانه دا ملك د پيښاور واړه نيولي وه ځاي په ځاي پري ميشت
وه هرکله چه درست خشي و کابل ته راغي يو مدت ئې په کابل تير شه
مال مويشي دولت فراغت ئې روزي شه او په دولت په فراغت سره اولاد
ډيريږي خصوصاً يوسف‌زي او مندړ ډير شه فساد ئې آغاز کړ د کابل عالم
به ئې ډير ډير آزاراوه مالونه به ئې را نيول نامناسب کارونه به ئې کول نور
پښتانه به ئې په نظر کښي نه راوړل او له شاه زاده مرزا علي قلي بيگ به
ئې ويره نه کړه هيڅ حجاب به ئې ځني نه کاوه بلکه د ده سړي به ئې هم
آزاره‌ول د ده په ديوان خانه کښي به کښيناستيدل نالايقي خبري به ئې
کړي از راه ضرور ئې مرزا په دا پله را ووست چه د دوي سره جنگ و جدل
او دښمني وُ کا يو څو ئې ځني مړه کړل بعضي ئې ځني تاخت کړه القصه چه
پښتانه فرار شول د کابل د غرونو به درو ننوتل په هغه آوان د پښتنو دري
شيخان نامدار ووُ دوه ورونه ووُ يو مداد دويم مدد دا دواړه د عيسي‌زي د
قبيله نه ووُ بل شيخ عثمان مولي‌زي وه دا درست اُلس مداد او مدد ته
تول شه چه تاسي موږ له علم غيب خبر کانړئي چه د اُلس به څه حال
شي او تاسو له دي واقعي چه تيره شوه ولي موږ خبر نه کړوُ چه فکر او
سرانجام مه د خپل کار کړي وي چه موږ ته دا هونبره زيان پيښ مه وي
دوي دواړو ور ته وُ ويل چه اول تاسو شيخ عثمان مولي‌زي مړ کانړئي پس
له هغه به موږ جواب وُ کړوُ چه هميشه ئې له اُلس انعام او اکرام مونده
ولي اُلس ئې له دي واقعي نه خبراوه يا دا اُلس نذر نياز ده ته ور وانئي يا
موږ ته آخر د شيخ عثمان په مرگ خير شول شيخ عثمان ور ته وُ وي چه
پخوا هم له دي واقعي آگاه وم اما لاس مي د خداي په کړه نه رسيده اوس

له دي به هم تاسو خبر کړم که ما نه وژنئي چه له مرګ ئي خلاصي بيامونده
ور ته ئي ؤ ويل چه ستاسو به له ميرزا سره عظيم جنګ ؤ شي اما فتح به
ستاسو وي مداد او مدد هم دا رنګ ور ته ؤ وي اما د پيادهوو سردار دِ له
موږه نه يو وي پس د جنګ په ورځ د پيادهوو سردار هم له دوي وه هم
هغه هسي ؤ شول پس له هغه به پښتانه له هغه غره راتلل رعايا به ئي تاخت
تاراج کول مرزا بله چاره بي له صلح ؤ نه ليده سري ئي تر ميان کړه را ؤ ئي
بلل طعامونه او سرو پايونه ئي ور کړه ور ته ئي ؤ ويل چه د ما کور هم
ستاسو خپل دي پښتانه چه په عقل کښي سازوار دي څکه ډير نفساني دي
په لږ سود مقصود ډير بهبود تر شا کوي ورځ په ورځ به کدخدايانو د اُلس
مرزا ته آمد و رفت کاوه يوه ورځ اته صو کس ؤ رغلل همګي بي وصلي يو
محمود د محمد چغرزي زوي يوه چړوکئي په خپل ازار کښي وړي وه چه ور
ننوتل د ميرزا بد نيتي ئي ؤ ليده هغه دي نورو و ته ؤ وي چه که وائي زه
به مرزا مړ کړم هغو نورو منع کړ چه حق نمک ساتلي بويه شايد د موږ سره
بد نه کا دا چغلي جنګا ګګياني کړي وه چه دا هونبره ډير به يو ځاي بيا نه
مومي او له دوي نه به په نيکي خلاص نه شي دا وخت غنيمت ؤ ګڼه او
واړه قتل کړه واړه ئي ؤ تړل يو يو ئي وژي په هغه وخت د دوي دِ لويو ملکانو
سلطان شاه وه د مرزا په خدمت ئي عرض ؤ کړ چه دوه التماس آرزو لرم
که قبول شي مرزا ؤ وي چه قبول دي اول ئي دا ؤ وي چه وراره څما ملك
احمد له دي قيد خلاص شي بادشاه ئي خون معاف کا بل دِ د الس بند د
اطفال ؤ نه شي بلك پريږدي هر لور ته چه درومي مرزا قبول کړه مرزا ور
ته ؤ وي چه څما ګمان دا وه چه ته به خپل سر غواړي يا به صل دوه صو
کس څوانان نور غواړي ده ور ته ؤ وي چه تر دي واړو اول زه ښه يم او چه
دا هونبره عزيزان مي مري زه به خپل سر په څو خلاصوم لکه ګمان په
ملك احمد باند وه هسي کارونه د ده د لاسه ؤ شول القصه پس له هغه باقي

مانده اُلس د یوسفزیو به معهٔ توابع و لواحق و ننگهار ته راغي تپه د ترك لانمئ په لمغان کښي متوطنه شوه یو مدت په دا تیر شه د یوسفزیو د محمدزیو تر میانَ عداوت پیدا شه په موضع حصارك ئي یو تر بله عظیم جنګ وُکړ آخر الامر فتح د یوسفزیو شوه آخر پس له یوه مدتَ یوسفزي له ننګهارَ کوچ وُکړ ننګهار ئي و محمدزیو ته پرېښ او تپه د ګګیاني په باسول کښي پاتو شوه یوسفزي بعضي عالم وائي چه باجوړ لره راغلل یو حد دوي د باجوړ وُ نیو لږ ډیر جنګ ئي د باجوړ د عالم سره وُ کړ یا ئي باجوړ خوښ نه شه یا ئي توان نه لیده څني وُ جاروتل ملکان ئي راغلل د دلازاکو سره ئي په سفید سنګ جرګه وُ کړه زمکه ئي څني وُ غوښته دلازاکو زمکه ور کړه پس له یوه مدتَ د یوسفزیو د دلازاکو سره عداوت وُ شه لکه پخوا ئي بیان شوي دي اما په قول د آخوند درویزه یو شان روایت دا دي چه له دلازاکو سره ئي جنګ وُ کړ ډیر یوسفزي وُ مړل له هغه نه د یوسفزیو اُلس د تحترو او د شلمانیو په غره راغلل له هغه نه ئي د دلازاکو سره صلح وُ کړه په حدود د پښاور ننوتل دلازاکو د دوي سره ډیر لطف او احسان وُ کړ بعضي عالم وائي چه د خیبر په لارِ پښاور ته را ننوتل جوي بربري له شلمانیو وُ غوښت شلمانیو د دلازاکو په قوت منع کړه چه د دلازاکو الفت او برادري د شلمانیو سره وه پخوا ئي پښاور نیولي وه لکه ذکر ئي شوي دي بیا د شلمانیو او اُلس د یوسفزیو سره عداوت وُ شه سره ئي جنګ وُ کړ فتح یوسفزیو وُ کړه کوچ ئي وُ کړ دوآبي ته راغي له دلازاکو نه جدا شه بعضي دلازاکو د یوسفزیو سره عداوت واخست په هغه سبب طاقت ئي د پښاور د استوګي نه وه پس د یوه مدتَ ئي د اشنغر د شلمانیو سره عداوت وُ شه سره ئي جنګ وُ کړ فتح یوسفزیو بیامونده خلو نام شلماني چه سردار د شلمانیو وه هغه ئي مړ کړ باقي الس ئي له اشنغره وُ شاړه و سواد ته لاړل د سواد سلطان دوي لره ځاي ور کړ په الله ډند باند ئي واچول نقل دي له

آخوند درويزه چه له يوه چغرزي نه ئې نقل کړي دي چه د خلو شلماني په مرګ زه حاضر وم چه سر ئې د ده پر کړ هونبره ډيره بوره ئې څنبلي وه چه د مري تر وينو نه ئې بوره ډيره را تويه شوه "نَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ ذَالِكَ" يو مدت الس د يوسفزيو په اشنغر کښي متوطن شه

راتلل د غوريه خيلُ له قندهاره

نقل کا چه په يوه سبب يا د هزاره وو له ميرځي تنګ شول يا د مغلُ له بدئي د قندهار له ملکَ متفرقه تپه تپه را رواني وي په کابل په ننګهار ئې مکان وُ نيوه چه جمعيت ئې وُ شه خانه کوچ پښاور لره راغله په پښاور باند دلازاك وه مناقشه ئې سره وُ شوه د سلطان پوري په کلي چه اوس ئې هم عالم د جنګ وري بولي جنګ سره وُ کړ دلازاکو شکست بياموند څه په تيغ مړه شه بعضي ډير عالم د هزار خاني نالي غرق کړ چه تيزندي کنده ئې بولي د جنګ په وخت يو پرچه د اورو را ښکاره شوه باران په سر حد د نالي وه شه ناله راغله او کنه خپل قوت د اوبو د هغي نالي نشته هسي نقل کا چه هغه زمان باران په هيڅ ځاي نه وه مګر په سر حد د هغي نالي سُبْحَانَ اللّٰهِ

بيت

چو در لشکر دشمن آري رحيل به مرغان کشي فيل اصحاب فيل

فتح له جانبَ د ده وه مدد له طرفَ د ده ويلي دي حق تعالي "وَ مَارَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ وَ لَاكِنَ اللّٰهَ رَمِيَ" دلازاك له پښاوره بي پايه شه بيا د يوسفزيو تر سيند پور شه په لنګر کوټ په سمه په کلپاني ئې واړول يو مدت په دا تير شه بيا د يوسفزيو د دلازاکو سره ميرڅي شوه يوسفزي په درست خشي وُ ګرزيده ور سره ئې مل کړ د دلازاکو سره ډير جنګونه وُ شول له کلپاني ئې دلازاك بي پايه کړ نقل دي له آخوند درويزه چه دلازاك په هغه آوان په ميره د لنګر کوټ استوګه وَه د يوسفزيو په اشنغر وَه او په دا سبب چه

دلازاکو د لښکر کوټ کړد نواحي میره نیولي وه چه به د یوسفزیو مال مویشي و میري ته په چراګاه وُ رغي تالخت و تاراج به ئي کړ که څوك به ئي په سود په سودا وُ رغي هم به ئي آزاره‌وه همیشه به د دلزاکو دِ لاسه په تنګ وه ملك احمد مصلحت وُ کړ چه بویه رجوع و خشي ته وُ کړوُ اګرچه که د مهمندزیو سره یو تر بله ئي وژلي ووُ اما چه دا ننواتي وُ رغلل شرط ئي د برادرئي د ملکیرئي ور سره په ځاي راوړ اما ګکیانیو وُ ویل چه ملك د دوآبي څما مهمندزیو وُ ویل چه ملك د اشنغر څما یو ترکلاني ور سره ملکیري وُ نه کړه ولي اتمان خیل ور سره ووُ دلازاك سره په دا جنګونو ښه تردد وُ کړ وائي چه اتمان خیلو د غواوُ میښو څرمني سازي کړي وي د جنګ په وخت به ئي په مخ کښي وړي چه غشیو به پرِ کار نه کاوه تمام خشي د کډو سره را وُ لیښ د ګدر په رود ئي واړول بله ورځ دلازاك د لښکر کوټ له لورِ په قصد د جنګ را وُ وتل جنګ ئي سره یو تر بله وُ کړ د دلازاکو د لوریه به ډیر د غشیو ګذارونَ کیدل ډیر خشي وُ مړ آخر په جنګ د تورو سره وُ رغلل اول څوك چه د ګدر په رود پورِشه زوي د زنګي دلازاك مړ کړ بشیر زوي د غلي اسمعیلزي وه پس د هغه د یوسفزیو قصد د سوات د آخستو وُ شه پس د یوه مدتَ ملك احمد او شیخ ملي مصلحت دا وُ کړ چه د سوات په لورِخانه کوچ کوچ کړي یوبه واړو په اتفاق سره کوچ وُ کړ د شاه کوټ د غاښي په خوا کښي واړول یو څو ورځي هغه ځاي تیرِ کړي سواتیو به شب و روز د هغه غاښي چوکئي درله او له نورو غافل شول یوه شپه یوسفزیو سره مصلحت وُ کړ ښځو ته ئي وُ ویل چه سندري آغازي کړئي او په سندرو کښي به ئي د خپلو مردانو صفت کاوه او د سواتیو به ئي ذم کاوه په دا مضمون چه سواتیو خبردار شئي صبا به در سره جنګ وي سواتي وُ پوهیدل چه صبا به دوي هم په دا غاښي جنګ راوړي اما بقیه لښکر چه ئي څه وه هغه ئي هم و شاه کوټ غاښي ته جمع کړ یوسفزیو په شپه یلغر وُ کړ د ملکند په غاښي و

سوات ته واوښتل هره ورځ به يې په سوات کښې جنګ کاوه په مخ کښې
ملك به يې لاند کاوه تلل تمام په دولس کال کښې درست سوات وُ نيو د
تالاش د باجوړ په جنګ و جدل مشغول شول تر هغه ملك يې هم وُ نيو
نقل دي چه د تالاش په جنګ د کاټ کلي په کلي برمزيد نوميده مندر وه
آس په دښمن وُ زغلاوه دولس نيم ګزه يې تر کنده توپ وُ کړ دښمن يې په
نيزه وُ واهه مړ يې کړ پس له هغه ښه ملکونه د يوسفـزيو په لاس کښيوتل
په فراغت په آرام يې ساعت په کښې تيراوه اګرچه عالمان په کښې کم وُ
په هر حال په متابعت نبوي کښې ګذران کاوه دوي هم الله تعالي ښه ساتل
او بل ملکان سرداران د دوي د بادشاهانو د ديوان خاني منع نه وُ آمد و
رفت به يې کاوه لکه ملك احمد به اکثر له سوات و کابل ته وُ رغي هره
خدمت ګاري به يې د بادشاه په ځاي راوړه تر هغه پوري چه نوبت د خانئي
په خان کجو راغي بيا د يوسفـزيو د غوريه خيلو سره په شيخ پټور باند
عظيم جنګ واقع شه نقل دي چه دولس زره سواره د غوريه خيلو په هغه
آوان کښې وُ تير صو سواره ابلق سوار يو د خليلو په تپه کښې وُ په دا
جنګ کښې اکثر پريوتل نقل دي له آخوند درويزه چه د يوه سواره د آس
په زير بند باند په هغه جنګ کښې دوه لس غشيه لك وُ د خليلو تپه په
غوريه خيلو کښې له هغه ورځي کم قوت پاتو شوه وائي چه اکثر وُ مړل او
بعضي کورونه هسي خالي شول چه ښځو يې مړيو ته په سر وُ نيول يو نيم
چه څوك د غوريه خيلو ژوندي د يوسفـزيو په لاس کښيووت يوسفـزيو د
نامه د پاره په برغولي خرڅ کړ پس له هغه غرور او نخوت د يوسفـزيو ډير
شه دينونه مذهبونه مخالف په کښې پيدا شول څوك د ملنګانو سره عيسي يې
شول څوك په مذهب د پير روښان شول چه پير تاريك يې بولي

ذکر مشتمل په احوال د پیر روښان او د ده د اولاد چه په دا ملك د کابل د صوبې څه نیک و بد د ده او د ده د اولاد په سبب واقع شوي دي

نقل دي د آخوند درویزه نه چه په مخزن کښې کښلي دي چه عبدالله نومیده اورمړ وه د کانړي کرم په اورمړو کښې علم او صلاحیت ئي ډېر وه او له اولادَ د صالحانو وه زوي ئي پیدا شه نوم ئي بازید کښې یښ په علم ئي کښیناوه تحصیل ئي وُکړ او په طاعت په عبادت ئي جد و جهد وُ کړ اما پس له هغه ئي چه څه نقد په لاس راغلل سمرقند ته په سوداګري د آسونو روان شه دوه آسونه ئي واخستل هندوستان ته روان شه په موضع د کلنجر وُ رغي هور ته ئي اتفاق د صحبت د ملا سلیمان سره پیښ شه له هغه نه ئي علم تناسخ وارویده عقیده ئي تناسخي شوه چه بازید له کلنجره را روان شه و کانړي کرم ته راغي فساد ئي آغاز کړ اما پلار د ده چه عبدالله وه ډېر دیندار با دیانت وه بازید ئي په سبب د فساد په چړي وُ واهه زخمي ئي کړ نور بازید له هغه ځایه و ننګهار ته راغي په مهمندو کښې د ملك سلطان احمد کره ئي مسکن وُ نیو یو مدت ئي هور ته تیر کړ اما ننګهاري تابع د عالمانو ووُ اطاعت او پیروي ئي د ده قبوله نه کړه له هغه ځایه بازید را روان شه پښاور ته راغي په غوریه خیلُ کښې قرار وُ نیو هرګاه چه په پښتنو کښې په هغه وخت علم کم وه اکثر تابع د ده شول او ده خپل شهرت په پیري او په پیشوائي کړي وه او عوام الناس ته به ئي وي چه بي پیره کاملَ و خداي ته لار نشته راځئ زه پیر کامل یم چه هدایت او رهنمائي در ته وُکړم پښتانه ئي په سبب د کم علمئ په دا فریفته کړه په دا خبر نه ووُ چه په تفسیر بیضاوي و غیره کښې ئي راوړي دي چه لویه وسیله و خداي ته قرآن کره په دا خبر نه ووُ چه د معرفت اختیارول او طاعت او عبادت او ترك د عصیان او د ګناه بي له استقامت د شریعت غرا او ملت بیضا و خداي ته لار نشته

بیت

محال ست سعدي که راه صفا توان رفت جز در پي مصطفی

القصه څو رسالي ده په هغه وخت تصنیف کړي وي آیت او احادیث دواړه ئي خپل سندونه کړي وۇ اما په هغه وخت علما نه وۇ چه د ده سره ئي مباحثۂ علمي کړي وي چه آیت او حدیث په موقع دي یا غیر موقع هرچه ده ویل مریدانو ئي هغه کړل آخرالامر تپه د خلیلُ ډیر د ده مریدان شول بیا مهمندزي د اشنغر ۇ رغلل دي ئي و اشنغر ته را ۇ وست هرچه په پښتانه کښي جاهل تر هغه د ده معتقد تر د اشنغر په کله ډیر کښي ځاي ور کړ په هر لوري د هغه وخت و علماؤ ته ئي جواب واستاوه چه راځئ زه پیر کامل یم تاسو به پهٔ مراتب اعلي رسوم ځان ئي په پیر روښان ملقب کړ شاید په هغه وخت آخوند درویزه چه په هغه وخت لوي ملا هم دي وه راغي مباحثه ئي ور سرهٔ ۇ کړه اما په هغه وخت غلبه د حکامُ هم په دا ملك نه وه معامله ئي سره فیصل نه شوه دا دستور دي چه په هغه ملك کښي د حاکم زور نه وي هیڅ معامله انفصال ته نه رسي

قطعه

چه عزت د عالمانو په کښي نه وي هغه ملك فسق و فساد شي
چه حرمت د درویشانو په کښي نه وي هغه ملك په بلا یاد شي
چه خالي شي د حاکم له سیاست په غه ملك پیدا عناد شي
چه خلل د خیل خاني په مخ کښي پاځي که دولت ئي د بادشاه وي هم برباد شي

لس شل جاهلان په یوه پسي شل په بل پسي شي نه دا د هغه دفع کوي نه هغه د ده دفع کوي دنیا کارخانهٔ الهي ده هر سړي چه ئي یوه کار ته ملا ۇ تړي له مددګارو به خالي نه شي اما تقویت او استحکام د هر کار په زور موقوف دي لکه چه اول آیت "لَکُمْ دِینُکُمْ وَلِيَ دِینْ" راغلي وه بیا د

"اُقْتُلُوا الْمُشْرِكِيْنَ كَافَةً" راغي القصه دا حقيقت په سمع د محسن خان چه د كابل صوبه‌دار وه او په كابل كښي د اكبر بادشاه د لوريه وه وُ رسيده له كابل ئي يلغر وُ كړ دست بسته ئي له اشنغر و كابل ته بوت څو مدت په قيد وه بيا خلاص شه چه له كابل راغي و اشنغر ته ياران او مريدان ئي خپل جمع كړه د توتي په غره ننووت بيا له توتي و تيراه ته راغي افريدي وركزي دا عالم ئي هم مريد شوُ داعيه ئي د مغل سره د بدئي وُ شوه ويل به ئي چه مغل ظلم پيشه دي په دا پښتنو باند ظلم تر حد زيات كا په هغه آوان په تيراه كښي وه اتمان خيل هم په څنګ د څټ ور ته ميشته ووُ اول دي په چوره راغي په هغه وخت وصله په هغه عالم كښي كمه وه د چوره درمي په سختي مشهوري دي مريدانو ته ئي وُ ويل چه دا درمي پري كوئي سرونه ئي تيره‌وئي جنګ ئي وُ كړ د مغلو سره نقل كا چه هغو درمو به د نيزو كار كاوه تيراهي عالم شايد ظاهر د ده سره وه او باطن ئي د مغل سره رويه درسته وه هغو ته ئي وُ ويل چه تاسو په باطن د مغل سره ياستئي څما له طريقي مردود طريقه شوئي اوس بويه چه واړه لاسونه پخپل وُ تړئي رايشئي چه ستاسو توبه هم دغه ده هغو يا له اعتقادَ چه په ده وه يا له ويري تير صو كسُ لاسونه وُ تړل ور لره راغلل تير صو واړه ئي جدا جدا مړه كړه يو د بله خبر نه شول هغه باقي ئي تاراج كړه تيراه له تيراهي خالي كړ افريدي وركزي وُ نيو بيا اتمان خيل د افريديو سره دښمني وُ كړه اتمان خيل كم زوري شه تيراه ئي پريښ و افريدي ته اړهنګ بړهنګ ته د باجوړ لاړ شه هور ئي څاي وُ نيو پير روښان هغه خلق افريدي وركزي تمام مريد كړ كتاب ئي خپل خير البيان كړي دي د ده په مريدانو كښي شهرت لري په تبرك ئي ساتي القصه افريدي وركزي تمام مطيع او فرمان بردار ئي شه بيا ئي لښكر جمع كړ په ننګهار وُ رغي ډير كلي ئي تاخت تاراج كړ په هغه غره كښي ئي استقامت وُ نيوه محسن خان له جلال آباد شبيخون پر وُ كړ سره ئي جنګ وُ كړ په قول د آخوند درويزه د

پير روښان عالمو شکست بياموندہ څه يُ تري مړہ کړہ څه تري په غرہ
وُ ختل له هغه نه بيا و اشنغر ته راغي بيمار شه وُ مړ په اشنغر کښي يُ
کښي يښ د ده پنځه زوي وو يو شيخ عمر دويم نورالدين دريم خيرالدين
څلورم کمال‌الدين پنځم جلال‌الدين شيخ عمر د ده په مصله کښيناست
هرچه د ده مريدان او ياران وو په اعتقاد خاص په شيخ عمر باند جمع
شول پس له يوہ مدتہ د يوسفزيو سرہ يُ څه مخالفت پيدا شه يوسفزي
پر جمع شول د آب سند په غاړہ شيخ عمر يُ د څو يارانو سرہ مړ کړ دوہ تنہ
يُ په اور کښي وُ سه او خيرالدين د ده ورور يُ هم مړ کړ او نورالدين له
هغه را وُ تښ په اشنغر کښي گجرو مړ کړ او جلال‌الدين د يوسفزيو په بند
کښيووت پس له هغه اکبر بادشاه خبر شه جلال‌الدين او درسته خيل
خانه يُ د دوي د يوسفزيو د بنده خلاصه کړہ پس له يوہ مدت دِ اکبر
بادشاه نه لاړ وفا يُ وُ نه کړہ په تيراه ننووت رهزني اختيارہ کړہ بيا کمال
الدين د اکبر بادشاه په بند کښيووت څو په بند کښي مړ شه بيا
جلال‌الدين د هزارہووُ له لاس په غزني کښي مړ شه هزارہووُ د ده سر و
اکبر بادشاه ته ور ستاوہ بيا احداد چه د پير روښان نمسي وہ د شيخ عمر
زوي په ځاي د هغو کښيناست په يوسفزيو کښي دينونه مذهبونه هم
مختلف گډ شول ډيري ناهمواريُ يُ په لاس واخستي رهزني مردم آزاري
يُ کړي

بيت

تا دل خلق خدا نايد به درد هيچ قومي را خدا رسوا نه کرد

نقل دي له آخوند درويزہ چه اکبر بادشاه له هندوستانہ کشمير ته را
روان شه د يوسفزيو ملاحظه په خاطر کښي وہ په دا وخت کښي ميان
عيسي و سردارانو ته د يوسفزيو وُ کښل چه که صراحہ کتاب د ملا شاه خاني
سواتي له کتاب خاني ما لرہ راستويُ دا ملك د تاسو د اکبر بادشاه نه خلاص
کړم يوسفزيو هغه کتاب په زور نه ډير اکراه له ملا فيض الله واخست ور

ئي ستاوه آخوند درویزه وائي چه ما ور ته وُ وي چه دا کتاب په تاسو کښي برکت وه دا مه ډیر بد وُ کړل چه له دي عالمٙ مه غصب کړ ور مه ستاوه په دا شومي به تاسو خراب شئي آخرالامر الله تعالي قحط په دوي نازل کړ په غضب ئي د بادشاه گرفتار کړل تر هسي حدٙ قحط پر نازل شه چه سمه بونیر دواړه ځني خالي شول واړه و سوات ته ټول شول نقل دي له آخوند درویزه نه چه په سوات کښي به هره ورځ هونبره مردگان له کلیو وتل چه چا ښخول او مرداره چه به ئي بیاموندده لکه حلاله هسي به ئي خوړه بلك غبني به ئي د مردگانو خوړي دا به ئي نه موندلِ نور مرد ښځي ئي سره جدا شول لوي هلك ئي سره بیل شول یو تربله به ئي سره له لوږي هلکان پټ کړل بل ځاي به ئي خرڅول مالونه به ئي سره پټول خوړل به ئي تر هسي حده چه تمام ملك د دوي له دست وُ ووت په طبقات اکبري کښي راوړي دي په ورځ د شنبي شپږم د جمادالثاني سن د هجرت زر وه خبر و اکبر بادشاه ته وُ رسیده چه جلال الدین چه په تیښته و عبدالله خان ازبک ته لاړ وه بیا راغي بنیاد ئي د فساد او د فتني آغاز کړ راه‌زني او قطاع طریقي کا په ورځ د نو روز ئي جعفر بیګ چه بخشي وه رخصت کړ چه په اتفاق د محمد قاسم خان چه حاکم د کابل وه مهم د جلال الدین وُ کا او په آخر د شعبان په سن مذکور زین خان کوکه ئي په آباداني د سوات او باجوړ او په استیصال او تنبیه د پښتنو او په وهل د جلال الدین رخصت کړ زین خان د کنبړ په لارِ د هندوراج په غاښي باجوړ لړه وُ رغي تهانه ئي په باجوړ کښي پریښوه نور و سوات ته د تري په لارِ روان شه یوسفزیو تري ور ته وُ نیوه یو څو مدت په دا تیر شه چا ور ته وُ ویل چه د اختر په ورځ به دوي کور ته لاړ شي یورش وُ کړه تیر شه د اختر په ورځ یوسفزي اکثر کور ته لاړ زین خان فرصت غنیمت وُ گانه هله ئي پر وُ کړه و سوات ته تیر شه سوات ئي وُ نیوه ډیر بند زندان تاراج د یوسفزیو په کښي وُ شه مغلو قلعه

د دمغار سازه کړه هر لور ته به ئي په یوسفـزیو تاختونه کړه بند به ئي را
ووست او برده کول به ئي نقل دي له آخوند درویزه نه چه زه هم د
یوسفـزیو سره په سر درو د سوات لاړم په هغه ځاي را باند په شپه هسي
دِلي او باران وُ وریده چه تر صباح پور مُه امید د ژندګانئي نه وه آخرالامر
پس د دِ بدي سختئي او هلاکت مغل ته ئي رجوع راوړه مغل یکبارګي و
اشنغر و پښاور ته راکوز کړل په ګګیاني په مهمندزي په غوریه خیل ئي
ځاي په ځاي متفرق کړه هسي حال ور پیښ شه چه خداي تعالي دِ دا
حال و مسلمان ته پیښ نه کا اما محمد خان د پاره د جمعیت د اُلس
سره د هندوراج په غره مخ وُ نیو پنجکوري د سیند په غاړه چه کفار ووُ
هغه لور به ئي خالي کاوه وړاند به ته مطلب ئي دا وه چه که و قاشقار ته
واوړم هغه هم د کفارو دِ لاسه شهید شه بیا هغه اُلس غازي خان مولي‌زي په
خپل سر بادشاه ئي وُ نیوه هغه هم د کفارو دِ لاسه شهید شه هغه عالم هم د
زین خان په لاس کښیووت خانه کوچ ئي و پښاور ته را وستل یوه واله ئي د
پښاور په والو کښي دوي ته ور کړه د کر و کیلي طاقت ئي هم نه وه او نه ئي
طاقت د قلبي وه اولس هم ور ځحه تفرقه وه معلوم شول چه د بد افعالنو
او د بدانو د صحبتونو دا نتیجه ور وُ رسیده آخرالامر د خپلو افعالونو تایب
شول د مغلُ په صلاح سره ئي ملك د سمي وُ نیو ورځ په ورځ ئي اولس
جمع کیده یو مدت ئي په آرام په سمه کښي زیست کاوه مال واجبي به
ئي د بادشاه ور کاوه په هغه آوان کښي زر روپي واجبي د یوسفـزیو وي پنځه
توري شپږ توري به د کاله په سر یا د قلبي په سر په موافق د قسمت به په
دوي ور تلي او ملك د سوات د بنیر په دا کش مکش کښي په زور د مغلُ د
متفرق عالم په لاس کښیووت لکه سمه چه د آب سند په غاړه ده دلازاکو وُ نیوه
سوات سواتي بنیر بنیروال چمله چمله وال وُ نیوه او باجوړ ننګ نهاریو وُ نیو
زین خان چه د سوات له بند و بسته خاطر جمع کړ ځاي په ځاي تهاني

کښېنولي دي په حضور د اکبر بادشاه وُ رغي نقل دي د آخوند درويزه نه چه دا واړه په هغه آوان په اعتقاد سنيه کښي نه ووُ علماوو چه به چا ته نصيحت کاوه بد به ئي منل بعضي علما تابع د دوي شول بعضي خاموش شول بي يوه ما چه نصيحت مي به و هر چا ته کاوه يوه ورځ مي د يوه سواتي سره بحث وُ شه را ته ئي وُ وي چه سوات مي در ځني رانيوه ما ور ته وُ وي له ما دِ نه دي آخستي له يوسفزيو دِ واخست په هغه وخت چه يوسفزي فرمان بردار او تابع د دين محمدي ووُ بابر غند بادشاه په دوي راغي بي يوه د شاه منصور لور چه دا ئي يووړه نور ئي هيڅ ځني يو نه وړه چه ستاسو په لارِ شول دا حال ور پيښ شه زر دي چه تاسو هم خراب شئ

په هغه وخت چه بابر بادشاه په سوات راغلي وه ورځ د دوشنبي غره د محرم سن د هجرت اتصو پنځه ويشت وه ځور لسم کال د بابر د کابل د فتح وه په تسخير د باجور راغي چه په نيچول راغي نيمه کړئي عظيمه زلزله واقع شوه صبا ئي کوچ وُ کړ چه قلعه د باجور فتح کا نيژدي قلعي ته واړول او سرداران ئي د دلازاکو باجوړ ته واستول چه و سردار ته د باجوړيو وُ وائي چه اطاعت د بابر قبول کا او قلعه د ده په عالم وُ سپارئي هرګاه چه ملکان د دلازاکو وُ رغلل حقيقت ئي ور ته ظاهر کړ دوي اطاعت د بابر قبول نه کړ سخت ځوابونه ئي ور ته راستول بابر حکم وُ کړ چه لښکر دِ متوجه په آخستل د قلعي شي په ورځ د پنځ شنبي څلورم د محرم په سن مذکور لښکر باعث په جنګ شه کم و بيش دوه صو پياده له قلعي جنګ ته را وُ وتل جنګ ئي په قدر د خپل استعداد وُ کړ اما تاب ئي را نه وړ هغه ورځ شپيته اويا کس باجوړي په توپك وُ مړل شپه شوه د بابر لښکر ځاي په ځاي قرار وُ نيوه صبا د وخته په ورځ د جمعي پنځم د محرم حکم ئي وُ کړ نغاره ئي وُ کړه لښکر متوجه په قلعه شه جنګ ئي آغاز کړ رفته رفته قلعي ته وُ رغلل قلعه ئي ماته کړه په دا مينځ کښي ډيره ژوبله قتل کشتن وُ شه

آخر ئې قلعه ماته کړه فتح ئې وُ کړه باجوړي ډير وُ مړل قتل عام وُ شه اهل
او عيال ئې مغلو بند کړه تخميناً تر زرو کسو زيات وُ مړل پس له فتح
قلعه په خواجه کلان وُ سپارله خواجه کلان شايد د ده يار وفادار مصاحب
وه کمک ئې هم وُ خواجه کلان ته پرېښ صبا ئې کوچ وُ کړ په باباقرا واړول
څو بنديان باجوړي چه ور سره ووُ په سفارش ئې د خواجه کلان له اهل
عيال سره آزاد کړه بعضي سرداران چه سر کښ ووُ په لاس ئې راغلي ووُ
مړه ئې کړه سرونه ئې د دوي او خبر د فتح و کابل او قندهار او بدخشان ته
واستول او فتح نامې ئې هم د سرونو سره واستولي په دا ورځو کښې شاه
منصور يوسفزي له يوسفزيو ور ته راغلي وه په دا قتل عام کښې حاضر
وه سر و پا ئې ور کړ فرمانونه ئې د سياست و يوسفزيو ته وُ کښل شاه منصور
ته ئې ور کړه رخصت ئې کړ له مهم ئې د باجوړ خاطر جمع کړ په ورځ د سه
شنبي اتم د محرم په سن مذکور ښخوا کښې د تري په يوه بلند ځاي کله
منار سازکړ په ورځ د چهار شنبي په لسم د محرم په طريق د سير سور شه
و قلعي ته د باجوړ راغي د خواجه کلان کره مجلس د شرابو ترتيب شه
کافرانو د باجوړ د نواحي څو څنګ شراب راوړي ووُ شراب او ميوه باجوړ
ته اکثر له کافرستان راځي شپه ئې هور ته تيره کړه صبا ئې کوچ وُ کړ په رود
ئې د چندول واړول حکم ئې وُ کړ هرچه کمک تعينات د باجوړ دي رخصت
دِ شي په ورځ د يک شنبي څلورم د محرم خواجه کلان ته ئې طغ عنايت کړ
وُ باجوړ ته ئې رخصت کړ پس له دوه دري ورځو ئې دا قطعه و خواجه کلان
ته وُ کښه

"قرار و عهد به ياراين چنين نه‌بود مرا   که زير هجر مرا کرد بي قرار آخر
به عشوه‌هاي زمانه چه چاره سازد کس   به جور کرد جدا يار را ز يار آخر"

په ورځ د جهار شنبي اوولسم د محرم سلطان علاؤ الدين سواتي چه
مدعي او معارض د سلطان ويس سواتي وه راغي ملاذمت ئې د بابر وُ کړ

په ورځ د پنځ شنبي اتهلسم د محرم په ښکار روان شه پنجکوړي څخه ئي
واړول په دا منزل اتفاقاً ډيري واوري پري ؤ وريدي په اتفاق د سلطان ويس
سواتي د کهراج په عالم ئي څلور زره خرواره شولي مقرر کړي په تحصيل ئي
د دي غلي سلطان ويس سواتي تعين کړ عالم روستائي کوهي وه دا کار ور ته
دشوار ښکاره شه ځايونه ئي پريښول ويراني ئي ؤ کړه تار پتار شول په ورځ د
سه شنبي درويشتم د محرم لښکر ئي تعين کړ چه تاخت په پنجکوړه ؤ کا
عالم د پنجکوړي ؤ تښتيده مال مويشي غله ئي تار پتار شوه په دا ميان کښي
شاه منصور زوي د ملك سليمان يوسفزي په طريق د دولت خواهي ور ته
راغي از راه مصلحت او بند و بست د يوسفزيو لور د شاه منصور بابر ځان
ته ؤ غوښته په اتهويشتم د محرم له دري د کهراج را ؤ ووت په دا ميان
کښي ورور د شاه منصور هم ور ته راغي او بهسوت ئي هم په استحکام د
باجوړ د قلعي خانه کوچ باجوړ ته روان کړه په ورځ د جمعي په دريم د
صفر په هغه ځاي چه سيند د باجوړ او د پنجکوړي جمع کيږي واړول له
دي منزل بيا باجوړ ته روان شه په ورځ د سه شنبي په اووم د صفر خپل
امراکان او سرداران د دلازاکو مصلحت ته ؤ بلل قرار داد په دا ؤ شه چه
اوس وخت د فصل تير شه سال آينده به په هسي وخت رايشؤ چه فصل
ئي لاند کړؤ چه فکر بر اصل ئي ؤ شي نور ئي د شاه منصور تره تر خپل را
جاروتو چه سال آينده ئي قرار داد کړي وه په باجوړ کښي پري ښو صبا ئي
کوچ ؤ کړ تر خواجه خضر تير شه بيا ئي کوچ ؤ کړ تر بنير را تير شه نماز ديګر
ئي په بانه پالي واړول له هغه نه کاتلنګ ته راغي له هغه نه په شهباز ګړه
راغي قبر د شهباز قلندر په بلند ځاي وه چا ور ته ؤ وي چه دا قبر د ملحد
دي لکه زمکه هسي هموار کړ ديرش کال پخوا شاه ناز قلندر مړ وه صبا
ئي کوچ ؤ کړ په مقام ئي ديره ؤ نيوه القصه بابر له باجوړ په قصد د هندوستان
د يورش را ؤ جاروت او دا يورش د ده مدام په خاطر وه اما په سبب د

بعضي موانع ور ته نه میسر کیده په مقام باند چه دیره شه بعضي دولت
خواهانو ور ته وُ وي چه بعضي لښکر په کابل بعضي په باجوړ څه په لمغان
پاتو شه نن ورځ دا یورش مناسب نه دي لیکن بابر په دا خبرو اگرچه
مصلحت پزیر ئي وي نظر وُ نه کړ کوچ ئي په طرف د آب‌سند وُ کړ په گدر
د نیلاب راغي پوري شه کوچ په کوچ بهره ته لاړ عمل ئي په بهره په خوشاب
په دغه نواحي جاري کړ نور ئي بیا په لور د کابل کوچ وُکړ د نیلاب تر گدر ئي
کوز واړول کشتي ئي د نیلاب لاهو کړي را پوري شه د آب‌سند دِ غاړي نه چه
ئي کوچ وُکړ ناگاه مزري پیدا شه آواز ئي وُ کړ زلزله په آسونه گډه شوه لور
د لوره ئي په غشیو په تورو په نیزو وُ واهه بابر خود هم یو غشي وُ ویشت په
سیند گډ شه له سینده ئي را وُ کیښ له هغه نه ئي کوچ وُ کړ بگرام یعني
پېښاور ته راغي د گورکتري ننداره ئي وُ کړه شپږ کسَ سرداران د دلازاکو ور
سره ووُ هر یوه ته ئي صل صل مثقال سپین زر یوه یوه میښه چه سوغات د
هندوستان وه ور کړه چه په علي مسجد وُ رغي معروف نومیده دلازاك وه
یعقوب خیل وه لس مړونه لس خرواره وریژي اته اوښان د بابر تر نظر تیر
کړه الغرض په کابل داخل شه په دا آوان شاه منصور یوسف‌زي د بابر
خسر له سوات د پنځو شپږو کتخدایانو سره د یوسف‌زیو وُ رغي بابر ئي په
کابل وُ لیده واړو ته ئي خلعتونه ور کړه شاه منصور ته ئي تکمه داره جامه
ور کړه نورُ ته بي تکمه دا ئي ور سره مقرر کړه چه تر ابوهي د پاسه په سواد
دخل مه کانئي او هرچه تر ابوهي را کوز دي ملك اختیار ستاسي بل رعایا
له میانَ را وُ باسئِي بل هرچه پښتانه گرد نواحي د باجوړ استوگه لري او ملك
د بلجوړ کري شپږ زره خرواره شولي دِ په سر کار بادشاهي داخلوي سن اتصو
اته وه بابر د دوُ لسو کالو وه ولایت ئي د فرغانه واخست بیا سن اتصو لس وه
چه کابل ئي د مقیم ارغون نه چه زوي د ذالنون ارغون وه رانیو ذالنون
ارغون په قندهار مقیم ارغون په کابل دواړه له طرفَ د سلطان حسین چه

بادشاه خراسان وه ناست ووُ بیا سن اته صو پنځه ویشت وه چه قلعه د باجوړ فتح کړه بیا سن اته صو دو دیرش وه چه بادشاهي د هندوستان له سلطان ابراهیم نه رانیوه یو ویشت کال بابړ په کابل تیر کړه دیر کش مکش ئي د پښتنو سره تیر کړي دي اما غرض تمامه قصه نه وه مختصره وُ کښه شوه پښتانه تر بابړ پخوا په دا ملك ووُ

القصه پس له هغه یوسف‌زیو په دلازاکو لښکر وُ کړ تر سیند ئي پوري کړل بیا د کتر د یوسف‌زیو سره میرڅي شوه د اکبر بادشاه په وخت د کترو دیر زور وه نیلاب ئي ښهر وه چه یو لك کورونه ئي په نیلاب کښي ووُ گدر هم دغه وه لار هم په خوړه په سونیاله و پښاور ته چلیده د کترو عالم په هغه آوان کښي مغضوب سلطاني شوي ووُ د اکبر د لوریه هم پسي مهم وه یوسف‌زیو دیر په تنگ وُ رسول هسي چه یوسف‌زیو لښکر وُ کړ وُ رغلل د سیند په غاړه چه فتح پور ئي بولي جنگ ئي سره وُ کړ یوسف‌زي را مات کړل تر شیر والي پوري چه مفاصله اته یا نه کروه لري شکست ئي وُ شه دیر عالم د یوسف‌زیو مړ شه

نقل دي په هغه آوان چه اکبر بادشاه په مهم د مرزا حکیم له هندوستان په اتك راغي قلعه ئي د اتك سازه کړه او مرزا سلیم ئي په اتك له لښکره سره پریښ اکبر بادشاه خود جریده وُ کابل ته لاړ کابل ئي بیا په مرزا حکیم وُ سپاره بیا را وُ جارووت دلازاك ئي له هزاري خانه کوچ کړه و هندوستان ته واستول په دا آوان په دلازاکو هسي خواري راغله چه بیان ئي نه شي نقل دي په هغه آوان اکبر بادشاه له کابل و هندوستان ته وُ جارووت مان سنگه راجا ئي په اتك پریښ پس له هغه په سوات کښي د لغمانیو له باجوړیو او له سواتیو سره خصومت پیدا شه یوسف‌زیو وخت غنیمت وُ گانه طرف داري د لغمانیو وُ کړه لښکر کشي پس وُ کړه سواتي ئي خاك سیاه کړه د باجوړ عالم ئي هم خراب کړ په دا وخت یوسف‌زیو علي اصغر خپل سردار

نیولي وه څو ئي بېخ او بنیاد د سواتیو وُکیش بند او تاراج او قتل ئي کړه
القصه هیڅ یو سردار له دي الُس علي اصغر غند فتح کړي نه وه چه له ابتدا
د ملك احمد او د خان کجو تر اوس پوري هیڅا ملك د تونول آخستي نه دي
اما علي اصغر جد و جهد وُ کړ په اتفاق د ملك هندال اکوزي او ملك یاما
ملي زي او ملك مته خان او ملا ابراهیم الیاس زي او ملك ترکي مندر اوغیره
دا ملك په خپل تصرف راوړ

په طبقات اکبري کښي راوړي دي چه په شپږ ویشتم کال د اکبر د
جلوس په ورځ د یک شنبي په پنځه لسم د صفر سن د هجرت نه صو
نوي وه خبر راغي چه مرزا محمد حکیم په عرضداشت د معصوم کابلي او
معصوم فرنخودي چه د هرات وه او په اغوا د فریدون چه نوي د مرزا
محمد حکیم وه له کابلَ په عزیمت د هندوستان د تسخیر را روان شه او
شادمان چه د ده نوکر وه په طریق د هراولي په نیلاب را پوري شه کنور
مان سنګه مقابله شه جنګ ئي وُ کړ مړ شه شادمان او مرزا محمد حکیم
په نیلاب را پوري شه په پرګني د سید پور ئي واړول بادشاه په دا شورش
له هندوستانَ را روان شه پس له هغه خبر راغي چه مرزا محمد حکیم د
بادشاه د راتلو په طرف د پنجاب وارویدل د لاهور په سیند په ستنه پوري
شه په لور د کابل روان شه بادشاه کوچ په کوچ راته نیلاب ته راغي په سن
مذکور ئي قلعه د اتك سازه کړه مسمي په اتك بنارس کړه نور متوجه په
طرف د کابل شه یوه هفته ئي په کابل تیره کړه بیا متوجه په طرف د
هندوستان شه

په طبقات اکبري کښي راوړي دي چه په دیرشم کال د اکبر د جلوس
په ورځ د جمعي اته ویشتم د ربیع الاول سن د هجرت نه صو څلور نوي وه
عرضداشت د کنور مان سنګه او د خواجه شمس الدین محمد له اتکه راغي
چه مرزا محمد حکیم سخت بیمار دي او فریدون په بدرقه د کاروان له

پیښوره متوجه د کابل وه په خیبر کښې د پښتنو سره جنګ وُ کړ شکست
ئې بیا موند پستنه پیښور ته راغي اتفاقاً اور دننه په قلعه کښې وُ لګیده زر
بارونه د اوښانو وُ سول فریدون چه له دي واقعي نجات بیاموند په بله ته
روان شه په لار کښې اویه کسَ تتر تر وُ مړل هم په دا ورځو کښې خبر د
مرزا حکیم د فوت راغي مرزا حکیم اګرچه که د ده سکه ورور نه وه اما ده ته
تر سکه ورور ډیر تیر وه ډیر ځله مرزا حکیم بي ارائي او بي ادبئي وُ کړِ اما ده
نظر په صله رحمي تقصیرات ئې د ده در ګذر کړه لکه حق د ورورئي وي
هغه رنګ وروري او مهرباني به ئي پرِ وُ کړه او څو ځله ئي لوي امراګان په
کمک د ده تعین کړه کابل ئي بي خاره خنده ده ته تفویض کړ پس د مرزا
حکیم دِ مرګ اکبر بادشاه ته فکر د کابل او د غزني د محافظت وُ لاړ شه
مرضي ئي په دا وَه چه په دستور سابق کابل و فرزندانو ته د مرزا حکیم
تفویض شي اما وزیرانو دا کار صلاح دولت او مطابق د فرزندانو د ده دا
مضمون نه لیده بیت

"رعیت نوازي و سر لشکري نه کاریست بازیچه و سرسري"

او عبدالله خان ازبک بدخشان واخست کابل ته په پښو ناست دي په
دا سبب اکبر مخ په پنجاب را روان شه هرګاه په دهلي راغي زیارت ئي د
پلار او د نورو بزرګانو وُ کړ فقیران او مسکینان ئي په خیر او په خیرات ممنون
کړه او هم په دهلي کښې د اختر میاشت وُ لیده صبا ورځ د پنځ شنبي وَه د
اختر نمونځ ئي وُ ګذاره له دهلي نه ئي کوچ وُ کړ په نولسمَ د شوال و غاړي
ته د آب ستلج راغي په دي مقام خبر راغي چه کنور مان سنګه خپل عالم
په نیلاب پورِ کړ پیښور ته ئي وا ستاوه او شه بیګ نوکر د مرزا محمد حکیم
په آرویدل د دي خبر فرار وُ کړ کابل ته لاړ په ورځ د چهار شنبي دیارلسمَ د
ذوالقعده و غاړي ته د چناب راغي او په اته ویشتمَ د ذوالقعده و غاړي ته
د آب بهست راغي را پوري شه په دا منزل عرضداشت د کنور مان سنګه

مشتمل په اخلاص او په اطاعت د کابل د خلقُ او فتح د دي شاه ته راغي هرگاه چه کنور مان سنگه په کابل داخل شه فریدون او فرزندان د مرزا محمد حکیم له څانَ سره و کنور مان سنگه ته راغي ملاقات ئي وُکړ کنور مان سنگه وارِه په عنایت او التفات د بادشاه امیدوار کړه خپل زوي د خواجه شمس‌الدین سره په کابل پریښ او خود متوجه له فرزندانو سره د مرزا محمد حکیم په ملازمت د اکبر شه په پنځه ویشتم تاریخ د ذوالحجه په قصبه د راول پنډي چه په میان د رهتاس او د اټک واقع ده کنور مان سنگه فرزندان د مرزا محمد حکیم په شرف د ملازمت مشرف کړه بادشاه ډیره مهرباني مبذوله کړه هر یوَ ته ئي لایق منصب او جاګیر ورکړ هرگاه چه بادشاه په نواحي د اټک راغي زین خان کوکه ئي له ښه جمعیتَ سره په تسخیر د سوات او د باجوړ او استیصال د مفسدانو تعین کړ او بادشاه په ورځ د پنځ شنبي په پنځه لسم د محرم په سن نه صو پنځه نوي په اټک بنارس داخل شه

په طبقات اکبري کښي راوړي دي چه جلال‌الدین په هغه وخت چه عمر ئي د څورلسو کالو وه په سن د نه صو اته اتیا چه اکبر له کابلَ را وُ جاروت په ملازمت د بادشاه راغي مهرباني ئي ډیره پرِ وُکړه پس له څو ورځو ترِ وُ تش پښتنو ته راغي فساد ئي آغاز کړ لار ئي د کابل د هندوستان بنده کړه

مثنوي

"درختي که تلخست ویرا سرشت　　گرش بر نشاني به باغ بهشت
ور از جوي خلدش به هنگام آب　　به بیخ انگبین ریزي و شهد ناب
سرانجام گوهر به بار نه آورد　　همان میوۀ تلخ بار آورد"

مثنوي

"په ښوره کښي چه څوک کر کا　　سود ئي نشته خپل ضرر کا
چه نیکي شي له نا اهلَ　　دا خبره ده له جهل

چه یاري دِ وِي له مارَ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ څاي مې شومه کړه طیاره
چه په اصل بد سرشت دي ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ رنځ پرِمه کوه چه زشت دي
ستا محنت به واړه باد کا ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ غم بـه تـا سره بنیـاد کـا"

اکبر په رفع په دفع د دوي کنور مان سنګه تعین کړ او کابل ئي د ده په جاګیر کښي ور کړ هرګاه چه خبر را وُ رسیده چه زین خان کوکه د پښتنو سره په جنګ په جدل ګرفتار دي په دویم د صفر سن مذکور سعید خان ګکهر او راجه بیربر او شیخ فیضي او فتح الله خان شیرازي او تاش بیګ او صالح عاقل او نور ډیر لښکر په کمك او په مدد د زین خان کوکه رخصت کړ او پس له څو ورځو ئي حیکم ابوالفتح له نوره جماعت سره هم په کمك د زین خان روان کړ هرګاه چه زین خان ته دا امراګان وُ رسیدل لاس ئي په تاخت او په تاراج د پښتنو دراز کړ هرګاه چه د کراکر په غاښي وُ رغلل یوه سړي و راجه بیربر ته وُ وي چه پښتانه نن شپه قصد د شبیخون لري او دا غاښي درِ څلور کروه دي که راجا کوچ وُ کا ترِ تیر شي دوي به بي دست و پایه شِي راجا بیربر بي له اتفاقَ د زین خان کوچ وُ کړ نماز دیګر د بلندري په غاښي راغي پښتانه پرِ راغلل په غشیو په توپکو په کانیو ئي ویشتل لار باریکه شپه تاریکهٔ مغل نا بومه لار ئي غلطه کړه په هلاکت وُ رسیدل عظیم شکست ئي بیا موند او وه اته زره خلق ډوب شه راجا بیربر وُ مړ او راجا نني او راجا دهرم چند او خواجه عرب چه بخشي د هغه لښکر وه او ملا شیرین شاعر نور ښه نامدار خلق په هغه شپه هلاك شول او زین خان کوکه او حکیم ابوالفتح په پنځم د ربیع‌الاول په سن مذکور په بد حال په ډیر محنت و اتك ته را وُ رسیدل دا واقعه د اکبر په خاطر ډیره ګرانه شوه دوي له سلامَ منع کړه پس له هغه ئي راجا تودر مل له عظیمَ لښکرهِ سره په تلافي او تدارك د دي واقعي تعین کړ راجا تودر مل راغي څو قلعي ئي بنیادي کړي یوسف‌زي ئي تاخت او تاراج کړه ملك ئي پرِ تنګ کړ هم په دا ورځو کښي خبر و اکبر ته

وُ رسیده چه میر قریش ایلچي د عبدالله خان بادشاه د ماوراالنهر له ډیره سوغات سره راغي او نظر بیگ ازبک چه له لویو امراګانو د عبدالله خان وه له فرزندانو سره آزرده خاطر راغي اکبر شیخ فرید بخشي او احمد بیگ کابلي په استقبال و مخې ته ور رخصت کړه چه له خیبر نه ئې را تیر کا دا لښکر چه وُ رغي جلال‌الدین لار د خیبر ور ته نیولي وَه ډیر جنگ وُ شه فتح د بادشاهي لښکر وُ شوه دوي ډیر وُ مړل میر قریش ایلچي او نظر بیگ ازبک تر خیبرَ را تیر شول

په طبقات اکبري کښي راوړي دي چه هرګاه چه راجا مان سنګه په حکومت د کابل بادشاه سرفراز کړ له امراګانو د کابل څو تنه ئې په رکاب ظفر انتساب کښې وُ ساتل باقي امراګان ئې د کابل په کمک د راجا مان سنګه سره رخصت کړه هرګاه چه په پیښور داخل شه حقیقت د جلال‌الدین ور ته معلوم شه چه په تیراه کښي جماعه د قطاع الطریق ور سره ده راجا مان سنګه ته دا فکر صواب ښکاره شه چه اول دفع د دي فساد کړي بویه پس له هغه په جمع خاطر کابل ته تلل بویه په دا فکر کښي وه چه خبر د نظر بیګ او د قنبر بیګ او د شادي بیګ او د میر قریش او پاینده رعنا چه په طریق د رسالت له عبدالله خان راغلي ووُ را وُ رسیده په سبب د سنګ راه پښتنو په لور د خیبر روان شه پس له ډیرَ جنګَ و جدلَ نظر بیګ او غیره تر خیبر را تیر شول په دا دوه دري ورځي کښي اراده د مان سنګه په طرف د تیراه وَه لیکن فرمان د بادشاه په لاس د خواجه دولت راغي چه زین خان پښتنو مات کړ بایده دي چه بي توقفَ په شرف د ملاذمت مشرف شي چه رفع او دفع د دوي ته په وجه احسن وُ کړي پس له مطالعي د فرمان حضور ته روان شه په ورځ د نو روزئي شرف د ملاذمت حاصل کړ هم هغه زمان حکم پرِ صادر شه چه له هغه فوج سره چه کابل ته روان وي

متوجه په دفع رفع د پښتنو د سوات د باجوړ شه هرګاه چه مان سنګه په حدود د پښتنو راغي زلزله پر ګډه شوه راجا مان سنګه اووه اته میاشتي د کچو په تهانه تیري کړي ډیر جنګ او جدل او تاخت او تاراج لوټل وهل بندول د نر د ښځو ئي وُ کړه په دا میان کښي له طرفه د ماوراالنهر پریشان خبرونه و اکبر ته را وُ رسیدل په محافظت د کابل راجا بهګونت داس تعین کړ راجا بهګونت داس طاقت د دي خدمت نه لیده او چه راجا مان سنګه له تهانه د کچو په خدمت د بهګونت داس چه د ده پلار وه اټک ته را روان شه خو چه حقیقت ئي د کار او بواعث د بادشاه ظاهر کړ جمدهر ئي دوړاندِ پروت وه ځان پر وُ واهه وُ ئي وي چه زه ځوك کابل ځوك ځو وُ نه مرم ستا له فضولیو به خلاص نه شم مړل ځما بهتر دي

په طبقات اکبري کښي راوړي دي چه په ورځ د نو روز چه دو دیرشم کال د اکبر د جلوس او سن دهجرت نه صو شپږ نوي وه خبر را وُ رسیده چه جلال الدین تاب د مان سنګه را نه وړ په طرف د بنګښ لاړ شه عبدالمطلب خان چه لوي امرا د اکبر وه او محمد قلي بیګ افشار او حمزه بیګ افشار چه له قوم اوغترا د قلي بیګ د قزلباشو وُ نور دا رنګ څو امراګان په استیصال د جلال الدین و بنګښ ته تعین کړه هرګاه چه دا لښکر بنګښ ته وُ رغي جلال الدین د ډیرو سورو او پیادو سره جنګ ته راغي شدید جنګ وُ شه پښتانه مغل طرفین ډیر وُ مړل اما فتح د مغل وُ شوه هرګاه چه جلال الدین د پیر روښان زوي په غزني تاخت وُ کړ هزاره وو پر غلبه وُ کړه جلال الدین ئي مړ کړ سر ئي اکبر بادشاه ته راستوه پس له هغه احداد د ده وراره د شیخ عمر زوي په ځاي د ده کښیناست هغه پښتانه وغیره چه د پیر روښان مریدان ووُ واړه زیات تر پیر روښان په ده وُ ګروهیدل دِ ابتدا په تیراه کښي وه په هغه آوان چه احداد په تیراه کښي وه دولت دمغان د ده د استوګي وه

او بوچرخئِي چه د لېکرزي په ميان کښي دي بل ستوره چه د دولت زي سر حد دي د لوي مهابت خان په صوبداري کښي تيرصو کسه دولت‌زي له احداده په طمع توقع په قول په اميدواري څني را وُ بلل په هغه آوان د دولت‌زيو ملك ملك اصغر وه د ملك تور تره ملك اصغر خپل زهمن چه شمسي او رسول نوميدل ور سره کړه مهابت خان لرِه راغله مهابت خان ته بعضي غوريه خيلو او بنګښو وُ ويل چه که دا تيرصو کسه دولت‌زي چه راغلي دي قتل عام شي او په احداد پسي مهم وُ شي احداد به بي پايه شي دا معرکه ئي سرِه پخه کړه تقريباً يوه ورځ مهابت خان مجلس آراسته کړي وه ملك تور ئي هم وُ باله چه مهابت خان مست شه په مستي کښي ئي تر خولي وُ وتل چه که دا عالم قتل کړم تيراه به مسخر شي ملك تور وُ وي چه نواب بهتر پوهيږي ملك تور چه رخصت شه کور ته راغي صبا چه مهابت خان صوفي شه دا خبره ور ياده شوه يساول ئي ورستاوه ملك تور ئي وُ باله ور ته ئي وُ وي چه برايهٔ مه څه مصلحت سرِه کاوه ملك تور انکار راوړ چه زه له ځانَ له جهانَ هيڅ خبر نه وم اوس هم بي هوښ يم يساول په زور راوستم د مهابت خان خاطر تسلي وُ شوه چه دي په هغه خبرِه پوهيدلي نه دي نورِ ملك تور رخصت شه چه دوه ورځي تيرِ شوِ حيله حواله ئي وُ کړه چه کورمه مي له پاسه راغي زه دِ رخصت شم چه مخي ته ئي ورشم مهابت خان ور ته وُ وي ته څه لرِه ځي زه به پالکئِي انبالئِي ورستوم ده ور ته وُ وي چه پښتني په دا نهٔ پوهيږي زه به ئي مخي ته ورشم را به ئي وُ لم په هر صورت ئي ځان ترِ رخصت کړ بلا توقف ئي ورونه تر لاسَ وُ نيول روان شه چه تر ښهرِه وُ ووت سرِي ملك شمسي او رسول چه د ده تربوورونه ووُ ور ته ئي راستاوه وُ ئي وِ چه ما ځان په بهانه له مهابت خانَ رخصت کړ ده د مورِ د مرګ مصلحت کړي دي که را وُ وتئِي خلاص شوئِي که نه وتئِي مړه شوئِي دوي په ګفته د ده عمل وُ نه کړ هرګاه چه ملك تور تيراه ته وُ رغي تره ته ئي وُ وي

چه مهابت خان دا رنګ مصلحت کړي دي ما دِ زهمن خبر کړه دوي د ما په
ویل عمل وُ نه کړ سړي ور ته په تلوار واستوه که نن صبا را وُ وتل بهتر که نه
مړه شول تره ئي هم په ویل عمل وُ نه کړ چه تربور ئي دي له غرضه وائي څو
ورځي چه تر میان شوي مهابت خان ضیافت وُ کړ هغه عالم ئي واړه وُ باله
پس له طعامَ ئي وصلي د خلعت په بهانه ترِ واخستی تیر صو کسه ئي جدا
جدا یو یو مړ کړ یو د بل دِ حالَ خبر نه شه نور د غیرت خان سره دوه
ویشت امرایان په مهم دِ تیراه په لار د کوهاټ تعین شول د اسمعیل‌زیو په
وطن چه واغوز و سم ئي لوي د سنګ پاژه تر غاشي لاند دي هورِ ته ئي واړول
دولت‌زي د ملك تور سره روښاني د احداد سره د غاښي سر ئي ور ته وُ نیوه
په صبا مغل سواري وُ کړه جنګ ته روان شه مغل هسك وُ کړ غیرت خان
د ملك تور و مورچي ته وُ رسیده او راجپوت مورچه ته د روښانیو وُ رسیده
جنګ ئي سره آغاز کړ چه مغل د غاښي په سر وُ رغي غیرت خان وړاندِ
شه پنجو نومیده دولت‌زي وه په خیل کښي فروز خان خیل وه ور سره غاړه
غړي شه دواړه یو د بله پرِ وتل پنجو ناري کړي چه ما هم ور سره وهي څو
دي وُ لاړ نه شي دواړه ئي وبله باند وُ وژلل نور مغل مات شه بي حسابَ
وُ مړل سوا تر نورَ لوته پنځه زره آس په الجه کښیوتل نور مغل تاب را نه
وړ لوي مهابت خان تغیر شه چه ملك شمسي او رسول مړه شول ملك
اصغر پخپل ځاي ملکي په ملك تور وُ سپارله په دا سبب چه فرزند ئي
پاتو نه شه پس له یوه مدتَ پهٔ تیراه کښي په زمکه د مستوري یو څبله
دعوه د ورکړي وُ شوه د احداد طرفداري دیو نورو وُ کړه ملك تور عبدالعزیز
خیل چه نیکه د مؤلف وه له موره لاسته له احدادَ آزرده شه ور ته وُ ویل
چه زه نورِ دِ هر امر منم اما یو د کاله بل د پټي واك نه درکوم احداد هم ور
سره دښمني واخسته دي راغي مغلي شه لښکر ئي د مغل په تیراه روان کړ
دي دوړاندِ شه احداد ئي له تیراه وُ یوست په چبوتره د خټکو په لواغره کښي

ئي مکان ؤ نيوه همیشه به ئي په هر لوري تلخت باخت کاوه لښکر ور سره ډير وه له هره قومَ سلوك ئي د هيچا سره نه وه د ده ارتينه ډيره صاحب حسنه او دانا او فهمیده وَه او نوم ئي الائي وه د دي زوي عبدالقادر نوميده په دواړو باند احداد ډير مَين وه هر کار به ئي د دوي په راي په مصلحت کاوه بل د ده مطرب وه هغه هم د ده صاحب مدار وه نور د احداد د هيچا سره سلوك نه وه نقل دي له سفيد ريشانو د اکوړ خيلو چه خدري نوميده پيروه د يحي خان د سردارۍ په وخت ډير بد نهاد وه همیشه په بديو د ده کار وه يو ځل له بيرډَ لواغره ته ؤ رغي احداد ئي را سوور کړ خيرآباد ئي تلخت تاراج کړ په وخت د جاروتو خضر خان اکوړ خيل د چوړپاني په وره کښي پسي ؤ رغي جنګ ئي ؤ کړ خضر خان شهيد شه په جهانګير نامه کښي راوړي دي چه په شپږم کال د جهانګير د جلوس سن هجرت زر شل وه واقعي د احداد مخ ښکاره کړ خان دوران امرا په دا وخت له ډيره سپاه سره په حدود د ننګنهار او د بنګښ وه او معزالملك بخشي د لږه جمعيت سره په کابل وه احداد فرصت غنيمت ؤ شماره ډير سوره پلي ور سره کابل ته ؤ رغي معزالملك کوچه بندي د کابل ؤ کړه متوجه په جنګ شه پښتانه په سبب د کثرت په هر طرف لور د لوړ په کوچه په بازار پرِ هله ؤ کړه معزالملك تاب د مقاومت را نه وړ په کوټ ننووت کابليو همت اختيار کړ ډير جنګ ئي ؤ کړ طرفين ډير ؤ مړل احداد ؤ جارووت کم و بيش صل کس پښتانه ؤ مړل دوه صو آسونَ هم د پښتنو پاتو شول په دا ورځو کښي ناد علي ميداني په لهوګر کښي وه هرګاه چه دا خبر ورؤ رسيده په ډير تلوار را روان شه نماز ديګر داخل په کابل شه په پي د پښتنو روان شه ليکن مسافت ئي تر ميان ډير وه ؤ نه رسيده را ؤ جارووت هم په دا ورځو کښي فتح خان له لاهور په ملاذمت د جهانګير راغي شرف د ملاذمت ئي حاصل کړ دي ئي په حکومت د کابل او په تنبيه د احداد په ضبط د پښتنو تعين کړ

په جهانګیر نامه کښي راوړي دي چه په شلم کال د جلوس اتم د جماد الثاني جهانګیر په هوس د سیر او د ښکار په طرف د کابل روان شه ده څو ورځي په ګرد نواحي د ښهر ښکار وُ کړ په ورځ د جمعي په درویشتم د جماد الثاني کوچ وُ فرمایه افتخار خان چه زوي د احمد بیګ خان کابلي وه د احداد سر ئي راوړ ملاذمت ئي د بادشاه وُ کړ بادشاه سجده د شکر وُ کړه شادماني وُ غړولي حکم ئي وُ کړ چه د لاهور په دروازه ځوړند کړي او تفصیل د دِ مجمل دا رنګ دي چه هرګاه مظفر خان زوي د خواجه ابوالحسن و کابل ته راغي خبر ور ته را وُ رسیده چه یلنګتوش ازبک په قصد د شورش او د فتني په نواحي د غزني راغي لاچار د خپلو تعیناتو سره په سر د یلنګتوش روان شه په دا میان کښي احداد قابو وُ لیده په اشارت د یلنګتوش ازبک تیراه ته راغي دست اندازي او رهزني اغازه کړه یلنګتوش له دي قصدَ پښیمان شه یو شخص ئي له خپلو عزیزانو مظفر خان ته واستاوه صلح صلاح ئي وُ غوښته وُ جاروت مظفر خان په سر د احداد له دغه جمعیت سره په لار د کردیر روان شه هرګاه چه خبر د یلنګتوش د جاروتو او د مظفر خان د راتلو و احداد ته را وُ رسیده تاب ئي د مقاومت را نه وړ پناه ئي و لواغره ته یووړه مورچي ئي ځاي په ځاي وُ تړلي محکمي ئي ډیره وُ کړه ذخیره او توښه او آذوقه او اسباب د جنګ ډیر طیار او آماده کړ مظفر خان وُ رغي پنځه شپږ میاشتي جنګ او جدل زدِ ډیر وُ شه په ورځ د شنبي اووم د جمادالاول پس له ډیره جنګَ چه درِ پهره جنګ وُ شه احداد په اهتمام د مورچه بندي له یوي مورچي بلي و ته ته په توپک وُ ویشت شه وُ مړ پښتانه تنګ شول مورچي پري ښوي په دا میان کښي یو شخص چه د احداد دِ لښکر وه په طریق د مجرا توره او چاړه او ګتي د احداد مظفر خان ته راوړه یقین ئي وُ شه چه دا توره ګتي د احداد ده مظفر خان هغه شخص دوړاندِ کړ هغه ځاي چه احداد مړ پروت وه وُ رغي د توپکو په ګولِئ ویشتلي شوي وه په دا مجرا مظفر خان

تعینات ئي له بادشاه وُ شه منصب او اضافه بیاموندہ پس له مرګَ د احداد
په لښکر ئي تفرقه ګډه شوه اما په لواغرہ کښي یو سخت ځاي دي کوړمه قبیله
ئي هغه ځاي ته وُ ختل خلاص شول لښکر د مغل را وُ جارووت بیا په یوه
مدت پس د احداد قبیلي له الائي له عبدالقادرَ سره و تیراه ته راغلي چه
جهانګیر بادشاه فوت شه شاه جهان په تخت کښیناست لښکر خان صوبدار
د کابل وه په دا کش مکش کښي موسم شه صوبدار د کابل و کابل ته وُ لاړ
وه عبدالقادر له تیراه لښکرکشي وُ کړه پیښور ئي محاصره کړ نایب ئي د لښکر
خان او ښهر د پیښور ئي قتل کړ اطراف او جوانب اولوسات د پښتانه واړه
د مغل په بدي متفق شول مګر دِرقبیلي ارباب د پیښور قبیلي د مؤلف چه
په هغه آوان کښي شهباز خان د مغلو سره وه په ورک زي کښي د ملك تور
قبیله هغه دِر واړه قبیلي سره په اټک په پیښور وِ په پیښور کښي د مغلو سره
محاصره شوِ او شهباز خان د قبیلي سرہ په اټک کښي محاصره شه سعید
خان چه صوبدار د بنګښ وه په هغه وخت را وُ رسیده د پیښور په محاصره
کښي ننووت اول ابتدا د محاصره عبدالقادر کړِ وَه چه دا نور اولوسات جمع
شه لکه د پښتنو جهل نادائي عادت دي رشك ئي پیدا شه چه دا اسم د
عبدالقادر کیږي له عبدالقادرَ سرہ خبري د مخالفت واخستي عبدالقادر وُ
پوهیده چه د مغلُ سره به ساز وُ کا ما به نیولي ورکا له دي وسواسَ په شپه
کوچ وُ کړ د خپل لښکر سره و تیراه ته لاړ مغل په دا حال خبر شه چه لښکر
د پښتانه تفرقه شه د قلعي را وُ ووت له پس ماندهوو پښتنو سره ئي جنګ وُ
کړ دیر یوسف‌زي ګګیاني مړه شول شکست ئي وُ خوړ دا مقدمه چه د شاه
جهان په عرض وُ رسیده سعید خان چه له بنګښَ راغي دا هسي تردد ئي وُ
کړ په یوه ځل پنځ هزاري منصب او د کابل صوبداري ورکړه د کابل په صوبه
کښي بیا عمل مغلي وُ چلیده عبدالقادر د الائي سره په قول په عهد دلاسا
کړه و پیښور ته ئي را ووست په لږ شپي کښي وفات شه مغل بیا لښکر کښي

په تیراه په احدادیانو پسي وُ کړه یوسف افریدي او آزارمیر ورکزي چه دا دواړه د احدادیانو سرداران ووُ جنګونه جدلونه په تیراه ډیر وُ شول دا یوسف افریدي هسي بهادر ځوان وه چه د احدادیانو په لښکر کښي په مړانه د ده ثاني څوک نه وه بیت

"پلنګانش از زورِ سر پنجه زیر فرو برده چنګال در مغزِ شیر"

په دا مهم کښي هم ده هسي توري وُ وهلي چه عالم ور ته حیران شه بیا مغل په قول په قرار را وستل هزاري منصب ئي دواړو ته ور کړ بادشاه په حضور وُ بلل وطن ئي پاني پت څخه ور کړ اوس سن هجري زرصل در ویشت دي هغه وطن د دوي د اولاد په تصرف کښي دي پس له هغه د شاه جهان په عمل د کابل د صوبي په پښتنو سخت عملي شوه ماده د اولوساتُ له فتني ډکه شوه شاه جهان بادشاه شاه زاده دارا شکوه چه ولي عهد زوي د ده وه په اګره کښي ئي بند کړ په هغه آوان مهابت خان صوبدار د کابل وه

ذکر په بیان د خپلُ انسابُ او احوال د خپل اُلس چه له یوه ځايَ بل ځاي ته په سبب د حوادثُ د روزګار نقل کړي دي او هرچه په دا امینځ کښي واقعي شوي دي

د خان علیین مکان خوشحال خان نقل دي چه په بیاض کښي پخپل دستخط کښلي دي چه اُلس د ختک داخل د اُلسِ کړلاني دي تر کړلان پورِ او ځموږ تر اولادَ پورِ شل پېړي شي افضل خان د اشرف خان د خوشحال خان د شهباز خان د یحي خان د ملك اکوړي د درویش محمد چه مشهور په چنجو دي چنجو د تمن تمن د حسن حسن د شیخ علي شیخ علي د عطا عطا د پټي پټي د اتو اتو د برګویت برګویت د تري تري د تورمان

تورمان د لقمان چه مشهور په ختک دي لقمان د ککي ککي د کړلان کړلان
زوي د هوني دي هوني داخل په اولاد د سړبن دي چه له اولاد د شرکبون دي
دا قصه طول لري اما مجمل څه لا و بدي کښلي شي وائي چه په زمکه د
ایلاق او د قشلاق کړلان له موره تولد شه په سبب د واقعي و احشامات ته
روان شول دي هیر شه هرګاه چه ور یاد شه ورمړ چه وروړ د هوني وه په
طلب د وراړه وُ جارووت بیا ئي موند یو دیګ هم هورِ ته د دوي نه پاتو شوي
وه کړلان ئي په دیګ کښي واچاوه دیګ ئي په سر واخست و احشامات ته
ئي راوړ د ورمړ خپل زوي نه وه و هوني ته ئي وُ وي ما دا ستا زوي په ډیر
مشقت تر دا ځایه راوړ ته ئي مه آخله زه به ئي پرورش کوم دا دیګ ته
واخله هوني راضي شه هرګاه چه عوض معاوضه ئي په دیګ وُ کړه او پښتانه
دیګ وته کړهي وائي دي په سبب د کړهي مسما په کړلاني شه هرګاه چه
عاقل و بالغ شه ورمړ لور په نکاح ورکړه اولاد ئي ډیر شه څو ګروه خلق دي
واړه منسوب په کړلاني دي انشاءالله شرح د دي احوال به پخپل محل راشي
ما په زعم د دلازاکو چه په کړلاني کښي دوي لوي اُلس دي دا رنګ دي چه
دوي کړلان ته سید حسیني وائي په دا ترتیب چه کړلان د سید قاف سید
قاف د سید رجال سید رجال د سید خاتم سید خاتم د سید اسمعیل سید
اسمعیل د امام جعفر صادق امام جعفر صادق د امام محمد باقر امام محمد
باقر د امام زین‌العابدین امام زین‌العابدین د امام حسین امام حسین د حضرت
علي کَرَمُ‌اللّٰهُ وَجْهَهُ هرګاه چه اُلس د دلازاکو ارشد په اولاد کښي د کړلان دي لږ
څه به ئي له انسابَ په دي محل کښي وُ کښل شي نسب د دي قوم په
برهان ورځي د کړلان دوه زهمن ووُ یو کودي دویم ککي برهان او ورک دواړه
زهمن د کودي دي ورک‌زي او دلازاك دواړه په اولاد د کودي ورځي دلازاك
دوه طایفي دي لوري او یعقوب اُلس د لوري زیات وه اُلس د لوري کښي
کیږي عمر خلیل احمد خلیل وتك‌زي شجره هم داخل په لوري دي د یعقوب

دوه زهمن ووُ ذکریا او اما حیدر اوسني حسي دواړه داخل په اما دي سیصده ور ته وائِي د ذکریا څلور زهمن ووُ یسین مندي موتي ماني له هریوه نه جدا جدا اُلس پیدا شه یسین‌خیل منديزي موتيزي ذکر به د ورك‌زي پخپل محل کښي راشي د ککي څلور زهمن ووُ لقمان اتمان عثمان جدران دا څلور واړه اُلس په یوه له زهمنو د ککي منسوب دي اتمان او عثمان له یوي موره دي او لقمان له بلي موره دي اما دري واړه له یوه پلاره دي او جدران تره د دي دِر واړه وه اُلس د اتمان خیل چه په سوات باجوړ اړهنگ بړهنگ میشته لري له نسلَ د اتمان دي او اُلس د افریدي چه په تیراه او باړه او خیبر استوګه لري له اولادَ د عثمان دي او اُلس د ختك چه په سرحد د یوسف‌زي تر عیسي پوري په غاړي د آب سیند پراته دي له نسبَ د لقمان دي چوتره او لواغر او تل دینو او کربوغه او کرکرِه دا وطن د دوي دي وائِي چه اسم د لقمان په دا سبب په ختك شهرت بیاموند چه لقمان او اتمان او عثمان او جدران څلور واړه ښکار ته لاړ دِر څلور جونه له قبیلي د افغان صحرا ته وتلي وي یو د بله پیښ شول دوي وُ وي چه راشئِي په څلور واړه د څلور واړو هسك واچوو دا لوي ښکار دي لقمان په کښي مشر وه په هسك راضي نه شه وُ ئِي ویل چه اول به زه یوه په غوره واخلم په نورو دري واړه هسك واچوئِي هم هغه رنګ ئِي وُ کړل لقمان په څلورو واړو کښي چه په ښه پوښاك آراسته وَه هغه په کښي وُ نیوه اما چه ئِي وُ لیده حسن ئِي موافق د لباس نه وه

بیت

"بس صورت خوش که زیرِ چادر باشد چون باز کني مادرِ مادر باشد"

هغه نوري په ښایست په زیبائِي تر دي بهتري وي نورو ورونو ئِي هسك پرِ وُ کړ موافق د هسك ئِي خپلي کړِ هرګاه چه احوال د لقمان ور ته معلوم شه په خندا خندا ئِي وُ وي لقمان په ختي لاړ مثل دي د پښتنو چه څوك په یوه سبب درمانده شي وائِي چه په ختي لاړ په دا سبب نوم د لقمان ختك

شه او عثمان ته په دا سبب آفریدي وائي چه میلمانه د ده کره راغلل دي ډیر حقیر او گنجي او پریشان وه وخت د ژمي وه دوي له سردئي یو د بله نیژدي ناست وؤ میلمنو ترِ پښتنه وکړه چه دا څوک دي دوي وُ وِ دا هم آفریده دي یعني خلقت د پروردګار په دا سبب نوم د عثمان افریدي شه له نسلَ د هغو څلورو وارو جونو اولاد د لقمان او غیره ډیر شه هغه جل چه لقمان خپل ځان ته غوره کړه او نوم ئي د ختک د دي په سبب بیاموند وائي چه نوم ئي سباکه وَه رنګ ئي تور وه قوي هیکله هښیاره وَه دوه فرزندان د لقمان ترِ پیدا شول یو تورمان بل بولاق تورمان د پلار په رنګ وه او بولاق سیاه فام وه په رنګ د مور په ځاي د پلار تورمان کښیناست له ده دوه زهمن پیدا شول یو تري بل ترکي په میان د دیو دوارو ورونو تري قابل شه نوم ئي د پلار ژوندي کړ اولاد د تورمان واړه د ده په نامه نومړل شي د تري دوه زهمن وُ شول برګویت او امیر د برګویت درِ زهمن وُ شول اسمعیل او امیر او اتو او د ترکي چه زوي د تورمان وه دوه زهمن تولد شول ایسو او یوسف او په میان د تري د اولاد اولاد د اتو او د امیري ډیر شه او اولاد د رجز په میري ورځي او د اتو چه زوي د برګویت دي دوه زهمن پیدا شول پټي او مهمند او د پټي دوه زهمن دي هوتي او چیني او د هوتي څلور فرزندان دي فتح او شیخ علي او کمیل او مژي د شیخ علي زوي حسن دي د حسن څلور زهمن تولد شول میم او محمود او کریم او تمن د تمن اته زهمن پیدا شول درویش محمد چه په چنجو مشهور دي بارک مندا ذَري ناصر شاهد او شیخ احمد ملي او خواجي چنجو ته حق تعالي پنځه زهمن ور کړل یو ملك اکو او مچوړي او میر داد او مژي دا څلور واړه له یوي موره دي چه مور د دوي اوریاخیله وَه پنځم غازي خان مور ئي بنګښه وَه ملك اکو ته حق تعالي اته فرزندان کرامت کړه یحي خان چه له موره کښي وَه او مور ئي میژه خیله وَه نوم ئي تاروکه وَه بل نظام

هم له موره کښې وه مور ئې بولاقۍ وَه ننداکه نومیده بل یوسف خان هم له موره کښې وه نوم ئې د مور دردانه وَه له اُلسۍ د غوریه خیلُ له طرف د مهمندو وَه بل تاتار خان چه مور ئې ام الولدۍ وَه بل خضر او عبدالغفور چه غفور بیګ ور ته وائي دواړه له یوي موره وُو مور د دوي هم ام‌الولدۍ وَه پنجو نومیده بل طاؤس خان چه مور ئې پائي نومیده چیني وَه بل مصري چه مور ئې څلوزي وَه پس له فوتۍ د ملك اکو چه ملك او یوسف خان د بولاقُ د لاسۍ شهید شول یحي خان په ځاي د پلار په اتفاق د تري د اُلس کښیناست او نظام په حیات د پلار په ځواني مړ وه او یوسف خان چه نوي واده کړي وَه یوه لور ئې وَه فاطمه نومیده یوسف خان ډیر تهور وُ کړ ځان ئې پلار ته وُ رساوه اما چه بخت ئې یاري وُ نه کړه کوښښ ئې فایده وُ نه کړه د پلار سره ئې شربت د شهادت وُ څیښ مذکور به ئې په خپل محل رایشي یحي خان له کشرانو ورونو سره چه هیڅ یو لا بلاغت ته رسیدلي نه وه په قصاص ئې د پلار ملا وُ تړله په مدد د اُلس ئې رنا ورځ په دښمنانو توره شپه کړه انتقام ئې د پلار واخست دښمنان ئې نیست نابود کړه

فرد

"چو دست رسد مغزِ دشمن بیار که فرصت فرو شوید از دل غبار"

یحي خان ته حق تعالي یوولس زامن عنایت کړه اول شهباز خان چه دا ئې تاریخ د تولد دي

تاریخ

"شهباز خانِ یحي آن خان بي بدل در کارِ رزم ثاني رستم زیاده یل
تاریخِ مولدش زخرد چون به جستمش گفتا ز روي صدق که شهباز خان اجل"

سن د هجرت پوره زر وه

بهادر خان عالم خان له یوي موره وُو قذیفه نومیده اسمعیل خیله وَه او آدم خان له موره یکه وه مور ئې مهمندۍ وَه افروز خان مور ئې کهترا وَه نیك زنۍ نومیده له یوسف خانۍ کنده پاتو وَه یحي خان په نکاح کړه او شریف

خان او جلال خان چه مور ئي بولاقۍ وَه لور د نازو خان وَه چه کشنده د ملك اکو وه په بند کښېوته نوم ئي خانو وَه او محمد خان او شادي خان مور ئي ام‌الولدۍ وَه رائي نومیده او عبدالله خان او حکیم خان مور د دوي پیر خیله له اولادۍ د شاه اسمعیل نغري وَه پیر خیله به ئي ورته وي د یحي خان سوا له دیو زهمنو اته فرزندان نور ووُ په طفولیت مړه شول پس له شهادتۍ د یحي خان شهباز خان قایم مقام په ځاي د پلار شه د شهباز خان ځلور زهمن لوي شول یو خان علیین مکان چه تاریخ د خپل ولادت په فارسي په پښتو پخپله ویلي دي تاریخ

"خوشحال ختک در ربیع الثاني آمد چو درین کهنه رباطِ فاني
حق کرد ندا مرو را خیر رسان تاریخش گشت خیر عالمیاني"

دا تاریخ ئي په پښتو دي

"د هجرت زردوه ویشت سن وه چه زه راغلم په جهان"

بل جمیل بیگ چه سکه ورور د خان علیین مکان وه مور د دوي ځلوزئي وَه بل شمشیر چه مور ئي امیره وَه بل میرباز چه مور ئي مهمندزئي د نوښهر لور د ملك باري وَه پس له شهادتۍ د شهباز خان نوبت د سردارئي په خان علیین مکان راغي

ذکر د ختك د مکان چه له کومۍ راغلي دي او کوم کوم ځاي سکونت او توطن نیولي دي او تخمیناً حساب ئي د کورونو

اول سکونت د ختك په غره د شهال وه چه وطن د وزیرُ دي له هغه نه ئي نقل و بنو ته وُکړ له هوني او منګلي سره آستیده هرګاه چه اُلس د هوني او منګلي له عداوتۍ د شتیك او کیوي اخراج شه هندوستان ته لاړل ختك د شتیك سره سکونت کاوه واله د صدرون د ختك په تصرف وَه پس

له هغه په سبب د عداوت په لور د لواغره د جونو غره او و تیري او کربوغه
او شیشم او چوتره او الاچي او شکر دره لره راغلل تر نیلاب پورِ ملك ئي تر
څانَ لاندِ کړ شیر خان سوریاخیل او تپه د ببرو و سونیالي ته راغلل پس له
یوه مدت آوازُ د شیر خان ورته را وُ رسیده چه وسیع ملك ئي په لاس
کښیوت انوخیلو هم پسي کوچ وُ کړ چنجو هم د کربوغي کوچ وُ کړ په شیخ تنګي
واړول رفته رفته انوخیل دلته راغلل نقل دي چه کوهاټ تر ریسي پورِ دا
ملك د ورکزیو وه بنګښ پرِ دپاسه راغي د ورکزي سره ئي جنګونه وُ کړه د
ختك هم د ورکزیو سره آزرده‌ګي وَه رفاقت ئي د بنګښ وُ کړ تر کوهاټ پورِ
له دا ملكَ ورکزي پاڅاوه بنګښ وُ نیوه ریسي پټیاله زیره تر توره‌چیره بوره
چیره پورِ دا ملك ختك وُ نیوه پټیه‌خیل په کربوغه میشت وه دِ کربوغي نه
ملك اکو دِ عزیزانو نه آزرده شه و خوړي ته راغي په خوره باندِ ماندوري
میشته ووُ ملك اکو میشته په کواز دره وُ کړه بیا ملك جاني چه په هغه
وخت سردار د پټیه‌خیلو وه عزیزانو پرِ عرض وُ کړ چه ملك اکو دِ په ناحق
آزرده کړ بویه چه پخلا ئي کړي را ئي ولي دي پسي راغي ملك اکو ور سره نه
ته د ملك جاني هم دا ملك خوښ شه چه بیارته وُ رغي درسمند عالم به
هم په دوي باندِ زور زیاتي کاوه فکر ئي وُ کړ چه که زه دا اُلس له دي ځایه
بیایم وطن خوړ دي څوك به را سره لاړ نه شي د بنګښ سره یوه بدي وُ کړم
چه دا عالم واړه را سره خانه کوچ روان شي د درسمندُ په ښکار ښه ښه عالم
را وتلي ووُ په طریق معهود د دوي و کلي ته راغلل واړه ئي قتل کړه نور ئي له
هغه ځایه کوچ وُ کړ په شکر دره ئي واړول دماغ آوان پرِ خبر شول ملاحظه
ئي څني وُ کړه چه د موړ ملك به وُ نسي تاخت ئي پرِ وُ کړ طرفین سره جنګ
وُ کړ ډیر وُ مړل له هغه ځایه کوچ وُ کړ کوچ په کوچ خوړي ته راغلل بیا ئي
په سونیاله قرار وُ نیو

ذکر د ملك اکوړي او د ده د اولاد چه د تمام خټک خاني او سرداري پخپل خپل وار کړي ده

ملك اکوړي ولد درويش محمد چه چنجو ئي بولي وائي چه په توره ډير ميړني بهادر وه او سخي نهايت وه چه که صبا به ئي وو بيګاه ئي نه وو که بيګاه ئي څه موجود شوي صبا به ئي نه وو هر څه به ئي چه په لاس راغله صرف ئي د يارانو د فقيرانو وو بيت

"چه کښل کا توره سپينه دنيـا لوټي بازينـه
تيمر غند که نه شي د عنبر غند به شينه"

نقل دي چه له کربوغي راغي ؤ سونيالي وته يوه جماعه به ور سره وه هميشه به ئي تاخت باخت کاوه په هغه آوان دور د اکبر بادشاه او د مرزا حکيم د اکبر نا سکه ورور وه ميرزا اکبر په هندوستان کښي وه د کابل صوبه ئي په ميرزا حکيم سپارلي وَه شه بيګ چه د ميرزا حکيم نوکر وه د ميرزا حکيم له لوريه په پيښاور کښي وه چه ميرزا حکيم مړ شه کابل اکبر ؤ نيوه هغه شه بيګ خان کور شه بيا خان دوران د کابل صوبه‌دار شه وائي چه د اکبر بادشاه په وخت د هندوانو د جوګيانو ډير قدر وه ملك اکوړي په سبب د غيرت مسلماني ډير جوګيان وژلي وو چه اکبر بادشاه ته راغي دا خبره مشهوره وَه اکبر بادشاه څني پښتنه ؤ کړه چه څو جوګيان دِ وژلي دي ده په عرض ؤ رسول چه نور مي شمارلي نه دي يوه مونده د غوږ چه مي ئي په مټ کښي ساتلِ دَه لوي مټ څني ډك شوي دي ارشاد مي به د کليمي ور ته ؤ کړ که به مسلمان شه امان مي به ور کړ کنه مړ مي به کړ نقل دي چه د شه بيګ خان کور ورور ئي د لاسه مړ شه په هغه آوان د اُلس زور نه وه دي ئي تنګ کړ چه دا هسي زورآور سړي د تا له لاسه مړ شه ته ور

درومه له موره ؤ وزه دي روان شه چاچو په پیښاور کښي ووُ شه بیگ خان کور ته حاضر شه ور ته ئي ؤ وي چه دا تقصیر د ما له لاسَ شوي دي اوس زه کفن او چاړه در لره راغلم شه بیگ خان سروپاي او څه نقد هم ور کړه رخصت ئي کړ ور ته ئي ؤ ویل چه دا هسي دستګیر به زه مړ ولي کړم ته ور څه په خپل قام کښي کښینه زه به په لښکر درشم جنګ به سره ؤ کړوُ هرچه مي له لاسَ ؤ شول څما د ورور خون بها ده ملك اکو چه و قام ته راغي قوم ئي هم ور سره ملا ؤ تړله سنګر ئي د لښکر په میله ؤ کړ وائِي چه دوه جنګ ئي عظیم ؤ کړه طرفین سره ډیر ؤ مړل اما اُلس ئي له ځایه بي ځایه نه کړ شه بیگ خان په بیارته ؤ جارووت پښوا تر راتلو د دي اُلس ماندوزي او ډنګرزي په دا ملك میشته ووُ هرګاه چه اکبر بادشاه په تعاقب د مرزا حکیم راغي هاله لا قلعه د اټك بنارس بنا شوي نه وَه و نیلاب ته راغي ده په خصمانه د لاري زمین‌داران طلب کړه عبدالرحمن خورم میرخیل او بعضي ډنګرزیو نوم د ملك اکو ور ته یاد کړ چه ده خپل ځان نامدار کړي دي حسب الحکم د اکبر بادشاه ملك اکو ور ته راغي ملازمت ئي د اکبر بادشاه ؤ کړ دا ملك ور ته مرحمت شه له خیرآبادَ تر نوښهرَ نور ئي ځاي په ځاي خپل عالم قایم کړ منصب ئي و ده ور کړ ملك اکو مرد دانا وه منصب ئي قبول نه کړ په عرض ئي ؤ رسول چه که منصب زه یواځي واخلم دا نور قوم به را سره حسد ؤ کا خدمت به ستا سر به راه نه شي بادشاه دِ ګوشي په دا لارِ مقرر کا چه اُلس به په لالچ د حصه او د رسد د ګوشي خدمت د بادشاه په اعتقاد خاص ادا کا بادشاه د ده التماس قبول کړ فرمان ئي د ګوشي ور کړ راغي و خپل قام ته ئي حقیقت بیان کړ واړو ملا ور سره په دولت خواهي د بادشاه ؤ تړله اوس اُلس د خټك تر بلړه چه سرحد د یوسف‌زیو دي او تر لکي چه سرحد د عیسي خیلُ دي توطن لري تمام دا ملك به په طول د اوو ورځو لار لري چه په غاړه د آب‌سند واقع دي هره

هره تپه خپل خپل حد لري حد د انوخيل دي له خيراباد تر غاښي د جانگر چه سرحد د آفريديو دي او حد د بولاقو له مكهڈ تر طري او حد د ختكو د چوتري چه ميرخيل دي له ډينگوته تر تلَ د دوربنو

ذكر د ختك د اُلس چه د نورو اُلسونو سره ئي بدي كړي ده

د انوخيلو د بنگښ د درسمنډ سره خصومت شوي دي ډير قتال او جدال ئي يو د بله كړي دي د لوهانيو د عيسي خيلو د سارنگو د موسيانو د ميري‌خيل د نصرتيو سره كرات مرات سخت جنگونه شوي دي دوه ځله لوهاني په چوتره راغلل يو ځله خليفه ماشي‌خيل چه ښه كدخداي وه لوهانيو مړ كړ بيا ميرنخيلُ او نصرتيو په سارنگ او موسيانو غلبه وُكړه له لكي نه ئي جلا وطن كړه و خشاب ته لاړل له وزيرو سره عداوت د ميرنخيلو شوي دي بيا تريو او بولاقو په ملك د اوان د سون سكسير او كهته تر سرحد د بهري او د خوشاب لاس د غلبي او د تسلط بيامونده دا ملك ئي خراب او اوجاړ كړ ډير اوان ئي نرښځي بندي كړي كم و بيش ځلويښت زره اوان نرښځي په بند شوي وو په ضبط په ربط د خان عليين مكان تريو بولاقو دست درازي پري ښوه هغه ملك د جبار قلي كهكر شه مير خان زوي د جبار قلي په اغوا د سنبلو بنگي خيل وُ بلل چه رفاقت ځموږ وُ كړئي چه د بلوڅو سره جنگ وُ كړوُ اما خپل قول ئي مات كړ كم و بيش صل ځوانان ئي د بنگي‌خيلو مړه كړه بيا ملك اكو مرحوم دوه دري ځله په آفريديو وُ زغاست بيا عداوت او دښمني د يوسف‌زيو په ميراث خان عليين مكان ته پاتو شوه او جنگ دا وه چه يوسف‌زي ئي دِ مصري كوټ جلاوطن كړه مصري كوټ شايد مصري باندي ته واِئي ښه ښه سرداران د يوسف‌زيو مړه شول يحي خان ملك مامو مړ كړ هر گاه چه شهباز خان پښه په ركاب فتح‌ماب كښيښوه خوب او آرام د يوسف‌زيو

ورك شه كرات مرات ئي مندړ مړه كه هرڅو پلار مخ كاوه دي نه مخ كيده
د يوسفزيو په بدي كښي د پلار په حيات ئي سخت سخت زخمونه په تن
آخستي وو آسونه ئي په جنګ كښي ګډ كړي وو پس له شهادت د يحي خان
په وخت د خپلي سرداري له مندړو له اكوزيو نه ئي خراج او باج آخست تمام
مندړ ئي په ضرب د توري مسخر كړي وو په ميان د اتمانزيو او صدوزيو
غليظ او شديد عداوت وه نور مندړو د سيصدي او كمالزيو او امازيو حمايت
د اتمان زيو وكړ لښكر ئي په وهل د مرغز جمع كړ الس د صدوزيو ملك الو
عمرخيل زوي د ملك بلو چه يګانه آشنا د شهباز خان وه له څو نورو
كدخدايانو سره په اتفاق ئي راستوه التجا ئي شهباز خان ته راوړه خپل احوال
د كم قوتي او غلبه د غليم عرض كړه معاونت او استمداد ئي وغوښت
شهباز خان د ډيره لښكره سره روان شه په مرغز ئي ديره ونيوه په ورتلل د
شهباز خان اتمانزيو مندړو برهم و خور تفرقه شه كلي ئي د اتمان زيو وسول
كم و بيش يوه مياشت هور ته وه كار ئي د صدوزيو محكم كړ بهاكو خان ئي
خان او سردار د دوي كړ صدوزيو ته ئي هسي نصيحت چه په كار د الس
راغي وكړ دوي ښه پيښكښي د شهباز خان تر نظر تيره كړه نور را روان شه
كور ته راغي هرګاه چه بهاكو خان استقلال پيدا كړ خاني ئي جاري شوه په
سبب د خپلي كوته انديشي احسان ئي د شهبازخان فراموش كړ شيخ نظامي
فرمائي

بيت

"دوستي از دشمن طبعي مه جوي آب حيات از دم افعي مه جوي"

دوه دري څله ئي تمام مندړ جمع كړ د سيند غاړي ته راغي كلي د
بولاقو خراب كړه يو څله شهباز خان په لږ جمعيت تر سيند ور پوري ووت
په جهانګيره ئي ډير جنګ وكړ د ختكو سورو سواره د يوسفزيو مات كړه
دوه دري تيرَ پرتابَ ئي ماتي يووړه ښه سرداران ئي ملك چندن و غيره
پريستل مړه ئي كړه كيجم دار آسونه په لاس راغلل ليكن پياده ووَ د يوسفزيو

په پیادهوو د ختک زور وُ کړ را هسک ئي کړه په سیند ئي ویشتل نونس شل کسه ختک په میدان د جنګ وُ مړه څلویښت پنځوس کسه په سیند ډوب شول شهباز خان چه احوال په دا منوال وُ لید له صفۀ د غلیم مطابق د سنت سیدالمرسلین مردانو غندي څان له ورطي د هلاکت وُ یوست په جنګ جنګ په ګدر د پیرسباك راغي یوه زبونه بیړئي وُ لاړه وَه په هغه کښي کښیناست د قبیلي سره پوري شه اما بیړئي په ډوبیدو وَه په هزار مشقت ترِ پوري شوه همه مسلح څوانان آسونه برکستانونه سره په کښي ووُ امید د خلاصئي نه وه حق تعالي هغه کښتئي را پوري کړه خان علیین مکان هم په دا بیړئي کښي د پلاره سره وه لا جنګونه ئي لیدلي نه ووُ ریره ئي په مخ نه وَه پس له دي واقعي په دوه دري میاشتي لښکر ئي د اُلس طیار کړ د مایتري په کلي د بهاکوخان وُ رغي هغه کلي ئي وُ واهه را وُ جاروت بهاکو خان پسي تعاقب وُکړ شکست ئي بیامونده ډیر عالم څني مړ شه د کچو په ترکي څني پس مانده وُ ختل خلاص شول غانماً سالماً لښکر د شهباز خان کور ته راغي د هغه اول جنګ چه شکست شوي وه بیا په دا فتحۀ نقش درست کښیناست اُلس د مندړ په اطاعت او په مال ګذاري راغي دوه دري څله بیا بهاکو خان لښکر جمع کړ تلاش تردد ئي وُکړ اما هیڅ کار څني وُنه شه په سن د زر پنځوس د هجرت شهباز خان دِ لړه جمعیتۀ سره په اکازیو چه تپه د کمال‌زیو ده په مال ګذاري کښي سستي کړه سور شه حکم ئي په تاخت د مال مویشي وُ کړ تر زرو زیات غوا مویشي په لاس راغلي په هغه شپه باران هم ډیر ووریدلي وه موسم د عین څیلي روژه په خوله وَه غنیم ور پسي راغي جنګ شروع شه ساقي بیک چه زوي د اوم خان وه آس ئي په غشي وُ ویشت شه شخ پائي وُ کړه له آسۀ پرووت زمکه خته لاي وَه ساقي بیک پت سپاهي وه په ختِه کښي پیاده تلي نه شه غلیم غلبه وُ کړه خان علیین مکان ساقي بیک ته مت وُ کړ چه وا ئي خلي اما آس ئي پيَ شه په دا کښي ساقي بیک له خان علیین

مکانَ په ستنه شه په تورو ئي وُ واهه په دا وخت چه خان علیین مکان
نظر و خپل پلار ته وُ کړ دي په شقیقه په غشي ویشتلي شوي وه خپل آس
ئي چه کډُ شوي وه او زنګون ئي چه په غشي ویشتلي شوي وه ور ته ښکاره
کړ مطلب ئي دا وه چه دا احوال ئي پلار وُ ویني او جنګ پرېږدي روان شي
چه بد ځاي ویشتلي شوي دي اما په دا ئي نظر نه وه ور ته ئي وُ فرمایل
چه ته وړاندِ شه په بل آس سور شه خان علیین مکان دوه دري تیر پرتاب
چه وړاندِ لاړ آس ئي پري ووت پیاده روان شه جمیل بیګ ورور ئي دنبال
نیولي وه دي هم په لاس په غشي ویشتلي شوي لاس او نیزه ئي دواړه پیلي وه
دوه دري تیر پرتاب چه لاړ هم هغه آس چه ساقي بیګ ئي پریستلي وه سورو
نیولي را ووست په هغه آس سور شه پلار ته راغي یو بل غشي هم په دا
تردد کښي په ځنګل وُ ویشت شه اما جنګ ئي کاوه مال مویشي تر بلړ را
پوري کړ هاله جنګ منقطع شه میرزا علي حسن‌خیل هم په دا ځله مړ شه له
لري ځایه نظر د شهباز خان په مرزا علي وه په عین جنګ کښي خان علیین
مکان ته وُ وي چه میرزا علي ما لیده چه وُ مړ هرګاه چه جنګ وُ شلیده
طاقت د سواري ور ته پاتو نه شه له آسَ کوز شه بند ئي د نیزو ور ته ساز
کړ پیادوو واخست نماز خفتن کور ته راغلل په دا جنګ کښي هیڅ یو سور د
موږ بي زخمَ کور ته را نه غي هر څوك په علاج د خپل زخم مشغول شه
تویري چه د خان علیین مکان د پنډي په آدوکي کښي ښخ وه دوه دري تنو
په انبورُ وُ نیو په زور به ئي وُ کیښ پس له دوو ورځو ئي خان علیین مکان را
واخست پلار ته ئي راوړ دوه دري پرهارونه ئي نور هم ووُ عرض ئي وُ کړ چه کوم
پرهار مه درد ډیر کا وُ ئي فرمایل چه پرهار د سر خان علیین مکان وُ پوهیده
چه دا زخم مشکل دي پس له پنځو ورځو چه په آخر د رمضان زخمـي
شوي وه په پنځ شنبي د شوال له دار فنا و دار بقا ته کوچ وُ کړ دا تاریخ
ئي د شهادت خان علیین مکان په فارسي په پښتو ویلي دي

تاریخ

"روز آدینه آخر رمضــان خان ما رخش طـرف میدان راند
کشت فیروز بـر غلیم لـئیم لیك زخمي ز تیـر بر رو ماند
روز پنج شنبه اول شوال ایزد او را بـه سوي خلد بـه خواند
کشت سال شهادتش ز خرد که به خمسین و الف اسپ جهاند"

دا تاریخ په پښتو دي تاریخ

"سن د هجر زر پنځوس وه چه شهید شه شهباز خان"

له زخم سره گزن هم وُ واهه دي ډیر په زړه زړه‌ور وه پروا ئي د زخم نه وه د یك شنبي په ورځ ئي اودس وُکړ سر ئي برهنه کړ مسح ئي وُ کړه باد وُ واهه دوه ورځي ژبه له کفتاره بنده شوه وصیت ئي وُ نه فرمایه څلور فرزندان د ده پاتو شول یو خان علیین مکان چه مشر وه بل فقیر جمیل بیگ دریم شمشیر څلورم میر باز هر گاه چه خان علیین مکان په سن و سال له نورو مشر وه په سرداري د ایل د اُلس نامزد شه بهادر خان چه ئي مشر تره وه هم په دا کار متفق وه تربرونه ئي هم په خدمت سرگرم ووُ فیروز خان او جلال خان او عبد الله خان په هندوستان ووُ له دي واقعي په لاري چه کور ته راتلل خبر شول په ډیر تلوار وطن ته را وُ رسیدل پس له څلویښتو ورځو پښه د خان علیین مکان له زخمَ ښه شوه او پس له دوه دري ورځو ښکار ته روان شه حضرت شیخ بزرگوار شیخ رحمکار ته وُ رغي دعا ئي تري وُ غوښته لښکر ئي په بهانه د ښکار جمع کړ په رڼا ورځ ئي په انتقام د غلیم په کلي د اکاخیلو سواري وُ کړه څو ور ته بهادر خان راضي نه وه چه دا رنگَ په رونړه سواري هیڅا کري نه ده اما وُ رغي اور ئي په کلي پوري کړ حکم ئي کړي وه چه سپي سړي هرچه په مخه درځي په قتل ئي رسوئي هرچه په مخه ور تلل دواب چار پاي نر ښځي هلکان په هیڅ صرفه وُ نه کړه مړه ئي کړل د وینو رود ئي د دوي په غولیو کښي روان کړ ویني د سپیو د سړیو کډي

وړي بهيدي دوه دري کلي نور چه متصل د هغه کلي ووُ سواره وُ رغلل هغه ئي هم وُ سول نماز ديگر را وُ جاروت کمال‌زيو امازيو سيصدي لوکي وُ ليد شپږ اووه زره خلق ور پسي وُ ووت دوه کروهه ور پسي راغلل هغه ځاي چه شهباز خان زخمي شوي وه وُ دريده جنگ ئي شروع کړ دوي مات شول څو تنه نور هم تر مړه شول نور را وُ جاروت تر بلړ پوري ور پسي لړ لړ راتلل نيژدي ور تلي نه شول چه تر بلړ را پوري شه په ځاي وُ دريدل نماښام نيژدي شه په دا تردد کښي يو بسي مطرب په توپک زخمي شه کور ته راغي مړ شه دا رنگ لويه فتح حق تعالي رايگانَ د خان عليين مکان نصيب کړه په دا ميان کښي فرمان د سردارئي له حضوره د بادشاه په نامه د خان عليين مکان صادر شه او منصب د پلار ور ته مرحمت شه نور مهم د جگتا پيښں شه مذکور د جگتا ښخوا تير شوي دي

بهرام چه د توتکيه را وُ جاروت په کاروي واړول خان عليين مکان لره ئي د عابد خان سره معرکه ورستوله چه په تا مه اعتبار نه شي اوس را پاڅه سراي لوري ته مکان خوښ کړه هغه ځاي اوسه خان عليين مکان په دا راضي نه وه هم په دا گفت گوي کښي ډير رد بد عابد خان ته وُ ويل هغه بي مروتَ هم چه څه پر ويل شول هيڅ صرفه ئي وُ نه کړه حق ئي د پدرئي د پسرئي هيڅ وُ نه ساته وُ ئي شاړه بيا بهرام معرکه د اُلس ورستوله د اُلس د معرکه سره لاچار خان عليين مکان د سرور ميلي ته راغي بهرام هم چه سراي ته راغي دا جماعه چه له سرايه تښي وَه په ميان عيسي کښي ناست ووُ خبر شه د شپي ئي تاخت پر وُ کړ يوه نيمه گړئي د شپي باقي وَه چه پر وُ خوت بعضي وُ نيول بعضي تر وُ تښل تښي تر يوسف‌زيو پور په تصديع لاړل خفت او بي عزتئي نيوليو وته ډيره وُ شوه اما هغه گادي او بادي په لاس کښي نه وتل يو په لنگرکوټ وه يو وُ غرزيده خلاص شه نور بهرام راغي و سراي

ته عابد خان هم لکه خوي د ده جبلي وه ما ته به ئي هم خطونه راستول
د خان سره ئي هم کړ د بهرام سره ئي هم کړ بهرام د ده په کرتوت خبر شه
را وُ ئي باله په حویلي کښې ئي ننیوست توپچیانو ته ئي حکم وُ کړ چه په
توپکو ئي ولي چه توپک ئي ور ته کښیښول دي په کوټه ننووت کوټه ئي پرِ
دپاسه لوریه سروي کړه په لوټو په کانیو ئي ډیر وُ ویشت نور ئي په قید کړ بیا
ئي حسن خیل ضامن شول خلاص ئي کړ وُ تښ چوتري ته لاړ نور بهرام
مکرم زوي په خان علیین مکان باندِ تعین کړ چه زولاني یوسه خان علیین مکان
قید کړه خان علیین مکان هم دا فوج وُ لید چه راغي یو ګوهر خان نصرت
خان ور سره ووُ نور ئي توپک واخستل د غرِه و اړخي ته شول ږغ ئي پرِ وُ کړ
چه هرڅوک چه مردان یاستي توري ته رایشئي د خان ادب په هر چا غالب
وه اګرچه که هغه بد بخت دا ویلي هم وه د چا دِ لاسَ نه کیده د چینیو
کدخدایان ترِ مینځ شول خان ئي د حصار تنګ و میني ته بوت د بهرام
زوي بیا دِ فوجَ سره پلار ته راغي پلار ډیر غصه پرِ وُ کړه چه ولي مه هسي
پرِیښ بیا ئي د لښکره سره پرِ ور ستاوه خان ګوهر خان هم د ما په لورِ رخصت
کړي وه زه په هغه آوان د افریدیو په پوړي کښې وم دي تنها ناست وه
لښکر پرِ وُ رغي عالم به په حکم د بهرام له دي نه وُ رغي هورِ ته چه به ئي
خان وُ لیده زړه ئي کړي نه شه چه لاس ئي د بدئي اوږد کړي به وه توره وُ
کښلي وَه ناست وه یو نیم حیض حرام زاده چه مفسد وه وخت ئي موندلي
وه ردِ بدل به ئي وِ نور ځاي په ځاي لښکر ور ته دیره شه چوکي ور ته ناستي
وِ چه که دي غافل شي نور به ئي نیسوُ خان علیین مکان باندِ وخت وه د
پیري په درِکم اتیا کالَ عمر د ده چه وخت به ئي د نمانځه شه د دِ لښکر
عالمو ته ئي ږغ وُ کړ چه اي نا اهلانو هونبره فرصت خو را کاندِئي چه زه
اودس نمونځ وُ کړم غرض چه نهایت تنګي ور پیښه شوه سبحان الله په دا
دنیا کښې دا هسي کارونه هم کیږي هغه یزید چه په امام حسین کړه د دنیا

مقصود و ته به ئې هم څه په نظر کښې وو دا هسې پلار چه په څواني کښې کرسي حکومت فرزندانو ته پرېږدي په ځان ئې نه کاوه هونبره شفقت او مهرباني او تربيت ئې د فرزندانو د هريک کاوه په دا وخت پيرانه سالي کښې د هغو خپلو عالمو د لاسه چه دي به پرناست نازيده څه چار پرېوشو دا څو بيته چه خان عليين مکان د زماني د شکايت و يلي دي وکښل شول

ابيات

د هرچا سره چه يو نفس قرين شوم — د هغه د خويه بويه په زړه خورين شوم
زړه مي خوړ په هيچا نه شه په عالم کښې — د عالم سره زيست کړم په ډېر ډېر غم کښې
چه د سود له مخه څوک را سره يار شه — چه ئې خپل مقصود پوره شه نور ويزار شه
چه ئې مخ په مخ له تا سره وفا وي — په قفا در سره خير په صل جفا وي
چه ئې ښه کښې هغه در سره بد شي — تل له تا سره په رخه په حسد شي
هرچه تا سره ياري کا نه ياران دي — همګي واړه لړم دي يا ماران دي
زوي واړه رنځ دل د خپل بابا دي — لونه کل واړه ژوري د ماما دي
که دِ يار دي که دِ خويښ دي که دِ ورور دي — د خپل ځان دي د خپل سود دي د خپل کور دي
تش د خولي لباس مباس دي سره کيږي — د هرچا خاطر خپل سود و ته پرېکيږي
د راحت په وخت سل لاف د ياري کا — د محنت ساعت چه راشي ويزاري کا
شاه جهان بادشاه څه لږ نه وو نمسڅلي — چه په بند شه همګي وو څني تللي
هي توبه له دي عالم تشي تشي — په صحرا کښې يکتنها ګرزيدي خشي

آخرالامر بيا ئې د چينو معرکه ترميان کړه دوړانو لړه ئې ور وست په دا ميان کښې چا نيک خواهانو ور ته عرض وکړ چه بهرام امير خان ته کښلي دي چه دي ما دست ګير کړي دي څوک راستوه چه ور ئې کړم څو ورځې په دوړانو کښې په طريق د قيد ناست وه يوه شپه ئې فرصت غنيمت وشماره په دا پيرانه سالي کښې په هغه شپه چه شل ديرش کروه توتکي مفاصله لري په دا هسې غانښيو په دا هسې غرونو و رسيده زه خبر شوم له بوړيو نه و توتکي

ته راغلم مخي ته ؤ مي ليده دل جوئي مي ئي ؤ کړه زه بيا بوړيو ته راغلم دي
مه په مصلحت و زيري ته د درش خيلو کلي ته رخصت کړ گوهر خان صدر خان
يو څو زهمن نور هم چه د ما سره وؤ ور سره لاړل څو ورځي په دا مقدمه تيرِ
شوِ نور زهِ له بوړيو و يوسف‌زيو ته راغلم دي په هغه ځاي وه بهرام دِ سرايه
تاخت پرِ ؤ کړ خان عليين مکان ئي په لاس را نه غي د افريديو غريب ته ؤ
لاړ ده رفقا ئي په لاس کښيوتل ؤ مړل په دا قسم ئي دوه درِ ځله تاختونه پرِ
ؤ کړل نور راغي د افريديو په دنبره کښي ئي ځاي ؤ نيوه زه چه يوسف‌زيو ته
لاړم يحيي خان صدر خان عجب خان چه قادرخان او باز شيطاني کړي وَه
له بهرام ئي له ځان سرهِ بدراه کړي وؤ يوسف‌زيو ته ئي بيولي وؤ دا دواړه
شرمنده ورسرهِ دوي هم را لرهِ را وستل ما هم نظر د ديو هغو بديو ته ؤ نه کړ
دلاسا مي کړه

مصرع

”که خوي بدش دشمني در قفاست“

يحيي خان صدر خان عجب خان چه په حادثه کښي بي صبرهِ وؤ را ځني
جدا شول دوي دواړهِ ورونه په خپل شامت چه بهرام کشتني کړي وؤ له
ملاحظي ئي پرِ ويساه نه کړه را سره پاتو شول درِ مياشتي مي تيرِ شوِ امير خان
خلق تر مينځ کړه ؤ ئي بللم هغه کال امير خان د شنواري مهم در پيش کړي
وه چه د مهمندو مهم کاوه ډکه ئي و شنواري ته ور کړي وه لکه پخوا ئي
مذکور تير شه په دا سبب مهمند له شنواريو آزرده شوي وه او د امير خان
مطلب هم دا وه لکه د پښتنو متلِ دي يو خورم بل پخوم د ډکي په ورکړه
په آخستل ئي دوي يو ځبله جدا کړه زور ئي کم شه مغلي فوجونه آفريدي
ورکزي اُلسونه ئي پرِ تعين کړه جنگونه ئي ؤ کړل اما په هر جنگ شنواري
ري ؤ کړ د پښتنو اُلسونو هم تهيدل ور سره بدي نه کړه د مغل زرِ ئي خوړل
په طريق د سياهي ور سره وؤ آخر امير خان ؤ پوهيده چه دا کار نه ترِ سره
کيږي صلح ئي ور دوړاندِ کړه فتح خان شنواري ور لرهِ راغي مهم موقوف شه

په سن زر اته نوي زه هم وُ رغلم په جلال آباد کښې مې د امیر خان ملاذمت وُکړ لاړم کابل ته د ما د منصب تجویز ئې هم وُکړ بادشاه ته ئې واستاوه څه زر ئې هم و ما په طریق د مدد خرڅ مقرر کړه او هرچه د ما سره څه سواره وُ د هغو ئې علوفه وُکړه چه جلال آباد ته راغلو د خان علیین مکان د فوت خبر راغي

فواید الشّریعه

دَ آخوند قاسم پاپېنخیل

[illegible]

[illegible]

فواید الشّریعة

باب یادزهم در بیان افات زبان از غیبت و غیره

په احیاءالعلوم کښي دي راوړي چه غیبت هغه ته وائي چه پسِ شا په هسي خوي سره څوك یاد شي که هغه شخص پرِ خبر شي البته زړه به ئي بد شي که یو سړي د بل نقصان کا په بدن یا په صورت یا په نسب یا په کار یا په ویل کښي یا په دین یا په دنیا یا په جامه یا په آستانه یا په دابه کښي په دا هم آزاریده وِي هغه شخص دي په غیبت کښي (فایده) په تفسیر دُرر کښي هسي وائي له سرورَ د غیبت چا سوال وُ کا سرور هسي ور ت وه وِ چه غیبت و دي ته وائي چه څوك پسي شا په هسي خوي یاد شي که ئي واوري پرِ آزار شي که هغه بدي په کښي وِي د هغه نامه غیبت دي او که هغه بدي په کښي نه وي د هغه نامه بهتان دي (ف) په قرآن کښي دي راغلي بایده دي مؤمنانُ چه غیبت سره مه کانړئي چه یو ورور د بل ورور غوښِ سره خوري مرداري خو ب بد ور ته څرګندیږي هسي غیبت د مسلمان غوښي خواړه دي البته له غیبتونُ پرهیز کانړئي (ف) پیغمبر دي فرمایلي کینهٔ بغض تاسِ یو څبله مه کانړئي هم غیبت سره مه کانړئي چه بندګان د خداي تعالي دي سره ورونړه په ښه مهر وروري کانړئي (ف) پیغمبر دي فرمایلي چه تر زناه هم غیبت ډیر بد دي له سروره سوال وُ شه چه په څه سبب تر زناه غیبت بد دي حضرت هسي ور ته وه وِ زاني چه له زنا توبه وه کا

هغه توبه قبولَ شینَ غیبت همبره بخښه نه شي څو ښتن ئي د غیبت وه نه بخښینَ بل دا هسي احتمال دي چه زنا گندِ په زور وړي اوغیبت ئي په خپل رغبت سره کوینَ (ف) روایت دي هسي شوي چه خداي وحي وموسي نبي ته وه که چه څوك وُ مري توبه گار وي له غیبتَ تر همه خلقُ ورستي به په جنت کښي داخلیږي اوکه وُ مري له غیبتَ توبه گار نه وي تر همه خلقُ وړنبي به په دوغښ کښي داخلیږي (ف) پیغمبردي فرمايلي چه په شپه د معراج وه رغلم پر هسي قوم باند چه مخونَ دوي شوکول په نوکونُ له جبرائیلَ مي سوال د دوي د حال وُ که چه دا څوك دي جبرائیل وِ دوي هغه دي چه به ئي تل کړل غیبتونَ (ف) حضرت عمر هسي ويلي د خداي یاد پر څان لازم کانړئي اي خلقُ چه شفا ده د بل چا له یادولُ د بدئي بیارته کیږئي چه جفا ده (ف) روایت دي هسي شوي چه غیبت کا په قیامت به هغه شخص و خداي ته حضروین خپله څیرئي به ئي په لاس کښي ورکوین هغه شخص به هغه خپله څیرئي گوري خپل عمل به د نیکئي په کښي نه ویني دي به وائي دا څیرئي د عملونُ څما نه ده چه په کښي کښلي عملونَ څما نه دي و ده ته به دا هسي څواب وُ شي دا څیرئي د عملونُ هغه ستا ده تا غیبت وُ په دنیا کښي د چا کړي ستا عملونَ د هغه څیرئي له تللي بیا به بل سړي و خپل خداي ته حاضر شي خپله څیرئي به ور په لاس شي دي هسي نیکي په کښي ویني چه هرگز ئي کړي نه وي دي به وائي دا څیرئي د عملونُ څما نه ده چه له ما دا عملونَ شوي نه دي و ده و ته به هسي څواب وُ شي چه دا ستا هغه څیرئي ده ول فلانه سړي چه ستا غیبت ئي په دنیا کښي وه کړي ستا څیرئي لره راغلي د هغه سړي نیکي ده (ف) روایت دي هسي شوي چه جابر هسي ويلي موږه له سرورَ سره ووُ د مردارئي بد بوي موږ لره راغي سرور هسي را ته وه وِ څه پوهیږئي چه دا گنده بوي د څه دي اصحابُ ور ته وه وِ نه پوهیږو چه دا گنده بوي د څه دي

اصحابُ ور ته وه وِ را ته وایه پاك رسولَ حضرت هسي ور ته وه وِ چه غیبت کاند د خلقُ دا د هغو د خلي بد بوئي ده (ف) که څوك وائي څه حکمت دي چه بد بوئي د غیبتونُ د سرور په وقت کښي ظاهرهِ وَه اوس څمورِ په زمانه کښي نه ظاهیریږي د دي سوال جواب ئي دا دي چه څمورِ په زمانه کښي غیبت ډیر شه د عالمو پوزي ډكِ شوي دي له بوي پرِ غه بوي نه پوهیږي لك د بل ځاي څوك سړي وي په مهلت د چمیارانو کښ کوزیږي له بدَ بوئي طعام زغملي نه شي نه ئي آرام و قرار کیږي او هغه چه هلته اوسي د دوي پوزي ډكِ شوي وي له بوي طعامونَ په کښ خورین پر غه بوي نه پوهیږي (ف) هسي زده کړه چه غیبت تنها د خلي په ویل نه دي که په غیبت اشارت وه ك یا په کښلو غیبت وُ ښکي هم غیبت دي لکه بي‌بي عایشه چه اشارت وه که په لاس سره هغي عورتیني ته چه کوتهه وه په قد کښي و بي‌بي ته سرور وه وِ تا غیبت د هغي وه کا چه په لاس دِ اشارت په غیبت وه ك (ف) د غیبت رښتیا کول غیبت کول دي لکه سړي د چا غیبت کا بل یو هسي ور ته وائي چه رښتیا دي (ف) که یو سړي د چا غیبت کا بل سړي خله پټه ناست وي چه ئي آوري که پر منع ئي قادر وي منع نه کا دغه آرویده غیبت دي چه رسولِ خداي دي ویلي آرویدوني د غیبت صاحب غیبت دي آرویدوني د غیبت به له گناه هله خلاص شي چه پر ژبه دِ انکار پر هغه وه کا چه پرهیز شي یا خبره دِ تر میان کا چه غیبت ور څني وران کا یا دِ پاڅي له هغه ځايَ د غیبت له آرویدو دِ ځان امان کا که پر دا باند قادر وي وُ ئي نکړ دي به خپسر گناه گار ك (ف) که په خله دا هسي وائي غیبت مه کړه او په زړه دي په رضا وي آرویدوني له گناه نه خلاصیږي منافق دي (ف) په تفسیر زاهدي کښ په تفسیر د سورتِ حجرات کښ هسي وائي که سړي وي په گناه سره مشهور وي هیڅ غیبت د هغه هسي سړي نشته لك سرور دي فرمایلي چه څوك د شرم چادر واچوي له مخه بي حیا

شي په ګناه کښې هيڅ غيبت د هغه نشته دي په دين کښي بل حديث دي له سرورَ هسي شوي چه سرور دي فرمايلي ګناه ګار چه په ګناه سره مشهور وي غه ګناه ئي يادوئي و عالم ته چه عالم ترِ بيارته کيږي (ف) يو شخص له پاکَ سرورَ سوال وه ک هسي عمل و ما ته وه ښيه سروره چه هغه عمل زه وه کړم له دوزخَ پرِ خلاص شم په جنت کښ داخليږم پاك سرور په دوه ګته خپله ژبه وه نيوله چه که دا ژبه نګاه کړئي له بدئي په نيکي ئي چلوئي جنتونَ له به تاسِ ور وه لين که يله مو کړه پرِ بد ګفتارونَ اي امتَ هم دغه ژبه به تاسِ و دوغښ ته رسوين (ف) په کِفايه شعبي کښي هسي روايت دي له ابي‌بکر هسي شوي چه به ابي‌بکر دا خپله ژبه را وُ کښوه په زوره چه به وينه شوه له زوره بيا دا هسي به ئي وه وِ چه دا ژبه به مورِ په هلاکت کښ آچوين (ف) په شريعة الاسلام کښ هسي وائي چه حضرت ابو بکرِ صديق د سرور يار به تيرِه کيښوه په خله کښ له خبروِ به ئي ځان نګاه کاوه په تکلف کښ (ف) که څوك نيت کا د خبرو بايده دي چه دِ کاند هغه خبرهِ چه په کښ ياد د خداي تعالي وِي يا امر معروف نهي منکر وي له خبروِ بيهوده بي فايدهوُ دِ پرهيز کا څمورِ سرور به خوله نيوله تر ډيره چه د خبري اراده ب د ده وُ شوه په خبرو ب ئي يو ساعت دمه کړه ده به ښه فکر په کښ وه کړ ده به هله وه ويله چه ثواب به ئي ګنړل چه ثواب به په کښي نه وه ده به خوله پرِ پټوله (ف) بعضي وائي که څوك ژبه څپله نګاه ك خپل عيبونَ به د ځان وارهِ نګاه کا که هر څو خبره لږ وي هغه ويونکي دِ سپکه نه ګنړين ډيري خبري چه سړي پرِ هلاکيږي هغه شخص به په کښ هيڅ باك نه ګنړين په سبب به د هغي يوي خبري اويا کالَ په دوزخ کښي پاتو شين (ف) په احيا کښي دي راغلي چه مهتر عيسي وه ويلي پ لس قسمَ عبادت دي چه نه قسمَ عبادات ئي خاموشي ده لسم ئي له خلقَ تښتيده دي (ف) په کفايه شعبي کښ هسي وائي د يوَ حکيم له بلَ سره

دیدن شه هغه یو و بل ته وه وِ څو دِ وه لیده په خلقُ کښ عیبونَ هغه هسي ور ته وه وِ چه په خلقُ کښي ما وه لیده هزار هزار عیبونَ ول په دوي کښ ما موندلي یو خصلت دي که هغه خصلت نګاه کا کل عیبونَ به ئي پټ شي هغه خصلت د ژبي خاموشي ده چه نګاه ئي کا له خبرو به امان شي ډیر ویل څه لوي آفت دي څو بلا ب په خبرو مسلط وي (ف) په اسرارالعارفین کښي هسي وائي چه په خلوت عمر ابن خطاب هر جمعه حساب کاوه له خپله نفسَ چه به شپه د جمعي راغله ده به ځان دره وه وهله پخپله و خپل نفس ت به ئي وه وِ چه اي نفسَ تا فلانه فلانه خطا ول کوله (ف) روایت دي هسي شوي چه ربیع ابن حشم چه به صباح شه قلم کاغذ به ئي حاضر کړ چه پخپله به ئي خبري څه ویلِ هغه خبري په هغه ساعت ده وه کښلِ په بیګاه به ئي حساب جګړه له ځان سره کوله د زاهدانُ د صالحانُ عمل دا دي چه په زور په مشقت نګاه باني کاند د ژبي په دنیا کښي ئي له نوسَ سره تل حساب دي (ف) لقمان حکیم ویل زوي ته اي زويَ هر چه مل شي د بدانو سلامت نه پاتِ کیږي د بدئي په ځاي چه کښيني بد تهمت ور ته رغیږي چه ئي ژبه په واك کښي نه وي په آخر به پښیمانیږي تاسُ واروئي مومنانُ اوس څموږ په زمانه کښي د ژبي آفت ډیر شه چه الفاظ د کفر ډیر تر پیدا کیږي د دي ژبي له خطائي دا ایمان ترِ خطا وي ول دي پرِ نه پوهیږي بایده دي په هر وقت په هر ساعت کښ چه خپل ایمان تازه کوئي چه دا خپل ایمان له کفره وه ساتئي احتیاط په دین کښ کانړئي همیشه دا خپل نکاح نوي کوئي ښه بیدار شئي په حق دین کښي د زنا له شي ځان خلاصوئي ګند خلاص شئي له دوزخَ وه رسیږئي د جنت و بادشاهئي

باب سیزدهم در بیان حق مرد بر زن

په انیس الواعظین کښې هسي وائي یو ویشت حقّ د څښتن دي پر عورته اول حق د څښتن دا دي چه صحبت لره ئي بولي هیڅ بهانه ډِ ور ته نه ک که بلنَ ئي د ده قبوله نه کړه لك مار له پوست وُ وزي هسي دا له عبادت به وه وزین دویم حق د څښتن دا دي چه خپل ځان ډِ و څښتن ته دا په ښه زینت لرین دریم حق د څښتن دا دي چه بي اذنَ د ده مال نه خرڅوین چه سرور دي فرمایلي چه ثواب ئي د څښتن شي دا گناه پرِ وه گتین څلورم حق د څښتن دا دي چه بي اذنَ د څښتن ډِ دا روژه نفل نه لرین چه دا بي له لوړي تندي نور به هیڅ نه حصلوین پنځم حق د څښتن دا دي چه بي اذنَ د څښتن ډِ دا له کورَ نه وُ وزین که دا وه وته بي اذنَ فرښتي به پرِ لعنت کا تر هغه پوري چه پ بیارته دا و کور ته راشین شپږم حق د څښتن دا دي چه ډِ ځان د بیگانه له نظرَ وه ساتین که دا ځان نگاه کوین دا ب خپسر له دوزخَ وه ساتین اوم حق د څښتن دا دي چه څښتن ئي پرِ غضب شي عورتینه ډِ سخت څواب نه ورکوین اتم حق د څښتن دا دي چه څښتن ډِ له سوالَ هم له هسي رنگ کارَ چه به دي په کښي سپك کیږي البته منع کوین یو سړي وه چه سرور صاحب له راغي عرض ئي وُ کا چه سرورَ څما نیت وه چه له تا بَ د څه سوال کړم له سوال کولُ منع ارتیني کړم او مولي رزق پر ما فراخ کا پاك سرور وِ چه څما سلام پرِ وایه چه ورنښي به په جنت کښ داخلیږي هم دیدار به ستا له خدايَ روزي کیږي نم حق د څښتن دا دي چه د څښتن مال ډِ په مهر په دیانت سره وه ساتین په خپل کور کښې گوښه ډِ ناسته کوین و دهلیځ ته ډِ دا نژدي نه کښینین پاس پر کوټه ډِ دا د پاسه نه خیږین تر دیوالَ له هغه خوا ډِ گاونډي سره خبري نه کوین لسم حق د څښتن دا دي چه خدمت ډِ د څښتن د میلمانه په ځاي کوین هم

پخپله په اخلاص دِ دا طعام تیاروین له یارانُ محبانُ د ښځښتن دِ مروت محبت کا ښه خدمت ئي دِ کوین یو لسم حق د ښځښتن دا دي شفقت مینه دِ دا له فرزندانُ د ښځښتن نه دریغ کوین دو لسم حق د ښځښتن دا دي که ښځښتن د دي بد رنګ وي په ښایست دِ په ښځښتن کبر دماغ دا نه کوین دا دِ سپک دي په خپل نظر کښ نه راوړین دیارلسم حق د ښځښتن دا دي چه خدمت دِ دا د خپل ښځښتن ښه کوین یو سړي وه چه رسول خدای پوښتنَ ځني وه کړه چه عورتینه در سره څه که هغه سړي هسي ور ته وِ چه لك وینځه خدمت ګاره دا ځما هسي خدمت کوین سرور هسي ور ته وه و دغه ښځه جنتي ده نزدیکت به په جنت کښ دا له خدای حصلوین.څوارلسم حق د ښځښتن دا دي که ښځښتن ئي خوار فقیر وي دا دِ سپك وُ نه ګڼړین که ئي سپك شي په نظر کښي په لعنت به دا د خدای ګرفتاره شین پنځه لسم حق ښځښتن دا دي که ښځښتن د دِ رنځور شي دا دِ خپل خدمت له ده نه دریغوین همسره حق ئي د خدمت دي له یوه لوریه د پوزي که د ده وینې بهیږي له بل لوریه زوي عورتینه که هغه په ژبه وه څټین لك خوي د خدمت دي هغه پر ځاي کوین (ف) رسول خدای هسي ویلي عورتینه چه اوه ورځِ د ښځښتن خدمت کوین له دوزخَ به اوه واړه اندامَ د ده خدای نګاه کوین له اوه واړه دوزخَ به خلاصیږي هم ثواب د عبادت د اویا کاله بیاموسین شپاړسم حق د ښځښتن دا دي چه خپل فرش دِ له ښځښتنَ نه جدا کوین اوه لسم حق د ښځښتن دا دي که ښځښتن د ده له کسبَ کړه عاجز وي څرخه دِ دا وه ریشي کسب دِ کاند نفقه دِ و ښځښتن ته رسوین (ف) رسول خدای دي فرمایلي یو درهم چه عورتینه په ښځښتن باند نفقه کا اویا غرونَ به د زرو ثوابونَ ور کوین اتلسم حق د ښځښتن دا دي چه مدد په طاعت کښي له ښځښتنَ سره کوین و عبادت ته دِ ښځښتن له خوبَ بیداروین په طاعت کښي دي ځان شریکوین نو لسم حق د ښځښتن دا دي چه خدمت دِ د خپل کور

هم د ښځلي خصمانه زیرمه دِ په ښه مهر کوین په خپل لاس دِ دا کور جاړو کوین عورتینه لرہ سنت دي چه په اوړه کول دِ له ویښځو سره دا مدد کوین شلم حق د څښتن دا دي که څښتن ئي کور نه وي پرهیزګارَ پاك دامنَ دِ دا خپل ځان ښه وه ساتین په تماشا په بي شرمۍ دِ دا ساعت نه تیروین بیګانه سړي دِ کور ته نه پریږدین هم په اول وقت کښي دِ نمونځ ادا کوین د خداي په یاد کښي دِ همیشه مشغولوین یو ویشتم حق د څښتن دا دي چه دِ دا د ده دپاره د نیکۍ د برکت دعا کوین د ده دپاره دِ توفیق د عبادت له خپلهٔ خدايَ وُ غواړین که څښتن د دي وفات شي څلور میاشتي لس ورځي دِ په غم ځان خواروین په شیوه په ښایست ځان نه جوړوین ول هسي کار دِ نه کا چه له شرع غیروین بي څښتنَ چه د بل چا غم پرِ ورشي تر درِ ورځِ دِ ځان زیات نه خواروین

باب چهاردهم در بیان حق عورت بر مردِ

یو ویشت حقَ د عورتِ دي پر څښتن باند اول حق د ښځي دا دي پر څښتن باند چه د دي حق دِ د مهر ورکوین مستحب دي چه ښځه دِ خپل مهر و خپل څښتن ته وُ بخښین (ف) رسول خداي دي فرمایلي عورتینه چه څښتن وته خپل مهر وُ بخښین جنت دي لره واجب شي شفاعت به د سرور دا وه ګتین دویم حق د ښځي دا دي پرِ څښتن باند نفقه دِ و عورته ته رسوین له خلیل سرہ به مل شي په جنت کښ هم بلندي مرتبي به په جنت کښ وه ګتین دریم حق د ښځي دا دي پرِ څښتن باند چه صحبت دِ له ده سره په څلور ورځِ کښي یو ځله نه ترکوین څلورم حق د ښځي دا دي پرِ څښتن باند چه اسباب دِ د سر ولوني فراغت ورکوین یوه ښځه وَه سرور صاحب لرہ راغله عرض ئي وُ که چه څښتن مي د سر ولوني اسباب و ما نه

راکوین چه اسباب ئي زه له خپله کسبَ کړم پاك سرور ور ته وه وِ ته لايقه د جنت ئي دي لايق د دوزخونُ چه ستا حق نه درکوين پنځم حق د ښځي دا دي پرِ ځښتن باند مستحب دي چه خوشبوئي دِ ور ته ورکوين خوشبوئي چه له دي درومي سل فرښتي به ثوابونَ د ده وُ کښي چه له خپله کسب ښځه خوشبوئي کا دا ثواب به هم ده لره ورکوين شپږم حق د ښځي دا دي پرِ ځښتن باند چه دِ وینځه یا مریي یا مزدور د دِ خدمت وته سپارين اووم حق د ښځي دا دي پر ځښتن باند د صحبت ځاي دِ د دي جدا کوين اتم حق د ښځي دا دي پر ځښتن باندِ چه پرده باند دي فرض چه ایمان اودس نمونځ روژه د شریعت واړه حکمونَ دِ و ښځي ته ښیین او که دي پرِ نه پوهیږي له عالم دِ دي زده کا چه و دِ ته ئي ښیین نهم حق د ښځي دا دي چه ځښتن دِ ور ته علم وُ ښیین په نرمي دِ له اولَ ور ته وائي پرِلته دِ هنمبره نه وهین ك عمل ئي پرِ وُ نه کا په سختي دِ ور ته وائي که په دا هم عمل نه کا دي دِ دا په لته وُ وهین ك په دا هم عمل نه کا طلاق دِ ورکوين (ف) یو سړي وه پرِ سرور ئي عرض وه که چه عورته مي پند نه آخلي حضرت هسي ور ته وه وِ چه ته قهر ور ته وُ کړه ده وِ قهرمي دي کړي بیا حضرت وِ ته ئي وُ وهه په لته ده ویل ما وهلي ده په لتُ بیا حضرت ور ته ویل چه طلاق ور کړه ده وِ اوس مي کړه طلاقه بیا سرور وِ خداي تعالي به بله ښځه دینداره هم مالداره خوب صورته درکوين یوه میاشت لا تیره نه وَه چه دعا ئي شوه قبوله لسم حق د ښځي دا دي چه ځښتن دِ محبت مهر نرمي پر دي کوين چه سرور په نرمي په محبت سره بي‌بي عایشه ته دا رنگ ویل چه یا روحي یا ریحاني یا محبوبي رسول خداي هسي ویل چه له کوره سره د مهر د نرمئي خبري کاند په قیامت به خداي تعالي و ده ته اندوه نه ورکوين یو لسم حق د ښځي دا دي که د ده توان وي د سرو زرو د سپینو زرو د مرغلرو د ریښمینو دي دِ دي له ورکوين (ف) یو سړي وه چه سوال ئي و سرور صاحب ته وُك چه مي ښځي له ور

کړي د سرو د سپینو زرو حلیه ده سرور هسي ور ته وه وِ چه دغه ستا خزانه ده او د ښځي دِ ښیوه ده دولسم حق د ښځي دا دي پر ښښتن باند چه خپل کور ته دِ خبری د هغه عورتینَ نه ك چه سره زره انعام ئي ډیر د پلار له کوره وي موندلي چه تر ده پوري به دا سرکوزِ شین دیارلسم حق د ښځي دا دي ك دوه ښځي وي د ده یوه غني بله فقیرهِ په هر حق کښي دِ دي دوارِه سموین د فقیري سپکاوي دِ دي په فقر نه کوین څوارلسم حق د ښځي دا دي پر ښښتن باند چه له ورونړو له مورَ و پلارَ د خپلي ښځي دِ دي ښه اخلاص کوین پنځهلسم حق د ښځي دا دي چه ښکنځل دِ ور ته نه کا چه لعنت ب فرښتي پرِده وائین شپاړسم حق د ښځي دا دي پر ښښتن باند په حضور د خپلي ښځي دِ دي لاس و خپلي وینځي نه ور وړین اوهلسم حق د ښځي دا دي که له کورهِ ئي دا بي اذنَ ځه واخلي هسي قهر دِ ور ته نه کا چه ګاوندي به ئي واروین اتلسم حق د ښځي دا دي پر ښښتن باند له سفرَ چه راځي دي دِ کور ته ځه راوړین اګرچه نور ځه نه وي تیرهِ دِ راوړین نولسم حق د ښځي دا دي پر ښښتن باند چه دي دِ و دِ ته پند د عبادت د خدای دپارهِ ډیر کوین شلم حق د ښځي دا دي که دا وُ مري دي دِ د دي د فرزندانُ آشنایانُ ښه حرمت په ځای لرین یوویشتم حق د ښځي دا دي چه دي دِ د دي دپاره د نیکئِ دعا کوین

باب سي و هشتم در بیان فضیلت جماعت

په حجت الاسلام کښ دي راوړي چه په حدیث کښي دي راغلي په جماعت نمونځنه کانړئِ جماعت مه ترکوئِ چه یو نمونځ په جماعت کول افضل دي تر هزار رکعتَ چه تنها وړي (ف) په روضةالعلماء کښ دي راوړي چه سرور دي فرمایلي ما سوال له جبرئیلَ هسي وُ ك را تَ وُ وایه اي وروره چه څما د امت ثواب څو دي د امام په جماعت کښ جبرئیل هسي

جواب وُ ك دوه سرِي چه جماعت د نمانځه وُ كا د سل نمونځونُ ثواب
به خداي ورکوين چه درِ سرِي جماعت وُ كا د تير سو نمونځونُ ثواب به
خداي ورکوين چه څلور سرِي جماعت وُ ك د شپږ سو نمونځونُ به ثواب
خداي ورکوين چه پنځه سرِي جماعت وُ كه د دوو زرو نمونځونُ به ثواب
خداي ورکوين چه شپږ سرِي جماعت وُ كه د څلورو زرو نمونځونُ ثواب به
خداي ورکوين چه اوه سرِي جماعت وُ كه د ديرشو زرو نمونځونُ ثواب به
خداي ورکوين چه اته سرِي جماعت وُ ك د شپيتو زرو نمونځونُ به ثواب
خداي ورکوين چه نه سرِي جماعت وُ ك د نوي زرو نمونځونُ به ثواب
خداي ورکوين چه لس سرِي جماعت وُ ك دا دريابونَ كه همه سره سياهي شي
او دا ونِ قلمونَ او سرِي پيري ملايك وارِه كاتبان شي او دا زمكه آسمانونَ
او د ونُ پاڼرِي ورقونَ شي وارِه كاغذونَ د يوه ركعت ثواب وُ كښو نه شي
چه ثواب ئي شي بي شماره د نوشتن قدرت ئي نه شي (ف) په روضةالعلما
كښِ هسي وائي تر حجَ هم له امامَ سره ورِنبي تكبير بهتر دي له امامَ سره
يو ركعت بهتر دي تر هزار ديناره چه په فقرا ئي صدقه ك له امامَ سره يوه
سجده بهتره دَه تر بنده ازادولُ هم به قبر د ده باغ شي د جنت له بنو
باغونُ دروازي به د جنت شي ور ته بيارته گور به هنمبره پرِ فراخ شي چه
به ويني جنتونَ شپيته ملايكِ ب د هغه پر قبرِ هره ورځ حضريږي همیشه به
د ده دپاره استغفار كا هوسيږي په جماعت چه څوك مَين وي له دنيا ب
هنمبره نه ځي څو وُ نه ځښي د جنت له خوارِه جوي نعمتونَ او وُ نه خوري
د جنت خورِه ميوه بنه لذتونَ (ف) جماعت سنت مؤكده دي څمورِ حضرت
دي فرمايلي جماعت كول سنت د راه راست دي مسلمان به ئي په قصد
نه ترکوين مگر هغه چه منافق وي چه سنت مؤكده ترك كول په قصد
بدعت دي نه بنائين (ف) په مفتاح الجنان كښ د مسجد په فضيلت كښ
دي راوري خواجه امام زاهدي له سروره نقل كړي تر وقت پخوا چه څوك

مسجد لره ور درومي د پنځو ویشت زرو نمونځونو ثواب به مومي په وقت د بانګ نماز چه به مسجد لره ور دروميي د پنځو زرو نمونځونو ثواب مومي په وقت د تکبیر چه ځوك مسجد لره ور دروميي د یوه نمانځه ثواب به مومي (ف) مقتدي چه تر امامَ پخوا سر کښته پورته وړین ګناه ګار شي هیڅ ثواب به ئي نه وین (ف) په تفسیر منیري کښ دي راوړي هره ورځ د پاك الله اراده وُ شي چه عذاب به په دنیا نازلوم که دا څلور طایفي نه وي اول هغه سړي چه په محبت سره د خداي دپاره کار کاند محبان وي دویمه طایفه د عاشقانو چه په وقت د سحرګاه آه فریاد ئي وي و خپل خداي ته دریم هغه سړي چه دوي بنا د مسجدونو خاص د خداي دپاره کاند صادقان وي څلورم هغه سړي چه دوي خاصه د خداي دپاره خیرات کاند دوي امید له چا نه کاند بي له خدايَ (ف) سفیان ثوري هسي ویلي چه د سرور له صحابهؤ به جماعت چرِ قضا شه اووه ورځِ به عالم عذر خواهي ور ته کوله تکبیر اولي چه به قضا شه درِ ورځِ به عالم عذر خواهي ور ته کوله (ف) په ورځ د قیامت به د څلورو طفُ عذر و مولي ته قبول نه وي اول هغه چه اذان واروي جماعت له نه ور دروميي دویم هغه سړي چه ئي د حج توښه موجوده وي حاضره ول حج لره دي نه څي دریم هغه سړي دي چه به طعام خوري او سایل څنِ محروم څي څلورم هغه سړي چه ګناه‌ګار ئي ویني هم پر منع ئي قادر وي ول منع ترِ نه کا (ف) په حدیث کښي دي راغلي چه د نیک بخت نښاني درِ دي اول رزق به ئي حلال وي دویم له صالحانو به ئي مینه هم صحبت وي دریم نمونځ به ئي عادت په جماعت وي هم د بد بخت نښاني درِ دي اول رزق به ئي حرام وي دویم مجلس به ئي دایم له فاسقانو وي دریم نمونځ ئي بي امامَ یک تنها وي (ف) ابن عباس له پاك سروره سوال وُ ك چه د دي هسي سړي حال به هورِ څه وي ما خبر کړه چه نمونځ روژه حجونَ کاند ول نمونځ په جماعت سره دي نه ك سرور

هسي څواب وُ ك چه تنها نمونځ ئي عادت شي دوزخي دي بيا يوه مياشت
ابن عباس څن سوال وُ ك حضرت هسي څواب وُ ك چه دوزخي دي (ف)
په مکتوبات د شيخ معين الدين کښ دي راغلي چه له شقيقَ بلخي يوه ورځ
نمونځ پرِ جماعت کول قضا شه پنځوس دراهم ئي خيرات کړه يوه مياشت
ور ته عالم عذر خواهي کړه په روضة العلما کښ دي راوړي له حسنَ بصري
دي نقل شوي چه امام دِ پرهيزګار وي آراسته دِ وي په ښو ښو خصلتونُ
چه امامت ئي شي خالص د خداي دپاره پاکيزه له نقصانونُ چه امام د قوم
ضامن دي ضامنان دِ وي کامل پ پيروي د سنتونُ اول قاري په قرأت د
قرآن کښ دِ بهتر وي دويم د سرور په ښه سنتونُ ښه دانا وي دريم پرهيزګار
دِ وي له لقمي د شبه او د حرام څلورم دِ د اودس په کار دانا وي پنځم
په خوي دِ وي نيك خوي چه نيك خوئي ده خصلت د انبياوُ شپږم
پرهيزګار دِ وي له طمع چه دا طمع لوي تاوان د آخرت دي اوم صابر
دِ په زحمت او په ضرورت وي چه صبر خصلت د فايضانُ اتم راضي
دِ په قضا وي چه راضي په قضا نه شي دغه قهر پرِ مولي دي نهم
قناعت دِ کا د خداي پر قسمتونُ چه و ده وته قسمت د خداي رسيږي
پر هغه دِ قناعت کا شکر دار د نعمت وي دا مقام د شاکرانُ اولياوُ امامان
دِ پرِ عمل کا لسم بارکښ دِ وي د خلقٌ يولسم زړه دِ پريکړي له دنيا وِي تعلق
دِ ئي د زړه په حب د عقبا وي دولسم ترس ناك دِ وي له خدايه دا مقام د
خداي ترسانُ خداي ترسي کړئي امامانُ که له خداي نه ويريږي هغه نمونځ
ئي تر غوږونو نه تيريږي چه د امام نمونځ نه قبليږي د مقتديانو نمونځ په څه
خداي ته قبليږي (ف) په کفايه شعبي کښ هسي وائي مرتبي د نمانځه
درِ دي اول عمل ئي روا کيده دي دويم عمل و پاك درګاه ته پورته تله
دي دريم د عمل په لوي درګاه کښ قبليده دي بايده دي چه امامان دِ ښه
لايق د امامت وي چه مقتديانُ ته دا واړه مرتبي حاصلي د قرابت وي (ف)

په کنزالاخبار کښ هسي وائي چه څلور څيزه وحشي دي بي څلور څيزه نه حصليږي اول علم وحشي دي بي تکراره نه حصليږي بند کيده ئي په تکرار دي پرِ زياتيږي دويم ايمان وحشي دي په نمانځه د جماعت سره حصليږي دريم مالونَ د دنيا واړه وحشي دي چه حصليده ئي خپليده ئي په زکات دي چه پاکيږي څلورم صحت د بدن وحشي دي حصليده ئي په خيرات دي دارو کيږي (ف) په روضةالعلما کښ دي راوړي له کعب ابن سعيده روايت دي په هر کلي چه په وقت د نمانځه جماعت نه شي خداي تعالي به ئي شيطانان پرِ مسلط کا چه خوراک خوري شيطانان به ور سره خوري چه اوبه څښي شيطانان به ور سره څښي چه دوي خوب کا شيطانان به ور سره خوب کا (ف) په تنبيه الفقه او په احيا کښ دي راوړي چه يو ځلَ جماعت وه قضا شوي له ولي حاتم اصمَ عذر خواهي بعضي يارانُ ور ته وُ کړه دي په ژړا شه هم له خلقُ ئي ګله کړه که زوي ځما مړ وي نيم اهل بلخ به ځما عذر خواهي کړه چه جماعت له ما قضا شه بي له بعضي محبانُ نور و ما ت هيڅا عذر خواهي وُ نه کړه که فرزندان مي واړه مړه وي هغه غم په ما اسان به وه خو چه جماعت مي قضا مه وي هزار حيف دي پرِ عالم چه د دين غمونَ عجب سپک پرِ دوي باند آسان شوُ (ف) په احيا کښي دي راوړي چه د قيامت ورځ شي قايمه ځن عالم به له قبرونُ هسي پاڅي چه مخونَ به ئي بريښي لکه ستوري ملايکي به ور ته وائي څه عمل وه په دنيا کښي تاسُ کړي چه دا هسي مرتبي وُم شوِ حاصلي دوي به وائي عملونَ ځموږ دا ووُ چه اذان به وُم تر غوږ تير شه نور به پاڅيدو و اودس ته په نور څه به مشغول نه ووُ څو تياري به وُم کوله و صلوة و عبادت ته ځن نور عالم به پاڅي چه مخونَ لك نور هسي بريښنا ك چه هغه و پښتيده شيِ دوي به وائي عملونَ ځموږ دا ووُ چه په مسجد به موږ په هسي وقت حاضر شووُ چه اذانونَ به هلته واوريده شوُ (ف) پيغمبر

دي فرمايلي مسلمان چه منتظر وي و اذان ته چه اذان د مسجد واوري زر را وُ وزي و مسجد ته زر ملايكي به پسِ دروميِ ښه تعظيم به ئي كوين خداي تعالي به گناهونَ ور بخښين په حديث كښي دي راغلي چه په مسجد كښي داخليږي او په خله دا كلمه وائي بِسْمِ اللّٰهِ دَخَلْنَا وَ عَلَيَ اللّٰهِ تَوَكَّلْنَا د عملونُ په خيري كښي به وُ كښه شي پنځوس زره نيكئي كل گناه به ئي باخښه شي هيڅ زره د گناه به پاتُ نه شي (ف) په حجة الاسلام كښي دي راوړي چه څوك رنړا كا مساجد په چراغونَ ور بخښل شي هميشه گناهونَ د اويا زره كلونَ هم په خيري كښي به ئي وُ كښه شي نيكي د اويا زره كلونَ كه په مسجد كښي څوك بوريا وُ غوړوين چه پرِ نمونځ څوك گذارين اويا زره ملايكي به ئي له خداي عفوه وُ غواړين كه څوك جارو كا مسجدونَ دوي به پاك كاند مولي له گناهونُ (ف) په احيا كښي دي راوړي هر سړي چه تاسُ وينئي چه عادت ئي د مسجد وي جنت گواهي پرِ ولي (ف) په تنبيه الفقيه كښي دي راوړي ودانول او جارو كول د مسجدونُ په جنت كښي به د حورُ وي مهرونَ

باب پنجاه و سيوم در بيان امر معروف و نهي منكر

په مسعودي كښي دي راوړي په امر معروف نهي منكر چه څوك قادر شي دي ئي نه كا ترِ ساكت شي دا حرام دي په حرام به گرفتار شي په كاشف كښي دي راوړي امر معروف نهي منكر كول پر خلقُ باند فرض كفايت دي چه ئي ترك كاند بي عذر گناه گار شي ول كله فرض عين شي لكه سړي په هسي ځاي وي چه بي له ده په گناه هيڅوك خبر نه وي لكه سړي چه د عورتِ يا د فرزند يا د مريي گناه وُ ويني په دا وقت به پر ده امر معروف نهي منكر هم فرض عين شي (ف) په نصاب الاحتساب كښي دي راوړي كه سړي و بل ته وائي چه ته امر معروف ول چا ت نه كړي

یا دا هسي ور ته وائي چه فلانه سړي ته امر معروف وُ کړه هغه هسي ثواب وُ کا چه امر معروف کړه څما څه کار دي یا فلانه سړي څما څه کړيَ چه نصیحت ور ته کوم یا دا هسي ثواب وُ کا چه ازار له دي سړي و ما ته نه دي رسیدلي یا دا هسي ثواب وُ کا چه غرض څما پرِ نشته په دا واړو ثوابونُ کافر کیږي (ف) په سراجي کښي هسي وائي که سړي هسي خبر شي چه فلانه سړي گناه کا که پوهیږي چه امر معروف وُ کړم و ده ت دي به بیارته له گناه شي دي دِ امر معروف وُ کا که پوهیږي چه به منع څن نه شي امر معروف که ور ته نه کاند روا دي چه فساد څن پیدا شي (ف) په تذکرة الاولیا کښي دي راوړي چه بازید بسطامي و ت چا وُ وِ چه ول خلق نه بولي و خداي ته بازید وِ هغه سړي چه خداي بند کړي دي په قید د گناهونُ بازید کله توانیږي چه ئي خلاص کا له قیدونُ (ف) په مِشکات کښ دي راغلي له ابن سعیدَ روایت دي چه رسول خداي ویلي چه په ورځ د قیامت به خداي سوال له بنده وُ کا چه گناه به دِ لیده ول دِ منع څن نه کړه دا بنده به ور ته وائي چه له خلقُ ویریدم او د عفوِ امیدوار یم له تا نه دغه عذر ئي هله دي چه له قهرَ ئي ویریږي او پر دفع ئي د قهر قادر نه وي که قادر وي پرِ دفع بي ویلُ عذر نه وي (ف) په تنبیه الغافلین کښي دي راوړي چه عبدالله ابن مسعود هسي ویلي که سړي چرِ گناه د بل چاویني ول د منعِ توان ئي نه وي دا ئي عذر دي و خداي ته چه په زړهِ پرِ ناراضي وي او بعضي اصحابُ دي ویلي که سړي وي گناه ویني او پر منع قادر نه وي دا دِ وائي در څله چه پاکَ خدايَ دا گناه دي زه په زړهِ څن منکر یم د امر معروف نهي منکر ثواب به ده لړه روزي شي (ف) په معرفت الولي په رسالهٔ قریشیه کښ دي راوړي چه بایزید بسطامي هسي ویلي که سړي وي چه له ډیرَ کرامتَ مصلي ئي پر اوبه باند غوړیږي یا په هوا کښي ناسته کاند کرامت د ده حاصلیږي پر دي هسي کرامت ئي غره او

غلط مه شي ځو پر امر معروف او پر نهي منكر او په شرع مستقيم نه ودریږي بایزید بسطامي وته چا وُ وِ چه دا خلق هسي وائي چه فلانه سړي په یوه شپه تر مكي پورِ ور درومي بایزید وِ چه شیطان هم په یوه سترګه څنبل له مشرقَ تر مغربَ پورِ درومي ول شیطان رانده لعین دي په آخر به دي كافر له دنیا درومي (ف) په كیمیاي سعادت كښي دي راوړي هسي زده كړئ مومنانُ چه امید پرِ هغه كانړئ چه تابع د شریعت وي مستقیم د پاك نبي په ښه سنت وي (ف) شیخ ابو القاسم كرماني دي فرمایلي كه په سر د اوبو درومي یا پر هوا آلواته كا یا خبري كا له غیبَ دغه هیڅ كرامت نه دي كرامت هغه ته وائي چه سړي بنده د شرع د مصطفي شي له جمله فعلَ حرامَ او نا رواؤ پرهیزګار شي شیطان له غیبَ هم خبري كاند هم بتان له ډيرَ كارَ كا خبرونَ څه په دا اولیا نه شوُ اعتبار په شریعت وي چه په شرعِ مستقیم وي خلاف نه كاند له شرعِ هغه شخص خاصه ولي دي هم صاحب د كرامت دي په جواهر ثمینه كښ دي راوړي ”به دان كه ذرهٔ شناخت بهتر از عالم یافت“ مراد له شناختَ معرفت د خداي د ذات او صفات دي مراد له عالمَ یافت د كشف كرامت دي معني ئې دا دي چه یوه ذره د خداي د ذات د صفتونو معرفت بهتري لري تر كشفَ تر همه كرامتونُ عارف هغه ولي ته وائي چه د خداي په معرفت هسي مشغول وي چه د خلقُ پرِ قبول په رد ئې چري نظر نه وي په هر حال دي طلبدار د خدايِ تعالي د ښه رضا وي (ف) په كفایه شعبي كښي دي راغلي روایت دي هسي شوي په قیامت به یو سړي له خپله اهله سره خداي وته حاضر شي د خداي امر به دوي ته هسي وُ شي چه همه واړه جنت لره ورځئ هغه اهل به د نیكُ دعا كاند و سړي ته دا به وائي چه ته ښه پند ګوي څموږ وي طاعت ته منع كړوني وي څموږ له ګناه بیا به بل سړي له اهلَ سره خداي وته حاضر شي د خداي امر به و دوي ته هسي وُ شي چه همه واړه

دوغښ لره ورځي هغه اهل به په ده باند دعا کاند د بدو دا به وائي چه ته څه بد مل وي څموږ په دنيا کښي چه دِ موږ له بدۍ منع نه کړُ نه دِ امر د طاعت وُ کړ و موږ ته څکه موږ په دوغښونُ کښ له تا سره بنديان شوُ (ف) په ارشاد المستعظين کښي دي راوړي چه خداي ترس سړي هغه دي په اخلاص چه دي له نهي شي په بيارته که په نهي کښي مشغول وي چه په ظاهر خلقُ ته ژاړي مکر کاند سترګي مړي هغه ترس له خدايَ نه دي دي بنده عاصي کاذب دي (ف) چه امر معروف کاند بايده دي چه خاصه دي د خداي دپاره کاند په بادشاه دِ ويره‌ول د خلقُ نه کا خاص په خداي دِ د عالم ويره‌ول کا (ف) په کيمياي سعادت کښي دي راوړي چه په حديث کښي دي راغلي وحي وُ کړه خداي تعالي د يوه قوم و نبي ته چه اراده مي هسي وُ شوه چه له قومَ دِ يو لك سړِي هلاك کړم چه څلويښت زره نيکان دي او شپيته زره بدان دي هغه دِ دوي نبي سوال له خدايَ وُ کړ پاكَ خدايَ د نيکانُ څه ګناه دي خداي تعالي وِ نيکو کار په دا سبب هلاکوم چه دښمني ئي له بدانُ سره چرِ کړي نه ده په خوراك کښ هم په ناست په ولاړ کښي له بدانُ سرهِ ګډ دي له دوستيُ له محبتَ له روزګارَ ئي بَيل نه دي چه له دوي سرهِ مينه محبت کا په طفه د بد بختانُ کښي حساب دي (ف) رسول خداي دي فرمايلي مومنان چه بي ګناه وي په قيامت به عذاب نه شي مکر په دا به دوي عذاب شي چه ګناه په سترګو ويني منع نه کاند خاموش شي (ف) پيغمبر دي فرمايلي چه څوك امر معروف نهي منکر کا د خداي په ملك کښي خليفه د خداي تعالي دي هم خليفه د پاك رسول دي هم خليفه دي د قرآن کلام الله دي له علي کرم الله وجهه نه هسي شوي روايت دي چه افضل تر غزا هم امر معروف نهي منکر دي

باب شصت یکم در بیان مشیخت و ارادت و در بیان آنکه پیر که را گونید
و مرید که را گونید

په تفسیر چرخي کښ په تفسیر د دي آیت "اِنَّ لِلْمُتَّقِیْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ النَّعِیْم" کښ دي ویلي په تحقیق چه په درگاه د خداي تعالي کښ خداي ترسانُ لره ډیر دي نعمتونَ بي له خدایَ نور پرِ هیڅوک خبر نه دي په دنیا کښي به د هیچا په خاطر تیر شوي نه وي هم لیدلي به د هیچا سترګُ نه وي یوه بزرګ هسي ویلي د درویش بخره دغه ده چه تقوا دِ خپل عادت کا دا دِ زده کا چه وعده ده د نیکئِ په قرآن کښي خداي ترسانُ لره شوي نه دانشمندانُ زاهدانُ نه شیخانُ متقیانُ نه حاجیانُ نه غازیانُ خواجګانُ چه حرام مالونَ آخلي دوي مکرونَ هسي کاند چه و خلقُ طعامونَ ورکوین و خپل ځان ته خلقه رجوع کوین (ف) په نفحات کښي هسي وائي بایزید بسطامي چه به نماز کړ له هیبتَ د خپل خداي له بزرګ ګنړلُ د سنت رسول الله به ئي هډوُنَ د سیني پرِ آواز کړ له ده چا هسي سوال وُ کړ را ته وایه فرض سنت د طریقت د لارِ څه دي بایزید هسي ځواب کړ چه فرض د طریقت طلب د خداي دي او سنت د دغي لارِ عین ترک د دنیا دي

بیت

"اي که در شرع خداوندان حال | میکني از سنت و فرضم سوال
سنت آمد رو ز دنیا تافتن | فرض راه قرب مولي یافتن"

(ف) په مشارق الانوار کښي هسي وائي که یوه لویشت څوک و ما وته نیژدي شي زه به ګز ور ته نیژدي شم که یو ګز ما ته نیژدي شي زه به هغه ته یو وازه نیژدي شم

بیت

"یک صبح به اخلاص بیا بر در من | گر کار تو بر نیاید آنکه گله کن
اي بنده به من گریز خود را یله کن | گر شاه جهان نه گردي آنکه گله کن

رو گرد جهان به گرد پا آبله کن گر به ز من یابي ما را یله کن"
(ف) په احیاء العلوم کښې هسي وائي مرید هونبره مرید نه وي څو په قرآن کښې ئې مراد موندلي نه وي هم زیاتي نقصان ئې خپل په قرآن نه وي پیژاندلي بایده دي چه مرید دِ ښخپل خداي باند غره وي په اخلاص دِ له مخلوقَ مستغني وي (ف) په احیاء العلوم کښې هسي وائي مرید چه مبتدع وي چه جاهل په شریعت وي هغه شیخ دِ اول اودس نمونځ ظاهر عبادت ور ته ښیُن که مشغول وي په حرام یا په نور گناه گرفتار وي هغه شیخ دِ امر هسي ور ته وُ کا چه هغه واړه ترکوین چه ظاهر ئې ښایسته په عبادت شي اندامونَ ظاهري له ظاهر گناهونُ په پاکي شي پس له دي دِ و باطن و ته نظر کا چه خویونَ ئې د نفس باطن رنځونَ ئې معلوم کا د مرید مال که د حاجت تر قدر زیات وي هغه مرشد دِ زیاتي مال ور څنِ واخلي په فقرا دِ خیرات کا له هغه مالَ دِ زړه کلي فارغ کا چه دي دِ نظر په دنیا نه کا کبر لوئي خود نمائي که پرِ غالب وي و بازار ته دِ دي وُ وزي گدائي سوال دِ وُ کا خپل لوئي کبر دِ ورك کا چه د ځان په خوارولُ په دنیا کښې د سوال تر کمیني بل هیڅ کمیني نشته څو مده دِ همیشه گدائي کاندِ چه غرور کبر ئې ورك شي چه دغه خود پرستي کبر لوئي ده چه عالم ډیر پرِ هلاك شي که غضب قهر پر ده باند غالب وي حلیمي خوله پټ والي دِ پر ځان باند لازم کا که و ده وته آزار څوك رسوین دي دِ صبر پرِ کوین که غصه پرِ غلبه شي هغه قهر دِ زغمین تر هغه پورِ دِ دا رنگ کوښښ کا چه کمیني او حلیمي ئې عادت شین (ف) په رساله برهان جلالي کښې هسي وائي ولي کیده په ډیر علمونَ سرهِ نه وي که په ډیر علم بزرگي وي بلعم باعور به هم ولي وُه چه دولس زرهِ ئې شاگردان ووُ دولس زره مشوانړئي به ور څخه وِ چه په کښلُ ئې د علم مشغولا وَه هم هسي ولایت مونده په ریاضت نه دي چه د زمکي پر مخ ځاي هسي نشته چه د شیطان پرِ سجده نه وه ول دا شیطان پرِ ولي نه

شه هم هسي ولایت مونده په نسب نه دي چه ډیر اولاد د انبیاؤ کافر شوي هم هسي ولایت مونده په ډیر مال سره نه دي که په ډیر مال ولایت وي قارون به اولیا وُه هم هسي ولایت مونده په ډیر سخاوت نه دي په سخاوت که څوك ولي وي فرعون غند سخي چرِ څوك نه وو فرعون به هم ولي وُه هم هسي ولایت مونده په ډیرو مریدانُ سره نه دي چه ځنِ هسي رنګ سړي وي چه لس زره یا دولس زره مریدان ئي وو نیولي ول د دوي ب لایقت د مریدانُ نیوه نه وُه هم هسي اولیا کیده په کشف کرامت سره نه دي چه دا ویره په کښي شته دي چرِ نه چه استدراج وي لکه فرعون چه رود نیل به ئي په حکم کښي روان شه ولي کیده خو په یوه خصلت سره دي په قرآن کښي خداي تعالي دي هغه خصلت دو سو دیرش ځایه راوړي چه هغه خصلت تقويٰ ده لك خداي دي فرمایلي "اِنَّ اَکْرَمَکُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰیکُمْ تقويٰ" هغه ته وائي هر چه خداي پرِ راضي نه وي او فرمایلي ئي ځمورِ حضرت ته نه وي له هغه پرهیز کوین په هغه چه خداي راضي وي او پاك سرور ته ئي ویلي په زړه ئي قبولوین په عمل ئي هم راوړین که له تقويٰ سره هم علم ریاضت وي هغه شخص به خاص ولي وي حقاني وي (ف) په رساله قدسیه کښي هسي وائي هر سالك چه وُ رسیږي هم د زړه د ژبي فرق ئي سره کیږي چه ظاهر مشغولا ئي له حضوره منع نه وي هسي حضور ئي له ظاهرَ منع نه وي ارشاد کول مرید نیول و هغه وته هله اجازت کیږي رسیده د سالك دا دي چه اثر وي د فنا پر ظاهر شوي و مقام د "سَیْرِ فِي اللّٰهِ" وي رسیدلي دا مقام ئي د جذبه الهي دي سالك چه د جذبه اثر وُ ویني په خپل ځان کښي البته چه په جذبه الهي تصرف کاند د بل چا په باطن کښ دا تصرف ئي تصرف د پاك الله دي "اَجْمَعُوا وُضُوءَکُمْ جَمَعَ اللّٰهُ تَعَالیٰ شَمْلَکُمْ" اشارت و دي معني ته چه اودس باطني جمع کوئي له اودس ظاهري سره چه ورکه هغه ستاسِ تفرقه شي استقامت باطني در ته حاصل شي استقامت باطني دا دي چه د

توحید په کلمه کښي ئي کلي تعلقات جسماني روحاني ورك شي چه تعلق ئي واړه ورك شي دغه حال استقامت دي پر استقامت د حال دليل استقامت دي د افعالُ استقامت د افعالُ دا دي چه تمامي امرونَ نهي د خداي تعالي پرځاي کوين فرمانونَ د ده عظيم گڼرين (ف) اهل تحقیق دي ويلي چه پرورش د سالکانُ په جمال جلال وي څو موندلي دوي محبت ذاتيه وي يو علامت د محبت ذاتيه دا دي چه هغه صفات د ذات چه اثرونَ د دوي ضد وي لکه ضرر نفع عزت خواري دواړه و سالك وته يك سان شي په ضرر نفع د ځان ئي نظر نه وي دي خاصه محب د ذات وي اهل تحقيق دي ويلي په دنيا کښي خداي تعالي و اولياوُ هغه څيز عطا کوين چه په آخرت ئي و اهل د جنت له اولَ ورکوين هغه صفت د خداي تعالي کُنْ فَيَكُونْ دي چه ولايت ئي پرِ کمال شي په صفت کُنْ فَيَكُونْ به سر فراز شي اراده به ئي مظهرِ د ارادي ازلي شي لکه ويلي دي بزرگانُ

بيت

"چون چنين خواهد خدا خواهد چنين ميکند حق آرزوي متقين"

ول په سبب د کماليت د معرفت به په ادب وي اراده ئي خپله د خداي د ارادي تابع لرين بي د خداي له ارادي دا هسي نه وائي چه وُ شه يا به شين کارونَ واړه و خپل خداي وته وُ سپارين که دا هسي صفت چرِ ترِ ظاهر شي بي اختيارَ به له ده غه پيداوين

بيت

"چون ولي را هست قدرت از اله تير جسته بازگرداند ز راه"

(ف) په قدسيه کښي هسي وائي د خداي د طلب مينَ چه د چا په زړه پيدا شي د اهل اللهُ و مجلس ته مينَ دار شي پر هغه شخص باند خاصه فضل د خداي دي د طلب ظهور په زړه کښي لوي دولتِ الهي دي خداي تعالي که اراده د تجلي کړل د بنده په زړه کښي نه وي دا اراده نور به په

زړه کښې د طالب کله پيدا وَه طلب دار به د خداي نه وُه هم مجلس د اهل اللهُ به دِ ده اختيار نه وه (ف) په قدسيه کښې هسې وائي طريق د اهل اللهُ کم ديدن هم کم شنيدن دي هم نيستي هم محتاجي ده هم د عمل قاصر ګنړل دي د خپل حال ناقص ليده دي انانيت بشري په بل څه هله نه ور کيږي بي له دي چه له عملَ څان قاصر ګنړي کميږي (ف) په حديث قدسي کښې دي راوړي د خپل بنده زړه چه خالي زَه بيا موم د دنيا له محبتَ هغه زړه به ئي زه پر کړم له خپلَ محبتَ (ف) حضرت خواجه دي فرمايلي

بيت

"سه نشان بود ولي را ز نخست آن سه معني که چو روي او به بيني دل تو به او گرايد
دويم آنکه در مجالس چو سخن کند ز معني همه را ز هستي خود به حديث مي ربايد
سيوم آن بود به معني ولي اخصِ عالم که ز هيچ عضو او را حرکات بر نيايد"

له کتابَ دَ کلیله و دمنه یا علم خانهٔ دانش

تصنیف دَ افضل خان ختک

ځوي دَ اشرف خان نمسي دَ خوشحال خان

کلیله و دمنه یا علم خانهٔ دانش

باب دریم په غور نه یستل خبري د چغلخورو

راي دابشليم ؤ و مقصود له وصيتَ اولَ دا دي چه بادشاهان دِ نظر په خپل کار او په خپل بندوبست لري مصراع "که با شاه خویشي نه دارد کسي"

د بادشاهانو دوستان ورونړه هغه دِي چه د ديو په مدد کار دِ تورِ دِ تدبير او د ملك د بندوبست سر به راه کيږي بيت

"يک نوکرِ مطبوع به از صد فرزند اين ملكِ پدر خواهد و آن عمر خداوند"

د دنيا عالم که قابل خدمت سلاطين وِي که قابل د خارکشي وِي مرتبي بلندي وته د هر چا زړه پړکيږي لکه د بادشاه نظر په خپل شرم و ننگ بندوبست د ملك وِي هسي د نورو نظر په خپل دولت عزت په دا کښِ چه بادشاه څوك لائق د خدمتگارئِ وُ گنړي د خپل کار د پاره ئِ تربيت کا واړه عالم کينه حسد پرِ کاندِ بيت

"حاسدان هستند ما را باك نيست بي هنر آن کس که حاسد نيستش"

بلکه مخصوصان د بادشاه چه يو په کښي په مرتبه د قابليت منظورِ نظرِ بادشاه شيِ حسد لا زيات کا په دروغ به رښتيا ئِ ور ته چغلوي او بعضي عالم چه حاسدِ دولتِ بادشاهي وِي منافقان ياديږي هغه لا په بنياد کني د ديو هسي مصاحبانو سعي کا چه په دا کښي زوالِ دولت ويني بيت

"ضرب المثل دي د دانايانو غليم چه دوست کړي دوست دِ غليم شي"
په دا کارکښِ بادشاهانو ته څه رنګ احتياط بايده دي په خوا تر دا هم ګاهي دا هسي معامله چه دوستي په دښمني په ويل د بد ګويانو بدله شوي وَه شوي ده چه پند څني واخست شي لکه دانايانو ويلي دي رباعي

"مردِ هنرمند خرد پيشه را عمرِ دو بايست درين روزگار
تا به يکي تجربه آموختي با دگري تجربه بردي به کار"

عمرِ دو باره د سړي هم دغه عبرت دي چه له امرِنيو پند آخلي برهمن وُ وِ قصه د مزرِي د ګاو شتربه دليل دِ تا په دا ويلو ده راي وُ وِ څه رنګ وه هغه حکايت ـ راوړي ئي دي چه يو سوداګر وه چه ګرمي او سردي د روزګار ليدلي وَه شيريني او تلخي ئي د زماني څښلي وَه د ده دري زهمن وو چه په سبب د مستئي شيوه ئي د پرهيزګارئي پري ينبي لاس ئي په مال د پلار دراز کړي وو عمر ئي په بي کاري او په بي همواري تيراوه پلارمهربان په ديرهِ مهرباني ور ته وُ وِ چه اي فرزندانو قدر د مال چه په جمع کول ئي تاسو رنځ څکولي نه دي نه پيژنئي په نژدي د خردمندانو معذور ياستئي او بايده دي زده کړئي چه مال پنګه د نيکيو او سبب د خوبيو دي اهل عالم جويان د درو مرتبو دي اول فراخي د دولتِ دنيا دوهيم زندګاني درازه و لوئي د جاه دريم رضامندي آلهي او په دا کارونو نه رسي مګر په څلور خويه اول حاصلول د دنيا د مال له حلال او هر چه په دا کسب په لاس راشي قدر ئي وُ پيژني او ښه ئي وُ ساتي چه عقل فرمائي هغه شان ئي خرڅوي او له بدو کارانو له بدو همنشينانو پرهيزکول بيت

"من فليل په يوه مچ سره بد بوي شي بد دِ نه شي يو زمان همراه د چا"

بايده دي چه مخ له کاهلئي وُ جارباسئي او ملا په کسب حلال پسي وُ تړئي هر چه مو له ما نه څه زده کړي دي په عمل ئي راوړئي مشر زوي ور ته وُ وِ اي پلار موږه ته کسب کول فرمائي او دا خلاف له توکل دي په دا

مي يقين دي چه هغه رزق چه مقدّر دي كه هر څو په طلب ئي سعي نه كړم را ؤ به رسي او هغه چه څما نصيب نه دي څو چه په جست و جو كښي ئي كوښښ كوم سود نه لري ابيات

"گرچه كه روزيت رسد در زمان آنچه نه باشد نه رسد بي گمان

پس ز پي آنچه نه خواهد رسيد رنجشِ بيهوده نه بايد كشيد

روزي تو باز نه گردد ز در كارِ خدا كن غمِ روزي مه خور"

ما آرويدلي دي چه يوه بزرگ ويلي دي هر چه څما نصيب وه هر څو چه له هغه تښتيدم لكه سوره را پسي وه او هغه چه څما نصيب نه وه څو زه پسي تلم له ما په تيښته وه پس كه زه كار كړم يا بي كارَ كښينم خپل نصيب به و ما ته رسيږي مصراع "نصيبهٔ ازل از خود نه مي توان انداخت"

لكه داستان د باشاه د دواړو زويو گواه د دي حال دي چه د يوه گنجِ بي رنج په لاس كښيوت دويم په اميد د خزاني د بادشاهئِ له تختَ پريوت پلار ؤ پښتيده هغه حكايت څه رنگ وه زوي ور ته ؤ وِ چه د حلب په ولايت كښِ يو بادشاه وه ډيرئي جاه ډيرئي سپاه وه د ده دوه زوي وو دواړه په دولت د څوانئِ مست وو د دوران له بازئِ غافل هميشه په خوښي په نشاط مشغول وو بادشاه چه دانا او عاقبت انديش وه څه لږ و ډير گنج له نقدَ او له جنسَ او له جواهراتَ په يوه زاهد چه گوښه نشين له خلقَ وه آراسته په اوصافِ حميده وه جدا له خلقَ په يوه كنج گوښه كښي ئي آستوگه وَه په طريقِ مخفي ئي پرِ ؤ سپاره زاهد په كور كښِ كوهي ؤ كند په كښي ئي كښيښ او وصيت ئي و زاهد وته دا ؤ كړ چه هر وقت دولتِ بي وفا مخ څما له فرزندانو ؤ جارباسي او پريشاني د روزگار و دوي وته ؤ رسي په طريقِ مناسبت دا گنج و دوي وته ښيه شايد چه پس له محنتَ څكولو او له پښيمانئِ د مال تلفولو دا خزانه ئي په كارشئِ او بادشاه خپل كور يو ځاي تعبيه كړ خلق ته ئي دا رنگ ظاهر

کړل چه گنج او خزانه مي دا ځاي دفن کړي ده زویو ته ئي هم دا وُ وِ چه هر
گاه تاسو محتاج شئ ستاسو دپاره مي دلته ډیر څه یښي دي په مطابق د کار
تر آخلئ پس له څو ورځو بادشاه او زاهد له دنیا نه رحلت وُکړ او هغه گنج
د زاهد په صومعه کښي پټ پاتو شه شاهزاده گان پس د پلار له موتَ د میراث
په قسمت کول په جنگ شول مشر غلبه وُکړه تمام مال ئي په خپل تصرف
کړ کشر ورور ئي فکر وُکړ چه دولت خو مخ په زوال کړ آسمان پیشه د بي
وفائي آغازه کړه زړه تړل د دنیا په دولت پوري آئین د خرد مندئ نه دي
پس گوښه د درویشئ چه سر مایه د خیر اندیشئ ده له لاسَ آچولي نه
بویه تنها بیابان ته وُ وت په هغه خرابه صومعه د زاهد ننووت ور ئي د تللو
راتللو په ځان وُ تاړه په هغه گوښهٔ بي توښه کښي په ریاضت مشغول شه یوه
ورځ په طلب د اوبو کوهي ته وُ رغي کوهي وچ وه فکر ئي وُ کړ چه بي اوبو
آستوگه مشکله ده نور کوهي ته کوز شه یوه ژوره ئي وُ لیده چه د هغي ژوري
په خاورو د اوبو زیم پوري شوي وه هغه خاوري ئي په لاسونو لري کولي چه
پښه ئي په گنج ننوته شکر ئي د خداي تعالي په ځاي راوړ د ځانَ سره ئي وُ
وِ چه اگرچه مال ډیر دي اما له درویشئ نه پرهیز کول نه بویه په قدر د
ضروري خرڅول بویه وُ گورم چه له غیبَ څه معلوم شي مشر ورور ئي چه
په غفلت عمر تیراوه د رعیت د لښکر پرورښ ئي نه کاوه په امید د هغه
گنج چه گنړه پلار مي په کور کښِ ښخ کړي دي هر چه په لاس ور تلل هغه
ئي تلف کول ناگاه سخت غلیم ور پیدا شه چه قصد ئي د ده د ولایت وُکړ
شاهزاده خزانه تشه لښکر بي سامانَ پریشانَ بیا موند هغه ځاي ئي وُ کنده
چه پلار ئي په دروغو ویلي وه چه دلته مي گنج دفن کړي دي خزانه ئي بیا
نه مونده چه له گنجَ نا امید شه بالضرور ئي په هر حال مخ په جنگ کړ
پس له هغه چه په دواړه لوریه ئي صفونه آراسته کړل لوگي د اور د جنگ په
فلك شه د غلیم د لوریه یو غشي په شاهزاده برابر شه په ځاي سوړ شه قضاي

آلهي د دي بله لوريه غشي په بادشاه بيګانه ساز شه رخت ئي د هستئ وُ تارهِ دواړهِ طرفَ لښکر حيران پاتو شه لا جنګ و جدل ترمیانَ وه چه له دواړُ طرفُ دانايانو جنګ موقوف کړ هغه شاهزاده ته په اتفاق وُ رغلل چه د زاهد په صومعه کښي ګوښه نشين وه په تعظيم تمام ئي له کنجِ تنهائي را وُ يوست په بارګاه ئي د بادشاهئ ننيوست هم ګنجِ بي رنځ بيا موند هم ملك په ده قرار وُ نيوه دا حکايت مي په دا راوړ چه په تحقيق معلوم شي چه موندل د نصيب تعلق په کسب نه لري پس اعتماد په توکل بهتر دي له کسبَ چه هغه زوي ئي دا داستان په آخر وُ رساوه پلار ور ته وُ وِ هر چه دِ بيان کړه ربښتيا دِ وُ وِ اما دا عالم اسباب دي اکثر کار و بار د دي جهان وا بسته په اسباب دي لازم دي سعي کول په اسباب پسي او اعتماد په توکل کول مصراع ”بر توکل زانوي اشتر به بند“

منفعت د کسب ډير دي تر ګوښه ناستي په دا چه نفع د کاسب و بل ته رسي او فائده د ګوښي ناستي تر ده نه تيريږي څوك چه توانيږي چه نفع ئي و بل ته وُ رسي حيف دي چه کاهلي کا مګر تا قصه د هغه مرد نه ده آرويدلي چه حال ئي د باز او د قارګه وُ ليده اسباب ئي ترك کړل ګوښه ئي وُ نيوه آخر ئي له هغه صاحب دلَ نه ځه عتاب وُ ليده او ځه خجالت ئي وُ ځکاوه زوي وُ پښتيده چه ځه رنګ وه دا حکايت پلار ور ته وُ وِ چه يو درويش وه په قدرت کښِ ئي د خداي انديشه کوله ناګاه ئي باز وُ ليده چه څخو غوښه ئي په منګل کښي نيولي په نيژدي د يوي وني ئي پرواز کاوه په هغه ونه کښِ هغه درويش يو قارګه بالُ پر شکسته په جاله کښي وُ ليده هغه باز غوښي په شوکه کښِ نيولي په موافق د ده د حوصلي په خوله کښي ور کولي هغه مرد وُ وي چه سبحان الله څو مهربان پروردګار چه قارګه چه بالُ پر نه لري بي رزقَ نه پريږدي ابيات

” اديم زمين سفرهِ عام او است برين خوان يغما چه دشمن چه دوست

چنان پهن خوانِ کرم گسترد که سیمرغ در قاف روزي خورد"

پس زه چه په طلب د رزق کښِ هرګز نه کښېنم او سر مي په بیابان د حرص یښي دي دا همه نتیجه ځما د سست اعتقادۍ ده پس بهتر دا دي چه پس تر دا ګوښه ؤ نسم او جست و جوي د اسباب ترک کړم تر هغه پوري چه لاس ئي له همه کارَ کوتاه کړ دري شپي ورځي ئي په ګوښه کښي بي خوراکَ خښاکَ تیري کړي له لوږي له تندي نقصان په عقل کښِ چه سرمایه د تمیز او پیرایه د هر ځیز دي پیدا شه ناګاه یو دور اندیش پرِراغي په حال ئي خبر شه نصیحت ئي ور ته ؤ کړ چه لاس و پښي درلل په بي لاس و پښي قیاسول دا همه اسباب په نه اسباب شمارل نه رضاي آلهي ده نه آئین د عقل چه و تا ته ئي لاس و پښي درکړه په معني کښِ رخصت تګاپوي در کړ تا زاغ ؤ لیده سترګي دِ پټي کړي ولي بي هوده وخت تیروي او قدر د دي ګوهرِ عقل نه پیژني الله تعالي هسي اسباب متابع دِ تا د عقل درکړي دي لکه باز چه د نورو بي اسبابو سبب د معیشت وه ځان دِ ولي دا هسي بي کارَ کړ دا سرګذشتِ پسندیده مي په دا راوړ چه با وخودِ اسباب ځان په توکل نه شل کړي بویه بل زوي ئي خبره آغازه کړه چه اي پلارَ هرګاه چه دنیا په کسب حاصله کړم او خداي تعالي و ما ته دولت را کا ساتل او خرڅول ئي را ته ؤ وایه څه رنګ بویه چه ستا ویل د خپل روزګار دستور العمل کړم پلار ور ته ؤ وِ مال په لاس راوړل آسان دي ساتل ئي ګران او له هغه نه فائده آخستل مشکل د هر چا چه مال او دولت د دنیا پلاس راشي دوه کاره ور ته کړي بویه اول دا چه هسي رنګ ساتلي بویه چه له تلفَ تاراجَ په امن وِي او لاس د غله او ره زن ځني کوتاه وِي چه د زر دوستان ډیر دي دښمنان ئي تر شمارَ تیر دي دویم له دنیا فائده آخستل بویه که دنیا په محافظت کښېښوه شِي او خرڅ خوراک ځني نه شِي دي ګداي دي د دنیا څښتن نه دي بیت

"چه داري دوست آنکش وقت مردن   به دشمن ترکسي باید سپردن"

او که لاس ئي په صرف کښیږدي   ابیات

"به خور چیزي از مال چیزي بده   ز بهرِ کسان نیز چیزي بنه

مه خور جمله ترسم که دیر ایستي   به پیرانه سر بد بود نیستي

دري خرچ بر خود چنان هم مه بند   که گردي ز ناخوردني درد مند

چو رشته ز سوزن فزون ترکني   بسا چشم سوزن که در سر کني

نه بذلي که طوفان در آري ز مال   نه صرفي که سختي در آري به حال"

بائده دي چه مال د دنیا اسباب وي دانا ته د دنیا د گټني دپاره

مصراع "که زر زر کشد در جهان گنج گنج"

هر چه دانا دي بهره آخستل ئي ځني دا دي چه دا مال ئي سر مایه

وي په سود ئي که لږ وي که ډیر وي زیست د دنیا روزګار کا که ډیر آمد

وي ډیر خرڅ ډِ کا غریب د غربا پا شکسته بي دست و پا لاس ډِ آخلي

مدد امداد ډِ ور سره کا که آمد ئي کم وي د خپل خرڅ تر عهده وتل بویه

قطعه

"چو دخلت نیست خرچ آهسته ترکن   که میگویند ملاحان سرودي

اگر باران به کوهستان نه بارد   بسالي خشك گردد دجله رودي"

ابیات

"بر آن بحر کابي نه یاید به وي   به اندك زماني شود خشك پي

اگر کوه گیري و نه نهي به جاي   سرانجام کوه اندر آید ز پاي"

د هر چا چه دخل د آمد نه دي او خرڅ تر آمد زیات کا عاقبت کار به

ئي په بیمِ گدائي وُ رسي او انجام کار به ئي په هلاکت لکه د هغه موش تلف

کار چه ځان ئي له غمَ د مال هلاك کړ زوي وُ پوښتیده چه څه رنګ وَه

هغه خبره   حکایت

پلار ورته وُ وِ راوړي ئي دي چه یو دهقان وه عاقبت اندیش د خپل

خاندان دپاره انبار د غلي ئي نګاه کړلاس د خرڅ ئي څني کوتاه کړ چه وخت
د ضرور به په کار شي قضاءً د يوه مږك کور هغه انبار ته نيژدي وه په هر
طرف ئي زمکه په غاښو کندله ناګاه ئي لار و غله ته بيا مونده فراوان رزق د
ده په خونه ننووت هغه کم حوصله ئي د عقل له لارِلري يوست مغروري
غافلي ئي واخسته د هغي محلي مږك په دا حال خبر شول واړه ورته راغلل ملا
ئي د ده په خدمت وُ تړله دوستانِ هم نواله او حريفانِ هم پياله د ده شول
خوشامندونه ئي د ده کول بر آمد ويل ئي هرګز نه کول چه مه بادا په رښتيا
ويل کښي دِ موږه و دولت وته نقصان وُ رسي دي هم په خپلو بريتو غلط شه ژبه
ئي په لاف لاس ئي په اصراف پرانتل د نن ورځي په خوښي ئي د صبا غم نه
کاوه چه څو مدتً تير شه قحط سال پيښ شه دهقان ور د انبار لري کړ
غلي ئي نقصان موندلي وه آه ئي وُ کړ وُ ئي وِ چه غم خوړل د هغه څيز چه
سود نه لري طريقه د عقل نه ده پس هغه باقي غله ئي په بل ځاي کښيښوه
هغه موش چه صاحبخانه وه هغه ساعت اوده وه دا نور موشان چه آشنايان
د آب و نان وو په هغه کش مه کش کښِ په يوه سوراخ ننوتل په بل لور وُ
وتل لاړل هغه ولي نعمت ئي تنها پريښ بيت

"اين دغل دوستان که مي بيني مگسانند گردِ شيريني"

بله ورځ چه هغه مږك سر له خوبً پورته کړ که ښي کينږ ئي وُ کتل ياران
ئي هيڅوك وُ نه ليدل ور پسي پاشيده که هرڅو وړاندِ ورستو ور پسي وُ
ګرزيده مصاحبان ئي بيا نه موندل نور پريشان غله ګران دل ګير خپل کور
ته روان شه چه ور شم هغه په کور کښِ ذخيره ښه وُ ساتم چه کور ته راغي
يوه دانه ئي وُ نه ليده په هغه سوړه انبار خالي ته راغي هورته ئي اثر د غلي
بيا نه موند چه د يوي شپي قوت ئي بيا شوي وي هيڅ طاقت ئي پاتو نه شه
له ډيرً غمً ئي سر په ديوال وُ واهه ماغزه ئي وتل په هغه ځاي وُ مړ فائده
د دي حکايت دا چه خرڅ دِ سړي په موافق د آمد کا او د نيکئِ له سوده

نه دِ ځان بهرهٔ مند کا چه پلار ئي له دي داستانَ فارغ شه کشر زوي پلار ته
دعا وُکړه ورته ئي وُ وِ چه اي پلارَ پس تر هغه چه سړي د دنيا مال وُ ساتي
او له هغه مالَ نه نفع تمامَ واخلي دوه کاره دِ وُ کاندِ يو دِ له اسرافَ ځان
وُ ساتي او په لارِ د اعتدال چه په هر څيز کښِ پسندلي ده روان شي

ابيات

"هست برِ مردم عالي گهر　　بخل ز اسراف پسنديده تر
گر چه عطا درهمه جا دل کش است　　هر چه به هنجار بود آن خوش است"

دويم دِ ځان د بخل له عارَ د کم همتئي له عيبَ وُ ساتي چه مال د بخيل
به عاقبت نخښه د تاراج او د تلف د غشيو شي لکه يو لوي حوض وي چه له
څو جويونو اوبه ور ته را درومي که اندازه ئي د راتلو وتلو سړي څخه نه وي
نا چار به اوبه په هر طرف لار غواړي او په هر لور به ئي زيم پيدا شي په
ديوال کښِ به ئي رخنه وُ شي آخر الامر به په يوه ځل وچ شي دا څو قصي
چه بيان شوي اگر چه په اصل کليله او دمند کښِ نه شته د خبري د گريز
گاه دپاره ابوالفضل راوړي دي خالي له فايدي هم نه دي په دا کتاب کښِ
هم وُ کښي شوي القصه چه زهمنو د پلار نصيحتونه وارويدل يوه فرزند ئي
اسراف په لاس واخست شومي کاهلي ئي له لاسَ کښيښوه مشر زوي ئي
سوداگري اختياره کړه دور دست سفر ئي دوړاندِ کړ دوه غوايه د بارکښئي دپاره
ور سره وو د يوه نوم شتربه د بل نوم مندبه په سبب د درازئي د سفر سختي
ور پيښه شوه قضاءً په لار کښي جوبړ راغي زمکه ئي خته وَه شتربه په کښِ
پاتو شه خواجه وُ فرمايل په کوښښ تمام ئي را وُ يوست طاقت ئي د تلو نه
وه د مزدور په حواله ئي کړ چه خصمانه ئي کړه هرگاه چه قوت ئي پيدا شي
کاروان ته ئي را وُ رسوه مزدور دوي دري روځي په بيابان کښِ ور ته تيري
کړي آخر له تنهائي دل گير شه راغي خواجه ته ئي وُ وِ چه شتربه مړ شه
شتربه په لږ مدت کښِ جوړ شه په طلب د خواجه په هر طرف گرزيده ناگاه

یوه مرغذار هوا دار ته وُ رسیده د شتربه هغه منزل زړه ته پریوت په فراغت په
څر کښیووت مشقت محنت ئي د سفر په راحت د اقامت بدل شه ډیر فربه
شه مستي ئي واخسته سلکیده غرچیده خټ به ئي په شاخ سم کړ سم به ئي
په سومونو خم کړ په نواحي د هغه مرغذار یو مزري وه خون خوار په دار
مدار د هغه دیار په سریر د سلطنت ناست وه ډیر جانوران په خدمت د ده
کمر بسته بي شماره درندګان په زیور د بندګئي آراسته وو اما هغه مزري خود
راي ځوان وه چه هرګز ئي غوښکي لیدلي آواز د ګاو ئي آرویدلي نه وه
پړانګ که تیز حمله دي هاتي که قوي جثه دي ده هیڅ نه کتل په خپل
جسم غلط وه هیڅوك ئي په نظر کښي نه راوړل نه ئي چا سره مشورت وه
نه خبر د زماني له آفتَ وه ناګاه ئي آواز د شتربه تر غوږ شه زړه ئي له
ګوګلَ پریوت په دا حال ئي ملازمان نه خبرول د ده په لښکر کښِ دوه
چغالان وو د یوه نوم کلیله د بل نوم دمنه وه چه په هوښیاري په تیز فهمي
مشهور وو اما دمنه لا ډیر دانا وه په خواهش د جاه د ناموس حرص ناك وه
د عقل له مخَ وُ پوهیده چه مزري ته هراس رسیدلي دي چه وسواس ور
پیښ دي کلیله ته ئي وُ وِ چه څه پوهیږي بادشاه خوښي د سیل خوبي د
ښکار په څه سبب ترکهٔ کړه کلیله ځواب ورکړ چه ستا په دا سوال څه کمال
دي دا ویل و تا ته کوم مناسب دي څما ویل وُ منه ځان خپل وُ پیژنه
مصراع "تو از کجا سخنِ سر مملکت ز کجا"
موږه د بادشاه له درګاه رزق مومؤ په سیوري د دولت په آسایش عمر تیره وو
څما ویل پسند کړه د بادشاهانو په راز غرض مه کړه چه موږ هغه عالم نه
یؤ چه په صحبت د بادشاهانو مشرف شؤ خبره دِ موږه په نیژدي د سلاطینو
چندان اعتبار نه لري چري نه وي هغه در باندِ وُ شي لکه په هغه بیزو
شوي وه دمنه وُ وِ هغه څه رنګَ وه حکایت

کلیله ور ته وُ وِ راوړي دي چه یوه بیزو وه ترکاڼ ئي وُ لیده چه لرګي ئي پرِ کاوه دوه میخ ور څخه وو یو میخ به ئي په هغه لرګي کښِ ټک واهه تر یوه ځایَ به شګاف وُ شه بیا به ئي هغه لري کړ بل میخ به ئي پرِ ټک واهد په دا رنګ ئي چاوه هغه ترکاڼ چه کار ته پاڅیده لاړ بیزو راغله په هغه چوب کښیناسته پري کاوه ئي دواړهِ خائي ئي د لرګي په شګاف ننوتي اول میخ ئي وُ کیښ چه بل ټک وهم دواړهِ خائي ئي محکمي په هغه لرګي کښِ وُ نښتي بیزو په ژړا شوه دا ئي وُ وِ قطعه

"په جهان کښِ بهتر دا دي چه هر څوك دِ خپل خپل کار کا
هر سړي چه خپل کار نه کا ځان به ما غندِ زر خوار کا"

څما کار میوه ټولول دي نه اره څکول هنر څما د ځنګل تماشا دي نه تبر تیشه ناګاه ترکاڼ راغي هومبره ئي وُ وهله چه هلاکه شوه دا مثال مي څکه وُ وي چه درودګري کار د بیزو نه دي او دا حکایت مي په دا سبب راوړ چه هر چا ته خپل کار په کار دي قدم دِ له خپلي اندازي نه وُ باسي دمنه ور ته وُ وِ چه په ویل دِ وُ پوهیدم لیکن زده کړه چه شکم په هر ځاي ډك شي په هر څیز موړ شي اما دانایان چه قربت د بادشاهانو غواړي نه د طمعي د لقمي دپاره بلکه فائده د ملازمت د بادشاهانو نصیب عالي دي چه په هغه وسیله به زړه د دوستانو په لاس راوړي او خاطر به له دښمنانو جمع کړي قطع نظر له لطفَ د دوست یا له قهرَ د دښمن به په غور د ستم دیده‌ګانو وُ رسي او خاطر به د شکسته دلانو په لاس راوړي د هر چا چه همت خپل په درګاه د بادشاهانو د خواب و خورش دپارهِ وي هغه په مثال د بهایم دي لکه وړي سپي چه په هډوکي خوشحال شي یا خسیسه پیشي چه په نان پاره شوروا آلوده محظوظه شي مقرر دي شیر شرزه چه ښکار د سوي په پنجه راوړي چه صید د ګورخر وُ ویني دا له لاسَ پریږدي په ښکار د ګورخر شي بیت

"همت بلند دار که پیشِ خدا و خلق باشد به قدرِ همت تو اعتبرِ تو"

دانا سړي چه په مرتبه بلنده وُ رسي که هر څو کم زندګاني وي نيکي ښني په دنيا کښِ ياد ګار پاتو شي په مثال د ګلابو د ګل وي د ګلاب ګل که عمر کم لري فائده نقشِ نيکي د ده په هر زره کښِ ترابده قايم وي او کم همتَ په مثال د ګنډهيري د چنار د پاڼري دي که ژوندي وي هم لا ينفع که مړ وي هم لعنت در قفا ابيات

"مرواريد گز اصل ز عيب پاك است آرايشِ بخش آب و خاك است

تا هست درست گنجِ کانها است چون خورد شود دواي جانها است

به نکو نامي جاويد نه ميرد هرگز مرد آنست که نامش به نکوئي ببرند"

کليله وُ وِ دا چه بيان دِ کړه وا مي رويده په خپل عقل کښِ سر په ګريبان د فکر ننباسه در ته به معلوم شي چه خواهش کول دَ منصبِ عالي له هغه چا نه زيب لري چه په اصل په نصب بزرګ او بزرګ زاده وي اما خاصيت د نيکو سيرتي په کښي جمع وي اصل دِ موږ د هغي طائيفي نه دي چه په دا کښِ قدم دوړاندِ کيږدوُ ذات او اصل دِ موږ تر دا تير دي چه په موږ به څوک شک ګمان د بل څه راوړي دمنه وُ وِ لاس د پايهٔ بزرګي عقل دي او ادب نه اصل دي او نسب هر څوك چه فکر درست او خرد کامل لري ځان به له پايي خسيسي په مرتبه د شرافت وُ رسوي هرچه بي خردي او بي فکري کا په زړ به له مرتبي بلندي په پستي پريوزي له معمورهٔ هستي په ويرانه د نيستي کښيوزي بزرګانو ويلي دي لوئي مرتبي ته ختل په ډير محنت او مشقت دي مصراع عروج بر فلكِ سروري به دشواري است او را کوزيدل له لوئي مرتبي په لږ کلفت ميسر شي بيت

"وداني ئي په ډير غم به څګر خون وَه ويراني ئي را شه ګوره په څه دود"

لکه لوي کاڼري په ډير مشقت د غره و سر ته خيژاوه شي چه د غره له سره پريوزي په آساني کښتَ را دورمي هم په دا سبب دی چه څو مرد بلند

همت نه وي په دانائي په ګران باري موصوف نه وي د بادشاهانو د مصاحبت
د لوئي مرتبي هوس دِ نه کا اوکه ئي وُکه زر به رسوا شي هرڅوك چه
آسايش غواړي لاس دِ له آبروئ پريونځي او هميشه به په نا کامي او په
خواري ګرفتار وي او چه ئي په محنت او مشقت پسي ملا تړلي وي له
خارستانَ د لاربي ملاحظه وي ګل د مراد به له چمنَ د بزرګئي په لمن راوړي
تا مکر داستان د هغو دوو ملو نه دي آرويدلي چه يو په طلب د محنت د
مشقت په مرتبه د بادشاهئ وُ رسيده دويم په سبب د کاهلئ د تن آسانئ
په خاورو د خوارئ او د پريشانئ کښيناست کليله وُ وِ څه رنګ وه هغه
حکايت دمنه وُ وِ راوړي دي چه دوه مصاحب وو يو تر بله د يوه نوم سلامت
وه د بل غنيمت په سفر د خپل مراد له کورَ وُ وتل په هر دښت او بيابان
ګرزيدل او غرونه ئي طي کول ناګاه ئي په يوه کوه دامانه ګذر وُ شه هغه غر
ډير لوي غر وه په لمن کښي ئي يوه چينه وَه اوبه ئي نهايت سړي او خوږي
د چيني دوراندِ يو لوي حوض ساز کړي وه او ګرداګرد د حوض لوئي ونې وي
سايه داري القصه هغه دوه ياران و هغه منزل پاك ته وُ رسيدل هغه ځاي
چه ډير خوش مکان وه په رسم د آسايش په هغه ځاي مقام شول يو زمان
ئي آرام وُکړ پس له آسودګئ پاڅيدل د هرځاي د هر مکان تماشا بين شول
او هر ځاي ته ئي نظر کاوه ناګاه ئي نظر په يوه سپين کانړي وُ لګيده چه د
حوض په کناره ِ ينبي وه يو څو سطري پر کښلي وي دويو وُ کوت سطري ئي وُ
لوستي په مضمون ئي آګاه شول دا ئي کښلي وه اي مسافره ته چه و دي
ځاي ته راغلي ستا مهماني مي ښه فکر کړي ده ولي په دا شرط چه ځان و
دي تالاب ته واچوي او ويره د دوبيدو په خاطر وُ نه رسوي په هر شان ځان
له تالابَ وکناري ته وُ باسي او مزري د کانړي د غره په ويخ کښي ينبي بي
درنګَ ئي په اوږه واخلي او د غره ترسره ئي په يوه دَو وُ رسوي او له هوله د
درندګانو خونيو ته وُ نه ويريږي او له اغزيو د خار دارو ونو چه په تا څرخيږي

له ملاحظي د دي كارہ پاتو نه شي چه دا لارستا د تلو په سر ؤ رسي گل د
مراد به ستا په سر كښيښي شي غنيمت مځ و سلامت ته كړ چه اي يارہ
را شه چه په پښو د همت دا لار په سر ؤ رسوؤ بيت
"يا به ستا زلفيني ؤ نسم په لاس كښي يا به سر در باندِ بايلم دوي وينا دي"
بيت
"يا بر مراد بر سر گردون نهيم پاي يا مرد وار بر سرِ همت كنيم سر"
سلامت ؤ وِ اي يارہ عزيزہ په مجرد لوستل د خط چه نويسندہ معلوم نه
دي په دا لار كښ چه خطرناكه دہ په دا خيال چه بي فائدہ دي ځان و
دي هسي گرداب تهلكي ته آچول نشان د بي خردئ دي هيڅ عاقل زهر په
يقين او ترياك په گمان نه دي خوړلي او هيڅ خرد مند نقد په راحتِ نسيه
بدل كړي نه دي غنيمت ؤ وِ اي رفيقَ دا مقام د خست او د پست همتئ
دي په لارِ خطرناكي تلل او سعي په محنت او مشقت پسي كړل په مرتبه
اعلي پسي نشان د دولت او د عزت دي هر چه مرد عالي همت وي د هغه
همت په گوښه توښه قرار نه نيسي ځو په پايه بلندہ ؤ نه رسي گل دَ مقصود
بي خارہ او گنج د مراد بي مارہ په لاس راوړل مشكل دي ځما د همت مرغه
په جنبش د پر و بال راغي چه يو ځل پرواز ؤ كړم په موجب د مضمون د
خط ځان لكه نهنگ دي حوض ته واچوم او لكه اژدها مزري د كاڼري په
اورہ واخلم لكه سيمرغ د كوہ قاف و سر ته ئي ؤ رسوم ؤ گورم چه له پردي
د غيب څه راز را پيدا شي سلامت ؤ وِ په هغه لار قدم كښيښول چه حد او
پايان ئي معلوم نه دي او په هسي درياب كښي ځان آچول چه نيكي او
بدي ښكارہ نه دہ كار د عاقلانو نه دي هوښيار چه د ننوتو او د وتو په كار
پوهيدلي نه دي په هغه كار كښي ځان نه آچوي ابيات
"تا نه كني جاي قدم استوار پاي مه نه در طلبِ هيچ كار
در همه كاري كه در آئي نخست رخنهٔ بيرون شدنش كن درست"

شاید دا خط په مسخره‌گي چا کښلي وي یا دا حوض داسي شان گرداب وي چه وتل ځني مشکل وي اوکه ځني ؤ وزي هغه د کانړي مزري نه وي اوکه وي په غاړه ورنه شي اوکه ورشي د غره ترسره په یوه ساه یوورنه شي اوکه دا واړه ؤ شي معلوم نه چه نتیجه به ئي څه وي زه په دا کارکښي درسره مل نه یم او تا هم له دي کارَ منع کوم غنیمت ؤ وِ پریږده دا خبري چه زه تر دا تیریم او په دا لار تلوني یم او پوهیږم چه ته په دا کارکښي څما مل نه ئي په دا ځاي ناست اوسه څما ننداره کوره په دعا را سره مدد گار اوسه سلامت ؤ وِ وینم دي چه له دي کارَ آوښتوني نه ئي او ترک به د دي نه کړوني ؤ نه کړي زه طاقت د دي نه لیدوني کار نه لرم او تماشا د هغه کار چه موافق دِ ما د طبعي نه دي کول و ما ته دشوار دي ما خپل مصلحت کړي دي چه څوته شروع د دي کارکړي زه په خوا تر دا لارد گریز ؤ نسم تر لیدلُ د دي هسي افعالِ شنیعه نه لیدل بهتر دي سلامت لارد غنیمت پریښوه فرصت ئي غنیمت ؤ شماره هغه غریب ئي تنها پر هغهٔ ځاي پریښ غنیمت په نا امیدي په کنار د حوض راغي ابیات

"در بحرِ محیط غوطه خواهم خوردن یا غرق شدن گهري آوردن
یا در به هردو دست کند خواجه برکنار یا موج روزي افکندش مرده درکنار"

پس په قوت د بخت د زړه په همت په چشمه ننوت په توفیق د خداي تعالي په بله کناره ؤ ووت د کانړي مزري ئي په اوږه واخست په یوه دو په غره ؤ خوت که ئي کتل عظیم ښهر ئي ؤ لیده ناگاه د کانړي مزري هسي سخت آواز ؤ کړ چه په غره په سمه زلزله شوه هغه آواز چه د ښهر خلقو وارویده ډیر عالم مخي ته ورته را ؤ ووت د غنیمت په استقبال متوجه شه غنیمت د الله تعالي و قدرت وته حیران وه چه یو جماعت د بزرگانو د غنیمت په ملازمت مشرف شه او په التماس تمام ئي په آس د دولت سور کړ او په لور د ښهر ئي روان کړ سر او تن د ده ئي په گلاب په حمام پریوي خلعت گران

مایه ئي د بادشاهۍ ور واغستاوه بادشاهي ئي د هغه ملك په ده وُ سپارله غنیمت حقیقت د دي معاملي وُ پښتیده هغه عالمو ځواب ور کړ چه اولنیو حکماوُ په دا چینه باندِ یو طلسم ساز کړي دي هرګاه چه حاکم د دي ښهر له دي سراي فاني نه وداع وُ کا الله تعالي یو بخت بلند چه طالع د سردارۍ لري و دي سر چشمي ته راولي هر ګاه چه هغه بخت بلند ځوان په بدرګي د الله تعالي د عنایت له دي چیني تیر شي مزري په اورِه واخلي او په آرویدل د مزري د آواز ساکنان د ښهر شکر د حق تعالي په ځاي راوړي او دي په بزرګي او په سرداري قبول کا په سایه د عدالت کښِ په آسایش روزګار تیره‌وي دمنه وُ وِ چه دا حکایت مي په دا راوړ چه زده کړي چه نوش او ناز او نعمت بي نیشَ او بي آزارَ محنت میسر نه دي هر څوك چه خیال د سرفرازۍ لري د هر یوه سفله پاي مالي نه څکوي او په زبونه مرتبه قناعت نه کا زه څو مصاحبت د مزري حاصل نه کړم پښي به په فرش د راحت درازي نه کړم کلیله ور ته وُ وِ حاصلول د دي کار له کومَ ځايَ فکر دي دمنه ځواب ور کړ په دا وخت چه مزري په غم په اندوه ګرفتار دي خپل ځان به و ده ته عرض کړم ښائي چه په ښو خبرو مصلحت آمیزو خوشحالي بیا مومي او له دي اندیښني چه لري شيِ په دا وسیله دانائي ځما خاطر نشانه د ده شيِ او یو له مقربانو مي کا او مرتبه مي زیاته شيِ کلیله وُ وِ ته به تقرب د مزري په څه حاصل کړي او که حاصل کړي هرګاه چه تا خدمت د ملوکانو کړي نه دي او ادبونه د ملازمت نه پیژني په لړ فرصت هر چه حاصل کړي باي به ئي کړي دمنه وُ وِ مردِ دانا ته لوي کارونه هیڅ زیان نه لري په دا چه په ره نموني د عقل په هر کار کښي چه شروع وُ کا له عهدي ئي په وجه احسنه را وُ وزي بل دا چه که دولت یاوري وُ کا هر چه ئي نه زده وي زده ئي کا لکه راوړي دي چه یو ځوان وه صورت د فرزانګۍ ئي درله مرتبه ئي د سلطنت حاصله شوه دادِ او عدالت ئي په جهان شهرت وُ نیوه یوه له بادشاهانو ور ته

فرمان وُ کیښ چه ته په اصل ترکانړ ئي په کار د ترکانړئي ښه پوهیږي تدبیر د مملکت او دا کار د سردارئي دِ له چا نه زده کړي دي ده ځواب ور ته وُ کیښ چه هغه چا چه دولت و ما ته ارزاني کړ هره دقیقه ئي د جهان دارئي را ته تعلیم کړه ابیات

"خرد چون دفتري تلقین کشاید ز من آن در وجود آید که باید
ز دولت هرکه را روشن شود شمع همه اسبابِ دانائي کند جمع"

کلیله ور ته وُ وِ په مجرد دِ بادشاهانو د نوازش خرد مندي تعلق نه لري بلکه څو قدیمي نسبت او پسندیده خدمت ور سره جمع نه شي صورت نه نسي تا ته په درګاه د بادشاه هیڅ یو حاصل نه دي له عقلَ لري دي چه ته مقصود بیا مومي دمنه وُ وِ هر څوک چه په ملازمت د بادشاهانو و ځاي ته رسیدلي دي په یکبارګي نه دي بلکه په واسطه د پسندیده خدمتونو چه کامل عیاري ئي معلومه شوي ده درجه په درجه ئي قدرت موندلي دي اما محنت او مشقت ته ئي غاړه ینبي دي هرڅوك چه په دا پنځه صفتَ خدمت د بادشاه کا حسب المدعا به ئي مراد حاصل شي اول بردباري چه لنبه د قهر په اوبو د حلم مړه کا دویم پرهیز کول له هوا هوسَ چه خدمت د بادشاه په آرزو د خپل نفس مقدم لري دریم حرص چه فریبنده وي او طمع چه فتنه انګیزه ده په عقل چه رهنماي دي غالب کړي نه بویه څلورم بنا د کار په راستي او درستي بویه پنځم حوادث چه مخ ښکاره کا اضطراب او بي قرارئي بایده نه دي الحمدلله چه له دیو صفتونو بي بهره نه یم کلیله وُ وِ ما فرض کړل چه تا قربت د بادشاه حاصل کړ په کوم هنر به منظور د بادشاه د نظر شي دمنه وُ وِ که دولت د بادشاه د ملازمت حاصل شي پنځه خصلتَ به اختیار کړم اول به خدمت په اخلاص کړم دویم به بي د ده له پیروئي کار نه کړم دریم به د ده کارونه په ښه عبارت ادا کړم څلورم هغه کار چه صلاح د ده د دولت وي هغه به د ده په زړه او په سترګو کښي آراسته کړم پنځم که

بادشاه یو کار اختیار کا چه مناسب د ده د دولت نه وي په نرمي او په ملايمت به ئي ور ته عیب ښکاره کړم او کوم یو هنر به بهتر وي له دیو خصلتونو چه ما وُ وِ هرگاه چه بادشاه هنرونه څما وُ ويني ما به په خپل عنايت مرحمت مخصوص کا کلیله ور ته وُ وِ هسي معلومیږي چه له دي خیالَ جاروتوني نه ئي بار په ویره اوسه چه ملازمت د بادشاهانو کار دي خطر ناك او مهم دي دشوار لکه ویلي شوي دي بيت

"چه صحبت د ملوکانو سره کاندِ بویه دا چه ویل نه کا لاندِ باندِ"

ابیات

"همانا که پیوندِ شاه آتش است به آتش در از دور دیدن خوش است

چو شاهان زکینه فروزند چهر به فرزندِ خود بر نه یارند مهر"

حکماؤ ویلي دي دوه کاره دانایان نه اختیارهوي صحبت د سلطان څښل د زهرو په گمان د زړه راز ویل با زنان دانایانو مثال د بادشاهانو د لوي غره سره مثال کړي دي چه په غره کښي اگر چه کان د جواهراتو واورو د ونو میوي واښه لرگي انواع نعمتونه ډیر دي اما خالي له خطره د پړانگ د مزري د سباع درندهؤ نه دي او هم په غره ختل گران دي او هم آستوگه کول پرِ مشکل او دا ئي هم ویلي دي چه صحبت د بادشاهانو مثال د دریاب د سوداگرئي دي یا ډیر سود په لاس راوړي یا په گرداب کښ د هلاکت گرفتار شي دمنه وُ وِ هر چه دِ وُ وِ از روي نیك خواهي دِ وُ وِ او زه پوهیږم چه بادشاهان مانند د بلي لنبي دي هر چه و دوي ته نیژدي وي خطر ئي د څان بیشترا اما هر څوك چه له خطري ویریږي په مرتبه د لوئي نه رسي مقرر دي چه په دوه کارَ کښِ شروع نه بویه مگر په بلندي د همت خدمت د سلطان او سفر د دریاب مقهورول د اعدا او زه څان پست همت نه گنړم پس څه لره به له ملازمتَ د سلطان ترس کړم کلیله وُ وِ اراده ستا و ما ته معقوله نه ده اما چه په دا کار ته په جد ئي خداي تعالي دِ ئي مبارك کا

فال دِ نيك اوسه دولت دِ همقرين له کليله نه رخصت شه په دربار د مزري راغي له لري ځاىَ تيت شه سلام ئي ؤ کړ مزري له خپلو مصاحبانو پښتنه ؤ کړه چه دا څوك دي څه مطلب لري ؤ ئي وِ زوي د فلانه دي چه دِ تا له ملازمانو قديمو نه وه مزري ؤ وِ پلارئي پيژنم نور ئي ځان ته ؤ باله ور ته ئي ؤ وِ چرته اوسي دمنه ور ته ؤ وِ اگرچه يو څو ورځي له آستانِ جنت نشان محروم وم اوس په دستور د پلار اراده مي د ملازمت د درگاه عالم پناه په خاطر آرزو وَه ميسره شوه او دا خدمتگاري د حضرت سر مايهٔ سعادت او پيرايهٔ بخت گنڼم اراده مي ده دا چه بقيةِ العمر تر قدمِ مبارك لاندِ او متوصل په رکاب د سعادت صرف کړم او په هر دم منتظر اوسم چه يو لوي خدمت بادشاهي مخ ښکاره کا او زه په هغه خدمتگاري کښِ په سعي د خردِ گوي د مراد تر مناري د چوگان بازي ؤ باسم او رضامندي د بادشاهِ زمان حاصله کړم مزري ؤ وِ چه دا څه خيالِ محال دي چه تا په خاطر مصمم کړي دي دِ تا اصل او بنياد خود معلوم بيت

"انجير فروش را چه بهتر انجير فروشي اي برادر"

دِ تا اصل چه کوڅه گرد واقع شوي دي او هميشه توتئِي د درويزي په لاس نظر دي د باغبانانو په جوار خواري دي چه يو سگ په کلي کښي چغاچغ ؤ کا رِغ د باغبان واروي وړاندِ تښتي ورستو گوري د دي هسي خلق په درگاه د بادشاهانو څه مناسبت لري او کار و بار د بادشاهت چه وزيرانو او عاقلانو ته د سرکار والا نوبت نه رسي او د هسي گدا طبعانو او کوڅه گردو ته څه نسبت د خدمت دمنه په عرض ؤ رسول هر چه په زبان صدق ترجمان بيان شول عين کرامات دي ليکن دا درگاه د بادشاهانو لکه ويلي شوي دي بيت

"په لښکر کښِ دِ هم ساد وِي هم دِ غله وِي کله غشي په کار شي کله گزونَ"

مصراع "اندرين باغ چو طاوٌس به کار است مگس"

بعضي کارونه د بادشاهئِ دي چه له لويو سريو سر به راهيږي بعضي هسي

هم دي چه تعلق په خوردانو لري په هاتي کوتونه ماتیږي غوښت او کښلي په چرګو په کوترو وا وښتي شي د ستني کار له ستني شي د نیزي کار د نیزي شي یو کار د توري دي یو د قلم تراش مطلب دا چه خانه زاد چه دا په عرض وُ رسول په دا کار خانهٔ بادشاهي کښِ لوي کم لږ او ډیر همیشه په کار وي وچ لرګي که په لارکښِ پروت وي که په خلال د غاښ یا په خارښتول د غوږ په کار نه شي د سولو په کار خو دي ځان دارکه هر څو کم او زبون وي تر جماد نه خو کم نه وي مزري د ده په خوږو په ښایسته‌وُ خبرو حیران پاتو شه په خاطر ئي راغله چه که هر څو بد اصل ضعیف جثه دي اما لایق د تربیت او د خدمت دي مخ ئي خپلو مصاحبانو ته را وُ جاریوست دا ئي وُ وِ چه جوهر دَ عقل عجب بي بها دي چه هر څو له بد اصلَ کم نام سره مل شي په مرتبه ئي د بزرګئي وُ رسوي لکه لنبه د اورکه هر څو ئي مړه ووني کوزه‌وي یو ځل خو سر پورته کا نور مزري وُ وِ چه دا خردمند ځوان ځما له درګاهَ او له سلامَ مه منع کوئي او نوم د ده ځما په ملازمانوکښي وُ کښئي دمنه خوشحال شه وُ پوهیده چه خبره ځما قبولِ درګاه شوه بیت

"دو بامداد گر آید کسي به خدمتِ شاه سیوم هرآینه در وي کند په لطف نگاه"

دمنه ملا د خدمتګارئي تینګه وُ تړله او همیشه به حاضر په خدمت کښي وه یو دم به د بادشاه له خدمتَ غافل نه وه آستوګه ئي د کور ترکه کړه شپه په چوکئي او ورځ په ښکار په دیوان حاضر وه په عقل په هنر به ئي خدمت د بادشاه کاوه په وسیله د راست کارئي او راست ګفتارئي ورځ په ورځ په ترقي کښي د مرتبي وه منظور نظر د بادشاه کیده یوه ورځ چه مزري په جالهٔ خوښ وقتي کښِ ناست وه په عرض ئي وُ رسول چه ملازمانو ته د بادشاه لازم دي چه کار و بار د بادشاهئي هر چه دوراندِ ور ته پیښ شي په اندازه د عقل خپل دِ په هغه فکر وُ کا چه صلاح د دولت او بهبود د بادشاه په کښي وي په عرض دِ وُ رسوي چه نیک خواهي او میزان د عقل د دیو بادشاه

ته معلوم شي او د دویو له دولت خواهۍ او له نیک اندیشۍ بادشاه محظوظ او خوشحال شي او خدمتګاران هم په واسطه د دي خدمت په نوازش خسروانه سر بلند شي دانه څو په زمکه کښِ پټه وي هیڅوك په پرورش د دي کوښښ نه کا هرګاه چه له زمکي سر هسك کا جهان په سر سبزي رنګین او شاداب کا پیرایه د خلعتِ نوروزي واغندي زیارت ګاه د خواص و عوام شي نا چار څښتن ئي په محافظت او په تربیت شي او اصل د کارونو او سر د دولتونو تربیت د بادشاهانو دي هر څوك چه ويّ له خردمندانو نه په نظر د التفات او تربیت سرفراز کا په اندازه د عنایت او د تربیت بادشاه فائده د خدمتګارۍ له دویو آخلي مزري ؤ وِ تربیت د خردمندانو څه رنګ کړي بویه او د دویو له خدمتً څه رنګ فائده آخستي بویه دمنه ؤ وِ بادشاه ته بویه چه نظر په ملازمانو په قدر د دویو د عقل او د دویو د دانش کا نه په هنرمندي د پلارونو او په روش کښِ د څوان مردۍ بي هنران او کم خردان اګرچه په وسیله د هنرمندۍ د خردمندۍ د پلارونو روتۍ ته ؤ رسي اما په مرتبه د لوئۍ نه رسي بیت

"ګردِ نام ِپدر چه مي ګردي پدري خویش شو اګر مردي"

حکماؤ ویلي دي چه آدمي زاد وارهِ یو اصل او یو وجود دي بیت

"بني آدم اعضاي یکدیګرند که در آفرینش ز یک ګوهرند"

بادشاه ته نه بویه چه نظر د دیو په خویش په بیګانه لري یا نظر په اصل په نسب په پلار او مور کا خوبي ذات او پسندیدهګي صفات دِ ملاحظه لري چه په عقل په دانش په راستي په درستي موصوف وي هم په هغه دِ مهرباني کا لکه مار او لږم له سریو هم خانه دي په سبب د ضرر چه و خلقو ته رسي په کشتن او زدن د دویو بي صرفۍ کوښښ کا باز او چیته چه جانورانِ درنده دي او وحشي صفت په څو تردد په څو تلاښ له صحرا نیول شيِ او څو رنځ او محنت د دویو په تربیت ؤ څکاوه شي چه هغه نفعه څني آخسته

شي پس بایده دي بادشاهانو ته چه مردان عاقل په هر ملك په هر دیار
چه وي طلب کوي او په توجه بادشاهي دِ ئي مخصوص کا چه رونق د
بادشاهۍ په ښو ځوانانو دي هغه ځوك چه په کارونو کښي کاهل او له هنرونو
نه غافل وي هغه په دانایانو باندِ نه لویه‌وي چه منصب د خردمندانو بي
خردانو ته ور کول هسي شان دي چه د سر ځیره په پښو تړل او د پښو
پړتوك په سر تړل هر بادشاه چه جلب د اختیار په لاس د نادانانو ور کا او
دانایان له کارونو د مملکت بي دخله شي کلي خللونه په هغه ملك پیدا شي
چه دمنه له خبرو فارغ شه خرد مندي او کار آګاهي ئي معلومه شوه په لږ
مدت کښي مزري د خپلو خاصانو په شمار کړ هر کار ئي د ده په صلاح کاوه
کلي او جزوي مهمات ئي د ده په ښه تدبیر کړل دمنه یوه ورځ قابو بیا موند
په خلوت کښي ئي په عرض ؤ رسول چه ډیر مدت ؤ شه چه بادشاه قرار په
ځاي ناست دي د ښکار خوښي میل په مهماتو ملکي نه کا که په سبب ئي
ؤ پوهیږم چه په هغه باب حق د نمك په ځاي راوړم مزري خپل راز تر
پټاوه چه په دا مینځ کښِ شتربه یو هول ناك آواز ؤ کړ چه د هوش جلب د
مزري له لاسَ پریووت پس له ډیرَ ساعتَ چه په حال خود راغي راز د زړه
ئي و دمنه ته پرانت ؤ ئي وِ سبب د وحشت څما دا آواز دي نه پوهیږم چه
دا څه آواز دي اما ګمان مي شي چه آواز د ده دلیل په هیبت او صولت
د ده دي په زور په قوت لکه آواز هومره ئي تن توش که حال دا هسي وي
آستوګه د دي ځاي مناسبه نه ده دمنه ؤ وِ د بادشاه غیر له دي آوازه
سهمناکه بل هم څه په خاطر رسي چه سبب د ملال وي ؤ ئي وِ نه دمنه ؤ
وِ سکه په آواز خالي وطن خپل پریښول نه ښائي بادشاه لکه غر ثابت قدم
بویه په هر باد دِ حرکت نه کا ابیات

"خلاصي خواهي از سیلاب اندوه قدم بر جاي باید بود چون کوه
گر از هر باد چون بیدي به لرزي اگر کوهي شوي گاهي نه یرزي"

بزرگانو ویلي دي چه په هر آواز بلند په جثه قوي غلطي نه بویه دیر دي چه آواز ئي بلند وي جثه ئي حقیره دیر دي چه په جثه قوي هیکل وي دل کرده ئي نه.وي مثل "هر که را دل قوي بازو قوي" هر څوک چه له قوي جثه او له آواز بلنده واهمه کا هغو ته به هغه ؤ رسي لکه هغي روباه ته ؤ رسیدل مزري ؤ وِ څه رنګ ؤه دا حکایت

دمنه ؤ وِ چه یوه تروږۍ په ځنګل کښي په بوي د طعمي هر طرف جویانه او پویانه وَه نظر ئي په یوه مرغِ خانګي ؤ لګیده چه تروني لاندِ مشوکه په زمکه وهله دا ور ته په څو شوه چه ښکار ئي کا په هغه ونه پوري یو طبلِ باز آویزاند وه او چه د هغي وني څانګه پرِ لګیده د طبلِ باز نه به آواز سهمګین خوت تروږۍ فکر ؤ کړ چه دا آواز قوي جثه بهتر تر چرګ او د چرګ تر ښکار دي شایَد دا په غوښه څورب او په طعمه زیات وي د چرګ له څوَ پاځیده په طبل ؤ زغاسته چرګ په دا واقعه خبردار شه مخ ئي په ګریز ؤ نیوه له تهلکي د تروږۍ خلاص شه دا په صل محنتَ په ونه ؤ خته طبلِ باز ئي څیري کړ بي پوستَ ئي نور هیڅ په کښِ بیا نه مونده اور ئي د پښیمانۍ و اندرون ته پریوت نم ئي د زړه د کباب تر سترګو جاري شه ؤ ئي وِ دریغَ چه له اصلَ کارَ چه بهبود وه په جثه نا بوده باندِ غلطه شوم ابیات

"دهل در فغان است دایم ولي چه حاصل که اندر میان هیچ نیست
ګرت دانشي هست معني طلب به صورت مه شو غره کان هیچ نیست"

بویه چه بادشاه له دي آوازَ اندیښنه و خاطر ته نه رسوي که حکم شي زه به ورشم حال به ئي تحقیق کړم په عرض به ئي ؤ رسوم مزري خبره د دمنه منظوره کړه دمنه ئي په تحقیق د احوال رخصت کړ چه یو زمان تیر شه مزري اندیښنه ؤ کړه له آستولو د دمنه پښیمان شه له ځانَ سره ئي ؤ وِ لویه خطا مي ؤ کړه بي فکرَ کار را څخه ؤ شه چه بزرګانو ویلي دي چه بادشاه دِ په لس ګروهَ اعتماد نه کا خپل راز دِ ور ته نه وائي اول هغه څوک چه له بادشاه ئي

بې ګناهَ آزار موندلي وي او مدت د رنځ ئي دراز شوي وي دويم هغه څوك
چه مال او حرمت د ده په ملازمت د بادشاه ورك شوي وي دريم هغه څوك
چه له خپلَ منصبَ معزول شوي وي او اميد د عمل داريِ نه لري څلورم
هغه سړي چه طبيعت ئي خواهان د فتني د شور انګيزئِ وي په ايمني په
آرام ئي خوي مايل نه وي پنځم هغه ګنه ګار چه يارانو ئي شربت د عفوي
څښلي وي او ده تلخي د عقوبت څکولي وي شپږم هغه ګنه ګار چه تر نورو
ګنهګارو و ده ته ډير آزار رسيدلي وي اووم هغه چه خدمت ئي ډير کړي
وي او نتيجه ئي لږ موندلي وي او نورو خدمت کم کړي وي رعايت زيات ور
سره شوي وي اتم هغه څوك چه په خوا ئي دښمني کړي وي او له کم قوتئِ
بې دست و پاي شوي وي پس له صلحِ ملازمِ درګاه شوي وي بيت

"دشمن که به عذر شد زبانش ايمن مه شو وز در مه رانش"

نهم هغه سړي چه د بادشاه په زيان کښِ خپله فائده ويني لسم هغه څوك
چه موافق د خپل خواهش قبوليت خپل په درګاه سلطاني نه مومي او نژدي
کيدل و غليم ته د بادشاه خپل بهبود او بزرګي ګنړي اصلِ کار هسي دي
چه د چا ديانت او مروت او سړي توب بارها آزميلي وي خپل راز دِ ور
ته نه وائي پس ښخوا تر آزميښتَ آستوِل د دمنه په طرف د غليم له عقلَ
لري دي دمنه هوښيار چرګ دي ډير مدت شوي دي چه څما له درګاهَ رنځور
مهجور دي مه بادا چري په زړه ئي د آزار خار څرخيدلي وي په وخت د
فرصت خيانت وُ نه کا فتنه را ته پيدا نه کا مزري په دا انديښنه کښي کله
پاځيده کله کښيناست ستركي ئي دمنه ته ختلي وي ناګاهَ ئي دمنه وُ ليده
څخو زړه ئي په قرار شه دمنه راغي په ادب ئي سلام وُ کړ مزري ور ته وُ وِ
چه څه دِ وُ کړه دمنه وُ وِ اي بادشاهَ عالم پناهَ هغه آواز چه په ګوشِ مبارك
رسيدلي وه د غوايه وه چه بې خوراكَ او خوبَ بل کار نه لري مزري وُ
وِ اندازه ئي د قوت څه ده دمنه وُ وِ ما په ده کښِ څه دبدبه وُ نه ليده

چه د قوت اتکل مي ئي کړي وي د بزرګئي د بلند همتئي اثر مي په کښي بيا نه مونده چه پوهيدلي وَي څه خيال په سر کښي لري هرڅو سلوکِ برادرانه بلکه غالبانه خبري مي ور سره وُ کړي د ده مي هيڅ هيبت او صلابت وُ نه ليده مزري وُ وِ په يوه پيژندګلوي فريفته نه بويه او هغه نښان د ناتوانئي نه ګڼړلي بويه ابيات

"ز بادي کز کلاه از سر شود دور گياه آسوده باشد سرو رنجور
چو کوه از زلزله گردد به دو نيم ز افتادن بلندان را بود بيم"

باد تند وړو بوټيو ته زيان نه رسوي مګر لوئي ونې له بيخ لوروي بزرګان هغه دي چه کم غليم لوي ګڼړي که هرڅو ضعيف وي زور قوت ئي ترڅانَ کم نه ګڼړي بيت

"مه شمار عدو خورد را خورد که وي از ره خود چنين توان برد"

د باښي نظر د چتي په لګئي دي د شاه باز نظر د ميور په ښورنګ دمنه وُ وِ بادشاه دِ له دي څيزَ دا هونبره وسواس په خاطر نه ګرزوي چه ما په آئينه کښِ د ده د وچولي واړه حقيقت د ده د اندرون معائنه کړ قهر مهر د ده د وروځيو تر مينځ وينم مصراع "د جبين تخته ئي يښي و لوستن ته"

ځاي د وسواس هيڅ نه شته که د بادشاه باور ځما په دا ويل نه شي حکم دِ کا چه دي راولم پهٔ ملازمانو د درګاه ئي داخل کړم چه زين پوښ د هواداريِّ او د بندګئي په اوږهِ کښيږدي او په ښو خدمتونو رضامندي د بادشاه حاصله کا مزري په دا خبره خوشحال شه او د ده په راوستو ئي اشارت وُ کړ دمنه شتربه وته وُ رغي په آرت زړه په ويلي وچولي په روانه خبرهِ بي اړکيدو ئي خبرهِ آغازه کړه شتربه ئي وُ پښتيده چه له کومَ راغلي ئي دا ځاي آستوګه په څه سبب ده او راتلل دِ په څه سبب وه شتربه صورتِ حال پهٔ راستي او په درستي ور ته عيان او بيان کړ دمنه له خپلي فهميدهٔکئي شکرانه په ځاي راوړه چه لکه ځما ګمان وه ګمان باطل نه شه هر چه مي په عرض

دِ مزري رسولي وه هم هغه شان معلوم شول شتربه ته ئي وُ وِ زه مزري راستولي یم چه ور شه دا شخص دا هونبره مدت وُ شه چه په دا مکان کښي د ده آواز آروم په ملازمت څما ولي نه راځي یا له ما خبر نه دي یا له ما ملاحظه لري دلاسا ئي کړه له ما ئي خبر کړه دِ ما په ملازمت ئي راوله اوس راغلم ته مي خبر کړي که را سره ځي شرف اندوز ملازمت به شي رنګارنګ فائدي به له ملازمتَ د مزري حاصلي کړي او که نه ځي ځواب را کړه مصراع "بر رسولان بلاغ باشد و بس"

شتربه وُ ښیستیده چه مزري څه دي او څوک دي دمنه ور ته بیان د مزري د خوف او د رجا د بیم او د امید واره چه وه مفصل وُ کړ مجمل دا چه بادشاه د دي ځنګل دي او جمله بهایم او سباع د ده د دولت تر سیوري لاندِ په امن په امان روزګار کا بعضي چه د ده هم خوانِ سفره وِي هغه بهره مند د ده د خوان یغمان وِي او هر چه رعایا او وښخور د دي ځنګل دي هغه په پناه کښي د ده له لاسَ د ظالمانو په امان دي او بهره مند د ده له عدالتَ مصراع "لشکري از دولتُ شهري ز داد"

شتربه هم له آرویدو د دي ګفتار کښتيِ د فکر په ګرداب کښي د بیم او امید وُ ګرزوله ور ته ئي وُ وِ دا چه تا بیان وُ کړ معلوم شول اما دا مقدمه ډیره مشکله را ته ښکاره شوه په میان د مورِ د اصل او د شیر شرزه دښمني ذاتي ده چه مورِه قوم اسباب د باورچي خاني د ده د قوم وِي اما په هر حال چه تقریب د آستوګي په دا ملك واقع شوي دي او ستا په ذات کښِ هم چهره د نیك نیتي او د بزرګي لیده شي د نیکئِ د بدئِ عهده څما که پخپله ذمه آخلي لاچار به در سره درومم دمنه له هرَ لوريَ د ده د نیکئِ د بدئِ متعهد شه او قسمونه ئي مغلظه په میان راوړل شتربه په ظاهر شادان او په باطن پریشان ور سره روان شه لکه ښتانه وائي پیښ شوه خویښ شوه هرګاه چه په درګاهِ سلاطین و سجده ګاه د مزري داخل شول دمنه را

وړاندي شه مزري ئي له راتلو د شتربه آگاه کړ مزري سجده د شکر په درگاهِ باري تعالي په ځاي راوړه حکم ئي د شتربه د ننه يستو و ملازمت ته وُکړ شتربه په حضور راغي لوازم د بندگئي او د سر افکندگئي ئي په ځاي راوړل مزري لکه روش د بزرگانو دي په لطف په مهرباني د احوال پښتنه وُکړه وُ ئي وِ په دا ملك کله راغلي ئي سبب د راتلو دِ څه دي شتربه تمامي خپله قصه په عرض وُ رسوله مزري ورته وُ وِ ديرښه وُ شول چه په دا ملك راغلي په آرام په جمع خاطر سره په دا ملك کښِ څما تر سيوره لاندِ کاه چرائي کوه او له هيڅا ملاحظه په خاطر مه راوړه بيت

"درين مملکت گر به گردي بسي زما در شکايت نه بيني کسي"

بيت

"در اول به کاري که نيت کنم نظر در صلاحِ رعيت کنم"

شتربه ډيره دعا او ثنا د مزري وُ ويله ملا ئي د خدمتکارئِ مضبوطه وُ تړله مزري په دانائي او په تدبير پخته د دمنه آفرين وُ کړ چه لکه ويل هسي وه او لکه ئي کړل هسي وُ شول مرتبه ئي د توصل او د بزرگئي په درگاه د مزري روز افزونه شوه او شتربه له ملازمانو د درگاه ورځ په ورځ ئي د اخلاص له مخَ خدمتکاري او بندگي په ځاي راوړله مزري ورځ په ورځ تخته د دانائي او د فهميدهگئي او خدمتکارئِ د ده ليدله تربيت او رعايت ئي د ده په باب کاوه او په دا ميان کښِ به ئي جاسوسي د احوال د ده کوله د آزمايښت په ځايونو کښي آزميبه هرگاه چه عقل او اخلاص ئي د ده خاطر نشين شه پوهيده چه په دا کارونو کښي دي مستثني دي نور ملازمان ئي برابر نه دي دا خوي د بادشاهانو دي چه نظر په نوي په زاړه په جديد په قديم نه لري هر څوك چه کارگذار راست گفتار درست کردار وُ ويني هم هغه محلِ اعتماد او محرمِ راز کا او پايه ئي تر واړو هسکه کا پس له ډيرَ آزمايښتَ ئي مرتبه د ده هسکه کړه په ارکانِ دولت کښِ ئي له مقربانو مقرر کړ او کارو بارئي د ملك بي د ده له صلاحَ نه کاوه

سر آمد ئي د خپلو مصلحتيانو شه دمنه په ليدلُ د دي مرتبه د شتربه چه په مرتبي ئي اعلي وُ رسيده اور ئي د حسد په لمن د صبر وُ لګيده شعله تر ګريبانه چه في الحقيقت دست ګرفته د شتربه وه وُ رسيده بلکه خرمن ئي د خردمندئِ تمامي وُ سه سراسيمه او پريشان په تال د فکر ئي د شتربه د کار زنګل بيت

"دمنه د فکر په تال زانګي خلقَ ورو ئي چري پريوزي"

هرګاه چه دا همه مهمات واړه په خلاف د کليله د صلاح ده دوړاندِ کړي وه نه ئي کليله ته ژبه د ويلو وَه نه دا راز د ده نه د ساتلو وه بيت

"نه روي رفتن و نه پاي باز ګرديدن چو خنده بر لب ماتم رسيده حيرانم"

يوه ورځ له ډيرَ سوخته د حسد ليوني شه څڅک په خوله اوښکي په سترګو کليله ته راغي ور ته ئي وُ وِ چه وروره خدمتونه مي لوي لوي د مزري په ځاي راوړل شتربه مي ور ته را ووست اندېښنه مي د ده له زړه لري کړه اوس کار و بار د دربار واړه په ده شه زه له خپلي مرتبي پريوتم څه لار را ته وُ ښيه او څه علاج وُ کړه کليله ځواب ور کړ چه اي جانِ منَ د خود کرده څه تدبير دي خپله پښه دِ په خپله په تبر وُ وهله د فتني په غبار دِ په خپله ځان آلوده کړ په تا هغه وُ شول لکه په يوه زاهد شوي وه دمنه ور ته وُ وِ هغه حکايت څه رنګک وه کليله ور ته وُ وِ راوړي ئي دي چه يوه بادشاه يوه زاهد ته قيمت بها خلعت ور کړ يو غل ور پسي په غلا ډير وُ ګرزيده په لاس ئي کښي نه ووت نور د هغه زاهد مريد شه خدمت ئي د زاهد واخست د درويشئي په ادبونو کښِ ئي کوښښ کاوه په لږِ مدت کښي محرمِ اسرار شه يوه شپه ئي هغه خلعت واخست نور لاړ چه زاهد خبر شه نه جامه وه نه مريد وه نور زاهد ور پسي روان شه په لارئي وُ ليدل چه دوه نخچيره يو تر بله په جنګک شځ وو يو تر بله ئي جنګک کاوه لکه دوه مزري په دار وکير سره اړاند وو ويني ئي له سره له مځَ توئيدي ناګاه تروړئِ راغله د ديو ويني ئي څټلي په حرص

ور ته نیژدي کیده ناگاه د یوه نخچیر ښکر ئي په گیډه ساز نس ئي څري شه
زاهد له دِ صورتَ پند واخست وړاندِ روان شه شپي ته یوه ښهر ته وُ رسیده
ور د ښهر پوري وه هر لورِ ته ئي جست و جو تکاپوي په طلب د لارِ کاوه ناگاه
یوه بوډیِ له سرگردانئي د زاهد خبرداره شوه خپل کور ته ئي وُ باله زاهد طلب
د بوډیِ غنیمت وُ گاڼه کور ته ئي وُ رغي په گوښه د هغه کور په خپل عبادت
مشغول شه قضاءً هغي ښځي چه په بد کاري او په نا هنجاري مشهوره او
معروفه د عالم وَه وینځي به ئي د بد کاريِ دپاره واخستي د هغو په حاصل به
ئي اوقات گذاري کوله یوه په هغو کښِ چه په حسن او په خوبي یگانه د روزگار
وَه دل بستگي د زړه ئي په یوه شخص چه له مجمع دِ اوباشو نه وه پیدا کړي
وَه یو تر بله ئي گرم یاري چلوله نه هغي وینځي په بل سړي میل د زړه کاوه او
نه به هغه ځوان بل ته پرېښوه هغه بوډیِ چه میرمن د دي وَه د دیو له
دي کارَ په تنگ رسیدلي وَه هر چه په ورځ به څه زر د دي د حاصل وه د
بوډیِ په لاس را نه غله په وا ویلا په داد فریاد به وَه همت ئي درست د دي
ځوان په مرگ گمارلي وه لکه پیشو و موږک ته په څو ناسته وِي هغه شپه
چه زاهد د دي و کور ته ننووت هغه شپه هغي ښځي تدبیر د هغه ځوان د
مرگ کړي وه ډیر شراب ئي عاشق او معشوق ته ورکړه چه دیو دواړه ئي بي
خودَ کړه د کور عالم ئي په خواب غفلت اوده شه بوډیِ فرصت غنیمت وُ
شماره څخو زهر هلاهل په ماشوره کښي کښیښول د ماشوړي سر ئي د ځوان په
پوزه ننیوست هغه سر ئي بوډیِ په خوله کښِ وُ نیوه چه دا به ور پوکړم اثر
به د زهرو د ځوان و دماغ ته وُ رسي ناگاه ځوان له تندئِ د زهرو نرِي وُ کړ
په قوت د نرِي زهر واړه د بوډیِ په حلق ننوتل په ځاي سړه ککړه شوه زاهد
په لیدلُ د دي حالتِ پر ملالت آزرده شه سترگي ئي صبا ته وُ ختي چه یو
ځلَ صبا شولي زه له دي کورَ وُ وتي د صبا بانگ د ملا ویل د زاهد له هغه
کورَ وتل په جست و جو د بل ځاي شه یو کفش گر چه له مریدانو د زاهد

وه په لار ئي ؤ لیده خپل کور ته ئي بوت لازمه ئي د مهمانداریٔ په ځاي
راوړه او خود په کار پسي له کورَ ؤ ووت ښځه د ځمیار په یوه بل مینه وَه
چه کور ئي خالي ؤ لیده د نائي ښځه چه ئي ریباره تر میانَ وَه عاشقِ فاسق ته
ورستوله چه نن شپه له اغیارَ خالي یارِدِ نه کا معطلي نه وسواس د همسایه
شته نه څوك شته د چغلي زلمي په تمام آرزو په جوش د زړه بورجل گاه ته
چه مراد د دي له کورَ دي ور روان شه په ورَ ور تله د ده په ورَ راتله د
ځمیار دواړه شول سره دو چار ځمیار هم په دا کار پخوا تردا متشکي وه
چه په دا هسي باریك ځاي ؤ لیده یقین د فساد ئي په کاله متیقن شه کور
ته ننووت ښځه ئي ډیره ؤ وهله په ستني پوري ئي مضبوطه ؤ تړله سر ئي په
بالش د آسائش کښېښ اوده شه زاهد په اندیښنه چه دا بي گناه وهل د
ښځي او تړل له آدمیتَ لري دي بویه چه شفاعت مي ئي کړي وي ناگاه ښځه
د حجام راغله دي تړلي ته ئي ؤ وِ چه اي خوري هغه ځوان به ترکومَ په
انتظار کښِ ناست لري دي په غمجن آواز سره وځان ته ؤ بلله او له خپلَ
احوالَ ئي خبرداره کړه ور ته ئي ؤ وِ چه اي غمخواري خوري شاید دي بي
مهرَمیره مي دي په ورَ ؤ لیده لکه لیوني په ورَ را ننووت زه ئي ډیره ؤ وهلم
اوس ئي په ستني پوري تړلي یم که په موږو دواړو مینه ئي ما پرانزه ځان د
ما په ځاي ؤ تړه چه زه ورشم تسکین د شعلۀ محبت د هغه یارجاني ؤ کړم
را به شم تا به پرانزم ښځه د حجام له کمالي مهربانئي په پرانتل د دي په
خپل تړل راضي شوه دا ؤ وته زاهد په خپل زړه کښِ پښیمان شکر ؤ کاره
چه شفاعت مي ئي ؤ نه کړ په دا میان کښِ چمیار ویښ شه ښځي ته ئي
رغ ؤ کړ ښځي د حجام جواب نه ورکاوه چه مه بادا په آواز پوري مي ؤ
پیژني هر څو چه ده ناري کړي ځواب نه وه اور د قهر په ځمیارغالب شه
رنبي ئي را واخست پوزه ئي د دي پري کړه په لاس ئي ورکړه چه دا تحفه و
خپل عاشق ته یوسه ښځي د حجام له شامتَ د فکرِ خام د ځان له ویري

پریکول د پوزي دولت غنیمت وُ گانړه آه ئي وُ نه کیښ له خپلَ ځانَ سره ئي فکر کاوه چه گناه نورچا وُکړه سزا نورچا بیا مونده خپل عیب تیره دي نه پوهیده چه سر د گنهگارو زه یم چه څمیاره بیا راغله خپله خور ئي پوز پري کړي وُ لیده دل گیره شوه عذرئي ډیروُ کړ دا ئي پرانته ځان ئي په ستني پوري وُ تاړه ښځه د حجام پوزه په لاس مخ وکورته روانه شوه په تمامه حیراني کله په خندا کله په ژړا زاهد دا عجائبات واړه لیده حیران حیران کیده چه دا څه معاملي له پردهٔ غیب را ته څرگندیږي ناگاه څمیاري لاس په دعا پورته کړل او په عجز په زاري ئي خواست آغاز کړ چه آلهي څښتنَ زه په هغه گناه ته پوهیږي چه بي گناهَ یم دا هسي آزار او شرمندگي ئي را وُ رسوله ته عادل ئي که ستم کردا څما پوزه چه نورڅما د مخ دي بیا ئي به حال خود کړه څښتن ئي په دا آواز بیدار شه ږغ ئي کړ چه اي نا بکاري تبه کاري دا څه آرزو دي چه ئي لري دعا د بد کارانو په درگاهِ آلهي مقبوله نه ده ښځي ور ته ږغ وُ کړ چه اي ظالمَ ستمگارَ د فاني دنیا د پاره نه دِ څما حق وُ پیژانده نه دِ خپلي لوئي ته وُ کتل نه دِ یوي ورځي آشنائيِ دا هسي بد ترین کار دِ په ما وُ کړ پاڅه قدرت د آلهي تماشا وُ کړه چه خود خداوند تعالي په پاکي څما گواهي لي چه تا پري کړي پوزه مي په څه قدرت سره پیونده شوه او زه ئي د خلقو له تهمتَ له رسوائيِ خلاصه کړم مرد ساده دل پاځیده ډیوه ئي بله کړه ښځي ته راغي پوزه ئي د دي وُ لیده د دي پوزه پري کړي نه وَه چه جراحت او پرهار ئي وُ لیدي دا ئي له بندَ خلاصه کړه تر پښو ئي پریووت په عذر د خپل گناه ور سر شه چه که صل گوسړي مي په سروهي عذر مي نه شته اوس مرید د تا د پاك دامنيِ شوم نور به هرگز په کار کښي تلوار هم نه کړم او ستا له حکمَ به قدم بیرون نه کښیږدم د حجام ښځه چه پوزه په لاس و کور ته وُ رغله په فکر شوه چه څه کړي بویه صبا به دوستان همسایگان ما گوري څه عذر ور ته کوم او خپل څښتن ته څه وُ وایم په دا میان کښي حجام له

خوبَ ویښ شه ور ته ئي وُ وِ چه کسبت را کړه چه د فلانه کرَ ښځي ئي ورو څواب ور کړ یوه چاړه پاکي ئي په لاس ور کړه حجام چه په فرمان برداري کښي ئي تاخیر وُ شه یواځي چاړه ئي په لاس ور کړه په تیاره کښِ ئي چاړه بیا ور وُ غرزوله دي زیرِئِي وُ کړي چه پوزه مي دِ پري کړه حجام حیران شه خویښان همسایګان پرِ تول شول ښځه ئي په وینو لړلي پوزه پري کړي وُ لیده هر لور ئي په حجام ملامت وُ شه دي بي چارَ حیران او پریشان په ځاي ولاړ نه ئي مخ د اقرار نه ژبه د انکار درله چه ورځ شوه خویښان د حجام د ښځي جمع شول دي ئي محکمي ته د عدالت روان کړ زاهد په آشنائي د هغه حاکم ورغلي ور سخه ناست وه حاکم له حجامَ پښتنه وُ کړه چه دا دِ ولي بي ګناهَ د دي پوزه پري کړه دا هسي ناشائسته کار هم څوک کا حجام له تقریرَ د څوابِ دل پذیر عاجز پاتو شه حاکم وُ فرمایل چه د حجام پوزه هم پري کانړئِي زاهد پاڅیده ور ته ئي وُ وِ په دا کار کښِ تحمل بویه او سترګي د فراست غړولي بویه په دا چه جامه د ما غله پته کړي نه وَه ترورئِي نخچیرو وژلي نه وَه او بودئِي په زهرو هلاهلو مړه نه وَه او څمسیار پوزه د حجام د ښځي پري کړي نه وَه دا همه بلا ما په سترګو وُ لیدي او د ما دوراندِ تیري شوي حاکم تر خپلَ حکمَ تیر شه مخ ئي زاهد ته راوړ چه دا مجمل مفصل ویلي بویه زاهد هر چه لیدلي وه له اولَ تر آخرَ واړه ئي ور ته وُ وِ او دا ئي هم وُ وِ که ما هوس د مریدانو د نیوُ نه کولي په خوږو خبرو د غله نه غلیدي چه په وقت د فرصت ئي څما جامه پټولي او ترورئِي حرص نه کړي خوله ئي په خونخواري نه ککړه ولي چا به د دي ګیدړه څیرله بودئِي مکاري که قصد د وژلو د هغه څوان غافل نه کولي ځان شیرین به ئي په باد فنا نه ورکاوه ښځي د حجام که مدد ګاري په بد کاري د بد کارانو سره نه کړي پوزه به ئي د حیا په لاس د بي حیائِي وکور ته نه وړه بیت

"چه له بدانو سره مقیم شي که بیم ئي نه وي هغه په بیم شي"

حاکم له حقیقتَ د کار آگه شه هر یو ئي له دیو مناسب د پاداشِ عمل په جزا د سیاست وُ رساوه هر څوك چه بد کا طمع دِ د نیکئِي نه لري هر څوك چه ګني غواړي مړه‌غوني دِ نه کري نکته "که کشت که نه درود که کرد که نه یاقت" ابیات

"به چشم خویش دیدم بر گذرگاه که زد بر جانِ موري مرغکي راه
هنوز از صید منقارش نه پرداخت که مرغي دیگر آمد کار او ساخت
سپهر آئینهٔ عدل است شاید که هر چه از تو به بیند وا نماید
منادي جهان آنرا که بد کرد نه بر جانِ کسان بر جان خود کرد
مکر نه شنیدي از فراش این راه که هر کو چاه کند افتد دران چاه"

مقوله "مَنْ حَفَرَ بِیراً لِاَخْیهِ فَقَدْ وَقَعَ فِیهِ" بیت

"چنین گفت داناي آموزگار مکن بد که بد بیني از روزگار"

کلیله وُ وِ دا حکایت مي په دا راوړ چه ته وُ پوهیږي په دا لار د محنت په خپل اختیار په خپلو پښو روان شوي ئي ور دِ د رنځ او د حرص په خپله په ځان پرانتي دي نصیحت دِ څما قبول نه کړ بهره مند له عاقبت اندیشئِي نه شوي دمنه وُ وِ رښتیا وائي دا کار مي په خپله کړي دي لیکن تدبیر د خلاصئِي څه ویني فکر د دي غوټي د پرانتو څه رنګ کړي بویه کلیله وُ وِ الله تعالي د خپلو بندګانو په باب تر موږه بهتر پوهیږي په درخورِ حال د هر یوه موږه ته ئي دولت او نعمت را کړي دي دا نن هر چه په عرصه ظهور راځي له روزِ اولَ دي هر چه ستا د زړه مراد وه الله تعالي و تا ته میسر کړ مصاحبت د بادشاه دِ حاصل شه نیك نقشي د راست ګفتارئِي د راست کردارئِي دِ د بادشاه زهن نشین شه په سایه د ده د امن د هر چا له بدو په امان شوي درګاه د بادشاهانو منحصر په یوه سړي نه دي بیت

"شاه باید که لشکر انگیزد از سواري چه گرد بر خیزد"

شتربه هر چند که په آسمان والوزي بیا نوم ستا د دست ګرفتګئِي پرِ پوري

دي نه بويه چه ته د ده په مرتبه حسد او رخنه کوي زه ستا بهبود د بادشاه له خدمتَ بل څه وينم دمنه وُ وِ بزرگانو ويلي دي عاقلان په پنځه کارَ هر څو ډېر کوښښ کا معذر دي اول په هغه مرتبه پسي چه د ده ښځوا وَه دويم په هغه تدبير پسي چه زيان ئي په تجربه رسيدلي وي دريم نګاه داشت د هغه حال د هغه وقت چه دي په کښي وي او بهره آخستل له خپلَ مالَ څلورم ځان يستل له هغه ځايَ چه هغه ځاي د بد ګمانئي او د آفت رسيدو وي پنځم په ملاحظه کښي د سود او زيان چه آينده راتلوني دي هر ګاه چه شتربه نيکي ځما د حقونو د خدمت په ځاي را نه وړه بلکه د ده رضا وَه چه ما ورك کا بيخ بنياد ځما په بادِ فنا ورکا اما تر اوسَ ما خداي تعالي د ده له ضررَ په امان کښِ ساتي اوس کوښښ ځما دا دي چه دي په هر شان چه شي آواره دشتِ ادبار کړم زه بيا په خپله مرتبه فارغ البال په خدمت د مزري سرګرم اوسم کليله وُ وِ هر لور ته چه پيك د زړه د انديښني زغلوم بي صبرَ او زياتيدل د اخلاص په خدمت د مزري بل څه نه وينم بارِ ستا څه فکر په خاطر رسيدلي دي دمنه وُ وِ رضا مي ده چه يو مکر وُ کړم او په هر روش چه شي په شتربه پسي وژم چه حيات د ده د وجود په ممات بدل کړم يا ئي له درګاهَ د مزري مخـتوري ښـي شني وُ باسم چه بهبود د مزري او ځما د کار دواړه په دا کښي دي په دا کار کښي تاخير او سستي عقل رخصت نه را کوي که په دا کار کښي سترګي پټوم خردمندانو ته به معذور نه يم

بـابـو جـان

بابو جان

څو د دِ دنیا شاهان وو هغه څه شو ابر باد د دوي تختونَ په هوا وړه هغه څه شو لك سکندر یا سلیمان چه بادشاهي د درست جهان کړه اتیا زره د سکندر جماعداران وو هغه څه شو په شماره د دوي لښکري نه کیوزي له سلیمانَ سره څلویښت لکه یاران وو هغه څه شو چه په دنیا کښ دعوي کړه د خداهي څلویښت زره د نمرود فوجداران وو هغه څه شو هم ئي بادشاهي کړه قاف تر قافَ نه لکه ئي سپین مقنع هتیان وو هغه څه شو چه آواز ئي د جنت تر خلقو صاف وو د داوود په آواز زایل وحشي مرغان وو هغه څه شو چه همیش به ئي له فرعونَ سره جنګ وو له موسي سره اتیا زره یاران وو هغه څه شو د جنت مثال ئي روغ کړ په دنیا کښ چه شداد او شدید د بادشاهئي په سهمان وو هغه څه شو چه خیمي ئي لال جوهر مزي د زرُ کبرجن فرعون هامان وو هغه څه شو له سکندرَ سره تل د عود جام وو په هیبت له دِ قیانوسَ خاص و عام وو هغه څه شو هم تاج د ضحاك د فریدون مانړئي شوِ پاتِ د کسري د کیکاوس زر زر شاعران وو هغه څه شو د هغو د سخاوت نوم شته دي تر ابدَ لك محمود حاطم طائي نوشیروان وو هغه څه شو عاج عفریت غرونَ مات کړه په خپل زور خو رستم غوند نامدار پهلوانان وو هغه څه شو چه د سرو او د سپینُ حساب ئي نه وه ډیر غنیان لا له عثمانَ وو هغه څه شو چه دلیل ئي په هر څه کښ چلیده حکمتي وو افلاطون یا ارسطو بهلول لقمان وو هغه څه شو د سلیمان ګتي شوه ورکه تخت ئي باد

يوور خزاني لال مرجان وو هغه څه شو آهينه د سکندر شوه ريز مريزه دا دوا ړو په قيمت هرګور ډير ګران وو هغه څه شو د موسي همسا به مار آتش مزري شوه جام د جم ذوالفقار او دلدل په لاس د شاه مردان وو هغه څه شو دا قصه که پسي کړم نه تماميږي د دِ زمکي په مخ څو څو نامداران وو هغه څه شو د دنيا په مينه څو عالم غوليدلي بابو جان غوند څو څو خريداران وو هغه څه شو که بادشاه د کل جهان شي يا په تخت د سليمان شي چه تنها څني روان شي دا هم هيڅ که سکندر غوند د دوو قرنو سلطان شي هم امير حاکم د قاف قيروان شي چه بندي دِ ګورستان شي دا هم هيڅ که سليمان غوند د انسُ جنُ خان شي هم حاکم د خزنده و د مرغان شي چه د مرګ محصل درشي حيران شي دا هم هيڅ که غني لکه عثمان شي سوداګر هم د ايران هم د توران شي مسافر که د بيابان شي دا هم هيڅ چه حکيم لکه لقمان شي چه آګاه په ظاهر درد هم په پنهان شي چه د خپل مرګ علاج درنه کيده بي ځانَ شي دا هم هيڅ که په کشفُ کرامت د اوليا شي په درياب باند په وچه پښه روان شي چه ګرفتار د نفس په فعل په تاوان شي دا هم هيڅ که ته هر څو صاحب راي اهل برهان شي چه په عقلُ تميز خوښ د بادشاهان شي چه په سوال د کراماً کاتبين وران شي دا هم هيڅ که دِ عمر د خضر شي ژونديِ په دا زمان شي په هزار کلونَ نه زړيږي ځوان شي چه د مرګ محاصل دريشي نا څار تر فرمانَ شي دا هم هيڅ که په سير د مرغان شي يا ته تير تر اوه واړه آسمان شي په صراط باند چه تير نه شي حيران شي دا هم هيڅ که په دا ويل آګاه د بابو جان شي په آخر چه له فاني سراي روان شي چه خرڅي درڅخه نه وي بيا د نورُ فاتحه ته نګران شي دا هم هيڅ څو د دِ دنيا شاهان وو دوي د زمکي بادشاهان وو کل همه واړه د مرګ په لور روان شو د سليمان د سکندر له قصي واروه چه د مرګ په منزل ورغله حيران شو د فرصت ساعت ئي غوښت هم ئي بيا نه موند په تنها لاري تنها

مسافران شو بل د شداد د قیانوس له قصي واروه چه د مرگ ساعت پرِ
ورغي پښیمان شو په دینا کښ دعوي کړ د خدائي اوس سر توري بندیوان
د گورستان شو که ته وُ گرزي د مړو په حدیره کښ ځو د تا غوند غنیان د
گور بندیان شو ځو ځو هسي شاهان د زمکي نور وو اوس نومونه ئي ځوك
نه آخلي بي نښان شو په دنیا ئي بادشاهي په عزیزي کړه اوس په خاورو
کښ خاور استخوان شو چه همیش په مجلسونو د دوي خلق وو اوس تنها
ئي وطنون په بیابان شو چه ماشي مکس نه پرېښو و ځان ته اوس په غوښو
ئي لگیا لړم ماران شو د هغو چه کوهي ډك د خزانو وو اوس له دوي به
حساب غواړي حیران شو چه ئي سترگي د دینا په خزانو نه مړیدلي اوس په
سترگو کښ سرِ ویني روانِ د باران شو چهٔ د نوس په خوښي تله حساب ئي
هیر وو اوس د لعنت طوق ئي په غاړه په زندان شو چه په دنیا کښ راحت
کا بابو جانَ مسافر دي له دِ زمکي پردیسیان شو ځو نامدار تر زمکي لاند
آرویده شي نه ئي نام نه ئي نښان له دوي لیده شي د مرگ د خوب ور تله
په هرچا وُ شي که هر ځو بیداري که آخر اوده شي هر چه وُ مري هغه خر
وي یا ډنکر وي چه دلي د نیکو نوم پاتو نه شي د حاطم د نوشیروان د سفر
ډیر کالون تیر شو د دوي نوم به تر قیامتَ ښه وایه شي د نیکئي ورځي دِ دا
دي که نیکي کړي ناگهه به ډمامه د اجل وُ شي د راتلو لارِ به بنده شي تر
ابدَ هغه ځاي دِ تنهائي حال به دِ څه شي ستا صورت به بند په بند څبله
بیل شي هم هډونَ بهٔ دِ تار په تار خواره شي زیرمهٔ د قیامت کړه بابو جانَ
د دنیا ساعت په هر حال تیراوه شي که هر ځو دِ عمر ډیر شي هم به تیر
شي کهٔ خوراك دِ د دنیا شهد شکر شي هم به تیر شي که د دنیا ښادي واړه
و تا در که یا څه ښه لذتونه د دنیا تر حلقَ تیر شي هم به تیر شي که اوره در
باند سوري د غرمو که یا ښي خوشبوي وني په تا سیوري د چمبیر شي هم به
تیر شي که خوبي د زماني دِ تا حاصل شي یا آواز دِ د داوود نبي په څیر شي

هم بهٔ تیر شي که بهادر شي د فوزونُ یا توچق د بدخشان باد پاي دِ زیر شي
هم به تیر شي که سلیمان غوند دِ تخت په هوا د رومي لال یاقوت یا مرغلري در
سرهٔ شي هم به تیر شي که په اورهٔ دِ تخت روان شي یا چه نوم د سکندر غوند
په څیر شي هم به تیر شي که ضحاك یا فریدون دِ نوکران شي د لښکرو دبدبه
دِ د جام یا د قیانوس شي هم به تیر شي که دنیا دِ د قارون یا د شداد شي
چه نعمتونَ د بهشت دِ د دنیا په مینه هیر شي هم به تیر شي که د دنیا
سرفرازي وارهٔ ستا شي ولي نوس به صبر نه که نه به سیر شي زړهٔ پرِ ښاد
مه کړهٔ بابو جانَ د دنیا نعمت که ډیر شي هم به تیر شي د دنیا په حب
کمائي د بادسو سیور به دِ یوسي خود نمایه ستا د یاد په عهد هسي امید وُ شه
چه دوستي ئي په نقصان نه د بقا ئي هغه تخت د سلیمان چه باد صبا ورِ هسي
باد په چرته یوورِ ته کومَ ځایه د هستئِي په ځلیښو کښ بند لکه مکس شوي
د پنداي په زور به وُ نه وزي له لایه لکه د زاغ د پلتئِي په بوي پرواز کړي
قناعت دِ تلقین نه شه له همایه تل په طمع پسي تللي سزا د دا وو په تش
لاس لارِ د هر دربار گدایه د اخلاص عمل دِ نوم طلبي وه د دنیا په مینه پور
وي سر تر پایه د ریا عمل به ستا د اور زنځیر که هغه په نام ور کړهٔ دِ وارهٔ دي
بي ځایه په آخر به نفعَ هیڅ څني نه مومي هر عمل چه دِ څه کړي دي بي
خدایه دوارهٔ کون ئي بها دي بابو جانَ یگانه محبوبه پټه پټه ستایه خصمانه
مه کړهٔ پرایه خپل صورت له بدو بیایه پردي غم ته به نه رسي فارغ اوسه هم
له لورهٔ هم له زویه غم د هیچا د رزق مکړهٔ دي رازق دي په دوه سرایه ته
ژغوري د خپل وجود شه په ثابته لار ئي بیایه نا روا آواز مه آورهٔ بي هوده
په خله مه وایه زړهٔ بادشاه نوس ئي وزیر شي سترگي غم راوړي له ورایه په
آرزو پسي چه ولاړهٔ د هغو پنکه شوه برپایه بد عمل به هوري ستا د غاړي
طوق شي هم هوري په څه بلا که در نمایه نگاه بان د خپل صورت شه
بابو جانَ هغه قدیم آشنا وُ مه باسه له رایه هر چه خله ئي په حرامو شوه

آلوده سینه ئې په غفلت شي خواب آلوده د نیکانو له صحبته په ستنَ شي
شیطاني سبق ئې واخست له جهودَ د شداد په دود دعوي د خداهئ که
روي گردان شي له سلیمانَ له داؤدَ چه جبل به ئې په سوك سره پاره کړ
عاج اِرمِ عنق هلاك شو له اخدودَ د بخت نصر پیاله د کبر شوه نسکوره
بادشاهي وه ترقافَ ترحد حدودَ جالوت طمع له غزا کړه کبر خوار کړ
د طالوت تکیه په حق شوله مذبوده د همایون پکړئ پریوته په اورکښ
د قارون خزانه غرقه شوه نابوده چه همیش به له موسي سره ستهزه وُ
څکه غرقِ په رود نیل وُ لاړِ مردودَ د دنیا په خود مستي دِ خپسرخداي که
په حیات خوراك د ماشیو شوي نمرود د کسري مانړئ هم وُ لویدي له
ویځه دي منکروه د رسول له ښه درود د کیکاوس د فریدون پوښتنَ وُ کړه
عداوت وُ له ایازَ له محمودَ د دنیا تختونَ څو هسي باد وړي بادشاهان ئې
دست خالي لاړل له سودَ دنیا مرداره طالب سپي دي د سپي تل وي په
مرداره خله آلوده دورخوي د زماني دي بابو جانَ خلقه ده ترمرګ
پورِخواب آلوده اي غافلَ خداي دِ هیر شه ته د نس په خوښي لاړي وار
دِ تیر شه نوس دي پیرته ئې مرید شوي شیطان درته د ښه نیك خواه په
څیر شه دا دنیا ئې درته ناوي ښایسته کړه زړه دِ درست د دِ په مینه ترِ
چاپیر شه د دنیا په آشنائې ته جهان ویني بي دنیا جهان همه درته اندیر
شه د دنیا په خزانو دِ صبر نه شي که دِ تخت اګره دیلي لاهور اجمیر شه
که ایران توران دواړهِ پرګنه شي یا رعیت دِ پښور صوات بونیر شه نه دِ
ژبه په دروغ ویل شوه ستړي نه دِ نوس په نا رواوُ خوړو سیر شه د حاصل
وقت دِ تیریږي حیواني کړي دورخوي د زماني دي په بل پیر شه د پیرئ د
خزان باد درباند والوت د ځوانئ پسرلي بهار دور ئې تیر شه ملا دِ کوزه شوه
و مرګ وته سلام که درست صورت دي تحرك وُ که سنګریز شه وارثانو غلبه
درباند وُ کړه په حیات دِ حکم ورك شه صورت ګیر شه د بندي طوطا په

دود به نارهٔ وُ کړي چه گورستان دوړاند تنبول لحد گواليرشهٔ زړه دي شه
سخت اثر پرِ نه شي د بابو جان د نصيحت سبق دِ هير شه د دنيا په
خپلوي مهٔ شه بي پرواه د دنيا آشنائي وصله ده له ساه هغه وقت چه
تنسته د ساه پودهٔ شي نور ماکو به پرِ وا نه چوي جولاه رزق هم د عمر
په ساه پورِ تړلي انديښني دِ لرِ تللي دي ابلاه هغه وقت چه ساه خارجهٔ
شي له کالبوتَ هم جدا شي له ارواحَ آرويده ليده کاته به له تا لاړ شي
هم شمارهٔ د قدمونو شي کوتاه که ته نور خته تر پريوته بادشاه وي کل
لښکرِ به خوري شي له بادشاه که مانړۍ وي په لاجبر و په شنگرف باند
روغه ورځ به تيرهٔ په کښ نه که تر بيگاه که سړي پيري واړه په فرمان
وي يکتنها به ځني درومي بي همراه د صورت بيړۍ بنا د باد په ساه
ده هم د باد په خوځيده به شي فناه اصل د دنيا بنياد په باد وه چه باد
وُ خوځي دنيا به کاند واړه فو فناه پرِ باد ودانَ پرِ باد به شي ورانَ عارفان
ورځخه څکه نا ويساه ارمان به وُ که بابو جانَ چه د باد په خزانو وُ نه
که لاه يوهٔ ورځ به ملامت شي په دوه گواه د طاعت په خوا توبه کړه له گناهَ
دغه پس و طاعت وته دريږه د نمانځام روښنائي ور وړه ترصباه هغه گنج د
سعادت به دِ په لاس شي که درود دِ وظيفه وي له سحرگاهَ د شها د خوښۍ
داد په سحرگاه وه مستحقو بخرهٔ يوړه له درگاه طالبان په کميني کښ وصال
مومي له غافله په لوئي کښ شوه پناه دا په ژبه يادول هم لوي حجاب دي
طالبان ئې يادوي د زړه له تاه دا غافل طالب ناري وهي په زوره د حاضرخو
پاسباني له خپله ساه هرهٔ ساه ده بها د دواړو کونو له دِ هسي خريدَ مه شه بي
پرواه که سرمايه د آخرت دِ و باد ورکړه بيا هوري به ارمان کړي چه دريغه
ساه په هرهٔ ساه کښ فائده د آخرت ده دا سرمايه د آخرت مه کړه تباه ته
په ورځ په تلاوت په روژه اوسه غافل مه شه د مسجد له انتباه شب قدر
نن دي بابو جانَ چرگ بانگ بي صبا نژدي شه شپه کوتاه ستا سينه

كړه د دنيا ميني لتاړ زړه مينه د تمام پسي لاړ د دنيا له ميني هسي مبدل
شوي څه دروغ الا بلا دِ كړ په غاړ محرمان مستحقان دِ نا محروم كړه د حرامو
پوښتن نه كړي هر څه نغاړ كه دنيا دِ اشتران غوا بزي وي په قيامت هغه
دنيا در پسي تاړ هغه مال به دِ بلا شي سياه سرخه لك خوگ خنزير پلنگ
وُ وزي له جاړ تا به بيا مومي په همبره دير عالم كښ ستا بشره به په سومونه
كه لتاړ په ښكرون به دِ آخلي يو دِ بله هيڅ ذره به دِ پري نه ږدي بي گذاړ
كه دنيا دي همه واړه سره يا سپين وي هره تنكه به دِ داغ كاند له ناړ په
صورت به دِ داغون ږدي له اوړ په عذاب به دِ بشره كاند گرفتاړ هم لړم به پرِ
لگيا كاند له اوړ اياتون واقع شوي دي له ماړ انبيا له بخيلان روي گردان دي
عرض به نه كه د ظالم بخيل دپاره د بخيل په باب راغلي اياتون غذابون به
پرِ سخت كاند دو باره د بابو جان په بيانون باور نه كه د هغو چه بخره
شوي ده له ناړ اي باري خداي اكبر و هر چا وته رهبر هر چه ستا كرم پرِ
وُ شي د هغو بخره بهتره و تُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَ تُذِلُّ تا ويلي د هر چا بخره راغلي
له اول وَ مَا تِلْكَ بِيَمِيْنِكَ تا وُ وِ چه په ښي لاس كښ دِ څه دي پيغمبر
موسي وِ دا همسا ده دا همسا را كړي تا ده دا همسا څما تكيه شي چه
مانده شم بي وقر هم زه وني پرِوهم هم پاڼري تويه‌وم چه رمه مي وي نهر
دا همسا څما وصله ده په هر څاي څما په ښه ده هم ته وي څما رهبر
آدم صفي همسا غوښتلي وَه له حق له جنت هغه همسا راغله مطلقه هغه
همسا د حق په نور وَه منوره شپاړس غاښه د دِ تيره وو دولس گز ئي اوږده
وو ويخ ئي يو وه دوه ئي سره د همسا نوم عليق وه په موسي څښتن شفيق وه په
ميراث وه راوړي له پدر هغي همسا به كړ موسي وته خبرِ د همت د نصيحت
واړه زړه ورِ خداي پر تا يم راستولي په ضرور له تا سره يم په دښنو دِ يم غاوره
مار مزري څني دهشت كړ هم غليم څني هيبت كړ چه به پرِ دا شوه برابره
هغه همسا به غيلي پوو نه ليوه به غيلي يوو ليوگان په وو له دِ به ويره كه هر

ځو به کوهي ستروه که به سل گزَ یا زرَ وو دا به ویاسته هم بوکه شوه ډیر
عالم به شه سیراب له اوبو خوره هم به ونه پرِ سایه شوه رنګا رنګ به ئې میوه
شوه هغه میوه یو تر بله وَه بهتره چه په ده باند به شپه شوه دا چراغ هم
به ډیوه شوه هم ساته ئې له خطرَ هم توره وَه مصرئي و غلیم ته وَه مزرئي دا
په هره بلا بره چه په لار ته دا ئي آس وَه خوش آواز لکه جرس وَه تله به په
غرونو په سندونو برابره چه به ورپي شه نعمت وَه دا خوره لکه شهت وه د
جنت له نعمتونو له ثمره د همسا صفت لا ډیر وه بابو جان یو قصه کړه مختصره
خبر شه له حکایتَ د کسري له عدالتَ د ده عدل په عالم باند سایه وَه
ظالمان کل سرنګون وو له هیبتَ د هر چا وه قناعت په خپله بخره ظلم تللي
وه د ده له ولایتَ په خوبي په خرمي ناز هوس وه کل غریب فقیر د ده له
برکتَ پاس‌واني کړه د زړونو حاجت مند به ئي خشنود که له نعمتَ په
ژوندون ئي تازه ووکم زوري واړه هغه دعا به وَه د نیکو له رعیتَ هسي عدل
ئي په خلقو غوړیدلي د ظالم لاس به کوتاه وه له شدتَ که به زاله په لار تله
سره سپین ور ځخه ترس ئي نه وه د بدانو له ظلمتَ یو آهو ئي وه په ښکار
ور کیوتلي خپل یاران وو ورسره له جماعتَ د کباب حکم ئي وُکه مالګه نه وَه
بي له مالګي کل طعام وي بي لذتَ یو غلام د ده نمك لره روان شه له
بازارَ به ئي راوړم تر ساعتَ نوشیروان وِ بها یوسه نمك راوړه بي بها به
وي له ظلمَ قباحتَ که په ظلم له چا څه آخلي به حرام وي که په خواست
غواړي سوالي وي بي عزتَ د ده سپاهي یو وري له زالَ واخست کم سپاهي
خالي وي له ظلمَ له شدتَ غه زال پرِ بادشاه باندِ عرضي شه چه له ما
وري سپاهي په زور واخست حضرتَ نوشیروان وِ دو چندان ته له ما واخله
چه هوري په عادلانو کښ زه نه شم هزیمت ده وِ په لښکر کښ دِ شته ظلم
عدل وُکړه اي بادشاهِ ولایتَ بادشاه وِ د پنځو بیع ته واخله ترس مي شي له
آزارَ له آفتَ بیا بادشاه وِ د لسو بیع واخله چه په ګرانَ ورځ زه نه شم ملامت

ده وِ عدل وُ كړه ظالمان به نه جاروزي له عادتَ بيا بادشاه وي د شلو بيع
واخله زه ويريږم د هولونو له هيبتَ ده و عدل وُ كړه د كم زوري تكيه كومَ بي
حضرتَ بيا بادشاه وي چه د زرو بيع واخله چه بلا خلقو ته رسي د بدانو
له شاميتَ ده وِ عدل وُ كړه په دا به نه جاروزي له عادتَ هغه سپاهي دغه
وري په ځاي قصاص شه خبر شه خلق د ده له عدالتَ په ولايت ئي نوم د
ظلم پاته نه شه ظلم هيچرِ چا نه كه له هيبتَ عدل داد چه په چا وُ شي
ظالمان به روي سياه وي سر په ښكته هم عادل هم سخي وي بابو جانَ
د هغو چه بخره شويْ له جنتَ باري خداي له موسيِ راز كړ موسي دا څواب
د راز كړ چه همسا څخه شته دي ډير هنر وَاَلْقِهَا يَا مُوْسَي ورته وُ وِ د موسي
په زړه پيدا شوه ډيرهِ ويرهِ د موسي اميد كوتاه شه له آخستو دا ئي واچوله
دورستو دا خبرهِ پرِ موسي وَه سخته تره چه ده واچوله مار شوه دا په قهر د
قهار شوه هم له قهرَ تله اوتره د دِ خله يوه دره شوه هره ستركه ئي لنبه شوه
وني غرونَ به ئي نغړدِ بيا به وړي وَه نهرهِ موسي ډير څني لرزان شه شا ئي
ور ته كړه روان شه يو الهام په موسي وُ شه له اكبرَ اي موسي ور نژدي كيږه
ته ئي نسه مه ويريږهِ د موسي له زړه خارجه شوه كلي ويرهِ موسي لاس كړ هغه
مار ته مار همسا شوه و خپل يار ته په زمان هسي كړه وُ شوه له اكبرَ
كُنْ فَيَكُوْنُ دي بابو جانَ چه هيڅ كار ئي خالي نه دي له هنرَ فرعون چه
سيالي كړه له باري خداي اكبرَ د ده نه شوه له حضورَ خدايَ ويرهِ ده له
خدايَ ويرهِ نه كړه حنګ دعوي د خدائي كړه نه ويريږي له قهارَ و موسي
وته ئي وُ وِ جادو كرَ راشه په حضور وايه سحرهِ هم دعوي به په حضور شي موثرَ
څلويښت بارَ ئي راوړي رسئي د اشترو هغه رسئي وارهِ ماران كړِ سحر كرو هره
وياسته ئي تور مار شوه دوه ئي سرَ موسي هم همسا واچوله مار شوه دا په
حكم د قهار شوه هغه ماران كل تمام كړه وړي پاتو شوه نهرهِ څلويښت زرَ
سحر كر ئي مسلمان شو هزيمت ئي كافران شو د فرعون په طالع نوي شو سفره

بیا فرعون په موسي پسي روان شه موسي تیښت وُ که دوان شه چه پر
سند راغي حیران شه یو الهام په موسي وُ شه له اکبرَ دا همسا په سند
گذار کړه و لښکر وته روغه سپینَ لار کړه د موسي لښکر امان شه فرعون غرق
شه هر څه سره د فرعون خزاني هم ئي مالونَ هم باغونَ واړه د موسي لښکر اولجه
کړه هر څه سره چه دښني که له نیکانو بابو جانَ عاقبت به د هغو چارِ شي ابتره
باور وُ کړه اي غافلَ دا خبره ده مشکله مردگان به پرِ ژوندي شو روغ به واړه
لیوني شو چه موسي به پرِ همسا وُ گرزوله په نوس به د مادر شه که دختر
هم به پسر شه چه موسي همسا پرِ وُ وهله که به هر څو سخت رنځور وه
یا ئي رنځ طاوون ناسور وه له هغه رنځه به فارغ شه چه همسا به ئي په ځان
پورِ وُ ښله وچه به شوه تانده هم میوه پرِ آویزانده چه موسي به دا پرِونو
وهله دوُلس چني څني روانِ لور په لورِ به شوِ دوانِ چه موسي به په کاڼړي وهله
چه په سند به ئي گذار کړه و عالم ته به ئي روغَ سپینَ لار کړه سلامت به
خلق خلاص شه له مشکله دوُلس زرَ بیاستِ د فرعون تور ماران شوي دوي
به یو د بله نغړدِ دیگران شوِ هغه به هم عظیم مار شوه د فرعون ماران ئي وُ
خواړه پرِ بله که قصه واورِ له عاجه عاج ئي مړ که بي علاجه دا په رنگ د
عزرائیل شوه د عاج دم وُ خوت په خپله هره زیرمَ به ئي خداي کا بابو جانَ
چه هغو تکیه په خداي وُ نښلهوله د سلیمان د گتي څرنگ برکت وه په څو
رنگَ ئي صفت وه روغه شوي وَه په عرش کښ مشتمل په دیر حسن په
زینت وَه په سلیمان باند نزوله وَه له غیبَ نهٔ د سلیمان په کښ آزار نه ئي
محنت وه برکت د بادشاهئي وه په دي کښ میسر ئي څکه روي د مملکت وه
رجالُ الغیب به د ده په مجلس ناست وو هم حاضر د فرښتو به جماعت وو
انس او جن هم و ده وته اکرام کړ دیو پیري ملك ئي واړه په خدمت وو
مدلل د آسمان زمکي ور څخه وو د اتیاوُ آسو د هریوه قوت وه په درِ پښي
به تله له خیالَ یوه پښه به ئي وړه بالا د دوي عادت وو په بها ئي مشتریان

نه رسيدنه په قلم نه رغيده هسي خط وو يوه روښ سليمان د دوي په ننداره
وه زړه ئي ډير په خوشحالي په عشرت وه په سليمان باند الهام وُ شه له
غيبَ چه ترما و تا ته تيردغه لذت وه هغه آسونه ئي د ښښتن په رضا ور
کړه سليمان ډير د خداي له ويري په هيبت وه باد صبا خداي دغو آسو په
ځاي ورکړنه ساتل نه ئي تړل نه خذمت وه هغه تخت به باد د ده په حکم
واخست په غه ملك به ئي ور وړ چه د ده نيت وه باد صبا دغو آسو په ځاي
بيا موند دغه هسي برکت د سخاوت وه هيڅ ئي نه خواړه مگر له خپله کسبَ که
ئي ډيره وَه دنيا ډيرئي دولت وه ته شغرب ته مغرب ئي وه حکم دغه واړه زيات
زکوة برکت وه په دوه کونَ به روي داروي بابو جانَ د هغو چه په ازل بخره همت
وه خبر شه له دِ بيانَ عنايت وه له رحمانَ آهنه ئي روغه شوي په قدرت وَه هم په
فضل د قدرت ئي وه روښانَ په سکندر باند راغلي وَه له غيبَ تمامي دنيا
په دي کښ وَه عيانَ له نظرَ به ئي هيڅ پوشيده نه وو څو تعريف د دِ وايه
شي له صفا نه د دنيا احوال کلي په کښ معلوم وه له نظرَ ئي ذره نه وَه پنهانَ
يمين يسار په کښ ليده شو شنوائي ئي وَه تر قافَ و قيروانَ برکت د آهيني
ور سره مل وه په همت ئي صفا واخسته له دارا نه که به هر څو په ده وُ
رغله مشکله په دعا د فقيرانو به مشکله شوه آسانَ يو د غيب قوت هسي ور
سره وه د دارا لار ئي بنده کړه له جهانَ سل څلور لکه سواره د ده موجود وو
هميشه به ئي بري وه له جولانَ نَصْرٌ مِنَ اللّٰهِ دي ويلي تل د خداي په
حمايت ئي وَه مړانَ ولايت ئي د دارا کړ واړه فتح حقاني کرم ئي مل وه له
سبحانَ چه سفرئي په نا ليدلي لار وه آهينه ئي مدلله وَه ديدوانَ چه ده به د
آهيني په مخ نظرکه نهايت به ئي حاصل شه تر پايانَ د سليمان په حکم
باد وه د ده ابر آهينه گوښي بخره له سليمانَ په دينا به څه اميد که
بابو جانَ چه هغه هسي شاهان لاړه له ارمانَ سکندر لړه ور کړي حق
سبب وه قياس نه کيږي عجب وه د عاقل د هنر درك په کښ نه وه نه

نقره وه نه ذهب وه نه کاڼي وه نه خښته نه حشيش وه نه حطب وه نه
دي روغ په آب خليس وه نه په خشک نه په رتب وه هيڅ مثال ليده نه
شه تر روڼ تيز روان په شب وه آلواته ئي وو بي پرو په هوا به د ده سير د
سحب وه رسيده به له يمينَ و يسار ته له شغربَ به روان شه په مغرب وه
چه څښتن د دواړو کونُ ور ته وائي دا خطاب د ده په اسم مرتب وه بل چه
اسم اعظم د ده په ياد وه حاصل شوي کلي واړه مطلب وه بل د حيات د
چشمي يافت د ده ضحا وه له حياتَ خضر لباس وري منصب وه بل حکماُ
مدلل د لرِ ملك وو روزي شوي د هر مهم مطلب وه نه په خوا ئي وه ثاني نه
به پيدا شي لکه و ده سبب ورکړي مسبب وه د فلوس ظلم ئي نه کړ په کم
زوري چه دوراندِ بادشاهان دا مذهب وه نيکو بد به د بادشاه په باب دعا
کړه چه بادشاه د فقيرانُ د سر سبب وه په خوښي سري و خلقو وته دروند
وي د سليمان د سکندر څو په دنيا درب وه تر قيامتَ به ئي نوم وي
بابو جانَ د هغو چه په اخلاص پسي مطلب وه د حاطم نوم به جاري وي
تر قيامتَ د ازل بخره ئي وَه له سخاوتَ حاجت مند په څني نا اميد تللي
نه وو ورکول ئي وو بي اجرَ بي منتَ د سوال کرزره به ئي روغ په مرحبا کړ
کاهل نه وه د فقيرانو له خذمتَ هر سوالي چه به د ده په درحاضر شه
هغه رنځور به فارغ روغ شه له زحمتَ په جهان نوم پريشان د سخاوت شه
فقيران به پرِ ور تله له ولايتَ په ښهرونو ئي نوم لاړ د سخاوت ښه بادشاهان
په غوصه شول له شهرتَ چه د ده د سخاوت بيان به وُ شه بادشاهانو به له
شرمه که سر ښکته د بادشاه هغه خبر اعتبار نه وه خپل وکيل ئي ورستاوه
له جماعتَ چه ته ور شه احوال ئي واړه زده کړه هم خبر شه د ده له مروتَ
يو ښه آس ور څخه شته دي و ئي غواړه دلالان ئي نه رسيږي له قيمتَ که ئي
در که هم کريم دي هم سخي دي که ئي در نکه بخيل دي بي همتَ هغه
سائل چه په دربار د ده حاضر شه د حاطم خوي دلاسه روي تازه خندان

عادت په هغه ورځ پر هغه ملك آفت نزول شه كل چارپاي په بيديا بند شه له آفتَ بل ځيز ورځخه نه وه هغه ښه آس ئي حلال كړ چه زه نه شم ترميلمه پوري بي پتَ هغه آس په وكيل كړان وو زړه ئي بد شه درست خبر شه د حاطم له حقيقتَ غه سائيل په بيارته لاړ شه له حاطمَ سائيل پوره لمن يوړه له نعمتَ د ده حال ئي و بادشاه وته معلوم كړ آفرين بادشاه پرِ وُكه له رحمتَ نور خلق په صفت واړه مشغول شه ځو قصي كيږي د ده له سخاوتَ همت د خداي له خزانو دي بابو جانَ همت ناك دي ښتن نه كه بي همتَ اي جبارَ جهان دارَ بادشاهي دِ ده قواره فرعون چه دِ بادشاه كړ چه په مصرئي خداهي كړله اظهاره رود نيل ئي په فرمان شه تا دوستان زهيرول د ده دپاره لكه به دي په غره روان شه سخت كمر به ور ته زمكه شوه هواره په دعا به ئي وريځه سيلي باران شه هم به زمكه په نعمت شوه مرغذاره په درياب به ئي كه حكم كله كله دركوهر به ئي خارج كړه په كناره ده به هر رنګ استدراج په زمكه وُ كه ساحران د ده په حكم وو بي شمارَ فَقَالَ اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلَيٰ وُ وِ په ويل ئي خلقه شوه اعتباره د فرعون په عزت به دوي قسم كړ دشواري دروغ دِين ته شوه دشواره بادشاهي تركمالَ شوه كاملَ اتيا لكه ئي سواره له كار و زارَ وَ تُعِزُّمَنْ تَشَاءُ ويلي له هرَجنسَ دنيا ډيره وَه بي شمارَ ذَالْاَوْتَادِ الذِّيْنَ ئي ويلي د خيمو موري وو د سرو زرو سره لعل ئي روښنائي وه له نارَ تمام ښهرئي خوشبوي وه په عمبرو خوشبوئي هميشه وه له عطارَ توريتيانو د موسي حال ور بيان كه بادشاهي ئي شوه په موسي هم نكونساره په كشتن ئي د هلكو حكم وُكه شهيدان ئي كړه طفلان هشتاد هزارَ عورتيني ئي په زور ورځخه بوتي د مردانُ خلاصي نه وَه له بيكاره فَاَكْثَرُوْا فِيْهَا الْفَسَادَ آيات د دوي په باب راغلي كناهونَ ئي بي حده كړه بي شمارَ ظلم جور ئي ډير وُ كړ په خلقو هم ئي ډير په بني اسرائيل شوه دشواره بيا ئي روغه و آسمان ته مناره كړه پونسو كروه په هينداره چه په دا كښي به زه ور شم تر آسمانَ بيا به آسمان په الماسونو

کړم دو پاره چه د څلورو میاشتو لار ئي پورته بوته ملائک شوي پرِ نزولِ له قهارَ هغو فریښتو مناره پورِ وهله هغه سخته مناره لور په لور شوه تار په تارَ د څلویښتُ میاشتُ لار ئي خښتي ولاړي له هیبتَ خلقه وُ مړه بي شماره فَصَبَّ عَلَیْهِمْ دي ویلي هلاکت په دوي نازل شه له قهارَ زن فرزند مال متاع ئي غنیمت شوه بني اسرائیل ئي وارثان شوه په تیاره فرعون آزار ورک کړ بابو جانَ هامان قارون دواړه غرق شوه له آزارَ د فرعون اعتباري همراه هامان شه څکه دي له لاري وُ وُت بي ایمانَ شه د بد یار آشنائي زهر قاتل وَه چه اثر ئي په ده باند عیان شه لکه بابا آدمِ چه وُ وُت له بهښتَ بد همراه مصلحتي ده شیطان شه اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشیطَانِ الرَجِیْمِ دي ویلي بد همراه مثال شیطان د هر انسان شه ده به هسي د فرعون مثال تعبیر کړ چه فرعون به و خداهي ته بد گمان شه د دنیا په هوښیاري کښ کامل که زیرکي د دین ورکه شوه نادان شه هسي کبر غرور په کښ پیدا شه چه ناڅیز ئي تر نظر پورِ انسان شه د سلام په ځاي سجده کړه ور ته خلقو هغه تمام عالم په کفر کښ لغزان شه په حضور به ئي ثنا کړه هر چا ډیره د ده صفت به په زړه د دوي نشان شه لوي هلکو به مدام د ده صفت کړ د ده زړه به په صفت د دوي ښادان شه هر ثنا به د ده کیده د نیکو په صفت ئي ښه هم بد واړه انسان شه په ده زیري وي خبرِ د پیریانو درست باور د زړه یقین ئي پرِ پیریان شه غروري ئي زړه ته پریوته د کفر اَنَا رَبُّکُمُ الاَعْلَي وُ وِ مدعي دي د رحمان شه چه دلي ذوق وه هوري طوق شه تر ابدِ ورځي پوري په زندان شه د نوح نبي زوي لایق د نبوة نه وه د بدانو په مجلس شه بي ایمانَ شه بد همراه دِ د چا نشي بابو جانَ د بد یار په ویل ډیر خلق لغزان شه

له کتابَ د مخزن پښتو

تصنیف د آخوند درویزه پاپیني

امام عمر نسفي هسي ويلي مبرهن دي چه صوفيان د حق دوستان دي
هم د زړه په پاك كردن دي دوي پرېښي غيره مينه آشنائي ئې ده له خداي
موافق څي له كتابَ آراسته د پاك رسول پر ښه سنن دي پاك الله دي
په دوستي واړه نيولي چه له خلقَ تبرا دي هم چه نغښتي د رسول د شريعت
په پيراهن دي په دا فساده زمانه كښ هر څوك لاف د درويشۍ كا دوي
دوو لس فرقي شوي غه يوه طائيفه ناسته د پاك رسول پر ښه سنن دي غه
يوو لس گمراهان دي د نبي له منځَ ورا دي دوي به واړه وُ شميرمَ افغانان ور
خبر نه دي و دانا ته مبرهن دي اول فرقه حبيبيه اوليائيه شمراخيه اباحتي
دي حاليه حلوليه دي حوريه دي دوي واړه په غلته چار برند دي واقفيه
متجاهليه متكاسليه الهاميه دي په ظاهر دوي درويشان دي په باطن دوي
له شيطانَ سره پيوند دي ـ فرقهٔ اول ـ د حبيبي مذهب زده كړه د نبي له
پسروۍ دي وتلي دوي وائي د هغو چه د ښه خداي مينه روزي شوه عبادت
څِنِ نور وُ لاړ شه په بندگي نه دي نيولي دښني كا له عالمانٌ هم حرام
حلالوينَ د نبي په دين كښ نه دي چه فرضونَ ئې برمنځ دي ولِ دوه گتي چوتي
دي وهلي دوي كفتار كا په مثال د اولياؤ هم ډير خلق گمراهوينَ سكه حتياط
څِنِ وُ كانړۍ دوي د كفر په گرداب دي كښيوتلي څوك پيران شوُ ولِ ډير
خليفه ئې كړل لومه خلقه ئې كړه گمراه عامي خلق للكَ مرغي په كښې نښلي
دوي بي شكَ كافران دي درويشي ترك وجود دي ولِ دوي په هوده غواړي

چه په توره په توبري وبلَ ته زغلي په هره زمانه کښ چه دا گمراهان پيدا
شي بادشاهان به پر هغه خلق باند ظالم وي هم به هر رنگَ بلا هله پيدا
شي دا حضرت رسالت هسي ويلي سکه پرهيز دِ هر څوک وُکا له دي هسي
گمراهئي زيات هغه چه دوي په خداي او په رسول لاس لگولي دا روايت
که دي امام عمر نسفي په فارسي کړي افغاني ئي درويزه څنِ ويلي - فرقهٔ
دويم - بل مذهب اوليائيه دي ته ئي گوره چه د دوي کفر څه بلا روښان دي
دوي وائي هر بنده چه اوليا شي پرده امر نهي ورک شي د دوي هم تللي
ايمان دي وسکه سنت جماعتي دِ ور ته وائي چه که امر نهي نه واي پر نبي
باند به نه ووُ چه نبي په انبياوُ کښ ترخان دي شفاعت بهٔ دي د نورو
رسولانو د امت کا چه د پاك نبي مِ روي پر الله گران دي هم هسي دا
سپي وائي چه ولي به هم افضل تر نبي وينَ په دغه بده خبره بد مذهب د
حق په دين کښ هم لغزان دي ته پناه له خدايَ غواړه له دي هسي گمراهئي
د درويزه خبره پند کړه دا فقيرمِ د نبي د دين جويان دي - فرقه سيوم - دريم
مذهب د شمراخي کافران دي نا روا روا کوينَ دوي وائي د هغو چه له ښه خدايَ
آشنائي شوه امر نهي څه لره پر ځاي کوينَ هم هسي هر آواز چه وي د دف
يا د شپيلئِ هم له چنگَ له ربابَ دغه سپي ئي آرويده روا کوينَ هم ئي کفر
پيدا کړي چه ئي زنا دي حلال کړي دوي وائي دا عورتي دي گلونه گل هم هر
څوک بويوينَ دغه قوم د عبدالله شمراخي دي په ظاهر دوي صالحان دي په
باطن کښي کافران دينَ اوس څموروِ په زمانه کښ لكَ خوك تاريك پيدا شه
دا خبرهِ ئي انشا کړه ولِ دير افغانان ئي وُ ياسته له دينَ د دوي خون دي
مباح شوي نبي هسي دي ويلي چه پر مرگ ئي سرفه مه کانړئِ امتَ هرچه
څما دين به بدلوينَ درويزه بيان پښتو کړ له قرآنَ له حديثَ بل هرچه
موُمنان دي په سينه هم پرتتر دِ کيږدينَ - فرقه چهارم - څلورم مذهب اباحتي
دي په بدانُ کښ بتر دي دوي وائي پر خپل ځان وُم قوت نشته چه ئي

بیارته کړو له بدُ سکه په نور چا وُم څه چار ده په دغه وئ کافر دي نه و چا ته
وائي چه نیکي کړه نه څوك له بدُ آړوینَ پردي مال او هم زنا حلالوینَ تر کافرُ
لا بتر دي گفتار کردار ئي دي د کفر هم آزار حجاب گڼرینَ دوي بي شكَ کافران
دي تر کافرُ هم بتر دي دا هسي گمراهان په دا فساده زمانه کښي ډلِ ډلِ به
دوي گرزي برمنډ کړي به ئي فرض وي سکه حتیاط څنِ وُ کانړئِ چه د کافرانو
سر دي سکه څموږ حجت هم دا دي امر نهي په رسول باند راغلي هر چه
امر نهي نه کاند نه ئي وائي مسلمان نه دي اوتر دي د امام اعظم اقوال دي
درویزه په کتابونو کښِ لیدلي هر چه امر معروف نه کا شیطانان دي دوي ناست
پر شور شر دي - فرقه پنجم - پنځم مذهب ئي حالیه دي دوي سر هوا چاري
به کاند هر چه مرد او زن ئي گوري دوي سماع حلالوینَ گاه بي هوشَ شي
دوي پریوزي گهي لاس پر بل وهینَ گهي څرخ کا گهي شوري دوي په زوره کا
خبري هم سرونَ خوځوینَ دوي وائي دا وُم حال دي لكَ پیري ورته حاضر
شي دوي وائي فرښتگانِ دي راغلي را ته گوري مریدان ئي وهي لاپ چه دا
حال څموږ د پیر دي عالمان ور خبر نه دي هر چه پیر وائي سفیدي ده چه
علمان وائي غه توري په دا رنگَ ضلالت او بدعت سړي کافر شي په قیامت
به ئي مخ تور کا چه اته لس زره قامَ به ئي گوري هر چه سرهوا خبره کاند له
نبي سره ئي جنگ دي او هغو چه د نبي سنت خلاف کړ ور به نه یشي د
شفاعت په لوري درویزه کتاب پښتو کړ بل واړه افغانان دِ هم یاد کا چه
فرقي د گمراهانُ دوي زده کا هم ایمان له دوي وُ رِغوري - فرقه ششم - شپږم
مذهب د حلولي دي چه ئي کفر پیدا وار دي دوي وائي د شهوت نظر حلال
دي دغو سپیو دغه حال دغه کردار دي لكَ ښه صورت وُ ویني رقص کاند
چه د خداي جمال مِ وُ کوت دا اقوال د کافرانُ دا کافر هم په دغه کفر گرفتار
دي د درویزه بنده گفتار د زړه صیقل دي که ئي نغوري هر چه وائي له قرآنَ له
حدیثَ د نبي د چهار یارو مینه دار دي - فرقه هفتم - اوم مذهب د حوریهُو

ځان درویش او شیخ شمرینَ نه پوهیږي لکَ دوي په خلوت شي شیطان وائي چه خداي را کړه دوي په هر رنګ لیده به غلطیږي لکَ ور شي د شیطان لښکرونَ دوي واړه رنګارنګ شي ولِ ځنِ لکَ حوري چه په لاس ئي صراحي وي هم چراغونَ ور نمائیږي لکَ بي هوښَ شي په ځرخ کښ وسکه تخت به د شیطان ور ته ځرګند شي چه دا عرش دي هم شیطان په ښه صورت ور ته ځرګند شي چه زه خداي یم ستا له خدايَ لیده کیږي بیا به دا ور ته وُ وائي له علمانُ خپلوي مه کړه دوي راه زن دي ستا له حالَ دوي منکر دي چه دا حال ئي نه حصلیږي هم به دا ور ته وُ وائي چه موسي لیده صفات وو ته ذات وینِ اوس په هسي مرتبه شوي چه موسي غندِ نبي در نه رسیږي ګاه پیري شي ورحاضري وائي حوري دي راغلي موږ به ملاست ور سره کړونَ چه پۀ هوښ شي غسلِ کاند پر دا واړه ګمانونَ چۀ یقین کا کافر کیږي دا بیان چه افغاني دي په دغه رنګَ ویلي عبد الله یافعي دي په رسالۀ مکیۀ کښ ئي وُ غواړه که باور دِ په پښتو ژبه نه کیږي درویزه دي بیان کړي روایت ئي آوریدلي له جملهؤ امامانُ ـ چه آګاه له دي ځلورَ علمَ نه وي پیري کاند مریدان به ئي ښوئیږي اول علم تفسیر دي له حدیثَ له کلامَ ځلورم علم تعاط دي که له در واړه اګاه وي له تعاطَ آګاه نه وي عاقبت به وُ ښوئیږي او که لاپ کا له تعاطَ له تفسیرَ له حدیثَ له کلامَ خبر نه وي دي ګمراه دي خلق ګمراهوینَ ولِ هر رنګَ سړي نه ور پوهیږي ـ فرقۀ هشتم ـ اتم مذهب د واقفي دوي له شناختَ منکر شوي دوي وائي خداي به پیژانده را نه شي دوي په شناخت کښ حیران شوي دوي وائي خداي دي خپل خپسر پخپل پیژاندلي په بنده به پیژانده نه شي په دغه وئي ګمراه دي غلط تللي له اسلامَ بیرون شوي ولِ اهل سنت وائي پیژانده د حق آسان دي پر بنده باند راغلي هر بنده دِ هنمبره زده کا چه خداي یو دي کل کارونَ ئي په حکم پیدا شوي درویزه بیان دي کړي بل هر ځوک دِ دا زده کا چه خداي یو دي هر چه وائي

خداي به پېژانده را نه شي غه کسان دي گمراه شوي - فرقهٔ نهم - نم مذهب متکاسليه دي دوي له کسبَ لاس وُ ښکلي تل بنئِي کاند په غاړه درويزه کا هم کچکول ئي دي په ملا پورِ تړلي ئل له خلقَ به زکات صدقه غواړي په زاري تل بي عذرَ درويزه کا دوي خلاف دي د نبي له کفتَ کړي نبي وِ که وُم وچولي خولي شي يا وُم لاس شي په تنړاکه کسب کانړئِي هر چه آساني کا کسب نه کا رزق به غواړي تل له خلقَ هغو دين دي پرولولي چه مطلق آساني کا نه به کډ وي نه به شل وي نه طالب به وي د علم نه به زوي لور ودوينَ نه به ډير عيال لرينَ چه ته فصل به نه رسي نه به دي وي پوروړي هم هسي تل بي عذرَ درويزه د ده عادت وي په قيامت به ئي د مخ غوښي وُ رژيږي چه به دي وي شرمولي او که دا هنمبر عذرونَ چه م ياد کړهٔ ولِ يو پر ده پيدا وي باك ئي نشته که به خواست کا په قيامت نه دي نيولي درويزه چه دا بيان کړ روايت له معتبرو کتابونو ئي را وُکيښ هر چه پسروي به کا د کتابونو د نبي پاکيزه راه هغو نيولي - فرقه دهم - لسم مذهب متجاهليه دي څه به وايم د بد بختو له بيانَ دوي قوم د دهريانو چه منکر دي له حديثَ له قرآنَ بيزار شوي دي له علمَ له علمانُ سر هوا خبري کاند دليل وائي دوي وتلي له ايمانَ دوي وائي چه قرآن حجاب د راه دي دا بدلي دي بر حقي چه قرآن د طريقت دي څه به وايم دغو سپيو له گمانَ دوي عمر په بدلو هم په کفر گمراهي کښ تيروينَ کله وائي چه دا پير څموړ خداي دي يا نبي دي يا ولي دي کله وائي چه مهدي آخر زمان دي په دا بده زمانه کښي اوس هر رنگ گمرهان ډير شوُ ولِ زيات ئي په افغان کښ بنياد دي له تاريکَ پير روښان او که ته طالب د خداي ئي ته به بي د پاك رسول له پسروئِي قبول نه شي د درويزه خبره پند کړه ده ويلي له حديثَ له قرآنَ - فرقه يازدهم - بيا هم زده کړه دا مذهب د حلوليه د دي سپيو څرنگ بد گمان دی شوي دوي وائي خداي په خلق کښ خلق په خداي کښ

محو شوي خاورِ ئي په خله شه چه هیڅ نه ووُ هله خداي ووُ هسي دي هسي به وینَ هر چه څه په کښ وي میان کاواك وي او هغه چه په څه کښي وي غه عاجز وي پیدا شوي بل مذهب د الهامي په حلولیه پورِ ترلي نفل نمونځ روژه به نه کا له فرضونَ ولِ مخ ئي له قرآنَ هم له علمَ له علمانُ جاروتلي نیک بد پرِ بل وهینَ دوي وائي مورِ خراباتي یوُ له قرآنَ له معراجَ ئي منکر دي دوي د گمراهانُ شعر د قرآن پر ځاي نیولي دوي عمر په دا بیهوده بدلو تیروینَ دوي بي شکَ کافران دي هر چه دا خبره وائي غه کافر دي هم عورته ئي طلاقه دا حدیث د پاك رسول تر خلي وتلي درویزه چه دا بیان کړ افغانانُ لره بس دي که یقین باند وُ کاند هر چه دا خبره زده کا پرِ باور کا هغو لاس په پاك نبي ور لگولي ـ فرقه دوازدهم ـ دولسم مذهب ته زده کړه چه دا پاکیزه مذهب دي د سنیانُ دوي سنت جماعت دي هم پیرو د پاك نبي دي هم دایم مدام صحبت ئي دي له علمَ له علمانُ د خداي فرضونَ نه قضا کوینَ له حرامُ پرهیز کاند له جمله حرامَ فعلَ له شرابَ هم له رقصَ له سماعَ له بازئي حتیاط کاند یارانُ کسب کاند د حلالو هم معراج بر حق گنړینَ چه په تن وُ تل دایم صحبت ئي له سنت جماعتي نیک کارَ پرهیز کاند ناسته نه کا له بدانُ که څوك ور ته ښکنځل کا دوي به بد ور ته نه وائي چه شریك به په لعنت شي دوستي کا د خداي له خلقَ ولِ کبر او مني نه کا تر هر چا خپسر کوز وینینَ دغه خوي دي د خاصانُ په فارسي په عربي هر څوك پوهیږي درویزه بیان پښتو کړ په فارسي په عربي کښ علمان دي و خپل قام وته پخپلَ ژبه وائي ولِ کم څوك پیدا شوي له افغانانُ

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم نام د الله خداي دي كارساز د كل عالم دي د بندګانٌ رحمان مهربان
خداي دي رزق روزي ؤ رسوينَ و مومن و كافر و جملهؤ ځانورانٌ رحمان
رحيم دوارړ مشتق له رحمتَ د رحمان معني م ِؤ و ِ رحيم بسيار بخشاينده
دي هورِ ډير به ور كوينَ دي خاصهؤ مومنانٌ ما چه دا كتاب آغاز كا د
خداي نوم م ِبدرګه كه هم امان غوارم له خدايَ له شيطانَ م ِګريز دي بلَ
نه شم دِ پښيمانَ جمله صفت ستاينه چه چا ؤ و ِيا به وائي دا لايق د الله ده
چه خالق د كل عالم دي هم پرورنده د جهانيانٌ د هغه جهان ښادئِي د هغو
دي چه پرهيز ئي كړ له كفرَ له ګناه به ئي خلاص كا هم جزا به ور كوينَ له
خاصانٌ د خداي درود رحمت پر پاك رسول شه چه ښه نوم ئي محمد دي
هم ئي پر اصحابُ پر امتي دغه پس پر علمانٌ ته زده كړه چه بنده دي آزميلي
په نيكي هم په بدي كښِ د نيكانٌ به ثواب وِي د بديو به عذاب وِي د
عاصيانٌ په آزميښت كښِ ئي فاعل بنده تړلي په روا په نا روا دي ځوك دِ
كاندِ ځوك دِ نه كا پس هيڅ څارړ م ِنشته د روا د دوارړ نوع له بيانَ هم
هسي د روا د نا روا معني به وايم له حكمونٌ چه آسان پر طالب شِي ولِ
زيات پر افغانانٌ درويزه بيان كا اوس توفيق غواړي له خدايَ فرض واجب
سنت مستحب سره روا دي پنځم مباح هم ور سره كانړئِي يارانانٌ حرام مكروه
ئي نا روا دي بل مفسد ور سره مل دي مفسد چه په روا عمل كښي راشي
دي تباه كا تاسُ وا روئِي دوستانٌ پس دا وارړ اته رنګ ـ هر چه فرض دي ثابت
شوي په آيت هم په حديث دينَ بي شكَ پس حكم ئي ثواب دي د كامل

هم عذاب دي د بي عذرَ تاركانُ هر چه له اتفاقي فرض منكر شي به كافر
شي لكه پنځه وقت ئي نمونځ دي لازم كړي پر عورتُ پر مردانُ - هرچه واجب
دي ثابت شوي په آيت يا په حديث دي لښكي شك به په كښي وينَ د
كړو د نه كړو حكم ئي د فرض دي اعتقاد ئي هسي نه دي چه منكر به ئي نه
وېِ د كافرانُ - سنت چه به نبي دايم مدام كړ ولِ يو ځله يا دوه ئي وو
پريښي ثواب ئي په كردن دي په دي نه كړه ملامت په مؤكده كښ چه به
دي شي له پښيمانُ - مستحب چه نبي يو ځله ووُ كړي نور ئي نه كړ امامانُ
كړ پرِ مهر په كردن كښ ئي ثواب دي په نه كړه ملامت نه دي ولِ ډير ارمان
به وُكا لكه لوي بخره ويني د نيكانُ - په مباح كښ مخير دي كه ئي كاندِ كه
ئي نه كا هم ثواب عذاب ئي نشته دا خبر په روايت د بيِنايانُ - په حرام
كښي ده نهي ثابتَ شوي اوس مطلق چه د هيڅا جګړه نشته هر چه ئي د
خداي د ويري پريږدي ډير ثواب دي او په كړه كښ ئي عذاب دي د بدانُ - هر
چه حرام اتفاقي حلال ګڼرينَ به كافر شي لكَ سرود وي يا شپيلۍ وي يا آواز
به ئي څوك آوري يا به رقص كاندِ په دوي دغه فعل د شيطان - هم هسي
پر مكروه نهي ثابتَ ولِ ګاه په ضرورت كښ به مباح شي په كړه كښ ئي
عذاب دي په دا نه كړه ئي ثواب دي كه حلال ور ته وُ وائي دي نه دي د
كافرانُ - مفسد چه په روا عمل كښ راشي غه عمل به حبطه كا په قصد
كړه كښ ئي عذاب دي كه په وهيرځنِ پيدا شيِ دي نه دي د فاسقانُ هسي
زده كړه په نمانځه كښ جمع شوي دا څلور څيزَ ورنبي ديِ ولِ دا نور هم
پيدا كيږي ګاه ګهي له مصليانُ پس هيڅ څاره مِ نشته د دوي واړه له بيانَ هره
نوع به تمامَ وُ شميرمَ چه لفظونَ ئي كوتاه وي او پوره په كښ بيان وي
مسايل د مصليانُ سكه دا واړه اته رنګَ اته بابَ به ئي كړم چه آسان پر
مؤمن شيِ ولِ زيات پر افغانانُ

باب اول در بیان فرایض نماز

پنځه لس ځیزَ فرض دي په نمانځه کښ ځوك درون دي ځوك بیرون دي عزیزانُ تن ځاي جامه دِ پاك وي خپسر پټ کانږي یارانُ وقت نیت قبله زده کړه له تکبیره دا اته سره پیرون دي بیا قیام له قراتَ له رکوعَ له سجودَ هم ورستي گذار کښیني مصلیانُ ترتیب فرض د غو ځیزونُ هر چه یو ځله مونده په هر رکعت شي لکه قیام له قرات َ له رکوعَ هر چه یو شي ځنِ پاتَ نمونځ ئي مات شي مصلیانُ هم هسي ترتیب فرض د غو ځیزونُ چه په درست نمانځه کښ یو ځله مونده شي لکه ناستَ په ورستي ځله یا تکبیر وي له اولَ که له ځايَ شي بي ځايَ نمونځ ئي مات شي انسیانُ په یوه چارِ له نمانځه وُ وزه که سلام وي که کلام وي دا اوه واړه درون دي وُ پوهیږئي طالبانُ

باب دویم در بیان واجبات نماز

واجبات دي واړه یو ویشت ځنِ عام په هر نمانځه کښ هم پر واړه مصلیانُ ــ عام لفظِ تکبیر تحریمه دي هم وړنبي گذار کښیني هم په دوه قعده تحیات د پاکانُ په رکوع سجود آرام کړه فرض واجب له خپله ځايَ لرِ مه کړه هم په لفظ د سلام له نمنځه وُ وزه دا طریق د مسلمانُ او که ځوك قرات درست کا و رکوع وته زر نه ځي یا وړنبي گذار چه کښیني درود وائي په طریق د ساهیانُ دغه نفي تاخیر واجب وه وُ ئي نه کړ دغه نمونځ په نقصان شه په نور ځه به پوره نه شي مگر دوه سجده پرِ وُ کاندِ د سهوي په اقوال د امامانُ هم که ضم سورت به پریږدي و رکوع وته را کوز شي بیا په بیارته وُ جارووزي سورت ضم کا دا واجب وه لکه بي ځايَ شه له ځايَ سکه سجده سهوه دِ وُ کاندِ یارانو ــ اوه عام ووُ چه مِ وُ وِ ــ ځور لس خاص دي اوس به وایم د فرض په وړنبي رکعت کښ لولي هم الحمدُ تر بل سورت دوړاندِ یو ځله لوستلي بویه مومنانُ له الحمدُ سره بل سورت پیوند

کړه یا که یو آیت دراز یا دِرکوتاه وي دغه واړه پر امام پر منفرد دي ولِ
نه پر مقتدیانُ هم په وتر کښ قنوت دي دِرنمانځه په زوره دوه په ورو
لوستلي بویه چه امام په زوره لولي تاسُ غورِ باسئِي خلقَ هم خله پټه ولاړ
اوسئِي یارانُ هرچه ورشي ته امامَ او امام وي په نمانځه کښ ورسره وتلي
بویه وسکه څه شوُ که رکعت ئِي په حساب د نمانځه نه شي دغه خوي د
پس روانُ بل سجده سهو هم پر امام پر منفرد ده چه واجب د نمانځه
ترك کا په مانند د ساهیانُ د واړه عامُ که یو ترك کا مګر طمانیه چه وجوبت
ئِي د نور چا د پاره شوي او د خاص که وړنبلي اته وهیر که سکه سجده سهوه
دِ وُکا زاهدانُ

باب سیوم در بیان سنتهاء نماز

اوَ ویشت سنت دي په نمانځه کښ دا اوَ لس په کښ عام دي فهم کانړئِي
یارانُ ـ اول لاس پورته کول د تحریمي او د قنوت دي هم د اختر په تکبیرونَ
د فقیرُ د شاهانُ هم کړه ګتي څبله بیارته په دا واړه چه نه دوي سره پیوستِ
وي نه لرِهم سُبحٰانَ كَ اللّٰهُمَ لوستلي بویه هم چه ښي لاس پر کینړ کیږدئِي
بندګانو هم چه کښته پورته دروميِ تکبیر وايئِي هم دا هسي د قنوت تکبیر
سنت دي د رکوع تسبیح دِرځله وُ وايئِي هم دا دواړه زانو نسه په رکوع کښ
چه وي ګتي څبله بیارته طالبانُ هم قومه جلسه وُ کانړئِي هم سجده پر دا
اوه اندامَ کانړئِي عالمَ د سجدي تسبیح دِرځله وايئِي لږ دي منفرد که ئِي تر
لس ځله کم وائِي دغه خوي د زاهدانُ په تشهد پسِ درود پر پاك نبي دي
په درود پسِ هم بلَ دعا وائِي هرچه یاد مي په کښ خپل ځان کړه هم دعا وُ
کړه پر واړه مومنانُ ولِ هسي دعا مه کړه چه د خواست وي له سړيَ دغه
نمونځ به دِ تباه کا هم ښي کینړ سلام جارباسه په کښ نیت کړه د سړي هم
د دواړه فرښتګانُ اوس بیان به کړم د خاصُ چه د څنُ نمازګذارُ په نمانځه
کښ وي راغلي هر امام دِ خپل تکبیر په زورَ وائِي مقتدیان دِ هم دا خپل

تكبير پيوند كا په تكبير د امامانُ د امام ته پسروي په هره چارِ كړه هم تعوذو
تسمَيه دواړهِ په ورو لوستلي بويه دا څلور واړهِ پر امام پر منفرد دي له تامينَ
پورِ لولي عالمانُ او كه امام په زوره لولي مقتدي دِ آمين وائي بي خلافَ هم
تسميع پر امام ده او تحميد پر منفرد پر مقتديانُ بل په دواړهِ قعده كينړه
پښه پرِ باسَ ته پرِ كښينه ښيِّ ولاړهِ كړه اي يارهِ ولِ عورته دِ دا دواړهِ پښي
په ښي لوري وُ باسي پر سرين باند دِ كښيني محبانُ

باب چهارم در بيان مستحبات نماز

مستحب دي واړهِ درِ ويشت ولِ څور لس په كښ عام دي انسيانُ ښي
كينړ كاته ته پريږده پر هر حال و هغه ځاي وته ته ګوره چه ويلي فقيهانُ كه
اروِي در بانګِ زور كا يا سرفه وي دواړه شونډي پرِ بلَ كيږده پري ئُي مه رِده
څو توانيږي هم تر درِ آيتَ زيات لوستلي بويه هم قرآن په مخرج لوئي قاريانُ
په ركوع كښ ملا له سرَ برابره كړه طالبَ چه قدح پرِ وُ دريږي دوه زانو
وړنبلي تر لاسونو لاس تر پوزي دا تر وچولي وړنبلي و سجدي وته يښود دي
مصليانُ په دوو لاسو كښي سجده كړه چه قيام لرهِ به درومي واژګونه آخله
چه ياد شوي د لاسو د پښو د ګتو منځ و قبلي ته په ركوع هم په سجود كښ
لك كړه پيغمبرانُ كه دِ وچولي په خاورو په خلو وي څو بيرون له نمانځه نه
شي پاك ئُي مه كړه لك و خداي وته دري په نمانځه كښ د دوو ګتو تر
ميانَ څلور ګتي ځاي پريږدئِي صالحانُ دواړه لاس په ورانه كيږدئِي په قعده
كښ هم پر دواړهِ لوري منځ څرګند كانړئِي چه سلام لئِي نيكانُ - خاص واړهِ
سره نه دي اول لاس پورته كول په تحريمه كښ ته غه پورِ څو ئُي حد وي
مردانُ د دواړهِ نوك د كتو ګتو ته نرمه د خپل غوږِ رسوينَ ته اورِو پوري
هسك كانړئِي زنانُ بيا مردان دِ دواړهِ لاس تر نامه د كښي كيږدي او عورته
دِ پاس پر سينه پريږدي بل چه تحريمه تړي دواړهِ لاس هم تر لستونړي بيرون
كا مردانُ - امامان دِ په نمنځونُ كښ وُ لولي هغه رنګ سورتونه چه راغلي

په حديث په روايت دي هم صباح دِ دا واړه وړنبلي رکعت اوږد کا تر
ورستلي دغه خوي د مومنانٌ منفرد تر درِخله تسبيح زيات وائي چه طاق
وي دوه بازو هم کشاده لرئي له ګيډي ولِ ګيډه له ورنونو له پنډئي هم له زمکه
په رکوع هم په سجود کښ کشاده لرئي مردانٌ او عورته دِ دا واړه پيوسته کا
هم دِ تولَ سره پريوزي بل يو ځاي له بله لري نه وي د فرض په ورستي رکعت
يو الحمدُ لولي بي سورتَ دا مذهب د عالمانٌ پر هغو چه قرات دي تسميه
دِ تر الحمدُ وړنبي وائي په هرځله او مسبوق دِ هم بيا هنمبره منتظر وي و
امام ته هرڅو دي نمونځ تمام کاند يارانٌ

باب پنجم در بيان حرامهاء نماز

حرام واړه سره څورلس ـ هرچه عام دي پرهيزکانړئي متقيانٌ تسميه چه
له تامينَ بلند لولي هم چه ښي کينړ به ګوري او څه مخ ئي ګرزولي وي
بندګانٌ و آسمان ته چه ګوري يا بي عذرَ به پرستن يا پرلاس باند تکيه
کا يا به لاس پورته کوي پر هغه ځاي چه روايت به باند نه وي د فقيهانٌ
هرچه په رکوع هم په سجود کښ دي د پښو ګتي کا پورته دا حرام دي او
که سر ئي يښي وي پښي کا پورته بيا چه سر واخلي و پښي کيږدي دغه
نمونځ به ئي تباه شي په دا فعل د ترکانٌ و هرچه تشهد لره پر پنډئي باندِ
کښيني يا په تن يا په جامه به څوك يو دوه ځله بازي کا هم که اشارت پر
سبابه که لكَ مذهب د شافعي دي ولِ دا فعل حرام پر حنفيانٌ هم سلام
پريو لورکا هم دعا قنوت به بي وترُ دي لولي په تکبيراو په ثنا په تسبيحات
په تشهد کښ به څه زيات کا تر غه قدرچه امامِ اعظم ويلي له يارانٌ که
له يو ويشت واجبَ يو عمداً ځنِ خطا شي دا حرام دي په محيط کښ ئي
حرام او مکروه يو رنګَ ويلي مصنف دي طالبانٌ

باب ششم در بيان مکروهات نماز

هرچه په نمانځه کښ مکروهات دي دوي شپيته په يوه کم دي واعظانٌ

دو څلویښت ئې په کښ عام دي لکه تکبیر چه څوك تکرار کا رفیقانُ
هم هر څوك چه په گته آیتونَ تسبیحات حسابوینَ دا مکروه دي هم هسي
هر چه لاس پر تشي کیږدي یا پیدا کا په نمانځه کښ دي بد خوي د جابرانُ
هم هر چه بي عذرَ توخیږي که حرفونَ پیدا نه شي کراهیت دي بل که
پوزه پاکیزه کا یا پوکي کا په نمانځه کښ که هر څو آوریده نه شي مومنانُ
که په خوله کښ ئې درم وي یا څه نور څه چه خواندن ئې منع نه کا یا هم
هسي په قومه او په جلسه کښ کا مخ پورته و آسمان ته یا غاښ سکوي تر
حلقَ وُ لاړ شي که هلك غه تر مخود وي ادیبانُ هم هسي که سنت پریږدي
دِ سنتُ یا په کښته هم په پورته وړل د تحمید د تکبیرونُ یا بي عذرَ دواړه
لاس پر زمکه ږدینَ و سجدي ته تر دا دوه زانو دوړانډِ دغه خوي د ضعیفانُ
هم چه ئې پس له زانو آخلي چه دریږي یا د سپي په دود به کښیني په
قعده کښ هم چه بي اروږيَ خله کا وبله تولَ یا به سترگي پر بلَ نسي دا
سنت د جهودانُ هم هسي که یو دوه څله کانړي کا له سجده لري او مگر که
سجده نه شي مکروه نه دي هم هسي خوله له خاورو کا پاکه په نمانځه
کښ یا جامه پورته کوینَ دغه خوي د جاهلانُ چه جامه کا اویزانده یا به
بي عذرَ اروږي کا یا به خپسر پروښینَ یا به گتي ماتوینَ هم چه گاه پر
یوه پښه وُ دري گهي پر بله هم چه گتي کاند ډیري څبله لري مگر رکوع سجود
وي ندیمانُ هم چه ډیر په تلوار لولي هم چه سر به دي له شا سره سم نه
کا په رکوع کښ هم چه تر درِ گامَ یا زیات بي عذرَ واخلي که پر هر قدم
دریږي صالحانُ هم چه خوځي په نمانځه کښ هم تر درِ سپږي کم وړني یا
ئې ښخي کا په زمکه هم چه لاړي آچوینَ هم موزه په لږ عمل دي په آخره
قعده وُ کاږي طالبانُ هم چه خوش بوئي په لاس کښ واخلي بوي کاند یا
یو یا دوه څله دي باد کا په جامه یا په ببوزي هم که یو سورت تعین
کا په نمانځه کښ چه به بي له ده بل نه لولم دغه خوي دي د

عاميانۀ هر چه دوه سورت په يوه رکعت کښ لولي ولِ يو سورت د دواړه
تر ميانَ پريږدي يا چه دوه آيت لولي او تر ميانَ ئي پاتِ شوي يو
سورت وي دغه فعل د نادانۀ هم چه ورستي سورت به تر وړنبلي وړنبي
لولي اګرچه په دوه رکعت وائي دا مکروه دي هم چه تسميه تر هر
سورتَ دوړاندِ به په هر رکعت کښ لولي دا مکروه دي امتيانۀ هم چه هلك
آخلي په نمانځه کښ دغه بي عذرَ ښه نه دي مګر ويرِه وي له پړانګَ
هم له اورَ له لړمَ له مارانۀ ـ خاص مکروه واړه اَو لس په نمانځه کښ يو امام
چه منتظر شي په رکوع کښ چه آواز د کوښۀ واروي دا ئي زده وي چه
څوك غټ دي دغه خوي د فاسقانۀ هم ورستي رکعت چه اورِد کا په دا
فريضه نمانځه کښ يا آيت چه د رحمت يا د عذاب وي وُ ئي لولي او په
فکر کښ دريږي ښه به نه وي مصليانۀ توقف په فريضه په نافله کښ مقتدي
او امام دِ نه کاند منفردِ په فرايض کښ او منفرد په نفل په سنت کښ کا
فکر دي به شي د خاشعانۀ هم هر چه د دستار په وله سجدهٔ کا يا مړونه چه
به ګيډه له ورنونَ يا بازو به له څڅوګونَ پيوسته کا يا په لږ عمل قميس خولئِ
وُ کاږي يا ئي واغندي يارانۀ هم امام چه په نمانځه کښ اورِده سورتونَ
لولي چه پر قوم ئي ثقيل شي يا تلوار کا د دي دپاره چه آسان شي پر دوي
يا امام له مقتديانۀ ښول غواړي ولِ هنمبرهِ ئي وي لوستي چه ئي نمونځ پر
جايز کيږي انسيانۀ يا د ورځِ په نفلونۀ کښ که څوك امامت کا په زوره لولي يا
د سجدي آيت وُ لولي امامان په ورو نمانځه کښ مګر دا چه دا سورت په
دنباله وي فاضلانۀ که د غم يا د ښادئِ يو آيت وي دي ئي بي عذرَ تکرار کا
په دا فريضه نمانځه کښ هم چه يو سورت د فرض په يو رکعت کښ ډير
څله تکرار کا موحدانۀ هم مړونه لك نمونځ کا او لستوڼي ئي پورته تر څنګلَ
وي يا امام لك د ويري د اميد آيت وُ لولي او مقتدي وائي رښتيا دي خداي
ويلي هم راوړي رسولانۀ هم که بي عذرَ په فرض کښ تکيه کا پر ديوال پر

ستن باند دا مکروه دي او په نفل کښ که هر څو دي بي عذرَ تکیه کاند دي نه دي د کارهانۍ

باب هفتم در بیان مباحات نماز

مباح کل سره یوَ لس او اته ئي په کښ عام دي امامانۍ لك د سترګو په ګوښه څوك نظر کاند مخ ئي نه وي جاریستلي دا مباح دي مسکینانۍ هم که ځاي به د سجدي سري یو دوه څله هوار کا که وي عذر یا مار وژني په نمانځه کښ دا مباح دي که هر څو سري محتاج په چوب و سنګ شي بل هره نوع چه وینَ د مارانو که په خله کښ یا په لاس کښ ئي درم وي چه طریق ئي لوستنِ او د یښو منع نه کا یا به درست قرآن وُ لولي ته اولَ ته آخرَ په ترتیب لك دا خوي د حافظانۍ هم چه جامهٔ ور ګردوینَ په رکوع کښ د دِ دپاره چه په تن پروته نه شي هم که دنباله د دووُ شورتو دي په دوه رکعت لولي ده مباح په روایت د راویانۍ خاص واړه سره درِ دي لك یو سورت د نفل په یو رکعت کښ ډیر څله تکرار کا هم چه بي عذرَ په نفل کښ تکیه کا پر دیوال یا پر ستن دغه خوي د کاهلانۍ هم چه د امام په زړه کښ شك شي او د سترګو په ګوښه په بیارته ګوري که دا قوم مِ به کښیني یا ولاړیږي زه به هم دا هسي کړم دغه خوي دي د وهیر غاړي امامانۍ

باب هشتم در بیان مفسدات نماز

مفسدات واړهٔ پنځه دي په تحقیق روایتونَ واړهٔ عام دي مصلیانۍ ـ یو خبره د سړي که په قصد وي یا اوده یا بیدار وي یا ئي وائي په طریق د ساهیانۍ که خبره حقیقي وي لك مِ وُ وِ یا حکمي وي چه په لوستنَ څوك پوه وینَ یا به خاندي هم هسي ډیر عمل چه صلاح نه وي په نمانځه کښ او پیدا شي له نادانانۍ هم چه فرض د نمانځه پریږدي په نمانځه کښ نمونځ ئي مات شي که په قصد ئي وي پریښي یا په وهیر او په خطا وي پاتِ شوي دغه فعل د نادانۍ هم که په قصد څوك اودس مات کا نمونځ ئي مات

شي او که قصد ئي باند نه وی سکه بنا به ئي روا وي دي به وي د مصليانُ

خلاصه م ِ په پوښتو کړه بل هر څوك دِ ئي زده کا که بنده وي که آزاد وي هم عورته که میړه وي دي به شي د کاملانُ افغانان په زمانه کښ دي بي علمَ څکه مخ ئي له شرع جاروتلي که له خدايَ له رسولَ ئي بايده دي سر هوا رسم دِ پريږدي وسکه پيروي دِ کاند د علمانُ لك دا زده کړه پر هر چا باند لازمه درويزه بنده د خداي دپاره وُ وِ هر چه خداي رسول مني له قيامتَ وُم شي ويړه آساني په کښ مه کانړئي افغانانُ د فقير پر افغانانُ شفقت دي څکه ډير بيان د دين ور لره کاند هر چه ياد ئي په دعا کا هغه کس دِ ودريږي له مؤمنانُ

گل دسته

د عبدالقادر خان ځوي د خوشحال خان خټک

ترجمه د گلستان د شيخ شعدي

گل دسته د عبدالقادر خان

باب اول په بیان د خوي خصلت د بادشاهانو

حکایت

یوه بادشاه په وژلو د یوه بي گناهَ اشارة وُ کړ هغه بي چارهَ چه له حیاتَ نا امید شه هر چه په ژبه ورتله بادشاه ته ئي ښکنځل کړه هر څوك چه لاسونه له ژوندونه پریوینځي هر چه پر زړه ورځي ترخوله ئي وُ باسي بیت

چه وقت په سړي تنگ شي نه خلاصیږي له ضروره
لازم ور لره دا شي چه لاس وړي په تیره توره
پیشو چه شي عاجزه سپي ئي کا ترسینه لاندِ
خواه نا خواه غصه پیدا کا حمله کا په سپیو باندِ

بادشاه پښتنه وُ کړه چه څه وائي یوه له وزیرانو چه نیك ذات مبارك سرشت وه عرض ئي وُکړ چه دعا کاندِ او هسي وائي چه هر څوك چه غصه وُ نغري گناه کار سړي وُ بخښي احسان وُ کا حق تعالي د احسان څښتن دوست لري د بادشاه پرِ رحم وُ شه معاف ئي کړ او له وژلو ئي تیر شه بل وزیر چه د ده ضد او مخالف وه بد نهاد څښتن د عناد وه وُ ئي وِ چه دي سړي بادشاه ته ښکنځل او نا سزا ویل کول تا په خلاف بادشاه ته عرض وُکړ بادشاه مخ د ده له خبري وُ جاریوست اعراض ئي ورځني وُکړ وُ ئي فرمایلَ چه د ده دروغ ویل څما پسند شول ستا له دي رښتیاوُ ویلو چه د هغه په دروغو کښ مصلحت وه او ستا په دا رښتیا کښِ خباثت دي چه هوښیارانو ویلي دي دروغ چه له مصلحت سره آمیز وي له هغو رښتیاوُ بهتر دي چه فتنه انگیز وي

بيت

هغه څوك چه بادشاه كاندِ هر چه دي ور ته وُ وائي
چه به بي له ښو څه وائي په هغه باندِ نه ښائي

دا لطيفه يعني نرمه خوږه خبره په ايوان د فريدون بادشاه ليكلي وَه بيت

دا جهان به پاتِ نه شي چا ته وروره د جهان پيدا كوونكي و ته گوره
په هر څه چه دي خشنود شي هغه كاركړه ځان په ښه خوي د نيكانو سره شماركړه
تكيه مه كړه په دنيا په ملك په اصل البته به دِ تا شي ور څني فصل
ډيرئي هسك كړل بيا ئي وُ ويشتل په زمكه مينه نه كا هوښياران په دنيا څكه
چه نيت وُ كاندِ د تللو ارواح پاك څه مرگ پاس په تخت باندِ څه په خاك

حكايت

يو بادشاه د خراسان د ملك په خوب كښ سلطان محمود د سبكتگين څوي وُ ليد سل كالَ پس د ده له مرگَ چه درست وجود ئي رژيدلي وه خاوري شوي مكر ستركي ئي چه په كولكونو كښِ غړيدلي نظر ئي كاوه وارِه حكيمان معبران ئي له تعبيرَ عاجز شول مكر يو درويش وُ وِ چه اوس ئي ستركي وُ غړيدي چه ملك ئي د نورو شه بيت

تراوسَ گوري په ستركو تورو چه ملك ئي وُ نيو شاهانو نورو

قطعه

ډير نامدار څوانان ئي لاندِ كړه ترخاورو چه په زمكه له دوي پاتِ نښان نه شته
د ښو نوم ئي لا تراوسَ په جهان شته مدت وُ شه چه حاطم نوشيرواِن نه شته
خيرخيرات كړه اي فلانه ترهغه وړاندِ چه ناگاه وُ شي رېغ چه فلان نه شته
چه د بل له مرگَ واوروي ځان وُ ژاړه چه ستا هم له هغي ورځي امان نه شته

حكايت

يو ملك زاده وه كوتاه قد او حقير نور ورونړه ئي ښائسته بلند قامت دل پذير يوه ورځ مكر پلار ور ته نظر په حقارت وُ كړ دي په فراست وُ پوهيده

چه پلار را ته په خوار نظر کاندِ عرض ئي وُ کړ اي پلارَ خبره کړم که دِ
نه وي په خاطر گرانه چه کوتاه هوښيار بهتر دي تر نادانَ په قامت مهتر
هاتي که لوړ دي مردار دي گډ که وړوکي دي حلال هسي رنګ لږ مال چه
حلال وي بهتر دي تر هغه چه درځخه حرام ډير مال وي قطعه

کوهِ طور تر همه غرونو ظاهر کم دي — دا خبرهِ و هر چا ته ده څرگنده
په نژدي د حق چه قدر د ده ډير دي — مرتبه ئي ده تر قافَ. لا بلنده

قطعه

يوه ورځ احمق څاربه ته په جدل کښِ — وُ کړ دا رنګه ډنګر هوښيار مقال
تازي آس تر ښو څربو خرونو بهتر دي — که هرڅو ضعيف لاغروي بد ئي حال

پلارئي په دا خبره وُ خندل او ورونړه ئي وُ رنځيدل قطعه

څو خبره مرد تر خولي پستلي نه وي — په کښِ پټ وي د ده هر عيب و هنر
په څنګل کښِ گمان مه کړه چه خالي دي — ښائي وي چه په کښِ پروت وي شير نر

اتفاقاً هم په هغه مدت کښِ بادشاه ته سخت غليم مخ ښکاره کړ چه دواړه
لوريه لښکري څبله وُ رغلي اول چه ميدان ته وُ ووت او آس ئي وُ ترپاوه هم
هغه هلك وه دا ئي وِ قطعه

هغه نه يم چه غليم وته به شا کړم — که په جنګ کښِ په سينه په مخ واهه شم
جنګيالي په خپلو وينو بازي کاندِ — يا مي فتح يا په تورو به ورژه شم

دا ئي وُ وِ نور ئي ورگډه کړه څوانان کارنده ئي پرييستل پلار لره راغي زمکه
د خدمت ئي ښکل کړه وُ ئي وِ قطعه

اي چه تا ته مي صورت حقير ښکاريږي — زنهر مه گنړه د تن څربښت هنر
ډنګر آس په ورځ د جنګ په کار را درومي — د سوارۍ په وقت نه څورب گاو خر

راوړي دي چه لښکر د غليم ډير وو لږ وځني قصد د تيښتي وُ کړ دي
هلك پر آواز وُ کړ چه اي مردانو بهتر دي تاسو ته مخ په وړاندِ کوښښ چه
در وا نه غندي د ښځو پوښښ نورو څوانانو لره په ويل د ده غيرت وُ رغي

تهور ئي زيات شه وارو په يوه ځل په غليم حمله وُ کړه حق تعالي فتح ور کړه بري ئي بيا موند پلار پرِ مهربان شه په سر و سترګو ئي ښکل کړ په غيږ کښِ ئي وُ نيو ورځ په ورځ ئي متوجه په حال شه نظر د تربيت ئي پرِ کاوه تر هغه چه خپل ولي عهد ئي کړ ورونړو ئي حسد پيدا کړ زهر ئي د ده په طعام کښِ واچول خور ئي له دريڅي وُ ليدل تنبه ئي وُ وهله ده په فراست سره معلوم کړ لاس ئي له طعامَ وُ نيو وُ ئي وِ محال دي چه هنرمندان وُ مري او بي هنران د دوي ځاي وُ نيسي قطعه

که هماي مرغه له ملکَ ځوك معدوم کا د هماي سيوري به کله حاصل بوم کا

له ازلَ ځوك مسعود ځني منحوس شول سعد و نحس نه آسمان نه ئي نجوم کا

پلار ئي په دا حال آګاه شه ورونړه د ده ئي وُ بلل ګوشمالي ئي لکه حق وه هسي ور کړه هر يوه لره ئي حصه د ملك معينه کړه فتنه ئي تر مينځ دفعه شوه حکيمانو ويلي دي لس درويشان په يوه تغر کښِ ساعت تيروي دوه بادشاهان په يوه ملك کښِ نه ځائيږي قطعه

حقاني سړي که نيم کوکړي وُ خوري ور به کا و بل فقير ته هغه بل نيم

که اووه اقليم خپل کا ګمان مه کړه چه به نه کا بادشاه غم د بل اقليم

حکايت

يو جماعت د عربو د غلونو په غره کښِ ئي ځاي کړي وه لار ئي د کاروان بنده کړه رهزني به ئي کوله رعيت د هغي نواحي پريشان او ترسان شه او لښکر د بادشاه مغلوب په دا سبب چه سخت ځاي وه چه دوي په غره کښِ نيولي وه ورختل د لښکر محال وه هر چه تدبير کوونکي د هغه ملك وو سره کښيناستل مصلحت ئي د دفع د مضرت د دوي کاوه چه په دا روش څو مدت دوي په دا ملك تير کا مقاومت به ور سره مشکل شي چه لا تازه دي زور قوت ئي نيولي نه دي دفع کول ئي بويه قطعه

هرهِ ونه چه تازه وي نهال شوي په قوت د سړي وُ خيژي له ځايَ

چه ئي ولي زرغوني شي ستهٔ لويه ‌ ‌ ‌ ‌ په څو كسَ به وُ ښكي شي را ته وايه
له اولَ زيم د چيني په لړِ څه بند شي ‌ ‌ ‌ ‌ چه نم تراوش كا له گل و لايه
په څو ورځو چه ئي زور د اوبو وُ شي ‌ ‌ ‌ ‌ هاتي هم څني جارباسي ځنځ له ورايه

آخرالامر اتفاق په دا وُ شه خبره ئي مقرره كړه چه جاسوس دِ ور پسي تعين شي تجسس ئي جاسوسانو كاوه يو وقت چه غلونو په يوه قوم باندِ تاخت وُ كړ ورستو ځاي د دوي خالي پاتو شه يو څو ځوانان چه كار ديده آزموده وو وُ رغله د غره په لمن كښِ په ناله كښِ پټ كيناستل په شپه چه غلونه له تاختَ ستړي راغله سفر ئي كړي وه خوب پرِ زور شوي وه ولجي ئي كيښوي ملا ئي پرانتي اول غليم چه تاخت ئي پرِ وُ كړ خوب وه هرگاه چه كلك اوده شول هغه ځوانان له ښځوني ور پاڅيدل واړه ئي وُ تړل صبا ئي په درگاه د بادشاه كښِ حاضر كړل بادشاه حكم د واړو په وژلو وُ كړ ناگاه په منځ كښِ د هغو غلونو يو ځوان وه ښائيسته امرد چه خط د عذارينُ ئي نوي توكيدلي وه بهار ئي د حسن تازه غړيدلي وه يوه له وزيرانو پايه د تخت د بادشاه ئي ښكل كړه عرض ئي وُ كړ ځنځ ئي د شفاعت په زمكه كيښو چه دي هلك د ژوندون له باغ ميوه نه ده خوړلي اميد له كرمَ د بادشاه څنِ دا دي چه په بخښل د ده د خون په بنده منت كيږدي بادشاه ځنځ له دي خبري وُ جاريوست موافق ئي د بلند فكر را نه غله وُ ئي فرمايل ‌ بيت

تربيت كله آخلي چه بد ذات وي بد نهاد ‌ ‌ مردكي كولي نه شي په گنبذ باندِ ايستاد

نسل اولاد د دوي چه منبع د فتني او فساد دي قطع كول ئي بهتر بيځ تبار د دوي له اصلَ را وُ ښكل صواب اور مړول او بڅري پريښول كار د نادانانو دي

قطعه

كه وريځي د ژوندون اوبه كا توي ‌ ‌ ‌ ‌ وُ به نه خوري هرگز څوك د ولي بر
له بد ذات سره روزگار كول ضايع دي ‌ ‌ ‌ ‌ له دړمو نه به څوك بيا مومي شكرِ

قطعه

که اوریځ د ژوندانه اوبه باران کا په تاثیر به ئي شي واړه وني لویي
بیا به واړه وني اصل ته رجوع کا شنډه ونه به میوه نه کاند تویي

وزیر چه دا خبره د بادشاه وارویده خواه نا خواه ئي پسنده کړه او په فکر د بادشاه ئي تحسین وُ کړ آفرین ئي وُ وِ عرض ئي وُ کړ هر چه صاحب فرمائي عینِ صواب دي او مسئله بي جوابه ده اما دي لا هلك دي د بدانو د خوي اثر په کښِ شوي نه دي بغي عناد ئي په وجود کښِ متمکن نه دي ممکن دي که په صحبت کښِ د نیکانو داخل شي چه له ښو خویونو واصل شي اثر پرِ د صحبت وُ شي تبدیل ئي د اخلاقو وُ شي قطعه

د نوح ځوي چه له بدانو سره کیناست د بدانو له صحبتَ نا خلف شه
پیروي ئي د اصحابِ کهف وُ کړه هغه سپي په سپیو کښِ اهل شرف شه

دا ئي وُ وِ نور بیا عرض مکرر وُ کړ امرایان مصاحبان نور هم ور سره په شفاعت کښِ مددگار شول بادشاه د هغه له خونَ تیر شه وزیر ته ئي معاف کړ وُ ئي فرمایل وُ مي باخښه اگر که مصلحت نه وه بیت

و رستم وته زال پند وایه اي زویه کم غلیم په زړه کښِ لوي گنړلي بویه
ما له کمي چیني دي هسي رود لیدلي چه له بار سره ئي اوښ دي رغړولي

وزیر د هغه هلك په ناز و نعمت پرورش کاوه ادیب ئي ور ته مقرر کړ لائق د بادشاهانو د ځواب و سوال شه ناسته ولاړه ئي د ملوکانو د خدمت حاصله کړه د هر چا په نظر کښِ مقبول شه یوه ورځ وزیر د ده له شمائیلو صفت بادشاه ته وُ کړ چه صحبت د عاقلانو پرِ اثر کړي دي جهل قدیم ئي له وجودَ وُ ووت بادشاه وُ خندل وُ ئي فرمایل بیت

عاقبت به د لیوه بچړي لیوه شي که هر څو ئي پرورش له سړي وُ شي

دوه دري کالَ چه تیر شول د محلت له اوباشو سره ئي موافقت وُ کړ په وقت د فرصت ئي وزیر سره له دوو زهمنو وُ وژي دولت ئي دیر تر قیاسَ

زيات واخست په هغه ځاي کښِ چه ئي پلارونه ناست وو وُ رغي کيناست عاصي شه بادشاه وارويدل گتي د حسرت ئي په غاښونو د حيرت چيچلي وُ ئي وِ

قطعه

له ترخي وسپني کله ښه تيغ کيږي کاريگر که هرڅو ښه لري دست رس
که هرڅو ئي تربيت حکيمان وُکا دا محال دي چه ناکس سړي شي کس
باران کله په بارش کښِ تفاوت کا ښه خوړه زمکه گل کاندِ ښوره خس

بيت

په ښوره زمکه کښِ کله زراعت شي د اميد تخم هرگز پرِ ضايع مه کړه
له بدانو سره ښه بدي له ښو شي دا وينا ده هر چا وته کړه
عاقبت به د ارمان ورغوي ژوئي يو زمان دِ بدان نه شي چا کړه

حکايت

شيخ سعدي قَدَّسَ اللّٰهُ سِرَّهُ الْعَزِيْز وائي چه يو سرهنگ زاده مي په وره کښِ د اغلم د سراي وُ ليده چه عقل او پوهه ئي زيات تر بيان وه فراست او دانائي تيرهِ تر حدَّ ځنبي د بزرگِي ئي په وچولي کښِ پيدا وي او نور ئي د هوښيارئِي په مخ کښِ جلوه گر بيت

پاس په سرئي د دولت ستوري درخشان وه خوش منظر شيرين کلام عالي نشان وه

په لږِ مدت کښِ مقبول د نظر د بادشاه شه چه هم په حسن صاحب جمال وه هم په عقل څښتن د کمال وه حکماوُ دي ويلي توانگري په زړه ده نه په ډير مال عقل په سر دي نه په ډير والي د کال بيت

چه په عقل هلك پير وي و دانا وته کبير وي

نورو سيالانو ئي حسد ښه پيدا کړ د ده په منصب ئي کينه وُ کړه د ده د وژلو ئي سعيه بي فائده وُ کړه مصراع "دښمن هيڅ کولي نه شي چه پرِ مهر لري دوست

رباعي

چه هنر مند وي هغه حاسد لري اغزي گلونه رقيب شاهد لري

په ځو به خويشي د بومو زاغو   باز چه مسکن د شاه ساعد لري
بادشاه پښتنه ورځنِ وُکړه چه موجب د دوي د دښمنئي له تا سره څه
دي آزار ئي په کم سبب له تا زړه دي عرض ئي وُکړ چه په سيوري مي
ستا د دولت هر څوك خشنود کړي دي مکر حسود چه دي نه راضي کيږي
بي ځما د نعمت له زوالَ ستا اقبال دولت دِ ذو الجلال باقي لري قطعه

توانيږم چه هرگز به زړه د هيچا آزار نه کړم
بي حاسده چه زحمت لري په زړه کښِ د حسد
دِي به خلاص له دي زحمتَ هم هاله شي چه دي وُ مري
تر حسدَ په رنځونو کښِ هيڅ نه شته بل رنځ بد

قطعه

بد بختان په آرزو غواړي   د نيك بخت زوال د جاه
شاپيرك په ورځ نه ويني   نمر هيڅ نه لري گناه
دوي دِ واړهِ پرِ رانده شي   نه د نمر سترگه سياه

حکايت

يو له بادشاهانو ظالم وه لاس ئي د ظلم په مال د رعيت اوگد کړ خلق د ده
له ظلمَ په ځان شه بي وطنَ آوارهِ په جهان شه محصول دِ ملك په نقصان
شه خزانه ورکه سپاه پريشان شه غليمان له هره لوريه پرِ ښکاره شول قطعه

په محنت کښِ که څوك غواړي چه دِ مل شي   په راحت کښِ د هر چا کړه دلبري
په احسان به بيگانه لکه برده کړي   شتا دپاره به په شا ځکوي وري
عدل داد کرم انصاف ور لرهِ بويه   شلطنت هسي کار نه دي سر سري
مل هغه چه په لري کښِ در سره وي   تمامي جهان دِ مل دي د بري

يوه ورځ په مجلس د هغه کښِ شاه نامه لوستي شوه هر کله چه قصه
په زوال د ملك د ضحاك او د زماني د فريدون راغله وزير له بادشاه نه
پښتنه وُ کړه چه فريدون خزانه لښکر نه درله څه رنگَ ملك په ده مقرر

شه بادشاه وُ وِ لکه چه آرویدلي دِ دي خلق په تعصب چه د ضحاك له ظلمَ پریشان شوي وو په ده را ټول شول قوت ئي وُ نیو بادشاهي ئي واخسته وزیر عرض وُ کړ هرگاه چه جمع کیدل د خلقو موجب د بادشاهئِ دي ته خلق ولي پریشان لري مگر خواهش د سلطنت دِ نه شته بیت

شاهانو لره بویه پرورش د سپاهي بي لښکرو نه شي په ملکونو بادشاهي

بادشاه وُ فرمایل سبب د جمعیت د لښکر د رعیت څه دي عرض ئي وُ کړ بادشاه لره کرم بویه چه خلق پرِ ټول شي رحمت بویه چه ملك ئي ودان شي تا څخه له دواړو یو نه شته قطعه

لکه نه شي له لیوانو شباني هسي نه شي لـه ظالمَ سلطاني
خرابي د ملك له خپله لاسَ کاندِ هر بادشاه چه ستم کا په خلقو باندِ

بادشاه ته پند د ناصح وزیر دل پذیر نه شه موافق ئي د طبعي را نه غي زندان ته ئي واستاوه په لږ مدت کښِ وارثان د ملك چه د ده تربرونه وو خروج ئي وُ کړ میراث ئي د پلار طلب کړ هغه قوم چه د ده له ظلمَ پریشان شوي وو په دوي جمع شول قوت ئي وُ نیو ملك ئي له ظالمَ را نیو دوي پرِ مسلط شول قطعه

چه ستم په زیر دستانو باندِ ډیر کا په معني د زورور غلیم دوستدار دي
د عادل بادشاه لښکر خپل رعیت دي د عادل بادشاه هم عدل لوي حصار دي

حکایت

یو بادشاه په کښتئِ کښِ ناست وه یو مریي عجمي هم ورسره په خدمت حاضر وه مریي کله سیند لیدلي نه وه د کښتئِ ناستي ئي آزمیلي نه وه ژړا زاري فریاد ئي آغاز کړ اندامونه ئي واړه په لرزه شول که هرڅو مهرباني دلاسا ئي کوله آرام ئي نه کیده د بادشاه طبیعت ورځنِ برهم شه له علاجَ ئي عاجز یو حکیم په هغه بیړئِ کښِ ناست وه عرض ئي وُ کړ که حکم وُ شي زه ئي خاموش کړم بادشاه وُ وِ ډیر منت به دِ را باندِ بار شي حکیم حکم وُ کا

چه مريي سيند ته واچوه څو غوټې چه ؤ خوړي تر ويښتو ئې ؤ نيوه بېړۍ ته
ئې را واچاوه په لاس ئې بېړۍ کلکه ؤ نيوه په گوښه کيناست آرام ئې ؤ نيوه
بادشاه تعجب ؤ کړ ؤ ئې فرمايل چه په دا کښ څه حکمت وه حکيم عرض
ؤ کړه چه ده محنت د سيند د غرقيدلو ليدلې نه وه دا د بېړۍ ناستې ده
ته زحمت وه هم هسي رنگ قدر د عافيت هغه څخه وي چه په مصيبت
گرفتار شي

قطعه

د ماړه تر فهمَ هيڅ نه ده غنمينه ولې وږي ته حلوا ده اوربشينه
جنتيانو ته اعراف لکه دوزخ دي د دوزخ عالم اعراف جنت گڼينَ
تفاوت دي چه ئې يار پغيږ کښ پروت وي له هغه چه گوري ور چه به را شينَ
واصلانو ته څنبل ستړگې حجاب شي مهجوران په تش سلام سره پائينه

حکايت

هرمز شاهزاده چا ؤ پښتيده چه د پلار د وزيرانو څخه دِ خطا ؤ ليده
چه دِ ؤ تړل ؤ ئې وِ خطا ئې معلومه نه ده اما ؤ مي ليدل چه څما هيبت ئې
په زړه کښ ډير دي را څنِ په ويره دي باور ئې را باندِ نه شته ؤ ويريدم
چه له خپلي ويري به قصد څما د هلاکت ؤ کا پس په حکم مي د حکماؤ
د قول کار ؤ کړ چه ويلي ئې دي

قطعه

که په پوهه په دانش نه ئې سقيم هميشه اوسه په نغته د حکيم
چه له تا نه ډار لري ور څنِ ډار کړه که په زور په قوت ته وي ستا سهيم
پشو هم د ځان له ويري په پړانگ زغلي که هر څو حقير جثه ده پړانگ جسيم
څکه مار گذار په پښه د شپانه کاندِ چه له کاڼري ئې په ويره دي په بيم

حکايت

يو د عربو له بادشاهانو رنځور شه په وقتِ پيري ئې اميد له ژوندونَ پرِ کړي
وه چه ناگاه يو سور تر وره را ننووت زيري ئې پرِ ؤ کړ چه فلانه کوټ مو ستا
له اقبالَ فتح کړ دښمنان څوك ؤ مړل څوك بند شول دوستان ښادکام او

خورسند شول سپاه رعیت د هغه ملك مطیع او فرمان بردار شول هر چه
مفسدان وو ورك ئي بیخ او تبار شه بادشاه سوړ آه له گرمي سیني وُ کیښ
چه دا زیري څما نه دي بلکه څما د غلیمانو دي یعني د وارثانو د ملك

نظم

حاصل شول مقصودونه د دنیا له هره بابَ عاقبت به په ارمان ورځني څم سینه کباب
دا امید ئي چه پوره شه لا ئي زیات اندوه د زړه شه تللي عمر به را نه شي روح له تنَ په واته شه

قطعه

اوس د کوچ نغاره وُ شوه حکم راغي له اجلَ اندامونو تاسو واړه تودیع وُ کړئ یو له بله
دا بیلتون څه هسي نه دي چه بیا ویني بي محشرَ څما سترگو تاسو دواړه وداع وُ کانړئ له سرهِ
تر قیامتَ به هم هسي تار په تار څبله اوسي د صورت خاوري به گوره نصیب چرته چرته یوسي
د غلیم په نغته مه څئ عبرت واخانړئ له ما نه تاسو اي څما دوستانو غفلت لري کړئ له څانَ
مال و ملك که خزاني دي که حشم که سلطاني ده خالي لاس ورځني درومي تر حاصله پښیماني ده

حکایت

شیخ وائي قَدَسَ اللّهُ سِرُّهُ الْعَزِیْز چه څو ورځي په جامع کښِ د دمشق په
زیارت د یحي پیغمبر عَلَیْهِ السَّلَامُ معتکف وم یو له بادشاهانو د هغه ملك
چه په بي انصافئي مشهور وه په زیارت راغلي نمونځ ئي ادا کړ زیارت ئي وُ
کړ حاجت ئي وُ غوښت بیت

درویش دي که غني دي محتاج واړه د دي در دي
بلکه لا تر درویشانو چه غنیان دي محتاج تر دي

بیا ئي ما ته وُ وِ چه همت د درویشانو یمنِ برکت لري امید چه توجه د
خاطر له موږه سره کړئ په دعا مُو یاد لرئ چه له زوروره دښمنَ اندیښمن
یم ورته مي وُ وِ چه په ضعیف رعیت باندِ رحمت کوه چه له غلیمِ قوي
څخه زحمت وُ نه ویني قطعه

په قوت د لیچو زور په ضعیف مه کړه چه وُ نه ویني د بل زورور زور

که ځوك خوږ کړي وُ پوهيږه چه به خوږ شي — دا متل دي هرگز نه زړيږي پور
نيك و بد د خپل عمل در ته جاروزي — بي هوده په نورو کړي د گتو تور
دستگيري د افتاده ځکه هوښيار کا — چه که پريوزي دستگيري ئي وُکا نور
پنبه وُ کاږه له غوږو عدل و داد کړه — چه غليم دِ سرنگون وي کر و کور
دا چه نن در ته کم زوري ترميږي دي — عاقبت به ئي په تا کاندِ منگور

قطعه

په معني کښِ آدم زاد واحد صورت دي — پلارئي يو اصل ئي يو يو ئي فطرت دي
چه په درد شي يو اندام د آدم زاد — بل اندام کله له غمَ وي آزاد
که پيدا د پښي په نوك باندِ الم شي — درد آموده سر و لاس پشت و شکم شي
ته له غمَ چه د بل آدم بي غم ئي — نه پوهيږم چه حيوان ئي که آدم ئي

حکايت

يو درويش مستجاب الدعوات په بغداد کښِ ښکاره شه حجاج بن يوسف ئي خبر کړ درويش ئي وُ باله ورته ئي وُ وِ چه دعا را ته وُ کړه درويش وُ وِ خدايَ ځان ئي واخله حجاج وُ وِ الله الله دا څه دعا وه وُ ئي وِ دا دعا د خير وه تا لره او مسلمانانو لره که ته وُ مري ته به له گناهونو خلاص شي مسلمانان به ستا له ظلمَ خلاص شي

رباعي

چه دِ له لاسَ آزار وي زړونه — مرگ دِ بهتر دي له دي ژوندونَ
څو به دِ بلي لنبي د ظلم وي — آخر به وُ سوځي دا او ر ستا خونه

بيت

هسي رنگ وُ مره چه خپل ځان له خلقَ خلاص کړي
نه چه ئي سبب د خلاصئي شي ستا رحلت

حکايت

يو له بادشاهانو چه په بي انصافي په ستم مشهور وه يو عالم رباني ته ئي وُ وِ چه په عبادتو کښِ کم عبادت فاضلتر دي وُ ئي وِ ستا خوب تر نيمي

ورځي چه خلقو ته ځو ته اوده ئي آزار ؤ نه رسي له جوره دِ په آرام وي

قطعه

د ځا چه خوب له ویښ والي ښه دي بیدار ئي مه کړه پریږده اوده وي
د ساعت خوب ئي چه هونبره سود لري ته خود قیاس ؤ کړه مرګ به ئي څه وي

حکایت

یو له ملوکانو درسته شپه په عیش په عشرت مشغول وه په عینِ مستي کښِ ئي ؤ وِ بیت

په جهان کښِ ما ته به تر دي دم نه شته چه د ځا د ښو د بدو مي غم نه شته

درویش په سارِه کښِ د ده تر قصر لاندِ برمنډ پروت وه جواب ئي ور کړ

بیت

اي چه نن د تا ځوک سیال په عالم نه شته
ستا کا هیڅ نه شته اندوه څما هم نه شته

د بادشاه د ده په ضعف حال رحمت ؤ شه همیاني د زرو دینارو ئي له دریچي را ؤ یسته غږ ئي کړ چه اي درویشَ لمن ؤ نیسه درویش وي لمن له کومَ راوړم چه جامه نه لرم د بادشاه شفقت پرِ زیات شه سر و پاي او هغه زر ئي ور لرِه راستول درویش هغه زر په ځو ورځو کښِ تار په تار کړه بیا راغي رباعي

صبر په زړه کښِ د عاشقانو دنیا په لاس کښِ د آزادګانو
لکه اوبه په غلبیل کښِ نه دري هسي قرار نه کا اي تجربه دانو

و بادشاه ته دا د ده صدا موافقه را نه غله په غضب شه مخ ئي ترِ ؤ جاریوست څکه هوښیارانو ویلي دي چه دَ بادشاهانو طبیعت شامل لازم دي کله چه دماغ ئي صاف وي په کنځلو خلعت ورکا او کله چه فقیر ور ته دعا ؤ کړي له دره ئي بدر کا قطعه

په هغه نعمت حرام دي د بادشاه چه فرصت د عرض نه لري نګاه

چه بي وقتَ دولتمند ته کا عرضونه و هغه ته ترخه کيږي جوابونه

حکم ئي ورکړ چه دا شوخ چشم گداي بد خرڅ بي باكَ لري کانړيُ نور ئي مه را پريږدئي چه دا هونبره ډير مال ئي په څو وقت کښِ ضايع کړ خزانه د بيت المال لقمه دَ مساکينو ده نه طعمه د اخوانو شياطينو قطعه

هر ابله چه په ورځ شمع د کافور ږدي بي ډيوي به ئي په شپه وُ ويني کور
چه په خرڅ کښِ انداز نه لري ساتلي زر يا سوال ته وُ دري يا غواړي پور

يوه له وزيرانو چه ناصح خير خواه د بادشاه او د خلق الله وه عرض ئي وُ کړ چه مصلحت دا دي چه د دي هسي خلقو وظيفه په قدر د دوي له حاجتَ سره معين شي چه روز مره ورته رسي اسراف په کښِ نه شي کولي اما زجر و منع د محتاجانو مناسب د صاحب همتانو نه ده يو ځل اميدوار کول بيا نااميد له دره شړل خوي د ځوان مردانو نه دي قطعه

چه يو ځله ځان مشهور په سخاوت کا نوم د داد و دهش کاندِ په ځان پوري
نور هرگز بائيده نه دي و هغه ته چه به ورکا په محتاج د ورکړو پوري
په شيرينو اوبو جمع ډير عالم شي نه هغه اوبه چه تلخ وي يا شوري

حکايت

يو بادشاه په نگهباني ملك ئي سستي کوله لښکر ئي په سختي ساته په دا سبب سخت غليم ورته مخ ښکاره کړ لښکر ئي ورته شا کړه قطعه

بادشاهان چه له سپايانو ساتي زر په تنگښه کښِ به ئي سپائي وُ ساتي سر
په ميدان به څرنگ جنگ کا له غليمَ چه لاسونه ئي خالي له زر و سيمَ
په راحت کښِ آسوده ساته سپايان چه په وقت د محنت تيرشي ترخپل ځان
هغه څوك چه د سرونو بها خورينَ کم انصاف دي چه ئي څوك وړي لرينَ

شيخ وائي يو له هغه سپايانو څما اخلاص مند وه ملامت مي کړ چه سفله حق نا شناس دي نمك حرام نا سپاس دي چه په لږ تغير حال خپل صاحب ته شا کا د کالونو حقونه پايمال وُ ئي ويل که عذر مي قبلوي شايد

آس مي په سبب د لوړي له سوارئ پاتِ شوي وي او زين مي د خپل قوت د پارهِ گهنه وي بادشاه چه په زر ورکول د سپاهي سره بخيلي کا سپاهي به په سر ورکول څرنگ څوان مردي کوي قطعه

د ملك بادشاه که دِ کشور بويه تخت د شاهئ تاج دِ د سر بويهٔ
شرم ساتوني زر غورزووني شه له سپاهي نه سر بويه له تا نه زر بويه

حکايت

يو له وزيرانو له وزارتَ معزول شه په مجلس د درويشانو کښِ کيناست د صحبت اثر پرِ وُ شه جمعيت د زړهِ ئي حاصل شه حرص ئي د دنيا کل زايل شه رباعي

د خو د بدو صحبت تاثير لري چه مس پرِ زر شي اثر اکسير لري
له درويشانو سرهِ چه کيني زړهِ ئي نور بيا مومي زړونه منير لري

بادشاه څو ورځي پس د ده له عزلَ پښيمان شه بيا ئي خدمت د وزارت پرِ سپارهِ نه ئي قبلاوه وُ ئي وِ اي بادشاهَ ما لرهِ دا معزولي ښه ده نه مشغولي

نظم

چه په گنج د عافيت ئي زړهِ آرام شي عاقبت د عافيت په گنج ښاد کام شي،
د دي گنج ويرهِ هرگز د زوال نه شته هيڅ دولت له دي دولت سرهِ سيال نه شته
چه قانع په خامتاين شي په پتيرهِ غم ئي نه وي له بادشاه له اميرهِ

بادشاه وُ وِ ما لرهِ البته هوښيار وزير بايده دي چه د ملك بندوبست بي د ښه وزير له تدبيرَ نه کيږي وزير عرض وُ کړ چه هوښيار صاحب تدبير هم هغه دي چه دي کار ته هوس نه کا قطعه

چه قانع په يوهٔ څاڅکي شه صدف قيمتي گوهر ئي څي په هر طرف
چه هماي مرغه قانع په استخوان شه په مرغو باندِ ئي بيامونده شرف

حکايت

سياه گوش ته چا وُ وِ چه په څه سبب دِ ملازمت د مزري اختيار کړي دي

وُ ئي وِ پس خورده د ده د ښکار خورم او له دښمنانو په پناه د ده په آرام يم ورته ئي وُ ويل چه هر گاه اقرار د نعمت دِ وُ کړ او په حمايت د ده فراغت ئي ولي نژدي نه ور درومي چه له خاصانو مقربانو دِ شمار کا وُ ئي وِ هسي رنگ ئي له حملي او له قهرَ په امن هم نه يم بيت

که سل کاله پرستش د اورگبران کا يوساعت که په کښي پريوزي ځان به زيان کا

کله نديم د بادشاه زر بيا مومي کله ئي سر لاړ شي مثنوي

له صحبتَ د شاهانو کړه پرهيز طبيعت د دوي تر اورَ دي لا تيز

که دا اور هرگور رڼرا لري پر نور دي فراغت وي هم هغه چه ځنِ دور دي

په خپل قدر وقار کار د حکيمانو ظرافت بازي روش د نديمانو

حکايت

شيخ وائي يو آشنا څما وه چه د روزگار له گردشَ ئي کار تنگ وه اوقات گذاري ئي نه کيده په قدر حاجت ضرور درمانده شوي وه شکايت ئي د احوال خپل يوه ورځ ما ته بيان کړ چه عيال مي ډير دي آمد مي هيڅ نه شته طاقت د فاقي نه لرم څو ځله مي په خاطر کښِ وُ گرزي چه بل ملك لره لاړشم ځان له وطنَ وُ باسم بيت

چه دِ قدر په کښِ نه وي وطن څه په کار بي ننگَ

پاځه زر ځنِ روان شه تا ته نه ده دنيا تنگه

په هر صورت چه وي په نا آشنا عالم کښِ گذران کوم څوك مي به په ښه بد حال واقف نه وي نظم

ډير مسافر وړي څوك ئي نه پيژني څوك که شاه که امرا وي څوك پر نه وي خبر دار

پخپل وطن کښِ گران شي گذران د نيست کارانو مرگ ئي دي هر دم چه نور عزيز ويني دي خوار

هر څو وطن خوږ وي هم ترخواه ناخواه روان شي وړي که برمنه وي روزگار کا په بل ديار

بيا له پيغوره د دښمنانو انديښنه وُ کړم چه را پوري به خندا کا سعي به

ځما چه په حق ئې د عيال کوم حمل به ئې په بي مروتي په بي حميتي کا دا به وائي قطعه

وُ به نه ويني هرګز بي حميتَ په دنيا کښِ مځ د بخت و د اقبال
د خپل ځان په خوشحاليو پسي ورك شه و خواريو ته ئې وُ سپاره عيال

په علم د حساب کتاب البته پوهيږم که ستا په سپارش مي چرته نوکري وُ شي په يوه خدمت منصوب شم چه موجب مي د جمعيت وُ شي بقيه عمر به ستا شکرګذارم وُ مي وِ اي وروره عمل د بادشاهانو دوه لوريه لري حاصلول د نان يا نقصان د ځان قطعه

درويشانو لره هيڅوك نه وردرومي چه خراج د زمکي را کړه يا د باغ
کله موړ کله فاقه روزګار بهتر دي چه آرام دي د صورت د زړه فراغ
يا قبوله پريشاني کړه غصه نغره يا زړه ورکړه چه تونکي پرِوهي زاغ
زاغان ځوك دي حاسدان معاندان دي چه پرِسوځي چه بل ويني د چا چراغ

وُ ئې وِ دا خبره دِ موافقه له حالَ ځما سره وُ نه کړه جواب دِ ځما د سوال وُ نه کړ آرويدلي دِ نه دي چه حکيمانو ويلي دي هر ځوك چه خيانت پريږدي لاس ئې په وقت د حساب نه ريږدي قطعه

چه کارِه وي د هغو له اوره غم وي څه ئې ويره له آتش وي چه سم وي
له رښتنيو سره مل پروردګار دي را ته وُ وايه ځوك ورك په سمه لار دي

هوښيارانو ويلي دي ځلور تنه له ځلورو تنو په ځان دي مفسد له سلطانَ غلَ له پاسبانَ فاسق له غمازَ روستائي له محتسبَ هر چه په حساب کښِ پاك وي له محاسبي ئې څه باك وي قطعه

که دِ زړه دي چه خوله بند کړي د چغلو په عمل کښِ روزګار مه کوه بي ننګَ
ته پاك اوسه باك په زړه کښِ له چا مه کړه خيرن نمري به وهي دوبي له سنګَ
په نيت صاف په خوله شيرين اوسه ښه وينه چه په امن ئې د خو بدو له جنګَ

وِ مي حکايت د هغي لونړي مناسب ستا د حال دي چه چا ليده چه

تښتیده کله پریوته کله پاڅیده یوه ؤ پښتیده چه سبب د دي خوف څه دي
چه دا هسي گریزانه لرزانه ئي و ِ ئي آرویدلي مي دي چه اوښان په بیگار
نیولي شي هغه شخص ور ته ؤ و ِ د اوښ له تا سره څه مشابهت دي او ستا
له اوښَ سره څه مناسبت دي ؤ ئي و ِ که حسودان ور ته ؤ وائي چه دا د
اوښ بچړي دي څوك به غم څما د خلاصئي کاندِ تر هغه چه تحقیق کاوه
شي زه به هلاکه شم بیت

له عراقَ چه تریاق ور ته را درومي مار چیچلي به د مرگ پیاله ؤ شومي

هسي رنگ لکه وائي ستا فضل دیانت او تقوي امانت شته اما دښمنان
قابو طلب دي څو ئي وهلي وي که په خلاف ستا د سیرت د خصلت تقریر ؤ
کا د بادشاه په غضب چه کیوزي څوك به وي چه ستا د خلاصئي غم ؤ کاندِ
د چا قدرت به وي چه ستا حقیقت په واقعي عرض کا مصلحت دا وینم
چه د قناعت په ملك سکونت ؤ کړي او ترك د ریاست بیت

که سودونه په دریاب کښِ بي شماره دي خلاص هغه چه ترِ ولاړ په کناره دي

دا څما دوستانه ویل په موافق د ده د طبعي را نه غله له دي جهته چه
صاحب د غرض لیوني وي خبري ئي را ته رنجش آمیزي ؤ کړي آزرده خاطر
شه و ِ ئي حکماؤ رښتیا ویلي دي چه دوستان هغه دي چه ته په زندان کښِ
وي ستا په کار شيِ که نه وي په وقت د سفري دښمنان هم لکه دوستان
ښکاریږي قطعه

دوست ئي مه شماره چه لافي د اخلاص کا په هغه ساعت چه ته ئي په نعمت کښِ
هغه یار رښتني یار گڼړلي بویه دستگیري چه د یار ؤ که په زحمت کښِ

ؤ پوهیدم چه متغیر شه نصیحت څما په غرض گڼړي یو صاحبِ دیوان
چه مي آشنا وه دم ئي را سره د اخلاص واهه هغه لره ؤ رغلم د ده احوال
او قابلیت مي ور ته بیان کړ سپارش ئي قبول کړ په یوه مختصر کار ئي نصب
کړ پاکیزه‌گي د طبیعت ؤ لیده امانت دیانت ئي ور معلوم شول له ادني مرتبي

ئې پورته کړ په اعلي مرتبه متمکن شه هسي رنګ ستوري د بخت ئې په ترقي وه تر هغه چه مقرب د بادشه شه په دا حال د ده مي شکر وُ کړ خوشحال شوم وي مي

قطعه

په محنت کښِ نا امید له خدایَ مه شه محنتونه که هر څو د باندِ ډیر شي
پټ مهرونه د ښتن په بندګانو چه وقت راشي عاقبت باندِ برسیر شي
په ظلمات کښِ د حیات چینه موندي شي په غمجن باندِ مژده ښادي به ویر شي
چري نه وي وار خطا کړي په محنت کښِ د دنیا محنت کوتاه دي زر به تیر شي

هم په هغه مدت کښِ اتفاقاً یاران ځما حج لره روان شول زه هم ور سره لاړم پس له ګذارلو د حج ځنِ چه را وُ جاروتم دي دوه منزل وړاندِ استقبال ته ځما راغي ډیر پریشان احوال وي مي دا څه حال دي وُ ئې ویل لکه چه تا ویل هسي رنګ حاسدانو حسد ځما په مرتبه وُ کړ په خیانت ئې منصوب کړم بادشاه تحقیق د کار وُ نه فرمایه یاران دوستان له حق ویلو چپ شول حق ئې د صحبت هیر کړ

قطعه

د دنیا دولت چه مخ کا و سړي ته خلقي ور سره کاندِ یاري ډیري
چه نکبت ور ته دوچار شي اقبال شا کا همګي یاران ئې کاندِ یاري هیري

هسي رنګ څو مدتَ په انواع عقوبت ګرفتار وم په دي هفته کښِ چه د قافلي د حجیانو بادشاه ته خبر وُ رسیده په شکرانه ئې بندیان آزاد ول زه هم ور سره خلاص شوم وي مي ما خو اول درته ویلي وه چه عمل د بادشاهانو لکه سفر د دریاب دي سود ئې هم ډیر دي خطر ئې لا تر حدَ تیر دي بیت

سوداګر کله حاصل له سیندَ سود کا کله سیند ئې کنګحر سره وجود کا

زیات مي تر دا مصلحت نه لیده چه څه مي ویلي مالکي مي د ده په پرهار دوړه ولي خو په دا دوه بیت مي خبره کوتاهَ کړه قطعه

نیکخواهان نه کا تقصیر د پند ویلو نیک بختان بویه چه غوږ د دوي په پند کا
په سوراخ کښِ د لړم چه ګتي ږدینه خود به خود نادان خپل ځان وته ګزند کا

حکایت

شیخ وائي قَدَسَ سِرُهٗ چه یو څو تنه یاران څما په صحبت کښِ وو ظاهر ئي آراسته په شریعت باطن ئي ښائسته په طریقت وه یو له دولت مندانو چه په حق د دي طائفي نیك گمان او معتقد د درویشانو وه وظیفه ئي د دي یارانو مقرره کړي وَه ناگاه له یوه نه هسي حرکت ظاهر شه چه مناسب د دوي د حال نه وه اعتقاد د هغه شخص ورځنِ مات شه بازار د دوي سوړ هغه چه ئي څه مقرر کړي وو منع ئي کړه څما خواهش وُ شه چه په یوه طریقه هغه کفاف بیا په ځاي کړم قصد مي د هغه دولت مند د ورتلو وُ کړ دربانان مانع شول نه ئي پرېښوم معذور مي کړه لکه هوښیارانو ویلي دي قطعه

اول بویه چه حاصله وسیله کړي له هغه پسَ په وره ور شهٔ د بادشاه
سپي دربان چه مسافر سړي وُ ویني ښپي گریوان د سړي نیسي خواه ناخواه

هرگاه چه مقربان د بادشاه په دا حال خبر شو په اکرام په عزت ئي ور وستم ښه هسك ځاي د ناستي را ته معین کړ اما زه از روي تواضع کوز کیناستم وي مي بیت

د مسند لیاقت نه لرم کمین یم له کمینو څخه ناست په زمین یم
وِ از براي خدا دا څه خبره وائي بیث

پاس په سر څمونکه کینه دل نشین ئي ستا نازونه به په سترگو وړو نازنین ئي

آخر الامر کیناستم له هره بابَ گفتگو مذکورونه کیدل عاقبت خبره د یارانو د مذلت په مینځ کښِ راغله وي مي قطعه

لږ تقصیر ځنِ واقع یا واقع نه دي صاحب منع د یارانو کړ ادرار
بزرگي په خداي ښائي بنده نواز دي هره ورځ کا گناهونه گناه کار
عقوبت ئي هرگز دي په تلوار نه کا رزق روزي ئي په دستور وي برقرار
سل زر عیبَ د بنده ورته ښکاره وي دي ستار د همه واړه دي ستار

حاکم چه دا خبره واوریده اسباب ئي د یارانو د معاش لکه وه په هغه

شان بیا مقرر کړ او گذشته چه پاتِ شوي وو هغه ئي هم ور کړه شکر مي د نعمت ؤ وِ زمکه مي د خدمت ښکل کړه عذر مي د دي گستاخئي ؤ غوښت رخصت شوم وي مي

قطعه

د مقصود کعبه که لري په هواد وي — هم ور درومي که اصیل وي که آزاد وي
تا ته بویه تحمل د محتاجانو — برهم مه شه په تصدیع د فقیرانو
شنډي وني وته کله خلق گوري — کانړي تل په میوه داره ونه اوري

حکایت

یو بادشاه زاده وه خزانه ئي بي قیاسَ د پلار له میراثَ په لاس کیوته لاس ئي په سخاوت کیخود دولت ئي ډیر تر حسابَ تیر په سپاه په رعیت ښانده

قطعه

له اولَ چه څان ؤ سیځي په اور کښِ — خشبوئي هاله مونده شي له اگره
دهقانان اول کندوان په کرل تش کا — له غه پس ئي بهره آخلي له بره
که بزرگي غواړي کرم ور کړه عادت کړه — نوم بي ور کړو د چا نه درومي پسره

یوه هم نشین از روي دولت خواهي نصیحت آغاز کړ چه بادشاهانو چه گنجونه جمع کړي دي د یوه مصلحت دپاره دي جهان ځاي د حوادثو دي لاس له دي حرکتَ کوتاه کړه چه په وقت د حاجت در مانده نه شي

قطعه

خزانه که واړه ؤ ویشي په خلقو — لکه وریجه هر گدا ته ؤ رسیږي
له هر چا که د اوربشي بر زر واخلي — خزانه به در ته هره ورځ تولیږي

شاهزاده مخ له دي خبري ؤ جاریوست موافقَ ئي د طبعي را نه غله ور ته ئي قهر ؤ کړ ؤ ئي فرمایل خداوند تعالي چه دا دولت ما لره را کړي دي بویه چه هم ئي خورم هم ئي بخښم نه چه ئي ساتم نگهبان ئي شم قطعه

د قارون که هر څو ډیر مال و دولت وه — څه په کار چه ئي سبب شه د وبال
په ښه نوم د سخاوت حاطم ژوندي دي — که ئي نه وه د قارون عندِ ډیر مال

حکایت

نوشیروان چه په عدل په انصاف مشهور وه یوه ورځ ښکار ته وتلي وه څه ئي وژلي وو کباب ئي کاوه مالګه حاضره نه وَه خدمتګار ئي کلي لره واستاوه چه ور شه مالګه په بها راوړه چه بدرسمي وُ نه شي کلي به خراب شي چا وُ ویل په دا هونبره مالګه راوړل به څه خرابي کیږي وُ ئي وِ بنیاد د ظلم اول لږ وه هر څوک چه حاکمان کیدل په وار وار ئي زیاتاوه چه تر دي حده وُ رسیده قطعه

که بادشاه د چا له باغٔ شفتالو په ظلم وُخوري د باغ وني به له ویخٔ وُ کاږي د ده مریونه
که ستم په یوه هویه د غریب بادشاه روا کا سپاهیان به ئي چرګان د رعیت کا په سیخونه

حکایت

یو عامل وه ظالم د رعیت خوني به ئي ورانولي د بادشاه خزانه به ئي آبادوله بي خبرٔ له دي خبري وه چه هر څوک چه خدای تعالي آزاروي د مخلوق د زړه ښه کولو دپاره حق تعالي هم هغه مخلوق پرِ وُ ګماري چه مکافات د خپل کردار ور ښکاره کا بیت

هسي رنګ خرابي اور نه کا په خس لکه آه په جهان کاندِ د بي کس

ویلي شوي دي چه سرد حیواناتو مزري دي او کمترین د جانورانو خر په اتفاق د خردمندانو هغه خر چه بار وړي بهتر دي له هغه مزري چه مردم در دي نظم

خر که هر څو بي تمیز دي چه بار وړي هسي عزیز دي
اوښ غځکي چه باربرداروي له ظـالـمٔ بـزرګـوار وي
دد چه وُ مري ترِ ددي څي دي دوزخ ته په بدي څي

بادشاه ته ئي په وار وار حقیقت د ظلم د ستم معلوم شه په شکنجه کښِ ئي را ښکه په انواعو عذابونو ئي مړ کړ قطعه

که دِ زړه وي چه بادشاه له تا خورسند شي شفقت کوه د خدای په خلقو باندِ

په هر څه کښِ رضا جوي د کردګار شه چه راضي له تا نه خپل بندګان کاندِ
په دا حال کښِ يو مظلوم چه د ده له لاسَ ئي ډير ستم ليدلي وه په هغه لار تيريده دي ئي وُ ليده وُئي وِ قطعه

که هرڅوئي جاه منصب تسلط ډيروي ور ته نه بويه چه آخلي آزارونه
دا بي کسَ عالم مه ګڼړه بي کسَ خپل څښتن پوره کوي د دوي کارونه
نمونه ور ته ښکاره د خپل عمل شوه په قيامت به ئي وُ ويني انبارونه

حکايت

له يوه مردم آزاره حکايت شوي دي چه د يوه صالح سړي سرئي په کاڼړي ويشتلي وه هغه درويش عاجز وه توان ئي د انتقام نه وه هغه کاڼړي ئي ځان څخه ساتلي لاره تر هغه چه بادشاه په هغه بر ګشته بخت باندِ په قهر په غضب شه په کوهي کښِ ئي واچاوه بند ئي کړ درويش راغي هغه کاڼړي ئي د هغه ظالم په سر وُ ويشت وُئي وِ ته څوک ئي او ولي دِ په کاڼړي وُ ويشتم وُئي وِ زه فلاني يم او دا کاڼړي هم هغه کاڼړي دي چه په فلانه تاريخ دِ زه پرِ ويشتلي وم ظالم ويل تر اوسه چرته وي درويش وُ وِ ستا له جاهَ مي انديښنه کوله اوس چه مي په څاه کښِ وُ ليدي فرصت مي غنيمت وُ ګاڼړه انتقام خپل مي واخست قطعه

نا لايق سړي چه وُ ويني بخت يار عاقلان ور تهٔ تسليم کاندِ اختيار
چه قوت د انتقام درڅخه نه شته لا علاج د ظالمانو وړه آزار
صبر وُ کړه خود به دور د ده تير شي مخالف به شي له ده سره روزګار
ور جاروزي به و ده ته کردي خپلي په سړه سينه ترِ وُ کاږه دمار

حکايت

يو له بادشاهانو په هسي زحمت ګرفتار شه چه له يادولو ئي نه يادول بهتر دي حکيمان د يونان متفق شول چه دي زحمت لره نور هيڅ دارو نه شته مګر تريخي د سړي چه په دا سن په دا صفت موصوف وي طلب ئي کړ يو

دهقان بچه ئي بيا موند مور و پلار ئي ؤ بلل زر ئي ډير ورکړه خشنود ئي کړل قاضي هم فتوي ورکړه چه د بادشاه د سلامتيې دپاره ئي مرګ روا دي جلاد چه قصد د هلك د وژلو ؤ کړ هلك آسمان ته ؤ کتل ؤ ئي خندل بادشاه ؤ پښتيده چه په دا ځاي چه ته ئي څه ځاي د خندا دي ؤ ئي وِ اي بادشاهَ ناز د فرزندانو په مور و پلار وي او دعوه قاضي لره وړي ور دروهي داد له بادشاهانو موهي مور و پلار په علت د دنيا څما په مرګ راضي شول قاضي فتوي څما د مرګ ورکړه بادشاه د خپل صحت دپاره حکم څما د کشتن ؤ کړ اوس بي له خداي بله اثره پاته نه شوه قطعه

چه مي به طمع د زړه وچا ته شوه له همه واړو په وار وار ماته شوه
اثري د خپلو د پردو ؤ لاړي اوس مي يواځي اثره و تا ته شوه

بادشاه ډير رقت ؤ کړ سترګي ئي له اوښيو ډکي شوي ؤ ئي فرمايل هلاك څما بهتر دي له وجلو د هسي بي ګناه د هلك سر سترګي ئي ښکل کړي په غيږ کښِ ئي ؤ نيوه ډير څه ئي ور انعام کړه آزاد ئي کړ حق تعالي چه ده دا رحمت په مظلوم ؤ کړ خپل رحمت ئي په بادشاه ؤ کړ صحت ئي ور عنايت کړ هم هغه دم روغ شه رباعي

چه ئي رحمت په عالم اظهار شي په هغو رحم د کردګار شي
نه په نمونځونو نه په روژه ده چه رحم کار شي شيخ رحمکار شي

قطعه

د درياب په غاړه پاس په هاتي سور وه مهاوت کاوه له ځانَ قال و قيل
که تر پښو لاندِ احوال د ميږي زده کړي هسي ځان ګنړه تر پښو لاندِ د فيل
په اولاد د اسرائيل فرعون غالب وه حق غالب کا په فرعون رود نيل

حکايت

يو مريي د عمرليث بادشاه تښتيدلي وه څوك ئي ور پسي واستول ؤ ئي نيو را ئي ووست د وزير ور سره څه عداوت په زړه کښِ وه عرض ئي ؤ کړ چه

وجلي بويه چه د نورو عبرت وُ شي داهسي دِ نه كاندِ هغه مريي بادشاه ته سر په زمكه كيښود عرض ئي وُ كړ بيت

هر چه په ما دروميي چه ئي ته پسندِ روا دي
ته صاحب زه دِ بنده يم څما څه دعوي له تا دي

اما په موجب د دي خبري چه پرورده د نعمت يم نه غواړم چه په قيامت څما په خون گرفتار شي كه خواه نا خواه وژلي شم بارِ په تاويل د شرعي سره مي وُ وژنه چه په آخرت ماخوذ نه شي بادشاه وُ ويل تاويلِ شرعي څه وُ كړم وِ ئي حكم وُ كړه چه زه وزير وُ وژنم پس له هغه ما ئي په قصاص كښِ وُ وژنه بادشاه وُ خندل وزير ته ئي وُ ويل څه مصلحت ويني وزير وُ وِ چه په صدقه د خپل پلار د گور دا شوخ ديده بي حيا معاف كړه چه زه ترِ خلاص شم گناه څما وه چه په قول مي د حكيمانو كار وُ نه كړ لكه ئي ويلي دي قطعه

له جاهل سره چه جنگ كوي هوښياره خو به مات كړي خپل تندي په نادانه ئي
چه گذار دِ په غليم د غشي وُ كړ ترِ حذر كړه چه ئي ناست په نښانه ئي

حكايت

د يوه بادشاه وزير وه ډير نيك خوي او خيرخواه د خلائق وه دلبري ئي د هر چا كوله رو به روي د هر چا حرمت كاوه پسي شا به ئي د دوست د دښمن صفت اتفاقاً له ده هسي حركت واقع شه چه د بادشاه پسند نه وه محبوس ئي كړ هغه نگهبانان چه ممنون د ده د احسان وو څو ورځي چه دي په قيد وه وارو ئي خدمت كاوه او په هر كار كښِ ئي ور سره رفق او ملائيمت د ده په دلگيري وارِه دلگير وو چه بند د ده د احسان په ځنځير وو

قطعه

خاطر د هر چا په ښه ويل ښاد كړه چه بد دِ ياد كا ته ئي په ښه ياد كړه
وائي كه بد در ته د چا وُ نه رسي په دوست دښمن باندِ احسان كرم زياد كړه

څو مدت په سبب د باقي تاوان په زندان کښ پاتِ شه یوه له بادشاهانو د هغه نواحي چه د ده په دیانت په کفایت واقف وه پټ ئي ور لره خط کتابت راستاوه چه دغه بادشه څخه ستا قدر نه وه څکه ئي په لږ تقصیر دا هونبره بي حرمتي بي عزتي در وُ رسوله که په دي لورِ دِ نیت د راتلو دي دا عالم خاص و عام واړه ستا اشتیاق لري وزیر چه په دا حال خبر شه مختصر څواب ئي هم پر شا د هغه خط وُ لیکه روان ئي کړ یوه د ده له معاندانو چه په دا حال واقف شه بادشاه ته ئي وُ وِ چه فلاني چه محبوس دي د فلاني بادشاه سره آمد و رفت تر مینځ لري خط کتابت وردرومي بادشاه برهم شه جاسوسان ئي وُ گمارل چه کشف د دي کار وُ کا قاصد ئي وُ نیو خط ئي وُ لوست لیکلي ئي وه چه نیک گماني د بزرگانو په بنده زیاته د بنده تر فضیلت ده اما در تله د بنده چه په خدمت د حضور مشرف شي امکان د دي امر د اجابت نه شته بنده پرورده د نعمت د دي خاندان دي په لږ تغیر حال له مخدومَ قدیمَ جاروتل خدمتگار لره مناسب نه دي بي وفائي کیږي

بیت

د هرچا چه عنایت په تا هر دم وي بار ئي وړه که ئي په تا کله ستم وي

د بادشاه د ده دا خوي د وفادارئِ او د حق شناسئِ ډیر پسند شه خلعت او نعمت ئي ور ته عنایت کړه عذر ور څني د ما سبق وُ غوښت چه ما خطا وُ کړه چه ته مي بي گناه آزرده کړي عرض ئي وُ کړ چه د صاحب په دا کار کښ هیڅ خطا نه شته بلکه تقدیر د حق عَزَّ اِسْمُهُ په دا مقدّر شوي وه چه دا محنت به ما ته رسیده ښه وُ شول چه هم ستا د لاسَ را وُ رسیده چه حقوق دِ د نعمتونو را باندِ ثابت دي رباعي

که دِ دوستان دي که دښمنان دي چه رسووني د سود و زیان دي
واړه له خدایَ گڼرلي بویه غیر به نه ویني چه عارفان دي

حکایت

یوه بادشاه د عربو حکم ؤ کړ په خپلو دیوانیانو چه د فلاني خدمتگار یومیه تر سابق مضاعفه کانړئ چه همیشه په خدمت حاضر دي او نور په لهو و لعب مشغول دي او په خدمت کښې کاهل یوه صاحب دل وارویدل ؤ ئي ژړل ؤ ئي وِ چه مرتبه موندل په درگاه د حق تعالي هم دا مثال لري قطعه

په خدمت کښې چه حاضر وي د بادشاه یوه ورځ پرِ آخر ؤ کاندِ نگاه
عابدان چه عبادت په اخلاص کاندِ البته پرِ رحم ؤ شي د اله

مثنوي

که مهتري غواړي فرمان بردار اوسه په عبادت کښې د کردگار اوسه
په ورځ انصاف کړه په شپه بیدار اوسه د بل آزار وړه ته بي آزار اوسه

حکایت

یو ظالم وه شریر چه لرگي به ئي له درویشانو پیرودل ارزان په زور توانگرانو لره به ئي ور کول گران په سود یوه صاحب دل ور ته ؤ وِ بیت

مار ئي ته چه په هر چا باندِ گذار کړي یا گنگي چه چرته کیني زمکه غار کړي

قطعه

زور قوت که دِ ځي پیش په فقیرانو د څواب قوت دِ نه شته و یزدان ته
زنهار مه آخله آزار د غریبانو چه آهونه ئي لاړ نه شي و آسمان ته

ظالم له دي خبري ؤ رنځیده مخ ئي ؤ جاریوست التفات ئي ؤ نه کړ ناگاه د باورچي خاني اور ئي په انبار د لرگو ؤ لگیده درست کور ئي سره له متاع ؤ سه اتفاقاً هم هغه درویش چه نصیحت ئي ور ته کړي وه ده مخ ترِ جاریستلي وه په هغه لار تیریده هغه ظالم له خپلو یارانو سره خبري کولي چه نه پوهیږم دا اور څما په کور له کمه لوریه ؤ لگیده درویش ور ته ؤ وِ چه له آهٔ د درویشانو

قطعه

په حذر اوسه د خوږو زړو له آهٔ چه آخر د زړه لنبه ژبه ښکاره کا

يو کور څه چه له دي اوره لوي ښهرونه هسي سوځي چه عالم ئي ننداره کا

دا لطيفه پر تاج د کيخسرو بادشاه ليکلي وَه بيت

څو څو کالونه به را باندِ تير شي شيرين صورت مي به په بل بل پير شي

دا ملك د نورو و ما ته راغي بل ته به هسي له ما نه هير شي

حکايت

يو پهلوان وه چه په هنر کښِ د پهلوانئِي کامل وه تير سو شپيته هنره ئي فاخر د دي کسب حاصل وه هره ورځ به ئي يو هنر ښکاره کاوه مگر په يوه شاگرد ئي مهرباني تر نورو زياته پيدا شوي وَه تير سو يو کم شپيته هنرونه ئي ور ته وُ ښيل يو هنر ئي ځنِ پټ کړ په ښيل کښِ ئي دفع الوقتي کوله عاقبت هغه هلك هم په هنر کښ د پهلوانئِي سر آمد شه نور شاگردان ئي پس کړل د چا مجال نه وه چه له ده سره ئي برابري وُ کړي يوه ورځ ئي د بادشاه دوراندِ لافي وهلي چه د استاد په ما باندِ فضيلت از روي حقوق د استادئِي دي چه تعليم ئي را ته کړي دي او که نه په قوت تر ده کمتر نه يم او په صنعت کښِ ورسره برابريم بادشاه ته دا خبره دشواره ښکاره بده پرِ وُ لگيده حکم ئي وُ کړ چه سره دِ مصارعت وُ کاندِ ميدان ئي د پهلوانئِي ور ته جوړ کړ بادشاه ارکانِ دولت امرايان واړه جمع شول خلق ډير ټول شه هغه ځوان لکه مست هاتي راغي په هسي دماغ چه که د وسپنو غر ئي په مخ کښ وي هم به ئي لوړولي وه استاد ئي فکر وُ کړ چه دي ځوان دي په قوت تر ما ډير دي هغه هنر ئي چه پټ کړي وه ور ته ئي واچاوه شاگرد ئي دفع کولي نه شوه عاجز شه استاد په دواړه لاسَ پورته کړ تر سر ئي څار کړ په زمکه ئي وُ ويشت شور له خلقَ پاڅيده بادشاه وُ فرمايل چه استاد لرِه ئي خلعت او نعمت ور کړئِي او شاگرد ئي ملامت کړ چه له خپله استادَ سره دا هومبره شوخي کول لاف څه مناسب دي وِ ئي اي بادشاهَ استاد په زور په قوت پر ما غالب نه شه بلکه له ما ئي يو هنر پټ کړي وه زه ئي نن ورځ په هغه هنر لاندِ کړم استاد

وِ ما هم د دي ساعت دپاره له تا دا يو هنر دريغ کړي وه چه هوښيارانو ويلي دي چه دوست لره هومبره قوت مه ورکوه چه که احياناً غليم شي برابري درسره وُ کا

قطعه

يا وفا په دي جهان کښِ پخوا نه وه | يا ئي نه کا څوك څمورِ په زمانه
له هر چا نه چه ويشتلِ د غشيو زده کا | هم هغه به عاقبت کا نښانه
دد و دام له دي سرِيو وفادار دي | ښه چه گرزي ليوني په ويرانه

حکايت

يو درويش وه مجرد گوښه نشين په صحرا ناست وه د بادشاه پرِ گذر وُ شه درويش په ملك د قناعت توانگر وه هيڅ التفات ئي پرِوُ نه کړ بادشاه په خپل سلطنت مغرور وه ورځنِ برهم شه وُ ئي وِ چه دا طائفه په مثال د حيواناتو ده آدميت اهليت ورڅخه نه شته وزير درويش لره راغي ورته ئي وُ وِ چه بادشاه د ملك په دا تيرشه تا ئي ولي خدمت او ادب په ځاي را نه وړ درويش وُ وِ بادشاه ته وُ وايه چه اميد د خدمت له هغه کوه چه اميد د دولت له تا لري بل دا چه بادشاه ساتندوي د رعيت دي نه رعيت ساتندوي د بادشاه دا ئي مکر په غورِو نه دي رسيدلي سَيِّدُ ٱلْقَوْمِ خَادِمُهُمْ

قطعه

په معني بادشاه خادم د رعيت دي | که هر څو څښتن د حکم و حکومت دي
رعيت لکه رمه بادشاه ئي شپون دي | چه خدمت د رمي نه کا شپون زبون دی
هم ئي ژغوري له ليوه هم ئي ښه پيائي | هم ترِ قوت هونبره آخلي چه په پائي
د رمي څښتن مالك پروردگار دي | تصرف دِ شپون پرِ نه کا که هوښيار دي

قطعه

د يوه که کل مراد د زړه حاصل وي | د بل زړه په نا مرادي زير وزبر
نا مراد دِ يو څو ورځي صبر وُ کا | مرگ به زر کاندِ دوي دواړه برابر
د بادشاه د گدا هيڅ تفاوت نه شته | چه ځيري د مرگ اره د دواړو سر

که قبرونه ئي څوك وران کا ؤ ئي گوري   څوك به وائي چه دا خوار دي دا توانگر

بادشاه ډير په دا ويل د درويش خوش او ممنون شه ور ته ئي ؤ وِ چه څه غواړي وِ ئي دا غواړم چه له ما نه څه نه غواړي غرض را سره نه لري بادشاه وِ پند را کړه وِ ئي   بيت

دا څو گاه غنيمت دي نگه بان شه د انفاس
که دِ ملك که دِ دولت دي لاچار درومي لاس په لاس

قطعه

عدل و انصاف کړه د ملك بادشاهَ   څو دِ لا گرزي په تن کښ ساهَ
را تلنه کيږي د مرگ نا گاهَ   په ځان خبر شه د ځان گمراهَ

حکايت

يو وزير په خدمت د ذو النون مصري رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ راغي همت ئي ؤ غوښت چه شپه او ورځ په خدمت د بادشاه مشغول يم له خيره ئي اميدوار يم له شره ئي په ويره ذو النون ؤ ژړل چه که زه له خپلَ خدايَ هسي په ويرهِ په هيبت وي لکه ته له بادشاهَ له جمله د صديقانو به وم   قطعه

که بي خدايَ ئي اميد و چا ته نه کړي   د درويش قدم به پاسه په فلك وه
که وزير له خدايَ هسي ترسنده وي   لکه ترس کا له ملكَ نور ملك وه

حکايت

وزيران د نوشيران جمع شول تدبير او بندوبست ئي د يوه ملك کاوه هر يوه په موافق د خپل فکر مذکور کړ بادشاه يو تدبير چه په زړه کښِ جوړ کړي وه بيان ئي کړ بذرجمهر د بادشاه راي پسنده کړه نورو وزيرانو ؤ ويل چه د بادشاه په راي کښِ دِ څه خوبي او مصلحت ؤ ليد چه په هونبره وزيرانو کښِ ستا د ده مصلحت غوره شه حکيم ؤ وِ په دا سبب چه آخر د کار په يقين معلوم نه دي او فکر د واړو په مشيت کښِ دي د اَللّٰه تعالي وَاللّٰهُ اَعْلَمُ خطا دي که صواب نور موافقت د بادشاه له رايَ سره بهتر چه که احياناً

خلاف صواب راشي چه متابعت د ده د فکر دي له غضبً به د ده ايمن يم

قطعه

د بادشاه متابعت ور لره بويه   که څوک ځان عزت د ده له قهرً ژغوري
رنړا ورځي ته که وُ وائي چه شپه ده   وايه وُ خته پيروني غټ غټ ستوري

حکايت

يوه شخص ويښته د سر ګيسو کړه چه زه سيد يم د حجاز له قافلي سره راغي چه له حجً راځم قصيده ئي د شعر بادشاه لره يووړه چه ما ويلي ده بادشاه خلعت نعمت ور وُ باخښه يو د بادشاه له نديمانو هم په هغه کال له سفره راغلي وه عرض ئي وُ کړ چه ما دي د لوي اختر په ورځ په بصره کښ ليدلي وه حاجي څرنګ دي بل وُ وِ چه زه ئي پيژنم پلارئي نصراني دي سيد په څه دي شعر ئي په ديوان کښ د انوري بيا مونده د شعر دزدي کړي وه بادشاه پرِ په قهر شه حکم ئي پرِ د وهلو وُ کړ چه دا هونبره دروغ دِ د څه دپاره ويل وُ ئي وِ يوه بله خبره که حکم وي وايم که هغه دروغ شي نور هرعقوبت چه را رسوي سزاوار يم بادشاه وُ فرمايل چه وُ وايه وُ ئي وِ   قطعه

چه يوه کاسه اوبه چمچه شونبلي وي   د فقير کره هله اګره شي سپينه
په دروغو د بنده په غضب مه شه   جهان ګرد سړي اکثر دروغ وائينه

حکايت

د هارون رشيد له زهمنو يو پلار لره راغي چه فلاني امير زاده ما ته کنځل د مور کړي دي هارون رشيد ارکانِ دولت وُ پښتيدل چه سزا د هسي سړي څه ده يوه اشارت په وژلو وُ کړ بل وُ وِ د ژبي پرِ کول ئي بويه بعضوئي قيد مصلحت وُ ليده هارون وُ وِ اي زويً نيک خوئي او کرم دا دي چه عفوه ئي کړي او که نه توانيږي ته هم ور ته کنځل وُ کړه نه وي چه له حدً تجاوز وُ کړي ظلم به هاله ستا له لوري شي دعوي به در باندِ د ده   بيت

مست هاتي خوني مزري سره که جنګ کا   که به لاف د مردئي کا ور ته نه ښائي

مرد هغه دي چه په نزد د ښو ځوانانو چه په قهر کښِ باطل چا ته نه وائي

حکایت

شیخ وائي قَدَسَ سرُهٗ چه له بزرگانو سره په بېړئي کښِ ناست وم یوه کښتئي د وروستو ځمور ډوبه شوه دوه ورونړه په گرداب کښِ پریوتل یوه له بزرگانو ملاح ته وُ وِ چه دا دوارهِ وُ کارهِ سل دیناره به در انعام کړم ملاح یو خلاص کړ یو ډوب شه وي مي سُبحَانَ اللّه باقي عمر ئي پاتِ نه وه ځکه په وِستلو کښِ د هغه تاخیر واقع شه ملاح وُ خندل وِ ئي چه یقین دي په دا کښِ هیڅ شك نه شته مرگ د هر چا په خپل وار دي اما بل سبب هم وه وي مي هغه څه دي وِ ئي دا چه خلاص شه یو وقت په بیابان ستړي شوم د تلو قوت مي نه وه په اوښ ئي سور کړم تر منزل ئي وُ رسولم او د دي بل له لاسَ مي تازیانه خوړلي وه وي مي صَدَقَ اللّهُ تَعَالي مَنْ عَمِلَ صَالِحاً فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ اَسَاءَ فَعَلَیْهَا

بیت

چه ښه بد عاقبت ځان ته را جاروزيَ زنهار مه آخله د هیچا آزارونه
په دنیا په دین خپل کر سړي آخلي کر د گلو کوه مه کره خارونه
تل حاجت پوره کوه د محتاجانو چه ستا هم ځښتن پوره کاندِ کارونه

حکایت

هارون رشید چه ملك د مصر وُ نیو وُ ئي وِ په خلاف د هغه باغي چه په غرور ئي د دي ملك دعوي د ربوبیت کړي وه وُ به نه بخښم دا ملك مگر خسیس ترین وته د مریونو یو حبشي مربي د ده وه خضیب نومیده هغه ته ئي ملك د مصر وُ باخښه وائي چه حماقت ئي تر دي حدَ وه چه رعیت ور لره راغي شکایت ئي وُ کړ چه پنبه مه کرلي وه په کناره د رود نیل باران بي وقتَ وُ شه سیلاب راغي واړه تلف شول وِ ئي مناسب وه چه تاسي وړي کرلي وي یوه صاحب دل وارویدل وُ ئي وِ قطعه

رزق روزي که زیاتیدي د چا په پوهه په دنیا کښِ به تل خوار وو نادانان

په کم عقلو باندِ هونبره دولت ډیر کا په حیرت شي ور ته پاتو دانایان
کیمیا گر هنرمندان په خواري ؤ مري ابـلـه مومي خزانه په بیابان

حکایت

یوه بادشاه ته ئي وینځه له ختنه راوسته خواهش ئي ور سره د صحبت ؤ شه په هغه حال کښِ چه دي مست وه وینځي ځان ته نه پریښود منع ئي ؤ کړه بادشاه په غضب شه غلام حبشي ته ئي ؤ بخښله چه ډیر بد رنګ بد قیافه وه پاس شونډه ئي تر پوزي رسیدلي وه او کوزه شونډه ئي په گریوان پریوتلي وه قطعه

لکه ختم په یوسف د حسن کار وه هسي دي په بد رنګ والي کښِ اوځار وه
دیو به هم ور ته نظر کاوه په کرکه هسي رنګ کریه منظر بغل مردار وه

راوړي دي چه نفس د هغه حبشي د مدتونو طالب وه شهوت پرِ غالب مهر ئي پرِ پیدا شه مهر ئي ترِ واخست صبا په وقت چه بادشاه وینځه یاده کړه احوال ئي ورته ؤ وایه بادشاه په غصه شه ؤ ئي فرمایل چه دواړهِ دِ سرهِ ؤ تړي له کوټي دِ ئي خندق ته واچوي یو له وزیرانو چه خیر خواه د خلایقو وه عرض ئي ؤ کړ چه بي چاره گناه نه لري خطا ترِ صادره شوي نه ده بلکه واړهِ بندگان امید وارد صاحب له انعامونو وي او پرورده د نعمتونو بادشاه ؤ فرمایل چه که یوه شپه ئي تاخیر کړي وي ما به بها د وینځي دو چنده ور کړي وه ؤ ئي وِ مکر صاحب نه دِ آرویدلي چه چا ویلي دي رباعي

تږي چه ؤ ویني اوبه دوړاندِ که مست هاتي وي په اوبو باندِ
ترځانَ به تیر شي اوبه به ؤ څښي که ئي هاتي که د ښپو د لاندِ
ملحد وي وږي خونه خالي وي دك لـه طـعـامَ یښي تالي وي
غم به هیڅ نه کا له رمضانَ روژه خوړل به ئي په خوشحالي وي

بادشاه په دا لطیفه د وزیر خوښ شه ؤ ئي فرمایل چه حبشي مي تا ته بخښلي دي اما دا وینځه څه کړم وزیر عرض ؤ کړ چه وینځه هم حبشي ته

وُ ښځښه پس خورده د سپي هم سپي لره بويه قطعه

که هر څو ئي ښه پوښاك ښه ئي زيوروي د بازار لوڼي بد بويَ وي خبيثَ

پس خورده د سپيو سپيو لره ور کړه نصيحت واخله څما له دِ حديثَ

اَلطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِيْنَ وَالْخَبِيْثَاتُ لِلْخَبِيْثِيْنَ په کتاب کښِ راغلي دينَ

حکايت

سلطان سکندر رومي چا وُ پښتيده چه ملك د مشرق و مغرب دِ په څه وينو تر تا پخوا بادشاهان چه تير شوي دي لښکر خزاني عمرونه ئي تر تا زيات وو دا رنګ فتح ور ته ميسره نه شوه سکندر وُ فرمايل په مدد د الله تعالي هر ملك چه به مي وُ نيو رعيت مي نه آزاراوه او نوم د بادشاهانو مي بي له نيکئِ په بدي نه ياداوه بيت

په بزرګي به ئي هوښيار سړي نه ستائي سپك ويل چه بزرګانو و ته وائي

قطعه

وارهٔ هيڅ دي چه تيريږي که دِ بخت دي که دِ تخت

د ښو نوم په ښه آخله په دوو کونو شه نيك بخت

له هر چا شه په خوي نرم جهان دي له سختو سخت

په خپل وقت عدل انصاف کړه تل به نه وي دِ تا وخت

د ښه بد قماش معلوم شي هر څو وُ نغاړي خپل رخت

حکايت

چا زيري په نوشيروان عادل باندِ وُ کړ چه فلاني دښمن دِ حق تعالي له جهانَ واخست وِئي هيڅ دِ آرويدلي دي چه ما به پريږدي قطعه

د غليم په مرګ چه واروي هرګز مه کړه ښادماني

نن دي لاړ صبا به ته ځي دا ځاي نه شته وداني

عاقبت له دي جهانَ تله د هر چا په نا کام دي

ته هم نورو غوندِ وُ کړه يو څو ورځي کامراني

نسخې د نظم

فهرست د غلطو

نسخه	صفحه	سطر	غلط	صحيح	PAGE.
ديوان د عبدالرحمان	۲۳	۱۰	گاهي کودي	گاهي تور کودي	23
	۲۹	۹	د دي	دي د	29
ديوان د خوشحال خان	۲۴	۱۴	ما تري	ماتري	54
ديوان د خواجه محمد	۷	۱۸	آشنائي و ته	آشنائي و چا ته	109
	۱۲	۲۰	محمه	محمد	114
	۱٦	۱۲	و ماته	و ما ته	118
ديوان د ميرزا	۴	۲۰	پد کثرت کښي	په کثرت کښي	122
	٦	۱۷	تمام کسيف	تمام کثيف	124
ديوان د شيدا	٥	۴	له پر دي	له پردي	137
	٥	۲۳	کمښي	کښي	,,
ديوان د اشرف خان	۱۱	۱	سامان کوچ	سامان د کوچ	159
يوسف و زليخا	۱۰	۱۱	پيوري	پوري	172
	۱٦	۱۴	کاگناه ځان به په زحمت	گناه ځان به په زحمت کا	178
•	۲۰	۱۴	ورغيدلم	درغيدلم	182
ديوان د عبدالقادر	۳	۱۱	کا	که	189
ديوان د احمد شاه	۳	۴	ځانکند	ځانکندن	203
	۱۱	۱۳	د زمکل	د زمکي	211

له دیوانه د عبدالرحمان سربنړي

عبدالرحمان

بسم‌الله الرحمن الرحيم

ګوره هسي کردګار دي رب ځما — چه صاحب د کل اختيار دي رب ځما
همګي بزرګواران چه څوک وائي — تر همه بزرګوار دي رب ځما
نه ئي هيڅ حاجت پچا باند موقوف دي — نه د هيچا منت بار دي رب ځما
له نيستي د هستي صورت پيدا که — هسي رنګ پروردګار دي رب ځما
هم صانع دي د جملهٔ مصنوعاتو — هم سامع د هر ګفتار دي رب ځما
چه ئي هيچرته نه مثل نه مثال شته — د هغه عطرو عطار دي رب ځما
هر تعمير چه د دنيا او د عقبي دي — د همه وارو معمار دي رب ځما
خوانندهٔ د نا نويسو صحيفو دي — دانندهٔ د هر اسرار دي رب ځما
که ظاهر دي که باطن دي که مابين دي — له همهٔ خبردار دي رب ځما
شريک نه لري ښپله بادشاهي کا — بي شريک شهريار دي رب ځما
هسي نه چه واحدي ئي ده له عجزه — په واحد وجود بسيار دي رب ځما
حاجت نه لري د نورچا و ياري ته — له هغو سره چه يار دي رب ځما
څه حاجت دي چه ئي بله خواته غوارم — ښپل کور کښ همکنار دي رب ځما

هيڅ تغيير و تبديل نه لري رحمنَ
تل تر تله برقرار دي رب ځما

تر حده تيره شوه په يار پسي ژړا ځما — نه ګروهيږي په ژړا سره آشنا ځما
که مي هره وينا در و مرغلري شي — لا لائق د غوږو نه ګنږي وينا ځما

په ناروبه مي بیدارکړکه خوب وري وي بارِ ویس را ته اوده شه دلربا څما
زه مکتوب غند په پټه خوله گویا یم خاموشي څما تیري که تر غوغا څما
کښت د عشق په توده زمکه امان چري سمندربویه چه زیست کا په صحرا څما
دا یارنه دي چه هجران له ما بیل کړي روح څما دي چه له تنَ دي جدا څما
زه رحمان بي خپله یاره نورڅه نه غوارم
که قبوله شي د خداي په دردعا څما

دوباره دِ راتله نشته په دنیا نن دِ وقت دي که دروغ کړي که رښتیا
هره چارچه تروقت تیره شي عنقا شي عنقا ندي په دام نښتي د هیچا
تر ورخ تیرې اوبه بیرته نه جاروزي نه جاروزي تیر ساعت په بیرته بیا
تیرساعت په مثال مړي د لحد دي مړ چا نه دي ژوندي کړي په ژړا
که مقصود لري تلوارکړه وقت کوتاه دي غره مه شه د دي عمر په بقا
هره نښه چه صحیح گڼري په زړه کښ پغرور به هغه نښه کړي خطا
په امید امید ئي خلق نا امید کړه د ایام له مکره مه شه بي پروا
چه د مرگ په تماچه دِ شي خوله ماته ترو په ماته خوله به څرنگ کړي ثنا
ویره ژلي ارتني چه وینا وائي تا ته وائي که پوهیږي په وینا
هلك نه ئي چه په زوردِ څوك تعلیم که هم عاقل ئي هم بالغ ئي هم دانا
په عمل د نیکو بدو فهم وُ کړه چه په دا کښ دِ بهبود دي که پدا
سر د نن په گریوان کړه سترگي رونړي دیر په بیرته بیرته مځه سر هوا
سرهوا سرهوا مځه و آسمان ته ته په اصل کښ له زمکي ئي پیدا
د عمل په ځاي به دا پوښتنه نه وي چه ته څوي ئي یا نمسي ئي د فلانا
هغه ناوي چه په ځان ښائسته نوي څوك ئي څه کاند ښائست د مور وُ نیا
په خپل ځان ښیگړه وُ کړه وُ ویریږه په ښیگړه غره مه شه د ادي او د ابا
دا خبره زه و ځان ته کړم اي یاره دلگیر مه شه که مي نوم واخست دِ تا
نوم د ستا او د بل آخلم ځان ته وایم نه مي کارنه مي غرض شته په نورچا

هر چه وايم همه واړه ځان ته وايم　　دا عيبونه دي همه واړه ځما
که مي ځاي د دِ غمونو واي په زړه کښ　　ما به څه لره کوله دا انشا

چه د مرگ سختي خواري دِ پښوا دي
اي رحمانَ ولي نه مري لا پښوا

هيڅ ثابته نه کړه چا د دِ دنيا وفا　　واړه سترگي پټي مينه کا په دا دنيا
هرڅوک چه دعوي په دنيا کاند د خپلوي　　واړه غلط وائي دنيا نه ده د هيچا
دا فلك كلال دي سازول او ماتول کا　　ډير ئي ما و تا غند پيدا کړل هم فنا
هر سنگ و کلوخ چه ليده کيږي د دِ دهر　　واړه ککري دي څوك د شاه څوك د گدا
دام دِ هيڅوك نه ږدي د دنيا و رهگذر ته　　ښکار به کړلي نه شي د سيمرغ و د عنقا
هرڅوك چه له دي فاني نفس وابستگي کا　　نه به شي تړلي په زنځير سره هوا
ماه دي که آفتاب دي عاقبت واړه خراب دي　　گل که همیشه وي هم څه نه تر ابدا

مه دروه رحمنَ پښلاف د دانايانُ
مينه د دنيا پسندلي نه ده هيڅ دانا

که څوك يار په جهان غواړي يار دي دا　　يار دي دا که د جهان سينگار دي دا
نه به ما غند شيدا وي په جهان کښ　　نه به تا غند دلبره شي پيدا
ما به صبر ستا په جور و جفا وُ کړ　　ولي نه شي د ژړا په ځاي خندا
جدائي به دِ هيڅري قبوله نه کړم　　څو مي نه دي روح کالبوت سره جدا
لك ورستو مقتديان وړاند امام وي　　ما په تا پسي ده کړي اقتدا
زه يو نه يم درست جهان په تا مين دي　　که بادشاه دي د دِ دور که گدا
کشکي خط د اماني و ما را کړي　　چه له ما سره وعدي کړي د فردا
زه په خپله په تا نه يم مين شوي　　ستا له لوريه په ما شوِ ده ندا
زه په تا باند مين يم له ازله　　نه چه کړي مي نن ورځ ده ابتدا

چه د ستا د عاشقئ په تيغ ادا شي
د رحمان به هله غاړه شي ادا

راشه مه کوه له چا سره جفا   لږ ژوندون دي ضايع کېږي بي وفا

په دنيا کښې هيڅوك نه دي پاته شوني   واړه تلوني دي که نن وي که صبا

دا ياران چه نن و تا و ته جلوه کا   په دوه روځي پسِ به واړه شي فنا

که ديدن دِ د چا خوښ وي ور ته گوره   چه فنا شي بيا به کله شي پيدا

د خزان پانړي چه بيلي شي له ښاخَ   په حکمت به ئي پيوند نه کا حکما

چه په زمکه څاڅکي پريوزي له آسمانَ   بيا له زمکي ختي نه شي په سما

گمان مه کړه چه بيا سترگو لره ور شي   هغه اوښي چه له سترگو شي جدا

دا په هره ورځ چه خيژي بل بل نمر دي   هر چه پريوزي هغه نه شي ختي بيا

که جنت په زهد نه دي بي کرم   هر سړي دِ خپله غاړه کا ادا

که د نفس د پاره سل محنت وُکړي   يو محنت به دِ پکار نه شي فردا

که تمام جهان په خپله گيډه وُ خوري   ياد به نه شي په درود او په دعا

که يوه دانه د وږي په لاس ورکړي   هم دغه به دِ توښه شي په بقا

که يو څاڅکي اوبه تږي لره ورکړي   د دوزخ او ستا ترمیان به شي دريا

که يوځله سرد خداي په لوري تيت کړي   په قيامت به سر بلند شي ترهر چا

بازار دا دي که څوك سود و سودا کاند   په هغه جهان نه سود شته نه سودا

آشنايان که څه پوهيږي نن ئي وقت دي   چه زاريږي يو آشنا تر بل آشنا

که ژوندون دي خوهم دادي په جهان کښې   چه له چا سره تيريږي په خندا

خداي امان وُکړه له هسي زندهگي   چه ته بد وائي له بله بل له تا

زهر ښه دي چه په صلح په صلاح وي   نه شکري پـه فتنه و په غوغا

نس په خاورو په خس دك ښه دي بي غم   نه د غم په خاورو خس په څه حلوا

ماته ملا په مشقت په محنت ښه ده   نه حرامه هميانې د چا تر ملا

ړوند بهتر دي چه څه نه ويني په سترگو   نه چه سترگي په پردي حرم کا وا

گنگ بهتر دي چه بي کام و بي زبان وي   نه چه ژبه شي په بد ويل گويا

كوڼ بهتر دي چه څه نه آروي په غوږو   نه چه غوږ کاند د بدو په وينا

دیو او دد که ښخوا درشي خو بهتر دي خداي دِ بد سړي در نه ولِي ښخوا
د جاهل تر همدمي ډیر بهتر دي که له چا سره همدم وي اژدها
که مشکل دي خو د زړونو رغیدل دي سهل کار دي سود و زیان د دي دنیا
سود و زیان د دنیا واړه سهل کار دي خداي دِ نه کا څوك په سهل کار رسوا
چه د وروږ د عزیز زړه پرِ آزاریږي حاصل مه شه هغه خپله مدعا
ښه خواړه چه یوئي خوري بل ورته ګوري خواړه نه دي هغه زهر دي ګویا
ګاه د نورو رضا بویه ګهي خپله په کار نه ده همیشه خپله رضا
چه ښادي یو کړي نه وي غم تر تله دغه هسي چاري نه کاند دانا
منصفانو لره بویه چه انصاف کا نه چه نغوته که د حرص د هوا
د سړي په خاطر هرڅه هرڅه ګرزي نه چه وُ کنـړي همه واړه روا
دینداران دِ و خپل دین وته نظر کا څوك فکرونه د ثواب دي څوك خطا
خداي دِ نه کاند خطا د چا له لاسَ څه نسبت دي د خطا او د عطا
هسي نه چه سړي واړه سره سم دي څوك عالي دي څوك اوسط دي څوك ادنا
د هرچا حرمت ښخپله اندازه دي نه چه مومي نـفـر ځاي د امرا

رحمان شکر وُ شکایت له هیچا نه کړم
نه شته بل دوست دښمن ځما بي ما

هغه بیاموند سعادت په دا دنیا چه ئي بیاموند قناعت په دا دنیا
نه ملکونه د سلیمان په هزار کاله نـه یوه ګړي طاعت پـه دا دُنیا
یو نفس د خداي په یاد کښ اولي تر دي نه د درست جهان دولت په دا دنیا
په دنیا کښ ګټه هغو عالم وُ کړه چه ئي وُ کړ عبادت په دا دنیا
که نعمت دي خو طاعت و عبادت دي ګنړه نه شته بل نعمت په دا دنیا
که محنت که مشقت دي خو د دین دي په کار نه دي بل محنت په دا دنیا
بي له خدايَ هر چه دي واړه فاني دي که لذت دي که زینت په دا دنیا
که بادشاه دي آخر خاورو لره درومي څه عزت دي څه حرمت په دا دنیا

تر هغه به بل نادان په جهان نه وي — هر چه غواړي فراغت په دا دنیا
ته چه چند گاه فرصت په دنیا غواړي — چا موندلي دي فرصت په دا دنیا
دا فلك به ئي په سرد ریگ روان کا — هر چه کاند عمارت په دا دنیا
د مستانو تر لغزش څه کم نه دي — د سړي استقامت په دا دنیا
په روانو ابو راشه عمر گوره — ډیر دي هنبره اشارت په دا دنیا
هر ژوندي چه د مړده په قبر راشي — بس که هنبره نصیحت په دا دنیا
دا پاخه پاخه سرایونه محلونه — خو به وران شي عاقبت په دا دنیا
وړي ستړگي د آسمان څه هسي نه دي — چه څوك پریږدي سلامت په دا دنیا
هر چه راشي همه واړه څني درومي — مسافر دي هر صورت په دا دنیا
ریاضت په قیامت نه شي مرد هغه دي — چه ئي و کړ ریاضت په دا دنیا
هم په دا خویو خصلت به صبا پاڅي — خداي څوك مه کړه بد خصلت په دا دنیا
هم هغه به ئي خرمن وي پس له مرگ — هر چه کاند زراعت په دا دنیا
که هغه جهان په دا کښ لیده نه شي — زه ئي وینم علامت په دا دنیا
په قیامت کښ به توښه څبله و نه شي — ما لیدلي دي قیامت په دا دنیا
امانت به د لحد په میان کښ پروت وي — هر چه اوسي امانت په دا دنیا
نیك عمل حضور جنت دي طالع بویه — چه حاصل که څوك جنت په دا دنیا
نیك کردار نیك عملونه نیك خویونه — هم جنت دي هم راحت په دا دنیا
ضدیت د سړي عمر په عذاب کا — په کار نه دي ضدیت په دا دنیا
لاس په سر پر سینه یښي و هر چا ته — هم دغه دي شرافت په دا دنیا
که بلنده مرتبه د چا په کار وي — لوي مقام دي عدالت په دا دنیا
بل ارمان به له جهانه یوړ نه شي — مگر مهر و محبت په دا دنیا
د هغه جهان سودا واړه دلي ده — که څوك کاند تجارت په دا دنیا
که طالع د سړي نه وي جاروتلي — هیڅ پټ نه دي حقیقت په دا دنیا
نیك له نیکو سره بویه بد له بدو — که څوك غواړي ولایت په دا دنیا

ولایت دي خداي هغو لره ورکړي　　چه ئي ور کړ سکونت په دا دنیا
که تمامه دنیا واړه سره یو شي　　نور به نه که خپل قسمت په دا دنیا
که څه مرد دي خو هغه دي په دنیاکښ　　هر چه نه لري حاجت په دا دنیا
چه رغبت ئي د جمله خطاؤ سر دي　　څوك به څه کاند رغبت په دا دنیا
په رحمان باند دا عمر هسي تیر شه
لکه تیر شي یو ساعت په دا دنیا

هوښیار مه ګڼره هوښیار د دِ دنیا　　بي وقوف دي وقوف دار د دِ دنیا
روښنائي په هغو زړونو ده حرامه　　چه پر کښیني ګرد غبار د دِ دنیا
پوچ ګوئي ده چه ئي اهل د دنیا کا　　هر کلام و هر ګفتار د دِ دنیا
د طفلانو پښیر دوي خالي بازي کا　　هر چه کاند کار و بار د دِ دنیا
واړه ډکي خولي د پیو هلکان دي　　کار دیده و پخته کار د دِ دنیا
همیشه به بي وقوفه بي شعور وي　　چه مخمور وي په خمار د دِ دنیا
د شرابو به هم هنبره مستي نوي　　لك مست وي خمر خوار د دِ دنیا
هر بیمار لره دارو په جهان شته دي　　دارو نه لري بیمار د دِ دنیا
د هر سوي علاج وُ شي په جهان کښ　　مګر سوي په شرار د دِ دنیا
هر چه واچوي و اور ته واړه سوځي　　مور به نه شي طلبګار د دِ دنیا
ګرفتار ئي همیشه په غم کښ غرق وي　　هیڅوك مه شه ګرفتار د دِ دنیا
تل به پروت وي په ظلمت وپه تورتم کښ　　چه اسیر وي په کفار د دِ دنیا
څه و بت وته سجده څه و دنیا ته　　بت پرست دي پرستار د دِ دنیا
په مسلمُ کښ خاصه مسلم هغه دي　　چه ئي وُ شلاوه زنار د دِ دنیا
تن ئي پاتو شي بي سره سر ئي لاړ شي　　سردار کله دي سردار د دِ دنیا
زوئي لونړه یتیمان که څني درومي　　بي وفا دي مور و پلار د دِ دنیا
همیشه به ئي یو پند د غم په سر وي　　چه په سر ئي وي دستار د دِ دنیا
واړه غم دي که ئي پیري که ئي پلوري　　نور څه نه شته په بازار د دِ دنیا

همګي واړه تګان دي تګي کاند — فروشنده و خريدار د دِ دنيا

په دنيا به مينه نه کاند هيڅري — چه خبر وي په اسرار د دِ دنيا

چه نظر د چا په دين و په ايمان وي — هغه نه که انتظار د دِ دنيا

چه ويريږي له کوهيه له ګړنګ — هغه نه دروميي په لار د دِ دنيا

آشنايان ئي هم واړه مکاران دي — څه ويساه ده په مکار دِ دنيا

لوي هلك ئي همه واړه اغياران دي — يار دي چري په ديار د دِ دنيا

چه پيدا شي همګي واړه فنا شي — را شه وُ ګوره ناتار د دِ دنيا

هر سړي لره چه ورشي څني دروميي — ما ليدلي دي رفتار د دِ دنيا

په يوه ګړي بهار وي بيا خزان وي — بقا نه لري بهار د دِ دنيا

که هزار هزار پشتي ورته کيږدي — بي بنيادَ دي ديوار د دِ دنيا

که د اوسپني حصار تر څان چاپير کړي — ښيښه وُ ګنړه حصار د دِ دنيا

لك سيوري د آفتاب په مخ کښ ګرزي — نه شته هيڅرته قرار د دِ دنيا

هيڅ ګمان د بهتري پرِ وُ مه کړه — کهتري ده وار په وار د دِ دنيا

بي مقراض غوڅوي د سړي عمر — هم دا ليل وهم نهار د دِ دنيا

پس له مرګ به حساب له سړي غوښت شي — په انداز و په مقدار د دِ دنيا

عاقبت خو به يو موټي شي د خاورو — ګلعذار و ګلرخسار د دِ دنيا

برابر به له ګدايَ سره پاڅي — شاه‌زاده و شهريار د دِ دنيا

پاس به داغ وي د لئيم په سينه باند — هر درم و هر دينار د دِ دنيا

د قانع تر قناعت صدقه شه — هم دنيا هم دنيادار د دِ دنيا

پس له مرګَ به همه واړه مظلوم وي — ظالمان او ستمکار د دِ دنيا

تر قيامتَ دغه شل دغه لس لولي — پوره نه کړ هيچا شمار د دِ دنيا

چه ايام پر د کفن د غسل ورشي — بي پردي شي پرده دار د دِ دنيا

په تخته باند بيرون شي له حجابَ — شرمناك و شرمسار د دِ دنيا

تر هر چا به پيغمبر څخه وه ډيره — که څه قرب وي يا وقار د دِ دنيا

یو فساد به ئې بیان نه شي رحمانَ
فسادونه دي بسیار د دِ دنیا

نه تنها یئ شکرلب — گل رخساریئ سیم غبغب
په نادرو کښي نادره — په عجبو کښي عجب
په جمله وُ معشوقو کښي — بوالعجب منتخب
بي زیورہ دل فریب — بي ترتیب مرتب
دا یو دادِ آلهي دي — بي تالاش بي طلب
آب حیات حیات بیاموند — ستا د لبو له سبب
مخ دِ سپین تر سپین صباح دي — زلف تور تر تور شب
ستا دَ مخ عرق دانه وه — زینت رانیو له کوکب
د ښائیست مخي دِ نشته — تر مشرق تر مغرب
د وصال مونده دِ گران دي — مگر مهر شي له رب
چه د رب مهر پر وُ شه — هغه خلاص شوُ له غضب
دا دولت د خداي په داد وي — مونده نه شي له نسب
عشق څه هسي علم نه دي — چه حصلیږي له مکتب
مکتب حال د مذهب وائي — عشق سوا دي له مذهب
د عاشق مذهب هم دا دي — چه دِ نه وي بي طلب

ستا د حسن په تعریف کښ
رحمان گنگ دي له ادب

ورځ دِ تیره په شوخي کړه شپه له خواب — خداي به کله یادوي خانه خراب
په شتاب شتاب دِ تله دي که پوهیږي — غافل مه شه د دِ عمر له شتاب
دلته دم و قدم واړه په حساب دِ — پل له لار غلط مه ږده بي حساب
راستولي خداي حساب دي په کتاب کښ — خبر زده کړه له حساب له کتاب
زه دِ پیژنم په اصل کښ تراب یئ — ته څان څه څندي په گتو له تراب

څو په دا جهان اوبه له تندي نه شي   په قيامت به دِ سينه نه شي سيراب
اندرون به دِ له اورهس ډک شي   چه نن ډک شوُ له شراب له کباب
ته دا خپل نيک و بدوُ تله په خپله   چه گناه دِ څو تيري کا تر ثواب
په هغه جهان به څرنگ څواب ورکړي   چه په دا جهان عاجز يئ له څواب
چه آفتاب يوه نيزه شي ترو به څه کړي   چه نن سيوري لره تښتي له آفتاب

په آزار د چا راضي مه شه رحمانَ
که خلاصي په قيامت غواړي له عذاب

هسي مست يم ستا د شونډو په شراب   چه به بل نوي دا هسي مست خراب
لاس د ستا له ميني آچوم وگل ته   لکه بوټي ته لاس آچوي غرقاب
دا سرخي و سفيدي د ستا د مخ ده   که څما په مخ باران دي د خوناب
څه اثر به څما اوښي په تا کاند   لا زياتِ شي اور په اوښو د کباب
عاشقان که ستړکي روڼري که په عشق کښ   دا خواب نه دي دا منزل دي د سيلاب
ما چه خال د ستا د ورڅو په ميان وُليد   نه بل هسي رنگ امام شته د محراب
شاپيرئ چه ليدي نه شي سبب دا دي   مخ د ستا له شرم نغاړي په حجاب
چه صبا شي ستا ترمخ پور شرميږي   څکه زيست په توره شپه کاند مهتاب
حجاب واخله تورکړه مخ د هغو خلقو   چه تحسين کا ستا په دور د آفتاب
هسي نه چه زه دلبر وايم و تا ته   خداي دي تا لره درکړي دا خطاب
ستا د مخ په ورق باند خط و خال دي   د مصحف په صحيفو باند اعراب

يو کتاب په سربنړ کښي چا و نه کړ
بي رحمانَ چه ئي کړي دا کتاب

ستا په مخ کښي د جمال څه حساب نشتَ   څکه ما څخه د صبر مجال نشتَ
ته د سر و د مال ويره په ما مه ږده   ويره ما څخه د سر و د مال نشتَ
زه په دا سبب له ويري سره ريږدم   چه ستا ويره د ثواب د وبال نشتَ

که وعده د یوي چارِ یو ساعت کړي د هغي چارِ امید مي په کال نشتهٔ
د شهید و حال ته ګوره حال ئي څه دي بي تا هسي څما حال دي بل حال نشتهٔ
روښنائي مي د چشمانو ستا دیدن دي په دا کور کښي بل چراغ و مشال نشتهٔ
په جویبار څما د سترګو سروه ته یي په دا نهر باند غیر نهال نشتهٔ
مخ دِ بي خط و بي خال هسي زیب کا چه ئي هیڅ حاجت په خط و په خال نشتهٔ
د آفتاب په مخ کښ هره ورځ زوال وي ستا د حسن په آفتاب کښي زوال نشتهٔ

ستا په یاد زه رحمان هسي رنګ مشغول یم
چه په زړه کښي مي هیڅ غم د وصال نشت

په دنیا کښ مخ د یار دي نور څه نشتهٔ هر چه دي د یار دیدار دي نور څه نشتهٔ
چه و هجر و وصال ته ئي نظر کړم یو دوزخ دي بل ګلذار دي نور څه نشتهٔ
کارخانه چه د دي دهر لیده کیږي همګي د عشق سرکار دي نور څه نشتهٔ
هر مژګان ئي په ما هس چارِ کاند وایم عین ذوالفقار دي نور چه نشتهٔ
بویه مرد چه ئي له مخه زلفي واخلي دغه ګنج دي دغه مار دي نور څه نشتهٔ
د محسن د محسنات صفت به څو کړم کوتاه وایم چه بي شمار دي نور څه نشتهٔ
و هر لور ته چه د زړه په غوږو څیر شم جوړ د محبت بازار دي نور څه نشتهٔ
هر طبیب ته چه څان و ښیم دا وائي چه له عشق دي آزار دي نور څه نشتهٔ

خوار رحمان که بي تا مینه په چا وُکه
عین د قتل سزاوار دي نور څه نشتهٔ

تا خو زده څما د زړه له احتیاج ترو ما څه پوښتي چه څه غواړي محتاج
د طالب د مطلوب راز به ما درو ښو که ته نه واي خبردار له دي رواج
یار که یار ته حال په خوله نه وائي څه شو و حکیم ته پټ څرګند دي له مزاج
که ته څما له حال ما پوښتي حال دا دي چه بي تا مي ورځ بتره ده تر داج
آشنائي به ما په کوم قوت کوله که خبر واي ستا د هجر له تاراج
که تر سلو به یو خواست د چا قبلیږي خداي دِ هیڅوك رنځور نه کا بي علاج

په رحمان بلا پسي که زهيريږي
نه مشغول اوسه له خپله تخت و تاج

ستا وصال دي را بخښلي څما روح — ستا هجران دي پيرودلي څما روح
چه هرګز ملك‌الموت پر نه پوهيږي — هسي شان دي تا ورکړلي څما روح
ستا په مخ پسي مخ ونيوه راهي شه — له صورت دي وتـلي څما روح
ځان ئي هسي ستا په مينه پس ورك کړ — چه هيڅا نه دي ليدلي څما روح
که وي هم به تا څخه وي که ئي خداي کا — نه دي بله خواته تللي څما روح
بلبل نه دي دا چه آلوزي په ګلو — ستا په لور دي آلوتلي څما روح
چه ئي خاوړ کړ صورت د تا په درکښ — سر تر عرش دي وکښلي څما روح
نه ئي پيژني چه څه دي يا څه نه دي — نور چا نه دي پيژاندلي څما روح

زه رحمان له خپله ځانَ خبر نه يم
چه په څه رنګ ئي کښلي څما روح

کله شو لا کله خريداريم ستا د مخ — تير تر سر و مال يم په بازاريم ستا د مخ
بي د تا له مخه مي نور هيڅ په مخ کښي نشته دي — هسي رنګ نتلي په ناتاريم ستا د مخ
هيڅ پسترګو نه وينم دا خپل صورت چه کوم — دوب تر هسي حده په انواريم ستا د مخ
دود د آه وکاږم په بهنه د تماکو — سوي لوغړن مدام په ناريم ستا د مخ
نور وګړي واړه همګي د دنيا کار که — زه هميشه غرق په انتظاريم ستا د مخ
شکر چه ئي خلاص کړم د نور خلق لمنت — سر په سجده يمي منت باريم ستا د مخ

هره خوا چه درومم زه رحمان د زړه په سير
بل مطلب مي نه شته طلب ګاريم ستا د مخ

که څه وايم له هجران وايم څه — له دِ دردَ بي درمان وايم څه
توان د دم وهلو نه لرم و يار ته — چه توان نه لرم بي توان وايم څه
چه ئي ووينم له ځان خبر نه يم — چه خبر نه يم له ځان وايم څه
د خپل زړه له حال هيڅ را ويل نشي — له بي نامو بي نښان وايم څه

د عشق راز چه هیڅا کنه دي بیان کړي ترو به زه له بي بیان وایم څه
د خپل یار له غم درست په اوښیو ډوب یم له دي هسي رنګ طوفان وایم څه
زه چه پروت یم د هجران په تناره کښ د وصال له ګلستان وایم څه
سر و مال د سړي لوټ که زړه ئي یوسي له دِ هسي دلستان وایم څه
زاغان بولي بلبلان شړي له باغ د دِ دهر له باغبان وایم څه

هر چه وایم تر همه واړه بهتر دي
زه رحمان به له جانان وایم څه

ګوره بیا به څوک ادا کا په زړه غونډَ چه دا هسي مسته ګرزي مخ بر منډَ
ته چه ګل د آشنائي له باغ غواړي خبر زده کړه د هجران له خار و خنډَ
طالبان که مرور دي هم پخلا دي بي مطلوب و چا نه رسي دا هنډَ
ما رستم د دهر وُ لیده په سترګو د خپل یار له جور ژاړي لك ګنډَ
د عاشق د لاغري سبب هم دا دي چه فرقه د معشوقو شوه په زړه پنډَ
زه به حور د جنت بي یاره څه کړم خداي دِ سروه د چا نه کاند ارهنډَ
سخت ساعت د بیلتانه به مي هیر نشي که را ډکه شي د تور لحد ګور هنډَ

زه رحمان د هغه حسن ثنا ګوي یم
چه جرګه د عاشقانُ ده پر پنډَ

چه م یار وُ لید په سیمه د اغیار ګډ له غیرت م لیمه شوه په خونبار ګډ
زه په وصل کښ هجران هسِ سیځم لك څوك چه خالي لاس وي په بازار ګډ
زړه م بي خپل نګار آرام نه کا که هر څو ئي کړم په نقشُ په نګار ګډ
په امید د زلفو وُ نښتم په دام کښ روهلي وم ساده دل په هندوبار ګډ
د دیدن په ګدائي کښ ننګ مي نشي درویزګر یم د بتانُ په دربار ګډ
د وفا د ګلو پانړي په کښ نشته کاشکي مه واي د دِ دهر په ګلذار ګډ
که پښوا تر آشنائي بیلتون لیده شواي هیڅ بنده د خداي به نه وُ په دا کار ګډ

زه رحمان ئي د فردوس له غم خلاص کړم
چه په کلي په کوڅه شوم د خپل يار ګډ

نه رسيږي ستا و حسن وته حورَ — څو نه رسي و ميرمن وته مزدورَ
ستا و قدو و قامت ته نه رسيږي — که نشتر که سپاري وي که کجورَ
تر قامت پورِ دِ سروه ده سرکوزه — تر صورت پور دِ شمع ده بي نورَ
هر سړي چه دِ و حسن ته نظر کا — شاپيرۍ ئي په نظر وي نا منظورَ
چه تا مي د خپلُ شونډُ ور په خوله کړه — طائـفه دِ د صوفيانُ کړه مخمورَ
اوس ته وايه چه په څه رنګ دِ وُ ستايم — زه خو ستا په مينه وُ لاړم له شعورَ
دا جذبه د عاشقۍ نه ده نور څه ده — ګنړه کله څوك وتي شي له دستورَ
اوس به زه د شب خيزۍ منت ښخه کړم — چه څهره دِ کړه په خوب کښ را حضورَ
که څوي سل څله تيري لري تر لونړو — صدقه شه ناقابل څوي تر لورَ
چه په ننګ و په ناموس تر لونړو کم وي — خداي دِ مور کاند په هسي څوي بورَ
ننګيالي تربورون ښه دي او که نوي — ننګيالۍ ترله هم ښه ده تر تربورَ
خوبروئي بي دلبري په کار نه ده — لکه ونه بي ميوه په پانړو ګورَ
که د غلوزي لباس وُکه څه به وُ شي — شهد نه دي چا موندلي له زنبورَ

په رحمان د ښايستهٔ قدر ډير دي
د طبيب له قدره چا زده بي رنځورَ

تل به نه وي شګفته ګلذار د عمر — نه به جوړ وي هميشه بازار د عمر
لك سيند د اباسيند په غورزي دروميِ — هس يون دي په تلوار تلوار د عمر
لك برق چه څان څرګند کاند بيا نوي — هس تيز دي بي له شك رفتار د عمر
چه سمند ئي نه جلو لري نه واګي — خو به پريوزي عاقبت شهسوار د عمر
سرکښي لري تر هسِ حد پوري — چه نيوي نه شي هيڅوك مهار د عمر
په ساعت د سل کالو ياري پري کا — بي وفا دي هسِ رنګ يار د عمر
نه ووزم له کور چرت نه سفر کړم — بي سفر مي غوځيږي لار د عمر

عاقبت به د اجل په مقراض غوڅ شي　پیوسته به مدام نه وي تار د عمر
خپل صورت به د حباب په سترګو ګوري　که څوك وګاند په زړه کښ شمار د عمر

بیا ئي وار په دا دنیا نشته رحمان
پهر چا باند چه تیر شي وار د عمر

چه په وقت د ځانکندن وُ کاري ريرَ　ترو نن ولي هس ناست ئي بي تدبيرَ
هر سړي چه ګاندِ غم په مخ کښ ويني　له هغه غم لا نن ګرزي دلګيرَ
چه ارمان ئي وي صباح پند د پيرانُ　ولِ نن طلب د پير نه که بي پيرَ
د خداي ياد به دِ پڅه رنګ په زړه شي　چه دِ غير لري نه شي له ضميرَ
چه د توك په طلب ګرزي خداي دِ هيردي　فقيري دا هسِ چري وي فقيرَ
دغه غم دِ خداي بدل کړ په ښادي　زهير مشه په آشنا پسِ زهيرَ
تمامي عمر په آب و په آتش وي　عاشقان د لعلو لبو له تاثيرَ
که هر څو ښايسته ډير دي په جهان کښ　و هر چا وته خپل يار دي بي نظيرَ

که په مرګ که په ژوندون وي خداي دِ نکه
د رحمان خلاصي د زلفو له زنځيرَ

پس له مرګ آرت څوکَ ويني خپل ګور　که حق وائي هنمبره آرت به وي ګور
تر ځان زياده کمه چار څه پکار نه ده　ځان پلويشت کړه چه دِ څودي اوږده سور
چه جامه د چا اوږده شي يا کوتاه　ور کاوه شي هنرمند لره پيغور
هر سړي چه په حساب کښ تير و بير شي　ملامت پرِ وايه کيږي لور په لور
چه لائيق د ملامت او د تهمت شي　ځاي لري که بي عزت شي هم سرتور
چه عزت حرمت ئي نه وي په جهان کښ　دغه هسي ژوندون وُ سوځه په اور
بي عزتَ سړي خوښ د هيچا نه وي　مګر هسي بي عزت وي ځنِ نور
خپل مجلس ئي تر جمله مجلسو خوږ وي　په هر ځاي چه وبله ور يشي خرسور
هر هم جنس له هم جنس سره جوړ وي　زيب که هره کښيده پخپل انځور
نا بينا پخپله خونه کښ بينا دي　بينايان په پردي ملك کښ کر و کور

که یقین د بد کردارو په کردار کړي کښي دِ ښه د بد کردار سړي پیغور
درست صورت د یوه نوک په درد دردمند شي وران شي درست ښهر د یو سړي په تور
که یو غاښ په خوله کښ څوړند شي یا پریوزي درسته خوله پرِ بد نمایه شي هر کور
یو سړي چه په کوړمه کښ د چا کرم شي واړه کرم شي که پنځه وي که څلور
بد کردار څوي پیدا مه شه له مورَ حبطه کاند ناموس د پلار و مور
هر څوک خپله خوشنودي غواړي له خدایه بارِ نه شي دغه کار په زر و زور
خدای پخپل قدرت څوک لوي څوک ئي هلك کړه نه چه هر ښهر دلي شي یا لاهور
د تنکو پورونه هر څوك سره کاند بخت هیچا ورکړي نه دي و بل پور
د چا تاج په سر زري خنجر تر ملا وي څوك څوك څي په کلي کرزي په خره سور

ای رحمانَ د خدای نوم به چا وا نه خست
که د خدای چارِ په پلار شوي یا په ورور

دغه یار دي دا اغیار دغه گل دي دغه خار
دغه گل دي دغه خار دي دا منصور دي دغه دار
دا رقیب دي دا حبیب دي دغه گنج دي دغه مار
دغه عقل دغه عشق دي دغه غم دي دا غم خوار
دا هجران دي دا وصال دي دا خزان دي دا بهار
دا طاعت دا معصیت دي دغه نور دي دغه نار
دا عالم دي دا جاهل دي دا خفته دي دا بیدار

دا رحمان دي دا جانان دي
دا طبیب دي دا بیمار

هسي تله کاندِ وګور ته یاران زر زر لك تله کا و خپل کور ته کاروان زر زر
هسي زر زر مرګ پر موږه شتابي کا لك لو د پاخه کښت که دهقان زر زر
هسي زر زر دا دنیا وبلته آوړي لك آوړي وبله ریګ روان زر زر
هسي زر زر صورتونه دي ماتیږي لك ریژي لاله زار په خزان زر زر

هسي زر زر دا شيرين عمر تيريږي   لك بحر چه بهيږي روان زر زر
د بڼو څنبل هم هسي زر زر نوي
لك دروميږي له جهانه رحمان زر زر

كاهي څان پغارمه سوځي كهي ريږدي پسارۀ   كله مري له لوږي تندي كله مري په ډير خوارۀ
واړه په غوغا دي چه راغلي په دنيا دي   نه غه وږي په قرار دي نه قرار هغه مارۀ
كله لاس په سر وبله ته كښيږدي تواضع كا   كله وبله كيږدي لاس په توره په چارۀ
خاوري د آدم چه خميره كړ فرښتګانو   درست ئي په غمونو په دردونو وُ لړۀ
څه شوكه څوك نن ساعت واهه شي يا تاړه شي   پيښ به شي هغه هم په واهه هم په تارۀ
څو به وي تندرسته دا څموره بنا سسته   زه ئي در مانده يم په پشتي په اخارۀ
ښائي كه څوك پس له مرګه خاندي په لحد كښ   هرچا چه پدا ژوندون كښ خپسر وُ ژارۀ
وينم واړه تلوني هيڅوك نه دي پاتو شووني   يون دي په دا لارِ هم د څوان هم د زارۀ
زلف د دلدار دي چه هر څوك ئي طلبګار دي   لوي دي كه هلك دي كه غټان دي كه وارۀ
سخ د هغه چا دي چه پدر كښي ئي قبول شه   زار د هغه چا دي چه له دره ئي شارۀ
ما غند رحمان عندليبي كړه ورته سلو
خداي خبر چه كوم يو هغي تركي ويارۀ

مدام ناست يم وچ ګوګل ستركي په نم كښ   عشق را وُ ښو بحر و بر په خپل حرم كښ
ما چه زخم ستا د توري په خوله كښل كړ   نور مي دا لذت بيا نه موند په مرهم كښ
دي مجنون چه سر په پښو د ليلي كښيښو   سر بلند شه په عربو په عجم كښ
زورور مدام غالب وي په كم زوريو   زه له نوره غمه خلاص يم ستا په غم كښ
لك زه چه مستغرق يم ستا په غم كښي   بل به نوي په جمله بني آدم كښ
لكه مړ چه د ژونديو په ميان پروت وي   هس بيل يم له عالمه په عالم كښ
هيڅ يو دم مي د دم كړيو په دم نه شي   هم په دا چه څما دم دي ستا په دم كښ
نه مي بي تا ګفتوګوي نه جست وجوي شته   مراد مي ته ئي په هردم په هر قدم كښ

که نصیب مي شي کوزغالي ستا د سپيو ۇ به نه کړم نورنظر په جام د جم کښ
زړه مي هسي ستا په زلفو پسي بايلو لکه غوټه د چا پريوزي په تور تم کښ
سره په وينو د سرو گلو په څير زانگي هزار زړونه ستا د زلفو په هر خم کښ

زه رحمان کناره خوش وم له عالمَ
بارِ ستا کتو رسوا کړم په عالم کښ

سپين مخونه تورکودي شي په پيري کښ سم قدونه کوږ لړکي شي په پيري کښ
لکه شمع د سحر آفتاب د ژمي هم بي تابَ هم زيړي شي په پيري کښ
که پل يو سر بړدي و بله خواته درومي خپل صورت تمام پريدي شي په پيري کښ
د مړدۇ په حساب کښ غزاوه شي که ځرگند ليده ژوندي شي په پيري کښ
مړ لا ښه دي پس له مرگَ بيا ژوندي شي نه شته دا چه څوك زلمي شي په پيري کښ
که څه ۇ خوري لك زهر په ځوريږي نه خوړاي شي نه څه ښاي شي په پيري کښ
دا ځواني ده چه څه آروي يا ئي ويني نه ليده نه آرويده شي په پيري کښ

اي رحمانَ پيري هسي عاجزي ده
که رستم وي د زړه سوي شي په پيري کښ

خدايه څه شو هغه کښلي کښلي خلق په ظاهر په باطن سپين سپېڅلي خلق
هيڅ خندا مي له دي خلق سره نه شي ژړوي مي هغه تللي تللي خلق
خبر نه يم چه و کومه خوا ته ۇ لاړ شه ليده نه شي هغه ما ليدلي خلق
لکه نمر چه د اورو په ځوکه درومي هسي درومي په جهان راغلي خلق
دريغ يو ځله خو بيا په جهان راغليَ له جهانَ په ارمان وتلي خلق
هزار حيف دي چه په خاورو کښ لاړ شي په سوه او په چمدنړ لړلي خلق

رحمان هسي خوند له خلقَ بيارته بيا موند
چه هرگز نه وي دا خوند موندلي خلق

چه اميد په عمارت د دِ دنيا ك د کاغذ په کښتي سير د دريا ك
د آسمان توسن هيچا تيڅلي نه دي ځوك به ځرنگ سورلي د باد په شا ك

نه لیوه په آدمیت آموخته کیږي ‌ ‌ نه امید د مروت شي له افلاك
له فلكَ د وفا امید باطل دي ‌ ‌ کله دیو له آدم زاد سره وفا ك
زمانه په اسلام کفر سمه گرزي ‌ ‌ فرق د تور و د سپین کله نا بینا ك
ما د دهر علامت په سترگو وُ لید ‌ ‌ چه هر دم هزار پیدا هزار فنا ك
هیڅ امید مي د ایام په گردش نه شي ‌ ‌ چه فرصت به په خپل دور و ما را ك
پخپل عمر به هیچا لیدلي نه وي ‌ ‌ هغه چاري چه یار هر ساعت په ما ك
چه د گلو غنچه کیږدم په دستار کښ ‌ ‌ شوم طالع مي هلته خار څني پیدا ك
که و زرو وته لاس کړم خاوري کیږي ‌ ‌ که د خاورو په آرزو شم استغنا ك
جدائي د خداي بلا ده نه توانیږم ‌ ‌ خوشي زړه مي پدیدن پسي بلا ك
هنمبره صبر دي عاشق څخه له کومَ ‌ ‌ چه د نن وعده موقوفه په فردا ك
که د اور جامه را واغندي دلبره ‌ ‌ په نظر څما جلوه لکه زیبا ك
پخپل عشق کښ که څوك بد را باندوائي ‌ ‌ زه گمان کړم چه همه څما ثنا ك
ملامت په عاشق ښائي دا دستور دي ‌ ‌ چه روغ خلق په رنځور پور خندا ك
عاشقي او نام و ننگ دي سره لري ‌ ‌ په روښانه ورځ به څرنگ څوك غلا ك

دا جواب رحمان هغه کا چه دولت وي
که دلبر د دیدن مئ پیا پي را ك

چه په زړه مي تور لحد شي د خپل خاك ‌ ‌ بي مزه شي هم مي خوب هم مي خوراك
چه د خوب و د خوراك مزه شي ورکه ‌ ‌ نور له مرگَ برابر شي هغه رواك
غلط دا دي چه څوك عمر ورته وائي ‌ ‌ هغه عمر چه تیریږي په پخساك
تن سپیره په خاورو ډکه خوله بهتر یم ‌ ‌ چه آخر مي دا خوراك او دا پوښاك
ځاي لري که روندي ځان په خاورو خښ کړم ‌ ‌ چه مي پس له مرگَ ځاي دي یو مغاك
گویا شوي دي هغه چه شدني وي ‌ ‌ زه پخوا تر هلاکت یم اوس هلاك
زړه چه روغ وي گریبان څیري کاوه نه شي ‌ ‌ له گریبانَ معلومیږي د زړه چاك
تن و ځاي و جامه پاك هله په کار دي ‌ ‌ چه ورنبي شي د چا زړه له غیر و پاك

سړي بويه چه درون و بيرون يو وي — نه هغه چه بيرون زر وي درون لاك
له سړيَ غرض واړه سړي هوښ دي — كه په سر كښ ئې طره وي كه مسواك
د دنيا چاري همه واړه فاني دي — څوك يو دوي ورځي خوشحال وي څوك غمناك
په ساعت كښ څوك خوشحال كا څوك ملال كا — دا خويونه قديمي دي د افلاك
چه څه كاند واړه خداي دي نور څوك نشته
رحمان څه دي څه ئې واك څه ئې ادراك

چه له نازُ پوشيده لري چشمان خپل — څه به ويني مظلومانو مقتولان خپل
چه شكنجل را ته په قهر قهر كاند — دا لا وُ گڼري په ما باند احسان خپل
گفتگوي په اشارت كاند له نازه — كله اسم د چا آخلي په زبان خپل
په گريبان باند چه تك وهي غوټي — عاشق كښيباسي لاسونه په گريبان خپل
خريدار ئې له حيرتَ بي شعورَ شي — چه د حسن رنگ څرگند كا په دوكان خپل
چه خپل مخ په آئينه كښي ورڅرگند شي خود په خپل سر فرو كاند په ځان خپل
چه ئې څوك و عاشقي وته هوس كا — گويا لوبي كا په دين و په ايمان خپل
هيڅ صرفه د چا په سر و په مال نه كا — ما ليدلي دي په خپل مطلوبان خپل
دا مقام دي د هغو رنگو عالمو — چه هيڅ نه ويني په ستړگو سودُ زيان خپل
مجنون ملك د عاشقي هاله بياموند — چه په اور باند ئې وُ سه خانومان خپل
آفرين د عاشقانو په همت شه — چه ورتير تر سر و مال وي په جانان خپل
هيڅ د ستړگو غړولو خوند ئې نه وي
چه رحمان په ستړگو نه ويني ياران خپل

مه غوږ باسه د نااهل په قيل و قال — په كار نه دي قيل و قال د بد سكال
يا به ذكر په دولت و په زينت كه — يا به فكر كا د مال و د منال
يا به هسي پوچ گوئي كاند اغازه — چه مضمون ئې نه مردار وي نه حلال
د دانا او د نادان صحبت دي هسي — لك گډ شي وبله لعل و كتي لال
لك لعل و كتي لال چه وبله گډ شي — يا صحبت دي د عيسي و د دجال

هغه عمر چه تیریږي بي هم جنسَ   ترو به څه وي د دغه عمر احوال
د دنیا چارِ فاني دي مرد هغه دي   چه خبر شي په حرام و په حلال
اباسیند لا څه مجال لري په تله کښې   د دنیا د چارو هیڅ نه شته مجال
د دنیا چارِ په مثل خواب و خیال دي   څوك به څه کا اعتماد په خواب و خیال
لك ملكُ مال پخوب کښې درڅرګند شي   څو چه ویښ شي نه دِ ملك وي نه دِ مال
لك زګ چه د ابو په سر لیده شي   که ئي واخلي هیڅ در نشي لك خیال
لك دود چه غرونه غرونه درڅرګند شي   تار په تار شي په یوه نري شمال
لك یخ چه د سرو په زور شي جمع   هیځ ئي نه وي د آفتاب په مخ مجال
اعتماد ئي په ښادي و په غم مه کړه   نه ئي هجر په قرار دي نه وصال
ګاهي کودي په مخ باند را کیښ شي   ګاهي را کیښ شي په مخ باند رویمال
خراب زړه مي بهي غواړي بلا دا شوه   چه کهي را معلومیږي کال په کال

که وصال مي د یار بیاموند هاله څوان یم
ګنړه اوس خو زه رحمان یم د چلسال

بیا دِ نوي شراب څکلي دي پوهیږم   په رخسار دِ ګل کرلي دي پوهیږم
کَه هزارځله لاس رنګ کړي په نکریزو   تا څما په وینو وللي دي پوهیږم
معرکه څما د مرګ نه ده نور څه ده   رقیبان چه دِ بللي دي پوهیږم
چه رقیب او تا غوړونه وبله ور وړه   ما هغه ساعت ژړلي دي پوهیږم
څه حاجت دي چه دا خط په ملا لولم   چه څما په باب دِ کښلي دي پوهیږم
ته خپل جور و جفا څه وائي و ماته   همه واړه مي منلي دي پوهیږم

رقیبان چه دِ تیري په رحمان کاند
تا په خوا پورِ نیولي دي پوهیږم

چرته د یار شوندي چرته غم د دل و جان   چرته کتي لعل او چرته لعل د بدخشان
پاك او منزه دي عشق د نفس له خاصیتَ   چرته چاه د کیدي چرته چاه د زنخدان
لږ تفاوت نه دي د رندئي د زاهدئي   چرته زلمي جونه چرته کنډي یتمان

وارہ بي وقوف دي چه څوك دين پدنيا پرولي   چرته پنځه ورځ چرته عمر جاودان
څار شه د هوا د حرص خيال تر قناعت   چرته ملك د مصر چرته ده غلامان

نه شي د ملنګو د خونيانو څبله کلي
چرته عزيز خان چرته ملنګ عبدالرحمان

خان سلطان د دي جهان	آخر درومي خوار حيران
د قضا په جيل ترلي	په مثال د بنديوان
شيرين څان ور څخه درومي	نه ئي زور رسي نه توان
كه ښندي مال و ملك وارہ	هيڅ رنګ نه مومي امان
نه ئي مل نه ئي حامي وي	درد ئي وريشي په څان
درمانده ور ته ؤ لاړ وي	وزيران و وكيلان
هيڅ دارو ئي كړلي نشي	كوز كوز ګوري حكيمان
بادشاهي ئي پاتو كيږي	زړه ئي چوي په ارمان
چه ئي روح له تن بيل شي	نور پري ژاړي فرزندان
يو ساعت ور باندي ژاړي	آخر صبر كا خواران
بيا ئي غسل لره واخلي	په تخته باند عريان
په جامو ئي هوسيږي	مرده شوي او غسالان
چه له قبره ئي بازګشت كا	مال ئي يوسي ميراثيان
په مسند ئي دعوي كاند	هم دوستان هم دښمنان
سهيلي ئي تالا كاند	هغه خپل مصاحبان
نام نښان ئي هسي ورك شي	لك عين بي نښان
نه ئي نخښي پاتو كيږي	نه ئي اسم په زمان
دا دنيا آب روان ده	نه شي نقش په آب روان
كه هزار آباداني كا	نهايت خانه ويران
لكه باد هسي پر تير شي	هغه دور د دوران

دا بيان دور و دراز وه
کوتاه قطع کړ رحمان

هسي تيز دورمـي روان گويـا برق دي دا جهان
د اسيـا په څير گردش کا په زمين بانـد آسمـان
ککري دي د سريـو چه اوړيږي تر دا ميان
پيدا کيږي فنا کيږي نه ئي سر شته نه سامان
نه ئي سر شته نه سامان نه ئي حد شتـه نه پايان
څني دول وهي ښادي کا څني وير کا د خپل ځان
څني شمع غند ژاړي څنـي گـل غند خنـدان
که ئي گوري يو بازار دي کـه ئي گـوري يـو بيابـان
که ئي گوري يو گلشن دي کـه ئي گـوري يـو زندان
يوه هسي تماشا ده چه ئي نه شي هيڅ بيان
کيفيت ئي مونده نه شي پـه دليـل و پـه برهـان
چه ئي کوم خوا رفتن دي يا ئي چرتـه دي مکان

خداي عالم دي په دا علم
هيڅ خبر نـه دي رحمان

تور ليمه مي د فراق په ژړا سپين شو دوباره د زړه په وينو کښي رنگين شو
ما وِ زړه به لا ديدن کړم د يارانو خبر نه وم چه ياران په کوچ تعين شو
چا پتنگ غوند ځان واچاوه و اور ته څوك ژوندي لکه بلبل په آتشين شو
و مرده وته د مرگ خوارئي شوي پيښي او ژوندي په زندگي کښي اندوهگين شو
د قضا سپاهيانو هسي لاس په تاخت کړ چه پايمال هزار خسرو هزار شيرين شو
چه قدم ئي په آسمان ييښود له نازه هغـه هسي نـاز پرور زيـر زمـيـن شو
چه مدام ئي په سنجاب د پاسه خوب کړ اوس په زمکه بي بستره بي بالين شو

د رحمان خاطر به ولي پریشان نه وي
چه پریشان ور څخه جمع همنشین شو

که دلدار په دلداري څما قدم ږدي — ګویا هر قدم په لوري د حرم ږدي
ځاي لري که بي منتَ بوسه را که — کوم کریم په چا منتَ د خپل کرم ږدي
معشوقه مشفقه بویه مهربانه — نه قارون چه په ځان اسم د حاتم ږدي
خداي و ما وته ګلونه د جنت کړه — که داغونه مي په زړه باند د غم ږدي
هسي پټ لرم دا زیړ رخسار له خلقه — لك زر چه څوك له خلقَ پټ پنهم ږدي
هیڅ مانه دي څوك له مستُ سترګو نکا — کوم یو مست دی چه قدم په لارِ سم ږدي
راحت بي زحمتَ نه دي چا موندلي — کوم طبیب په روغ صورت باند ملهم ږدي
زه هر ګوره تر خپل یار پورِ شرمیږم — برهمن چه سر په پښو د خپل صنم ږدي
و آسمان ته لاس د عقل نه رسیږي — ګنږه عشق په عرش کرسي باند قدم ږدي

زه رحمن ئي تاج ګنړم د یار له لاسَ
که مي پنډ په سر د جور و د ستم ږدي

په یوه زړه به وږي یا به موړ ئي — په یوه زړه به ګرم یا به سوړ ئي
که څواني له خدایه غواړي څوان به وُمري — او که پس له څوانئِ پائي خو به زوړ ئي
بندهګان خو کله جوړ کله نا جوړ وي — څه خداي نه ئي چه به تل تتله جوړ ئي
عاشقي به دِ آسمان غند سر لوړ کا — که مجنون غند هر څو په صورت اوړ ئي

عبادت خو په څواني کیږي رحمانَ
په پیري کښ به څه زهد کړي چه بلوړ ئي

ته چه خپله بي عقلي هوښیاري بولي — کشکي بیامومي د غوښتو په نرخ شولي
عشق یو داد دي په عاشق باند له خدایَ — هسي نه دي چه ئي پیري یا ئي پرولي
زلیخا غند به بله شیدا نه وي — که د مصر مستوري وي واړه تولي
هغه بحر څه په بحر حساب نه دي — چه اوبه ئي خاك آلودي وي ختولي
له هغو سره به څه فکر د یار وي — چه په غم وي د ګاله یا د کهولي

عاشقي د خپل نغري په غاړه نه شيٍ ځو په يار پسي وا نه خلي ځلي ځولي
د وصال په نعمتونو غره مشه جدائي خلقي کړي په زړه زمولي
در ګوهر په تله نه دي چا تللي
د رحمان شعر ګوهر دي که ئي تولي

کشکي زه خاوري ايري د تا د در وي چه قدم دِ هميشه ځما په سر وي
خو يو ځله ځما و ستا وبلته مخ شوي نور مي موخه ستا و غيشو ته تمر وي
تمام تن مي د زنجو په شان ووړ ووړ شوي خو په ما د تورو سترګو يو نظر وي
په زيړ رنګ په سپينٔ اوښيو به ما بيامونده که د ترکو ملاقات په سيم و زر وي
ملامت به په ما څه لره وايه شه که د تا د دلبرئي ځوک خبر وي
مرتبه که ستا د عشق کړم ور ځرګنده ملايک به واړه وائي که بشر وي
تماشي به ځما هاله در ښکاره شوي که ته ما غند بيدل وي زه دلبر وي
په خونبار به ځما سترګو غند نه وي که په مخ ئي د تيرو تورو پرهر وي
يا نسيم د صبحدم يا عندليب شوي چه د ستا په ګلشنو ځما ګذر وي
ستا په درد کښي طبيب وائي و رحمان ته
لا به ښه وه که دِ حال تر دا بتر وي

مخ د يار شمس و قمر دري واړه يو دي قد ئي سر و صنوبر دري واړه يو دي
حاجت نه لرم په شهد و په شکرو لب د يار شهد و شکر دري واړه يو دي
که بي ياره په بستر د پاس پروت يم نار و خار و دا بستر دري واړه يو دي
چه و در و ديوار ته ئي نظر کړم باغ بوستانٔ و دغه در دري واړه يو دي
چه غبار ئي د کوڅي را بانده راشي دا غبار مشک و عنبر دري واړه يو دي
خداي د يار له هجرَ هيڅوک خبر مه کړه تلخت و قتل و دا خبر دري واړه يو دي
هغه دم چه سړي درومي له جهانَ توري خاوري سيم و زر دري واړه يو دي
قلندر که په رښتيا قلندري کا خان سلطان دا قلندر دري واړه يو دي
ور دِ نه شي په پردي زمکه هيڅوک مبصر و کور و کر دري واړه يو دي

چه دِ نه په کښي يو يار نه دِ آشنا وي هغه ښهر بحر و بر دري واړه يو دي
په دوکان د نابيناوُ جوهريانو خرمهره لعل و گوهر دري واړه يو دي
دا پيران دِ عار څما له عشقَ نکا پاك عاشق پير و پدر دري واړه يو دي
په سبب د ظالمانو حاکمانو گور و اور و پيښور دري واړه يو دي
څه شوخه شوکه څان ستائي، رحمان ته
بي هنر و گاو و خر دري واړه يو دی

يو يو داغ پر تمر يښي د هرچا دي که بادشاه د ولايت دي که گدا دي
سيرابي په دا چشمه د جهان نشته تشنه لب ئي گوښي گوښي په غوغا دي
لږ راحت په ډير زحمت پسِ مونده شي د دي دهر خس حرام شه که ويړيا دي
د دنيا ښادي بي غمَ مونده نه شي لږ خيرات د شوم له کوره په بلا دي
فراغت پر باند ولي حرام نه وي چه داخل په سراچه د دي دنيا دی
د مجنون د حال پوښتنه به څوك څه کا جهان واړه کور په کور مجنون ليلي دي
عشق يو هسي رنگ افسون په عالم پوکا چه عاشق په تورو سترگو نابينا دي
د هرچا بخره ئي ورکړه گوښي گوښي خپل نصيب د هر سړي جدا جدا دي
ورکړه راکړه همگي د بل په لاس ده دلته دخل نه څما دي نه د ستا دي
په هر کار چه د صاحب د زړه رضا شي پر بنده که ناروا وي هم روا دي
خاه ناخواه که ئي رضا وي که ئي نوي د قسمت رسد رضا و نارضا دي
څان ايمان سپارلاي بويه و هغه ته چه ئي حکم جاري شوي پر هرچا دي
د هرچا په لاس چه حکم حاکم ورکړ جهان واړه د هغه په مدعا دي
چه مولي ور سره مل نوي رحمانَ
که لښکري ورسره وي يك تنها دي

سپين رخسار او مشکين خال دِ وبله ضم دِي يا محمود و اياز ناست سره همدم دِي
که دِ مخ په زلفو پټ دي باك ئي نشته د حيات اوبه هم پټي په تورتم دِي
ستا له زلفو له رخساره له سرو شنډو پيدا شوي شام شفق او صبحدم دِي

په دهن کښي دِ غاښونه تجله کا — يا غوټئي په غنچه کښي د شبنم دِي
نه چه يوځما زړهِ غوځ ستا په غمزه دي — چارهِ غوښي لا قديم سرهِ په غم دِي
بي ژړا و چا ته نه گوري سياه چشم — د نرگسو غوړيده د جوي پـه نم دِي
راحت نه دي چا موندلي بي زحمتَ — ستـا جفـا و وفـا دوارهِ مغتنـم دِي

ستا د حسن د تعريف له برکت
د رحمان د شعر کوکي په عالم دِي

په نامه د هغه خداي مي دا بيان دي — چه يو نوم ئي په نومونو کښ سبحان دي
هغه کار چه و هرچا وتهٔ مشکل وي — هغه کار وارهِ و ده وته آسان دي
هم بادشاه د دي جملهٔو بادشاهانو — هم د هر يوه سلطان په سر سلطان دي
څوك آفتاب شِي په آسمان راخيژولي — ده آفتاب را خيژولي په آسمان دي
څوك د نمر په مخ حجاب شِي غوړولي — ده پټ کړي نمر په ابر کښ نهان دي
څوك په شپه کښ شِي مهتاب پيداکولي — ده په شپه کښ پيدا کړي مهتابان دي
څوك يو څاڅکي پريستي شِي له آسمانَ — نزول کړي ده په موږ باند باران دی
څوك شِي روح ننه يستي په يوه ماشي — زنده کړي ده پـروح تمام جهان دي
څوك و سنگ شِي رنگ د گلو ورکولي — ده و سنگ ورکړي رنگ د ارغوان دي
څوك له خاورو شِي يوگل زرغونولي — ده له خاورو زرغون کړي گلستان دی
څوك له اورهِ شِي اوبه پيدا کولي — ده لـه اورهِ پـيدا کړي زمستـان دي
څوك بنده لرهِ ايمان شِي ورکولي — ده ورکـړي هر بنـده لرهِ ايـمـان دي
څوك له زمکي و آسمان وته ختي شِي — ده عيسي لرهِ ورکـړي دا مکان دي
څوك له خدايَ سرهِ خبري شِي کولي — ده موسي مشرف کړي په دا شان دي
څوك يښووي په توسن د هوا زين شِي — يښي ده په هوا تخت د سليمـان دي
څوك په سپينَ ريرهِ پائي تر قيامتَ — ده په خضر بانـد کړي دا احسان دي
څوك له څاڅکي شِي گوهر پيدا کولي — پيدا کړي ده له څاڅکي در مرجان دي
څوك شِي رزق و هر مخلوق ته رسولي — دی د هر يوه مخلوق روزي رسان دي

چه په ده شي هغه کار له هيچا نشي — هر توانا د ده تر توان پوري نا توان دي
په اوبو کښ ده د کاڼړي کوټه بنا کړه — ده ورکړي په کښ اور لړه اماان دي
په سجده ئي زمکي سردي لګولي — هم ئي زوړند په رکوع سره آسمان دي
هره ونه پر قيام ور ته وُ لاړه — هر ګياه ئي په تسبيح سره زبان دي
همه واړه په تسبيح د ده مشغول دي — كه سړي دي كه پيري دي كه حيوان دي
مخلوقاتو هسي نه دي پيژاندلي — لك ده څخه چه قدر د خپل ځان دي
حد پايان ئي هيڅ سړي موندلي ندي — معرفت ئي هسي بحر بي پايان دي
نه هيڅوك د ده په خير د ده پشان دي — او نه دي د چا په خير د چا پشان دي
نه ئي زيان نه ئي نقصان نه ئي زوال شته — او بي زيانَ بي زوالَ بي نقصان دي
نه ئي مثل نه ئي مثال نه ئي مكان شته — دي بي مثلَ بي مثالَ بي مكان دي
پاك ئي وُ ګنړه بي شكَ بي ګمانَ — له هغو چه د چا شك د چا ګمان دي
نه ئي څوك په سترګو ويني نه ليده شي — او بي چونَ بي چګونَ نمايان دي
كه څوك وائي ليده نه شي ليده نشي — او كه وائي و هرچا وته عيان دي
هر ماهي ئي په درياب كښ حمد وائي — هر مرغه ئي په چمن كښ ثنا خوان دي
حق په حق ثنا هيچا ئي كړي نه ده — نه له هيچا واقع شوي دا بيان دي
منزه دى له جملهٔ جهتونو — او بيا هر جهت په ده باند ودان دي

له هزارو صفتونو باور مه كړه
چه ئي كړي نيم صفت عبدالرحمان دي

له ديوان د خوشحال خان خټک

خوشحال خان خټک

چه عجب رنګک دلخواه دي دا صهبا   چه ساقي ئي را کوي په مرحبا
د غنچي خندا محال وه په چمن کښي   که نسيم پرِ ګذر نه کړي هر صبا
مصلحت ئي د بلبل په کار کښي دا وه   چه صبا کړي د غنچي قميص قبا
د بلبل قدر هم زده کړه اي ګله   که هرځو ئي په دا خپل حسن زيبا
چه علاج ئي وابسته پخپل مطلوب وي   د عاشق له رنځه څه زده اطبا

بي د يار د رنړا مخه ګمان مه کړه
چه خوشحال به په بل مخ شي شکيبا

نو بهار شه بيا نرګس په باغ مستي کا   چه صبا مي په سنبل دراز دستي کا
په پنځه ورځي کښي ګل د باغ تازه وي   په شپږمه ورځ فنا خپله هستي کا
مبتلا بلبل سر د ګل په پښو ږدي   لکه برهمن د بت بت پرستي کا
تواضع زده کړه په تن له سروي ونې   چه په هسي بلندي کښ دا پستي کا

کړلانړي څه نور شراب نوشلي نه دي
دا مستي واړه په جام الستي کا

يار مي مرور دي که ځوک وي چه ئي پخولا کا   ژر پاڅه ريبارَ ځما زړه پسي بلا کا
تل به د جفا په دريابونو کښي غوټې خوري   ځوک چه زړه د دور په دلبرو مبتلا کا
څه ګنده عالم دي څه ئي دود دي څه ئي رسم   ورېي په ځاي پريږدي و مړو وته صلا کا
هيڅ سزا ئي نه شي باندِ لاس د ما د زړه شوي   تور زلفِ ستا دي چه دايم د زړونو غلا کا
ستا د تورو زلفو ظالمي څه پټه نه ده   مست چه زورور وي ظالمي په برملا کا

ته چه عاشقي کړي قبلوه په عاشقي کښي　　تل په عاشقانو باند خلق الا الا کا
ستا خونخوارُ زلفُ زه تنها نتلي نه يم　　څو به د ما خوارغند لا نورهسي جلا کا
راشه که ئي ګوري دا په خپل جمال مغروره
څو رنګ نازونه په خوشحال خلا ملا کا

اورنګ زيب څه آرايش د تخت و تاج کا　　تخت و تاج به ئي مرګي تاخت و تاراج کا
په جهان کښي به ئي پاتوښه بد نوم شي　　ده زده چارِ د کسري که د حجاج کا
زه غمجن په عيد په جشن خبرنه شوم　　که درست خلق د دهلي ابتهاج کا
اوبه سترګو لره لاړي اور د زړه شه　　څوك به څه رنګ ژوندون په دا مزاج کا
چه په رګ مي ګتي کيږدي رنګ ئي زيړ شي　　طبيبان مي بۀ په څو د رنځ علاج کا
جدائي د ما په زړه کا هسي چارِ　　لکه باز ئي په تارو يا په دراج کا
دوه مَين چه په هواءُ وبله بيل شي　　خداي ئي څښکله د تش سلام محتاج کا
څما اوښي د ګوګل په جوش پيدا شي　　لکه اور چه له کبابَ نم اخراج کا
هر ناوك چه د قضا له شست خيږي
زمانه د خوشحال زړه وته آماج کا

چه خپل خوي شي پجهان بد خواه د چا　　د خپل خوي وِي نه چه وِي تباه د چا
من فليل په يوه مچ سره بد بوي شي　　بد دِ نه شي يو زمان همراه د چا
کاڼري لال د بدخشان ګيا کيميا ده　　چه ئي نه پيژني ته ګناه د چا
چه بادشاه ئي ستمګر شي خلق خوارشي　　خداي دِ نه کا ستمګر بادشاه د چا
زه که صل څله وفا کړم يارجفا کا　　بخت دِ نه شي په دنيا سياه د چا
دا جمشيد او سکندر فلك پرِنه ښوي　　پرِ به نه ږدي هميشه کلاه د چا
چه کرم نه وي له خدايه فتح نه شته　　که افزون شي تر ملخ سپاه د چا
دا دنيا لکه لولئِي ده خوشحالَ
که ئي ګوري ګاه د چا شي ګاه د چا

تا وي چه غم مه کړه نور زهِ ستا يم ته د ما　　زه خودِ ژوندي کړم که دروغ کړي که رښتيا

څه بلا زیبا ئې بې نظیره محبوبا ئې   که دا عیب دِ نه واي په زړه سخته ئې بلا

که کل جهان خوبا شي لور په لوري محبوبا شي   عجب لا که پیدا شي یوه تا غوند زیبا

په هونبره ډیر مقتولو ته لا هیڅ نه ئې ملوله   که صل خونونه وُ کا د جلاد نرو څه پروا

چه گل غواړم له تا نه ستا له باغ له بوستانه   که خس را عنایت کړي هم په گل نیولي ما

څو زه بنده زنده یم د هغو زلفو بنده یم   چه تل ئې صل صل زړونه په هر تاروي مبتلا

که لوي دي که هلك دي واړه ستا په لورِ ورك دي   په ښهر کښي څوك نه شته چه مَین نه دي په تا

د سروي ونه گوره په زمان شي نا منظوره   چه و خوځي په باغ کښي ته په دا قدو بالا

نسیه جنت ښادي ده د زاهد و د ملا

په لاس جنت موندلي نن خوشحال دي ستا لقا

بیا رباب د مغني ښه سرایت کا   په ویل کښي نوي نوي حکایت کا

شیخ وکنج د صومعي زه به گلگشت کړم   د بهار گلونه ما ته هدایت کا

گدایانو لره غم د گیډي ډیر دي   بادشاهان دِ غم د ملك و ولایت کا

دا د ما د بخت اثر نه دي نور څه دي   له رقیب چه شکوه په دا غایت کا

د وفا مهر و کرم به ئې لا څه وي   په جفا کښي چه دا هونبره عنایت کا

په دا ښهر کښي څرگند شراب خرڅیږي   محتسب د باده نوشو رعایت کا

په ماڼري دِ هم خوشحال شم هم دلگیر شم   لکه څوك چه له چا شکر و شکایت کا

که د کښلیو د دیدن مینه گناه ده

سکه خوشحال ختك درست عمر جنایت کا

چه د پلار سرهِ دروغ نفاق خلاف کا   له نور چا سره به څه رنگ زړه صاف کا

گوره بیا ئې کوم نفاق دروغ په زړه وي   منافق په خپل گناه چه اعتراف کا

نه به زه د ناخلف گناه معاف کړم   نه به خداي د عزازیل گناه معاف کا

دا واړه غرونه هیڅ نه دي لا راضي یم   که په میان کښي م خداي غر د کوه قاف کا

حال د خپل زوي وخپل پلار وته معلوم دي   څوك به څه لره د عاق را ته اوصاف کا

نه به ده غند دروغ دروغژن وائي   نه به ده غند ترڅې مکر و گذاف کا

هم هزار رنګ دروغ ګذاف په زړه کښي هم هزار رنګ په خوله د اخلاق لاف کا
چه مي هسي تربيت د نا خلف کړ دا په دا چه دي د ما سره مصاف کا
په ژوندون ئي ديدن مه وينم هاله هم پس له مرګَ دِ څما د ګور طواف کا

په ژوندون به ئي ارمان وُ وُزي له دلَ
زمانه که له خوشحال سره انصاف کا

که يو څله مخ ښکاره کا تر نقاب د ښايست نامه به واخلي له آفتاب
لاله ګل به ئي له مخه خوبي وام کا په زلفينو به سنبل کاند بي تاب
خلق څه لره تهمت په زمانه ږدي په چشمانو ئي دنيا کړله خراب
د خمار په علامت ئي سترګي سري دي که چا بي وقت بيداره کړه له خواب
د خاطر ويني نوشي په ځاي د مَيو بيا ئي نقل هم د زړونو له کباب
خاصه مرګ د معشوقي د مقتولانو چه جنت لره به درومي بي حساب
څما زړه قبله نماي شي نه جاروزي و بل لور ته ستا د وروځيو له محراب

په وعده ئي زړه خوشحال مه کړه خوشحال
د وفا طمع څوك نه کا له حباب

چه ئي خوب په پالنګ نه وه بي د پرو له بالښت راشه ګوره نداره کړه تر سر لاند اومه خښت
چه فاني دنيا ئي بولي بود ئي نشته ناهني ده څکه دا ده اي نادانه د هوښيار تر فهم زښت
دا دنيا خارښتي بزه ده په ساتل ئي څه مزه ده شپون ئي وُ شړي لبزونه چه ئي پوه شي له خارښت
چه هم تول څي هم دلِي دا طوفان دي که ږلي چه ئي وري مونده نه شي هي توبه لهسي ګښت
ما ليدي په دا چشمانُ درني ميني د شاهانو يک باره ورځني وُ لاړل چه ئي درسته وُ نه غوښت
د لکونو پيدا غول کړه د جهان ګنجونه تول کړه نه به ته نه به ستا پشت وِي بيا سنجر شه يو څو پښت
د سيلاب په مخ دِ کور دي دا دني فکردِ نور دي چا به نه کړه هورته خونه چه به دا په سيلاب رغښت
پدنيا کښي که شداد شي بيا به ته په بلا ياد شي که بهښت په دنيا روغ کړي څه دِ سود له دي بهښت
هغه يوورله له ځانه دا فاني دنيا اي څوانه چه ئي تار په تار خوره کړه نه هغو چه ئي وُ نغښت
ما ليدلي دي کارونه طور طور رفتارونه په ورتله په ستغ ختنه په تله کندی غند رغښت

که کم عقل که کانا ئي که هوښيار ئي که دانا ئي

د ميرباز غند ور زغله دِ خوشحال غند تر ټېټ

تورِ سترګکِ ستا دي اي زيبا نګارِ مستِ تورنرګس شهلا دي اي زيبا نګارِ مستِ

تا چه بوسه را کړه زه پربي حساب مست شوم شونډِ دِ صهبا دي اي زيبا نګارِ مستِ

ما چه ستا دا ښه کښلي بارخو په سترګو څيرکړ ګل د لاله دا دي اي زيبا نګارِ مستِ

هر چه ستا له ظلم و نور چا وته فرياد کا واړه بي وفا دي اي زيبا نګارِ مستِ

خوب کاند بي غم يا ئي چرِ قراري شته څوك چه بي له تا دي اي زيبا نګارِ مستِ

خوله به دِ آخلي چه پرِ ستا د خاطر مينه ډير په تا شيدا دي اي زيبا نګارِ مستِ

چارِ په ما وُ کړي وائي چارِ څما نه دي ستا نه دي د چا دي اي زيبا نګارِ مستِ

تا وِ اي خوشحالَ نورِ لا تر ما زيبا شته

څوك تر تا زيبا دي اي زيبا نګارِ مستِ

د شرابو مستي ژر شي نيست و هست لايزال مستي به نه د رومي له مست

چه مِ نوم په جهان لاړشه د رندئِ د رندئِ کار به نه پريږدم له دست

که بادشاه ئي په زندان کا غم ئي نه وي د آزادو آزادي ده له الست

نه ياري شته نه خپلوي شته غولول دي چه خبر شوم د وګړي له بر بست

د ښادئِ پاميد اوس پغم کښي خوښ يم تل په شپه پسي را دومي روڼ پيوست

د مقصودِ ګوهر پلوي درياب کښي پريوت غواصان په کښي غوتي وهي په مرست

په ادراك له قعر نه ګوري ساحل ته هغه کب چه ويره وُ ويني له شست

د عاشق د خاطر خيال لکه درياب دي چه څپه ئي کله لوړه وي کله پست

د خوشحال له زړه د يار محبت نه ځي

لکه مينه د خپل بت له بت پرست

ساقيا آتش مزاج له صفا مينا زجاج

د شرابو پياله را کړه د همه زحمت علاج

نه يوه پياله د مَيو نه د درست جهان خراج

زه او مَي اي محتسب که مي خونه شي تاراج

در گداي د ميکده شه که شاهي غواړي له تاج
د رندانو بازار تود دي د شرابو له رواج
صومعه ته تله له ديره ياوه کار دي بي منهاج
د ساقي پياله را واخله په کښي ډير دي ابتهاج
ساقي هر کله ډِ وينم مه جبين مخ سراج
د بلورو پياله پوره
د خوشحال د احتياج

خداي را کړه پغيړ کښي د ريبار منت را باند سپينه خوله سري شونډي توري زلفي آويزاند
يار را سره يار دي د هر غم مي غمګسار دي غم اندوه مي نشته چه رقيب را ځي څه کاند
پريږده چه پر سوځي ستا د مخ بلا آخلي عشق ډِ لکه اور دي عاشقان دي لکه سپاند
دا څه بارخونه دي نه پريشاني توري زلفي پروت دي په ګلونو د سنبل د پاني تاند
زه ور پسي دروم د يوه نظر په طمع بيارته نظر نه کا هسي دروي مخ په وړاند
بخت نه دي نور څه دي ته دا هونبره ډيره مينه
ژاړي رخه کړوني چه خوشحال ختک ته خاند

زوړ سړي چه د ځوانۍ هوس کاند ور ته وايه چه دا څه پرِ ګيره خاند
چه پکال کښي ئي زړتوب وي هم ځواني وي د سړيو تر کار ښه دي کار د سپاند
کله هسي په خوان موړ شي چه ئي نه خوري کله خوان ته سترګي آړوي نغلاند
په نيتونو په صوتونو په لاسونو خلقي دي سره يو تر بله هړاند
اوس په سپينه ږيره څه له مرګ ترس کړم ياران توري ږيري لاړل تر ما وړاند
چه د مزکي مخ ئي لاند وه تر حکم راشه وُ ګوره هغه تر مزکي لاند
دا عالم ريګ روان دي که ئي ګوري خو هم هسي سره آوري لاند باند
د قضا تنور ما وُ ليده په سترګو
ما خوشحال چه په کښي سيځي وچ تاند

دا چه واۍ چه ډير مهر په فلاني کړِ په ياري ډِ رضا نه ده بهاني کړِ

ستا وصال په دعا غواړم نه ئي مومم ما په ډير ور تله راتله سترې ستاني کړ
زه د ستا په کوي کښي ؤ مرم شانه سازه ګند هډ مي تورو زلفو ته شاني کړ
زړه مي ستا د تير تر نخښه دي قتال پرِ به کله جوړ د غشيو پرخاني کړ
چه جمال و ته دِ ګورم حيرانيږم خداي په ما باند يوسف د زماني کړ
سحر ګر په سحر توري اوبه پرڼ کا تا څما اوښي په مخ داني داني کړ
زه چه شونډي ستا په شونډ باند کيږدم وايم نوشي مي د مَيو پيماني کړ
د ما زړه لکه مزري وه خاوند خداي ستا د سترګو و هوسيو ته ژاني کړ

د خوشحال په دود به ستا په در پراته وي
چه په پښو ئي ستا د زلفو زولاني کړ

مخ ئي فکر د نسرين را څخه يووړ خط ئي خيال د مشك چين را څخه يووړ
د ترسا زلفي زنار شو را تر غاړه شکر شکر چه ئي دين را څخه يووړ
چه دعا څما د صبر کا وکړي عشق د دي دعا آمين را څخه يووړ
بي د يار د شونډو نوم چه يادوم ئي ميني نور ذکر تلقين را څخه يووړ
هغه ورځ مي زړه له خپله ځان موړ شه چه له لاس دل سنګين را څخه يووړ
درسته شپه ژړا ناله آه و فرياد کړم بيا ئي خوب په څه آئين را څخه يووړ
دواړه سترګي ئي شاهين شهپر ئي زلفي څما د زړه کوتر شاهين را څخه يووړ
په راتله ئي درست آرام را لره راوړ او په تله ئي درست تسکين را څخه يووړ
د چمن ګلونه کوز کوري دا وائي چه دلبري هر تحسين را څخه يووړ

ما وِ زه به ئي لا فکر د علاج کړم
ولي خوار خوشحال زړه خوږين را څخه يووړ

د دولت لمن نيوه نه شي په زور ړوند که سترګي په سرمه کا لا پيغور
دولت څه دي په مثال ښايسته ناوي د نا مرد کره ئي عمر دي په اور
د دولت په آس دِ هر ناسپور سپور نه شي که سواري ور باند کاند خو شاه سور
د ګنده تتوي بد تتو پيدا شي ښه آسونه د ميدان راوړي ښه هور

چه په کور کښې مي اول تتوي راغلي — د ما بخت وه لا اول له ځايه تور
تتوګي نازيکي دي مخ ئي ورك شه — همیشه کا په پايګاه کښې شر و شور
نه يو ښه لايق فرزند د پلار په خونه — نه د سرو د سپينو ګنج د ده په کور
ربَّ دير اولاد دِ را کړ منت داريم — د خوبئ رِغ ئي بيائي پـه هر ښور
چه په وروڼو کښې نفاق کا نا لايق دي — يا ئي ښه کړي يا ئي مه کړي زده څه نور
د خوشحال په دعا غوږ و سترګي ور کړه
كه بهرام عابد دي دواړه کر و کور

وقت د نو بهار دي زه جدا له خپله ياره — دريغ دريغ چه بي يار ځي بهار
ژاړي غاړي غروته په احوال د عاشقانو — سيل د واوره نه دي چه رادرومي له کهسار
اور د خوږو زړو دي چه د غره په ونو بل شه — شني ددوزځي خيژي له نښترَ له چنار
غواړي چه احوال د فراق جنو در معلوم شي — ګوره هغه زانړي چه جدا شي له قطار
داسي معلوميږي چه جهان د ماتم ځاي دي — شني جامي آغستي دي طوطيانو له چغار
نوري ناري نشته خو ناري د بيلتانه دي — راشه که ئي آروي د رباب له هره تار
رنځ مي نه کميږي په زمان زمان زياتيږي — زر راځه طبيب که نه مرم د خداي دپار
مرګ د رقيبانو بل ژوندون د حبيبانو — خداي رو پهنګام د وصل کيږي دا دوه کار
څه شه که لا دم وهي په شمار دي د ژونديو — رنځ چه لا دوا شي طمع پري کړه له بيمار
پاتو سړي نه شول چه دا ګرزي دام و دد دي — څکه ويره نه شي د درد منو له آزار
هسي خوار و زار شوم زه خوشحال په عاشقي کښې
خپل دي که پردي دی را ته نه ګوري له عار

نه مي لاس رسي په يار — نه طـاقت د انتظار
دا ستم په ما خپل يار کا — کـه ګردش د روزګار
په کښې ستا غمونه ځاي دي — که يو زړه دي که هزار
تر ويښته ضعيف وجود مي — ستا د زلفو دي ياد ګار
غم د يار د بيلتانه دي — چه تر هر څه دي دشوار

خپلي اوښي مي درياب شوِ — په کښي نه مومم کنار
چه مي تل په ديو زورِ — ستا په شونډو لرم کار
چه څوک سوځي هغه سوځي — هم پتنګ ګوره هم نار
څما زړه څه آسان نه دي — چه ئي وړي نا ترس وار
د بوسي وعده دِ وُکړه
زه خوشحال لرم تلوار

چه په سپينه ږيره کا څواني نکارِ — په خپل څان باند به وُ کا څيني چارِ
که په خوله د زاړه يار تر سر جاريږي — په زړه نه دي څوانِ هيڅ د زاړه يارِ
نيک و بد په دي جهان کښي پيدا کيږي — نيک و بد هم د زاړه نه دي ويزارِ
خو ښه څوان د څوانِ ښځي پغرض دي — که بادشاه دي د زاړه نه دي فرارِ
په کمذات په اصيل هيڅ نه دي راغلي — ښځي واړه د ښه کار دي طلبکارِ
زوړ دِ څوانه ښځه نه کا که ئي کاندِ — فکر بويه چه له ښه څايه وي بارِ
له ښه څايه له ښه کوره ستر پوښي — په حيا په شرم ننګ دي خبر دارِ
چه په پلار نيکه د ننګ و ناموس نه وي — هغه ښځي قبلحت ته دي طيارِ
اوس پښپلو زړو خوښ اوسه خوشحالَ
د دِ دور څوانِ مه کړه نا پکارِ

که په خوله را سره جنګ کا هغه يار — په زړه مهر رنګا رنګ کا هغه يار
چه له ما سره راځي غاړه غړي — چه مي لري له زړه زنګ کا هغه يار
هيڅ حاجت د توري نشته ماني بس دي — که مي مرګ و ته آهنګ کا هغه يار
چه مثال ئي د جمال را ته ښکاره کړ — بيا به ما باندِ پتنګ کا هغه يار
زه فقير يم دي بادشاه دي باندِ ښائي — که څما له يارئي ننګ کا هغه يار
چه ملنګ وي مصلي غواړي خپل مخ ته — عاقبت مي به ملنګ کا هغه يار
له هر چا سره خندا په آرت زړه کا — خو په ما باند زړه تنګ کا هغه يار
مرصع پيزوان نور نه لري په پوزه — اکتفا په تور لونګ کا هغه يار

رقیبانو وته نرم شي تر مومَ
و خوشحال وته زړه سنګ کا هغه یار

لیوني لره به څه کړي نور تدبیر | لیوني لره زندان بویه زنځیر
د ما زړه ئي په حلقه د زلفو یوور | لکه لوي ماهي په شست د ماهي ګیر
که خوښي ده په جهان د ښو دیدن دي | نه خوښي د بادشاهۍ د سریر
که یوسف ئي د کنعان له چاه وُکیښ | په نیک بخت ستوري زوولي وُه بشیر
د شکرو په دوکان هندو بچه دي | که تور خال دي ستا پسرو شوندو جاګیر
د بهار په وخت په بیشه د سراي ګرزه | نه په بیشه د کابل او د کشمیر

د لنډۍ اوبه هغه ګڼړه خوشحالَ
چه یادیږي په جنت کښي جوي د شیر

زه خو شرابي یم شیخ څه را سره جنګ کړِ | بخري ازلي دي کشکي ما دِ ځان په رنګ کړِ
ښه وائي واعظه برکت شه ستا په ږبه | ښه ئي په ویلو د دریاب اوبه که رنګ کړِ
وُ لاړل و جنت ته چه په پوهه خبر نه وو | وُ لاړل و دوزخ ته چه ئي لاف د فرهنګ کړِ
پند د محمد د ابو جهل په کار نه شه | څوك به ئي صیقل کا چه ئي خداي آئیني زنګ کړِ
کښیني په خلوت کښي شیخ سود را ته وُ وایه | ولي پخپل ځان دا هسي آرت جهان تنګ کړِ
زه خود زړه درد غواړم په هر یوه مذهب کښي | تا زده ستا خبرو چه نقلونه رنګا رنګ کړِ
رایشه مطربَ د نو روز سرود آغاز کړه | ښي نغمي دل سوزي په رباب په نیو چنګ کړِ
هر لوري ته ګل دي شقایق نرګس سنبل دي | بي ګلذاره بد که و بل لوري ته آهنګ کړِ
چا ور پسي ډیري توښي واخستي طلب کا | څنو مصلیِ د ملنګۍ ور پسي لنګ کړِ
کاش د دِ عمل تله درنه په قیامت شي | موم به رقیبانو په عاشق باند زړه سنګ کړِ

مرګ لره ئي واړه د دهلي لښکرِي راغلي
ته لا د خوشحال په مرګ ځان روغ نه ګڼړي ننګ کړِ

واړګونه شوِ همګي د دنیا چارِ | چه لیدي مي هسي نه دي واړه لارِ
زوي پلار سره کارونه د غلیم کا | لونړه مور ته لکه بني دي طیارِ

پخپل کور کښې به دوه ورونه سره نه وي — چه په زړو کښې فتني نه لري هزار
چوهړي پلاو شولي خوري حلوا خوري — په سيد باند حلال دي مردار
باوري د بادشاهانو لکه چور شول — رهزنان ئي په دربار کا څني چار
بلبلان طوطيان حيران په بيابان گرزي — په گلذار باند قارگان کاند چغار
په وښو د عراقيانو رواك ژوندون دي — راتبونه وهي زوي د حمار
نادانان بي غمه خوب په فراغت کا — په هوښيارو باند راشي صل دشوار
په ښتنو باند حکم کا مريونه — تر ميرمنو نه کنيزي دي رويدار

په دوران د عالمگير بادشاه خوشحالَ
خانه زادي واړه ښخري لري خوار

څو بيړئ په دا سيند کښي ډوبي ؤ لاړ — چه تخته مونده نه شي که ئي غوار
فراق هر چرته لنبي دي لگيدلي — لکه لوند لرگي په اور يښي څو ژاړ
غم ښادي سره ترلي دي له څايه — هغه هونبره به ؤ ژاړي څو ؤ وياړ
چا ئي نوم را ته وا نه خست چه د چا دي — مناري مي ډيري ؤ ليدي ولاړ
په هزار رنگَ غمونه د جهان شته — په هزار رنگَ ناري د اوريو خراړ
لکه راي څما د زړه هغه لا نور دي — خلق څو خبري کاند غاړي غاړ
دا طومار څه هسي نه دي چه تمام شي — غوړولي لتولي لولي نغار
دين دنيا لړه په کار خپله کرده ده — لوند دي حلق د هر سړي په خپلي لاړ
چه بي غمَ بي وبالَ ئي خوراك وي — د بادشاه تر خوانَ به کنم خنجار

غافلان په غوړ کانه دي نه ئي آروي
د خوشحال ختك د خولي خبري لوار

هر ساعت چه په چا څي هسي بي کار — تر هغه نه زه لا ښه کنم بيکار
رنځوران که کار و بار د دنيا نه کا — روغ سړي به ولي نه کا خپل روزگار
که هيڅ کار و بار دِ نه وي درته وايم — هسي مه کښينه بي کار و نا پکار
په هرڅه چه غم غلط شي واړه ذوق دي — که په نرد که په شطرنج وي که په ښکار

سړي هر ساعت هر وخت په بل بل حال شي همیشه په یوه حال دي کرد ګار
ستا به نوم په جهان پاتو شي خوشحالَ
یوه لویه مشغولا ده ستا د کار

که مي نوم په ربه نه آخلي هیڅرِ په تش نوم به دِ هم سود کوم دلبرِ
د زاهد د سترګو آب هونبره په ځاي وي چه ئي سترګي په تا نه دي برابرِ
د ښادئي اوري په زړو ږدي تل تر تله چه په زړه ئي ستا د غم ښیښي شي سرِ
زه به څه ځني مانه کړم یو زه نه یم په غمزه ئي خلقي کړلي ډبرِ
د ښو سیوري ئي خار په ښو څرخېږي له حیا چه کوز کوز ګوري ناز پرورِ
شونډي ستا لکه نبات هسي خوږي دي تلخ ویل ځني نه ښائي لب شکرِ
وائي شته په چین ماچین کښ کښلي ډیرِ خداي دِ نه کا چه تر تا به وي بهترِ
بي خبر له ځانه ډیر در ته پراته دي ته ئي هم په حال خبر شه بي خبرِ
د خطا د ملک نافي واړه خجل شي چه د تا زلفي ښکاره شي معنبرِ
که دِ چرِ د آشنا په لور ګذر شي
د صبا باده ځما سلام پرِ ورِ

نه د ما د هنر شته څوک طلبګار نه ځما دي د دي ملک هنر په کار
په یوه ژبه ویل سره پښتو کړو ولي هیڅ رنګ وبله نه شؤ خبر دار
خپل ځانونَ هښیاران ګني نادان دي خداي ځما دِ هسي خلق کړ روزګار
چه د سوات په ملک کښي ما نندارهِ وُکړه بل اولس تر یوسف زیو نشته خوار
زور زیاتي خود پسندي خصلت د واړو هر سړي ئي طمع خواست و ته طیار
که په کورکښي مال دولت لري سترګ وږي ملکان ئي لا تر نورو دي مردار
خربوزه له خربوزي نه رنګ آخلي عالمان شیخان ئي لا دي نا پکار
حقه چار به د غریب کاند ناحقه که په بدي رشوت مومي یو دینار
چه مي وُلیده له نورو خبر نه یم دا خو بي غورِ و لکي دي حمار
دا په هر دیار کښي سیل هم بد نه دي چه خوشحال وته څرګند شؤ هر اسرار

چه د سوات و سمې خاورې خوشحال بوي کړي
يو سري به په کښې نه وي وفا دار

په هر لوري دي افغان د مرګ له لاسه په هر ځاي په هر مکان د مرګ له لاسه
د آدم صورت ئي مرګ لره پيدا کړ خرابي شوه په جهان د مرګ له لاسه
همګي پيغمبران که اوليا وو دوي په مزکه شول نهان د مرګ له لاسه
عاقبت به شي بي شکه بي ګمانه دا ودان کورونه وران د مرګ له لاسه
راشه ته هم د توښي په سرانجام شه کاروانونه شول روان د مرګ له لاسه
اي خوشحاله که په تن شاه جهان شي
هم به درومي په ارمان د مرګ له لاسه

زه هم چرِ فرزانه وم فرزانه يم لا تر اوسه تل بيخود ديوانه وم ديوانه يم لا تر اوسه
جدائي نشته وصال دي ځني بعد وهم خيال دي له هغه چه هم خانه وم هم خانه يم لا تر اوسه
چه راغلي پجهان يم خبر شوي پخپل ځان يم د رازونو خزانه وم خزانه يم لا تر اوسه
په عالم ځما خبري ؤ شوي کاند نژدي لري په وګړي افسانه وم افسانه يم لا تر اوسه
چه د مخ پلوئي وا شه يو مشال را ته نما شه هغه دم پرِ پروانه وم پروانه يم لا تر اوسه
ناوکي ئي د مژګان دي چه بلا ځما د ځان دي ور ته عمر نښانه وم نښانه يم لا تر اوسه
چه ئي ځان سره آشنا کړم لهر چا ئي شا پشا کړم له عالمه بيګانه وم بيګانه يم لا تر اوسه
هغه بحر چه محيط دي په افراطُ په تفريط دي د غه بحر دُردانه وم دُردانه يم لا تر اوسه
هغه شان له خپله يارَ بي وکيلَ بي ريبارَ
زه خوشحال چه يګانه وم يګانه يم لا تر اوسه

په درست کلي کښي مي يار دي هغه کس چه په درست تومن اوځار دي هغه کس
که په شکل و شمايل سري ليده شي سر تر پايه پري وار دي هغه کس
ځکه زه ور باند هسي عندليب يم چه په حسن يو ګلذار دي هغه کس
که هر څو را ته ښکنځل کا يا قهريږي په خوله واړه شکر بار دي هغه کس
که ئي زلف که ئي کاکل که ئي ګيسو دي همګي مشکِ تاتار دي هغه کس

چرِ نه چه په توليِ کښي ئي غلط کړم آهو چشم گل رخسار دي هغه کس
د جايفل په ځاي به سرور ته پيښکښ کړم که په سرمي مينه دار دي هغه کس
چه زه خوله ورځني غواړم نور ښکنځل کا بي حسابَ ستمگار دي هغه کس
سرتر پايه زر زري جامي آغستي سرتر پايه زر نگار دي هغه کس
زړکي څه لړه په خپل رفتار غړه ئي لا ترتا نه خوش رفتار دي هغه کس
چه صورت سيرت ئي دواړه سره جوړ دي
د خوشحال د زړه په کار دي هغه کس

په لحد کښي به هوا نه وي هوس در سره به خپل عمل دورمي نور بس
بي طوطي نه قفس هيڅ نه دي باور کړه روح په مثل د طوطي دي تن قفس
فهم وُکړه چه ضايع درڅخه نه شي لکه دُرِ بي بها دي دا نفس
چه دا دُرِ بي بها هسي تلف کا د چارپايو په شماره دي هغه کس
د خانانو په خاکونو گذر وُ کړه زرغونه ئي په خاکونو خار و خس
هرچه شوي نه بدليږي دا په څه کړي هونبره ديري انديښني هونبره وسوس
نصيبه به له جهانَ يو کفن وړي هغه هم اته يا نه گزه يا لس
دا به واړه له تا پاتو شي اي ځانَ که ښي جونه که آسونه که اطلس
طياريږه وخت د کوچ راغي خوشحالَ
په هر لوري ناري آروي د جرس

توراني خو د جنجال دي د پرخاش دروغژن سوگند خواره بهتان تراش
ايراني د آشنائي د وفائي دي د خلقت د مروت دي د معاش
پښتانه د بد نيتئ د خصومت دي په حيا په شجاعت وُ کړه شاباش
که بلوڅ که هزاره واړه چرکين دي نه ئي دين نه ئي مذهب سترئي فاش
که هندي دي که سندي دي مخ ئي تورشه نه حيا نه ئي وفا نه نان و آش
کشميري که نر که ښځي واړه غيه د مردئي ورڅخه نشته هيڅ قماش
د آدم له نسل نه دي گوره څه دي دواړه ورك شه يو ازبك بل قزلباش

سوت مطربو بیا به څه وي مهر باش لمغاني بنګښ سواتي تیراهي واړه
هر احوال ور ته ښکاره دي د وګړي
د خوشحال ختک په پوهه کړه شاباش

یار مي بیا د رقیب یار شه دریغ دریغ په خبرو د اغیار شه دریغ دریغ
یو څو ورځي ئي په زړه کښي مهر ځاي وه بیا بي مهر ستمګار شه دریغ دریغ
هغه ګل چه مي ساته د زړه په وینو مل د هر خس و هر خار شه دریغ دریغ
و قصدمنو ته کاته څما په قصد کا د کشتن مي روادار شه دریغ دریغ
بي له تا مي د څګر ویني خوراك شو تیر مي عمر په دا کار شه دریغ دریغ
غه بهار چه تل بلبلو پر بلغاك کړ د خزان له لاس خوار شه دریغ دریغ
بیچاره خوشحال په طمع د وصال وه
د هجران په غم ګرفتار شه دریغ دریغ

را معلوم شه د اورنګ عدل و انصاف د ده ښه مسلماني ښه اعتکاف
سکه وروڼه وار په وار په تیغ وژلي پلار په بند کښي آچولي په مصاف
که هزار ځله څوك سروهي په مزکه یا په صوم تر شمڅي ور ولي ناف
څو نیت د ښه عمل سره جوړ نه شي عبادت طاعت ئي واړه دي خلاف
چه د ژبي لار یوه د زړه ئي بله په چاړه ئي شه څګر شګاف شګاف
مار په تن دپاسه ښه ښایسته روغ دي ولي ننه اندرون لري نا صاف
د مردانو کرده ډیر ویل ئي لږ وي د نامردو عمل لږ وي ډیر ئي لاف
که دلي د خوشحال لاس په ظالم نشته
د قیامت په ورځ ئي خداي مه کړه معاف

خر د سرو زرو د زین نه دي لایق ښه څړيږي ور لره بویه موافق
بوالهوس چه عاشقي کا عاشق نه دي په خالي هوس ئي مه بوله عاشق
نفساني تاریکه شپه صادق هغه دي چه سحر غند سینه لري صادق
خو په علم په تلقین سره نور نه شي چه راغلي له ازل دي فاسق

د سینا زوئ له څائ شیخ ملا وه آراسته نه شه په درس په خوانق
په ادب به د ادیب فایق تر چا شي چه له څایه په فطرت نه وي فایق
صالحان له ظالمانو نه پیدا شي له زاهدٌ نه پیدا شي غل سارق
د بد خوي دعوي علاج ملك الموت کا نه په ډیر علاج خبر حکیم حاذق
هغه باغ هغه باغبان هغه ئې گل دي چه فرهاد باند بلبل وه یا وامق
دل سوخته عاشقان ډیر دي په جهان کښي څه یواځي یو مجنون نه وه عاشق
که د زاغ غندِ ئې فهم وي خوشحالٌ
هیڅ استاد به شین طوطیا نه کړي ناطق

مرد هغه چه همت ناك برکت ناك د عالم سره خوړ په زیست و ړواك
مخ ئې مخ قول ئې قول عهد ئې عهد نه دروغ نه ئې فریب نه تش ناپاك
لږ گفتار ډیر ئې کردار په خاموشي کښي د غنچي غندِ خوله پوره سینه چاك
چه خبري د پستئ د بلندئِ شي په لوئ لکه آسمان په پستي خاك
په تمکین کښي لکه سروه په سخا کښي په هر لور څانگي ژنگوري لکه تاك
لکه گل شکفته روي تازه په باغ کښي همیشه د نبو بلبلو پرِ بلغاك
چه دا هسي شان ویل کا زه حیران یم
چه خوشحال راوړ له کومٌ دا ادراك

په شیوه شیوه رفتارکاند غزال وائ پښي په مزکه نه کښیږدي له خیال
و غمزي وته ئې حکم دي چه وژنه هم هغه چه مینه کا څما په خال
د زړه حال ئې امانت په کښي لیده شي چه ئې تن په صافي صاف دي تر زلال
له دوو سترگو خبر ولخله چه مي وژني نور به څه پښتي څما د زړه له حال
که شیرین آشنا وفا در سره نه کا
په جفا ئې هم خوشحال اوسه خوشحال

په دا باغ کښي به دِ پاتي نه وي گلٌ که خبر شي د خزان له تطاولٌ
دا څو ورځي غنیمت گڼه په باغ کښي چه په تا باند سینه وهي بلبلٌ
مرتبه د هغه باغ څه پاتو نه وي چه خالي وي د بلبلو له غلغلٌ

و هغي ښيښي ته نه غرېږي سترګي د ساقي څخه چه تشه شي له مل
په دا پول باند د خلق ګذرګوره څوك پريوزي څني پوري وزي تر بل
په درست عمربه ئي نه وُ وزي له يادو چه ليدلي وي تارو د باز منګل
مقدربه په هيڅ رنګ مبدل نه شي كه په څان باند تل لولي څلور قل
عاشقان چه عاشقي كا غم به نه كا د رقيبو د غمازو له چغل
څه كړم لاس ودست مي نشته قلندريم ګنره ما به دنيا وُ بازه‌له كل
هسي يارلرم ښايست ئي تر دا قياس كړه چه د مشكُ بوي ئي هيڅ دي تركاكل
په پالنګ به خوب په څوكاند بي غمَ چه خبر وي د فلك له تزلزل

د دلبرو په مانړي كښ هم مزه شته
بي چاره خوشحال ئي مري له تغافل

آشفته دِ د جمال يم هميشه دِ په خيال يم
نورو مينو ته مي شا كړه مَين ستا په زلفو خال يم
چه مي اوښي په ګريوان څي دا په تا پسي بي حال يم
څاي مي ته ئي په خاطركښي ته ريحان ئي زه سفال يم
نورمي هرڅه فراموش دي آرزومن دِ د وصال يم

لا د مهر ويل پريږده
په ښكنځلو دِ خوشحال يم

له عقلَ له هنرَكه څوك وُ وائي لرم چه بخت مي ياري نه كا دا وچا ته يادوم
په جهان كښي د وفا هنركيميا دي زه ئي څه لره له چا طمع كوم
د وفا ميوه د دهر په باغ نشته بيهوده ئي هره ونه لتوم
غه باران چه په درياب باند وريږي په باران به ئي زه څه حسابوم
ناداني مي غلبه په هوښياري شوه مرغلري په درياب كښي تويوم
له قسمتَ به نه كم نه به افزون شي غه روزي چه د ما نه ده نه ئي خورم
چه د ما له رزقَ زيات د ما څخه وي امانت غند ئي بل لره ساتم

کوم مکان د زماني له مکرَ خلاص دي   چه هغه لوري ته تیښته څني کړم
که په تیښته خلاصیدي څني به خلاص شوم   د قضا له لاسَ کوم لوري ته ځم
زمانه مي د فتنو په کانیو ولي   زه ابله د ښیښي سپر په مخ کښي ورم
چه په راغله ئي ښادي را سره نه وه   په هجران به ئي زړه څه زهیروم

چا ویل چه صبر ځښه د ظفر دي
زه خوشحال په صبر څکه زړه ترم

که ګذر په خیرآباد وُ کړي نسیمَ   یا دِ ګښت وُشي د سراي د سیند په سیمَ
په بار بار ځما سلام ور ته عرضه کړه   ور سره ځما د لوریه ځو تسلیمَ
آبا سیند وته ناره وُ کړه په زورَ   وُ لنډي ته وینا وُ وایه حلیمَ
ګندِ وي چه بیا مي ستاسي جام نصیب شي   په ګنګا جمنا به نه ووُ تر قدیمَ
کۀ د هند له هوا زار کړم ځو به زار کړم   د اوبو بلا ئي لا بدۀ عظیمَ
که د نهر اوبه ځښي کلمي پرِ باسي   هم د هر کوهي اوبه نه دي بي بیمَ
چه سړي اوبه د غره نشته په هند کښي   ترِ توبه که واړه ډك دي له نعیمَ
تل به هیڅوك نا امید په جهان نه وي   په ګریابو کرم کیږي له کریمَ
د ویشتلي و صحت وته امید شي   د پرهار چه څه کمي وُ شي له ریمَ
خدایه زړه مي په وصال د هغه خوش کړه   دا چه اوس ور څني لري دي دوه نیمَ
عاقلان به هیڅ انکار ور باند نه کا   هر افعال چه صادر کیږي له حکیمَ

همیشه به په هند نه اوسي خوشحالَ
عاقبت به عاصي وُ وزي له جحیمَ

ښه به هغۀ وخت وي چه خپل یار لره ور دروم   وایم چه به زه باغ و بهار لره ور دروم
زلفي ئي ښکاره کړي مشك عنبرئي په ما توي کړه   اوس به له دي پس څه عطار لره ور دروم
خداي پکور کښي را کړي هغه توري سترګي ترکي   اوس به ئي په مرسته څۀ فرخار لره ور دروم
یار مي په ښایست کښي لکه ګل د نو بهار دي   سود ئي د جمال کړم چه ګلذار لره ور دروم
زار د خوږو زړونو خوښ خورم زړ ونه آزار کا   غم اندوه مي دادي چه خپل زار لره ور دروم

هر چرته چه خاروي هغه ځاي مومي ګلونه ځکه په دا طمع هر هر خار لره ور درومم
کوم سحرئي وُکړ په ما خوار باند حيران يم مرګ وته مي ناست هغه خونخوار لره ور درومم
هم ئي په ما وُکړل ځو ځو رنګَ ستمونَ بيا له نا چارئي ستمګار لره ور درومم
ښه شيرين ياران چه ما خوشحال ليدل په سترګو
اوس ئي په ژړا ژړا مزار لره ور درومم

مست يم مي پرست يم رندي کړم کړم کړم واروه محتسبَ باده خورم خورم خورم
نور شراب مي واړه وعالم و ته بخښلي لام و بي ئي ميَ دي پسي مرم مرم مرم
موړ به څني نه شم زه د ميو مستسقي يم تل که هسي ډکي پيالي څښم څښم څښم
لار د محبت ده تل به روغ سلامت نه وم زه چه په دا هسي لار تلم تلم تلم
څه وائي و ما ته حال دِ څه وه په هجران کښي نور خبردار نه وم په زړه سوم سوم سوم
خلق را ته وائي رنګ دِ بيا زير شه عاشق شوي هيڅ منکري نه کړم خلقَ شوم شوم شوم
دود د عاشق دا دي چه په عشق کښي ملامت وړي
ځکه زه خوشحال ملامت وړم وړم وړم

په کاته شم و عالم و ته حيران چه د نفس د پاره څه کا دا سکان
هسي چاري ئي پيدا شي له وجود چه په فکر ذکر نه وي د شيطان
تل قرآن دوړاندِ ښي قرآن لولي ولي هيڅ عمل ئي نه وي په قرآن
په کوم لوري پسي څم چرته ئي غواړم د کيميا غند ناياب شول دانايان
ښه سړي لعل ياقوت دي موندل نه شي لکه نور کاني لړ نه دي نا کسان
د عفريت دي که د ديو دي که د دد دي د آدم له نسلَ نه ګنم افغان
که هر څو ور ته د پند خبري وائي د پلار پند ئي هم ښه نه لګي په ځان
هره چار د پښتانه تر مغل ښه ده اتفاق ور څخه نه شته ډير ارمان
د بهلول او د شيرشاه خبري آروم چه په هند کښي پښتانه وُ بادشاهان
شپږ اوه پيړئي هسي بادشاهي وه چه په دوي پوري درست خلق وه حيران
يا هغه پښتانه نور وُ دا څه نور شول يا د خداي دي اوس دا هسي شان فرمان

که توفیق د اتفاق پښتانه مومي
زور خوشحال به دوباره شي په دا ځوان

خوږ ژوندون په سري تريخ كاند بيلتون — په سوزانو لنبو پاس كښېږدي لړمون
چه څه زور قوت د زړه وي په ګوګل كښي — وار په وار ئي تر دا سترګو کا بيرون
تر دا هسي عمر نه عمر بهتر دي — چه تيريږي ورځو شپو په جګر خون
په جګر جګر مي ولي صرفه نه کا — د غم لندی را ته وُ واهه زنګون
څما زړه تومار د مهر د وفا دي — څيراوه شي چا ئي زده نه کړ مضمون
که کتان چه مهتاب څيري کا ګانده شي — سکه څما د زړه به هم وُ شي ګندون
کشکي څوک هسي پيدا شي زه راضي يم — چه مي زړه د يار له لوريه کا را ستون
په هجران كښي که اميد د وصل نه وَي — د حيران عاشق به هم نه وه ژوندون
چه قدم په هغه لار كښېږدي سر دروي — زه هميش په هغه هسي لار كړم يون

يو د بل په ځاى كښيني د دنيا دود دي
زه خوشحال قايم مقام يم د مجنون

نس مي افريدي دي چه غم نه لري د دين — ښه فکر ئي لږ دي ډير و بدو وته شين
زه د درويزه غند ايمان ښيم وُ ده ته — دي د پير روښان غند د کفر کا تلقين
دوه شپيته کالونه په حساب لرم خپل عمر — تور ويښته مي سپين شوه لا مي زړه نه دي هيڅ سپين
نشته هغه در د سرو ياقوتو په حقه كښي — نه هغه نرګس دي نه د باغ هغه نسرين
زه بي غمَ خوب كړم په پاسته بالين سريښي — پريواته په ګور كښي چه څما وُ هم بالين
ډوبي شوي بيړۍ د فنا په آب سيند كښي — ډير په كښي لاهو شول چه څما وُ هم نشين
څه د غم پلو دي چه څما په سترګو پريووت — نه وينم په سترګو حقيقت واړه مبين
هونبره رنځ پڅان كښي طبيبان پدا جهان كښي — مرم دارو خپل نه كړم په دا هسي کار نفرين

وُ لاړ ځاي ئي سقر دي مګر خداي پرِ كرم وُ کا
نفس و شيطان دواړه چه خوشحال لري قرين

ښځه بويه هوسناکه خنده رويه مهرجنَ — پاكيزه په زيست روزګار كښي په ښه نوم باند مينَ

د صحبت په رموز پوهه زړه ئي خلاص له مكر دروه كم خوراكه خوش پوشاكه هميشه ناسته دننَ
په وصال د يار خوشحاله يارئي خوش له قيل و قالَ چه له ياره نه جدا شي هم غم جنه هم جړنَ
له نيكانو هم نشينه له بدانو په زړه خورينه له موروالي ئي توبه كا كه ئي مور وي دروغژنَ
د ميلمه په كار حاضره په پخوالي بهادره حق د چار په ځاي راوړي په رنځور باند پښتنَ
خوش صورته خوش سيرته خوش خِلقته خوش خُلقته په طاعت په عبادت كښي د وفا په لار تلنَ
پاكيزه ئي د كور صحن نه په غولي كښي نور لحن پرستاري تر ِ خشنود شي د هر چا زړګي دننَ

كه دا هسي كس پيدا شي د خوشحال په لاسو راشي
هيڅ تقصير به ئي وُ نه كا د ښادئي په پالنَ

څو خبر په قباحت نه شي انسان نيك و بد هوښيار نادان ګڼړي يكسان
كه يو كس په زړ كښي بيا مومي هم ډير دي په هر لوري صد هزار دي ناكسان
هونبره ترس څما له خرس و خوكَ نه شي څو په زړه يم له جاهل هراسان
دانايان په نا كامي كښي خوار حيران دي كامراني د جهان څوك كاند خسان
په خپل ښكار باند غوتي وهي بازونَ په مرداره باند ګرزي كرګسان
تفاوت ئي په كرده په فعل ګوره مچ مچي دي سره دواړه مګسان
چه په درست عمر كښي يو څله تيره شي نور اصيله توره نه غواړي پسان
چه هر دهور ئي و اودلو ته هوس كا د زر دوزو هنر چري دي آسان

كه دِ زړه دي چه لذيذ شعر وُ وائي
د خوشحال غند پيدا كړه خپل لسان

كه هر څو ښايسته ئي نه يوسف ئي د كنعان كه هر څو ډير هوښيار ئي نه مخي ئي د لقمان
كه هر څو ډير حشم لري بادشاه د مملكت ئي په زړه كښي فكر وُ كړه څه بادشاه وه سليمان
څو ښه كښلي مجونه څو هوښيار څو بادشاهان وُ چه راغله هسي لاړل اوس ئي نوم دي په جهان
يو نوم دي پاتو كيږي نور به هيڅوك پاتو نه شي په بد بدان يادېږي په نيكي ياد دي نيكان
كه نوم د حجاج آوري آوري نوم د نوشيروان په عدل كافر ښه شه ظلم بد كړ مسلمان
كه ښه كړي ساعت دا دي چه په شمار ئي د ژونديو نه سود نه به فايده وي كه په ګور كښي كړي ارمان

مومن سړي هغه دي چه تل غم کا د ایمان کافر سړي هغه دي چه د نفس په هوا درومي
شك په دا کښي کیږي څوك به مومي گورستان هیڅ شك په دا کښي نشته چه په مرگ به واړه ؤمري
گور په عزت بیا مومي پسي لولي قرآن سخ به د هغه وي چه ایمان سره ئي مرگ وي

وخت د څوانئي لاړشه اوس پیري راغله خوشحالَ
نور کاروانه پریږده خو د گور کوه سامان

آدم خیلي آفریدۍ دي سري و سپینِ په کښي شته دي ښایسته په رنگ رنگینِ
غتي سترگي لوي بانه فراخي وروځي شکر لبي گل رخساري مه جبینِ
تنگه خوله لکه غنچه هموار غاښونَ سر ئي گرد په تورو زلفو عنبرینِ
په وجود کښي لکه ها له ویښتو خلاصي ښي کمکۍ غنډ پنډۍ پهن سرینِ
ترنځي گیډي سینه ورې ملا باریکي قد ئي سم لکه الف په تن سیمینِ
که د باز غنډِ مي گښت په غرونو کیږي ښکار مي هم شوي ښایسته زرکي ثمینِ
باز که چوز وي که کرچ طلب د ښکار کا لا تر چوز وي د کرچ غوتي مهینِ
یا اوبه د لنډي سیند یا د باړي دي چه په خوله مي تر شربت لگي شیرینِ
د ما تري غاښي نیغ درومي آسمان ته په خاته خاته ویلیږي باند سپینِ
آدم خیلو سره زه په تیراه راغلم نور رخصت ورکړي و خوږ په زړه خوږینِ

مینه واړهِ کار د اور لري خوشحالَ
که لنبه ئي پټوي لوگي ئي وینِ

که دِ زړه څخو ترس داروي څه به ښه وو لږ دِ مهر په ما خواروي څه به ښه وو
زه چه ستا له غمَ زار کړم ستا په در کښي که دِ غوږ څما په زار وي څه به ښه وو
چه په ما باند پیغور کا ستا په عشق کښي ستا له حسنَ خبر داروي څه به ښه وو
هر چه نن د زهد لاف کا په جهان کښ په دیدن دِ پرهیز گار وي څه به ښه وو
پس له مرگَ مي په هسي مکان گور شوي چه پر تل د کښلیو لاروي څه به ښه وو
ستا په کوي کښي دیر کوته تازي پراته دي زه هم گډ د دوي په شمار وي څه به ښه وو

ستا په غم به په دا لړ عمر موړ نه شي
د خوشحال عمر بسیار وي څه به ښه وو

را ته مه وایه په تا ړو — چه په تا نه ړو په چا ړو
ته څما د سترګو تور ئي — په دا تورو سترګو ستا ړو
مخ دِ ورځ زلفي دِ شپه دي — په صبا ړو په مسا ړو
په جهان کښي مي ځان ته ئي — نه څه نور په تا جانا ړو
یاد مي ته ئي په خاطر کښي — هر زمان په خپل مولا ړو
ستا د پښو خاوري طوطیا دي — څما ستا په خاكِ پا ړو
تمنا لرم ستا ډیره — په دا خپله تمنا ړو
تر خندا پوري دِ هیڅ دي — لال و در ستا په خندا ړو
یار خو ستا یم د چا نه یم
زه خوشحال ستا په لقا ړو

آفرین دِ په ول ول تورو سنبلو — چه ئي ځاي د ما سره وُ نیو په ګلو
ما چه ستا د شونډو مې سره مزه کړل — مستغني شوم د جهان له واړه ملو
که په اصل پښتنه د کوهستان ئي — دا د ظلم خوي دِ زده کړ له مغلو
مګر مور دِ د خطا د ملك هوسي وه — چه د مشکو بوي دِ درومي له کاکلو
زه په هونبره تمنا کښي دا نه څه شي — چه ته هر کله په هونبره تغافلو
د هر ګل ثنا صفت کا په زر ژبه — په دا باغ کښي چه غوغا ده د بلبلو
د خوشحال په زړه ئي هسي چارِ وُ کړِ
لکه باز چه زرکه یوسي په منګلو

د ښادمنو په خندا ړو — د غمجنو په ژړا ړو
د رندانو په رندئي — د شیخانو په تقوا ړو
د وصال په سل خوښئي — د هجران په زر بلا ړو
د بهار په ښو ګلونو — د بلبلو په نوا ړو

چه تر سروِ وني هيڅ دي | په هغه قد و بالا ږو
چه مكحولي دي له نازه | په هغو ستركو شهلا ږو
چه نرۍ تر ويښته ده | په هغه باريكه ملا ږو
چه عاشق ور پسي مرينه | په هغه جمال زيبا ږو
چه راځي د يار له لوريه | په هغه باد صبا ږو
چه پيغام راوړي د وصل | د هغه قاصد په پا ږو
چه دويمَ په كښي نه شته | د ريښتينو په رښتيا ږو
په دا هونبرۀ سوگندونه | صد هزار ځله بيا بيا ږو

چه تر ځان په تا مَين يم
زۀ خوشحال ختك په تا ږو

سپينه ږيره د مردانو كه خدائي ده | د غاښونو پريوتنه رسوائي ده
د سړي چه غاښ په ځاي وي ږيره سپينه | په دا هيڅ زړوالي نه دي برنائي ده
د خضاب ځواني د چا ده د احمق ده | تر دا كله ږيره ښه په ښه نائي ده
زوړ سړي دِ د زړوالي اندوه نه كا | كه په ځاي ئي د چشمانو بينائي ده
زاړه مرد لره ديدن د دلبر ځه دي | په معني د زړه د خوړو موميائي ده
شيخ به كله عاشقي له سره پريښوه | لاس و دست ئي نه رسيږي پارسائي ده

كه خوشحال په عمر وُ لاړ تر اويه تير شه
لا په زړه كښي ئي د ښكليو آشنائي ده

شيرازي كه ښه خوراك وُه واروه تير شه | ملوكي كه ښه پوښاك وُه واروه تير شه
كه خپلوي د زن فرزند وه حال ئي دا دي | كه له خلقَ زيست و ژواك وُه واروه تير شه
كه منصب وُه كه خاني كه سرداري وَه | كه په لاس مي ملك املاك وُه واروه تير شه
فرش فروش نقش و نگار د محلونو | كه بستر مي عطر ناك وُه واروه تير شه
چه له ښكاره به په خيال راتلم وكورته | سور به تل ځما فتراك وُه واروه تير شه
خپل پردي نيكان بدان له هرۀ لوريه | په دربار مي په بلغاك وُه واروه تير شه
تار په تار د اكوړ خيلو كډي وُ لاړي | په دا غرِ مي ځان هلاك وُه واروه تير شه

اوس ئې روغ د ملنګي و د دوهان دي
د خوشحال چه سراي اوتاك وُه واروه تير شه

زلفي چه ول ول شي خو خپل يار لره كنه — توره چه تيريږي خو ګذار لره كنه
ستركي چه په كښليو نظر مه كړه — ولي را ته وائي چه پيدا شو خو ديدار لره كنه
هر سړي پيدا دي خپل خپل كار لره كنه — شيخ دِ نمونځ روژه كا رند دِ ډكي پيالي آخلي
غوارم دا دارو د زړه پرهار لره كنه — تا وي چه د ما د خولي بوسه لكه دارو ده
زړه څما پيدا دي تا خونخوار لره كنه — ويني مي د زړه خوري مګر نور څه لره نه دي
ته ور تلي پخپله دي تور مار لره كنه — څه ژړا فرياد كړي د شهي له تورو زلفو
ګل و لاله راوړه خپل رخسار لره كنه — خود به ستا تر مخ پور ګياه غند څرګندِ شي

مي شته چنګ و ني شته اوس خپل يار سره خوشحالَ
خپل بياض په لاس كښي څه ګلذار لره كنه

ناز و غمزِ وُكړه عقل و صبر مي صبا وړه — نن په ستركو وروځيو له ما خوار زهد و تقويٰ وړه
پاڅه شيوه وُكړه يو يو ځيز له هر هر چا وړه — شيخ ملا قاضي مفتي صوفي سره يو ځاي دي
يار كه ښايسته وي ته ئې هم جور و جفا وړه — جور د اغزي وړي چه و ګل وته هوس كا
پټه په لستوني د شرابو ډك مينا وړه — دور د اورنګ دي د ريا زاهدان ډير دي
ته چه عاشقي كړي د وګړي غوغا وړه — تل چه عاشقان دي پسي ډلي رقيبان دي
هر څه ستا په خوا دي هغه واړه پخوا وړه — مال دي كه مي ملك دي څو لا مړ نه يم ژوندي يم
نورو لره نور څه ته مي زړه په تنها وړه — ډيري دي نګاري ښايسته پري رخساري
وُ تښته له وړيو په پلو پټه حلوا وړه — شونډي دِ حلوا دي عاشقان د حلوا وړي

تا ويل خوشحال يو كالي به له تا غوارم
زړه دي نور څه نه دي ښه دركړي و تا وړه

چه مي څير كړ درست څما د ژبي كار وُه — هر آفت چه په درست عمر را دو چار وُه
چه مي وُ ليده په ساعت كا — چه وداني چاري وراني په چارو كښي تلوار وُه
هم هغه را ته بلا شه چه مي يار وُه — د هر چا ياري مي وُ ليده په ستركو

نا همواري به هرګز ور پيښي نه شي   که په خپله انديښنه سړي هموار وُه
صبر ناکو سره جور فلك نه کا   د فلك جور له چا چه سبکسار وُه
په دا باغ کښ مي ډير ګل تر نظر تير دي   د هر ګل تر څنګ ما وُليده چه خار وُه
زړه چه طمع د وفا له بي وفا کړه   په خپل ځان باند پخپله ستمګار وُه

که هر څو باند مرهم ږدي نه رغيږي
د خوشحال په زړه يو څه د غم پرهار وُه

چه ګټل خوړل بخښل کا ځوان هغه   چه توره لري د تورِ خان هغه
کان د لعل د ياقوت د ګوهر څه دي   چه احسان ترِ پيدا کيږي کان هغه
چه ئي نه په ګيډه وُ خوري حبطه شي   د مجلس سره چه خوړ شي خوان هغه
که د مال دي که د ملك دي د ليځو   چه ئي توان د چا په کار شي توان هغه
په تمامه شپه و ورځ په مه و سال کښي   چه د خداي په ياد وُ دروِمي آن هغه
چه دِ ځوك دوړاند ورستوځي دا څه شي   په تنها وجود چه شان دي شان هغه

و نور چا وته وران مه وايه خوشحالَ
چه ئي قول و عهد وران شه وران هغه

نشته بانګ د مؤذن په درست تيراه   مګر وا روي بانګ د چرګ په سحرګاه
که ورکزي دي سراسر واړه ګمراه دي   آفريدي دي تر ګمراهؤ لا ګمراه
د اسلام ارکان احکام حلال حرام شته   آفريدي ورکزي نه دي پرِ آګاه
نه ئي نمونځ د جنازي نه ئي امام شته   نه زکوات نه سرسايه نه د زړه تراه
ښه هغه چه مستقيم په شريعت وي   بد هغه دي چه په شرع کښي تباه
د دنيا چارِ همه واړه فاني دي   که باقي دي خو يو نوم دي د الله
چه يك لحظه د دنيا په کار کښي غرق وي   له هغه غافلَ زويه نه آه آه
په اوبه سره ګندګي له تنَ دروِمي   په توبه په استغفار سره ګناه
موحد د تصوف او ترسا يو دي   مسله د شريعت ګڼي ګناه
کله کله چرې وُ وائي دا هونبره   څني څني لا اله الا الله

چه ګناه همیشه کا توبه ئې نه وي
له هغه قومَ خوشحال غواړي پناه

لور په لور مي په هر لور ګریوان پاره شه کور په کور مي د رندئ کار ښکاره شه
چه مي پته په لستوني کښې پوښله د هغي پیالي عالم په نندارہ شه
دا څه زړه نه دي چه اوس مهر په ما کا را ته نرم هغه سخت سنګ خاره شه
چه د عمر مایه وه تر واړو تیر شوم د خوبئ ملك څما په اجاره شه
اوس به کوم ارمان کوم سوبه مي وُ شوه چه رقیب د یار له دره آواره شه
د هغه قدر لرم ترِ به جاریږم چه په غښم کي چاره جوي د بیچاره شه
اوده بخت وته مي ډیري ناري وُ کړي ویښ له خوبَ په ورستي نرئ ناره شه
جدائي ورځني مرګ دي سري وُ مري د بتانو وصل عمرِ دو باره شه
که خپل ځان هوښیاروي هوښیار به نه شي
اوس خوشحال د لیونیو په شماره شه

پخپل قسمت راضي شه تل د بل قسمت مه غواړه فراغت دِ مبارك شه که دِ وُ نیوي دا دواړه
د ژوندون پیوند تړلي په یوه اومه سپنسي دي د جهان غمونه پریږده نور به څه ژاړي ځان ژاړه
خپل دي که پردي دي قلم را څکوه په واړو دور د فساد شه پخپل زوي ورور مه ویاړه
هر چرته چه ګرزم څني هسي چارِ وینم کار مدار په نن شه د صبا اندیښنه وُ لاړه
ګوره کوم یو باد دي چه په درست جهان را والوت زړه په چا ښه نه شي لباسي شه خلق واړه
ما وِ کلي میشت دي چه په کلي باند راغلم تش کنډر پراته دي خالي مینه ده اوجاړه
هر چرته چه ګرزي په لا حول ترِ تیریږه صل بلا په زړه کښې صل داني تسپي په غاړه
ډیره سودا وُ شوه صل دعوي د سود په طمع وخت د نماز دیګر شه وله دا دکان وُ نغاړه
تل وائي خوشحالَ چه دنیا وته به شا کړم
لا خو دا دنیا ده مخا مخ در ته ولاړه

درخو خود په آدم خان باند شیدا وه تر دا مینځ د میروکي ژبه بلا وه
چه په مینځ کښې دلال نهٔ وي وصال نه وي په مجنون باند مینه که لیلا وه

په خپل يارپسي ژړا نه په زړه کښي د عالم سره ځما په زور خندا وه

چه غنچه ئې شگفته کړه په چمن کښي که دِ زده دا چارِ واړه د صبا وه

چه ئې گل د بهار ستا و مخ ته وُنيو ستا د مخ خوبي تر گلو لا زيبا وه

هونبره رنځ محنت آفت ځني پيدا شه څو ځما د خوار خاطر مينه په تا وه

دا نن شپه چه په ما تيره شوه بي ياره ته به وائي په دوزخ کښي مي ماوا وه

نن خپل بخت را سره درسته مخامخ کړه چه پرون راته يکلخته شا په شا وه

ما وِ زه يم چه پياله لرم په لاس کښي ولي دا پياله په لاس کښي د هر چا وه

بس چه بيا ئې ستا جمال په نظر کښيوت
د خوشحال ختك د زړه ځله هم دا وه

خدايَ را کړه و ما يار ښه شکر لب و شيرين کار ښه

تر سنبلو ښي ئې زلفي تر گلونو ئې رخسار ښه

توري سترگي توري وروځي تور گيسو ئې تار په تار ښه

تنگه خوله ئې نيست و هسته لکه خوله هسي گفتار ښه

لکه در هسي غاښونه لا تر درو سپين هموار ښه

تر وينبته ئې ملا باريکه تن ئې لا تر سپين چوتار ښه

قد ئې ښه تر سروِ ونه لکه قد هسي رفتار ښه

چه هر ځاي و ته ئې گورم سر تر پايَ پري وار ښه

خدايَ ماتي هغه خولي کړه چه به وائِي هندو بار ښه

هونبره کلي ډير ښهرونه په کښي نشته يو نگار ښه

چه په کښي شيرين ياران دي پېښور تر هر ديار ښه

په موسم د ښو گلونو تر هر څه د ميري ښکار ښه

ښه په هند کښي چنبال گل دي تر دا گل د وطن خار ښه

د سراي قدر نور چا نه زده
په خوشحال دي تر فرخار ښه

د سپي غل د د روغږن په خوله کښې تل کړه — په رښتيا خبرو خوله د سړي کښل کړه
هر عمل چه سړي کا مضمر به نه شي — در ته چا وِ چه لوګي مه کړه اور بل کړه
که پوهېږې چه د بل جهان حساب شته — ته په دا جهان نظر په خپل عمل کړه
ستا د خولې چشمه حنظل ده هم عسل ده — وِ هر چا ته تويونه د عسل کړه
چه د دين د دنيا کار و تاته پيښ شي — د دنيا تر کارَ کار د دين اول کړه
چه د مشکو د نافې شميم را خور شي — را څرګندې توري زلفې تور وربل کړه
ساقي وخت د نوبهار دي شراب راوړه — د شرابو سره نقل د خولې مل کړه
نن خلل د نيو مئ مه کړه زاهدَ — چه موسم د بهار تير شي بيا خلل کړه
چه يو دم د عشق له اوره خالي نه ده — خدايه څه دِ د عاشق سينه منقل کړه
ستا دِ مخ په دور زه جهان ګير شاه يم — را ته کښينه کرشمې د نور محل کړه
ستا دا توري سترګې خود توري بلا دي — در ته چا وِ لا ئې توري په کجل کړه

که هزار څله شيخي کوي خوشحالَ
چه ښه کښلي در نيژدي شي نور ئې کښل کړه

که هوښيار دي که نادان که ساد که غله — هيڅوك نه وينم د خپلې چارِ مله
يو په غم شريك يار نه وينم په ملك کښې — خلق تشي تسلي کاند په خوله
د مېړيو غندِ يون دي و دانو ته — چه وما و ته عالم کا تله را تله
چه اميد د مېړې نه وي و دانو ته — و هغه لوري ته نه کاند هيڅ تله

خپل ويشتلي غرڅه مه پرېږده خوشحالَ
ځاي په ځاي ويني توي دي په پله

غم آخر شه د ښادئ روزګار راغي — چه موسم شه د ګلونو ګلذار راغي
په تلوار ئې تياري د سيل کانړئ — و بلبلو و ته وايه بهار راغي
په دا هسې خاصه وخت د ښو ګلونو — د مطرب د ساز آواز مي په کار راغي
دا ئې واړه له خزانَ نه فرياد شي — چه ګلونو ته طوطي په چغار راغي
د هجران مشقت ډيروُه خداي آسان کړ — بيا مي مخ دي چه عشرت د ديدار راغي

که په نورُ باند نور کله اختر دي په ما دا زمان اختر شه چه یار راغي
لوَن لوَن کالي بیا پیري خواجه شه
چه خوشحال د یار د مخ په بازار راغي

ستا وصال لکه دریاب دي زه ماهي په هجران دِ هر زمان دي څما حي
په ژړا مي څني خواست د سپیني خولي کړ په خندا ئي وي چه څه کا دا سړي
وِئي څوك ئي چه څما په کوڅه گرزي شه حاضر جواب مي ورکړ چه ستا سپي
هم په څو رنگه ناله هم په تن نال شوم بیلتانه را باند وُ کړ کار د ني
د څوانئي بهار هغه شه دریغه دریغه دا بهار که همیشه په دنیا وي
گل سنبل نسرین نرگس لاله غوټئي د مقدم سره دِ راوړ درست پسرلي
چه ئي وُ نسم په غیږ کښي را ته گوري لکه مست د مور په پیو کم کبلي
دا شیرین یاران به نه وینم چه وُ مرم خدایَ ما په جهان تل لره ژوندي
غم خو ستا د رسوائي کړم نه د سر کړم که مي دا اندیښنه نه وي تا کتي
هسي ستا د بیلتانه په آتش سیځم لکه څوك په لنبه کښېږدي وچ لرگي
دیر صفت د شا پیریو آرویده شي ولي ستا د مخ څوك نه وینم مخي
پېهایست کښي هیڅ لقب دَر باند نه شه که دِ څخو د عاشق نمنځنه کړي
اورنگ زیب به د کابل د خلل غم کا ساقي وخت د نو بهار دي راوړه مي
چه زړه سوي دِ د خوشحال په فریاد نه شي
په سینه کښي دِ سندان دي که زړگي

لاله گل ئي تر جمال پوري بد رنگ دي د زلفینو ئي د چین د مشکو ننگ دي
توري وروځي ئي لندي بانه ئي غشي د عاشق تر زړه ئي تللي هر خدنگ دي
دواړه سترگي ئي په تن توري بلا شوِ همیشه ئي د عاشق له دل جنگ دي
ته به وائي حبشي شکري پیري هغه خال ئي چه د دوو شونډو تر څنگ دی
تجله ئي د جمال لکه مشعل شوه خوار عاشق په دا جمال باند پتنگ دي
چه له غوړو ئي مقصود مومي لبنتي ده چه له پوزي ئي مراد مومي لونگ دي

په ښایست کښې ئې تقصیر د صورت نه شته ځځو دا عیب لري چه په زړه سنګ دي
د هر چا په خپل غرض پسي کوښښ دي
د خوشحال ئې په جمال پسي آهنګ دي

په زړه سخت بي مهره یار ئي — جفا کار ئي دل آزار ئي
که هر څو په کوکو ژاړم — ته لا خوښ ځما په کار ئي
تا ویشتلي یم فریاد کړم — که خبر په خپل ګذار ئي
زه مرهم کړم له تا طمع — ته مي مالګه د پرهار ئي
زه به تل ژاړم و تا ته — که ته خوښ ځما په زار ئي
زړه دِ وُ سپاري و غم ته — د هغو چه ته دلدار ئي
څوك به څه وائي و ما ته — چه یو څه رنګه نګار ئي
چه پخپله عاشق وژني — هم ئي ویر کړِ په چغار ئي
کوم ګناه دي عاشق کړي — چه ئي خیره په ناتار ئي
کله درد کله دوا شي — کله خار کله ګلذار ئي
په خوشحال دِ غم نازل کړ
چه اغیار سره کنار ئي

د دني دنیا دا هسي قرار داد دي — چه ګهي ئي را نیول ګهي ئي داد دي
عاقبت به د دنیا په غم غمجن شي — هغه زړه چه د دنیا په ښادي ښاد دي
د دو شش ناري وهي دو خال پریوزي — دا دنیا په مثال نرد سړي نراد دي
له دنیا نه هیچا کام موندلي نه دي — که شیرین وه که خسرو وُه که فرهاد دي
د دنیا مثال که وُ ګوري عاقلَ — په حساب لکه اوبه یا لکه باد دي
نه اوبه په یوه ځاي کښي قراري کا — نه د باد په یوه ځاي باند استاد دي
مبتلا ئي همیشه په زړه محزون دي — طلب ګار ئي هر زمان په بلا یاد دي
تر وفا ئي د جفا خویونه ډیر دي
ځکه هسي د خوشحال ځني فریاد دي

د عشق په ګرانه لارکښې ډیر خطر دي هر قدم چه په کښې آخلم ډار د سر دي
که سینه مي سره چاك کړي وُ به وینې چه مي ستا له غمَ وینې درست جګر دي
ستا د مهر باران نه اوري چه شین شي ما په زړه کرلي ستا د مینې کر دي
ستا په راز به ژبه هم نه کړم خبره تل تر ژبې رسیدلي راز سمر دي
زه له عشقَ خبر نه یم چه عشق څه دي هونبره آروم چه له حسنَ ئې اثر دي
چه ئې عشق تر سرَ کړی هغه کم دي په دا کار کښې لاف وهلي یوه هر دي
عاشقي لا زه ته نه ووُ چه پیدا وه نه چه ما و تا ګډه کړي دا هنر دي

د عشق غم له خلقَ پټ لره خوشحالَ
څه ئې پټ کړم چه جهان ټني خبر دي

غم ښادي چه په چا ډیر شي لکه ډیر شي هسي تیر شي
سر رشته ئې موندہ نه شي ګونا ګون د دور پیر شي
چه په خوا په خاطر نه وي هسي چار په تا دیر شي
په هجران کښې غم د یار دي چه همیش تر زړه چاپیر شي
هر چه وُ واته له سترګو عاقبت له دلَ وُ هیر شي

چه به سخه په خوشحال کا
ګنډِ ژر د ده په خیـــر شي

که په حسن د کشمیر خوبان اوخار دي یا د چین و د ماچین یا د تاتار دي
پښتني جونهٔ چه ما په سترګو خیر کړي هغه کل واړه خجل د دوی ترکار دي
په ښایست باندې ئې ختمه دا وینا ده چه په اصل د یعقوب قوم و تبار دي
هیڅ حاجت نه شته د مشکو د ګلابو په پنځه وختَ نمانځه عطرِ عطار دي
که تیکه که کتماله که نور سنګار دي دا همه تر تورو زلفو پوري خوار دي
که اوډنئِي مقیش دوزي دي که سالو دي دا همه واړه ترسپین پروني جار دي
تر صورت ئې د سیرت خوبي افضل ده تر ظاهر ئې د باطن خواړه بسیار دي
کل روزګار ئې سر تر پایه پرده پوښ دي نهٔ ګریوان ترنامهٔ څیري په بازار دي

له حیا په پورته غټ کتلي نه شي　　نه آموخته په ښکنځلو په پایزار دي
ما خوشحال له ډیرو لرِ دي څه ویلي
له دي حالَ ګوي مه ګوي ویل بي شمار دي

چه وربل دِ په سپین مخ آلفته کیږي　　په نمانږام کښي رڼا ورځ نهفته کیږي
که د مخ ښایست ئي دا دي چه لیده شي　　لا به ما غند پرِ ډیر آشفته کیږي
په بنو ئي اوښي نه دي آویزاندي　　همګي در و ګوهر دي سفته کیږي
نوي رنګ نوي نکهت نوي ئي پاڼي　　په دا باغ کښي عجب ګل شګفته کیږي
په ژړا مي به پوهیږي خوب و نه کا　　هغه کس چه په ګیسو ئي خفته کیږي
د خوشحال د خولي خبري خوشي نه دي
دا همه له یوه حاله ګفته کیږي

بیهوده ئي د دستار په شملي خیال دي　　چه په وخت ئي د مردئي حال بل حال دي
مرتبي د هر چا نه دي سره سمي　　د خره بار د فیل په شا باند مثقال دي
څوك جرعه د میو نه لري په جام کښي　　د چا جام په صافو میو مالا مال دي
دا ګلشن دِ همیشه تر و تازه وي　　چه ئي خیز د ښو ګلونو په هر کال دي
په خوږه میوه د وني قدر شناخت دي　　د سړي قدر د نیکو په خصال دي
په نا حق به ګرم مانه له هیچا نه کا　　د بدانو غلیم واړه خپل افعال دي
که جنت لره څوك بیائي یا دوزخ ته　　بله نه وینم په مینځ کښي خپل اعمال دي
کشکي پاتو شي تر تلو دا و تا ته　　په دنیا دِ د هر چا سره جنجال دي
چه د پلار او د نیکه هنر ئي نه وي　　هغه زوي پیدا شوي غیر سال دي
ته چه لافِ د مردانو د میدان کړي　　په میدان دِ کوم راوړي استقلال دي
د شهباز تر څایه کله ماشي رسي　　که راوړي له څایه پر و بال دي
که همه خلق ئي سر شي په غندنَ
بیچاره خوشحال په خپل هنر خوشحال دي

لکه زه په یارمَین یم بل به نه وي مَین هسي
لکه زه پسي غمجن یم بل به نه وي غمجن هسي

هم مي وُ وژني پخپله بیا په ما باند ژړا کا
څه ښه یاردي ښه ئي مینه کشتن هسي شیون هسي

مخ ئي درست سره گلدار دي رنگارنگ لري گلونه
تفرج د بهار وُ کړه په کښي نشته گلشن هسي

زړه داغدار غرقه په وینو لاله گل وته وُگوره
هیڅ شهید نه دي راوړي له ازلَ کفن هسي

تورو زلفو ته ئي گوره ښایسته دواړه رخساره
د جهان په باغ کښي نشته سنبل هسي سمن هسي

که د گل پاني خط کړي لا به هم باندِ څرخیږي
دا نازك بدن چه ستا دي د چا نه دي بدن هسي

لکه زه ئي نندارهٔ کړم ورځو شپه پخپله خونه
خوار مجنون نه وه لیدلي پدرست عمر دیدن هسي

که ئي رسم یا ئي دود دي هم وفا د هندوگئي
چه له یاره سره کښیني څوك به وُکا سوختن هسي

چه څوك تاپ د ر پسي وُکا سره تك وهي لاسونه
دا ژوندون دي مردن نه دي که دِ وُشي مردن هسي

دِ ارم آرام مي بیاموند ستا پغولي کښي خوشحال
خوش له بختَ له قسمتَ چه ئي را کړ وطن هسي

چه خوشحال ختك ئي وائي په پښتو ژبي خبري
په فارسي ژبه به نه وي که پوهیږي سخن هسي

دا سړي خو په ادب سره سړي دي
چه آداب ورځخه نه وي نور څاروي دي

چه وفا ورځخه نه وي سړي نشته
تر هغه نه په وفا کښي بهتر سپي دي

عادلان مي د جنت د گلدار گل دي
ستم گر مي د دوزخ د اور لرگي دي

سپي چه چا سره آشنا شي څه پر وُخوري
و هغه ته ئي طم نه وي چه ژوندي دي

د انصاف د ځښتن غم د دوزخ نشته
د انصاف مي تر طاعتَ لا پرخي دي

په ښه خوي د سړي قدر قیمت کیږي
په خصلت سړي یا دیو دي یا پیري دي

چه ئي علم هنر نه وي څني تښته
بي هنر سړي که وُگوري لا شي دي

چه په پند په نصیحت دِ بندي نه شه
نور زنځیر ور لره بویه که مزري دي

په روا په نا روا د ملحد څه دي
په مذهب د ملحدانو کوکري وري دي

د راحت په وخت د یار تجربه نه شي
چه محنت درسره واخلي یار دِ دي دي

هر زاهد چه زهد واخلي بي مرشدَ
د خوشحال ختك په پوهه تش پلي دي

هغه څه دي روغ صورت دي / چه بهتر تر سلطنت دي
د دنيا دولت كه ښه دي / تر دولت نه ښه عزت دي
چه ډير ښه دی تر توفيره / يو عفت بل صداقت دي
چه سړي له غمَ خلاص كا / هغه څه دي قناعت دي
په طاعت كه ته لوئي كړي / حبطه هغه طاعت دي
چه فايده لري بي شمارَ / هغه څه دي مصلحت دي
په منت چه ور كول كا / هغه كله سخاوت دي
چه دوزخ دي په دنيا كښي / د نادان سړي صحبت دي

خپل نيت ښه لره خوشحالَ
كه څه ښه دي خو ښه نيت دي

نن څما په خيلخانه كښي څونبره غم دي / چه حيران څمور په كار پوري عالم دي
ناخلف زوي آغزي كري خپل پلار ته / د خلف زوي گلذار له عمرَ سم دي
نا قابل فرزند دوزخ غند پيدا شي / ښه قابل د پلار په خونه كښي اِرم دي
ښه فرزند د پلار په خونه كښي څراغ شي / بد فرزند د پلار په خونه كښي تورتم دي
په لوي والي كښي ئي خوي د دام ودد شي / اوس د زوي خوبي هونبره ده چه كم دي
نا لايق زوي ننگ نام د بابا گم كا / كه ولاړ ئي د نيكئي د نام علم دي
د قابل سره به غم د نام و ننگ وي / نا قابل په غم نيولي د شكم دي

چه دا هسي رنگه سپي څني پيدا شول
لا په شك يم چه خوشحال كله آدم دي

وُ لاړم قلندر شوم دا مي حال دا مي احوال دي / مات كچكول په لاس كښي بل مي گند د دنيا مال دي
وران وكړي گوره په څو قلب كارونه كاندِ / واړه اقبال غواړي ولي لا بقا اقبال دي
زه تر هغه جار شم چه ئي دا كړه ترڅان جاره / جار تر ما هغه شه چه جار شوي تر مثقال دي
هيڅ په مينځ كښي نشته په خالي دوكان غوغا ده / ما چه فهم وُ كړ واړه وهم خواب و خيال دي

یو په گور کښې ښځ کا بل په کور کښې نه کا فکر درِ ورځِ ماتم دي څلورم ورځ بل حال دي
ما خو لاس په غوږ کړل څني تښتم که خلاصیږم خلق پرِ خواریږي خدایه دا یو څهِ جنجال دي
نور عالم به څه کړي د خپل ځان په خلاصي مت کړه
لاندِ ئي خوشحالَ دا یو څه د بلا جال دي

د ځوانئِي په خوبِي کښي څه شك دي د پیرِئِي عمر درست د عیب ډك دي
پرهارونه مي په زړه تازه تازه شي پاشیده په هر پرهار باند نمك دي
که ښادي در باند رایشي خوش مه شه په ښادیُ پوري هر کله غم لك دي
هیځ فریاد د چا د ظلم جور مه کړه په هر چا باند چه شنډي کا فلك دي
غم ئي بي حکمتَ نه دي پیدا کړي د نامرد د مرد په مځ کښي غم محك دي
ځو چه ډیر ډیر لذتونه ډیر غمونه ښه هغه چه بس ئي گیډي ته گندك دي
توره چا و ته ترم چه زه ملنگ شوم ښه خو دا چه مي په غاړه یو کوتك دي
تفحص که ځوك د خوږو زړونو کاند
د خپل قام له لاسه خوږ خوشحال خټك دي

دنیا بده بلا ده چه و ما و ته ښکاریږي په دي له خپله پلارَ ځکه زوي ویزاریږي
چه ځوك وبله خپل دي ولي فهم فکر نه کا چه مرگ شته په دنیا کښي سره ولي نه جاریږي
په هر لوري چه گورم و عالم وته حیران شم دنیا د هیچا نه ده په دنیا سره خواریږي
و بل ته توره واخلي په دا کار کښي ډیر حیران شي چه خپل دِ په بدي شي ستا و جنگ ته طیاریږي
دنیا د مست هاتي په خوي خصلت ده که ئي گوري چه یو مهاوت وُ مړ بل ئي شا ته طیاریږي
چه بخت را سره مل وه ماربه ما ته ځرمښکه شه چه بخت و ما ته شا کړه ځرمښکه را ته ماریږي
عالم عالم غمونه چه خوشحال ویني له خپلو
غم خور ئي که پیدا شي خپل پردي نه په شماریږي

چه خون په غاړه کیږي له دي کاره ځځو غم دي یاران د ما په گور کښي زه په کور کښي یم ستم دي
چه هونبره ښه مځونه په دا خاورو کښي په گور دي چه دیو لړه درومم گور و ما وته اِرم دي
پیري راغله زبون شوم که څه نور علامت وُ شه چه زه کړم هغه نه شي هغه ملك هغه عالم دي

که ښه وایم وچا ته هم ئي بد نسي په زړه کښي   یا بخت دي د مغلو یا د ما عقل څه کم دي
نه بخت دي د مغلو نه زه هیڅ په عقل کم یم   دا کل واړه پیري ده چه مي کار برهم درهم دي
مغلو ته چه ګورم هغه هسي مغل نشته   د تورو وار ئي تیر شه اوس ور پاتو یو قلم دي
پښتون په زرو نسي په فریب په ټیټالونو   په ما ئي اثر نه شي لا په ما د خدای کرم دي
نه مچ یم نه قارګه یم چه په ګړو مړو ګرزم   یا بازیم یا شاهین یم پخپل ښکارمي زړه خورم دي
که ما غند نور هم وي پدا کار به ډیر خوشحال وم   چه ما غند څوک نشته ځکه پروت را باند غم دي

ایمل دریا خان دواړه په ښه رنګ تیر شول په ننګ کښي
د دواړو په فراق کښي د ما تل آه و ماتم دي

هر چرته چه کښیني هغه ځای د ګلو باغ شي   چه دروسي په چمن کښي د لاله سینه داغ شي
چه باد ئي توري زلفي په سپین مخ کاند پریشاني   د مشکو د عنبرو بوي پریشان په هر دماغ شي
په زلفو کښي دِ ورک د ما زړګي شه مخ څرګند کړه   د ورک کالي غښتنه تل په توره شپه په څراغ شي
چه ما مزه موندلي ستا د شونډو دروغ ژن یم   که دا مزه به هم مونده د میو په اياغ شي
پیغام د ما اي بادَ تر شیدا بلبل ور وړه   لا شك چه په دا باغ کښي د ګل بوي د ګل سراغ شي

یو دم د خوار خوشحال سره ته هم فراغت کښینه
چه زړه ئي له دیو ډیرو اندیښنو څخو فراغ شي

چه د خلق نیك خواهي لري په زړه کښي   مبارك شه بادشاهي لري په زړه کښي
که ئي غوږ د دانشمند په نصیحت دي   څه عجبه آګاهي لري په زړه کښي
د مردانُ په معراج به ورتلي نه شي   که د سعي کوتاهي لري په زړه کښي
مختورن د دواړو کونو نه دي څه دي   د هر چا سره سیاهي لري په زړه کښي
نیك کردار سره به فکر وي د امر   بد کردار به مناهي لري په زړه کښي
نیك بختان به اندیښنه کاند د نیکو   بد بختان به ګمراهي لري په زړه کښي
د ناصح په نصیحت به اصلاح نه شي   هر سړي چه تباهي لري په زړه کښي

په هغه هنر کښي ټیك اوسه خوشحالُ
هر هنر چه سپاهي لري په زړه کښي

رحمت په اکوړي شه چه نیوه ئې ځاي د سراي چه ښه فهم مې وُکړ که باورکړي ځاي دي ځاي
تور غرئې د هوډي دي تر تیراه پوري سم تللي نیلاب لندي دواړه عجب سر یښي په پاي
پرِ سازه لویه لار د هندوستان د خراسان ده ګذرئې د اټك دي چه ترِ ترس کا شاه ګداي
هر فیض د جهان چه څه یادیږي را دروِمي که ملك ئې باراني دي څه بهار لري هاي هاي
که سوات که اشنغر که پښور دي د ملکونو رجوع لري و ده ته فیض ور دروِمي د هر ځاي
په هر لورئې ښکار شته د شاهین د باز د هر څه واه واه کاله پاني چه څه ښکار دي دلرباي
ځوانان ئې چاق تندرست چست چالاك پهرکارکښې خوش چشم سپین و سره بلند بالا دي په نماي
که زوي که نمسي که خیلخانه ده که اولس دي چه څوك پکښې میشته دي په امان اوسه د خداي

آسمان څني جدا کړ لاس د چا رسي آسمان ته
خوشحال له سرایه نه دي جدا شوي پخپل راي

قصیده د بهار

بیا له کومه را پیدا شه دا بهار چه په هر لورِ ئې ملك کړ یو ګلذار
ارغوان دي ضمیران سوسن ریحان دي یاسمین دي نسترن نرګس ګلنار
د بهار ګلونه ډیر دي په هر رنګ شته ولي سره لاله دي لا په کښې اوڅار
جونه موتي موتي ګل ږدي په ګریوان کښې د ځوانانو ګلدستي دي په دستار
مغني په چغانه لندئې کښیږده په نغمو په پردو غواړه هر هر تار
ساقي راشه ډکي ډکي پیالي را کړه چه د میو په مستي کښې شم سرشار
پښتنو زلمیو بیا لاسونه سره کړه لکه باز منګلي سري کا په خپل ښکار
سپینِ تورِ ئې ګلګوني کړِ په وینو په اهارِ کښې شګفته شه لاله زار
ایمل خان دریا خان دواړه مرګ ئې مه وه هیڅ تقصیر دواړو وُ نه کړ وار په وار
د خیبر دره ئې سره کړله په وینو په کرِپه ئې هم روان کړ دنده وکار
تر کرِپه تر باجوړه سمه غرونه په لرزه په زلزله شول په بار بار
په هغه لوري چه کیږي پنځم کال دي هره ورځ د سپینو تورو خرپهار

چه په دا لوري زه راغلم هبته شوم زه مردار یم که دا خلق دي مردار
په لښکر لښکر نارِ شوم ور ته ستړي دا کانړه را ته نه مرګ وائي نه جار
چه احوال د یوسفزیو را معلوم شه لواغر و ما ته ښه وه نه دمغار
د ختکو سپي بهتر تر یوسفزیو که ختك دي هم په خوي ترسپي بي کار
درست پښتون ترقندهاره تراټکه سره یو د ننګ په کار پټو آشکار
ګوره څو جنګونه وُ شول په هر لوري ولي هیڅ د یوسفزیو نه شته عار
اول جنګ د لوړي شا د تهترو وه چه څلویښت زره مغل شول تار په تار
خویندِ لونه ئي په بند د پښتنو شوِ آس اوښان هاتیان الجه قطار
دویم جنګ د میرحسین په دوابه کښي چه ئي وُ تکیده سر لکه د مار
بیا له پس د نوښهر د کوټ جنګ وه چه مي وُ کیښ تر مغلو خپل خمار
بیا له پس جسونت سنګ شجاعت خان ووُ چه ایمل ئي په ګنداب وُ یوست دمار
شپږم جنګ مکرم خان شمشیرخان دواړه چه ایمل کړل په خاپش کښي تار په تار
چه څما په یاد دي لوي جنګونه دا دي د هلکو په هر لوري نه شته شمار
همیشه فتح و نصرت دي لا تر اوسه پس له دا ده بیا تکیه په کردګار
اورنګزیب را ته یوکال وُشه چه پروت دي په صورت حیران پریشان په زړه افکار
کال په کال امراګان دي چه پریوزي چه طوفان ئي شوِ لښکرِ کوم ئي شمار
خزاني د هندوستان دي را خوري شوي سره مهران دي ننوزي په کوهسار
دا د هیچا په اتلس فکره نه ووُ چه به دا کارونه شي په دي دیار
د بادشاه د بد نیتيِ کمي نه شته په بد نیت ئي آزار واخست د خپل پلار
څکه اوس د چا باور ور باند نه شي هم بد نیت دي هم بد قول هم مکار
بله هیڅ لیدله نه شي په دا مینځ کښي یا مغل د مینځه ورك یا پښتون خوار
که ګردش د آسمان دا دي چه لیده شي که د خداي په دا رضا وي راغي وار
آسمان هرکله پیریك رنګَ نه کا ګاه په ګاه د ګل خار وزي ګاه د خار
په دا هسي وقت چه وقت د نام و ننګ دي دا بي ننګَ پښتانه کا څه رفتار

پښتانه چه نور څه فکر کا نابود دي بي له توري خلاصي نه شته په بل کار
تر مغلو پښتانه په توره ښه دي که په پوهه پښتانه وي څه هوښيار
السونه چه خپل سند وبله وُ کا بادشاهان ور ته سجود کاند اختيار
که نفاق که اتفاق که جهل پوهه د هر چا د خداي په لاس ده هره چار
افريدي مهمند شنواري گوره څه کا د مغلو لښکر پروت په ننگرهار
زه تنها په کښي په غم د نام و ننگ يم يوسفزي فراغت په کښت و کار
اوس چه هسي بي ننگي بي ناموسي کا عاقبت به ور ښکاره شي خپله چار
مرگ څما په پوهه ښه تر دا ژوندون دي د عزت سره چه نه وي زيست روزگار
همیشه به په جهان کښي ژوندي نه وي د خوشحال ختك به پاتو شي ياد گار

د دريمي خور اول کال د غفو وه
ما چه وُ وي په برمول کښي دا اشعار

دُر و مرجان

دَ عبدالحمید مهمند ماشوخیل

دُر و مرجان

آلهي د محبت سوز و ګداز را　　په دا اورکښي د سهي سمندرساز را
تن پرور بلبل دِ عیش کاندِ په ګلو　　پروانه لره په اور ځما ګداز را
که مي نازکا یار په ویارد ورِو سترګو　　دا د عشق په میخانه کښي د مجاز را
چه نظر له ناتوانئِي و چا ته نه کا　　د هغو بیمارو سترګو ناز و نیاز را
چه مي نه وي سرکوزي چا ته بي ښکلیو　　له دولتً د عشق هسي کبر و ناز را
اضطراب مي د حرص وُکړه له زړه لري　　قناعت قوي لنګر د دِ جهاز را
که مي نه فاشوي سر زید و عمرو ته　　خپل زانو لك نرګس محرمي راز را
ځو به ګورم د قیامت و ورځو شپو ته　　دا انجام په دم قدم کښ د آغاز را
د حمید محمود رائیشه په مینه
کمیني لره کمال ځما ایاز را

اي مدام د نس په زیرمه مبتلا　　ځان ته ولي ویښوي اودي بلا
دانایان د دښمنانُ صلاح نه کا　　ته پښه کوي د نس شیطان صلا
له دي خپلي سپني ږیري وُ شرمیږه　　ولي نه شي په روښانه ورځي غلا
د خپل دم و چلیدو ته نظر وُ کړه　　هر نفس د تلو آواز کا چل چلا
څه بلا لره دنیا شوه در ته تولَه　　چه مچي ګبینه ډك کا شي جلا
وخپل خداي ته له سریو سړي ښه ئِي　　نه و خلقو ته خود رو شیخو ملا
د زخمي چه زوه دروِمي آرام مومي　　ته په تله د دِ دنیا کړي واویلا
زر به لاس د نامیدي په تشي کیږدی　　چه په اهل د دنیا تړي ځوك ملا

پرورش د نس په کار نه دي حمیده
له دښنه سره څوك نه کا تولا

نه څما ده نه د ستا ده دا دنیا
پاتو شوني له هر چا ده دا دنیا

د یوه په غیږ کښ پروته بل ته خاندي
څه لولئي بي حیا ده دا دنیا

که هرڅو ښکلي زیبا لیده شي څه شو
په باطن توره بلا ده دا دنیا

چه مروت د آشنائي په کښي نشته
که آشنا ده نا آشنا ده دا دنیا

زر په زر خو به ئي ولي له کمره
له هر چا چه خوا پخوا ده دا دنیا

تل په ځان پوري د خپلو طالبانو
مسخري کا په خندا ده دا دنیا

په یوه ځاي ئي تیکاو هیچرته نشته
لك سیوري هغه دا ده دا دنیا

په رنړا ئي د چا کار نه پوره کیږي
د آسمان برقو بریښنا ده دا دنیا

بیهوده ئي زړه تړي په ډنګ ډنګ پوري
د ګړئي میلمنه وړا ده دا دنیا

له سودا ئي سودمند شوي هیڅوك نه دي
جو فروش ګندم نما ده دا دنیا

مناسب نه دي ور تله د لویو خلقو
د هلکو تماشا ده دا دنیا

چه حمید په کښي خندي کا ریشخندي کا
ځاي د غم و د ژړا ده دا دنیا

عاشقي ده واقعي سود و سودا
څکه سر ور کوي شمع په خندا

لاسُ پښي کړه زرکي سره په قهقه خاندي
چه ئي بیامونده ښادي ګوښه تنها

چه بازه شي سر و مال په عاشقي کښي
دا سودا ده یوه سود لره پیدا

که صورت د عاشق خوار لیده شي څه شو
بادشاهي کا په خرقه کښ دا ګدا

چرته سیر د صحرا چرته د کلیو
چرته روغو جوړ سړي چرته شیدا

زلیخا د بادشاهئي منصب پریښو
چه حاصله ئي په عشق شوه ابتدا

دا چه ژاړي عاشقان ظاهر له عشقه
د ښادئي ستر پوښي کاندِ په دا

چه ادا کا ور ته یار بي ویاړه وصل
ځان ته وائِي عاشقان هاله ادا

چه په عشق دِ ابتدا وُ کړه حمیده
څکه شوه هسي په ما لږ ستا ادا

هسي خپل کړ دلبرانو دل څما — نه وُه هیڅري گویا کي خپل څما
آهو چشم وړي زړه که هر څو بولم — نه مني لك آهو بلل څما
که مي یار په یوه زخم ږدي بل زخم — په کار نه دي د طبیب تبل څما
چه مي خیال شته د گلرخو په لیمو کښِ — گل ته نه دي مناسب کتل څما
که مي سر بي سر درده شي د ښکلیو — مناسب دي هلته سر وهل څما
مرم که ږومه څما سر د ترکو در دي — نه شته څاي بي دغه دره بل څما
که خوبان د درست جهان نسم پخوا کښ — نه شي نشي د ستا سود په بل څما
نه به وي د هیڅ عاشق معشوق په میان کښ — دا ستم کول د ستا زغمل څما
که په نور وکړي ظلم د مغل دي — خداي غموله کړه د ستا مغل څما

وُ سه ډیر څله خپل څان پروانهِ شمعِ
هیڅ ئي زده نه کړه حمیده سول څما

بد دِ نه مني کاته حبیب څما — دا دي قوتُ لایموت نصیب څما
هیڅ ادب مي بي ادب سترگي نه آخلي — که هر څو وچولي غوته کا ادیب څما
که آخر شه د یار حسن غم ئي نه شته — د غریب په تکړه صبر کا غریب څما
د نو خطو درشتي څما آشتي ده — په آغزن بوټي آرام کا عندلیب څما
چه دِ وُ آرِیه ما ته په ښکنځلو — څه په بد کښي نیکخواهي کاندِ رقیب څما
لا مي زیات آه و فریاد د غم لښکر کا — خیژوي فوج په سر څما نقیب څما

چه لږ داد و ما حمید را که په عشق کښ
نه شته هسي یار آشنا قریب څما

تماشا د گلشن څه کوم بي تا — یاسمین و سمن څه کوم بي تا
ته څما سترگي لیمه ئي چه ته نه ئي — ننداره د چمن څه کوم بي تا
چه هر لال شي سرِ سکروټي پکښي سوځم — مه ئي وینم یمن څه کوم بي تا

هیڅوك نه غواړي فردوس بي له دیداره کور و کلي وطن څه کوم بي تا
چه د ستا چاهِ زنخ ته نه رسیږي د کم عمر رسن څه کوم بي تا
ستا د در په دوهه پروت قلندرښه یم بادشاهي د ختن څه کوم بي تا
چه مدام لكه کباب په اورنیوه شم زندهګي د کشتن څه کوم بي تا
ته چه څي له ما حمیده را ته وایه
زه په سترګو لیدن څه کوم بي تا

مه شه دیر هوا پرست لكه حباب له دغي هوا به شي خانه خراب
مرتبه د سړي مه غواړه له خدایه چه مشغول ئي لكه ستور په خوردِ و خواب
ستور په یویه کښي په کیل برابر دروميِ ولي ته له شرعي درومي نا صواب
هر نفس چه بي د خداي له یادو نغري ګنړه نغري سري سکروټي په حساب
چه دِ بي خوراك خوب بل څه نه زده نور په کومه چار بهتر ئي تر دواب
د دوزخ په عذاب ولي په عذاب شوي چه د نس په زیرمه ګرزي په عذاب
په هوا پسي د نفس سر هوا مه څه ځان به ورك کړي لكه برقِ پدا شتاب
که دلي تیر و بیر نه شي په حساب کښ هوري نه شته تیر و بیر حساب کتاب
په سبب د رزق غمګین مه شه حمیده
ولي شته هغه مسبب الاسباب

که مي نه شي پرده پوښ فضل د رب و هر چا وته ښکاره دي څما دب
د بنده د عمل خونه سره لنبه شي چه پرِ و لګوي اور د خداي غضب
که د رب مهرباني رهبره نه شي بیا به نه مومي څوك ورکه د مطلب
چه څښتن ئي د خپل فضل په میز سپك کا ښي ښي ریړي به شي سپکي لكه درب
لكه بي لاس لستوني څه کړي نه شي هسي بي فضل بنده دي مضطرب
څه غلط دي پوهیدلي دروهیدلي دا غره تللي په اصل په نسب
هر سړي پخپل ښایست باندِ زیبا دي نه د مور په زیبائي نه د اَب
هر نفس د خداي په یادو اولیا تر دي بي اوبو زنده ګي کله شي د کب

چه ځښتن ګنړي حاضر بد کړي حمیده
نشته تا غندي بي شرم بي ادب

نـازولي ځـوي نـه آخـلي ادب او د سیوري نخل نه نیسي رطب
وُ نیو مه شه هغه ځوي په خوا پوري چه يُ نه نیولي درس وي نه مکتب
په غوجل کښ باري خر قچره ښه ده نه په خونه کښ جاهل بلا طلب
چه پیدا شي یو ناکس په قبیله کښِ وړاندِ ورستو حبطه کاندِ نسب
د پسر په نیکو بدو پلار یادیږي دا خبر دي په جهان کښي مجرب
په سواره باندِ يُ ګوته شي ایبهوده چه يُ آس برابر نه ځي په جلب
په زړه مهر په خوله قهر ځوي ته بویه ځه ښه وائِي چرته ډب هلته ادب
یوسف هاله شه لایق د بادشاهیِ چه يُ وُ خوړه ځپیړه د غضب

هر ناکس لکَ مکس باندِ بونیږي
چه حمید نرم ګوئي که شکر لب

که تر سره مي کا خداي د صبر سوبَ د ناکس له آشنائیي توبه توبَ
ډیر مي خره خسي کول وُ کړه پوه نه شوم ریش کنده جامه پاره له لیونتوبَ
بیهوده هندو رنځ کښ خداي تري نا رازه په ناکس پسي عبث وتم له خوبَ
لکَ طفل در ګوهر له کانړي ولي هسي ما بي ځایه زړه بایلو په لوبَ
چه د ستا په اوښیو نه ژاړي سري ویني هي توبهٔ شه د هغه یار له آشوبَ
که مي وُ ځښي بي وفا د حیا بحر لا يُ نه ده له شوخيِ سینه خړوبَ
هر نا اهل ته سر کوزي کړم تا ولي اي ځما بي صبرَ زړه ځما سر کوبَ
دا کاني کیږي په ما د ستا له فعله چه مي سترګي نه وچیږي له ذهوبَ

چه پلاس دِ د نا کس ور کړه حمیدَ
توره ګیره دِ کړه سپکه تر جاروبَ

هسي تللي یم په فکر د جانان ډوب لك کانړي په تلي کښِ د عمان ډوب
ځکه ما ځښه آرامو قرار ورک شه چه مي اوښو که د صبر خانو مان ډوب

نا خبر نه ئې له حالَ شفق بولي که د وينو په ژړلو کړم آسمان ډوب
په لباس د ښکليو مه غلېږه دي تکو خلقات کا په دا سحر په دا شان ډوب
هسي وژله کا د مهر په پرده کښې لکَ خضر په چشمه شي د حيوان ډوب
هسي ما لري مهجور په وصالت کښې لکَ تږي د يوه ګوټ په ارمان ډوب
د حيا د بحر در ئې منده نه شي که د صبر جهازونه کړم چندان ډوب
هغه قبر لړه يووړه بله شمعه چه توبري ئې په زړه يووړ د هجران ډوب

د حميد د کاغذي فکر کښتي
د حيرت په عظيم بحر کا جهان ډوب

زړه مي وُووت د ديدن د جنګ په هپَ وَلي غشي د نظر په ښي په چپَ
په هوس را څخه زړه هسي لرزان شه لکَ طفل کا د مور په غيږ کښې ترپَ
تسلي په لاس نيوه د مهجور نه شي کله سود د سينه سَوي شي په لپَ
په ښادي څما د وصل ګواکښو په وهلو ګوتي وُ يستي له دپَ
هر زمان مي د آشنا د خال په خيال کښې ما ته وله شي په سر د مشکو ګپَ
رستمان د صبر زهد لکَ وورکي ننه ووزي په خلوت د عشق له خرپَ
د وصال په چشمه مرمَ وچي شونډي د هجران د انديښني له تابُ تپَ

چه حميد غند سرکښ ئې کړ سرکوزي
طمطراق د عاشقۍ نه دي بي خرپَ

چه نظر کړم د خوبانو و رخسارتَ آئينه غندِ حيران شم و دي کارتَ
صافه نه ده آئينه د هغو زړونو چه حيران نه شي د ښکليو و ديدارتَ
د اوريځ له اوبو ډير کانړي ووريږي څه اميد دي د خوبانُ و ريبارتَ
که له غمه ئې زړه دوه نيمه وُ چوي نه نيسي د مهر سپر و ذوالفقارتَ
چه ئې نه ويني وفا په رنګو بوي کښې زرکه څکه مينه نه کا و ګلذارتَ
څو ئې صبر زهد ګواښ ته وړاند نشي لا ئې حب د ښکليو څان ګواښي ګذارتَ

په لباس د ښکلیو مه غلیږه حمیده
بیش بها دستونه نه وُزي بازارتَ

آشنائي ده د دنیا د آشنا پوچَ | د لاله له گلَ غواړي بقا پوچُ
لکَ څوك چه کتوري غواړي له زانړي | هسي شان شوه د وفا تمنا پوچَ
چه سودمن په آشنائي د آشنا نشي | وُ کړه مشه دا بي سوده سودا پوچَ
چه حاجت غواړي له دَوره د دِ دهر | وهي مندړه د بریښنا په رنړا پوچَ
په کرده به دي مردي صبا لیده شي | مه کړه نن په لاف شافُ غوغا پوچَ
بي کرداره گفتار محض سر درد دي | منده نه شي د مراد مغز پدا پوچَ
چه نا اهل ته يُ څوك له خولي وُ باسي | در دانه کاندِ د خپلِ وینا پوچَ
چه دا خپل څیري گریوان پرِ نه تولیږي | د شبنم په ژړا گل کا خندا پوچَ

چه پتنگ په اور کښي غرِ نه کا حمیده
عندلیب کاندِ په گلو غوغا پوچَ

تل د اوښیو په اوبو کښي لره تر مخ | په دغو اوبو کښي لید شي د گوهر مخ
د یوسف د مخ دیوه شوه هاله بله | چه يُ سور کړ په څپیړو برادر مخ
له میوي د سیوري ونه شا پشا وي | څو يُ نه کړي برابر د دي د نمر مخ
و هر چا ته به سرخرویه لکَ گل شي | که په وینو سره وُ وینځي د څکر مخ
سیاه روئِي به دِ د طمعِ لري نه شي | څو پري نه وینځي د صبر په گوهر مخ
صابران د احتیاج سره له شرمه | آئیني ته نیوي نه شي برابر مخ
چه تنړاکي د محنت لري په لاس کښي | هغه نه گوري په څله د گوهر مخ
عاقلانو لره عیب هنر نمائي ده | آئینه توره تبي کا د جوهر مخ
که د ښکلیو په دربار مخ رونړي غواړي | آئینه غوندِ کا تور په خاکستر مخ

د حمید بل هوسي نا کسي نه ده
لتهوي په خپله ورکه پسي هر مخ

چه باله شي کر و فر د دنیا هیڅ | هیڅ سري به کاندِ فخر په دا هیڅ

د نابودي دنیا بود برق و بریښنا ده — نه شي زیرمه د بریښنا په رڼړا هیڅ
د دنیا هوا هوس د خوب لیده دي — چه خوب وړي شي را ویښ نه وي بیا هیڅ
هر سړي د رومي ترېخ حلق له دي جهانه — خوره کړي ئې خوا نه ده د چا هیڅ
که هر څو ئې جنګ جدل وبله وکه — څني یو نه وړه سکندر و دارا هیڅ
چه ئې څوك په تکي پوه دي هغه نکا — په بازار د دِ دنیا سود و سودا هیڅ
چه ساتلي نه شي پټ د آشنائي — آشنائي ده د دنیا د آشنا هیڅ
دا نیمګړي هیڅا نه ده پوره کړي — تر بریښنا ئې زیاته نه ده بقا هیڅ

چه پروا په دنیا نه لري حمیده
هغه نه لري د خلقو پروا هیڅ

د فردوس په ښادو وُ شه رهنما ګډ — چه ئې زه کړم په سیمه د آشنا ګډ
د رقیب کینه مي خوا کهنوي هسي — لکَ میچ په آبو خور کښي شي د چا ګډ
پري کولو ته سرتیټ د ګلو ښاخ کا — چه د باغ په کناره شي دلربا ګډ
د تور خط لیکئِ ئې ګډه په سپین مخ شوه — تور و سپین څما د سترګو شوه پیدا ګډ
په ګډون مي ئې د زړه تسلي نه شي — څو مي یار را سره نه شي خوا په خوا ګډ
د وفا د طعام خوند به په ځاي نه وي — که نمك ور سره نه وي د جفا ګډ
بیلتانه د وصل خیال را څخه خور که — په رمه باند لیوه شه د موسي ګډ
محبت لکَ موزي د ماتي وُ وزي — هسي دي د زړه په خونه شه څما ګډ

زنګوي هسي ماران د حمید فکر
لکَ باد کا په نِڅا د ګلو ښاخ ګډ

له غمزي د تورو سترګو نظر ژغورَ — په وُ ښکلیو تورو مه خیژه سر ژغورَ
عشق ته هیڅ نه دي پرهیز د سلو کالو — له هزار منه پنبي یو شرر ژغورَ
عاشقي ستا د بشر د خطر لار ده — د خطر په لارِ مه څه بشر ژغورَ
میني دېر ساده صوفیان دي رندان کړي — غرونه غرونه یخ له مخَ د نمر ژغورَ
بل هنر به دِ پکار نه شي په عشق کښ — باري یو د بي خودۍ هنر ژغورَ

لکَ ځان ژغوري برمنډ له تیرو تورو هسي خپسر له ښیرو د سحر ژغورَ
آهِ سردِ نوي مین لره ښه نه دي له تازه پرهاره باد د قوصر ژغورَ
عاشقي له خود رائي سره نه شي په دا لارِ دم قدم د رهبر ژغورَ

که په رو د یار د مخ وُ رغلي بادَ
د حمید د مراد د ورکي خبر ژغورَ

چه په تورو سترګو تور رانجه شي پورِ له یوي تورِ بلا پاڅي سل نورِ
تورِ سترګي تورِ زلفي تورِ ورځي دا همه تورِ بلا دي آدم خورِ
له یوي بلا ځوك ځان ساتلي نه شي ما ته تولي سل بلا شوي پبله پورِ
نه د مړیو په حساب نه د ژوندو یم عاشقي تر دا میانَ کړم پورِ وورِ
اوس ځما له نامُ ننګَ سره څه دي ولي ویر کا ویره ژلي په سر تورِ
که ته ځان ته افلاطون وائي ناصحه ما ته عین لیوني د مجنون ورورِ
اوس به کفر ته د تورو زلفو وُ وزم ګنړه مه کوه د پند خبري نورِ
عشق د ډیرو زور زوم کړي دي نادانه څه غره ئي د ریا زهد په زورِ

کوم یو بت دِ ناست په زړه کښ دي حمیده
چه مدام په پرستش ور ته نسکورِ

چه په مخ به د هر ښکلي شه زیر زیر خود به تله په محبت پیري د پیر
چه له هري وني خوري یوه شي زهر مجرب دي په جهان کښ دا نظیر
مسخره کا محبت په یوه دم کښي صد ساله پیري د پیر میري د میر
عشق ئي ځیري ګریوان وُ باسي بازارته که په سل خلوت ناست وي کوښه ګیر
عاشقي په مصلحت کولي نه شي اورته ځان آچاوه نه شي په تدبیر
زه رسا په زړه ادا کړم مړاوو سترګو که په وله لګي د سستي لندي تیر
یا د ښکلیو د پایلو شرنګهار دي یا د عشق د لیونیو دي ځنځیر
که ګرمیږي په آزار بازار د ښکلیو نه آر کیږي په آزار د پیر فقیر

دم قدم په سینه تیغ د بد دوعا ږدي
د یار هجر کړ حمید و مرګ ته خیر

که دِ سر په عشق کښي لاړ مه شه زهیر — دا نمرړي ده وظیفه د دِ فقیر
ما ته طمعه د وصال ویره د هجر — په یوه غولي کړه پیښ سندرِ ویر
دل داده لره د عشق په طریقت کښي — لیونتوب دي واقعي پیري دستګیر
ما هم زده چه عاشقي توره بلا ده — ولي تیر له دِ تدبیره کړم تقدیر
چه په عشق کښي بي تدبیره حیران کښیني — نه شته به له دي تدبیره بل تدبیر
په هغو سترګو کښي خیال د ترکو بند شي — انتظار چه ئي حلقي کا د څنځیر
ډیر ئي ویار څما د کارکاوه ښه وُ شو — چه زاهد په زیل د زلفو شه اسیر
خداي دِ وُ ازمیه په ځان څما ناصحَ — چه منډي په سترګو کوتي د بصیر
د پرهیز په سترګو بد ځکه حمید شه
چه کاته ئي ساده رویو ته زیر زیر

د دي دهر د چمن د ګلو بوي لاړ — له خوبانو نه ئي هم د مهر دوي لاړ
نه له ما د میني خوي ځي د بتابو — نه د جور د جفا رسم له دوي لاړ
اوس به ځي له ما نه عشق څرنګ ناصحه — چه مي نوکه ترکوتي موي په موي لاړ
جستُ جوي مي به روح ور کا و وتو ته — که له زړه مي د خوبانو جستُ جوي لاړ
په نو خطو پسي تللي زړه مُند نه شي — هغه ورك شي چه د شپي داور په سوي لاړ
دغه سیند د اباسیند چه لیده کیږي — له دریابَ مي د اوښو نري جوي لاړ
یار په پند د رقیبانو لاړ پوهیږم — چه له ما ئي هغه عهد هغه دوي لاړ
په هیڅا باند ئي نیاو نه شي حمیده
چه د ترکو سترګو مړ کړ خونِ توي لاړ

ربَّ زړه د رقیب نرم په احسان کړِ — دا هندو را باندِ څخو مسلمان کړِ
څما صبر تیره توره کړي په عشق کښي — رقیبان ور باندِ غوځ په خپل ګمان کړِ
چه خاطر د آهو چشمو ترِ وحشت خوري — هغه واړه وداني څما دامان کړِ

اور ښما د دين دنيا په كوركړي پوري خو مي عذر په عزت د عشق مهمان كړ
چه روښان د يار د مخ په ډيوه نه وي وران ښما د زندګئ خان و مان كړ
يا زمان د يار د وصل كړي را نوي يا مي عمر په هجران كښ يو زمان كړ
چه مدام په نغوته كاركا د اغيارو له دغه كاره مي يار څخو پښيمان كړ
رقيبان مي د هجران په اوركښي ولي د خليل په دود مي ربّ په امان كړ

ګوره نن په زير زير مخ د يار حميده
چه صبا ور پسي لاس مږي ارمان كړ

ځان ته ښه وائي ښه نه كړ هغه څه وائي دا څه كړ
له اوريشو غنم غواړي ښه به هاله شي كه ښه كړ
شپه و ورځ د نس د پاره حسابونه د ويښته كړ
حق بيني ته لكَ سويه غتي ستركي ځان اوده كړ
كه سولي ته خيژاوه شي كه كوهي ته پريواته كړ
هغه غوږ ستركي دِ نشته چه پري آروي يا ليده كړ
چه پري ناست ئي هغه ځانګه پري كوي خوي د رانده كړ
كري خار په هغه لاركښي چه په هره ساه پرِ تله كړ
كه در پيښ د دنيا زيان شي پسي ژاړي ليمه سره كړ
چه ايمان درڅخه درومي هيڅ پروا ور باندِ نه كړ
د خوږي نمړئ د پاره سل قبول تاوده ساړه كړ
نه كا سپي د نس د پاره هغه چاري چه ئي ته كړ
كله زوركله زاري كړي ګاه ساړه ګهي غارمه كړ
دا يو ځان د نس د پاره كله سپي كله ليوه كړ
هغه دم په تا رنړا شي چه د بل په كور تياره كړ
په دريمه په ليتئ كښي په بل وير وي ته واده كړ
كه هر څو نا پسنده چار وي ته ئي پسنده پخپل زړه كړ

نه دِ شرم نه حیا شي　　که هرڅو د نه کړو کړه کړِ
کله شیخ کله ملا شي　　سترګي توري نمري شنه کړِ
کله دم لاس په سر کیږدي　　ګاه سپاهي توره چاړه کړِ
ګاه آهونه ګاه ژړا کړي　　ګاه ویل تاوده ساړه کړِ
دا همه د نس په زیرمه　　تن پروره اور اوبه کړِ
که بندګي د هغه خداي ده　　نه ئي دوي کا نه ئي ته کړِ
وایه نور په کومَ چاري　　ځان خوښي په غوایه خره کړِ
که له خدایه دِ بایده دي　　له خودئِي به نا بایده کړِ
په خپل نفس به قدم کیږدي　　د بل ځاي به په لیمهٔ کړِ
قناعت به پلاس واخلي　　نس شیطان به سره غله کړِ
دم قدم به د نیکانو　　پیروي په خوله په زړه کړِ
په بد خوي به د چا څه کړي　　په خپل ځان به شنډِ وُ کړِ

خود په خود لویږي کوهي ته
له حمیده څه مانه کړِ

که له غمَ په امان نه یم هرګز　　زه د عشق په کار پښیمان نه یم هرګز
که مي مال تالا کاوه ګردن واهه شي　　له مهرویو رو ګردان نه یم هرګز
یو خسړي بر د میني په سودا کښي　　آړ په دین و په ایمان نه یم هرګز
که مي سر پوري کاوه که پریکاوه شي　　خوښ دلګیر په این و آن نه یم هرګز
که بازمَ سر و مال په دلبرانو　　ملامت پر دِ جهان نه یم هرګز
لیوني غند د عشق په کار و بار کښي　　د خپل ځان په سود و زیان نه یم هرګز
هیڅ له صبره را ته مه وایه ناصحه　　د دغي وینا نغوتان نه یم هرګز
هسي ښکلي په نظر راغلي نه دي　　چه ئي مخ وته حیران نه یم هرګز

څه به یار په ما حمید د بوسي داد کا
چه لائق د دي احسان نه یم هرګز

صبوري كاندي سري آتش نفس بد خواهان ئي شي د اور په لنبه خس
په بد خويو اور له خپلَ تنَ لگي خپله ځاله كا په ځان تنور ققنس
د مظلوم د آزار غشي رسا لگي هيڅ گذار ئي خطا نه درومي عبس
په دنيا مين له ځرمي احمقان دي لك وُركي و سره اور ته كا هوس
هر سري چه له آزارَ بازار غواړي د دارو په طمع زهر خوري نا كس
چه كمال غواړي په كبر احمقان دي په پليتو اوبو نه كيږي اودس
نه به نس په ډيرو بدو كا ځوك صبر نه به اور د خس له سولو كا ځوك بس
چه دِ يو احسان له زرو پرې زياد نه دي تو په هسي بي حيا بي شرمَ نس

د غفلت په خوب اوده خلق ئي نه آوري
كه حميد ناري وهي لكه جرس

د دنيا د مال په تللو زهير مه شَ مات آغزي دِ له پښو خيژي دلگير مه شَ
نس هوا دي خداي اسير و تا دركړي ته د خپلو اسيرانو اسير مه شَ
ديندارې په خود رائي سره نه شي په دا كاركښي بي مرشدَ بي پير مشَ
نه دي نس لره جلب د ور كولو آموخته در باند غل و كاثير مه شَ
چرته سوي د يوه داغ چرته د زرو د دنيا د ډيرول په تدبير مه شَ
وايه سپك ښه دي كه دروند د سر پټ ويري فقيري در لره ښه ده امير مه شَ
خداي دركړي شنوا غوږ دي بينا سترگي دانسته تر كمر لويږند بصير مه شَ
په خندا په رنړا وچولي د خلقو جفاكش نبهانه اوسه او تير مه شَ

نور قيدونه واړه سهل دي حميده
خو په غاړه دِ د طمعي ځنځير مه شَ

هسي يم په درد و غم كښ د دلبر خوښ لكَ اوسي په سره اوركښ سمندر خوښ
لكَ گل و خپه ځاي ته شي بوي زيات كه تر پخلا مي هغه يار دي مرور خوښ
لكَ خاوري پسر خوښ يم زه په عشق كښ بادشاهان به هسي نه وي په افسر خوښ
كه ئي ځاي په كنجوغه پوري د يار شي هيڅ مي نه دي په تنه پوري دا سر خوښ

آخر وُ که سر کوزي څما و یار ته که د ځان نه هرڅودي شمس قمر خوښ
چه د عشق آبو ادب ښیم رقیب ته د اسلام دردونه نه وي د کافر خوښ
لك تړي وړي باز په زرکو باند هسي رنگ مي په ښه مخ لگي نظر خوښ
ترساده حسنَ نوخط بي ویارکوت شي د لیچنو سترگو سوري دي ترنمر خوښ
زړه مي هسي په نوخطو ښکلیو پړیوت لك پړیوزي و دوهي ته قلندر خوښ
خواه ناخواه به صبر خوښ مفلس حمید کا
چه خوبانو دِ وقت کړه سیم و زر خوښ
دا هم هیځ زندگاني نه ده گویا کښي چه بي یاره ژوندي پایم په دنیا کښ
څه بلا سخته دانه یم نه پوهیږم چه گسیا نه شوم د هجر په آسیا کښ
توري زلفي سپین رخسار د نگار وینم د جهان په هر سفید په هر سیا کښ
غږه‌وم لـه نا څارئي هغه شان ژبه په دروغ کښ موهم یار که په ربښتیا کښ
نور عالم که په کیمیا زر کوي خاوري ما زر خاوري کړه د میني په کیمیا کښ
چرته عشق چرته د شرم و حیا ویره نځیدل نه شي په شرم و په حیا کښ
په ورت ورت ورپسي ژاړه که یارغواړي منده کیږي دغه در په دا دریا کښ
دم قدم د کس ناکس له دَره ژغوري دا چه گرزي لیوني تل په صحرا کښ
بت پرست وائي حمید و هغه کس ته
چه بندگي کوي د خداي په روي ریا کښ
په آشنا باند چه شي تللي آشنا پیښ په معني کښي شي په مړي مسیحا پیښ
جدائيَ د یار بائي توره بلا ده خداي دِ نه کا مسلمان په دا بلا پیښ
بیلتانه مي وار و پار هسي خطا کړ لكَ شي په چا نا څاپه اژدها پیښ
له حیا ئي ښکلي مخ ته کتي نه شم په لیچنو سترگو بریښ شه د بریښنا پیښ
نه به بیا مونده وعده شي د خوبانو نه به شي د چا په لومه کښي عنقا پیښ
له مقصوده نا امید مه شه یک لخته خداي په زمکه کا مرغونه د هوا پیښ
څو د عشق په غم آباد یم دیره شوي را ته نه ده بي ژړا نوره خندا پیښ

د صبا د بیلتانه له ډیره غمَ   په گل رخ یم لکه شمع په ژړا پیښ

دغه نه پیښه په ستا هسي پوهیږم

و حمید ته کاند مرګ نن و صبا پیښ

خط پمخ د صنم راغي که سپوږمۍ شوه پهاله کښ   دا ئي غاښ پخوله کښ زیب کا که ژاله شوه پلاله کښِ

هسي رنګ سحرجادو کا په نظر د شهلا سترګو   نه ئي سیال پهند کښ شته دي نه ثاني پبنګاله کښِ

لکه وُ نبلي مرغۍ په سست دام د سلو لومو   هسي رنګ پریشانو زلفو کښیستم په کشاله کښِ

دا څما له غمَ شین زړه پکښ خیال د یار د لبو   هسي رنګ زیبُ زینت کا لکه مي پشنه پیاله کښِ

ما وي عین ګنړه ګل دي د غنچي په لمن نغښتي   که مي کوت یو ګل اندام وه پروت پسبزه دوشاله کښِ

خال وُ خط پکلګون مخ کښي د دلبرو دا مثال کا   لک پروت وي غزیدلي خرقه پوش په دوشاله کښِ

ښکلي مخ ئي ولي ناسته په مجلس د رقیبانو   په جوار د سپیو نه وي هیڅ آرام په غزاله کښِ

سر تر پایه غم د هجر لک ني سوري سوري کړم   څکه یم مدام·دا هسي رنګ په آه و په ناله کښِ

که یار غواړي همبره ژاړه څو چه در شي اي حمیده

هم په دا چه در موندِه شي په دریاب نه په ناله کښِ

اي مدام د نس په زیرمه کښ رنځ کښَ   په دا رنځ کښ په آزار د خلقو خوښَ

و هیچا ته له تا نفعة نه رسیږي   بلك تل لك آغزي په نورو خښَ

یوه ورځ به بندیوان د باز په څیر شي   چه دِ شپه و ورځ خوراك شوه د قام غوښَ

د مظلوم د آه آزار و چا ته مه شه   عالمونه ئي ورکیږي له آرخښَ

د مظلوم آزار خالي نه څي حمیده

د ویشتوني ګذار پاس لګي په نښَ

نن ساعت اصل معدوم دي د اخلاص   دا چه آخست شي تش نوم دي د اخلاص

بي نفاقَ نور هیڅ نه را معلومیږي   چه کتلي مي نجوم دي د اخلاص

یو سړي دِ څوك را وُ ښئي په ګوته   چه عمل ئي په رسوم دي د اخلاص

لكَ څوك وائي سندري په مړي ناوي   تش په تور هسي ډم ډوم دي د اخلاص

چه روزګار د پلار و زوي په لباس شَ   رنګ و بوي پاتي نور کوم دي د اخلاص

د جهان چه د خولي خوند په لباس وران شه پري لذت زهر زقوم دي د اخلاص
د دنیا کوتي مانړۍ ګوره نظر کړه په کښي چا یښي یو چوم دي د اخلاص
مخلصان په جهان نه شته که پیدا شي
حمید خاص بنده محکوم دي د اخلاص

که په ما دي څه اثر کولي وعظ تا ناصح را ته هاله ویلي وعظ
محبت تر ملخ شوخ کړه څما کسي غړه وي په کښي نا حقَ خلي وعظ
زه به نه وم همبره دوب پغم کښ تللي که مي لړ و ډیر و زړه ته تللي وعظ
لك پاتي له علاجَ مرګِ حال شي هسي نه مني د عشق نتلي وعظ
په عشاقو به پسند کله شي ناصحه دغه ستا شیخُ زاهد پسندلي وعظ
څه صیحت په نصیحت د عاشق کیږي څه کوي مار و لړم چیچلي وعظ
د رندانو د مجلس په شور و شر کښ آوریده شي کله کله غلي وعظ
محبت ده څو چنده سزا را کړي چه مي چري دي له چا منلي وعظ
نصیحت به دِ غوږ نه باسم ناصحه
ما حمید دي په خپل بخت کړلي وعظ

چه سړي که له سړي د دنیا طمعَ سړي توب ئي سپي توب شي په دا طمعَ
د هغو د حیا پښه مدام ښویږي چه ئي واخسته د نس په هوا طمعَ
د داني په طمع بند آزاد مرغه شي زر به ستا په څان بلا شي د ستا طمعَ
له هغو ترخه ویل شي د حق پاتي چه ئي خوله کاند خوږه په حلوا طمعَ
زر ئي رنګ د آشنائي سره وران شي چه پیدا شي د آشنا له آشنا طمعَ
دا یو څاڅکي اوبه در شي په سینه کښ خو چه پري کاندِ صدف له دریا طمعَ
د شاهۍ د ګدائي تفاوت ورك شي چه پوره نه کا بادشاه د ګدا طمعَ
پردي پریږده که په قطعَ مور و پلار وي د هیچا و هیچا مه شه پیدا طمع
له دغي طمعي طاعون ښه دي حمیدَ
چه کوی د نفس د پاره له چا طمعَ

وُ نیو مه شه په دوستي د دنیا خلق — دا بي شرمَ بي وفا بي حیا خلق
لك سپي چه په مرداره سره جنګ کا — هسي جنګ کا په دنیا بي حیا خلق
نه پوښتنه سره کا نه مخ کتنه — شا په شا سره تیریکي آشنا خلق
ستغ ستغ خلق بي مزي دي پاتو شوي — زماني تر ستوني تیر که حلوا خلق
په یوه به دِ هم سترګي خوږي نه شي — که نظر کړي د دِ دور په دا خلق
چه ئي لاس له خیره وُ خاته یک لخته — څه به نوي آلوده په بلا خلق
لك قند هسي دروغ ور ته خواږه شو — لك زهر هسي تو کړه ریښتیا خلق

په پرده کښي به دِ پري نه ږدي حمیده
چه دِ لوي په زمانه شه رسوا خلق

په دوستي کښ سره وینم میرڅمن خلق — څکه بایلو د راستئي وطن خلق
ما ته زهر په شکرو کښي ښکاریږي — دا تر شهدو تر شکرو مین خلق
په مجلس ور سره هیچري کي مه ني — دا بي ژبانه بي نقصانه غمجن خلق
روښنائي د چا د مخ وي کله خوښه — د انصاف په تورو سترګو لیچن خلق
تر یوي رتئي حیا زار و قربان شه — د شوخئي د بي شرمئي من من خلق
نا پکار بي مغزَ پوست دي په معني کښ — په نسبت د وارِ اندِ خلقو اوسن خلق
په محنت سره تنراکي لاس یمن دي — څه په لعلو پسي مري لاس یمن خلق
له نا اهلو د زړه راز ساتلي بویه — وچمن ته پریښو نه شي چیخن خلق

روغو څه زده د حمید د زړه له درده
د دردمن په حال پوهیږي دردمن خلق

چه شهره شه ستا په مخ باند څما عشق — مسخره شه د مجنون و د لیلي عشق
چه مجنون څني په قبر کښي هیبت خوږ — ګمارلي دي په ما هسي بلا عشق
که په هره ساه ئي سر څي لكَ شمعَ — څان دِ هیڅوک معذور نه ګڼي پدا عشق
ویره ژلو ته په لاس چنګ رباب کا — چه ئي کښینوي په غولي باند ورا عشق
اور په لوبو لګوي په ریښتیا لګي — ژړولي دي ډیر خلق د خندا عشق

دلالان د عقل پاتو شي بي دخله چه په سر ئي خود آغازه کا سودا عشق
لکه اور په وچ واښه باند څوک بل کا هسي کار کاند په زهد په تقوا عشق
څوک ناحق په خوله دعوي او ريښتيني کا دم قدم کله پټيري د ريښتيا عشق
بيا ئي نه منده خندا د گل رخانو
که شبنم غند حميد که په ژړا عشق

که شاهان و تخت و تاج ته لري شوق عاشقان تاخت و تاراج ته لري شوق
نه دي هسي زيان من رنځ د عاشقئي چه رنځور ئي و علاج ته لري شوق
د يوسف په دود به پريوزي د غم چاه ته چه د عيش و معراج ته لري شوق
د هوس له کناري مي خاطر سوړ شه د غمونو و امواج ته لري شوق
دوبوي پخپله څان حاکم د عقل چه د عشق د ملك خراج ته لري شوق
څه کرم لري د ښکليو برندي سترگي چه د قتل احتياج ته لري شوق
خواه نا خواه به خوار حميد بار برداري کا
چه د ستا و تنگ مزاج ته لري شوق

چه لوړ و چا ته پورته کړي يا سوك محسره کا ملوكي خپله ملوك
چه په سوك سره څوك حق له چا وُکاږي دا هم نه دي په معني کښي څه سلوك
د دنيا د سود دپاره بايده نه دي چه گريوان کړي د عزت په چا شوك پوك
په محنت سره توك توك سړي پروت ښه دي نه ولاړ په درويزه د يوه توك
له دي هسي احمقئي پناه وُ شه چه دِ نور په مال خوښي کا ته په دوك
چه په نام فلك زده دي ويارئي مه کړه که دِ چري لگيدلي دي تش نوك
د فلك غوړپکي نه دي تا خوړلي څکه ږدي هسي دستار په تندي هوك
هسي باد دي نفس شيطان درکښي پو کړي چه پرِ ناحق بروس گرزي هوك پوك
هسي شان په لړه لوړه مبدل شي چه گونگټ آخلي په طمعه د املوك
که انبار آبروي بايلي کسيره مومي په دا زيان دِ پروا نه کيږي يو چوك

بیا د کوم ناکس له لاسَ حمید ژاړي
چه په شان د ویره ژلي وهي کوك

هسي چري دي آسان د عشق پخساك چه به شي په کښي د چا خوراك پوښاك
هیڅ له شرمَ را ته مه وایه ناصحه د برمنډ له اوبو څه اندیښنه باك
زه او صبر سره عشق زمکه آسمان کړو په آسمان د هیچا نه رسي ادراك
محبت را څخه زړه له واکه وُ یوست پري مي نه چلیږي هیڅ د صبر واك
په سرپوښ محل کښي نور د آفتاب نه وي ښه دي زړه په یوه غم سره چاك چاك
د هغه کله په تخت باند آرام شي چه ئي زړه وي په ښه مخ پسي هلاك
له اغیار سره ګډون دي د یار هسي لکه څوك کا سره ګډ پاکو ناپاك

حمید وُ رغوي څه رنګ له خوبانو
چه ئي خداي په دوي موقوف کا مرګ و ژواك

که تاوده وائي که کلك که لوړ کړي که کوتك
په دا پوچو به نادانه هیڅ وُ نه کړي د فلك
شدني در باند وُ شو که د کك وه که د لك
بل علاج نشته بي صبره دغه رنځ لره بي شك
چه په شوي کار څه وائي پوچ پوچ وائي وهي جك
په لړ تاو مه شه نادانه لك ډول شهرت ته تیَك
نه مدام په سري غم وي نه ښادي په هر دمك
ګاه سري خوښ و خورم وي ګاه له غمَ وي هك پك
کله وړي کلمي نښتي کله موږ تر حلقه ډك
ګاه مزري شي میدان نسي کله شي د سوري مږك
چرته ویر چرته سندري چرته خوار چرته اوزبك
که ئي کار په یوه رنګ وي نه به وه فلك ابلك
نه په تا تنها ستم دي د دي دور یکا یك

په دا زور کښې ډېر خلق — د ستا مله دي چك په چك
بلکه لا لري نظر کړه — تر سما و تر سمك
په هر چا دي يو يو غشي — د فلك له لاسه لك
دا وبا ده لګېدلې — په هر کور په هر درك
مي بايد چه په دا دام کښې — نه کا پرك مرغ زيرك

د حميد صبر سرور شه
په ستم د هر مردك

چه له غمه ئې د ورو څو څښوم په سينه نوك — هر پرهار د نوك هلال شي په سينه څما ملوك
هرچه خوب لك غنچه کا په طلب د ګل اندامو — په پيغور د هغو سترګي شبنم ؤ کاړي په توك
هر قدم چه ږدم بي ياره د چمن په خيابانونه — لور د لوره شاخ د ګلو را ته څان ګواښي په سوك
لکه ګل د يار له مخه پاڼري پاڼري تار په تار شي — آه فرياد مي خاطر هسي پرکي پرکي که توك توك
لکه ګل څو خپه کيږي بوي لا پسي زياتيږي — هسي رنګ لا غلبه شي په زغمل د ميني دوك
ته چه ما و ته ناصحه پند د صبر د سکون کړي — کله شي له ليونيو کار د عقل په سلوك

دا په خيال د سروي قدو په نارو سره حميد شه
که قمري په سر د سروي فريادونه کا په کوك

هر سردار چه د خپل قوم د بدو خيال کا — آئينه دَ د خپل څان حال د جمال کا
پريکوي تر خپلو پښو لاند ښاخونه — چه بدي د عزيزانو په زړه نهال کا
عاقبت هغه سردار شي مردار پاتي — چه ئې نس د خپلو بدو ته ليوال کا
چه د بل و سرو مال وته هوس کا — تر هغه پخوا به ورك خپل سرو مال کا
هم هغه به په کښې پريوزي دا متل دي — چه وبل وته کوهي کني وبال کا
د هغو په خونه پيښ جنګ و قتال شي — چه هوس د چا د جنګ و د قتال کا
چه له خپلو لاسو پښو شي بي مجاله — له غليم سره به جنګ په کوم مجال کا
په پردو مړانه نه کيږي بي خپلو — له لحده دا آواز جمال جلال کا
که باښه د باز ښکار په ډکه واخلي — هيڅ ؤ نه کا خوڅان ستړي په کشال کا

له زرگونو بري نه شي وړي سل گونه
مگر خواه ناخواه ئي فتح ذوالجلال کا

چه تر خپله حده پښه غزوي وړاندِ
زمانه به ئي جمال غند پايمال کا

چه په زور د بل جامه آغوندي ځان ته
نا شسته به ئي د خپل زخم دستمال کا

پردي بخري هيڅا نه دي خپلي کړي
بلک خپلي به پر بايلي چه دا خيال کا

د جمال په څير به وُ سيزي پر خپسر
چه پيره هر پروانه په دا مشال کا

نا لايق چه لايقت په هنډه غواړي
د بريښنا په رڼړا ستن پيبي جنجال کا

هم دا هسي نتيجه په لاس ور دورمي
چه د ښو په بدله کښي څوک ناخوال کا

نه نيکي په ناکسانو ځرگنديږي
نه په بت باند اثر آب ذولال کا

لک لوي کړي ليو بچه در باند ترپلي
حال څموږه د جمال هم دا مثال کا

لک گرم چه په حسن حسين يزيد وه
هسي گرم پموږ جمال وه که څوک سوال کا

دا چه سوي دي له هسي نا ځارئي
لک سويه په سپي ترپلي انفعال کا

نا خبر له حاله هر چه وائي ښائي
خبردار به اُم په عذر قيل و قال کا

د هغو په سبب تل سوزي نور خلق
چه د توري آسره ورکه په ديوال کا

خوبدنام په دا جمال خداي خدرزي کړه
گنړه هره چار په خلق خپل اعمال کا

په ازل د سود و زيان سودا دي شوي
ملامت څه لره خلق په دلال کا

دا دودونه د دِ دور دي حميدهَ
يو د بل په مرگ ملال کا بل خوشحال کا

څو له نس سره وُ نه دري په کلکَ
په نرمي به کله خلاص شي له اوزبکَ

واقعي نه کانړي پوست نه غليم دوست شي
په بندگي د نس مه غليږه مردکَ

لږ لږ ښه هم مناسب له نسه نه دي
غله ميرمن کاند ځان موږ په څکه څکَ

څه به ځاي د خداي د يادو په کښي کيږي
چه د گيډه وي مدام په طعام ډکَ

که دِ زړه دي چه صورت مي نوراني شوي
واخله پند د کوتي گيډي له فلکَ

له فلکَ سوال د نس د پاره مه کړه
در کوي په کچکول کښي اوږمکَ

چه ئي بړدي له کبره هوک په تندي باند
دا دستار به د کوز پريوزي په غوړپکَ

کوره کوز تر هر چا نس په کمیني کښي که جنده غواړي د عرش دپاسه لکَ
چه له اهلَ د دنیا محبت نه کړي هم دغه دَ امن لوري دي بي شکَ

له دي خپلي کمینۍ عاجزۍ
اي حمیده د خود بین د سترګو ککه

نه دي ګل د ستا د مخ مخي خوش رنګَ ګل جلوه کا په یوه رنګ ته په سل رنګَ
چه ئي ستا د تنګي خولي تصور واخست په دا فکر کښي غنچه شوه په زړه تنګَ
دغه ستا د راتلو رو ګوري دلبره دا چه سروي هسکه هسکه کا غړنګَ
چه سیالي ور سره زړکي په یانه کړه وَلي څان له دغه شرمه تر ګړنګَ
دا څما د آه لوګي په کښي لیده شي ائینه دِ د مخ نه ده په خط ږنګَ
چه ئي تاغندي دلبر په څنګ کښي کښیني د هغو دماغ بلند وي تر اورنګَ
چه په سیند څما د اوښیو نه نرمیږي طایفه ده د خوبانو په زړه سنګ
زه د ستا شرم حیا کوز و کتو کړم هم شوخ چشم هم بي شرمَ هم بي ننګَ
هسي رنګ د بنړو غشي رساولي چه هیڅوک ئي سلامت نه څي له جنګَ

پس له مرګه د حمید هسي ژړا شي
اي په اور د ښکلي مخ سوي پتنګَ

ستا د شونډو په څیر کله دي د ګل رنګ دا جلوه کاند یو رنګ هغه بل بل رنګ
تا مي رنګ هسي له صبره سره وران که لکه وران دي د پښتونو د مغل رنګ
لکه ته ګوري خپل رنګ په آئینه کښي هسي رنګ څما له حاله پوښته خپل رنګ
یار د یار له دردَ غمَ دلګیر بویه بد شي سم سره د ګلو د بلبل رنګ
نوي سر به لکه شمع ور ته نسم که ښه کیږي څما ستا په قتلول رنګ
هسي زړه څما وُ کاږي له ګوګلَ لک آخلي له نکریزو په منګل رنګ
که هر څو شه پیچ و تاب له ډیره رشکَ ستا د زلفو په څیر نه شه د سنبل رنګ

دغه خپل خونخواره لب پوښته دلبره
چه تغئیر دي د حمید په څه کبل رنګ

چه پیري مي رږیره سپینه کړه ملا بغرګۍ　　بویه قد د سروي قد عصا تر تخرګۍ

په راستي مي د خپل آه هسي باور دي　　چه همدم به یم له ښکلیو پس له مرګۍ

عشق په زړه د تن پرورو کله لګي　　دا چه نه کا اور اثر په لونده کرګۍ

پریږده ما په عاشقي کښي وږي تږي　　ته ناصحه ور څه په ډکه ګیډه ارګۍ

زه د یار غمونو هسي هډ و پوست کړم　　لکه ونه په خزان کښي شي بي برګۍ

که هاله وم یله اوښ په صورت څورب　　اوس غمونو د عشق وُ یستم له ورګۍ

په ځواني د عشق غمونو حمید زوړ کړ
بي مودي ئې رږیره سپینه شوه ملا بغرګ

څه له کا د حسن لاف صاحب جمال　　خود به شي انکشت نماي لکۍ هلال

که ئې سل څله څوك لعل لعل بولي　　په ستایل به لعل نه شي کوتي لال

چه د ترکو و جمال ته څوك هوس کا　　د میږي په څیر کا مرګ ته پر و بال

لك لوبي کا هلك په ختو خاورو　　هسي لوبي کا عاشق په سر و مال

خودي لري کړه له زړه که عاشقي کړي　　نشته بي دغه زوال دا کمال

دي مذهب د محبت سراسر حال دي　　دلته نشته هیڅ مجال د قیل و قال

دا په وچولي تور خال څما د یار دي　　که آزان لره ختلي دي بلال

د خود بین سخي له ډیري پاسلوني　　خوله په لوږه چینګه ښه ده نه په سوال

د حمید د نیستي ویار مه کړه زرداره
در به نه کړم دا شړئ په دغه شال

څۀ یله یله وئیږي سر مغزنۍ　　ولي نه غواړي له خدایۀ آمرزنۍ

ډیر مدت له شرمه ننګه زهیریږي　　چه دِ کار شي د دنیا تر چا تزنۍ

هیڅ پروا د دین په کار نه کړي که وران شي　　اي بي ننګۍ بي فرهنګۍ نه یرزنۍ

لکه طفل در ګوهر په روټئ پلوري　　هسي ته کړي په دنیا د دین بازنۍ

ته چه مینه په دنیا کوي دین غواړي　　تیروي عمر په تشه باد پیزنۍ

د دنیا په مال نادان سړي هوس کا　　کاند طفل د درمو په آس تیزنۍ

هیڅ خوارږه نه دي حرام تر دي حلالو   باري خپله خوږ و لوږ وي كړمېزنَ
هیڅ دِ نه كړه د توبو په جارو صافه   د مرګ لار دِ هسي پرېښوه آغزنَ
چه له ښو ښو مړنو دِ میدان یووړ
شاباش شاباش د حمید فكره تور زنَ

كه ور سر كړي ښه خوراك ښه آغستن   خلاص به نه كړي د دوزخ له اوره تن
څو دِ تن په عبادت آراسته نه شي   غره مه شه د صورت په آراستن
دا كارونَ چه ئي ته نن په هوس كړي   وینم زه په كښي صبا د ستا كشتن
چه په مرګ لكَ مرداره شي خسا بویه   په ژوندوني آهو مه شه د ختن
نادانان دین وركوي دنیا په آخلي   دانا نه كه دا دادن دا ګرفتن
بي له تا چه ګور قیامت درڅخه هیر شوُ   ګنړه هر غریب تالاش كا د وطن
هرګز نه درومي آواز له ډكه جامه   له نقصانه دِ پیدا شه شهرتن
چه دلي دِ كیږي ناسته له بدانو   هوري مه غواړه له نیكو ورخستن
دانایان به در ته غوږ باسي حمیدَ
نادان څه پوهیږي ستا په در سفتن

سر څما له سرِ درده د خوبانو   هسي شان شه لك ګنج د در مرجانو
په مجمرئي د مخ اور لوېږي له شوقَ   د سپند په طور كسي له چشمانو
ګفت وګوي به ئي بیا نه موسنده وره خوله   كه چراغ ور ته بل نه وي د لبانو
په خرپوڅو صبرُ زهد څني تښتي   چه په ګرت كا تیره غشي د مژګانو
په شانه ئي كړي خوری حلقي د زلفو   كه زنځیر له غاړي وُ خوت د بندیانو
خال و خط ئي هسي چاري په مخ وُ كړي   لكه ګل شي تر پښو لاندِ د هتیانو
لك یو لیوني بل ته ملامت كا   په دا رنګ دي حال څما د دانایانو
چه شومي د زاهدانو بده نه شوه   چرته بده سر بازي شوه د رندانو
چه حمید كا په میګونو شونډو مینه
زر به كښیني په حلقه كښي د مستانو

ربَ فهم کړي د یار را ته په ښو — د رقیب له خرخښو مي کړي په ښو
هم په دا چه د عشق اور پري زړ وُ لګي — دا څما صورت کوډۍ کړي د وښو
د آشنا د غم توبري څما زړګي شه — کړي نه شم څکه حکم په وُ کښو
هیڅ شفقت څما د یار په رقیب نشته — محض مړي پوري ځان څما په مښو
رغړوي مي زمانه له محتاجۍ — لکهٔ سپي د چوهاړي رقیب په پښو
په آشنا پسي مي روح د تن له سرایه — د سفر په عزم لاس کیښو په پښو
ډیرو شولو د هجران خضر پښیمان کړ — د حیاتو د اوبو په بدو څښو
له خلوتَ و بازار ته را څکول شي — زاهدان د عاشقۍ په خرخښو

غم که زړه د حمید هسي څیرې ویرې
چه حیران ئې په ګنډل شم د ریښو

په خیرات چه یار د حسن لاس پاس وُ نیو — نمر سپوږمۍ ور ته کچکول په لاس پاس وُ نیو
مهتر خضر ئي په عمر خریدار شه — چه ئي خال غلام د مخ په نخاس وُ نیو
که څوك نسي خو یو زړه په اخلاص نسي — باري ښکلیو درست جهان په لباس وُ نیو
را که بخت مره‌ور یار څما په خوا کښي — ګنړه چا لید کبوتر چه کرګاس وُ نیو
شکوفي شکفتګي په شبنم را وړه — که مي سترګو په ژړا کښي اماس وُ نیو
چه مي یار په لور د مهر ګذر نه کا — خدای زده نه پوهیږم بیا څه وسواس وُ نیو
زر کا نور ثنا خواني د ترکوڅه شو — که یوه ناصح زبان د سپاس وُ نیو
چه ئي تل سترګو کول په کښي خونونه — د مخ سبزَ ئي د ږیري مواس وُ نیو

چه نازل شه د عشق تندر له آسمانه
ما حمید د غم لایق ور ته لاس وُ نیو

چه اقرار په ناپوهي شه ښه ئي پوهَ — چه د پوهي لافو شاف کړي نه ئي پوهَ
چه دِ پوهَ په خپل عیب نه رسیږي — ترو په عیب به د بل په څه ئي پوهَ
که دِ وُ ساته خپل ځان د نس له مکره — وایه ځان و ته هاله چه ته ئي پوهَ
چه د دین دانائي نه لري په زړه کښي — بیهوده د ځان خوښي په خوله ئي پوهَ

ولي غل د خپل کنډر در نیو نه شي چه د نورو غلا ښئي په غله ئې پوهَ
اول خپل ویران ویجاړ کارونه جوړ کړه که ربنتیا د سازول په وله ئې پوهَ
چه مي بي سوالَ مطلب کوي دلبره
څه عجب څما حمید په زړه ئې پوهَ

بیهوده مي ور ته زړه هوسیده عاشقي ده څړه نول و پخسیده
بي له دي چه نا مرادي ته وُ رسیږي ګنړه نشته دي و مراد ته رسیده
زړه مي ميني د حلوا نمړيي ګنړله باري اوس وُ لمسیده چه بلوسیده
کافران به د کتار مسلمانان شي که رقیب مي په ژړا وُ ترسیده
عشق او صبر سره لري دي ناصحَ کله اور کاند له خسَ بسیده
دا د مینې نتیجه ده چه ژاړیږي چه لیمه مي په ژړا وُ پړسیده
د عیسي تر دم کم نه دي اي حمیده
پټ په شونډو کښي د ښکلیو مسیده

په حرص که مخ د زمکي کړي پړه را به نه وړي تر نصیب زیاته زره
په آڈي پسي ډیرمه زغله هوښیار شه په آثري آثري سړي شي مخسره
وړي تړي پروت په خپلي پوزي ښه ئې نه په تخت دپاسه ناست د بل کره
ته چه د بل عیب ظاهروي خپل به ظاهر کړي هیڅ پروا دِ نشته خو خپل ځان سنبال لره
د منت پلاو دِ زهر شه چه مومي د محنت سوي سکړک له ساګ سره
د نمرود ماشي قصه کړه در په یاده که هر څو ئې په خپل ځان باند غره
کړه د مچ له بونړهاري که هوښیار ئې د مزري د تنړهاري ترهره
هغه دم کبر دماغ د سواره در شي چه دِ بر شي لاس په تانګ په خرخره
له دِ خپلي مغرورئې د سپي لکئي شوي زه دِ خوان ته بولم څي ډیران لره
څکه شعر د حمید په ګوته ښو شي
چه ئې عشق په سر کښي کیښوه طره

چه ئې سپک کا عاشقي لك بنړه هغه کس تر کوه قاف دروند ګنړه

چه ایري د بي قدرۍ شي پوري مښوي | آئینه د هغو زړونو وي رنړه
له دانا سره نادان کا اوچي پوچي | هیڅ به بت په ترپو مات نه کا چنړه
له کیني په بینا سترګو شنوا غوږو | د عیسي په دم قدم ړنده کنړه
که څوک نه پټوي سترګي په حرامو | شي په ښو کښي پیژانده پردي پنړه

چه حمید اوږدوي لاس د یار زنخ ته
کاشکي شاخ د ولي ؤ نسي منړه

څه حکمت دي چه مي نه چوي لاسینه | یاره ستا دِ رقیبانو په کینه
چه دِ زه او رقیب سم ګورو و منځ ته | دِ کرمونو کړه ورسته څما اینه
ستا په در کښي رقیبان را باندِ بلوسي | نه ګروهیږي په مکه په مدینه
لکه زه چه ستا له غمَ څواني مرګ مرم | واخله هر څوک هسي فضل و مهینه
ته څما په ژړا نرم ګرم نه يُ | زه شوم ستا په غم کښي وریت لکه نینه
همنشین مي ستا د غم د آه په تاب کښي | آغوستي نه شي له ویري پشمینه
لکه توره د جلات تل خونریزي کا | څه به نه وي د ستا حسن رنګینه
ستا د در د سپیو قدر مي بیا نه موند | که هر څو مي ور ته څان کړ کمینه

چرته شیخ چرته تندي د عشق حمیده
چرته جنګ چرته بي دله ارتینه

بد دِ نه مني دلبرَ څما کاته | بلبلان په ګلو کاندِ آلواته
لایقت د وصل نه وینم په څان کښي | په کاته مي څکه کسي ؤ واته
عاقبت را څخه یوورِ د ستا سترګو | که هر څو مي زړه په صبر کښي ساته
ته خبر له خپله تاخته يُ که نه يُ | چه دِ کور څما د صبر ؤ ناته
په تندي مي له کیني کانړي ؤریږي | چه دِ وینم رقیبان په در پراته
د هغه در و دیوار خضر دربان شه | چه پرِ کیږي ستا واته نتواته
چه خندا دِ کند کوهي په زنخدان کښي | ما هاله په کښي لیده خپل پریواته
پټیلي په ما هاله دا بي دلي وه | چه د خیال په دلداري را ته راته

پــه تمام عالم قراره قراري ده
په حمید د غم مغل دي وُ خاته

چه مهتر کا له کهتر سره آړي — بدلوي لـه سادګۍ شال په شړۍ
چه بل بولي د سپي زوي هغه سپي دي — نه کا سپي سره نسبت زوي د سړۍ
له هغه چه وُلي سپي په کاڼي لوټه — دا بهتر دي چه ور واچوي نمړۍ
هي توبه شه له دغه نام نښانه — چــه دِ ودروي د بدو لکړۍ
په پیري کښي د ځوانۍ چاري نه شي — مه رِده اي زړي بوډۍ په سر دړۍ
هره چار له خپله وقتً سره زیب کا — سپین ویښته نه دي د څڼړي د څړۍ
په دنیا تپریده څه په کار نه دي — څه څما له دي بـوډۍ غاړه غړۍ
د بهترو په ځاي مه کښینه کهتره — د ریښمو پـه نرخ مه پلوره وړۍ

چه دا هسي سپین سپېڅلي نصیحت کا
مه کـړه خداي د حمـیـد ژبه تــتړۍ

که هرڅو په ځار پاڅي په ځار کښیني — چه د بل په درکښیني په دار کښیني
دا خواري په خواري مه ګڼړه دولت دي — چه په خپله پوزي خوار و زار کښیني
ورك هغه ناست ولاړ شه که په تخت وي — چه مدام په ویار پاڅي په ویار کښیني
سپك به پاڅي د هغه مسند له سره — چه پـه سر د غـریبانو بـار کښیني
دل جوئي د خلقو کړه د ځان په سولو — که د شمعي په څیر بر رویدار کښیني
ولي نه کړي د مظلوم له اوښو ویره — ولي مخ ته د سیلاب قرار کښیني
چه نه وُ خوري نه ئي ورکړي مه ئي ویني — که په ګنج باند په څیر د مار کښیني
دا دنیا د قرارۍ مقام نه ده — بیهوده د پول پـه سر قرار کښیني

سرخ روئي بـه دِ د لعلو شي حمیده
که په خاورو کښي له خوارو خوار کښیني

خواجه محمد بنگش

خواجه محمد بنګښ

په سپین لاس ئي پورِ کړي دي حنا که سره کړي دي په وینو د آشنا
د غمزي طاقت دِ نه لرم دلبره زه هرګوره ډیر عاجز یم نا توانا
خماري سترګو دِ ډیر عالم آزار کړ که ئي ته د ظلمَ منع کړي جانا
ستا ویشتلي به روغ نه شي بي وصالَ که دارو لره ئي رایشي سینا
تورِ زلفِ دِ اوریځِ د بهار دي مخ دِ کاند لکه نور په کښي بریښنا
لیوني دِ پر حلقه د زلفو بند شو ویساه نه کاند په دام مرغ دانا
د ښایست مخي دِ نشته په عالم کښي زړه مي چوي ستا له ډیري استغنا

په احسان سره مشهور په درست جهان ئي
ولي دِ خواجه محمدَ نه آوري وینا

یارَ ستا بیلتانه هسي کړم بي تابَ خوشحالي را باندِ نشته بي عذابَ
سور خوناب مي په بارخو باندِ بهیږي زړه مي درست پاره پاره سینه کبابَ
آبروي خما د مخ ستا په ژوندون دي بي له تا نه سور په وینو شه بي آبَ
د دنیا له سود و زیان خبر نه وم په دیدن سره دِ مست کړم بي شرابَ
که ئي غواړم په جهان کښ نه ئي مومم ښایسته دیدن دِ شه پر ما نا یابَ
غوتي خورم کله ډوب کله څرګند شم وته نه شم ستا د بحر له ګردابَ
بي له تا نه پر ما ملك توره تیاره شه په همهٔو اولیأو کښ آفتابَ
ته دریاب ئي پر موجونو بهیدلي هیچا وُ نه څکه یوه ګوټه له دریابَ
تسلي مي د خاطر په نور چا نه شي بي له تا نه اوس خما قطب الاقطابَ

ما وِتل به په دنیا سره ژوندي یو خبر نه وم د مرګوټي له سیلابَ
د ښایست حساب دِ هیڅ نه وه دلبره مخ دِ چا ته څرګند نه کړ له نقابَ
ته قبله وي د هر چا د حاجتونو ستا دعا د خداي په در وه مستجابَ
هغه کار کړه چه هوري پرِ نیوه نه شي هغه مه کړه چه عاجز شي له جوابَ
بي له خوبَ له خوراکَ نور څه نه کړي راشه مه کړه ؤ ویریږه له عذابَ
لکه خس هسي به تا پر مخ کښي یوسي خلاص به نه شي د مرګوټي له سیلابَ
ته د عشق په لذتونو خبر نه شوي په سراب دِ ځان مشغول که له دریابَ

زه خواجه محمد تمام په ګناه ډوب یم
مګر ؤ مي کاږي خدايَ له دي دریابَ

که دا ما غوندِ غریب پریوزي و اور تَ ستا سنګین خاطر به نه شي کښته پورتَ
د عاشق له آه سړه نه ویریږي ته هرګوره ډیر غره ئي و خپل زور تَ
یا وفا دِ هیڅ زده کړي چري نه ده یا خو نه ګوري له کبره و سر تور تَ
ګوتي توري کړي پر ما ئي کړي را پوري زه حیران یم ستا د سپینُ ګوتُ تور تَ
ستا پعشق کښي هسي چاري پما ؤ شوي چه له شرمَ کتي نه شم کلي کور تَ
نور عالم مي همګي لیوني بولي دواړه غوږ مي دي نیولي و پیغور تَ

د اورنګ په بادشاهي کښ مي نیاو نه شي
زه خواجه محمد به ؤ وزم و بل لور تَ

زه به در ته وایم د دلبرو کرامتَ هیڅ ور خبر نه یم زړه مي یوسي له صورتَ
یار که مي جفا کاندِ هر څو زه به ئي وړم خداي دِ په یاري کښ هیڅوک نه کاندِ بي پتَ
زه ئي که دوړاندِ خپسر پریکړم په خدمت کښ هیڅ مجره مي نه شي لا په زړه شم ملامتَ
یخي اوبه نشته چه مي تنده شي پرِ ماته زه به هسي ګرزم سینه سوِ تر قیامتَ
اوښي تویُوم دلسوزي ئي پر ما نه شي خداي دِ د هیچا نه که مخدوم بي عنایتَ
عام و خاص به واړه په دا باندِ هم پوهیږي کله څوك طبیب لره ور درومي بي علتَ
رنځ د رنځور زیات کا هیڅ صحت ئي موندہ نه شي نشته دي حاذق طبیبان لاړ له ولایتَ

سخ د تندرستانُ چه محتاج د دارو نه دي هرچه رنځوران شو روغ به نه شي له زحمتَ
نحنُ قسمنا ئي پـه قرآن کښ دي راغلي
څوك به ئي بدل کا د خواجه محمد قسمتَ

زړه مي يووړ مهرويانُ الغياث لـه دي هسي دلبرانُ الغياث
بي موجبَ ئي ستم را باندِ وُکړ جـادو ګرو سـاحرانُ الغياث
سروِ لنبو لړه ئي وړي په سيخ پيلي کـبـاب کړي قصابانُ الغياث
د زړه ترسِ ئي په هيڅا باندِ به نه شي له دي هسي ظالمانُ الغياث
هيڅوك نشته چه څما غورپړ وُ شي زه په چا وُکړم يارانُ الغياث
تر قيامت به نورڅاي لړه را نه شي چه تلخت پرِوُشه د ترکانُ الغياث
پر ناحق ورانوي ودان ښهرونه تفحص نه کا د ورانُ الغياث
چه حبيب مي په کشتن سره راضي شه په چا کانړئي رنځورانُ الغياث
د خلوت په سراي کښ ناسته بي پردي ده ترِ چاپير د عاشقانُ الغياث
په ميدان د سپين جبين باندِ ئي راغي تور لښکر د حبشيانُ الغياث
تر غوړونو ئي پر ما باندِ را کښلي د کږو وروځو کمانُ الغياث
پورِ وورِ مي ختلي تر څيګر دي هزار تير د تور مژګانُ الغياث
درست ئي وُ يستم له عقلَ له شعوره خماري سترګو مستانُ الغياث
خلقي ئي د زنخ په چاه بندِ کړ هرګز نه ووزي له زندانُ الغياث
د غمزو په ناوکيو ئي غلبيل کړم په کښ تللي تر پيکانُ الغياث
تورِ زلفِ ئي پر مخ باندِ پرتِ دي ګنج نيولي ښهمارانُ الغياث
د خواجه محمد له حالَ خبر نه آخلي له دي هسي سنګ دلانُ الغياث
زه خواجه محمد مرم علاج مي کانړئي
جکي جکي طبيبانُ الغياث

که څښتن شي د دنيا د تخت و تاج غره مه شه عاقبت به شي تاراج
پس له مرګَ به همه سره يکسان شي که ګداي که مهاجن وي که مهراج

چه آخر دِ ځاي دي تورو خاورو لاندِ د دنيا په چارِ مه کړه ابتهاج
د اجل په سنګريزو سره به مات شي که هرڅو وُ ساتي لوښي د زجاج
که حاجت روا کوي د حاجت منُ تا به نه کا خداي هرګز د چا محتاج
چه آشنا دربانډِ پيښ شي لوي همت کړه چه دِ جوړ دي دا پنځه ورځِ مزاج
ښايسته کړه خپل ايمان په عمل باندِ بي زيورَ ناوي نه لري رواج
دا سياهي به دِ همه له زړه بيرون شي که دِ بل کړ اندرون د عشق سراج
هغه چارِ چه د عشق په جذبه کيږي کله کيږي په لښکرو په افواج
که عاشق په صورت ووړ په زړه لوي دي څه په کار دي بيهوده صورت د عاج
عشق رسوا کړ په دنيا او په عقبا کښ يو مجنون دوهيم منصور بن حلاج
په ځنګل کښ ښکاري څه ځنِ خبروه که په زور آواز وُ نه کښلي دراج
له کسري د عدالت نامه شوه پاتِ دا د ظلم داغ شه پورِ په حجاج
د دنيا د تنستي بوده نيمګړي په هيڅ رنګ به ئي پوره نه کا نساج
که عاشق ئي له تهمتَ مه ويريږه د هر چا د پيغورونو شه آماج

د خواجه محمد ګناه و خداي ته څه دي
د کرم بحر ئي دروميي په امواج

څو به د دنيا په حب کښ ګرزي نامردَ وُځکه د عشق مسته پياله شهد و شکردَ
غم د آخرت کوه طالبَ چه باقي دي مينه پر فاني دنيا مه کړه که مزکه زردَ
پند د ناصحانُ هيڅ اثر در باندِ نه که مينه د دنيا دِ په خاطر باندِ سنګردَ
سخ د عارفانُ چه د يار په ياد مشغول دي عامه خلقه ئي له لذتَ نا خبردَ
ذکر د کامل د خولي صيقل دي که دانا ئي راشه آئينه پرِ د زړه صافه کړه له ګردَ
ذوق د عاشقانُ چه د عشق له ميو وُ څښي خلاص له نورَ غمَ مشغولا ئي له دلبردَ

سر و مال پرِدواړه وُ ښنده خواجه محمدَ
وُ غواړه يوه ذره د پير کامل له دردَ

غه مين آشنا مي نه ووزي له يادَ ځکه تل مي سريکار له آه فريادَ

اندرون گوگل مي درست پاره پاره دي ‏ ‏ له بي دردَ احوال پټ لرم زیادَ
دا مین آشنا ځما کله وُ هیرېږي ‏ ‏ چه د ده مینه ځما په زړه بسیا دَ
رنځوران په جهان نشته دي عالمَ ‏ ‏ دا دارو کول طبیب ته مهیا دَ
رنځوران واړه خوارهِ دارو ګنړینه ‏ ‏ چه طبیب ئي ور کوي سقمونیا دَ
غافلان په زړه ړانده دي نه ئي ویني ‏ ‏ لك نور په درست بدن د ده ضیا دَ
دنیا پرېږده حقاني مینه وُ غواړه ‏ ‏ ته دغه اندیښنه مه کړه چه نسیا دَ
په کامل یقین ښکاري تر مطلب رسي ‏ ‏ ته د صبر هنر زده کړه له صیادَ

اي خواجه محمدَ پیر کامل وُ غواړه
توجه د کاملانُ کیمیا دَ

نن مي وُ لیدلِ ښایسته سترګي خمارِ ‏ ‏ زړه په دواړه لاسَ تندي وهم وهم نارِ
زړه مي سیاهي لاندِ کا عالم وائي بلا ده ‏ ‏ زلفِ ئي پر مخ باندِ خورِ شوِ تار په تارِ
زه له ډیره غمَ لیوني ور پسي شوم ‏ ‏ که مي ګریوان څیري تر لمنِ پارِ پارِ
زه ور پسِ ګرزم د یوه دیدن دپاره ‏ ‏ نه ګوري له کبره هسِ درومي په تلوارِ
هیڅ پروا ئي نه کیږي که وُ مرم عالمَ ‏ ‏ ما غوندِ ئي څو په در پرتي خلقي خوارِ
چه قرار آرام ئي واړه له ما یووړ ‏ ‏ څکه مي پر مخ اوښي بهیږي لارِ لارِ

سل څله ئي بولي بیا ئي وُ شړي چه درومه
کا دِ د خواجه محمد په سر دا هسي چارِ

مه کړه ډیري آشنائي و ته وروړَ ‏ ‏ نه ویني هجران تاختونَ کاندِ لور د لورَ
تله دي تیریده دي دا جهان دِ مقام نه دي ‏ ‏ شاه دي که ګداي دي خو به ور یشي تر ګورَ
شیخ دي که ملا که په علم دانشمند دي ‏ ‏ هیڅوك به خلاص نه شي په هنر د مرګ له پورَ
هرچه عارفان دي مجازي مینه به نه کا ‏ ‏ نشته دي بهتره بي له یاره مینه نورَ
ته چه ډیر هوس کړي د دنیا پر لوئي باندِ ‏ ‏ څه شو فکر وُ کړه مجلسي یاران وُ ګورَ
زه له خپله یارَ سره خوښ په خواب وده وم ‏ ‏ لاس تړلي بوتلم بیلتانه سورو لـه کورَ
وار په وار همه واړه مین له ما جدا شو ‏ ‏ درستَ مي په غم سره د زړه تخته شوه تورَ

زه خواجه محمد د بيلتانه په لنبو وُ سوم
ځکه مي تر خوله آه فرياد خيژي په زورَ

چه پيدا ئي ته دپاره د صواب کړِ — نه ښائيږي اي سړيَ چه عذاب کړِ
شپه و ورځ ثنا صفت کړه له خالقَ — چرِ نه وي په لحظه کښ ځان کَرياب کړِ
ته په تخت د قناعت کښينه بادشاه شه — څه منت به د امير و د ارباب کړِ
د دنيا عمر خو لږِ دي زر به تير شي — نن دِ واردي که به زيرمه د حساب کړِ
تنعم د دنيا مه کوه هوښيار شه — چرِ نه چه وران ودان سره خراب کړِ
د مرګي سيلاب عالم سره لاهو کړه — څه تيکاو به ته و مخ ته د سيلاب کړِ
عاقبت به د کوچمال په نارو ويښ شي — که هرڅو د بيچونړو د پاسَ خواب کړِ
په هيڅ رنګ به خلاص نه شي له مرګيَ — که چاپير تر ځان اويا زره حجاب کړِ
شيرين عمر لکه واوري ويلي کيږي — لا تر کومَ به سرور په چنګ رباب کړِ
کله خويد کله پخه غله روده شي — څه اميد به ته پر شيب و پر شباب کړِ
اي خواجه محمدَ ژاړه وير د ځان کړه — که هورِ دِ خداي پښتي څه به جواب کړِ

د خواجه محمد اميد ستا په کرم دي
د ځواب طاقت نه لري که عتاب کړِ

که نظر په نعمتونُ د ښه خداي کړِ — ته به کله د يوه شکر په ځاي کړِ
يو نعمت ئي د اسلام در لره درکا — بيا ئي لاندِ تر سايه د لوي هماي کړِ
هميشه لکه بلبل چه ترِ ځاريږي — چرِ نه وي په آخرپسي واي واي کړِ
لاس و پښي به دِ عالم نسي پر مينه — که ته ځان د فقيرانُ خاك پاي کړِ
و مقصود وته به هله وُ رسيږي — سر و مال چه ور ته واړه همه فداي کړِ
هره ساه خپله ورستيِ ګنړلِ بويه — مرګي ديري خلقي سره بي ځاي کړِ
خلقي ور باندِ راغلي بيا ترِ لاړي — ته به څه رنګ اميد پر فاني سراي کړِ

د دنيا له بادشاهئِي نه مي توبه ده
که خواجه محمد د يار د درګداي کړِ

که دِ مینه محبت دي له عزیز درست به وُ شلیږي له وروړ له عزیزَ
د مجنون په دود به سر شي په څنګلو ملاحظه به دِ هرګز نه شي له خریزَ
څو آخستي غوښي واړه توئي نه کړي و مقصود وته به وُ نه رسي کریزَ
شپه او روځ د دي فاني په طلب شوي و باقي وته دِ شا کړه بي تمیزَ
عاقبت به ئي په زور در څخه واخلي دا جامه د عاریت که ده عزیزَ
حیوانات په څرکښ واړه بوتي نه خوري ته مخ نه آړوي هرګز له یوه څیزَ
څو ګداز د پیرِ کامل په بوته نه شي دا چاندي به جدا نه کړي له ارزیزَ
که هرڅو ور ته صفت د محبوبا کړي د مردئي صفت مه غواړه له هیزَ

زه خواجه محمد د غم په دریاب ګډ یم
که مي وُ کاري صاحبَ ته له دي نیزَ

زه و تا ته کړم وروره التماس غلط مه شه د دنیا په تش لباس
په فریب ئي خلقي سره طوفاني کړِ ډک د زهرو ګرزوي د زرو طاس
د فلك میچن د خلقُ په سر ګرزي کوم زمان به دور راشي ستا په راس
نفس ته ایل کړه د فاقه په درنو ملونُ په غیزه سره به تینګ نه کړي دا آس
له خوراكَ غرض قوت و لایموت دي هرچه تا لره موجود شي څه اجناس
پټول د ځان ضرور دي کړي بویه که دوه درِ ګزه شړئي وي یا کرباس
هر نفس دِ بي بها در و مرجان دي خبر دار اوسه کوه پاسِ انفاس
ګفتار واړه موافق کړه له کرداره بیهوده خبري مه کړه کوز و پاس
څو قوت دِ د عذاب دي را ته وایه ګناهونه هم کوه پر هغه قیاس
عاقبت به د پسرلي په باران لوند شي چه جامي دِ وي آغوستي د قرطاس
و صراف ته ئي ظاهر باطن معلوم وي که هرڅو په زرو وُ نغاړي نحاس
دا توبري به دِ وُ نه خیږي له هڅَ څو دِ غوښي غوڅي نه شي په الماس
چه خبري ئي د کبرو د لوئِ کړي شیطان څکه له رحمتَ شه ایاس
سود و زیان واړه له خدایه دي بي شكَ په ناحق ولِ کړي د زړه وسواس

لا په خوي د هلکانَ ئي نا پوهَ اوس چه تیر شوي تر چهل و تر پنځاس
که یو ګوټ د محبت له جامَ وُ څښي وُ به نه مري لکه خضر مهتر الیاس
زه خواجه محمد دِ پروت یم په دربار کښ میان صاحبَ که مي وُ نه سي تر لاس

زه خواجه محمد هرګوره ډیر ویریږم
لور په لورِ لار وهي وراندِ مواس

د دنیا محبت هسي کړي بي هوشَ چه دِ کار د دین کړه واړه فراموشَ
د پیشو په دود همیش مراقبه ئي نور دِ هیڅوک په کار نه دي بي له موشَ
په ظاهر دِ د صلاح جامي آغوستي دغه بازَ ګندم نمایه جو فروشَ
بیا هله به ارمان کړي وار به دِ تیر وي چه و تا ته د اجل پیاله کا نوشَ
د خارج د مرګ نارِ پر غوږو آروي ستا د مرګ ناره به هم ورشي تر ګوشَ
آدمَ زاد ئي پیدا کړي دي نیکئي له ته چارپاي نه ئي بدي مه کړه نیک خوشَ
چه د تن له سرايَ ووزي توښه واخله وداني په هور ته نشته جګر ګوشَ
مسافر ئي ته به درومي بي غم مه شه اسباب وُ تړه په فکر کښ دِ تلو شَ
وراندِ لار مواس وهي یواځي مه ځه پاځه وُ ګرزه په زیرمه د خپل ملو شَ
په کوښښ که څوک تر ځایه نه رسیږي هر سړي تر ځایه نه رسي بي کوشَ
هر صبا بیګاه زاري کوه و خداي ته اوښي وینی توئیوه د زړه له خوشَ
غیر غیر محبت زهر قاتل دي د ساقي له جامَ ګوټ وُ کړه په ښو شَ
فریاد هسي کړه چه څوک درخبر نه شي یار په زړه کښ یادوه شونډِ خاموشَ
دنیا توره آخر مخ د شړي تور کا ته شراب د محبت وُ څښه شرخ روشَ
اي خواجه محمدَ خوب بي غمَ مه کړه چه خبر شي د مرګي له پوشه پوشَ

زه خواجه محمد تمام له عیبَ ډک یم
امید وار یم له کریمَ عیبَ پوشَ

چه خبر نه ئي د خپل صورت له فرشَ په دروغ دعوا مه کوه له عرشَ
ګفتار واړه موافق کوه له حالَ زیات و کم خبره مه کړه را شه درشَ

که هوس دِ د طلب دي اي طالبَ — په خدمت د پیر کامل تر دره ورشَ
کاملانٔ څخه هسي رنګ کیمیا ده — تر قربان د کیمیا ګرو واړه زر شَ
دغه لار هرګوره ده باریکه سخته — که عاشق ئې ته د هرِ بلا سپر شَ
چه کامل و تا ته وائي هغه وُ کړه — که بزرګ نه شوي بیا هله ته مرور شَ
که رنړا ورځِ ته وائي چه دا شپه ده — ته انکار ورڅخه مه کړه کور وکر شَ
دي خبر دي د سفر له منزلونٔ — ته خبر نه ئې کوښښ وُ کړه خبر شَ
ماضي عمر دِ همه په غفلت تیر کا — اوس چه پاتِ دي له دي نه بهره ور شَ

لا تر کومَ به د نفس په بندیخانه ئې
اي خواجه محمدَ پاڅه قلندر شَ

ته مي له هرَ بلاٗ وُ ساته خدا حافظَ — چه بي له تا نه هیڅوک نشته دي څما حافظَ
ما امور د دواړُ کونٔ دي پر تا سپارلي — چه د هرِ چارِ ئې هم د دین هم د دنیا حافظَ
په هر لوري نفس شیطان را ته ولاړ دي — د خلاصیدٔ لوري مي نشته بي له تا حافظَ
د دنیا له آفتونٔ مي ویره نه شي — چه ته مي په سرئې په هر لوري د بلا حافظَ
زه چه تا لره درځم څما دوړاندِ ته شه — په دغه لارِ مي نور نشته آشنا حافظَ
په هر سحر درته زاري کوم وصال غواړم — یو سحر قبوله کړه څما د خولي دعا حافظَ

ګناه کار خواجه محمد له خپله مینه ورکړه
چه همیش وي ستا د ذکر د ثنا حافظَ

عاشقان به دِ په درکښ نارِ وُ کَ — که اثر دِ په خاطر کښ بارِ وُ کَ
طالبانٔ دِ جندري د در وهلي — هیڅوک نه وي چه جواب د آرِ وُ کَ
غمازان که ئې هرڅو په غوندو ولي — چاپیره به ور ته سختِ بارِ وُ کَ
که ئې سر له تنَ دروجي وا به نه وړي — مګر ښه ستا د دیدن ننداړ وُ کَ
ته که څان له خلقَ پټ کړي په حجاب کښ — یارَ بیا د تورو سترګو چارِ وُ کَ
جګي جګي ور ته وُ وایه ریباره — چه په مهر را ته دوه ګفتارِ وُ کَ
د خواجه محمد پر حال ئې ترس نه شي — که پر مخ باندِ ئې اوښي لارِ وُ کَ.

ظلم جور ئې همه سره ثواب دي
د خواجه محمد په سر چه یارِ وُکَ

ولي نه کروهیږي اي څما خاطرَ سنکَ وار په وار مین یاران کمیږي درنک تر درنکَ
تا چه هسي بارونه وُ تړل روان شوي څه رنک به تیریږي ستا دوراندِ کوڅه تنکَ
وُ سوزه ایره شه که مین پر محبوبا ئې راشه اي طالبَ مینه زده کړه له پتنکَ
پریږده دا دنیا و غافلانُ وته پریږده صافه آئینه کړه د غفلت له تورَ زنکَ
ما په دواړه لاس د پیر کامل جاوجئي نیولي کندِ بري بیا مومم د نفس شیطان له جنکَ
ستا دیدن دمه د رنځورانُ د خاطر دي زه به ترِ قربان شم د شها د در ملنکَ
سر و مال مي دواړه څار ترتا شه اي ریباره وُ ښیه و ما وته د یار بشره خوش رنکَ
وُ خاته سیندونه اوبه شول لرِ ملکونه زه له تندي مرم د عظیمِ دریاب له څنکَ
مه کوه هرکوره کریاني خواجه محمدَ
وُ به کا کامل د خادمانُ د در ننکَ

نن غه مسته محبوبا راغله پر سیل چه حیران ئې مخلوقات شه پر طفیل
تر حجاب ئې مخ عاشق و ته ښرکند کړ په فریاد نارِ وهي نهار و لیل
خوشبوئي ئې د اثر پر ملك خورِ شوِ دواړه زلفِ ئې لرلِ پر فلیل
بي له خدایه مین واړه بي وفا دي پر امان تر دا دنیا تیر شه بي ښکیل
چه د شاه له محبتَ خبر نه شو ته ابده د هغو پر بخرو ویل
غافلان به ارمان کا وار به ئې تیر وي د هر چا عمل به وُ کوري پر کیل
آخر تله دي له دنیا نه خواجه محمدَ بي له خدایه و نور هیڅ ته مه کړه میل
د خواجه محمه مدد شه محمدَ
چه ئې لاس دي لکولي ستا پر ذیل

روغ عالم ته د زړه حال ویلي نه شم که ئې نه وایم درد زغملي نه شم
په تمام خلق کښ هسي رنک مطعون یم که له خپلِ غم خاني ویلي نه شم
د تهمت له غمَ پروت یم سترکي پټي زه له شرمَ چا ته غت کتلي نه شم

حلق مي هسي د هجران پر پياله تريخ دي چه د دِ دنيا خوارهِ څکلي نه شم
يار ځما پر حال خبردار وم نه کا د رقيب له ويري حال ويلي نه شم
زه به له ياره لري پر هواد شوم په هيڅ رنګ د يارئِ پت شلولي نه شم
د فراق اوښي مي تل پر مخ بهيږي پر ليمه کښ د يار خيال ساتلي نه شم
هميشه لك لاله ويني د زړه خورم زه خواجه محمد څرګند ژړلي نه شم

زه خواجه محمد هرګوره دروغ ژن يم
چه د يار پر مينه سر ښندلي نه شم

فريادي يم فريادي يم له هجرانَ چه ئې زه په ژړا بيل کړم له جانانَ
يار ځما روح اعظم زه ئې کالبود يم د کالبود جدائي سخته ده له جانَ
اندرون کوګل مي درست په لنبو وُ سه جکي جکي هجران څه غواړي له ماںَ
زړه چه ډير آه و فرياد کوم کرم نه يم زړه مي درست پاره پاره سينه بريانَ
که په نورو وداني ده زه ئې څه کړم بي له تا نه دا دنيا شوه په ما ورانَ
دم په دم مي د زړه رنځ پسي زياتيږي د دي پسَ نا اميد شوم له درمانَ
طبيبان ئې په ما خبردار وُ نه کا په قيامت به ئې وُ نسم له ګريوانَ
اي خواجه محمدَ صبر وظيفه کړه طمع مه کړه د وفا له دي جهانَ

چه هيچرته ځما په مراد را نه غلي
زه خواجه دِ څه ګناه لرم آسمانَ

د دنيا پر لوئي مه کړه هوسونَ د مرګي په ناره وران شو الوسونَ
ښايسته ياران ګلونه د بهار وو د آهار په غرمو مړاوي شول وُ سونَ
اوس همه پر تورو خاورو کښ پراته دي چه کړي پګړئِ سواره وو پر آسونَ
چه ئې خوب پر بيچاونړو کا د خوبانُ د هغو له مرګَ تير شو عرسونَ
هغه جونِ زلمي لاندِ شوِ تر خاورو چه پاسته ئې تر بخملَ وو لاسونَ
فاضلان د زماني تر دنيا تير شو چه پر تول د طالبانو وو درسونَ
طبيبان مي به په کوم پرهار ملهم ږدي درست مجروح يم د هجران په الماسونَ

زه خواجه محمد چه ژاړم ګرم خو نه یم
چه را یاد شو د یارانو مجلسونَ

چه را یاد شو مجلسي یاران د میني — ګډي وډي مي پر مخ څي اوښي وینِ
ښي ښي خولي يُ همه شولي توري خاوري — چه هله يُ پر خبري کړي شیرینِ
چه کړي پکړۍ يُ یښي وِ له خیالَ — اوس له خاورو سره خاوري شوِ کمینِ
څما زړه ترکانړي سختَ هیڅ وُ نه شوي — ښه یاران در څخه دروميِ ته يُ وینِ
په هیڅ رنګ به خپسر خلاص نه کړي له مرګَ — که ته کوټي ترڅان چاپیر کړِ آهنینِ
اوس همه په تورو خاورو کښ پراته دي — چه په ناز يُ وِ ساتلي بشري سپینِ

په هر ساه يُ شکر کړه خواجه محمدَ
چه داخل د محمد نبي پر دینِ

په ما غم دي واړه ستا د مینِ مینِ — زړه مي درست پاره پاره شه وینِ وینِ
اندرون ګوګل مي درست د وینو ډک شه — ظاهري جامي واغوستي سپینِ سپینِ
بیا دِ نوي پرهارونه په ما روغ کړه — لرغوني مي لا روغ نه دي څنِ څنِ
په ژوندون يُ څه احسان را سره نه کړ — څه په کار دي که يُ کړي په مړینِ مړینِ
زه دِ درست له باغَ وُ یستم دلبره — تور زاغان پکښ میوي خوري خورینِ خورینِ
تورو زلفو دِ خوشبویه کړه ملکونه — دواړه کلوښتي دي د مشکو چینِ چینِ

خماري سترګي دِ دواړه شنه مزري دي
د خواجه محمد و مرګ ته وړینِ وړینِ

چه بادشاه يُ د جملهوُ ښایسته وو — خبر واخله د عاجزو خوار خسته وو
زړونه مه ماتوه لعل د بدخشان دي — بیا مشکل دي رغول د شکسته وو
زړه مي ستا پر محبت سره تړلي — نظر وُ کړه په دا خپلو دل بسته وو
د چمن ګلونه واړه پرِ تازه شو — شمال راغي ستا د مخ له ګل دسته وو
چه يُ قد و قامت ستا په سترګو وُ لید — ملا شوه تیته د همهوُ آراسته وو
درست يُ وُ یستم له عقلَ له شعوره — ستا خوږو خوږو خبرو آهسته وو

څما سر به تر اوم آسمانَ تیر شي — که مي کړي د خپل مجلس له نشسته‌وو
یارَستا په څیر نیک خويَ سړي نشته — مگر تا زده کړ دا خوي له فرشته‌وو
زړه ئي یووړ له خواجه محمد کلیمَ — په فریب فریب فریب دهان بسته‌وو

سر و مال به همگي څنِ قربان کړم
زه خواجه محمد مرید د ښایسته‌وو

چه مین د زیړو گلو د بوستان شو — پوره وړي د غمونُ بلبلان شو
په فریاد ناري وهي پسِ چیغار کا — چه گلونه واړه توئي پر خزان شو
چه هله پر خوشبوئي د گلو مست وو — د هجران غمونه واړه پر تاوان شو
مشغولا خندا ئي بیله شوه له خلقَ — ور ته زهر لذتونه د جهان شو
لا میوي ئي د وصال څکلِ نه وي — په ارمان څبله جدا مین یاران شو
یو څو ورځِ ئي خوښي د وصال وُ کړي — اوس په بخره ئي کلونُ د هجران شو
اوس که تښتي له نصیبَ نه خلاصیږي — په ازل بخره چه غم د عاشقان شو
طبیبان د زماني که ډیر پوهیږي — د خواجه محمد په رنځ ولِ نادان شو

زه خواجه محمد به ډیر آه وُ فریاد کړم
ساعتونه د وصال څما ارمان شو

ډیر څلمي جونه د تورو خاورو بندیان شو — ښکولي بشري ئي څموږ د زړه ارمان شو
مه کانړيږ امید پر دا فاني استوگه نشته — وار په وار به موږ همگي پسِ روان شو
خلق چه څښتن د ولایت د خزانو وو — اوس ئي له دنیا نه ورک نام و نښان شو
هرچه فقیران ور ته ولاړ لاس په نامه وو — اوس پر د لحد کمر پریواته ویران شو
نوم ئي د جود و عدل شته دي لا تر اوسَ — تیر له دا دنیا حاتم طائي نوشیروان شو
نشته دي په زور نه په زاري خلاصي له مرگَ — سخ د عارفانُ چه مشغول پر جاودان شو
زړه مي په الماس د بیلتانه پاره پاره دي — وار په وار همه جدا مین یاران شو

تله دي له دنیا نه خواجه محمد څه امید کا
لاندِ چه تر خاورو ښایسته پیغمبران شو

د دنیا عمر دِ تیر کړ بیهوده   که شپیته وه که اویا که زیاده

بخت ور له دنیا نه فایده یووړه   تا بي زیانَ هیڅ وُ نه کړه فایده

د مجلس یاران همه درڅخه لاړل   نظر نه کړي په رنړو سترګو اوده

پرسړي باندِ چه غم پریوزي خوب نه کا   ته چارپا ئي که سړي آدم زاده

پلارنیکونَ دِ همه له مرګَ تمام شو   خلاص به نه شي یك تنها علیحده

زنده سربه په دنیا کښ پاتي نه شي   چا آخستِ ده غافلَ ستا عهده

له پیرئي دِ ږیره سپینه شوه ملا تیته   لا تر کومَ به پائیري جګ زده

ستا شپیته کلونه تیر شو او زوړ شوي   ته لا ځان ګڼري د ده و چهارده

که عاقل ئي دنیا پریږده قلندر شه   فقیران په دواړه کون دي آزاده

د ګمان پرده دِ لري کړه له مخَ   رضا کیږده د صاحب په اراده

د مغان د میخاني د درخادم شه   چه د عشق له جامَ درکاندِ باده

هدایت و ماته وُکړي یوَ خدايَ   چه و تا ته څم په سم لارِ سیده

که ما بد وُ کړ بنده یم بي ادبَ   ته بخشش کوه پر خپله قاعده

چه سړي و بل څه ورکه بیا ئي آخلي   ته خوخداي ئي بیرته نه آخلي داده

ګناه کار خواجه آزاد کړه غني خدایه   غنیان تل آزادوي زاړه برده

ته ستار د بنده‌ګانو ئي صاحبَ
څیره مه کړه د خواجه محمد پرده

ستا ترمخ پورِ خجل باغ د ارم دي   بي له خالَ څوك محرم په دا حرم دي

د ښایست مخي دِ نشته پرجهان کښ   هر سړي چه صفت نه کاندِ ګرم دي

چه صفت ئي ستا د حسن آرویدلي   نا دیده پر مین شوي لاجرم دي

هسِ خوښ په تخت د پاس خورم نه وي   چه عاشق ستا په درکښ خوښ خورم دي

چه ئي ستا د آستاني خاوري بوسه کړي   هغه کس په دواړو کونُ محترم دي

پرهغو د عاشقئي بوي حرام دي   هرچه حب ئي د دینارُ د درم دي

هیڅ عمل ئي د نیکئي دوراند نشته
د خواجه محمد امید ستا په کرم دي

له دیوانَ د میرزا خان انصاري

ميرزا خان انصاري

الف اول څرہ وحدت دي ‏ نن راغلي پر کثرت دي
د ناسوت په کيل ئي زرہ وُ ‏ څرگند کړي ئي قدرت دي
هستي ئي بي پايانه ‏ په هرڅه کښ ئي صفت دي
پر سړي بانډ ئي يښي ‏ دا خپل علم امانت دي
مجازي غلاف ئي کړي ‏ په کښي يښي حقيقت دي
پ يوه کښ دووم نشته ‏ بيهوده گمان غفلت دي
هرہ چار کانډ پخپله ‏ بهنه کړي ئي صورت دي
طالب ئي فو فنا که ‏ له مطلوبَ ئي غيرت دي
له اوباله نه ويرېږي ‏ له ثوابَ فراغت دي
پهر کور کښ تجلا کا ‏ عجب نور د معرفت دي

ميرزا په پښتو کړي
د يوہ مولي صفت دي

خ خودي دِ خپل گمان دي ‏ په گمان کښ دِ ډير زيان دي
په صورت غلطي مه کړہ ‏ په بهار پسي خزان دي
په مقصود پسي منزل کړہ ‏ څو په حکم دِ عنان دي
موليٰ نه دي له تا لري ‏ درنږدي دِ تر خپل ځان دي
په زمکه په آسمان کښي ‏ هم محيط تر دغه ميان دي
په وحدت کښ يگانه شه ‏ پر کثرت بانډ پريشان دي
له لاهوتَ ئي را کوچ کا ‏ نن ئي سيل پر جهان دي

حد پایان ئې موندہ نه شي — په سري کښي ئې مکان دی
خود پخود کاندِ بازي — بهنه کړي ئې انسان دي
هر ولي چه آغاز وُ کا — ښرگند شوي ئې برهان دي
د میرزا گمان فاني شه
هرچه وائي میان روښان دي

ص صِرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ دي — او منزل ئې په ډیر بیم دي
د شیطان مکرونه ډیر دي — لا بتر دِ نوس غلیم دي
د هوا پسروي مه کړه — بد ئې حال بد ئې تعلیم دي
د اولاد لومه ئې کښیښوه — خال ئې رنگ په رنگ نعیم دي
یو حصار ئې نام و ننگ شه — بل ښائیست ئې زر و سیم دي
گوښي ښوي په ورو ك — هر چي نقش پر کلیم دي
په دنیا به معمور نه شي — چه په نغوتَ د رجیم دي
که اقلیم ئې شي په حکم — زړه ئې بند په بل اقلیم دي
چه د نوس امرونه نغوړي — وَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ دي
چه تر دا آزمیښت تیر شه — د کامل قلوب سلیم دي
پر میرزا ئې عنایت شه
هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ دي

ع عیب د بد گمان دي — په گمان عالم حیران دي
هغه زړه به جمع نه شي — چه په هیڅ پسي پریشان دي
د وحدت بهره ئې نشته — پد کثرت کښي ښان پښان دي
د پندار تابیه ئې ډیره — لك ابر بي باران دي
ته کمالَ به ور نه شي — چه نظر ئې پر نقصان دي
نا پوه ظلم پرِ ښان کاند — چه د امانت زمان دی
خود پرست په خودي لښلي — د آدم په دود حیران دي

روح یوسف شه په صورت کښ — دا صورت خو ئي زندان دي
چه له دي زندانَ خلاص شه — د امین مقام امان دي
مست د عشق په بوراق سور شه — خوښ وتلي پر چوګان دي
میرزا راشه ننداره کړه
دغه ګوي دغه میدان دي

غ غیر خوي تغیر کړَ — روح بادشاه عقل وزیر کړَ
نوس نادان دي مه ئي نغوږه — ته دانش په فهم خیر کړَ
د شیطان مکرونه ډیر دي — هر افسون د ده ځنځیر کړَ
ستا په کور کښ پنځه غله دي — واړه ځاي پځاي اسیر کړَ
بده طمع ځني واخله — توکل په زړه ځاي ګیر کړَ
و اخلاص وته نژدي شه — آواره لباس تذویر کړَ
په بیوړه مي دړ ته وُ وِ — درست عمل په دا تدبیر کړَ
که په دا صفت موصوف شي — نور صحبت له خپله پیر کړَ
له خناسَ خاطر ږغوره — د خداي یاد باندِ تحریر کړَ
مجاز خوب دي په دنیا کښ — نن د حقیقت تعبیر کړَ
د میرزا کلام دقیق دي
ته ئي فهم پر تفسیر کړَ

اي په ځان له خپلَ ځانَ بي خبرَ — ته معني له معني وُ غواړه بشرَ
د ایمان له روښنائي خبر زده کړه — دا د کفر تیاره یوسه تر سحرَ
له ګناه و طاعت وته روان شه — دغه لار د بي اندوه بي خطرَ
دا خفي ذکر چراغ د حقیقت دي — د کامل له لاسَ بله ډیوه دړَ
که چراغ د محبت دِ په زړه بل شي — د ږوندون لذت به مومي سر د سرَ
عارفان د دواړو کونو ننداره کَ — شوپرک په تیاره ګرزي بي نظرَ
نا بینا مي د ښائیسته له حالَ څه زده — د آواز معني به څه غواړي له کرَ

یو په یو به د هر قام په ژبه پوه شي — که د زره غوږ دِ شنوا کړي مبصرَ
د صفات په عددونه غلت مه شه — او د ذات اصل ته ذاتً پورِ ورَ
فاصلان له خپله جودَ په عذاب دي — د فنا ویره په څه شي له ضررَ
هر واصل چه له فاني خوي فاني شه — د بقا معني ئې راوړه مقررَ
د کثرت په انبوهي کښ ئې سفر کا — د وحدت په دیدن راغي ته حضرَ
دا میوه چه پخپل ښاخ پوري پخه شوه — د کمال دعوه ئې وُ کړه مختصرَ
که هر څو دِ په لوئي نهایت نشته — په دا وجود کښي دِ تمام وینم شجرَ
له اولً دِ بنیاد له ما زرغون شه — د مقصود چارِ دِ پر ما شوه موخرَ
د شجر له لوري هسي څواب وُ شه — چي تا رنګ و خوند له چا موندً ثمرَ
له یوي میوي یوه ونه پیدا شي — او میوه ئې کال په کال شي مکررَ
ترو دلي وتً څواب د وني به دي — که وینا د دي میوي ده معتبرَ
له بي مغزه هیڅ غله نه زرغونیږي — څوک د تخم غله نه کا مقشرَ
د نفر په خپل صاحب پور عزت دي — د صاحب صاحبي نه شي بي نفرَ

د میرزا خبري وُ غواړه په زړه کښ
که د زړه تخته دِ نه ده مکدرَ

ما چه وُ کوت په باطن د معني ولي — د وحدت په انګن میشت د کثرت کلي
د لطیف د بیحدئ صفت به څو کړم — چي تمام کسیف ئې رش پرِ مخ نیولي
پر ابو باندِ د خاورو جهاز وینم — لور په لور د کانیو میخ ترِ وُ ختلي
په هوا ګردان په څو پر بل ګرزي — لوي حکیم په کوم حکمت پورِ تړلي
د عاقل د عقل قیاس رسیدي نشي — چه د کن فیکون لاس دي رسیدلي
دا ساده آسمان په نقش و په نګارشً — د قدرت په الماسونو دي کندلي
آفتاب مهتاب چراغ پرِ باندِ بل شو — دغه خپل هنر ئې نه پریښود پوښلي
له اوورو ئې ښه باران پزمکه کښي کا — ځاي په ځاي ئې نباتات باند کړلي
د بهار د خزان مخ پرِ ښایسته شه — د غرمو د سرو رنګ پرِ پورِ وهلي

گل د بیرنگئ ئي رنګ دي ښرګندیږي — رنګا رنګ د زمکي مخ پري آښنلي
پهر لور چه نظر ؤ کړم لون لون — د عظیم فراش بسات دي غوړولي
بي حسابٔ مخلوقات چه ښرګندیږي — د دي لوي شطرنج لښکر دي پسولولي
و هر چا وته خپل قسمت رسیږي — له ازل ئي سور سور دي پلي پلي
دا آدم په اصل واړه سره وصل — ښني ښني بادشاهي کا ښوک نتلي
حیوانان که ژوندي ګرزي بي تکلیفٔ — کل د کړو د نه کړو بار پر سړي لښلي
هر سړي د خپلِ چارِ پسنده دي — تن په تن د حاکم حکم پر ویشلي
د الست رحم پر هر چا برابر دي — په اختیار ښني منکر شوه چا منلي
مخلوقات د آدم زاد د پاره ؤ شه — او سړي دي معرفت لره سازلي
چه په دا حیات خبر نشي له ذاتٔ — هر حیوان ښه انسان نه بویه بللي
چه د نفسِ اماره په نغوته کښیووت — که ظاهر صورت حیات روح ئي وژلي
د مجاز په ږوندون ښه لره نازیږي — بي طلب پر لار ولاړ دي لك ښلي
تل په غتي سترګي خوب کا لك سویه — په ښو ویښ د خوب بیولي په دود غلي
د خناس به نصیحت له لارِ ؤ ووت — د ریا په ډیر مکرونه ښان تکلي
خوار جاهل د دیو و ددو په حساب دي — لا بتر له خوشیو مړو سره شمیرلي
تنګ تاریك زړه ئي لحد روح ئي مرده شه — آراسته صورت ئي ګور باندِ دربلي
او پریشاني اندیښني مثال چنجي دي — ګور لحد ئي سلامت روح ئي خوړلي
هیڅ راحت پرِ باندِ نه شته بي عذابٔ — دم په دم په خواري خوار په خوي رټلي
د یوه صورت د وړو قوت ئي نه در — امانت ئي په سر واخست بي تللي
د قچر په دود ئي اصل بر طرف شٔ — چه یو اصل په بل اصل ګډولي
د ظالم د جاهل هسي رنګ بایده وو — چه تیري نارِ ئي کړي سر ئي وهلي
هسي بار چه آسمان زمکي وړي نشي — بي قوت نادان په کوم فوت زغملي
پٔ تلوار د کاملانو طلب بویه — چه دا بار شي و تښتن وته سپارلي
هر دانا چه له دغه تاوانه خلاص شه — ترو سهي علم لدون پر ورغلي

د دي هسي علم قدر اوليا زده چه په ځان ئي تر جهانَ پلتلي
د ده امر پهر څه کښ روانيږي د اومو خاورو ديوال ئي دي تنډلي
مردګان ئي د ژوندېو په حساب کړل چي کامل په خپله دم په کښي دملي
تل ته تله به حيات وي مرګ ئي نشته چي حيات د حيات مزي ترِ وکښلي
کوم نيك بخت له بيګانګۍ پاکيزه شه چي ولي د ولايت په اوبو وللي
پر اوبو باندِ د ده چراغ بليږي شرك ګمان پرِ باندِ سوزي لك خلي
په طلب ئي نحوست له ستوريو واخست په ښه خوي ئي هيڅ ساعت ندي کړلي

لك حق د اولياوُ د صفت دي
اي ميرزا له ډيرو لږ دي چا ويلي

محبوب نه ده له تا پټَ اي د ځان دوراندِ خټَ
ته په خپل خپل حجاب شوي د ګمان په لار کښ هټَ
ته څرګند شوي دا غائبَ ستا پر څير ده کټَ وټَ
پاکيزه له شش جهتَ څره مخ شوه بي له څټَ
که دا وُ ويني نيکبخت ئي څو دِ ځان ته ګوري رټَ
چه په زمکه تومن پريوزی يو ځل ورك شي ساپټَ
دانه چري زرغونيږي په خشکي کښي سختَ غټَ
بورا سپك پرِ ګلو ګرزي تر بار لاندِ شوِ ګونګټَ
لنبه زر تر واښه پريوزي په زار سوزي پيرړه ستَ
زړه ژوندي په محبت دي چي‌چي څودي بي لوهټَ

ميرزا شرط د عشق بازي
پتنګ درست کا له ډيوټَ

د عشق درد دي بي پايانَ الغياث بي علاجَ بي درمانَ الغياث
ګل هرګز بي خاره نوی آشنائي ده له هجرانَ الغياث
شاه له خپلَ ځانَ خوښَ بي پرواهَ دل ستانَ الغياث

د عشق درد به هغه ویني چه خبر نه وي له ځانَ الغیاث
د آشنا په یاد ړوندي یم زه به نه پایم بي جانَ الغیاث
د میرزا فریـاد د دغـه دي
چه مقصود ئي بي نښانَ الغیاث

څه عجب دي د عاشق د خاطر اوج چه و تخت وته ئي لار نه وَه د عوج
دا منزل ئي د صراط تر غاښي سخت وه ترو په سوُ پرِ باندِ وُ خوت د عشق فوج
محبت ئي یو بي حده لوي دریاب شه په ورمي اثر ئي لاندِ کا تر موج
د وحدت توره ئي واخست له میانه پر کثرت ئي نامه کښیښوه د زوج
اي میرزا محیط و هر چا رسیدلي
او ګنګا پر شمس آباد دي پر قنوج

په ژوندون که دِ رضا دي بي لالچَ دغه صافه سینه خلاصه کړه له غچَ
په غفلت دِ خاطر ښکلَ ښکل شه شیطاني وسوسه شپړه ګنړه رچَ
نګران زړګي دِ یو اندیښني ډیري د ړوندون وعده دِ لړ و ډیره هچَ
روحاني میلمه عزیز دي ښه ئي ګوره د ملوك لائیقت نه لري خمچَ
بده طمه د سترګ خوړي په دود ښوري پښه توکل ئي خلاصه کړه له لچَ
وو شریرَ کړیدل په کهتري کړي د غرور توره دِ کښیباسه په تچَ
په مثال د نرمي لښتي شه خمیزه نـه پخپله رضا سخته ګرګه وچَ
د پښځو ګتو عجب سره واده ده چه په کهتري اقراره شوه کمچَ
د صورت په کمیني کښي درجه ده د نـګین لائیقت ورغي ته خچَ
په ظاهر کښ د باطنُ ننداره کړه د یقین په اصل لوي په ګمان کچَ
اي میرزا د یکانګيِ لوئي ګوره
چه شیرین عسل پیدا شي له مچ

ترخه شراب بایده دي چه تعریف ئي شي له زور مګر یو زمان په خشو شم د دنیا له شرا شورَ
د ساقي له میو نوش کړه زینت واړه فراموش کړه چه سلیمان له تختَ پریوت څه بهرام څه ئي له ګورَ

څه امید کړي پدا دهر نوش ئي نیش دارو ئي زهر   په طلب کښي ئي ډیرغم دي د بیلتون تلخي ئي نورَ

روڼ په روڼ فرښتي سفرکا لور په لورِ دا خبرکا   عمارت به کل خراب شي هرچه وُ زیږي له مورَ

هرڅو زړه پدنیا بند کړي عاقبت بڅني پندکړي   که په دا دِ باور نشي ستا ښځوا پیرئي گورَ

دنیا ناوي زړه شوي په خون نه ده مړه شوي   مقتولان ئي ځان کندن کا بیا ولاړه ده سر تورَ

څو ئي مړه پراته په غولي نوي نور عاشقان بولي   چه د زړه سترګي ئي نښتي پسي زغلي لورد لورَ

هرسړي چه پرِعاشق شه په ړوندون د غم لایق شه   په عمل ئي نه پوهیږي د هلك مینه له اورَ

په دنیا پسي څو دومي قرارګاه به ئي نه مومي   که ته مخ په نمرو نسي در پسي به د رومي سیورَ

د نیکخواه پندونه نغوږه په مقصود پسي وُ کوږه   کم دلیل په غوږو کوڼ دي زه وتا ته وایم وروَرَ

میرزا وخت دِ آخرین دي پرِ قسمت سفله کمین دي

د دي دور فتني ډیري له بدانو خپسر ږغورَ

که یو ځل د خداي له عشقَ همخانه شِ   یو په یو به له عالمَ بیګانه شِ

له هستئِ به نیستي درلره در شي   په دا نیست به له کل هستَ یګانه شِ

دا کمال عقل واړه تا څخه دي   په نظر به د کم فهمو دیوانه شِ

د تهمت غشي به واړه پر تا ووري   ترو به ته د عام و خاص نشانه شِ

د زړه حال به له نا اهل خلق واخلي   همیشه به لکه ګنج په ویرانه شِ

دغه خپله وداني به ویرانه کړِ   بیا به ته د کل ویرانو ودانه شِ

که دِ ځان پر دا سوزانَ لنبه کښیښو   په دا دود به ځان ګداز د پروانه شِ

یو شراب حقیقي به دِ تر خله شي   تل به مست په دغه مست مستانه شِ

په هیڅ دود به د دوو کونو پروا نه کړي   که توانګر د قناعت په خزانه شِ

ترو باران به د رحمت پر عالم ووري   .هم به تخم پر جهان دانه دانه شِ

دا د حال اهل به ستا له حالَ وائي   په رښتیا به د رښتنیو افسانه شِ

په ویل به د ویلو څواب ور کړي   ته به زیب د واړو چنګ و ترانه شِ

که ګویا د دِ ګویا په ثنا کښیوزي

د میرزا په دود به یاد پژمانه شِ

چه امید په دروغجن مکاره ك — په دا هیڅ هنر د هیڅو انکاره ك
د نادان د نادانئ تر فهم و عقلَ — چه په سخت اهاړ د واورو مناره ك
وداني ئي مشقت په زهیریږي — ویراني ئي نوي غم پرِ دوباره ك
هر سړي چه له دنیا وفائي غواړي — بي وفا په ډیر غمونه اجاره ك
سعد و نحس په کرده پوري تړلي — کم دلیل د چار قیاس په ستاره ك
زه عجب و دغه هسي رنګك عالم ته — چه امید به د حباب په نواره ك
یوه ورڅ به دریاب موج وهي پر بله — په تعجیل به د حباب جامه پاره ك
سالکان چه دا رواني اوبه ګوري — په دا تله کښي د خپل عمر نندارہ ك
دانایان د خپل مقصود په طلب ګرزي — حیوانان زیرمه د نماستو د چاره ك
ذاکران چه د غفلت له خوبَ ویښ شوُ — د نفس و چلیده تـه نظاره ك
مسافر چه له خواړه خوبَ بیدار شي — په سحر جرس د تلو په وقت ناره ك
د فقیر خوښي له سوزه له کتابه — امرا به ئي په توغ په نغاره ك
هغه ملك به له خلل نه خلاصیږي — چه لښکر ئي لوّامه او اماره ك
که آشنا د نا آشنا خبري نغوږي — آشنایان به خپلي چاري آواره ك

چه فرمان د زورور وربانډِ وُشي
د میرزا قوت له کومه څه چاره ك

زه به څه وایم چه څه یم — نیست و هست واړه په ده یم
هر چه نیست شيِ له هستئ — د نیستئِ معني زه یم
که ذره د نمر په مخ کښِ — ګاهي غوټه پر اوبه یم
د وصال په هوا ورزم — د دي لا مکان مرغه یم
ځان د یخ په نامه بولم — جمع شوي په ساړه یم
یو څلور عنصر مي واغوست — د آسمان پر مخ اوره یم
له وحدتَ پر کثرت شوم — هغه نه شته چه زه نه یم
حیاتي مي له حیاتو — او ګویا په هره خوله یم

زه شنوا په کل غوږونو بینائي د هر لیمه یم
توانائي مي په هرچا کښ دانائي د هر یوه یم
ارادت مي دي له واړو بیا راضي په دا خپل کړه یم
له بدانو مي بدي ده له نیکانو سره ښه یم
د نیکبخت پر بخره شهد د کم بخت په څان لاشة یم
له هرچا یم په هرڅه کښ خیري نه لرم ناړه یم

د میرزا په خوله وئیرم
یو روښان بي مثل زه یم

که جهان د حقیقت په نظر وینِ زیان و سود مي د هرچا له خپل مینِ
که لاهوت ئي ښائسته په سادگي دي د ناسوت جامي ئي روغ کړ رنگینِ
دانایان په هر ظاهر کښ باطن گوري د جاهلو زړونه تور شوه سترگي سپینِ
یو اصل د اوبو دي یو د زمکي او میوه څني ترخي شوي څوک شیرینِ
د مشرك آرسئ یوه مخونه دوه شوه د عارف سترگي مي دوه نه دي دوبینِ
د حقیقي محبوبه څه رنگ صفت کړم چه آخر بخري ئي راوړي اولینِ
نن مي څان له سود و زیانَ فراغت کا واړه عمر امر وینم له مسکینِ
یو زمان هستي نیستي نیستي هستي کا د فرمان چارِ ئي واړه دي متینِ
سامعان ئي د رموز په معني پوه کړه د واصل ذاتُ صفات دي له امینِ
سالکان ئي د سکونت په سر روان کړه د اول چارِ ئي واړه کړي پسینِ

د میرزا مخ ئي و مخ ته ائینه کا
د بینا سترگو لیده د زړه یقینِ

هر سالك به د سلوك په لارکښي سم مري چه د حقیقت د مینِ په صنم مري
دغه عقل چه پر عشق باندِ شیدا شه د عرب په مینه گوري چه عجم مري
حیاتي به تر ابدَ آرزو نه کا عاشقان چه له محبوبَ سره محرم مري
تردغه ښادي به زیاتَ ښادي څه وي چي په هسي محبت کښي دم پدم مري

معرفت ئي د عارف د زړه چراغ کا   د توحيد ډيوه چه بله شوه تور تم مري
بد گمان د نا بيناو رنځوري ده   چه صحت ور لره ور يشي الم مري
ذوق و شوق ئي د اندوه پرغولي پري مشت   چه ښادي ئي په کمال شوه اوس ئي غم مري
عنايت د مسيحا ور سره مل شه   په افسون ئي کهي مار کهي لړم مري
واړه چارِ ئي په امر پوره کيږي   بد خواهان ئي له دښنو سره درهم مري
خداي جوئي د مخلصانو حياتي ده   لك كب چه يو زمان بيرون له يم مري
د الف د يكانكئ بزرگي گوره   چه دوئي ئي له عالمَ په رقم مري
مشركان د ځان تر سيوري فراغت شوُ   چه دا يو يواځي وُ ويني دووم مري

ذات صفات ئي هميشه پر يوه حال دي
د فقير ميرزا خويونه زياتُ کم مري

د دي مستي شها زلفِ تار په تار دي   غوړولي لكَ سيوري په رخسار دي
هر ويښتهٔ ئي گوښي گوښي کمند روغ که   خوري شوي د زخمي زړونو په ښکار دي
پرِ هغو زړنو به چرِ قراري وي   چه ځكولي ئي د ميني په مهار دي
چه له هسي خپله ځاي شوي بي ځايَ   د استوكي ملك ئي كوم دي چه قرار دي
چه د دي محبوب په مينه ديوانهٔ شوُ   اوس وتلي له تسبيحَ هم له زنار دي
واړه چارِ په خپل مينه شوي دوړاندِ   او بي ميني له جمله كارَ بيكار دي
په خلوت په ميخانه كښي ئي ځاي نشي   نه په مينه د مسلم نه د كفار دي
له دي هسي شها ځرنگ هتياتي كړم   چه كاته ئي و ويشتو وته طيار دي
ښائسته صورت ئي ونه د چندڼ كړه   دا گيسو ئي ترِ پريوتي لكَ مار دي
چه و هسي رنگ ديدن وته هوس كا   د جهان غمونه واړه پرِ انبار دي
هميشه د عاشق زړه باندِ ورتيږي   د محبوب كاتهٔ لښي ستركي انكار دي
نن ئي بيا د خپل جمال ډيوه كړه بله   عاشقان لكَ پتنگ ترِ زار و زار دي
عندليب او د عاشق نامه يوه ده   په ثنا ئي خير زړونه موسيقار دي
دغه ستركي ئي كنول كسي بورا شو   او كاته لك هوسي صاحب اختيار دي

دواړه وروځي ئي ليندي بانه ئي غشي و آشنا ته ئي نيولي په ګذار دي
مخلصان په دواړه کونَ آزادي که د محبوب و ښه ديدن وته حصار دي
تردغه خوښي به زيات خوښي څه وي چه هر دم ئي و نظر ته انتظار دي
دا کثرت ئي په وحدت باندِ ارهت کا او راتله ورتله د هرچا پڅپل وار دي
وَ هرچا وته ئي خپلَ پوهه کښي ښوه د هر چا ليده د فهم په مقدار دي
اي ميرزا ته دا ملالي سترګي وينه
چه مدام د يار له ميني په خمار دي
د عاشق له حالَ څه پوښتي وګړي د بي حدي لارِ قياس نه دي چا کړي
په دا هسي غم به ولي مبتلا وم که خاطر مي د نظر له نغوتي ژغړي
پر هغو باند به څرنګ قراري وي هرچه زړه ئي د محبوب کرشمي وړي
محبت ئي د خراب خاطر څنځير کا د ديدن په زور ئي را څکاوه دا پړي
يو عجب د ميني حال پرِ برابر شي بي ديدنَ نا قرار په طلب سترِي
بي اختيارَ د اختيار تلاش لرينَ لدي مرګَ د ږوندون هوس کا مړي
چه ميوه په کماليت له وني پريوزي په خوښي له زمکي سر پورته که زري
دا حباب له اوبو روغ پر اوبو مات شه د سيلاب له مخَ تښتي نيازه وړي
کم دليل له خپلَ بختَ مشوش دي دا هوا ئي تښتوي لک خسري
د معني په معني يو يو پوهيدلي پر څړه لارِ سفر کا څړه وړي
اي ميرزا و آئينه ته نظر وُ کا
د پولاد په ميان کښ نشته اوسپين خړي

له دیوانَ د محمد کاظم خان شیدا تخلص

څوي د محمد افضل خان ختک

محمد كاظم خان شيدا

بسم الله الرحمن الرحيم

آلهي د محبت درد و فغان را — په معصوم كنار د نور غنده جانان را
چه مژگان مي د جوهر حكم پيدا كا — هر نفس لكه مرآت حيران چشمان را
ما له درده د غنچي په شان اوده كړه — و پهلو ته مي بستر د خارستان را
چه خپل برگ په آب د چرخ نه كړم سرسبز — د همت علو پشان د كهكشان را
چه مدام وي په چشمه د آفتاب وللي — د سحر پشان درست عمر سپين دامان را
چه كباب ئي په گرمي څما جگر شي — د لاله غند په جام مئ جوشان را
چه خالي نوي يو دم له جوشِ خون — زخمي زړه لكه غنچه په تيز پيكان را

ما شيدا كړه د يثرب له جاروب كښو
و تدفين وته مي خاك د پاك آستان را

مرده دل ئي د جمال تماشا څه كا — د مجنون تصوير ادا د ليلا څه كا
چه آشنا لكه غزال د هيچا نه وي — په هغو ستركو اثر د وفا څه كا
د سرور اسباب په كار د مهجور نه شه — د دستار غنچه مقدم د صبا څه كا
چه پاره ئي گريبان لكه سحر وي — تستّر د حال دا هسي رسوا څه كا
هرگز نه لري بهره له دست و پايه — د سمك عالم به رنگ د حنا څه كا
سپك په شان كړي د حباب تنگ ظرفئ — و تمكين ته دِ جوشش د دريا څه كا
د وفا طمع ئي مه كړه سكندره — ور ته وه گوره دوران په دارا څه كا
په ستم ئي د تاختن تمام خراب كړ — د محمل ناقه ئي نور په صحرا څه كا

که پرواز لکه شهباز وُه کا هاله شي
گیرائي د هغه دام په شیدا څه کا

که ساقي تلخه باده دریاي شور کا — د فلك په جام به مست كله ميَ خور کا
آراسته وي تل محفل د خنده رويو — زمانه به د گل جام څه رنگ نسکور کا
چه په لاس کښې ئې تل چوب لکه شانه وي — بي افسونَ به نیول د تور منگور کا
دل تنگي کړم لکه گل په خندا ورکه — که مي بل د صبا باد په خونه اور کا
چه په سرئې سبز آسمان زري دستار ږدي — عاقبت ئې لکه شمع بیا سر تور کا
لکه گل کړي گران بار تر دامني — باد دِ څه لکه غبار په کتف سور کا

چه امید په خپل صورت د وفا نه شته
شیدا څوك د څان آشنا یا ئې خمسور کا

ستا گلگون به ولي عزم د میدان کا — په دیده مي دِ گردش لکه مژگان کا
پس له مرگَ وي ناله د سینه چاکو — بي نفسَ د جرس غندِ فغان کا
و اصلاح ته ئې نمك گرزي په خیال کښې — هر خاطر چه د کباب غندِ بریان کا
تیر ماري د هغو زلفو لوي آفت دي — چه حلقه ئې و عالم ته په کمان کا
چه نفس څما د آه کا سر کښې — فلك لاندِ خپله شمع تر دامان کا
د حباب په شان ئې زړه نمایان نه شي — چه سینه له درده چاکه بیدلان کا
و صحبت وته ضرور مناسبت دي — سنبل څکه په سرو گلو پریشان کا
هر مضمون ئې مبتذل په شان د ني دي — گویائي چه د معني تهي دستان کا
که نرگس غندِ عصا د پیرئ واخلي — عاشقان به کله بند وري چشمان کا
د نمر اورئ په سر بل به فریاد غرونه — دا سنگدل مگر ستم په درست جهان کا

تل په خپله ښیښه مست لکه غنچه یم
څه به یاد په ما شیدا پیر مغان کا

حلاوت شه په عالم کښې بس عجب — په شکر باندِ شي لید مگس عجب
گرمي هسي د صحبت ولاړه له خلقَ — چه له اورسره ښکاره شي خس عجب

سر بالا کړه لکه ګرد تر ګرد غافلَ نن فریاد کا په دا لار جرس عجب
بلندي ئې د حباب په شان یو دم ده څه آماس لري د سر نا کس عجب
له تیزۍ ئې هیڅ غبار د جولان نه شته لکه چرخ لري کبود فرس عجب
د سبب له پردي ؤ زه شیدا ګوره
بي حائلَ د ګرداب قفس عجب

څه حاصل د ممسکانو له دولتَ د اشعار بحر وي تل بي تراوتَ
خود بیني کله شیوه د صاف طینت ده سترګي نه دي هیڅ آګاه له دِ رویتَ
سر ګردان کاند ګرداب خلاف د بحر پیروي ده د کلان بي مضرتَ
د زوال علاج هرګز نه شي په زرو آفتاب وه ګوره چه پریووت له رفعتَ
د مرآت غند جوهر په ایرو ورکا کله فعل د صاف دل وي بي حکمتَ
چرِ نه چه دار محروم په میدان پریږدي که یو سر په تن لري بلند همتَ
په ذلت کښي مي عزت د ارتفاع دي که مي څوك لکه غبار وهي په لتَ
همیشه وي نرم چوب غذا د کرم
شیدا مشه مرد خالي له سیاستَ

ایوان څه کوي په دا سپنج عبث دردِ سر واړه ضائع دي رنج عبث
د دنیا قحبه همیش مرداره ګرزي فریفته ئې شوي په ناز و غنج عبث
نه ئې خوري نه ئې خوروي خاورِ ئې قوت شي څوك چه جمع لکه مار کا ګنج عبث
څو به جورِ وي دړۍ مشکین خالونه یا لباسِ زعفراني د جنج عبث
عاقبت به د دِ نرد بازي باخته شي چار و دو لري تل شش و پنج عبث
تك و تاز بویه شیدا په لویه دشتَ
شاطري کوي په دا شطرنج عبث

چه مدام لمستۍ پروت ئې نه کړِ هیڅ اندیښني نورِ شه ساحل د محیط بحر یعني ؤ څښه اوبه شورِ
مشتِ پرِ دِ عندلیبَ د ګلریز خس و خاشاك کړه تل د عشق په نوبهار کښي تر پتنګ پورِ کوز ګورِ
کنارهِ لکه شفق څي سره لمن هسکه نیولي په آسمان کړه خپله خونه بیا آخته د خون پتورِ

پسیلاب کښې مې کور ځکه د حباب پشان معمور دې چۀ بنا ئې هرګز نه شوه دل بسته په مسکن پورِ
خپل قسمت ځنې وګړي په هزار شان حاصل کړ د حباب پیالي که بحر تل پلاس کښې وړي نسکورِ
که کریم را باند راشي لکه نمر په زر ریزي کښې زه په دا افتاده‌ګي کښې تر ګریز کوم د سورِ
له سائي سره ئې نه وي شیدا سم د شهباز اصل
چه قانع لکه همای شي د دِ خوان په لقمې سپورِ

په دا بزم کښې به لوي تر جمشید نام کړِ د فلك پشان که خپله ښیښه جام کړِ
چه ئې لري کړ نقاب له زیبا مخه د صبا قاصدَ فکر د مقام کړِ
ناز به نه کوي هرګز په نو حظئِ اندیشه که په آغاز کښې د انجام کړِ
مشي بوي د دِ تنګ چشمي غنچي ګلَ ازاله که له دماغَ د سر سام کړِ
دیر به ستا په سبب خواب د راحت وُکا که د مهد په شان ورك د ځان آرام کړِ
رنګ دِ څه وُکا پرواز د غنچي مثلَ خپل صورت دِ ځان دانه کړِ هم ګلدام کړِ
ځني ګوي د هند سبزان یوسي په سترګو آراسته که په هر باغ شاخ د بادام کړِ
د تنور شعله په آب د فواري شي سرد جوشي که ور ته یاده د ایام کړِ
شیدا زده کړه د آفتاب ګرم روئي
لار به طي د خپل مقصد په یوه ګام کړِ

په سپین مخ ئې تورِ زلفِ تار په تار کړِ د عالم خوني ئې وراني وار په وار کړِ
څوك دِ روغ نه دي پریښي پدا ملك کښې د غمزي توره په لاس په چا ګذار کړِ
چه آفتاب دِ د جمال شه بي نقابَ بیا به ګرم په عالم د عشق بازار کړِ
مسخر دِ ولایت کړ په خوبیو غلامان به تول خوبان د هندوبار کړِ
هیڅ به کم ځما جنون نه شي حکیمَ خپل ګلداغ به را ته عین نو بهار کړِ
چه د زړه په هدف تل لکه سم لګي د کږو بڼو له تیره به څو زار کړِ
خپل ناکام به دیوانه شیدا دربیائي
که دامن په کانیو ډك لکه کهسار کړِ

بوي په زلفو کښې ځما ګلبدن راوړ که په دام کښې ئې آهو د ختن راوړ

خاصیت لري د گل غنچه دهانَ پس له کاله دِ څو ورځي دیدن راوړ
قطرات د اوښو تل په دامن جمع په نصیب مي لکه چرخ گریستن راوړ
چه څما په آتشین آه نرم نه شه زړه دِ سخت را ته ترسنگ و آهن راوړ
شمع څان تر مرگ پخوا ژاړي عالمَ د فانوس په بهانه ئي کفن راوړ
سر زنش به بیا د کوم شوریده کاندِ د صحرا په دود ئي سنگ په دامن راوړ
د ماتم لباس مي سپین په بدن نه شه ما د خاورو په شان تور پیرهن راوړ
نن شیدا له څانَ سیر دي لکه شمع
ستا محفل ته ئي بي سره گردن راوړ

راغلي بیا په قصد د گلو گل فروشَ چه هیڅ مرغ د چمن نه دي بي خروشَ
هر جرس ئي دي حباب د هموار بحر قافله په دا صحرا درومي خموشَ
په طلب کښي ئي شه رنگ د څان په وینو لا ئي نه رسي یاقوت تر بنا گوشَ
که افتان لکه پروین گهي خیزان څي ستا له بزم روان شوي څو مد هوشَ
ما لباس ور پسي رنگ د گل په شان کړ لکه بوي هسي مي وُه ووت له آغوشَ
راشه گوره د کاکل سیه مستي یو قدم په لارِ تلي نه شي بي دوشَ
د آسیا غند به زړه د گرداب وُه چوي
ژمانه شوه د شیدا هسي سرد جوشَ

چه غیرت ئي پیچ و تاب په هر موکښیښ شاني ولي لاس د تا په گیسو کښیښ
ندي سترگي د آهو ښه ورته څیر شه ستا د سترگو شوخئي داغ په آهو کښیښ
گویا بوي د یوه خار په چمن نه شته تا د گل په بستر هسي پهلو کښیښ
څو به ناز کوي فلک شب هلال چه له خیالَ ئي کلاه په آبرو کښیښ
چه اثر ئي په بیمارو سترگو کاندِ په شرابو ئي لقب د دارو کښیښ
پیچ و تاب ئي د حسرت دي جوهر ندي تا چه مخ وته مرآت رو برو کښیښ
هغه لاندِ کړ شیدا جهان په فکر
چه ئي سر لکه آسمان په زانو کښیښ

اي ځما تنها خاطره کم فراغَ — چا صحبت در سره گرم کړ بي داغَ
گل مي هسي په قفص د غنچي بند شه — چه ئي رنگ چرِ پرواز نکا له باغَ
په باده کښي ئي بهار دي جنون ښي — را کړه ما ته ښاخ د گلو ځو اياغَ
در کښي نه شته د چراغ گرم روئي — پروانه دِ ځکه ورک دي شب چراغَ
تواضع د بلندئ پايداري ده — لکه سر د کوه قاف شه بي دماغَ
تل په هيڅ وي سيه مست سفله وگړي — جام جم کله راغلي دي تر زاغَ

چه ئي سترگي دي په کنج د زندان سپړدي
د شيدا وحشت خبر نه شه له راغَ

بيا دِ راوړي په رخسار تار په تار زلفِ — که پريشاني کړي سنبل په بهار زلفِ
گستاخي وه د شاني شوخي د باد هم — بي څه نه دي آشفته د نگار زلفِ
ور ته وُه گوره عجب دورِ قمر دي — پيچيده د هغه شوخ په رخسار زلفِ
راغله نن نوي فتنه له جولان گاهه — چه ئي راوړي په رخسار د غبار زلفِ
د شاني په دود پيدا کړه رسا فکر — باريکي لري ځما د اشعار زلفِ
چه ورځي له درازئ تر زمينه — قدم سم نه ږدي له نازه په لار زلفِ

له کمنده ئي شيدا څه رنگ رها شي
چه شيران د دشتي بند کا په تار زلفِ

چه ناله کړه عندليب د نو بهار گل — خوله چه پريشوه د غنچي پخپل رخسار گل
هرگز نه شه په احسان د پسرلي مني — له صورت کړ پيدا د شمع تار گل
سر سبزي ئي د بهار له ابرَ نه ده — په خپل زخم مرهم کښيښه د زنگار گل
ستا له باغَ خزان هسي دور تر اوسه — چه شي بوټي د چکن ستا په دستار گل
شکسته شي لکه رنگ له نازکئ — که بستر کا ور ته جوړ د خپل کنار گل
غلغله ئي په سودا وُ که بلبلي — رخت چه واکا يو نفس په خپل بازار گل
چه په شان د بوی روان شه له چمنَ — معطل نه کړ په لار کښي د پا خار گل

په تدفین به تورِ خاورِ د صحرا وو
ښه چه زر کړه شیدا خرڅ د خپل سرکار ګل

چه لبریز لکه لاله په مې ساغر کړم　مهیا کباب د خپل سوخته جګر کړم
ملك و مال دي تل باخته د آزادهٔ　دا بازي لکه ګوي څکه په خپل سر کړم
د فانوس په پرده بند لکه شعله شي　زه که برق د یار په لوري نامه بر کړم
په صورت مي شي خولي له حیا ماتِ　که و نان ته د آفتاب څخو نظر کړم
ایمني مي غنچه شان وي له ګلچینَ　پوشیده چه لکه عیب خپل هنر کړم
کله لوست شعاعي خط شي په کورانو　که آسمان مزکه د حرف زیر و زبر کړم
نور به څه په بل دښمن وُ باسم توره　په خپل تیغ د ځان خونریز لکه سحر کړم

شیدا نه موسم ګرمي له هم صحبتَ
که خپل ځان په سرو لنبو کښي سمندر کړم

هسي رنګ له دِ عالم تنها خوښ یم　چه مدام لکه وحشي په صحرا خوښ یم
تر هغه چه خشك طینت د ساحل وینم　لکه موج آواره په دریا خوښ یم
چه شاړهِ ئي له لقمي وړي مګس شي　کله زه د هغه خوان په صلا خوښ یم
چه په شان د آفتاب نه ده ګرم رویه　ستا په سر که په سایه د هما خوښ یم
چه په قید ئي د قفص کړم لکه زړکه　تر دا هسي خندا زه په ژړا خوښ یم

که بیدار لکه تصویر له خوابَ نه شه
په دا حال له خپلَ بخت َ شیدا خوښ یم

چه له خپله سره تیر د کِلك په شان یم　په طلب هاله د دِ کښلي جانان یم
دا ګرمي ستا د چشمانو د نګاه ده　چه سوخته لکه د تا سیه مژګان یم
چه خاطر مي شه مسکن د دِ سبزانو　را ته وُه ګوره یو نوي هندوستان یم
د شاني په صد پاره جګر قسم کړم　چه په غم کښي دِ تر زلفو پریشان یم
د خزان له ترسَ ګل ته کتي نه شم　په دا باغ کښي لکه بید هسي لرزان یم
که پرواز مي په هوا دي رها نه شوم　مطوق د هغه سروِ خرامان یم

د غبار په شان ئې یوورِم پروا نه کا دامن گیرِ د هسي شوخ گرم جولان یم
په هندي ادا ئې وُه کړ په ما چارِ
زه شیدا په زړه ساده د روه افغان یم

چه مین په کجلي سترگو شهلا یم مبتلا په یوه څه توره بلا یم
یو قدم په مزکه نه لگي بي سنگَ سرگردان په هسي لار لکه آسیا یم
له احوالَ مي غافل تیر و تفنگ دي چه ممنون د تنهائي لکه عنقا یم
چه مي نه شي قراري په یوه دشتَ نه پوهیږم شوریده د کوم صحرا یم
د گداز موجَ مي دم په دم زیاتیږي له ساحلَ مي څان وُه ساته دریا یم
حواله مي په تیشه د فرهاد ښه ده تر هغه چه نا هموار لکه خارا یم
تر هغه چه سرد جوشي د حنا وینم خوښ په طور د سمك بي دست و پا یم
آمیزش مي لکه آب د گوهر نه شته
شیدا کله له ساحل سره آشنا یم

چه جرس ئې خالي نه شه له فغانَ قافله ده په دا دشت سر گردانَ
په خیره نظر جلوه د حسن څه کا آئینه و دِ عالم ته ده حیرانَ
اختلاط ئې په وحشت د سترگو نه شي د هوسیو رمه رم که له شبانَ
مگر وُه ژاړه فرهاد سیل د زړکو چه په سرو سترگو راځي له کوهستانَ
د صبا په شان ئې طرز د خرام وینم بیا په عزم د خونریز ده خرامانَ
چه مشغول په تماشا د نو بهار شوم هیڅ حاصل مي په کښي نه وه بي ارمانَ
په هر ښاخ ئې د گلبن وِ یو څو چیغي دریده وُو په ماتم کښي څو گریوانَ
لکه موج په هر دم زیر و زبر دي د وفا طمع به څه کړي له جهانَ
په هر لور لکه حباب خانه بر دوش ځي
که شیدا شه آواره له خان و مانَ

د اشفاق طمع به څه کړي له اخوانَ نتیجه ئې ورکیده دي له کنعانَ
آخر وُ ژاړي په شام د غریبانو که هر څو د وطن صبح ده خندانَ

زمانه په رعایت د گاو و خرده — پرورش د علف زار بویه باغبانَ
د کورئِ نیل دِ پوري په دیده کړ — بصارت د تمیز نه لري آسمانَ
د غبار تدبیر دِ څه په خاطر گرزي — اي د ناز په مقتضي دامن افشانَ
هغه دم شي نیشکر له شیرینئ — ته چه لب کښیږدي په ني څما جانانَ
په لیمه کښې ئي د خس په شان غړیږي — تا به سبز کا سپهر کهکشانَ

خسته زړه ئي غورزوي پتورو خاورو
اي په رغم د شیدا کاکل افشانَ

د شبنم دانه که تخم شي د گلو — زړه به سوړ په دیدن نه شي د بلبلو
چه ئي نه شته لکه گل ښه رخسارونه — څوك به څه کا توري زلفي د سنبلو
حال د سوي طالع څه بیان کړم چا ته — لکه نمر څما جبین دي د داغلو
معطل په عارضه د شام غریب دي — که مي زړه په حلقه بند شه د کاکلو
د آسمان په شان ئي تیز د فتنو تیغ کړ — صبح و شام گرزي ښکاره په سرو منگلو

د دریاب له سرد جوشئِ د حباب زړه چوي
شیدا قطع د امید بویه له خپلو

کاشانه د دِ دنیا وُه گوره درومه — آشیانه لکه عنقا وُه گوره درومه
کهن سال لکه اطفال کوي بازي — دا عجبه تماشا وُه گوره درومه
که مي نمر په تندي وُه دري همایه — په دا حال مي استغنا وُه گوره درومه
په مشعل د خپل خاطر په دا ظلمت کښې — لار د تللو برق آسا وُه گوره درومه
سمك نه لري بهره له دست و پایه — په دریاب کښې ئي شنا وُه گوره درومه
په محفل کښې د مینا یوه کړئِ — په دا ډکه خوله خندا وُه گوره درومه

دم د مهر هره ورځ وهي شیدا ته
د فلك مهر و وفا وُه گوره درومه

روغ به نه شم بي وصالَ راشه کښېنه — شه خبر څما له حال راشه کښېنه
آخر کړي دي قرار رم سرشتانو — د وحشت په خوي غزالَ راشه کښېنه

په مراد د عندلیب بي وفا ګلَ جلوه ګر شوي پس له کالَ راشه کښینه
زه آرام لکه بسمل په پرهار مومم له تا نه غواړم دسمالَ راشه کښینه
تل په دا خمنه ابرو په شهلا سترګو د خپل یار شام و هلالَ راشه کښینه
چه ایام کړو سره یاد د بي غمۍ یو ساعت څما همسالَ راشه کښینه
نازکي د یار د طبع کړه منظومه
اي شیدا نازك خیالَ راشه کښینه

په انزوروي بلبل ؤه کړه چیغارونه کښیده ئي تازه ګل ستني خارونه
په رخسار ئي عرق وینم توري زلفي که د ګل په شبنم میل کا مارونه
په یوه قدم عصا څي تر تا وړاندِ مستعد په لږ اسباب کا ډیر کارونه
و چشمانو ته ئي خم دواړه ابرو دي صیادان د غزالانو کا ښکارونه
که ئي ؤه لګي نظر د تا په حسن د تالاب په شان به بند شي آبشارونه
پس له شامَ ګوره رنګ د شعله رویو په شپه ګرم وي د شمعو بازارونه
د هغو د سر کلاه کله پریوزي چه ئي ترك لکه آسمان کړه دستارونه
چه روزي ئي استغنا په شان د آب شي بي مرهمَ ئي رغیږي پرهارونه
د شیدا د طبعِ ښه بلبل ګویا دي
راشه نن د خیالات په ګلزارونه

په نرمي د هیڅ دښمن اعتبار مه کړه له دریاب سره بي غمه روزګار مه کړه
آخر نه ویني آرام د بسملانو د مرهم فکر فګاره زنهار مه کړه
لاس دِ پر لکه مرآت پخپل جوهر دي هیڅ منت د معادن و مدرار مه کړه
خلاص به نه شي سرکشان له ګوشمالۍ چه فلك په جهان شته دي تلوار مهٔ کړه
سکونت دِ په اختیار نه دي تمثاله آرایش په آئینو د دیوار مه کړه
زر افشان لکه آفتاب شه بي طلبَ
شیدا سوال ته د سائل انتظار مه کړه

څه افسون دِ په ما ؤه کړ پریزاده چه یو دم نه یم خالي د تا له یاده

چه د زړه په مراد وُه کړم څو فریاده زړه مي دك لكه سپند دي شعله بویه
ته ئي لاس ور وړي و زلفو ته شمشاده بهانه دِ د غرض مکر شانه کړه
د شیریني په طلب لاړي فرهاده چه آواز دِ د تیشي په کهسار نه شته
د چمن په قید سروه ده آزاده پاسباب کښي مي زړه بند پاسباب نه دي
لكه برق شعله په لاس وزي بیداده نتیجهٔ ئي د دیدن عظیم آفت دي
كه څه رحم په بلبل کوي صیاده مهیا ور ته قفص د شاخِ گل كړه
جوهر نځي په هیڅ وقت کښي له فولاده په سختي كله امساك د دولت کیږي
د هغه رهرو څه نفع ده له زاده چه په هر منزل کښي سر خوري لكه شمع

همیشه ئي پیچ و تاب لكه جوهر وي
چه شیدا راغي تر دِ حیرت آباده

په محمود باند موقوفه ایازي ده کړي چا په خپل هنر خود نوازي ده
په خروج دِ له میوي سر فرازي ده د دنیا نعمت ذلیل كړي لكه زړي
هر نفس مي لكه شمع سربازي ده زه په صل مرگه یم مړ په ژوندانه کښي
كه زده كړي دِ په ما تیر اندازي ده د هدف په شان مي آه تر خولي وُ نه خوت
چه تر مرگَ پورِ څما جان گدازي ده په ژوندون به لكه شمع دل سرد نه شم
چا مي كړي شعله خوته غمازي ده د پتنگ غند ئي تل په ما غضب دي

راست گویان لكه مرآت شیدا حیران دي
په هر لور د زماني سخن سازي ده

په سرو سترگو ئي ژړل څني جدا شه نو بهار له باغ و راغ سره آشنا شه
قافله د رنگ و بو دروميِ صبا شه د غنچي د رباط در په وا کیده دي
ستا خطا فكر ته څه وایم خطا شه د سوخته جهان لوخړي فلك بولي
هر خاطر چه آزاده لكه صحرا شه آبادي ئي مستلزمه د زندان دي
د مجنون اسم څما په تماشا شه چه تر اوسه دي حیران په جهان پاتي
ستا له صافَ شستَ تیر هسي رها شه چه په تله ئي خبر نه شو په افکار هم

ابادي ئي بیا محاله ده نادانَ
د شیدا خاطر لوي ښهر وُه تالا شه

اعتماد نه شته په کار د آسمان څکه چه له دِ اوجَ ئي نمر وُه ویشت په مزکه
و هلال ته ئي ورکړي په لاس لوردي د درو کارونه غواړي له نازکه
د دنیا آرایش هیڅ دي و دانا ته په خپل حسن به نادان غلوي نیزکه
ته به څه په دا میدان چوګان بازي کړي عراقي په نیستان نه شته هلکه
د سحر دولت کامل بدر حاصل کړ لکه میاشت د خپل نقصان له لاسَ ورکه
د ذري په احوال تل د نمر نظر وي لوي به نه ګوري واړه په سترګه سپکه

که دِ جام لکه حباب وه نه نیو سیند ته
آفرین دِ په همت شیدا ختکه

لوي راحت دي ستا د جور ګزندونه لکه نیش هسي دِ نوش لري خوندونه
څما زړه ئي کله را نیو ستا له زلفو که هر څو ئي شاني تاو کړه مړوندونه
د آسمان ګردن ئي خم کړ انسان څه کړ په ادا کبھي لري هسي کمندونه
د صورت له دامَ خلاص سبکروحان دي نه وي بند د زرکو سیل په بندونه
د راستيِ په سپینه لار سنګ و خار نشته په لیمه لکه حباب کوم پندونه
تعلق نکا اثر په صافو زړونو سره لري دي ښیښه و پیوندونه

چه پیدا کاند شیدا راستي د ژبي
څوك تر آخلي لکه سروه سوګندونه

په خلاف د خپل تاثیر سرمه سائي شوه چه د سترګو ئي لا زیاته ګویائي شوه
همیشه د زړه کلام آروي بي صوتَ چه نصیب ئي لکه کلك شنوائي شوه
آئینه ورته آفتاب نسي د صبح بیا شیوه د ګلستان خود آرائي شوه
له آسمانَ ئي کم نه دي بام د خوني د فتني په کار ئي ختمه رسائي شوه
تهیه د زندان بویه اي صیادَ طائفه د بلبلانو سودائي شوه
زه د خپل فلاخن سنګ په ډیر هراس کړم چه پیاله مي لکه چرخ مینائي شوه

استعداد ورکړ فلك و کږ نهادو   په ناخن چه د ګره کار کشائي شوه
تر انسان شیدا راضي په اژدها یم
چه د ګنج په شان مي خوښه تنهائي شوه

آماده په هسي شان یم و سوختن ته   چه شي برق د صورت بریښ څما خرمن ته
کار په خپله تر دستي لکه حباب کړه   چه محتاج د خیاط نه شي پیرهن ته
حوصله مي خوشه واروي تل لبریزه   که پرواز نه کړم هرګز دانه چیدن ته
زبان دان د هر زبان په هسي شان دي   چه جواب په ظرافت کا و سوسن ته
نامور به په جهان شي تر شیریني   که تیشه ورکړي یو دم و خپل کوهکن ته
په ګلګون سرشك مي رنګ لکه غنچه کړ   هاله جوړ شوم د ګریوان و دریدن ته
د صبا په سعي ګل د مالکي څه شي   کله جوړ دي ترش جبین و شګفتن ته
خو په بخره ئي ژړا لکه شبنم وي
چه شیدا ور شي بي تا چرِ ګلشن ته

څه آرام کاند حاصل په دا جهان زړه   چه مدام ریږدي له بیمَ د آسمان زړه
په فراق د رفته آب غافلَ خلقَ   قوي کړئي لکه ګرداب په خپل دامان زړه
هرګز مه شه دل بسته په دا باغ پورِ   چه آخر ترِ غنچه لاړه پریشان زړه
راشه ؤه ګوره د درد ژړا په وینو   د مینا په شان مي راوړ خون فشان زړه
په دریاب نه شوه رخنه د ګرداب رفع   سیاست ته راوړ سخت لکه سندان زړه
بال و پر به دِ شیدا د طیران ؤه شي
که ته صاف لکه بیضه کړي په آشیان زړه

هر قاصد چه روان شوي په تور تم دي   پریوتلي هغه دم لکه شبنم دي
د لیلي په رګ نشتر قیس مجروح شه   که ئي نه وي دا صفت کله همدم دي
په معني کښي ئي لیده کښلي صورت شي   که مبني په دا دیوان بیت الصنم دي
چه جرعه ئي په ساغر نه شته د میو   په قطره ئي قادر نه بولم که یم دي
نوي خط ئي شه نژدي و لب شکر ته   که په لاس کښي ئي تعلیم شیرین قلم دي

رغیده ئې لکه برق معاً فوراً دي تا چه یښي په هر زخم خپل مرهم دی
لکه نمرچه سوزان داغ د شپې په داغ شي څما داغ په داغ دا هسې بې اهم دي
چه سایه کاند مدام په سر د ستړیو
شیدا شام د غریبئ عجب عالم دي

په دیدن د زیبا مخ سترګې مړیږي د آفتاب په چشمه خوا د چا سړیږي
لا علاج لکه سیلاب صحرا ته دروم چه په سر مې هر دیوار د کور نړیږي
نوبت مه غواړئ د کار تهي دستانو د حباب دانه د چا په آس وړیږي
مکدر ئې په کلام شي تمام بزم پهر دم چه د قلیان په شان کړیږي
په مرهم د زنګار روغ نه شه زیاتي کا د هلال په دود مې زخم څو زړیږي
له نظره دِ ئې بیم کا خوب و زشت هم
څو چه سترګې د آسمان شیدا غړیږي

د راحت آسباب مې نه شته په مخیم کښې چه خیمه لکه حباب لرم په یم کښې
که مالك د یوه خس نه ئې غم مه کړه قریه سوز آتش به مړي ستا په حرم کښې
په عرق دِ رخسار ترشه ستا په سر رو ما فروغ د ګلریز وُه لید په شبنم کښې
د عزلت په حجاب کله پوشیده شوي د عنقا غند څرګند ئې په عالم کښې
التفات ئې سترګې هونبره را ته نه کا لکه شوخ آهو چه وُه ګوري په رم کښې
هیڅ علاج مه کړه څما د رسا زخم د بسمل صحت به څه وي په مرهم کښې
صبح و شام سیه لباس اوګریبان څیري زماني غند مې زیست دي په ماتم کښې
خوش خطي ئې د رخسار په عجب شان ده نه شته کار د هیڅ قلم په دا رقم کښې
همیشه به شیدا څان په څه شان ژغوري
چه مدام د زلفو مار وي په تور تم کښې

له دیوانه دَ اشرف خان ختک متخلص په هجري

ځوي دَ خوشحال خان ختک

اشرف خان خټک

د بوسي وعده همیش یار په فردا کا — زړه څما کله باور په دا وینا کا
چه هوس کا نن د ګاندو په کارونو — عاقلان په هغه کس پوري خندا کا
یار آګه نه دي د دهر له نیرنګه — لا رښتیا په زړه کښې نه لري دغا کا
هونبره ناز د زیبا مخ په حسن مه کړه — خزان ګوره څښکل هیڅ د ګل صفا کا
ته له کبره چه له ما سره دروغ کړي — زمانه به د عمل جزا در بیا کا
د وصال په ملك اسباب د عیش دیروي — ولي زر ئي د هجران لښکر تالا کا
د ګل مخ ته هرګز مه ګوره بلبله — جدائي به دِ تازه زخمونه لا کا
په صلاح به بلبل ګل کله رخصت کړ — د خزان باد ئي په زور څبله جدا کا
د صبا په امید دیر په ارمان لاړل — نن به څوك باور د عمر په وفا کا
چه په طمع د ژوندون تر فراغت کړي — شین سپهر فرصت کله د بقا کا
نن نوبت د یوه کار په جهان وینم — ګانده بله چار څرګنده په دنیا کا

بیجاپور هجري په خوب لیدلي نه وه
آخر پیښ شي هغه کار چه ئي قضا کا

چه زلفینِ پر ښه مخ باندِ مرغول کا — هر زیبا مرغول ئي وژله لکه غول کا
هر چه مخ ئي برهنه په چشمو وُه لید — په ژړا لکه مجنون خانه په چول کا
په چارګل ئي ملك همه زیر و زبر کا — لا به څه شي چه په غاړه همه پسول کا
هیڅ اثر ئي په زړه نه شي له نخوته — که شیدا په ناله تشه ناله قول کا
هغه کار چه یو نظر د جونو کاندِ — هسي کار نهٔ هراول نه د شه غول کا

شهي مه ږده په کټ پهمه چړبه خوږشي ‌ ‌ ‌ څو ګلونه د بستر خادمه تول کا
هرشیدا چه ئي په دید د حسن ورشي ‌ ‌ ‌ تش بدن ئي رهیده خاطر ئي اول کا
عشق یو څه سنګ محك دي په دنیا کښ ‌ ‌ ‌ هرچه شك د غش لري نما ئي پول کا
د خورو ځنیو بها په جهان نه شته ‌ ‌ ‌ د دنیا په مال ئي بیع مکر ګول کا

هجري قدر د طرو تر هرڅه دیر دي
که عزت ئي څوك د عشق په تله تول کا

چه اوربل د مخ دپاسه لکه سپر کا ‌ ‌ ‌ د سرو ګلو ئي خاصیت همه د نمر کا
د یاقوت مثل ئي سکور نته آتش ده ‌ ‌ ‌ سور بلاق دِ څنګه جوړ لکه شرر کا
څمکلي ئي څکه سره د یار په وینو ‌ ‌ ‌ چه خلش ته ئي هر دان لکه نشتر کا
ابروانِ جوړ لیندي بانه ئي غشي ‌ ‌ ‌ پیرایه د حسن توره څوك خنجر کا
هغه دم چه سنګار وُه که روانیږي ‌ ‌ ‌ یو نظر ئي صد ساله صوفي ابتر کا
ژولیده زلفي چه خم کا په رخسارو ‌ ‌ ‌ خرابي ته اجازت زنګي لښکر کا
توري سترګي ئي لا توري په رنجو کړي ‌ ‌ ‌ هر بانه به د آشنا په وینو تر کا
نرمي نرمي قصي کا واړه فریب دي ‌ ‌ ‌ په بهانه بهانه په زړه د سحر ګر کا
اور ارم ئي و عاشق ته مهیا دي ‌ ‌ ‌ د وصال خواږه بهښت هجر سقر کا
د عشق سیوري مشخص سنګ پارس دي ‌ ‌ ‌ په هرچا باندِ چه وه مښي تن ئي زر کا
په مذهب د سربازانو کشتني دي ‌ ‌ ‌ چه د عشق په لارِ څي له غاوه ډر کا
غټ دِ نه ګوري هرګز د یارو مخ ته ‌ ‌ ‌ چه مایل وي په حیات ویره د سر کا
هر چه وه کړه د هجري په زړه دلبرو ‌ ‌ ‌ هغه تاخت په سر د مغل کله خیبر کا

له جفا به هجري شا نه کا و یار ته
که لټ پټ ئي تن په وینو کښِ احمر کا

د ارمان په داغ به زړه خپل مبتلا کا ‌ ‌ ‌ چه باور څوك په کارونو د دنیا کا
په الطاف ئي غرور مه کړه فریبي ده ‌ ‌ ‌ ګمان مه کړه چه دا مهر په رښتیا کا
چه له تیرو ئي وفا ترسره نه کړه ‌ ‌ ‌ هرچه نن څني وفا غواړي خطا کا

د هر کار بنیاد ئې یښي پر جفا دي	مه وفا غواړه له دوره نه وفا کا
په یاري د هغه یار بدائي مه کړه	چه په یو نفس هزار ځاي خندا کا
زه د یو ساعت باور په عمر نه کړم	هغه اوم دي چه امید دیر د بقا کا
دا زیبا ماڼرۍ چه ته په جهان وینې	نهایت به ئې ګردون همه صحرا کا

یو زمان به هجري تیر په ذکن نه کړ
دوران کله په وینا خپله رضا کا

چه ئې زلفې پر خپل مخ کړې پېچوتاب	څما زار په مخ ئې پرانت د غم باب
غم د یار له همه ماکړه میلمه شه	ما حضر مي ورته پیش کړ زړه کباب
محبت څه هسي زه مالیده نه کړم	چه به خوش شم په صل جامه د شراب
زه په تیغ د هجر غوښ بهار به څه کړم	زیري روغ خلق ته کار کا د رباب
لا د عشق لنبي و ما وته جنت شوي	یا ماهیو ته بهښت وینم دریاب
په نرمي د زړو تسخیر کا غلط مه شه	دام طائر ته صیاد پټ کا په تراب
چه په خم د زلفو بند شوِ تپش مه کړه	مرغه لا په جال آخته کا اضطراب
نن به څه موم رها د عشق له چنګه	که هرڅو مي وریتوي د عشق په تاب
هغه دم مي ئې د زړه زرکه شکون کړه	په ازل چه ښکار کاوه د ده عقاب
د ذقن په چاه کښِ بند رها مي نه شي	مګر را کا له دوو زلفو یو طناب
شپه د هجر طولاني ده تر حسابه	څو به ورځ د وصال ګورم زه خراب

ما هجري چه د باور په چشمو وه لید
د وصال عمر دیر کم دي تر حباب

خسته زړه مي تازه نه شي په شراب	خشکه ونه باران نه کاندِ په آب
شورش مه کړه د ګردون له کش مکشه	لومه کلکه که مرغي په اضطراب
له هر چا طمع په قدر د هنر کړه	په منګل به ور طوطا شي د عقاب
هر صنم و خپل مین ته حمیده وي	ماهي خوش په بحر نه وي تر تالاب
تویول د شهاب څه عدد ئې څوك کا	زه اوبه کړم د هجران په شپه عذاب

د حاسد په طعنه غاو نه کا رښتيني — په سنګيني زمکه شور لري سيلاب
نه به جال د مکر بند شي د رندانو — نه به جل شي د نهنګ په مخ ګرداب
يك رنګان دِ فکر نه کا له دو رنګو — سم سوري د منګور کېږ شي په طناب
په زحمت به مي ګردون ترحم وه کا — که په مړه دلسوزي کړي وي قصاب

عندليب ختك ئي بند په هسي ملك کړ
چه طوطا ئي ژبه وائي د غراب

د هجران له دوکه څه وايم و چاتہ — پرِ ئي نه يښ د فرياد طاقت و ماتہ
هر ستم چه په ما کا همه روا دي — خو يو څل دِ مسته وه دري مخ راتہ
سرهِ کندن ئي په مړوند عجب نماي کا — هرګز مه شه په آفت د ګردون ماتہ
دلسوزي مي په حال تل کوي طبيبہ — وائي خلاص به په علاج شي له آفاتہ
د بدن رنځوري پيژني بي شكہ — د زړه درد برهنه کله دي و تا تہ
زه ختك هرګز رضا په پرديس نه يم — د يار ميني کړم جدا له قراباتہ

د هجري غم به بدل په خرمي شي
که څوك راوړي کړي مي له خراباتہ

لکه توره د يار هجر کړه په ما ورځ — په چا ور مه شه هرګز هسي سيا ورځ
ته ځما په هجران خوښ مه شه رقيبہ — نهايت به شي دا هسي توره ستا ورځ
که وفا د وصال وار د هيچا نه کا — آخر شپه د هجر هم شي مجلا ورځ
د شباب د بهار ورځ تر ګلو ښه وه — ولي نه وه چندان هسي با وفا ورځ
يارهِ راشه په ديدن مي مشرف کړه — حق پيدا په جهان نه کړه د بقا ورځ
ته چه تل وعده د وصل په فردا کړِ — ګوره کوم مخ تولد کاندِ صبا ورځ
ورځ د عيش لکه باد هسي آجر شوه — څو د ما سره کينه کا د عنا ورځ
خو آخر به لکه باد هسي ماضي شي — دا چه وينم د فرقت بي سر و پا ورځ

غم ښادي د ګردون تل په قرار نه وي
خو به تيره شي هجري دا د جفا ورځ

په دنیا کښِ پیدا نه کا هیڅ ګلذار مخ چه خزان ئې زخمي نه کا د سینګار مخ
کوم وصال د کوم دولت چه میسر شه چه ئې خال د جدائي نه کا اظهار مخ
چا څیره د پاسه کږ په سر کښېښوه چه فلك ئې نسکور نه کا د دستار مخ
چه معیوب په خط و خال د فنا نه وي ما وه نه لید په دنیا هسي هموار مخ
باقي ګل په باغ د دهر منده نه شي څکه تل په اوښیو تر وي د هزار مخ
دا ګردش د زمان هسي بازیګر دي چه هر دم کا برهنه د نوي کار مخ
چه ثابت په یوه لور وي جنبش نه کا هرګز نه شته په جهان هسي قرار مخ
د نن کار طمع هرګز له صبا مه کړه صبا ګوره هویدا شي د کوم کار مخ
را شه زړه د ختك وه ګوره مینَ چه هر لوري ئې لري د غم پرهار مخ

هیڅ باور په رفاقت د عمر نه شته
هجري هر نفس په څیر ګوره د یار مخ

غم ښادي د جهان باد ګڼړه یا ګرد په دا نه لري پروا آزاده مرد
آمد شد ئې تر صبا هم ګرندي دي تجربه مي کړه د دور ګرم و سرد
هیڅ هوس د زماني و خوان ته مه کړه یوه لقمه بي غمَ نه لري د خورد
په څو رنګ نقش پیدا په یوه دم کا د فلك دورونه تاس ګڼړه د نرد
چا چه ناز د زماني په دور وه کړ په خندا کښِ زخم ورکاندِ پر درد
غم ښادي که ئې د هوش په نظر ګوري د بقا عمر ئې زیات نه دي تر ورد

هجري بد عمل تر شا مخ په صفا کړه
چه په ورځ د محشر نه شي ګونه زرد

هرګز مه شه ستا له حبه زړه څما سرد لکه نه شه جورونو خاطر ستا سرد
ما به کله څوك ریښتني عاشق بولي که مي زړه شي ستا په غم کښِ له وفا سرد
نه څما خاطر هرګز له وفا سوړ شه نه ستا خوي شه په دنیا کښِ له جفا سرد
تل په هومره جفا شا نه کړه دمن ته نن به څښکله له تا شي زړه د چا سرد
څو غوغا پرِ همیشه کړه روغ وګړي عشق هرګز نه شه د قیس له لیلي سرد

د سود پند ور ته همیش کړ واعظانو وامق پند د هیچا نه کا له عذرا سرد
نه دنیا هرګز وفا له تیرو وه کړه نه خاطر شه د حریصو له دنیا سرد
ستا په دید مي سوي زړه هسي تازه شه څو ریحان کاندِ وهلي د ګرما سرد
د وصال امید مې ، تاو د هجران سوړ کا او تبجن همیش خوله کا د شفا سرد
محبت به ستا په مرګ هجري پرِ نه ږدي
لباسي دي که ئي زړه شي په احیا سرد

لکه ما ته کا نصیب همه جهان اور هرګز مه شه په هیچا هسي زمان اور
په هغه جهان کافر په آتش سوځي هجر بل کا په دنیا څما په ځان اور
بیلتانه هسي آتش را باندِ بل کا لکه بل کا د بلبل په زړه خزان اور
په انداز څما د سوز کله پوهیږي چا چه نه دي آزمیلي د هجران اور
که د یار د هجر غم را باندِ نه وي را ته سهل وه سړیو د زندان اور
جور هونبره طغیان وه کړ د سرانو چه ئي وریت کړ د دکن خلق ودان اور
لا تاثیر پر ظالم نه کا سبب څه دي
د هجري په هر سحر لوني دهان اور

اي چه فخر په کثرت کړِ د متاع د نیکونو حال دِ نه کا امتناع
د نمود عمر ئي لږ دي تر ګلونو باور مه کړه د جهان په اختراع
مخ د زمکي که فراخ دي ستا پر څه دي ستا نصیب د دي په نس کښِ دري ذراع
چه دِ کور تر زمکه لاندِ مقرر دي بیهوده کړِ د مانیو ارتفاع
خورمي عشرت قسمت د نا خبرو غم اندوه واړه نصیب د اطلاع
طالبان د دنیا واړه جفاګر دي له هیچا مي وفا نه کړه استماع
لږ حیا د سړي توب له اسمه نه کا یو په بل خوله لګوي لکه سباع
که ظاهر سره بیور د محبت کا زړه د هر سړي مملو دي په نزاع
دا فریب چه نن ابنا د زماني کا روباه نه کا هسي مکر و اختداع
که سختي ویني له دهره ژړا مه کړه باقي نه وي د فاني دنیا اوجاع

ای هجري محبت ښه دي له يك رنګو
د دو رنګو ياري نه کا انتفاع

همیشه دِ یار ځما وِي په دنيا روغ   چه ئي تل نه وِي له دردَ زړه ځما روغ
پوه به درد د عشق بدل په دوا نه کا   هرګز مه شه له دي غم زړه د چا روغ
ته د خوږو زړو له حالَ څه خبر ئي   زه د عشق له غمَ زړه ګنړم د تا روغ
بل فکار ئي تورو زلفو په سر کښيښو   زړه مي نه وه له يوه زخم صفا روغ
ښائُسته که جفا کا څه ملامت دي   چه خالق ئي کور د زړه کا له جفا روغ
په ازل چه ئي جفا و کښليو ورکړه   بيا ئي زړه کا د دردمنو له وفا روغ

نن ئي زړه په عنايت د بوسي خوښ کړه
په وعده به هجري نه شي د فردا روغ

چه اميد مي ستا د وصل نن صبا کَ   شيرين عمر مي عبث په دا سودا کَ
نن ئي غواړم په زاريو منده نه شي   وقت د عيش مي د فرقت لښکر قضا کَ
د مقصود ثمر د بخت وني را نه کړ   په نا حق مي صورت سترِي په ژړا کَ
په ازل چه د يارئِي ونه خلقت شوه   خاصيت ئي د هجران ثمر پيدا کَ
ما به خوړ ثمر د هجر بي ګمانه   چه په باغ مي د يارئِي نهال بنا کَ
هيڅ ګناه د هجر نه وينم يارانو   زړه روا که دا فساد چه ئي آشنا کَ
نهايت ئي د هجرت په توره غوڅ کا   د چا زړه چه ئي په ښه مخ مبتلا کَ
هغه دم ئي د فرقت لوبه توده کړه   چه د عشق بازار ئي ګرم په دنيا کَ

هجري راز چا ته بيان نه کا د ميني
په کوڅه ئي د آشنا خلق رسوا کَ

په قدرت چه ئي پيدا اول قلم کَ   په زبان ئي د هر چا نصيب رقم کَ
نن هغه بخري نفس په نفس رسي   په قسمت د چا ښادي د چا ئي غم کَ
په جدل به نن هرګز د چا لوي نه شي   په رتبه چه ازلي رقم څوك کم کَ
کوږ به نه شي په حسد د حاسدانو   له ازلَ چه ئي کار د هغو سم کَ

مرګ بي وار لمن کله د چا نسي ولي نه پائي يو دم چه رزق ئي تم کړ
د قضا رضا خارج کا له بهښت په ګناه ئي بيا لازم غريب آدم کړ
هجري آه د زماني له زخمه مه کړه
رب فګار وته پيدا عجب مرهم کړ

هر چه اوسي په دا خونه د وبال و هر چا ته کښال شته په قدر حال
يو طرف د امن غوارم ليده نه شي جهان هونبره لبالب دي په کښال
که هزار عيش در وه بخښي سپهر په يوه غم کا هغه واړه پايمال
نه ئي ښه زمان قابل د خورمئي دي نه ئي بد ساعت لايق د استمال
په اندوه ئي ملال مه شه باقي نه دي په هوس ئي هم هرګز مه شه خوشحال
که وصال د ښکلي مخ زمانه در کا زر دِ زړه په نيش د هجر کا غربال
اقبال نه ورځي هرګز د چا په غولي څو همراه ور سره نه کاندِ زوال
دي پښپله ويل کا چه لا بقا يم که معکوس کړِ ته حرفونه د اقبال
د حيات کوتره کوزه کا له دوره د قضا شهند چه وا کا جوړه بال
اژدها له غاره وه باسي بي عذره ماهي وه کاږي له سينده بي مجال
په بقا د عمر ځاي د غرور نه شته لکه باد هسي ګذر کا ماه و سال
اي هجري لکه نادان بنده ئي مه شه
غم ښادي د جهان خوب دي لا خيال

هغه څوک چه په فاني نعمت ځاربه شول عاقبت چمچي د خاورو پرِ ماړه شول
هم هغه غتان چه حال ئي کتاب وائي وار په وار ذبح د موت په چاړه شول
مال و ملك مانئي ئي وه سپارل په نورو ځان په ځان د ګور په خونه کښِ اوده شول
د دنيا په تش لباس عجب مغرور وو نهايت ئي ارمان وه کا چه په تله شول
چه له تيرو هيڅ وفا دنيا وه نه کړه نن پرِولي پس مانده هسي تاوده شول
دنيا ناوي بي وفا ده شوهر وژني عاقلان ئي له دوستئي څکه ساړه شول
د هر فصل ګل چه وه زوول په باغ کښِ بيا هم هسي د خزان په وار خواره شول

اي په تش هوس غره سامان کوچ کړه   خپل همزولي در ته ستړي په کاته شول
هديرو ته نظر کړه رياض به څه کړي   مجلسي ياران دِ وه گوره چه څه شول
ناوي جونه ښه ځلمي مشاهده کړه   گوښي گوښي په گورونو کښِ وراسته شول

اي هجري بهښت په ښه عمل مونده شي
هرگز خوي د هغو مه کړه چه کارِه شول

د ارواح د کوچ نيلي په زړه کښِ زين شول   چه په زني مي ويښته د شباب سپين شول
د ځوانئِي بهار چه وه ليښ له بدنَ   د پيرئِي په خزان تور ويښته زرين شول
د هجران اندوه چه نه دي سکاره کَړي   دا هډونه مي د تن مگر روئين شول
لا مي بخت په خوب اوده شه مدت نه کا   يا د دور حاکمان په زړه سنگين شول
چه توبري ئِي هيڅ اثر په صورت نه کا   د آه غشي مکرمات په چار آئين شول
هسي ويني مي غم توي کړي تر سترگو   چه نمري مي د صورت همه رنگين شول
حال مي وه گوره د کسيو له هجرانَ   په گلذار کښِ د سرو گلو په آئين شول
د غم تخم په زړه پروت نه وِي زرغون شي   چه په هل ئِي د هجران پتي سادين شول

اي هجري کشکي هجران په دوران نه وي
له تاختونو ئِي په ځاي اهل زمين شول

هغه ورځ د هجر غم لره سزا شوم   چه له يارَ په ژړا ژړا جدا شوم
ما هله ماتم د ځان وه کړ په وينو   چه اتک وته مي شا کړه په ژړا شوم
اوس به څه د وطن کاني بوتي ژاړم   د رخصت سلام مي کَړي تر بدا شوم
يو ناوک مي په دل لك راوړ له روهَ   خار و جار مي د باغ وه نه کړ خطا شوم
په محنت مي يو رياض جوړ کا په دهر   لا مي گل بوي کړي نه څيني سوا شوم
شين فلك په خندا سور شه له هوسَ   چه هوډي جبل په مخ زه ور ته شا شوم
يو پاړو په دکن نه شته چه مي دم کا   گرفتار په کنج و کاو د اژدها شوم
د هوسئِي په ښکر برات د وصل وه شه   چه را پوري په ندئِي د نربدا شوم
د وصال دول مي گنج پرِ نازيدلم   تار و نار همه د هجر په وغا شوم

نن به څۀ له هجرَ زارکوم و چا ته　　ما پخپله غم خرید کا چه آشنا شوم
بس غبار د هجر بخت را څخه گم کا　　په بلل بلل ئي سترِي په صدا شوم
زه ختک د یار طلب کړم مونده نه شي
له نا کامَ ئي له غم سره ملیا شوم

یاره راشه په یوه وطن ماوا کړو　　له خاطرَ مبرا اوړده رجا کړو
لاس په لاس به سره گرزو غنیمت دي　　صلاح نه ده چه د نن طمع صبا کړو
له ازلَ شین سپهر جفا کار دي　　خطائي ده که نن موږ طمع وفا کړو
څو یاران لکه رمه هسي غنچه وو　　د هجران لیوه په زور سره جدا کړو
مجلسي یارانو کوچ وه کا له دهره　　موږ به څو حیات آخر په دا فنا کړو
څوک به څنکله امید د عیش کاندِ　　په دا دار ئي همه غم لره پیدا کړو
یاره ته به هجري پرِ نه ښوي په روغه
په ستم سره بیل جور د بادشاه کړو

هجرَ څخو فرصت را زره مي پاره شه　　سر ئي لاندِ ستا د جور تر اره شه
د یارانو جدائي مثال چاړه ده　　د زړه سر مي پرِ قلم لکه تره شه
د وصال دولت به څوک سلامت یوسي　　بیلتون سل زره لښکر پسي پره شه
را شه یو ځل ختک گوره په دکن کښ　　چه له هجره ډیر نا څیز لکه ذره شه
د یار یاد مي قامت هسي پیچ و تاب کا　　په دا کار مثال د زلفو په طره شه
د هجران خمار ئي ژر په سر کښِ کښيني　　چه شراب د وصال نوش کاندِ غره شه
هر ساعت ئي په ستم د داړو نسي
د یار یاد لکه لیوه هجري بره شه

جدائي له یاره یو نفس ماتم دي　　چه فرقت شي په کالونو خو ستم دي
د وصال په طمع باد غوندِ چلیږي　　کنړه لږ هجر له قرنه سره سم دي
بي وطنَ تنها پروت یم په غربت کښِ　　نن له ما سره همدم د صنم غم دي
د هواد آشنا په سترگو نه لیده شي　　که په خوب را ته حاضر شي بس کرم دي

طولاني امل مي ډير کا خبر نه وم — چه له يارَ سره عمر تر ګلَ کم دي

هيڅ حاصل مي بي دريغه څيني نه شته — ګذشته چه يادوم سود ئې الم دي

قاصدان له روهَ نه راځي مدت شه — سلام باد را رسوي منت ئې تم دي

که بهښت له ښايسته مخ خالي وي — عاشقانو به ياد کله کا قسم دي

زړه عجب را څخه ګم شه نه ئې مومم — بي ګمانه به هوري وي چه صنم دي

بي وسئ له غبښتو پاتو د مَين کړم — سيه مارمي په دوو پښوکښِ خم به خم دي

د هجري دارو په تا نه شي طبيبَ
د فرقت آس ئې په زړه يښي قدم دي

دانا څکه د جهان له کارَ سرد وي — چه الم ئې لکه باد خوښي ئې ګرد وي

آه و سوز مي باطل مه ګنړه درويشَ — سترګي هله کا ژړا چه زړه په درد وي

تخت و تاج ته به سر کوز د همت نه کا — چه په داد د دهر پوه آزاده مرد وي

هغه مرد چه په دغل سود و سودا کا — په مجلس چه د حق ورشي مخ ئې زرد وي

په حساب د فرزانه ترګاو بتر دي — هرچه تل په فکر دوب د آب و خورد وي

ګردنده ګردون چکئِ سړي دانه شه — لا په زمکه قرار نه بدن ئې ارد وي

دا محال دي چه شاعر به په پښتو کښِ
بل هجري غندِ په فن د شعر فرد وي

سراسر واړه له څرمي کاذبان دي — چه تول شوي د فاني دنيا په خوان دي

دا جهان مثال دکان دي د نباتو — طالبان ئې بل څه مه شماره مچان دي

مچان هونبره مينه کا په هغه لوري — څو نبات تاوده په نس کښِ د دکان دي

هيڅ باور ئې په اظهار د اخلاص مه کړه — په دروغ تيتال کوي د شي ياران دي

تل په ورځ د ښادئِ لاف د وفا کاندِ — چه يوه ذره سختي شي ګريزان دي

د زړه سترګي په مطلب ظاهر لباس کا — په سوګند ئې غرور مه کوه تکان دي

که دِ ښه آشنا له دردَ خبردار وي — په زبان وائي هي هي په زړه ښادان دي

د صادق آشنا خواهش په جهان مه کړه — پسران د زمان واړه دو رنګان دي

نه ياري نه آشنائي نه محبت شته — په هنر ئي حصول كا بنده د نان دى

دنيوي سود ئي مقصود پسي ئي غواړي — نه په لار د دين ثابت نه كافران دي

لكه دوي كا ځبله قصد د ځان په وينو — يو په بل كله آخته هسي ليوان دي

د قيامت ورځ لا په ستركو ليده نه شي — نن مي وه ليد هغه كار همه د ځان دي

ما هركز راستي له چا ليدلي نه ده — برادر كه يار و خويش كه عزيزان دي

زه هجري چه په اسرار د كار خبر شوم
په دنيا ارتيني ډيري لږ مردان دي

یوسف و زلیخا

تصنیف دَ عبدالقادرخان ختک ترجمه دَ کتاب دَ جامي

یوسف و زلیخا

شرح کول د یوسف علیه السّلام د خپلو ورونړو د وهلو او د زحمت د کوهي او د هغي ورځي چه په زلیخا بانډِ سختي وه

د قصص روایت کړوني | دا رنګ دي حکایت کړوني
چه پخوا تر وصالتَ | زلیخا کړه غم لت پتَ
یوه ورځ اندوه پرِ دیر شه | غم د دي تر زړه چاپیر شه
شوه بي صبره بي قراره | ډیره شوه په زړه بیماره
و صحرا ته شوه روانه | که غم لري کا له ځانه
کور له غمَ بانډ ګور شه | صحرا لا ور بانډ اور شه
ګاه بیرون ګاه به درون شوه | سر تر پایه غرق په خون شوه
نا قراره ګرزیدله | په سرو وینو ژړیدله
په ژړلو ئي مخ سور شه | زړه کباب تن ئي تنور شه
ځني وُ کړ دائي سوال | را ته وُ وایه خپل حال
نن دي ولي خاطر ملال دي | نه پوهیږم څه احوال دي
پرون خوښه وِ خورم | نن ئي ولي پر الم
بیا کوم غم در بانډِ زور شه | چه سپین مخ دِ لکه سکور شه
نا قراره څبله ښوري | نام و ننګ و ته نه ګوري
چه ښکاره کړي فریادونه | غږ دي ځي په هوادونه
دي وِ زه هم په فکرت یم | و دي حال ته په حیرت یم
چه دا هسي خوږ په زړه یم | دا له چا یم دا پرڅه یم

چه دا هسي په ماتم یم
دا په چا پسي په غم یم
درد لرم ګوره د چا دي
نن څما په زړه پیدا دي
چه آرام ئي له ما یووړ
نه پوهیږم چه چا یووړ
چه یوسف ئي هم نشین شه
زلیخا سره قرین شه
یو شپه ناست له زلیخا وُه
په بیان د ماجرا وُه
تقریباً ئي له ناګاه
حقیقت وُ وِ له څاه
زلیخا هرګوره زار شوه
پیچا پیچه لکه مار شوه
هغه درد ئي زړه ور یاد کړ
چه ئي درستَ ورځ فریاد کړ
ورځي شپي چه ئي په شمار کړي
نه ئي کمي نه بسیار کړي
هغه غم ئي چه جانکاه وُه
هغه ورځ یوسف په چاه وُه
انکار مکړه پدا چاري
زړه و زړه ته لري لاري
اَلْقُلُوْبُ مَعَ الْقُلُوْب
د محبوب د نا محبوب
دي تحقیق تشهدا
هرګز شک نشته په دا
خصوصاً چه عاشقان وي
په خپل عشق کښ صادقان وي
په ظاهر که دوه نمود وي
په باطن کښي یو وجود وي
که په پښه د معشوق خار شي
د عاشق خاطر افکار شي
که په مخ ئي غبار پریوزي
په عاشق باند بار پریوزي
چه ئي باد زلفي خوري کا
د ده زړه پاري پاري کا
یوه ورځ لیلي مګر
قصد د فصد کړ په نشتر
له لیلي چه روان خون شه
سپین مړوند ئي پرګل ګون شه
د مجنون له لاسَ داري
په بیابان لاړي څو واري
محبت ئي چه کمال وي
د عاشق معشوق یو حال وي
په ظاهر باطن یو کس شي
غم ئي غم هوس هوس شي
اور اوبه چه څبله ور شي
جدائي څني بدر شي

لکه نور چه په پرتو شي دوه وجود ویخ ئي یو شي
هسي رنګ آفتاب د میني دوه یو کاند که ئي ویني

زاري کول د زلیخا و دائي ته چه په هر حیله چه شي د یوسف په وصال مي مشرف کړه

زلیخا پر تاسفَ بي نیازي ئي لـه یوسفَ
ولیده په غم شوه پوره نـا امیـده شوه رنځوره
یوه شپه ئي په خلوت کښي چه شوه ډیره په زحمت کښي
و دائي ته ئي زاري کړه چه مي سهله دشواري کړه
زه خسته ته مي مرهم ئي زه قالب یم ته مي دم ئي
که باور کړي به ګروهیږي ته مي روح ئي که پوهیږي
که هر څو بدر منیر یم پرورده د تا په شیر یم
ته مي مور ئي دائي نه ئي لا تر مور را تیره ته ئي
بیا پر ما مهرباني کړه ترکه ته تن آساني کړه
ته ښکاره دانش وري کړه عملي کړه نظري کړه
که څه سحر کړي که دم کړي بویه اوس چه د ما غم کړي
نور کارونه کل تر شا کړه مخا مخ یوسف له ما کړه
ګنړه اوس له تنه ځان ځي نفس بي جانانه ګران ځي
په ګفتار کښي مي زیب نشته نور مي توان د شکیب نشته
که څما له خونه ډار کړي ته به سعي په دا کار کړي
شوم په هجر کښي رنځوره زه بـه څو اوسم صبوره
یار چه هسي بي ګانه وي څه فایده که هم خانه وي
که په کټ وي چه یار ځټ کا یار په سرو لنبو کښي پټ کا
چه په زړه له ما نفور دي یار نژدي مه ګنړه دور دي
دي څواب په دا شان ورکړ پري ئي وا د څواب ور کړ

حسن ستا هرگوره ډیر شته | کله څوک د تا په څیر شته
که په چین کښي نقاشان دي | نقش کړوني په شان شان دي
ستا په څیر به صورت نه کا | که هرڅو نقشونه ښه کا
که هوسئي د خطا دي | چه ئي څوک ستائي خطا دي
دوي که ستا سترگي وُگوري | په حیرت به څبله ښوري
بند به ستا د عشق په دام شي | ستا و سترگو ته به رام شي
که په غره د سیل وُ شي | ستا له عشقَ به اوبه شي
ستا په لور به په سر د رومي | که دِ چري وصل مومي
په صحرا که دي گذر شي | وچ گیاه به تازه تر شي
که په باغ قدم درون کړي | سرو بید چنار مجنون کړي
چه دا هسي حسن ستا دي | غم اندوه په څه د تا دي
په مخ زلفي خم په خم کړه | د زاهد روزگار برهم کړه
عنبرین کاکل پیچ پیچ کړه | ور ته زهد تقوئ هیچ کړه
له دي نازه له مکیزه | پرهیزگار کړه بي پرهیزه
که هر څو ئي پرهیز ډیر وي | په لیده به ئي ستا هیر وي
ورښکاره که خپل جمال کړي | د ده زهد به پائمال کړي
که هر څو وي تقوئ ډیره | هغه دم به ئي شي هیره
ترِ به لاړ صبر قرار شي | شیر به ستا د آهو شکار شي
ستا په مخ به مبتلا شي | سر به دي په واویلا شي
ستا د وصل به طالب شي | ستا محبوب به ستا محب شي
څو چه وي په ده ستا مینه | ترِ به لا که په تا مینه
دي وِ ستا ویل معقول دي | همکي څما قبول دي
کار په دا څما مشکل دي | زار په دا څما د دل دي
زه که هر څو آراسته یم | په خوبیو ښائسته یم

په سپين مخ يم منوره | په مخ يوسم نور له نوره
جوړه شم په څوڅوشانه | پـه زري نمرئي رخشانه
په گوښه د سترگو ما ته | نه گوري گوري بل چا ته
څان که زه د فلك ماه کړم | نگاه نه کا څکه آه کړم
که څان پست کړم لکه زمکه | هم کوي له ما نه کرکه
قدم نه کيږدي را باندِ | هونبره کبر لوئي کاندِ
يا په خپل حسن مغرور دي | يا بي عشقً يا صبور دي
يا لري كبر و مني | څان مني بـل نه مني
يا په شرع کښي د ده دي | چه حرام ما ته کاته دي
څکه هسي سترگي ژغوري | هرگز ما و ته نه گوري
په نرمي دا ئي جواب كړ | ښه څواب ئي با صواب كړ
چه يو فكر را نماي شي | موافق كه ستا د راي شي
لغه پس به پرِ كار كړوُ | جوړ به ستا پر كار و بار كړوُ
زليخا وُ وِ چه وايه | هـغـه فكر را وُ نمايه
تل په دا څما يقين وي | چه به ستا فكر مبين وي
له هر څه ئي خبر داره | آزموده تجـربـه كاره
دي وِ دا رنگك زه وايم | د زړه راي و تا ته نمايم
له زړه لري دا وسواس كړه | خزانه څما په لاس كړه
زه به روغ يو عمارت كړم | پرِ په خرڅ د تا دولت كړم
څاي په څاي د ستا صورت كښي | په ښه زيب و په زينت كښي
د يوسف څهره خوش رنگكً | هم په كښي د تا تر څنگكً
چرته لاس تر لاس نيولي | د چمن په لوري تللي
چرته لب په لب پراته وي | څبله يښي خله په خله وي
چرته كلك يوسف اوده وي | يښي سر ستا په ورانه وي

چړ ته ئي په کنار کښې | پرته سترګي په خمار کښې
دي به راولؤ دي کور ته | چه نظر ؤ که هر لور ته
په نظر به ئي دا کښېوزي | د ده زړه به په تا پریوزي
ستا د وصل به جویان شي | پر به ستا مشکل آسان شي
زړه چه مومي آفتونه | د نظر دي شامتونه
نظر غشي زهر آلود دي | څوچه بند دي هونبري سود دي
زلیخا وکه له مالَ | بهره مومم له وصالَ
مال څه سر به تر قربان کړم | ځان به جار ترخپل جانان کړم
خزانه واړه لګیا کړه | خو یوسف له ما آشنا کړه

عمارت کول د هغه کور چه په کښې صورتونه ځاي په ځاي د یوسف او د زلیخا تصویر کول

چه اختیار ئي و دِ ور کړ | پر ئي وا د مخزن ور کړ
که د چین وو که د روم وو | اوستادان چه د ملك سلوم وو
چه په چین کښي نقاشان وو | صورت کړوني هر هر شان وو
چه تصویر به ئي صورت کړ | دوي به عقل په حیرت کړ
چه په روم کښي صیقلي وو | د جلا په کار جلي وو
د صیقل په کار و بار کښي | عیان وو پخپل دیار کښي
زر ئي ډیر وو ورستولي | دوي ئي مصر ته بللي
په راتلو ئي اکرام ور کړ | هر یوه ته انعام ور کړ
رضا مند ئي هر استاد کړ | په ډیر څه ئي خاطر شاد کړ
عمارت ئي لوي آغاز کړ | په اوه درَ ئي ساز کړ
فرش ئي فرش ؤه د مرمرو | په کښي کار کړي د زرو
دیوالونَ ئي مرمر وو | په کښي یښي در کوهر وو
اوم کور ئي لا صفا کړ | تر مرآت لا جلا کړ

چه به څوک ور ته ناظر شه خپل احوال به ور ظاهر شه
ښي و کینړ کوز پاس هر ځاي مصفا ؤه رخ نماي
نقاشونه په کښي وني لوئي کمي نرئي پلني
نقش کړي رنګارنګ وي نه چه لري څنګ ښخنګ وي
که تاؤس وو که طوطیان وو نور مرغونه بل بل شان وو
پاس په ونو کښي تصویر وو چه په حسن بي نظیر وو
په حیرت به ئي کړ عقل چه دا اصل دي که نقل
هسي رنګ په کښي د ګلو بوټي ساز وو د سنبلو
په هر شاخ بلبلي سازي اما واړه بي آوازي
له هغه پس ئي مثال ؤه هم په تخت هم په دیوال ؤه
د یوسف صورت ؤه کښلي هم د دي زیبا ؤه کښلي
لکه ښه معشوق عاشق وي ځبله دواړه موافق وي
ناست به چرته دوش په دوش وو چرته چرته هم آغوش وو
خوا په خوا سره پراته چه ځاي مه شه د وینته
سره ینښي لب په لب وو په هزار رنګ طرب وو
په دا شان ئي عمارت کړ ښه ئي ساز په لږ مدت کړ

بلل د زلیخا چه یوسف ئي هغه کور لره ؤ باله او طلب ئي ور څني د خپل مقصود ؤ کړ

په دا رنګ چه مي بیان کړ ښه ئي ساز هغه مکان کړ
ښه فرشونه ئي دیبا وو فرش ئي کړه په کښي زیبا وو
ځاي په ځاي مسندونه بانډِ ینښي بالښتونه
په جهان کښي چه څه ښه وو بي یوسفَ نور هر څه وو
بي جانانَ که بهشت وي د عاشق تر فهم زشت وي
ځاي که هر څو دیر عالي ؤه له یوسفَ چه خالي ؤه

زليخا ته كور د غم وُه — د دي مرگ په كښي هردم وُه
شوه په فكر روز و شب — يوسف څه رنگ كړم طلب
چه به دي په عمارت كښي — له ما كښيني په خلوت كښي
دي به څه رنگ دلته كام ږدي — چه به كام څما په كام ږدي
له اولً ئي جوړ ځان كړ — آراسته ئي په څو شان كړ
توركاكل ئي مشك آفشان كړ — په ښه شان ئي را پريشان كړ
پر آبرو ئي وسمه پوري — كړه لا شوِ تر اول توري
چه ئي ستركي په رنجو كړي — منفعلي ئي آهو كړي
هم ئي زلفي معنبري — كجك كړي په عطرو تري
خال ئي كيښو عنبرين — په صفا كښلي جبين
لاس ئي دواړه په حنا كړه — هم ئي پيوري پښپل پا كړه
له هغه پس ئي زيور وُه — چه د زرو د گوهر وُه
هر يو در قيمت بها وُه — لا تر ستوريو پر بها وُه
هم په غوږ كړه هم په غاړه — پرِ ئي جوړ كړ صورت واړه
بيا ئي ښي جامي مهيني — چه اودلي وي زريني
واغوستي سره درست زرشوه — منوره لكه نمر شوه
نورڅه وايم له دِ حالً — چه ئي غوره وُه له مالً
هغه ورځ ئي را برسير كړ — آراسته ئي ځان پرِدير كړ
دا وينا ده هم مشهوره — سړي نور زينت دوه نوره
دا خود وَه په حسن ميره — په زينت شوه بي نظيره
نور ئي ښه دانا دلال وُه — په ويل سحر مقال وُه
د يوسف په لور روان كړ — اميد وار ئي په ښه شان كړ
چه ته ور شه هنر وره — تر يوسف مي څواب وره
چه دا ځاي مي نوي سازدي — جوړ په نقش و په طرازدي

ځاي كه هر څو دلكشا دي — په كښې تنګه يم بي تا دي

په فلك څما تارك كړه — په قدم ئي مبارك كړه

كه قدم په دا ځاي كيږدي — بركت به باند پريږدي

يو دم ځان له ما همراز كړه — دا مكان مي په اعزاز كړه

يو ځل راشه غم زدايه — كښلي مخ را ته وُ نمايه

چه پټ حال در ته عيان كړم — مو په مو ئي در بيان كړم

كام نا كام يوسف روان شه — پرِ روشن هغه مكان شه

هغه ځاي پرِ منور شه — برج د شمس و د قمر شه

لاس ئي وُ نيو زليخا — دا وينا ئي كړه ادا

ستا له لاسَ شوم خرابَ — په رنګ بده تر ترابَ

پاكي خداي ته ده لائقَ — چه ئي كړم په تا عاشقَ

هر وينښته ئي ستا كمند كړ — پرِ څما خاطر ئي بند كړ

د تا مخ ئي لكَ ماه كړ — څما بخت ئي پرِ سياه كړ

لب دِ تا لعل و شراب شه — ترِ څما نصيب سراب شه

ستا صورت ئي درست ګلزار كړ — په قسمت ئي څما خار كړ

په دا رنګ ئي پرِ افسون كړ — تر اول دَر ئي درون كړ

هغه دَر ئي استوار كړ — په دويم وره ئي ساز وار كړ

و يوسف ته ئي خبري — بيا آغازي كړي نادري

تا په خوب كښې مخ عيان كړ — بل دِ اور څما په ځان كړ

لا هلكَ وم خورد سالَ — شوم په تا پسي بد حالَ

زړه پر درد ستركي بي خوبَ — شوم د تا له مين توبَ

ستا په مينه ديوانه شوم — له عالمَ بيګانه شوم

خپل وطن مِ لاړ له دستَ — په بل ملك شوم ستا په مرستَ

ستا له غمَ بي چاره شوم — هم له خپلو آواره شوم

پہ دا هونبرہ مي زړہ ښه کړہ | چه خبري له ما ته کړه
یوسف وُ وِ خذمتګار یم | و خذمت وته طیار یم
پہ سپین مخ که تابندہ یم | بیا آخر د تا بندہ یم
چه له تا سره همراز شم | پہ عالم به بد آواز شم
عنایت وُ کړہ را باندي | چه زه زر وُ وزم دباندي
تنها ناست له تا ښه نه یم | نفس لرم که هر څو ښه یم
دا ناست بد دي که پوهیږي | ما رخصت کړه که ګروهیږي
اور پنبه نژدی ښه نه دي | څو چه لري هنبره ښه دي
پہ معني کښي شهوت اور دي | پرِ د ډیرو سوي کور دي
زلیخا ئي پہ خبرو | چه خوږي وِ تر شکرو
التفات هرګز دي نه کړ | خو مراد ئي د خپل زړہ کړ
تر دوم دَر ئي درون کړ | فریفته ئي پہ افسون کړ
ور ئي بند پہ ده محکم کړ | پہ دا شان ئي مکر دم کړ
اووم کور چه منقش وُه | هر صورت پہ کښي دلکش وُه
ترِ مرآت مصفا وُه | دلکشا راحت افزا وُه
پہ هغه کور ئي داخل کړ | مشوش ئي د ده دل کړ

ننیستل د زلیخا چه یوسف ئي پہ اووم کور ننیوست او طلب ئي ور څني د خپل مراد وُکړ او د ده تبستیدل او پاتو کیدل پہ خواري کښي

پہ دا شان سخن پرداز | اظهار کا د دِ پټ راز
چه داخل پہ اووم کور شه | د یوسف پہ زړہ ګډ شور شه
چه پہ دام ئي کښیوتلم | پہ کوهي کښي پریوتلم
مګر فضل د حق وُ شي | پہ نجات مي خاطر ښه شي
زلیخا شوه نا قراره | محبت کړہ بي اختیاره
آه ئي وُ کړ پہ ژړا شوه | له هغه پس ور ګویا شوه

چه په تا پسي شوم خواره — شپه او ورځ شوم دل افکاره
يو ساعت له ما همدم شه — لږ غم خوار ځما د غم شه
را سره ناستي په تخت کړه — په ناستي مي بيدار بخت کړه
له برقي نه مخ بدر کړه — ځما اوښيو ته نظر کړه
چه په مخ مي را بهيږي — يو زمان نه وُ دريږي
نور مي مه پسنده په غم کښي — يم د هجر په تور تم کښي
په ښادي مي غم بدل کړه — چراغ د وصل را ته بل کړه
چه يو ځله ترِ قربان شم — لغه پس پرِ بريان شم
يوسف کوز په فرش نظر کړ — چه نظر ئي په بستر کړ
دوه صورتَ مصور وو — ناست په مينه په بستر وو
زر ئي ستړکي کړي ترِ پورته — مخ ئي واړاوه بل لور ته
په بل لور ئي خپل صورت وُه — په تمام زيب و زينت وُه
چه ئي کښلي پر ديوار وُه — زليخا سره کنار وُه
له هغه ئي هسک نظر کړ — و بل ځاي ته ئي لر بر کړ
هورته هم په هسي شان وُه — نقش شوي دوه جانان وُه
که ئي سقف ته کتل وُه — هم ئي هورته دا ليدل وُه
اميد واره زليخا شوه — تمنا ئي د زړه دا شوه
چه يوسف په تماشو شه — شايد ميل ئي را پيدا شه
په فرياد او په ژړا شوه — ور گويا په دا وينا شوه
په خپل خداي دِ قسم ستا وي — چه هر سِر پرِ هويدا وي
حال مي زار په زړه خسته يم — ستا تر زلفو شکسته يم
په حرمت د خپل معبود — کړه حاصل ځما مقصود
چه يو دم له ما همدم شه — زړه مي خوږ ته مي مرهم شه
توان د هجر نه لرم — ځو به دا لنبي زغمم

ستا له هجرَیم بي تابَ | بي خوراكَ شوم بي خوابَ
ته اوبه ئي د ژوندون | زه تشنه سوي لړمون
د رحمت درياب په جوش کړه | د ژوندون اوبه را نوش کړه
ستا په خپلو سترګو تورو | څه ښځبي رنړا و کورو
ستا په خپلو ابروانو | چه هلال دي د خوبانو
ستا په خپلو وروځو کښليو | د قدرت په قلم کښليو
ستا سوګند په خپل جبين دي | چه تر مياشتي لا مبين دي
ستا سوګند په خپل صورت دي | چه ساز شوي په قدرت دي
چه څما په راي روان شه | په مراد مي يو زمان شه
د خاطر غنچه مي وا کړه | په نماستي مي سره خوا کړه
ستا له هجرَ يم نا توانَ | را کړه قوت څما له ځانَ
يوسف وِ كه صبر وُ کړي | په وصال مي به زړه ښه کړي
په هجران پسي وصال شي | آخر خوښ زړونه ملال شي
صبا کيږي له تور تمَ | خوشحالي زيږي له غمَ
نن ورځ زور را باندِ مکړه | نور چه ستا رضا هغه کړه
که قبول مي نصيحت کړي | نن مي ور څنِ رخصت کړي
زر به ستا حاصل مراد شي | غمجن زړه به دِ ډير شاد شي
د زړه کام به له ما مومي | که دا ځل مي په کام درومي
جوړ کاروَنَ تعجيل وران کا | تاني ئي آبادان کا
تاني چه آزموده ده | په هر کار کښي ستوده ده
که نن ورځ له تا آزار شم | نور به تل له تا ويزار شم
څما زړه به له تا تور شي | د غم سنګ به دي په کور شي
زليخا وِ زه تشنه يم | د مدت سوي سينه يم
صبر څه رنګ له اوبو کړم | په زړه سوزم صبر څو کړم

د صبا کار به صبا کړو   راشه نن به سره خوا کړو

نه پوهیږم سبب څه دي   چه دِ سوړله ما نه زړه دي

چه لري مي په آزار کښې   څه مانع دي په کار کښې

ده وِ یو په دین څما   سخت گناه دي د زنا

زناکار چه قیامت شي   شرمنده او فضیحت شي

هر سړي چه زناکار شي   ترِ آزار پروردگار شي

مفتا به ده دا وینا   اَلْزِّنَا خَرابُ الْبِنَا

تل بي برگَ زناه کار وي   څواني مرگ هم زنا کار وي

تل وي خوار په دین دنیا   لَا غِنَا مَعَ الزِّنَا

دویم دا چه له عزیزه   بهره مند یم له هر څیزه

پرورده ئي د نمك یم   له نعمت د ده ډك یم

دا چه څوك فلك زده دي   واړه دوي نمك زده دي

مرتکب چه د دِ کار شم   په عالم به شرمسار شم

په دنیا به په نفرین شم   په قیامت به په سجین شم

بل عزیز که را خبر شي   څما سر ته به خطر شي

هم له قهره هم له ننگَ   ما به پرِ نه ږدي تر درنگَ

په دنیا کښې مي دا حال دي   په عقبا کښې مي وبال دي

چه په دین په دنیا بد وي   هغه کار چه کاند رد وي

دي وِ ما ته د عزیز   کار هر گوره دي نا څیز

په شراب کښې به زهر   ورکړم خلاص به کړم تر دهر

د اجل پیاله به نوش کا   ما او تا به فراموش کا

په خپل کار به گرفتار شي   هم آغوش به د کردار شي

د عقبي اندوه هم مه کړه   چه دِ زړه غواړي هغه کړه

وائي ته چه خداي رحیم دي   کرم ډیر لري کریم دي

که بنده ئې ګناه ګار شي — چه توبه کا شرمسار شي
پرده پوښ ئې په رحمت شي — ور ته عفو معصیت شي
ګناه وُ کړه توبه ګار شه — د رحمت ئې امیدوار شه
هم مې ډیر مال و دولت دي — په انواع انواع نعمت دي
ور کوه خیر و خیرات کړه — په فقراوُ صدقات کړه
تر بدي کړه نیکي زیاتَ — حسنات ترِ سیآتَ
چه دِ زیات تر حسنات شي — نور به ستا ځنِ نجات شي
ده وِ کله به زه دا کړم — چه نا حق کشتن د چا کړم
په ناحق چه څوك خون کا — په دوزخ به ئې درون کا
زه به کله هسې کار کړم — چه عزیز خاطر آزار کړم
دي څما ولي نعمت دي — حق ئې ډیر بې نهایت دي
که مې خداي کریم رحیم دي — عذاب هم د ده الیم دي
هم غفار دي هم قهار دي — منتقم آمرز ګار دي
په امید چه د رحمت کا — کا ګناه څان به په زحمت
دا ئې واړه حماقت وي — شرمنده به په قیامت وي
د تریاقو له ګمانه — زهر مه نوشه نادانه
که دولت د تا ډیر زور دي — رب مې کله رشوت خور دي
زلیخا وي بهني ډیري — تل راوړي تر حساب تیري
له دِ پس بهني پریږده — سر څما په څنګل کیږده
خوا په خوا څمله را څخه — چه خوا کړم در باند یخه
خواه نخواه څما زړه غواړه — شه له ما غاړه په غاړه
ژبه بند کړه له ګفتاره — بس که ډیر دِ کړم خواره
دا کوم عدل کوم انصاف دي — بیهوده دي د دین لاف دي
زه د غم په لنبو سوځم — نا قراره وبله خوځم

ته مي رحم په حال نه کړي فراغت اوبه خواړه کړي
چه ئي پسند په خپل ځان کړي بيا ئي پسند په بل ځان کړي
له هغه پس به ديندار شي تر هر چا به نيکو کار شي
يوسف بل بهنه راوړه چه له ما زليخا واوړه
په ما هيڅ نه شته ستا مينه مينه کله هسي وينه
چه خپل عشق اظهاره وي بيا مي زړه آزاره وي
دي وِ مه کړه شمار نوري که به ځان له خونَ ژغوري
زړ مقصود څما روا کړه بي هوده ويل رها کړه
کنړه اوس به کړم تر درنگَ بيچاونړه په وينو رنگَ
پټ تر ملا ئي يو خنجر وُه تر الماس لا تيز تر وُه
هغه دم ئي را برسير کړ په حيرت ئي يوسف ډير کړ
چه به اوس له دِ خنجره مړ کړم ځان زر تر زره
چه عزيز په دا آگاه شي د تا مرگ به خواه نخواه شي
دريم نشته په دا ميان کښي چه به پريوزي په گمان کښي
تا به دي څما قاتل کا ستا په مرگ به زړه مائل کا
سر به ستا له تنَ بيل کا تا به ما سره دي مل کا
په دنيا کښي که محرومه ستا له وصلَ شوم زه شومه
پس له مرگَ به واصله له تا شم تر دا کامله
هميشه تر خاورو لاندي عشق بازي رښتيني کاندي
نورِ زر خنجر په حلق کښيښ دي شه حلق دلق
ده وِهي د خداي دپاره لاس کوتاه کړه له دي کاره
ځان به مړ ما به رسوا کړي شرمنده به عزيز لا کړي
لاس ئي تاو د زليخا کړ هغه تيغ ئي ترِ جدا کړ
زليخا خوښه په زړه شوه چه ئي مينه په ما وُ شوه

چه دا هسي دل سوزي کا   خپل وصال مي به روزي کا
شوه په خپل گمان خوشحاله   آرزو منده له وصاله
غالب شه په زړه ئې شوق   لاس ئې کړ د گردن طوق
په پالنگ باندِ ئې پریوست   په منگلو کښې ئې کښیوست
که په زور وُه که په کید   اوس آهو شه ځما صید
که هوس کړي که ښخېږي   ته به نه له ما خلاصېږي
وم د کالو آرزومنَ   تل په تا پسي غمجنَ
اوس جامي له تنَ دور کړه   برهنه ځمله سرور کړه
چه په کټ احباب ځملي   د قمیص حجاب آخلي
یوسف کړ له نفسَ جنگ   په آهنگ په نه آهنگ
نفس ورؤُست زړه ته وسواس   ده له حقَ کړ هراس
حق ښکاره ور ته برهان کړ   خپل عصمت ئې نگاه بان کړ
په بهنه ئې ترِ خلاص ځان کړ   ترغورزنگ ئې په ښه شان کړ
دي هم دَو ور پسي وُ کړ   دَو ئې ډیر په سوي زړه کړ
دا دورستَ دي دوړاندِ   سره زغاستل مخ د باندِ
یوسف وُ وِ ځما خدایه   را ته بند ورونه وُ کشایه
یَا مُفَتِّحَ اَلاَبوَابَ   خلاص کړه ما له هره بابَ
مناجات د ده کلید شه   فتح باب ور ته پدید شه
بند که هر څو ډیر محکم وُه   ور ته وا په هغه دم وُه
له هر وره نه دي بدر شه   ور ته پاتَ خو یو ور شه
په دا مینځ کښي زلیخا   کیښو لاس د ده په شا
قمیص وُ رغي دي خلاص شه   په عفت د عام و خاص شه
په ژړلو زلیخا شوه   په فریاد په واویلا شوه
آه ځما نا سازه بختَ   بیا دِ پریېستم له تختَ

خلاص شه باز ځما له دامَ — پریوت قند ځما له کامَ
جام مي ډک په زاري زورکړ — بیا بد بخت له ما نسکور کړ
که مي تل دا هسي بخت وي — ورځ په ورځ به مي کار سخت وي
په خپل بخت شوم خبر داره — تر دا حال به شم لا خواره

وتل د یوسف له کورَ او عزیز په مخه ورتله او پتول د هغه حال چه د ده او زلیخا تر مینځ واقع شوي وُه او ښکندول د زلیخا د هغه حال و عزیز ته

چه یوسف له وره بدر شه — لـه عـزیـزه بـرابـر شـه
په خوا وُ رغي ناګاه — را ته کور ته له بادشاه
په یوسف ئي آواز وُ کړ — ترِ پرسش ئي د راز وُ کړ
دا څه حال دي څه احوال دي — ستا له چا سره جنجال دي
مشوش چه هسي ته ئي — دا له چا ئي دا په څه ئي
یوسف پاتو ډیر حیران شه — دي خوله پټه یو زمان شه
چه جواب ئي په څه شان کړم — چه ئي ورك د زړه ګمان کړم
که خپل حال په ریښتیا وایم — حقیقت ور ته وُ نمایم
دا چغلي کېږي له ما نه — چغل سم دي له شیطانه
مرد ته بویه چه ستار شي — که هرڅو په خواري خوار شي
ښه جواب چه په ادب وُه — و ریښتیا و ته اقرب وُه
و عزیز ته ئي آغاز کړ — پوشیده ئي هغه راز کړ
عزیز لاس د ده پلاس کړ — تر ئي دفع کل هراس کړ
دلاسه ئي ډیره وُ کړه — چه هراس لري له زړه کړه
ته مي زوي زه دِ پدر یم — لا په تا مهربان تر یم
نور ئي ور وُست هغه کور ته — زلیخا کړ سر ور پورته
چه ئي وُ لیدل دوي دواړه — دا شوه زر ور ته ولاړه
درست یقین ئي د زړه وُ شه — هیڅ ګمان ئي پاتو نه شه

چه یوسف دي راز ویلي	عـزیـز دي قـهـر نـیـولي
ما به مړه کاند بي درنګَ	یا لـه تـیـغَ یا لـه سنګَ
یا بهٔ ما عزیز رها کا	پهٔ عالم به مي رسوا کا
یا به وُ وهي ما ډیره	ما به کا له دله وهیره
زر ئي مکر ور بنیاد کړ	پهٔ فریاد ئي طلب داد کړ
له عزیـزه داد طلب شوه	پهٔ ژړا او پهٔ شغب شوه
چه دا کوم عدل انصاف دي	ستا عبث د مردئي لاف دي
زهٔ تنها پهٔ تخت پرته وم	فراغت پهٔ خواب اوده وم
چه نـاګـاه دي غلام	نـا سپاس نمک حرام
کښینښو لاس څما په څان	لـب څـمـا پـه زنخدان
بیا ئي ورو څما پهٔ بند	کتي کیښوي بد پسند
زهٔ نـاګـاه شوم بیداره	په حیرت شوم له دي کاره
دهٔ نور زر له ما فرار کړ	ما هم ده پسي اختیار کړ
چه نـژدي وُ رسیـدلم	نـاګـاه وهٔ ورغـیـدلم
دي شهٔ خلاص زهٔ پریوتلم	پهٔ دا څاي چه دِ لیدلم
که د دهٔ علاج وُ نه کړي	تا به څهٔ کړم ما به څهٔ کړي
اور به پوري ستا پهٔ کور کړم	څان به خپل ژوندي پکور کړم
اوس بائده دي چه دي بند کړي	په بد پسندي بد پسند کړي
چه له بدو سرهٔ ښهٔ شي	د عالم روزګار به څهٔ شي
چه بد خوي او بد کردار وي	د بـدئي سـزا وار وي
چه دِ بد بدي تر پښو شي	پهٔ معني بدي له ښو شي
یا ئي سر له تنه دور کړه	پهٔ مردي څان مشهور کړه
چه عبرت د کل عالم شي	بند و بست به دِ محکم شي
چه بد کار و بد اندیش وي	زیان د خلق وهم د خویش وي

عـزیـز وُ کړ ده ته قهر
هم ترخـه ویـل تر زهر
چه ما ته لکه فرزند کړي
په دولت مي ارجمند کړي
په خپل کور کښې مي امین کړي
په آسمان مي له زمین کړي
تمامي اختیار مي در کړ
تاج مي خپل د تا په سر کړ
غلامان مي صد هزار کړه
ستا خذمت ته مي تیار کړه
لکه ما دي له تا کړي
کله چا دي له چا کړي
کښیښو تا نا حق شناس
بیا څما په ناموس لاس
رسوا تا نمک حرام کړم
په وګړي دي بد نام کړم
که خبر په دا عالم شي
نام و ننګ به مي برهم شي
پیدا شوي چه انسان دي
په احسان د ده احسان دي
په نمک مي پرورده شوي
بیا مي مالکه په دیده شوي
چه یوسف دا هونبري قهر
له عـزیـزَ وُ لید په جهر
وِ ئي مه خوځه له ځایه
تجاوز مه کړه له رایهٔ
اول وُ کړه فکر غور
بیا هاله کړه هونبرهٔ جور
که تحقیق د کار وُ نه کړي
ګرم به شي که قهر وُ کړي
چه په عقل پوه سپک وي
په خبرو پسي ورک وي
په سرکار کښې که تمیز کړي
ته به هاله ځان عزیز کړي
زلیخا چه څهٔ ویل کا
د خپل جرم پټول کا
ویل کاندي په دروغَ
دروغ تل دي بي فروغَ
ښځي تولي خرخښې دي
کله دوي په کور کښې ښې دي
ګناه وُ کاندي په خپله
بیا ئي وُ تړي له بـلـه
چه داخل د تا په کور یم
په معني ژوندي په ګور یم
دي دا کور په ما سور اور کړ
څما زړهٔ ئي پرِ نسکور کړ
دا مي نه پریږدي و کار ته
و خپل کار و خپل روزګار ته

خپل ځان جوړ کا په څو شانه　　اختلاط غواړي له ما نه

که په څنګ کښي دوړاندِ　　را ته کښيني جلوه کاندِ

په بهنه ئي نن دي کور ته　　را وستم پريوتم اور ته

فريفته ئي پر افسون کړم　　په اوه در ئي درون کړم

نور ئي زر تر لاس نيولم　　پاس په تخت ئي خيژولم

چه پر تخت له ما سرور کړه　　زړه له زهده تقوي دور کړه

پاس په تخت له ما ځمله　　د زړه کام له ما آخله

په بهنه مي ترِ خلاص ځان کړ　　حق پټ فضل را عيان کړ

زر د وره په لور دوان شوم　　يا فتاح يا فتاح خوان شوم

دي هم ذَو را پسي وُ کړ　　ذَو ئي ډير په سوي زړه کړ

په ذَو ذَو را پسي تلله　　عـاقـبـت وُ رسـيـدلـه

ځيري دي قميص ځما کړ　　خداي مي تن ځني رها کړ

چه قميص مي ځيري پس دي　　کس ته دا اشارة بس دي

هيڅ شک نشته بي ګناه يم　　زه نيولي په اکراه يم

په خپل فضل ښتن خاص کړم　　چه له دِ بلا ئي خلاص کړم

هر محنت په ما آسان دي　　بي عصيانَ عصيان ګران دي

ما وِ زه به ستاري کړم　　د دِ راز به رازداري کړم

اما دي چه راز افشان کړ　　لوي ئي بار په ما بهتان کړ

له ضروره مي بيان کړ　　پټ احوال مي درعيان کړ

اوس دِ تا په لاس انصاف دي　　ځما زړه درسره صاف دي

که د عدل په لار درومي　　تلافي بـه ئي بيا مومي

که څه ظلم يا ستم کړي　　ځان به ته ترهرچا ګرم کړي

زلـيخـا وي دروغ وائي　　بند زدن کشتن ته ښائي

په هغه ځما سوګند دي　　چه هر پټ په ده څرګند دي

چه له دِ گناه يم پاکه   نه بد کاره يم بي باکه

په هغه بادشاه سوگند کړم   پټ ئي نهٔ کوم څرگند کړم

چه شاهان د جهان واړه   ږدي د ده فرمان ته غاړه

چه زهٔ څهٔ څو مي تبار دي   نه بد خوي نه زناه کار دي

قبلوي ډيري خواري   اما نه زناه کاري

هم سوگند د تا په مخ کړم   په ليده ئي چه تل سخ کړم

ډير ذليل پر عزت کيږي   چه پرِستا مرحمت کيږي

چه هرگز په زړه څما   گذر نه شي د زنا

چه زولي يم له موره   پهٔ امان يم له دِ توره

چه زنا وُ شي له چا نهٔ   ور ته پاته شم حيرانه

چه زنا وُ کاندِ ښځه   سرئي پري کړي پرِ ترخځه

چه دا هونبره سوگندونه   بند په بند په پيوندونه

زليخا وُ کړه څو شانَ   شوه عزيز ته پاك دامانَ

نور ئي زر حاضر کوتوال کړ   پر ئي حکم دم در حال کړ

وِ ئي بوزهِ يوسف بند کړه   د روند ځنځير ور ته پسند کړه

تر هغه چه کار څرگند شي   بهتر دا دي چه دي بند شي

لہ دیوانَ د عبدالقادر خان

ځوي د خوشحال خان خټک

عبدالقادر خان ختک

ساقي پاڅهٔ پياله را کړه پانړي ريد کا   د بهار د راتلو باغ و ته نويد کا
ستا په ميو کښِ نشا د يك رنګيِ ده   چه ترفهم مي يکرنګ سيه سفيد کا
د غماز خاطر به ويلي لکه يخ شي   که يار مخ را ته ښکاره لکه خورشيد کا
سياه چشمو څخه بوي د وفا نه شته   له دي بابَ به څوك څه ور ته اميد کا
چه په عشق سره ژوندي وي هغه نه مري   خداي توانيږي که څما عمر جاويد کا
زړه ئي درست له ما نه يووړ لا ئي ګوره   چه لا څو سحر دمونه مکر و شيد کا

دا څل ډير عبدالقادر څني سود مند شه
چه به بيا په ښائسته دا اعتميد کا

په تهمت کښِ کا خپل يار پسندلي ما   د عالم تهمت په سر منلي ما
ډير به نه وي هجران ګران که ئي له غمَ   په وصال که ئي هميش ژړلي ما
ما به تل لکه بورا په ګل سينه مښه   کا په کښِ د وفا بوي موندلي ما
چه بي سوال ور کړه کا منت نه ږدي   سخاوت دي د هغو پسندلي ما
حريص څکه هسي در په در جاروزي   چه دي دي له خپل در رټلي ما

سرمدي ژوندون حاصل عبدالقادر کا
د غمزي په تيغ چه دي وژلي ما

ګوره ډيره ناداني بورا بلبل کا   چه خزان ور پسي شتهٔ مينه په ګل کا
دا څراغ به بل تر کومه وي په باغ کښي   يوه ورځ به ئي صرصر د قضا ګل کا
په صبا ئي په زشتي بدل ښائست شي   شب څراغ چه پهٔ شپه هونبرهٔ تجمل کا

خفي شرک لکه جلي ور څرګندېږي عارفان کله نظر په جز و کل کا
له شبنم سره د ګل غوټۍ غوړېږي د بخيل غوټه لا سخته نو د مل کا
نندارچيانو به ئي شرح د مخ وه کړه تحير ور ته آواز د لا تقل کا
ستا قلم عبدالقادر مشک افشان شه
چه دِ ډير صفت د زلفو د کاکل کا

که خاني که ملکي که سلطاني دَ که ئي ګوري بيهوده سرګرداني دَ
مرګ و ژوند بي ښکلي واړه برابر دي ښايسته وته په کار زندګاني دَ
په نصيب څما د زړه د يار د زلفو له ازله بخره شوي پريشاني دَ
له مستۍ نه ښيښه پريوته په زمکه ساقي قهر غصه مه کړه څواني دَ
د هوښيار په غلطي قهر و عتاب شي معذرت د نادانو ناداني دَ
يا به سيځي د چا خونه يا به خون کړي چه آغوستي دِ جامه ارغواني دَ
د عشق اور به ئي د ګور له خاورو دروي د هر چا چه د خپل يار مينه جاني دَ
خرابات لره به څم له صومعي نه چه په کښِ د دواړو کونو آماني دَ
تر نګين د قناعت لاندِ جهان دي که را کښي ئي کړي په ګته سليماني دَ
سري سري اوښي دِ په مخ عبدالقادرَ
و خپل يار ته د ياقوتو مهماني دَ

چه مي وه ليده له يار سره اغيار ګډ په فرياد شوم په نارو شوم په چيغار ګډ
آئينه د زړه صفا په خاکساري شي هم په دا له تورو خاورو شه خاکسار ګډ
عندليب د زړه له تاوه ناري وه کړي چه ئي وه ليده له ګلَ سره خار ګډ
هر يو ګل مي په زړه خار غندِ څرخيږي چه بي تا شم کله زه په لاله زار ګډ
ستا په زلفو کښِ مي زړه هر ګور پريشان شه مسلمان دِ نه کا خداي په هندو بار ګډ
ناداني نادان هميش لري په عيش کښ هوښياري د غم په سيند کاندِ هوښيار ګډ
چه آخر څني واته په ډير ارمان دي
نه به شي عبدالقادر په دا بهار ګډ

بړ بړ راشه اي څما د سترګو تورَ — خداي مي مه کړه د زړه مينه له تا تورَ
څما ستا له ميني ډير عالم خبر شه — څهٔ به ويره کړم له شره له پيغورَ
عاشقان له تهمتونو نه خلاصيږي — هميشه باندِ غوغا وي لور د لورَ
سپي که هر څو غپا ډيره کا مزري ته — مزري هيڅ نه کا پروا د دوي له شورَ
که نمجن ويل دِ نه کيږي و ما ته — کله کله را ته کړه خبره سپورَ
چه رقيب وته ښکنځل کوي زه سوزم — جګي جګي بي له ما نه بل مه زورَ
زور قوت د زورورو د زړه کم کړي — يوه څه بده بلا ئي د عشق زورَ
مستغني دِ د جهان له بادشاهئي کړم — د هماي تر سوري بهه ده ستا سورَ

څو دِ توري سترګي توري خاوري نه دي
تل پر مخ عبدالقادرَ د يار ګورَ

که ترخه وي هم د قهر شراب نغرَ — ظلم و جور په چا مه کړه څيګر ورَ
باز چه ويني د څيګر خوري مرګ ئي ژروي — له دي وينو څان ساته څما څيګرَ
هيڅ حاجت د بند زندان ور لره نه شته — بند زندان دي د دانا د خولي خبرَ
د دوران د حادثاتو غشي نه خوري — هر حليم چه آغونديِ دِ حلم زغرَ
چه د زړه له کمرهِ پريوزي ريز مريز شي — خداي دِ پري نه باسي څوک له دي کمرَ
که سړي په اصل يو دي فرق ئي ډير دي — يو پهٔ يو دي يو په سله يو پهٔ زرَ
مرغلري سل آخستي په دينار شي — هم په سل دينار آخست شي مرغلرَ

که بادشاه که امرا څان به ئي سيال کړي
چه اميد نه کړي له چا عبدالقادرَ

که هر څو لعل آبدار لري دلبر — نه شه هيڅ کله پرِ يخ څما څيګر
د هغو شهلا نرګسو له فراقَ — هميشه مي تر نرګسو څي ګوهر
هر يو ګل ئي د ښائيست د باغ منظور دي — ولي لا ئي په سمن لګي نظر
راشه وه ګوره څما زيبا صنم ته — که به ګوري په يو څاي هلال قمر
سروي سر د خجالت په زمکه کيښود — چه سر هسک کړ په بوستان د يار عرعر

د ژوندون چینه یادیږي په تیاره کښې ما له خدای را کړه چینه په څنګ د نمر
چه سنبل به باد پریشان په نسترن کا په غروب شي د عاشق د بخت اختر
چه غنچه ئې شګفته په تبسم شي لـه ګـوهـره ئې جهان شي منور
که له ډیره رشك وُ چوي حد ئې څه دي چه له ملا سره ئې مو وهي کمر

که ئې نوش عبدالقادر د شکر مې کړ
پر به شي د مرګ تلخي شهد و شکر

زه که په رنګ بد یم ښکلیَ ولي عار له ما کړِ چارِ د قسمت دي زه ئې زشت ته ئې زیبا کړِ
یو څله بیا راشه په ګلونو نظر وُ کړه اي د صبا بادَ چه بیا نغښتي غنچې وا کړِ
ګل دِ په هجران کښې صد پاره خپله سینه کړه سروي له فراقَ لاله سترګي په ژړا کړِ
ولي له شیدا بلبل مخ جارباسي اي ګله ته په دا خوبیو هم د ده نارو رسوا کړِ
لا خشبوئې ورکا عود چه واچوي و اور ته زه به وفا زیاته کړم که ته زیاته جفا کړِ
ته د حسن نمرئې دا نور ښکلي واړه ستوري کل به کالعدم شي که ښکاره خپله لقا کړِ

تل لباسي وائي دروغژن عبدالقادر ته
کشکي بل تر ده نه مخلص یار چرته پیدا کړِ

زړه مدام را ته ویل کاندِ چه ژاړ په ژړا ژړا بیل شوي مین غواړ
په طلب ئې د دنیا ودانې پریږده لیونیو غندِ سر شه په ویجاړ
مصلي د بي ننګئ ور پسي لنګ کړه د ناموس بېچاونړه تاو کړه وُ ئې نغاړ
یار څما د سترګو تور دي پرِ ګرزیدم په هجران کښې مي د سترګو رڼړا لاړ
ښائسته که د کشمیر که د بل ملك دي تر یوه بانړه مي زار شه د یار واړ
د مکي زنځیر دِ نور نسي په لاس کښې ما نیولي دي د یار زلفي هر دواړ
که رضا دِ ده څما په سر لوئ کړه په خندا خندا راځه په لکه غاړ

تل د یار په سترګو مست عبدالقادر دي
که نور مست وي له شرابو یا له تاړ

له همه عالمَ واړه صلح کل ش و هر څه ته خوشبوئې ورکوه ګل ش

تعلق په تیریدوني هوس مه کړه — په بهار کښې په نارو لکه بلبل شَ
د سبب توانګري عین نیستي ده — توانګر په خزانو د توکل شَ
اضطراب به دِ خلاص نه کا له تقدیرَ — مستقل ور ته په صبر و تحمل شَ
ځان د عشق په اورلوګي لکه سپند کړه — هم په دا بهنه ئې ځار ترشنه کاکل شَ
په تاخیر کښې پیدا کیږي آفتونه — معطل مه کړه ساقي په داد د مل شَ
سترګي مه وچوه یو زمان له نمَ — تل په زړه تازه تازه لکه سنبل شَ

خو خپل نیت عبدالقادر یار ته سم کړه
بې پروا له بد ګوئې د چغل شَ

مرغلره وه لیده شوه په پیزوان کښې — که غوټۍ وه د شبنم په ارغوان کښې
د خطا د ملك کبلي دي دواړه سترګي — چه تل ځرکا په سنبل و په ریحان کښې
ستا د ورځیو تشبیه نه موم په ذَور — لړ و ډیرمي دي مندلي په آسمان کښې
څه نسبت د یار د غاښو په ګوهرو — دا په نس کښې د صدف غاښ په دهان کښې
چه له شونډو ئې نسبت کړ سخن دانو — شرمنده شه لعل نتوت په کان کښې
د لذت بیان ئې څوك کولي نه شي — د جنت د خوړو خوند ستا په لبان کښې
ستا رخسار وته حیران د خداي و کړه ته — چه ئې ته ساتي له اوره په امان کښې
تماشي مي د جهان د ګلو وه کړي — نه شته تا غندي یو ګل په ګلستان کښې
په دا شکر چه اوږدي زلفي ئې درکړي — پرِوه کارِه ډوب په چاه د زنخندان کښې
حاضرانِ دِ له غیرتَ په خوله لال دي — غایبان دِ تمثیل راوړي په بیان کښې

سترګي ښي عبدالقادر له واړو بند کړه
پس ته واړه جهان وُ وینه په ځان کښې

په آخر به ځني دروِمي سینه داغ — بیهوده باغیان نازیږي په دا باغ
چه داخل وي د دنیا په خرابات کښې — په وار وار به واړه څښي د مرګ اياغ
تش ساتي نصیب د نورو به ئې یوسي — په دنیا دنیا دار ولي کا دماغ
د بلبلو غندِ ګښت په ګلو نه کا — په مردارو باندِ ناست وي لکه زاغ

په طلب ئي بادشاه گرزي گداي بيا موند — که آرام که آسایش دي که فراغ
په لحد کښِ به د شمعي رنړا نه وِي — مگر یوسي ور سره د آه څراغ
سري سري اوښي د مجنون دي بهیدلي — غوړیدلي لاله گل نه دي په راغ

د نیستئِ په لارِ څه عبدالقادره
گندِ بیا مومي د یار د در سراغ

چه قانع په یوه څاڅکي شه صدف — قیمتي گوهر ئي څي په هر طرف
که عزت غواړي قانع پخپل قسمت شه — ورکړه کړه که بزرگي غواړي شرف
بندول د دنیا بندِ جهنم دي — آزادهُو څکه کیښوده په کف
د دنیا خلق مي وه لیده په سترگو — یوئي جمع په ډیر حرص کا بل تلف
چه ژوندون همیشه نشته په دا څه شو — په حشمت که سلیمان شي که آصف
د سړي ښائیست په علم و په حکمت دي — د چارپایو څربیدل دي په علف
که څوان مردِ ئي بل آزار مه کړه هیڅکله — څان د ښو بدو و تیر ته کړه هدف

تل له خدايَ ترس کوه عبدالقادره
حق خائف ته دي ویلي لاَ تَخَفْ

ما هرگز په درست جهان کښِ توري سترگِ — لکه ستا نه دي لیدلي نوري سترگِ
بیهوده په غزالهُو پسي زغلي — څما یار لره راڅه که گوري سترگِ
چه فایده ئي د ښه مخ لیدلي نه وِي — د هغو سړیو څه دي کوري سترگِ
نه دِ شرمِ شي له پیرهِ نه له میره — ستا په دود به د چا نه وِي سپوري سترگِ
ثوابت ئي تر نظره سیاره شي — چه ئي سر وِي گرزیدلي توري سترگِ
چه جهان مي پرِ لیده په سترگو لاړ شه — نور مي خداي کړي له عالمَ پوري سترگِ

په دي سترگو به ئي څیر عبدالقادره
نه کړي نوري په خپل مخ کړه پوري سترگِ

سحر دا آواز مي غوږ یوست له بلبل — ستا خندا په ژړا کییستمَ گلَ
تر مستي ئي لا لذت د خمار ډیر دي — ستا د سترگو مستي بهه ده تر ملَ

ښائسته د زماني دنيا پرست دي په کوڅه کښې ئې پل مه ږده بې پلَ
په چغلي مي ستا په يار مينه زياتيږي چه دِ زړه هومبره چغلي کوه چغلَ
په پريشانو انديښنو خاطر پريشان شي جمعيت مومي خاطر له توکلَ
چه ستا مخ ور ته ښکاره ويِ گل به گوري هغه سترگي دِ خداي نه کاندِ بې گلَ
د مجلس روښنائي ته ئي چه ته ناست ئې کوم نقصان دي که صبا کا ډيوه گلَ
ساقي مَي چه راکوي په قهقه خانده زده کړه دا د صراحيِ له قلقلَ
د ليدوني په نظر کښې تفاوت دي او که نه وِي جز جدا نه دي له کلَ

دا دنيا په مثال پول د آخرت دي
تيرِ شه زر عبدالقادره له دي پلَ

په دنيا کښې کمال نه شته بې زوالَ د زوال اندوه کوه صاحب کمالَ
د هجران له غم تريخ لکه هجران وه ما هرگز لذت بيا نه موند له وصالَ
نمر له تا نه منور شه دا له نمره څوك به مياشت کا ستا له مخ سره سيالَ
ستا په تللو مي ارواح د رومي له تنَ يو زمان را څني مه څه د يار خيالَ
چه په هجر ئې مړ نه شوم په وصال کښې يار ته غټ نه شم کتل له انفعالَ
هغه چا چه يبي داغ څما په زړه دي هم هغه ور باندِ کيښوه دسمالَ
که گذر څما د يار په کوڅه وه کړي دا پيغام ور باندِ وه وايه شمالَ
زه که يو ساعت بي تا نه يم بي غمَ تا دِ خداي هميشه خوښ لري خوشحالَ
ډير مين په ډير ارمان څبله بيل شول خداي دِ را مه وله بيا د غواص کالَ

تر هر حرف ئې بوي د مشکو د عنبر څي
چه ثنا عبدالقادر کا ستا له خالَ

شگفته په باغ و راغ شه د بهار گل هم په بام هم په کوڅه هم په ديوار گل
کانړي بوټي خار و خس په گلو پټ کړل د همه وارو عيبونو شه ستار گل
څو د سترگو نظر لگي واړه گل دي وړاندِ گل او ورستو گل يمين يسار گل
هيڅ يو ځاي خالي له گلَ پاتو نه شه په بازار گل په صحرا گل په کهسار گل

عندلیب ناري وهي چه سیل کاڼړي بهار دروهي رژیده کا وار په وار گل
د بهار په سیل جونه زلمي ږدینه په اوربل گل په گریوان گل په دستار گل
د دلبر صورت تمام له گلَ روغ دي ښيي ئي گل لاسونه گل څړه رخسار گل
ميَ گلگون ساغر گلگون ښیښه گلگونه ساقي گل حریفان گل واړه نگار گل
چه گلونه بویوي احتیاطي بویه چه په شونډو ئي وه نه کاندِ پرهار گل
خاص و عام ئي بهره مند په ننداره کا منتونه په هر چا باندِ کړه بار گل
که هزار رنگَ گلونه شگفته شول وُ لید نه شه یو په شان څما د یار گل
چه دا هسي شان په ډکه خوله خندا کا مگر نه دي له خزانَ خبردار گل
چه نښان د خپل آشنا په کښِ لیده شي
څکه یاد عبدالقادر کا په تکرار گل

عجب خوښ په خوب اوده وم د عدم نه مي غم وه د ښادئي نه د غم
یا وحوش ويَ یا طیور یا نور آشیا ويَ کشکي زه نه وَي پیدا بني آدم
یا مي مرگ پهلك والي ويَ چه خلاص ويَ وه مي نه لیدي دا هونبره ډیر الم
نه اول شوم نه دوهیم شوم نه دریم شوم څلورم بویه د رب فضل و کرم
چه مخلوق ئي کړ آدم له ماء و طینه روح ئي کړ له خپلَ فضلَ په کښِ دم
له اولَ ئي مسجود د فرښتو کړ په تکریم د کرّمنا شه مکرّم
و جنت ته ئي روان په ډیر اعزاز کړ پرِ پریوان ئي کړ انواع انواع نعم
بیا شیطان وسوسه ور وسته و زړه ته په ویل ئي د حوا وه خوړ غنم
له جنتَ ئي بیرون په درد و دوك کړ د عاصي آدم ندا شوه په عالم
چه نسبت ئي کړم و تا وته ویریږم خو هم ما وه کړ په څان باندِ ستم
څه شیطان څه نس څه زه څه څموږ فعل ولي نه شي زور ور ته ویل سم
هیځ حجت له زورورو سره نه شي
کرم ئي ته عبدالقادرَ یار نا کرم

چه تل هسي په هوس په بي غمي یم اقرار شوي د خپل عقل په کمي یم

آدمیت که په صورت دي آدمي یم آدمیت که په سیرت وه له ما لاړ شه
که په عدل مي سپاري جهنمي یم که په فضل مي کار وه سپاري غم نشته
ما معذور لرئي عـالـمَ الـمي یم د هجران په لنبو سوي یم فریاد کړم
بادشاه شوي زه د فقر په غمي یم اهرمن چه لاس ور وړي ګوتي ئي سوځي
کوم نقصان که عرب نه یم عجمي یم د معنو په ملك فارسي عربي نه شته
کله زه عبدالقادر د شعر لاف کړم
مرثیي د تللو وایم ماتمي یـم
په خپل عقل هر سړي کا آنندونَ موړ ته نر نا حق عالم وائي پندونَ
که د یار په مینه سر و مال ښندونَ د نور چا په موړ څه کار چه امتناع کا
د دریاب په مخ کبسِ څوك تړي بندونَ محبت لکه دریاب په زړه را وه خوت
نه په دا چه څبله کیږدي پیوندونَ د پیوند په پري کولو فقیري شي
نه دا کار په مصلحت شي په څیزونَ بي اختیاره ورکاوه شي زړه و ښکلیو
د خبرو په معنو بویـه شخوندونَ بهایم په خوراك شخوند کا د سړیو
څو وایـه شي ستا بیان عبدالقادره
په رنګك رنګك تر پیدا کیږي نور خوندونَ
ناز پروره چه په غاړه کا هارونَ په سینه د ګلو وه شي پرهارونَ
ته به وائي چه په ګلو شبنم پریوت چه له قهره ئي خولي شي رخسارونَ
که یو څل چرِ غلط شم توبه‌وي مي په ورځ صل غلطي کا نه ئي شمارونَ
ما به تل د یار تلي کیبهول پرستړګو که مي نه وي دا بانړه لکه خارونَ
په لیدل د ښائسته غزل انشا کړم عندلیب په ګلو کاندِ چیغارونَ
د لبانو جړئي هم ور څخه شته دي که ئي دواړه توري زلفي دي مارونَ
په هیڅ ځاي باندِ ډِ ګوتي ایبهوي نه شي دغه دوه سترګي ډِ لا دي کتارونَ
راغي وار ډِ تا د تلو عبدالقادرَ
په وار وار یارانو تیر کا خپل وارونَ

که دِ نه ده د خپل مخ څهره چرکینَ
آینه څما د زړه نـه ده زنګینَ

چه و تورو ته نژدي شي هغه تورشي
په ستنه را څیني ګرزه تکه سپینَ

چه ئي زړه د محبت په لنبو وه سه
د دوزخ لـه اوره څـه پروا لـرینَ

توره شپه به په عاشق باندِ سپوږمئي کا
که پلو له مخَ واخلي مه جبینَ

وار په وار مي له زړه واړه څني لاړه
بي له ښکلیو چه هرګز څني نه ځینَ

د بلبلو له آوازَ ئي اثر دي
دا غنچه چه خپل ګریوان پاره کوینَ

غیرِ حق میني همه واړه حجاب دي
مه کړه نور عبدالقادره غیره مینَ

غره مه شه د دولت په بام ختو
هر زمـان ویره کوه د پـریـوتـو

دیرئي هسك کړه بیا ئي وه ویشته له زمکي
هسکول د چرخ په نیت دي د ویشتو

له اوله پرِ پیدا د محبت کړه
که آسمان ته نیت لري د آلوتو

چه ئي مینه د ښه مخ په زړګي نه وي
د هـغـو مخونـه نـه دي د کتو

ما وِ څان د درله سپیو سره مل کړ
یوه ورځ ئي را ته نه ویل چه تو

چه رِندي نه شوي د یار په جدائي کښِ
خوښ یم اوس د دواړو سترګو په وتو

توانګري په قناعت شي نه په زرو
سفیدي بویـه د زړه نه د ویښتو

تا خورِه کړه تر فارسي عبدالقادره
که ښخوا وه ترخه ژبه د پښتو

چه آخر څني شلاوه شي په ارمان زړه
څوك به څلره تړي په دا جهان زړه

د دي باغ له ګلو بوي د وفا نه ځي
نر نا حقَ پرِ بایلي دا بلبلان زړه

چه خیال د یار د زلفو پریشان دي
جمعه مه شه تل مي اوسه پریشان زړه

سخت بي رحمَ بي پروا لکه چه ستا دي
په جهان کښِ به بل نه وي په دا شان زړه

په هر ځاي چه ئي دلبروي هم هوري وي
په کوګل کښِ ساتي کله بي دلان زړه

خدایَ څه دِ په نادان ښکلي مَین کړم
چه بي جرمَ بدوي په هر زمان زړه

قرب و بعد وصال هجران به ورته یوشي
چه ئي بیا موندہ مکان په لامکان زړه

د دوزخ آتش مي صل ځله قبول دي   خدايَ مه کړه د هجران په اوربريان زړه

بنګ شراب سرود کوه عبدالقادره
خو يو مه کړه آزرده د مسلمان زړه

ساقي هسي پياله را کړه رندانه   چه په ځکل ئي لا يعقل شم ديوانه
سر زده له خلقَ تښتم و صحرا ته   د مجنون غندِ خپل ځاي کړم ويرانه
د مقصود ميوه به هاله څني وُ خوري   چه په خاوروکښِ ځان نيست کاندِ دانه
چه په کښِ د ښائيستهوُ د مخ خيال دي   دا څما خاطر د چين نګار خانه
له غيرتَ مي ګوګل پاره پاره شه   چه ئي ګوتي په ويښتو وهي شانه
د بهار په وقت محتاج د مطرب نه يم   را ته بس دي د بلبلو ترانه
هره شپه هنګامه ګرمه کړم په کوي کښِ   ګندِ راشي دلربا په دا بانه
چه هوا ئي و بايلو وته د سر شي   غواص غواړي په صدف کښِ در دانه

سر به صل ځله ترِ جار عبدالقادر کا
که د سر په ښندل مومي جانانه

محبت په ښکليو کا تمام وګړي   چا دا اور دي ښکاره کړي چا دي نغړي
ثمره ئي خواه مجاز خواه حقيقت وي   په انسان ئي دي کرلي د عشق زړي
څما داغ عارضي نه دي چه به ورك شي   د لاله غندِ مي داغ له ځا راوړي
ګل ګريبان په نغمه څيري د بلبل کړ   دا نسيم نه دي ګريوان د غنچي سپړي
را به وه وزي عاقبت د غم له ځاهه   چه نيولي ئي په لاس د ميني پړي
چه څوك نه کاندِ آزار له چا نه آخلي   ترکسرا تر حاطم ځان هغه تير کړي
که سفله څښتن د جاه شي په دا څه شو   په معني بړبوکي پورته کا خسړي

زه خټك د يار په غم تازه تازه شم
غوريه خيل رحمان که شه ورخيني ستړي

له دیوانه د احمد شاه ابدالي

شاه درِ دران

احمد شاه ابدالي

هسي گرزي په زړه مينه د ليلي	چه ثنا وائي مجنون تــل د ليلي
وائي نه خست بل سبق په دا دنيا کښ	سبق بي لـه خال و خط د ليلي
دا ته خوب د بيغمۍ تل دغه دي	چه په خيال په شپه و ورځ وي د ليلي
ځانکند که ئي د غم په توره کيږي	ارمان نه که چه حضور وي د ليلي
عاشقان چه تل ليلي کا واويلا کا	ځان فنا بـقـا په نام کا د ليلي
غم له ډيرَ غمَ غواړي نه ئي مومي	آشناي تل په غم کښ خوش وي د ليلي
د عشق درد ئي واړه وه سوځي يکبارَ	چه وصال ئي سرانجام شي د ليلي

را شه زده کړه احمد شاهَ له مجنونَ

چه مجنون په عشق موصوف دي د ليلي

لاس و ما وته په ورو راوړه طبيبَ	مهر وه کړه حال مي وه گوره حبيبَ
وسکه زړه ځما هر گوره ډير خوريږي	له قسمتَ آشناي نه ويني قريبَ
دا په حسن ډيره ډيره ښائسته ده	زړه مي ځکه ځله کاندِ بي ترتيبَ
محبوبا که په خوله ډير کوي دادونه	ولي هر څوک بخره مومي له نصيبَ
که هر څو ور ته کوم ډيري زارۍ	را ته وائي مه کړه غم ستا يم غريبَ
چه صباح ور لره راشم ځما جانه	وائي څوک دي دلته څه کا بي اديبَ
که زه زړه ور ځني پريکړم نه پريکيږي	چه دا ډيره ده په اصل کښ نجيبَ
توري زلفي پر سپين مخ باندِ ځريږي	په ښائست ده شوخ و شنگه خوش ترکيبَ
چه دلبر وته خداي حسن د گل ور کړ	ترو به ولي چغار نه کا عندليبَ

احمد شاه ارواح طوطي کا چغارونه
د آشنا له ملکً راغي بيا نصيبً

خداي دِ ورک کړه د ناسوت مېڇً خوله به پاته نه وي ستا له مېڇً
په هر زخم چه ستا مقام شي تل ته تله په غم گرفتار وي ستا له رڇً
درست جهان دِ سره گنگ کړ ستا لا خوله نه شي له بده آوازه وڇً
درست جهان په تا مردار دي له ارمانً لا دوه لاس مړي له غېڇً
غافلً د مېڇ خويونه مه کړه دا بينا سترگي خلاصي کړه له لېڇً
ته بنده ئي خداي وه غواړه بي له خدايً ژوندون کم گڼړه ترپېڇً
يقين باور در سره واخله د گمان تياره خونه به سپينه کړي له کېڇً
کميني او عاجزي دِ تا کمال ده د نفس تند خويونه مه واخله له مرڇً
خپل اصل به ته بيا مومي چه د کبر گردن وه باسي له خرڇً
احمد شاهً د همت توره در واخله
نفس شيطان هندو وه باسه له کېڇً

هي توبه د بيلتانه بده کرکندً چه هميش کا پر مينو زړونو مندً
ښه ياران څبله تار په تار جدا کا د هجران شپي دِ تل خداي لري لندً
چه دا هسي بي ارمانً غشي ولي د آشناي خونه خالي دري گور هندً
بي ژړا ئي بل راحت د زړگي نه وي نوند گريوان آهونه کاړي لکه کندً
د يار غم ئي د ادب گريوان پاره کړ نيوز د اوښيو کا د سترگو واله ژغندً
زړه به څرنگ غوښي ويني ژړا نه کا د فراق اوښي پر سترگو تړي دندً
فراق هونبرهِ و عاشق ته وار ور نه کړي د زړه ويني ئي تر سترگو څي کند کندً
و هيڅ خوا ته ئي اميد نه وي چه گوري خپل صورت شي پرده باندِ د غم پندً
که غم زور در باندِ وه کړي احمد شاهً
له اخلاصً ته و خداي ته وه کړه مندً

د بلبلو پرخاي مه واي زاغان گډ په بوستان د گلو تل واي ياران گډ

گل چه بي د يار له مخَ ليده كيږي   جوړ د سترګو نظر وي په خارستان کښه
ګلستان د يار له مخَ سره زيب کا   بي له يارهٔ مه کړي زړه په ګلستان کښه
هغه اوره چه د کرم اوبه ئي نه وي   هغه اوره مه کړي په مخ د دي آسمان کښه
تار د زلفو چه ئي پريوزي   بي له سره نه وينم بل تاوان کښه
چه د مخ خال ئي په ورانيږي   پر مخ دِ نه شي د اوښيو تل باران کښه
د يار مخ لکه ګل خزان په مه کړي   دا ګل دِ تل تازه وي په بوستان کښه
باد د خزان چه ګل پريشان کا   کاشکي دا باد کړي په نارستان کښه

احمد شاه د بيلتانه غمونو سوي
يوار ئي بيا کړي په ټولئي د ياران کښه

وريځ راغله د بهار   پر جهان به کا ګلزار
زړه مي هوسيږي   بيا به ګل کا د زړه خار
چه ښاخ د خار کا سره ګلونه   دا ښه قدرت د کرد ګار
د قدرت اوبه ئي ور کړي   له وچ سخره ثمر وه کا اشجار
هيڅ نشان د ثمر نه وي   په څو شان بيرون کا مزه دار
خوند و رنګ و بوي به ئي نه وي   له وچي وني څو رنګَ شي اظهار
له قدرت ئي نازيږم   بي اوبو د غره شجر کا ميوه دار

احمد شاهَ شپه و ورځ ثنا کړه
عقل د چا رسي په دا کار

څما زړه ګوره چا يووړ   په دوو زلفو ليلي يووړ
څکه دي شه بي آرامَ   چه د زلفو بلا يووړ
دا د زلفو بلا نه شته   بي بلا محبوبا يووړ
مخ ئي نمر را ته تاويږي   زړه ذره نمر ګويا يووړ
که مي زړه ته نصيحت کړ   درد بي پندَ له ما يووړ
د جهان پر مخ دي مخ کړ   مخ ئي مخ د دنيا يووړ

چه په خپل قوت غره وم زړه قوت په تالا یوور
دا کتاب څما د سترګو سیلابو د ژړا یوور
څه بازار چه مي د زړه وه نن ستا حسن په غلا یوور
حسن باج وچا ور نه کړ ده جهان په یغما یوور
ما ویل چه مینه نه کړم زړه بي واکَ شها یوور
مینه نه وي چه آرام وي څما د زړه آرام تا یوور
قراري د زړه مي نه شته بي قرارَ زلفو ستا یوور
دلاور د یار په مخ وم زړه حیا بي حیا یوور
دا تمام عالم ښادي کا
احمد غم د آشنا یوور

دلبره ستا په رنګ به نه وي په جهان کښې پلو واخله یار به مړ شي په ارمان کښې
همیشه سوي سینه در پسي ګرزم ستا ځاي نه دي په زمکه په آسمان کښې
قلندر یا به ملنګ په جهان ګرزم یا به اوښي تویوم په خپل ګریوان کښې
د سحر بادَ خوش نسیمَ خبر راوړه د زړه ګل مي خنداَن کا په بوستان کښې
چه ناري کوم یا ژاړم مراد مي دا دي چه زړه بلبل وي ستا د مخ په ګلستان کښې
ستا د حسن له تاراجَ زړه ژړا کا لکه بلبل د زړه ژړا کا په خزان کښې
په جهان به زړه خلاص نه وي له تاراجَ زړونه سوځي عجب اوردي په پیزوان کښې
د خلق هیڅ ملامت پرځان نه ږدي په نارو عاشق ولاړ په دا میدان کښې
په جور و په جفا ئي لاس وا نه خلم
زه احمد شاه که جوړ وم په سامان کښې

شیرین عمر چه تیریږي دریغَ دریغ لکه اوبه هسي بهیږي دریغَ دریغَ
ولي زړه په خبر نه دي له رفتنَ چه دا هسي زر تیریږي دریغ دریغَ
ولي هسي شوي له غمَ څما دلَ عمر باد غندِ چلیږي دریغَ دریغَ
که هر څو په ډیر ناز جوړ کړِ مانړۍ په ارمان څني پاتیږي دریغَ دریغ

دریغَ دریغَ آخر دریغَ څما دله — چه مین څبله بیلیږي دریغَ دریغَ
دا یاران لکه گلونه د بهار دي — د خزان په تاو رژیږي دریغَ دریغَ
دا هجران مثال دوزخ بیلتون ډبري — د عاشق په سر لگیږي دریغَ دریغَ
د دنیا دلي پریښو دي بي وفا ده — سود ئي نه وي چه وره کیږي دریغَ دریغَ
که پیدا نه واي دیدن بیلتون به مړ وه — له دیدنَ خون بهیږي دریغَ دریغَ
که مقصود دِ آشنائي ده بیلتون خپل کړه — ستا له لاسَ در رسیږي دریغَ دریغَ
آشنائي په مثال گل حاصل ئي خار دي — خارشي سخت هاله څرخیږي دریغَ دریغَ

احمد شاه به څه غم کا وقت د هوس دي
د وصال نوبت رغیږي دریغَ دریغَ

کاشکي مه واي په دنیا غم د فراق — چه ډوب نه واي زړه په دا یم د فراق
یار په مهر و په وفا نتلي مه شه — که نتلي دي عاشق غم د فراق
د عاشق زړگي به ولي زخمي نه وي — تیري توري خوري په هر دم د فراق
اندیښني لکه مارونه تر چاوپیر شي — چه سیلاب ئي شي پر زړه سم د فراق
قافلي له دي دنیا قطار قطار څي — جهان خونه ورانه کړه یم د فراق
په دا تاو سره به غرونه هم اوبه شي — که په راشي آتش گون دم د فراق

سرو قده سرنگون شه شاه احمدَ
مشه ستا قامت په بار خم د فراق

نن ته بیا ولي ژړا کړي څما دلَ — همیشه آه و غوغا کړي څما دلَ
لکه خپل کبلي چه ورک کاندِ هوسئي — هسي شان الا بلا کړي څما دلَ
گوره بیا په نصیحت دِ صبر نه شي — گریوان چاك په واویلا کړي څما دلَ
لکه اور ته نا قراره څي ستئي — شیرین عمر وته شا کړي څما دلَ
په دا ډیر ډیر شورا شور دِ نه پوهیږم — هسي نرم زړگي چا کړي څما دلَ
بیا هله به ته د غم له دردَ خلاص شي — چه د زړه ترکه هوا کړي څما دلَ
د شها د انگنړ سیل به ته وه کړي — که تسلیم خپله رضا کړي څما دلَ

دلبراني شوخ و شنګي دی طراري ځو به ته آه و کوکار کړي ځما دلَ
د پسرلي ګلونه ډیر دي په جهان کښ که بلبل غندِ چغار کړي ځما دلَ
توره شپه به رڼرا روڼ شي په تا باندِ لکه پتنګ چه ځان نثار کړي ځما دلَ
غنچه ګل به له هوسَ پرِ تازه کړي که یقین ابرِ بهار کړي ځما دلَ
د خزان شپه به هیڅکله پاتو نه شي که اخلاص ته پر دا لار کړي ځما دلَ
همیشه به ته د یار په دیدن موړ ئي چه تاریک خاطر سحار کړي ځما دلَ
احمد شاه بله دعا نه زده عالمَ
په دیدن مي وزګار کړي ځما دلَ

که پر زړه کړم ستا زلفي خالونَ پر مخ به جوړ شي د اوښیو حصارونَ
جدائي د یار توره بلا ده خداي دِ نه کا مبتلا د هیچا زړونَ
که یو دم زړه بي غمَ کوم بي غمَ نه شي اندیښني ئي لکه مار کا ګذارونَ
زړه مي زوړ شه ځوان به نه شي د آشنا له غمَ یوور لوي بارونَ
هر ګوره زړه نادان ور خبر نه وه بي ځافَ بیلتون کښیوست په تالونَ
خداي که یو نظر کا په سوي زړونه کنړه بي خدایَ مي په چا نه رسي لاسونَ
پریشان خاطر مي زړه پریشان کړ کله به ښکاره کړي ستر ګي ګلونَ
د بهار ګل چه مخ ښکاره کا فراق وهلي بلبل ځو کا هوسونَ
بادَ که د یار خبر دِ راوړ له زړه به واخلي د هجران سوي داغونَ
که مي یار وه لیده چه دا دي زړه به بهار شي په زیړ ګلونَ
که ژوند دي ژوند له یارَ سره ښه دي خداي دِ نه کا ترمیان د بیلتون غرونَ
احمد شاهَ بیا په غم پسي ښادي ده
د خزان مزکه به بیا شي بوستانونَ

یو څه عجب ساعت وُ ځما ستا سره خلوت وُ
د مخ زیب لکه ګلونه زړه بلبل په کښ رخصت وُ
د دیدن په مینه مست وُ له رقیبَ فراغت وُ

د هجران له ډیرَ سوخته ‌ ‌ ‌ ‌ نن دیدن پر ده جنت وُ
چه همای ئي پر سر راغي ‌ ‌ ‌ ‌ دا ساعت د سعادت وُ
زړه به ولي هوس نه کا ‌ ‌ ‌ ‌ چه پرِتل د غم هیبت وُ
پرهغه چه یار نظر کړي ‌ ‌ ‌ ‌ درست جهان په فراحت وُ
دیدن دادِ آلهي دي ‌ ‌ ‌ ‌ هسي نه چه یو جهت وُ
په یوه نظر و یار ته ‌ ‌ ‌ ‌ فراموش له ما جنت وُ
یو بي مثلَ یار څما وه ‌ ‌ ‌ ‌ زیات تر گلو ئي زینت وُ
ډیري سروي د چمن دي ‌ ‌ ‌ ‌ څما یار ترِ خوش قامت وُ
د دیدن مي کړه سیلونه ‌ ‌ ‌ ‌ شیرین یار لکه شربت وُ
چه و حسن ته ئي گورم ‌ ‌ ‌ ‌ شمس قمر څه ئي قدرت وُ

احمد شاه به ئي تعریف څو کا
درست عالم ئي په صفت وُ

زه زاري کوم آلهَ ‌ ‌ ‌ ‌ شرمنده یم پر گناهَ
نا امید ستا له رحمتَ ‌ ‌ ‌ ‌ تللي نه دي له درگاهَ
دِ تا فضل و کرم ډیر دي ‌ ‌ ‌ ‌ له عملَ یم رو سیاهَ
په عمل مي باور نه شته ‌ ‌ ‌ ‌ کلیمه به کړم پناهَ
چه و خپل عمل ته گورم ‌ ‌ ‌ ‌ وایم کشکي واي گیاهَ
نفس و شیطان را سره مله دي ‌ ‌ ‌ ‌ نه شي یو کار عند اللهَ
که تلاش کړم نهَ خلاصیږم ‌ ‌ ‌ ‌ د شیطان له بدَ چاهَ
که د زړه ساتنه وه شي ‌ ‌ ‌ ‌ سترگي څه رنگ شي نگاهَ

ته یاري غواړي احمدَ
له بِه خدایَ نه له جاهَ

که وه وایم له یاره وایم څه ‌ ‌ ‌ ‌ خپل نصیب دي له روزگارَ وایم څه
که معشوقي دي په زړه نرمي ‌ ‌ ‌ ‌ د فلك له کج رفتارَ وایم څه

لهٔ تورو زلفو گيله نه کړم ستړګي ئي خون ريزي له کشتارَ وايم څه
د مخ د ديدن هوس مي ډير وُ زړه وژني له رخسارَ وايم څه
چه ياري نه کا خود اغيار دي يار دِ يار وي له اغيارَ وايم څه
نسيم د سحر چه ګل خندان کا خود نسيم دي له سحارَ وايم څه
خار چه د ګل وي هم ګل وي چه د ګل دي له خارَ وايم څه
د معشوقي ويل که بار دي هم په کار دي عاشقان چه منت بار دي له بارَ وايم څه
ګل که د زړه باغ د بلبل زړه چراغ د بلبل د زړه چراغ دي له چغارَ وايم څه
تاړ کوکار کا زړونه تار په تار کا تللي مين ياد کا له تاړَ وايم څه

احمد شاهَ که دار دي هم ګلذار دي
دار د يار ګلذار دي له دارَ وايم څه

بيلتانه مي زړه سوري کړ پوري ووري چه طاقت مي نه په نمر شي نهٔ په سيوري
د دنيا قيامت دغه دي که پوهيږي چه آشنا له تا بيليږي ور ته ګوري
سخت زړه کانړي په هيڅ رنګ نه نرميږي چه بيلتون ئي کړي دا سپيني لارِ توري
بيلتانه په زړګي هيڅ اثر نه کيږي په ژړا که د زړه چوي ستړګي ګوري
بي له صبرَ ئي علاج په نور څه نه شي که بيلتون کا د غم سکروتي پوري
هم په صبر علاج چري شي نادانَ چه ياديږي د آشنا زلفيني توري

احمد شاهَ د بيلتانه خبري پريږده
کړه خبري د وصال نادري نوري

زړه څما ولي پريشان دي ګنړه يار پسي کشان دي
زه په خپل زړه نه پوهيږم چه تر حدَ ډير نادان دي
آشناي چرِ کا پوښتنه چه مي يار ولي ګريان دي
څما زړه پسي خوريږي په ژړا څما خندان دي
يار دِ تل اوسي خندانَ خاموشي د يار خزان دي
که مي يار په سر خوښيږي ترِ قربان مي شيرين ځان دي

ځما د یار رضا په کار ده   چه رضا د یار ایمان دي

که هر څو کړم زه فکرونه   یار باقي عمر چلان دي

ارمان نه کړم زه د عمر   ځما د یار بشره ارمان دي

که د زړه په مدعا شي   ځما قبول یار ترجنان دي

یار به ولي قبول نه وي   ښائسته گل د بوستان دي

په اختیار به مي خپلیږي   که شها نمر د آسمان دي

په دیدن کښ ئي شك نه شته   نا دیدن څموږ گمان دي

د خودئي حجاب له مخه   له هر چا گنړه گویان دي

که هوري وي که دلي وي   دي د هر خاطر جویان دي

ته خپل زړه ساته احمدَ

یار په هر زړگي پوهان دي

د بهار وریځ ووریږي   مین بلبل په هوسیږي

د زمکل سر په تازه کا   زړه ئي گل په زرغونیږي

د گل و مخ ته گوري   زخمي زړه به جوړیږي

هغه مړ بلبل ژوندي شه   چه د گل بوي پرِ لگیږي

د آشنا دید ئي مرهم دي   بي مرهم کوم پرهار رغیږي

دیدن گل د نو بهار دي   د بلبل زړه پرِ نازیږي

گل پیاله د میو   بلبل څکه په مستیږي

بادَ د یار له لوري

که راشي احمد شاه پرِ تازه کیږي

وقت د نو بهار دي   بلبل په څو چیغار دي

د بلبل پر زړه غمونه   گل مست په خپل خمار دي

د پسرلي په زیړ گلونو   را وتلي شرین یار دي

و زلفینو وته گوري   عاشق تر میان کنار دي

پہ څو ځير ګوري کاته کا ګوره و چا ته ئې ګذار دي
که له کبرَ ګذار کا عاشق ئې انتظار دي
خداي دِ يار نه کا ملالَ په ملالي ئې مين خوار دي
جدائي د يار بلا ده په سر وهليو منت بار دي
دا به چا ويلي نه وي چه په جدائي زړګي قرار دي
که ديدن که جدائي ده په دي دوو د زړه کوکار دي
سر په عشق پري کړي بويه
بي عشقَ سر احمدَ څه په کار دي

تم تمام شه

BY THE SAME AUTHOR,

TO BE PUBLISHED DURING THE PRESENT YEAR,

SELECTIONS

FROM

THE POETRY OF THE AFGHĀNS,

FROM THE SIXTEENTH TO THE NINETEENTH CENTURY:

TRANSLATED FROM THE ORIGINAL PUSHTO;

WITH MEMOIRS OF THE DIFFERENT AUTHORS.

"Full many a gem of purest ray serene
The dark unfathom'd caves of ocean bear;
Full many a flower is born to blush unseen,
And waste its sweetness on the desert air."

☞ THE ORIGINALS OF THESE POEMS ARE CONTAINED IN THE PRESENT WORK.

CONTENTS.

PROSE WORKS.

POETICAL WORKS.

Akbar—down to the last poet of any considerable repute, Mullā Æabd-ul-Ḥamīd—though last, not least—who lived in the latter half of the past century, during the reign of Tīmūr Shāh, son of Aḥmad Shāh, Abdālī, the founder of the Durānī monarchy.

All these extracts have been carefully collated, in some instances, as in the case of the Poems of Æabd-ur-Raḥmān, with as many as fifteen or twenty different copies; and taken from ancient MSS. in my possession, some of which, even if they have before been heard of, have been seldom seen, such as the extensive "History of the Afghāns," by Afẓal Khān, nephew of Khūshḥāl Khān, the renowned chief of the Khattaks; the translation of Pilpay's Fables from the Persian version by Abu-l-Faẓl, Minister of the Emperor Akbar, by the same author; and also the Poems of Kāẓim Khān, Shaidā, his son—the original and only copy of which I possess—a work that even his own descendants of the present day had never seen until shown to them by me.

An English translation of some of the best poems, the greater number of which are contained in the present work, together with memoirs of the different authors, is prepared, and will be published some time during the coming year.

It being customary amongst Oriental authors to choose a significant name for their works, I have chosen for mine that of "Gulshan-i-Roh," signifying "The Flower Garden of Roh," as the mountainous country of Afghānistān is termed, and from whence the Afghāns have derived the name of Rohilahs; and I trust that its flowers will prove both fragrant and acceptable to all lovers of Oriental literature.

H. G. R.

BOMBAY, DECEMBER, 1859.

PREFACE.

Pus̲h̲to Manuscripts of any antiquity are now become scarce, even amongst the Afg̲h̲āns, whose language it is. This has, doubtless, been caused by the numerous civil convulsions which Afg̲h̲ānistān has undergone during the last sixty years, in which period the cultivation of the Afg̲h̲ān language has, comparatively, declined. Hence the few works now to be met with are generally full of errors, from the fact of the Kātibs, or Copyists, being, with rare exceptions, persons wholly unacquainted with the Pus̲h̲to language, and not Afg̲h̲āns, who are, generally, indifferent writers.

With the exception of a few well-known Pus̲h̲to works in the East India House, in London, some six or seven in number, not including duplicates and triplicates, books in this language are rarely met with out of Afg̲h̲ānistān, where they are sufficiently scarce and difficult to obtain.

Under these circumstances, I considered that a work, containing the correct text of portions of the most standard authors, together with extracts from several rare works unprocurable in the present day, and of which, probably, not more than one or two copies exist, would alike prove acceptable to the Orientalist and to the Student; more particularly when printed in a type which, for clearness and beauty, cannot be equalled in typography or in caligraphy, and at a cost below what an ignorant Copyist would demand for his labour.

The chief object, however, contemplated, when the work was commenced, was to facilitate and encourage the acquirement of the Pus̲h̲to language, the reasons for which have been fully stated in the Preface to the Dictionary.

This work, with the aid of the Grammar and Dictionary now published, will also enable the European Orientalist to acquire at home the knowledge of a language, the literature of which contains "Full many a flower" that hitherto has been doomed "to blush unseen, and waste its sweetness on the desert air."

The work contains considerable portions of six prose and ten poetical authors, which I have endeavoured to select, with due attention to the wants of the Student and as favourable specimens of the style and subject of the writings of each, from the oldest work in the language now procurable—the Mak̲h̲zan-ul-Asrār of Āk̲h̲ūnd Darwezah, written in the reign of the Mug̲h̲al Emperor,

TO THE RIGHT HONORABLE

JOHN, BARON ELPHINSTONE, G.C.B., K.C.H.,

ETC. ETC. ETC.

GOVERNOR OF THE PRESIDENCY OF BOMBAY,

THIS WORK

IS,

WITH THE GREATEST RESPECT,

DEDICATED

BY HIS LORDSHIP'S MOST OBEDIENT HUMBLE SERVANT,

H. G. RAVERTY, CAPTAIN

3RD REGIMENT, BOMBAY N. I.

STEPHEN AUSTIN,

PRINTER, HERTFORD.

THE

GULSHAN-I-ROH:

BEING

SELECTIONS, PROSE AND POETICAL,

IN

THE PUS'HTO, OR AFGHĀN LANGUAGE.

EDITED BY

CAPTAIN H. G. RAVERTY,

OF HER MAJESTY'S THIRD REGIMENT, BOMBAY N. I.

AUTHOR OF A GRAMMAR AND DICTIONARY OF THE PUS'HTO LANGUAGE; A THESAURUS OF ENGLISH AND HINDŪSTĀNĪ TECHNICAL TERMS, ETC. ETC.

اوس د فکر توره واچوه حمیده

چه دِ نشته په پښتو کښِ بل حریف

LONDON:

LONGMAN, GREEN, LONGMAN, AND ROBERTS, PATERNOSTER ROW;

WILLIAMS AND NORGATE,

HENRIETTA STREET, COVENT GARDEN, AND 20, SOUTH FREDERICK STREET, EDINBURGH.

HERTFORD: STEPHEN AUSTIN.

MDCCCLX.

Raverty

گلشنِ روه

نثر و نظم د ژبې د پښتو

Raverty, Henry George, 1825-1906

The Gulshan-i-roh: being Selections, prose and poetical, in the Pushto or Afghan language Edited by H. G. Raverty

London 1860